

BIBLIOTECA
Centrală a „Astrel”
SIBIU

1376

1956

De vette.
Hoşalac.

IO. SAMVELIS FRIDERICI
BOEHMERI, ICTI

COM. PALAT. CAES. POTENT. REGI BORVSS.

A CONSIL. AVLIC. ET PROF. IUR. ORDIN.

IN ACADEMIA FRIDERICIANA

ELEMENTA
IURISPRUDENTIÆ
CRIMINALIS,

IN

V SVM AUDITORII
COMMODA METHODO
ADORNATA.

EDITIO SEXTA

AVCTIOR ET EMENDATIOR.

ACCESSIT IN CALCE

CONSTITVTIO CRIMINALIS

CAROLI V

HALÆ,

SVMTIBVS ORPHANOTROPHEI.

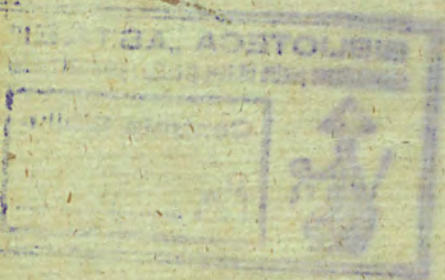
ANNO MDCC LXVI.

1964

1964

1984

1504

V I R O

ILLVSTRISSIMO ATQVE
EXCELLENTISSIMO

SAMVELI

L. B. A COCCEII

DYNASTAE IN PVCHLIN
ROEPKOW, CETERA

POTENTISSIMI BORVSSIAE REGIS
IN SANCTIORI CONSILIO
SENATORI

EIVSDEMQUE

CANCELLARIO SVPREMO

ET

ACADEMIARVM REGIARVM
CVRATORI.

V I R O

ILLVSTRISSIMO ATQVE
EXCELLENTISSIMO

FRANCISCO
MAVRITIO
L. B. A VIEBAHN

POTENTISSIMI BORVSSORVM
REGIS IN SANCTIORI CVRIA
SENATORI PVRPVRATO

RERVM BELLI AC PACIS ADMINISTRO
STATVS INTIMO

CAVSSARVM CRIMINALIVM AC
GALLICARVM IN SVPREMO TRIBVNALI
PRAESIDI GRAVISSIMO

PRIMO EOQVE GENERALI REI
MILITARIS IVDICI

MAECENATIBVS

MIHI MVSISQVE MEIS
LONGE INDVLGENTISSIMIS
FAVSTA QVAEVIS AC FELICIA!

VIRI
ILLVSTRISSIMI ATQVE
EXCELLENTISSIMI
DOMINI GRATIOSISSIMI

QVAE VOBIS, MAECENATES SVMMI, offero deuotissima mente iuris criminalis elementa, animi VESTRIS NOMINIBVS ILLVSTRISSIMIS de-
vinctissimi volo esse monumen-
tum. Tanta enim non erga ve-
nerandum parentem tantum,
verum etiam erga memet
ipsum, qui munere docendi in
hac alma Fridericiana fungi-
mur, profecuti estis gratia, ac
benevolentia, vt, quale redho-
sti-

stimentum, pignusque deuotionis respondeat VESTRAE humanitati, pro ea, qua vobis deuinctus sum, pietate, aestimare minime ausim. Vt tamen quantulascunque obstrictissimi animi tesseras offerrem: consilium ceppi, praesentem ingenii foetum sub VESTRORVM NOMINVM magnorum auspicio censurae publicae submittere. Neque desunt singulares consilii rationes. TIBI enim, ILLVSTRIS-SIME L. B. a COCCEII, cur consecratos voluerim hosce meos labores, & SUPREMA, qua coruscas, HVIVS FRIDERICIANAE CVRATELA, & docendi prouincia in hoc mufarum sacrario ab AVGVSTISSIMO REGE clementissime mihi demandata, cuius rationem TIBI reddere oportet, me impulit.

Ad

Ad TVVM vero praesidium, IL-
LVSTRISIME L. B. a VIEBAHN,
cur confugerint haecce iuris
criminalis elementa, SVMMVM
est RERVM CRIMINALIVM, vnde-
quaque ex terris Borussicis oc-
currentium, DIRECTORIVM, TI-
BI sancte concreditum, ex quo
ipse noscis, quibus studiis, me-
diisque in hac ardua disciplina
incedendum sit, vt suum cuique
tribuatur. Accipite itaque fe-
rena fronte, qui sub auspiciis
VESTRIS in publicum exit, libel-
lum, meque ad VESTRVM in hac
caussa praesidium, atque tute-
lam, tanquam portum securum,
confugere, permittite. Equi-
dem ego Deum O. M. perpe-
tuis pro VESTRA incolumitate,
ac felicitate defatigabo preci-
bus, & vt ad nestoreos annos

honorum fastigio, quo inter
sanctioris collegii purpuratos
consiliarios eminentis, felices,
faustique praesitis, vota nuncu-
pare non desinam. Mihi vero,
meisque studiis, vt & imposte-
rum fauere non dedignemini,
eo, quo par est, obseruantiae
cultu rogo, ac obsecro

VIRI ILLVSTRISSIMI

ATQVE

EXCELLENTISSIMI

VESTRORVM SVMMORVM
NOMINVM

Halae Magd. d. 28. Sept.
MDCXXX.

cultor deuotissimus atque
subiectissimus

IO. SAMVEL FRIDER. BÖHMER.

PRAE-

PRAEFATIO.

Quotquot haftenus inter eruditos, rerum, iuriumque criminalium prudentiae operam dederunt, de eo potissimum laborarunt, vt adaequatam legum criminalium ad facta ciuium turpia, scelerum, maleficiorum, delictorum, criminumque nomine inuoluta, quaerent adplicationem; ne quid durius, aut remissius statueretur, sed iusta ratione itarent tum media inquirendi, tum puniendi, delictis adplicanda. In ipsis doctrinis tamen, & mediis hunc in finem electis nimium quantum a se inuicem descuerunt, adeo, vt paucissimi,

PRAEFATIO.

mi, in hac doctrinarum, scriptorumque diuersitate, in eos fontes inciderint, quos salutare indoles huius disciplinae efflagitat. Loquor de natura iurisprudentiae criminalis hodiernae, & genuina, eam ex indole iuris Carolini tractandi, arte. In hac enim tanta animorum contentio, totque doctrinarum, ac interpretationum capita; vt, quid produxerit, quae publice prostant dissonarum opinionum monstra, quidue hanc elegantissimam disciplinam incertis, ac inuicem collisis decisionibus infecerit, sine mora diuinari a quolibet possit.

Vt enim saltim potiora corruptae disciplinae argumenta proferam, alios a recta via abduxit crassa disciplinarum moralium, artis adaequate ratiocinandi, ac interpretandi ignorantia, communis eruditorum nostri aevi, in reliquarum scientiarum indagatione, querela. Haec namque effecit, vt plerique, corrasarum opinionum communium mole contenti, calculum suum in enucleatione potiorum huius disciplinae capitum, adderent iis sententiis, quas a maiori numero defensas viderent; non attendentes, iustene & adaequate ratiocinati fuerint eorum antesignani, nec ne? patriarum legum notitiam habuerint, an in oris Italiae,

PRAEFATIO.

liae, aliarumque regionum dogmata sua a Carolina legislatione plane alia, proposuerint? Nata inde in hac disciplina summa superstitio, & praeconceptarum opinionum cumulus, ac praeiudicium autoritatis, nimis alte radicatum, quo nihil prius, nihil antiquius, nihil rectae rationi conuenientius esse existimarunt, nisi quod vel vnus FARINACIVS, ZILETIVS, GVAZZINI, aliusque eius fortis plastes peregrinus scripserit, defenderit, & ex centum aliis rerum criminalium glossographis corraferit, miro non animi, sed corporis labore, asinino non multum inferiore. Quid? quod inde propullulauerint tot intaustae, non dixerim de crimine magiae, verum aliis quoque delictis, opiniones, quibus vel innocentissimi in manus lictorum ac carnificum incidere, vel saltim duriori, quam par erat, supplicio perire debuerunt. Facem in his praefert commune de criminibus exceptis argumentum, quod talem ambitum habet, vt rudiora deprauatae huius disciplinae tradita, in eo quasi centrum inueniant, tantoque illud applausu mentes Ictorum occupauit, vt nec CARPZOVIVS, nec alii nostrorum temporum ab eo cauere sibi satis potuerint. Atque haec communis fere haectenus fuit

PRÆFATIO.

fuit disciplinae nostrae corruptela, quam etiam nonnulli possidere, nouaque pro emendando hoc studio medicamenta conquirere tentarunt: vix tamen efugere potuerunt, quo minus inciderent in scyllam, dum euitare voluerunt charybdin.

His eos accenseo, qui nimio legum ciuiliū amore abrepti, omne refugium in his quaesierunt, & sacrilegii initar esse censuerunt, quod ex istarum visceribus probari, ac defendi non posset; parum curiosi, vtrum ab his diuerteret lex CAROLI V. aut rationes iuris Latialis ad statum, forumque nostrum quadrent, an vero ab eo sint alienissimae? Hos, inquam, indigito, qui cum OLDENDORPIO *class. VII. action. forens. multo plus praestare vnā legem II. de poen. quam totum illum librum de iudicio capitali, saepius editum & reformatum, vom Hals Gericht*, clamitarunt, ac ita temere suo arbitrio eluserunt leges Carolinas. Hasce enim in mente habuisse citatum autorem, verba allegata satis euincunt, licet eius causam hac in re agere tentauerit TABOR.*

Alii iterum, tametsi doctrinas, ac decisa ex lege Carolina hausisse videntur,

* *Racemat. crim. p. 443.*

PRAEFATIO.

tur, iuris Romani tamen placitis ita coeocati fuerunt, vt omnia ad illius gustum docuerint, scripserint, deciderintque. Quo ipso factum, vt mens iuris Carolini plerumque peruerteretur, totaque haec scientia inaequalibus conculcatur procellis. Non equidem ignoro, esse hoc saepius legi Carolinae proprium, vt ad iuris Romani decisa recurrat, & sic interpretibus iuris huius notitiam valde commendet. Verum ista non efficiunt, vt sine discrimine huncce Veiuem adeamus, ac praeter necessitatem mentem Carolinae legislationis peruertamus, omnesque textus ita accipiamus, ne vlla in parte a sanctionibus romanis recedant. Plus quam notum est, art. CVII. Constitutionis criminalis de omni iuramento, iudiciali auctoritate praestito agere: eundem tamen, ad modulum iuris romani, necessario iuriurando non pauciproprium faciunt. Clara est dispositio art. CLXX. nec tamen desunt, qui illam ex l. 55 de admin. tut interpretantur. Et quis omnes istas doctrinas regustabit?

Taceo in praesenti illos, qui nimia ducti misericordia, duritiem legum vbi que crepant, & ex cerebrina aequitate plus aequo sceleratis indulgent, vt, si ex eorum traditis iudicandum foret,
nihil

PRAEFATIO.

nihil facilius fit, quam grauiffimorum criminum reis patrocinari. Non tantum circa processum criminalem huiusmodi opinionum monstra prostant, verum imprimis circa doctrinam pœnarum, cui, nescio quot mitigantia plerumque immiscent, quibus ipsam regulam nimis restringere, ne dicam, conuellere penitus, nouamque construere videntur. Hæc itaque corruptelas si quis coniunctim aequa lance perpenderit, non poterit non de euentia deprauatae huius disciplinae conuinci.

Feliciori successu rem aggressi sunt, & hoc Augiae stabulum purgare coeperunt quidam ex neotericis Ictis, quos inter imprimis SCHILTERVM * ac BEYERVM ** refero, quorum cura eo imprimis vbique fuit directa, vt legislationem Carolinam, in qua caput huius scientiae inter nos quaerendum, ex propriis fontibus explicarent, ac, profligatis opinionibus communibus, studium antiquitatum Germanicarum cum Romanis coniungerent, denique ex sanioribus interpretandi regulis, & analogia iuris criminalis quaeuis decisa haurirent.

Haec

* in exercit. ad ff. lib. 47. & 48.

** postion. ad ordin. crim. Carol.

PRAEFATIO.

Haec enim demum sunt media, quibus inoffenso pede ex turbis iuris vagi, ac incerti nos euolvere, & sanam de eleganti hac iurisprudentiali parte doctrinam, ac scientiam profiteri possumus. Calcauit eum in finem haecce vestigia, ac principia celeberrimus ICTUS, CHRISTIANVS GODOFREDVS HOFFMANNVS, variis scriptis, in primis peculiariter, non ita pridem edita dissertatione, * quam, ob elegantiam, dum labores absolueram, demum in manus incidisse, valde doleo. Eoque & celeberrimi PAVLI KRESSII curas secundas directas fuisse elegantissima ad Constitutionem criminalem commentatio docet, qua palmam omnibus, quotquot ante eum illam interpretari coeperunt, praeripuit. In primis industriam Illustris nostri Cancellarii, IOANNIS PETRI DE LVDEWIG, laudo, cui, quemadmodum in iure priuato iuris Germanici restorationem debent eruditi: ita quoque in hac disciplina laureus non denegandus, vt variae in scriptis eiusdem hinc inde dispersae, & in praesenti opusculo diligenter notatae obseruationes, imprimis nuper in specialissima furti materia

* *de iurisprudentiali criminali hodierna in Germania foris conditione, eiusque defectibus.*

PRAEFATIO.

teria edita dissertatio ** testantur; quo vel solo specimine erudite docuit, quantum intersit, in explicandis contra fures legibus Carolinis, ad ius Germanicum confugere, inque eius veras rationes inquirere, ne praecipiti cursu vel in excessu, vel defectu peccetur. His exemplis conatibusque egregiis commotus, quam primum huic scientiae operam dedi, vera, ac genuina fundamenta investigare coepi, mores Germaniae, ubi opus erat, consului, nec iuri Romano, ubi nostra iura deficiebant, vel ad ea prouocabant, nuntium misi, sed omni cura, ac diligentia examinaui, & sic tandem inueni, sat cohaerere hanc iurisprudentiae partem, tradique posse nexu, methodoque concinniori.

Tentaui itaque praesenti opusculo prima eiusdem elementa exponere, & ad fontes suos reducere, motus in primis vtilitate auditorum meorum, quibus vitam, ac operam consecraui, vt ipsis esset ad manus manuductio breuis, ac concinna, doctrinas meas percipiendi, qua caruerunt olim, quum ad ipsum textum Constitutionis Carolinae criminalis commentari suescerem. Methodo vsus sum plana, ac perspicua, & tum ad

* *de furto ferarum.*

PRAEFATIO.

ad docendum, tum ad discendum accommodatissima. Ipse enim in praelectionibus publicis ad eximii Icti, 10. GOTTL. HEINECCII, elementa iuris civilis, ad hunc modum perquam eleganter conscripta, expertus sum, & docentes hac ratione subleuari, & auditoribus viam parari faciliorem, qua nexum doctrinarum percipere possunt. Tandem in calce ipsum textum Constitutionis criminalis Carolinae typis exceptum adieci, vt in promptu essent auditoribus verba legis, vbi opus fuerit, curatius explicanda, & cum doctrinis hoc in libello propositis conferenda. Fruere itaque, CANDIDE LECTOR, hisce laboribus, eosque aequo animo accipe, & si quae minus cohaerere deprehendes, ob breue hoc semestre aestiuum, quo inter continuos laborum, ac praelectionum academicarum strepitus, haec elementa calamo excepi, ignosce, ac pleniorum doctrinarum criminalium commentationem ad ipsum textum legislationis Carolinae, si DEVS vitam produxerit, a me exspecta. Vale. Dabam e museo, die xxviii. Septembr. MDCCXXXII.

PRAEFATIO EDITIONIS NOVAE
CANDIDO LECTORI

S. P. D.

IOANNES SAMVEL FRIDERICVS
BÖHMER, IC.

Sic denuo prodeunt primae iuris-
prudentialis criminalis lineae, quas
ante quinquennium in vsum au-
ditorii mei conceptas publici iu-
ris feceram. Non sine fructu me ha-
ctenus iis vsum fuisse in prælectioni-
bus publicis, vehementer gaudeo. Te-
stati id sunt auditores non semel, nec
ore tantum, sed litteris variis, ad me e
patria missis, quibus gratum erga me
animum declararunt, quod iis hoc opu-
sculo praeiuerim in administrandis, &
explicandis, quibus nunc præsent, mu-
neribus. Quod quum sine arrogantia,
ex sola laetitia consilii, quod olim pro
salute publica conceperam, bene cessi,
scribo: ita optarem, ne quorundam ini-
quum aduersus me animum prouocas-
sem, sed ita scripsissem, vt omnibus fa-
ctum

EDITIONIS NOVAE.

Etum fuisse satis. Equidem probarunt institutum meum quam plures Icti, & compendium hoc in variis academiis vsui praelectionum dicare non dedignati sunt, quibus pro ea, qua me docendo prosequuti sunt, humanitate, literis quoque probata, animum meum deuinctissimum profiteor. Sed non defuisse, scio, quibus, quae olim scripseram, non fuerunt ad palatum, qua in re me iis infensum esse necquicquam, testor; probe gnarus, non eadem omnibus placere, & suum cuique pulchrum. Scio, me saepius concise paululum scripsisse, & hoc ipso sinistrum quorundam iudicium incurrisse, secundum quod mihi varias opiniones, non dicam, duras, & ab humano Icto alienas, sed falsas affinxerunt, a quibus fui, & etiamnum sum alienissimus. Verum a cordato iudice non aliud mihi polliceor iudicium, quam quod compendio, eiusque iustis limitibus respondet. Numquam opus grande ac diffusum, sed tantum institutiones iuris criminalis scribere volui, in quibus principia, & frequentiores in foro conclusiones tantum solent proferri breuius, vltiore, ac pleniore expositione praelectionibus reseruata. Exegesin hanc sedulo in

PRAEFATIO.

praelectionibus publicis adieci, nec quicquam, quod ad declarandam sententiam meam pertinet, omisi; ut nullus dubitem, quin auditores, quorum gratia huncce librum scripsi, mentem meam, quam verba non satis plene semper exponunt, percipere potuerint. Pleniora dabo olim, si Commentarius in Constitutionem criminalem, cuius maximam partem iam emensus sum, prodierit, unde apparebit, quantum alienus sum ab iis, qui semper vrunt & secant; aut in contrarium prolapsi, nimia flectuntur misericordia. Vtrique enim peccant; illi, dum omnem mentis aciem in saevitiam, neglectis defensionis remediis, dirigunt; hi, dum leges, vindictam praeferentes, corrumpunt, & nescio, qua cerebrina aequitate eludunt, ignari officii, ex quo non de legibus, sed secundum eas iudicare debent, oblitum salutis publicae, cui cerebrina ista misericordia magis nocet, quam prodeit. Haec duo inquam extrema semper defugere studui in explicandis doctrinis, hoc libello contentis, neque etiamnum illas aliter intellectas volo. Quae tamen pro exculpatione mea sufficere possent, melius tamen fore existimaui, fontem calumniandi aliam
ratio-

EDITIONIS NOVAE

ratione obturare. Nulla autem acceptior sese mihi obtulit occasio, quam quum humanissimis bibliopolae precibus excitarer, opello, quod denuo prelo subiiciendum erat, selectiores quasdam observationes addendi. Idcirco non moratus sum, consilium coeptum adimplere, sed, quantum per labores quotidianos licuit, hisce lucubrationibus vacavi. Capitum numerum augmentare nolui, ne iustos compendii limites excederet liber. Nihil tamen secius cum circa methodum, tum circa doctrinas, hinc inde explicatas, quaedam in hac noua editione monui. Non enim clara semper visa fuere principia, vnde consecutionis nexu olim conclusiones traxeram: quamobrem hic modo distinctius, quid senserim, adieci, modo proximiora fundamenta substitui, vt de nexu conclusionum eo certius constaret. Id enim probi est Icti, vt de rebus, per leges dispositis, adaequatas requirat causas, ne, falsis momentis deceptus, in applicatione ad deuia prolatur. Sed ne in hoc quidem substiti, verum supplementi causa plura notatu digna, & in foro ac scholis frequenter obuia, intermiscui; integros paragraphos adfui; aut conclusionibus hinc in-

PRAEFATIO

de nouas adieci. Nec erubui, meliora haectenus edoctus, quas quondam professus eram, opiniones repudiare, aliis substitutis. Dies diem docet, & assidua meditatione occupatis, nouae & meliores quotidie succurrunt rationes, antea ne cogitatae quidem, quibus exornare licet disciplinam: quum turpe omnino sit, quae semel arriserunt, mordicus defendere velle, & coeco quodam impetu *iurare in verbum magistri*. Prudentiam in primis variis accessionibus commendavi, probe gnarus, hanc potissimum esse illud ipsum, quod ICrum a leguleio distinguit, cui leges scire, & memoria tenere sufficit. Nihil enim iuris studiosum proficere reor, qui solis regulis scholasticis contentus, omnes omnino casus ad illas exigere cupit: sed prudentia omnino opus est, vt in trutina suspendat, vtrum maleficio emergente, regulis istis publico magis noceat, quam prosit; praesertim si scelus occultissimum, delinquens homo vafer, & artificiose omnia ita obstructa, vt extricari veritas vix possit. Praxin huius prudentiae non ita pridem probatam dedit Auctor libelli: *der entdeckte Baldober*, simulque docuit, nil profecturos fuisse iudices, si in eruenda furti quali-

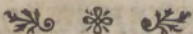
ficati,

EDITIONIS NOVAE.

ficati, ibidem late expositi, specie, communibus inhaesissent regulis. In crisi, & verborum, a Carolo V. vsurpatorum, notione eruenda ita versatus sum, vt a contortis, & male cohaerentibus acceptionibus abstinuerim, & obscura ac aequiuoca, quorum plura in Carolina Constitutione occurrunt, ex genio linguae, ac regulis interpretandi exposuerim. Quumque in analysi delictorum & poenarum, ex lege Carolina obtinentium, iuris patrii nunquam oblitus fuerim. sed sententiam eiusdem ex imis antiquitatibus eruere in singulis capitibus studuerim, vt, quæ conclusiones legibus domesticis debentur, ipsis vindicarem; quae vero ex iure peregrino haustae, ex propriis principiis illustrarem: neque hac in parte omisi, notatu digna adiicere. Qua in re tanto feliciores progressus facere potui, quanto amplior est apparatus, quo nuper mihi praeiuit eximius academiae nostrae Ictus, IO. GOTTL. HEINECCIUS, qui *Tom. II. iur. Germ.* iurisprudentiam criminalem Germanorum mirum in modum ea in re illustrauit. Denique allegatorum, quorum pleraque olim falso typis expressa,

BRV

fa, curam habui, pleraque loca ipse
 euolui & siue in capitibus, paragraphis,
 paginisque error emergeret, eum solli-
 cite notavi, atque correxi: quanquam
 ne in hac editione quidem mihi satis a
 falso prelo cauere potuerim, quod ae-
 quis lector non meae, sed typogra-
 phorum negligentiae tribuet. Hae fue-
 re instituti rationes: gratiam si non in eo
 a doctis; certe a iuuentute, cui consul-
 tum iui hoc genere scribendi. Vale.
 Dabam e museo, ipsis idibus Aprilis,
 clo lccc xxxiix.

PRAEFATIO

AD EDITIONEM NOVISSIMAM.

BENEVOLE LECTOR.

En! quartam, quae instantibus nundinis prodit, editionem Elementorum meorum iuris prudentiae criminalis, nitidiorē, si imprimendi artem; pleniorē ac planiorē, si contenta spectaueris. De priori conditione multa dicere non vacat, quum se ipsos commendent libri huiusmodi prelo, & in forma, ut vocant, mediana, subiecti. Ergo de posteriori tantum monebo, quae fuerit laboris mei ratio. Et circa principia quidem cuilibet capiti in hoc systemate propria scituque necessaria, statim sub initio, quum illud elaborarem, operam dedi, ut ea plene ac plane isterem, prout indoles cuiusque capituli postulauit. Qua in re tantopere successit labor, ut in secundis curis & repetitis praelectionibus non opus habuerim plura in his secare, corrigere, aut supplere, satis superque sufficere ratus, quae pro ediscendis

PRAEFATIO.

cum processu criminali, tum indole singulorum delictorum, & quae ea sequuntur, poenarum, in prima editione praemiseram. Quemadmodum vero pedetentim plura expositis doctrinis supplementi causa addere, nonnulla iterum, meliora subinde edoctus, emendare & corrigere circa conclusiones & propositiones specialiores, earumque nexum, in sequentibus editionibus opus mihi visum: ita quoque in praesentiarum nil intermisi, quod huic fini obtinendo idoneum fuit. Ab inutilibus dogmatibus iam in primitiis huius compendii mihi sedulo caui, eaque de causa opus non fuit hactenus secare. Et licet nonnullis bilem mouisse non ignorem, quae singulis capitibus sectionis alterius ex historia legum variarum, maximam partem peregrinarum, paulo plenius inserui: tamen a me impetrare non potui, ut ea omnia e praesenti editione relegarem, probe gnarus ea ad fontes hinc inde pertinere eius, quod definiendae poenae causa passim sanxit Carolus V. qui nonnulla ex iure patrio, alia ex legibus Latii, quaedam ex praeiudicio iuris canonici hausit, vix rite intelligendus, nisi suppetiae ipsi ferantur per expositionem legum forensium specialiore, ut eo melius, cui ex pluribus haec aut illa Carolina sanctio specialis conveniat, quamque legum sententiam animo fixam in iungulis articulis habuerit Carolus V. in oculos incurrat. Ad haec si vel solius curiositatis vel historiae gratia ea addidissem, non magis peccassem, quam ii, quibus

AD EDITIONEM NOVISSIMAM.

bus sua scripta sententiis Plauti, Terentii, Homeri, modo ut sapientis cuiusdam consensu stipati sint, magnifice exornare volupe est. Quod uti nemini inuideo; ita meo iure libertate scribendi usus sum, cancellis compendii aut mora in explicandis eiusmodi antiquitatibus necessaria, prorsus non offensus, siquidem illis semper cursoriam expositionem in lectionibus meis destinaui. Ceteroquin ordinem numerumque periodorum eundem, quem antea exhibui, retinendum duxi, ne nimis cresceret libellus. Quicquid cum ad illustrandas tum ad supplendas doctrinas propositas, monere opus mihi visum, ipsis paragraphis adieci, pleraque ad notas periodis subiectas remisi, maxime quae usui pragmatico in singulis materiis inseruire possent. Tu itaque, benevole Lector, fruiere hisce laboribus, mihi studiisque meis imperum faue. Dabam Halae d. XX. April. MDCCXLIX.

TOTIVS LIBRI.

CAP. IX.

De remediis pro auertenda inquisitione.

CAP. X.

De inquisitione speciali.

CAP. XI.

De probatione criminum.

CAP. XII.

De confrontatione.

CAP. XIII.

De tortura ac territione.

CAP. XIV.

De iuramento purgatorio.

CAP. XV.

De defensione inquisiti.

CAP. XVI.

De transmissione actorum.

CAP. XVII.

De sententia criminali eiusque publicatione.

CAP. XVIII.

De executione sententiae criminalis eiusque solennibus.

CAP. XIX.

De processu criminali contra absentes.

CAP. XX.

Quibus modis processus criminalis tollatur ac finiatur.

CAP. XXI.

De expensis criminalibus.

SECTIO

TOTIVS LIBRI.

CAP. IX.

De remediis pro auertenda inquisitione.

CAP. X.

De inquisitione speciali.

CAP. XI.

De probatione criminum.

CAP. XII.

De confrontatione.

CAP. XIII.

De tortura ac territione.

CAP. XIV.

De iuramento purgatorio.

CAP. XV.

De defensione inquisiti.

CAP. XVI.

De transmissione actorum.

CAP. XVII.

De sententia criminali eiusque publicatione.

CAP. XVIII.

De executione sententiae criminalis eiusque solennibus.

CAP. XIX.

De processu criminali contra absentes.

CAP. XX.

Quibus modis processus criminalis tollatur ac finiatur.

CAP. XXI.

De expensis criminalibus.

SECTIO

CONSPECTVS.

SECTIO II.

DE
CRIMINIBVS AC POENIS, QVAE
SINGVLIS SVNT PROPRIAE.

CAP. I.

De poenis in genere.

CAP. II.

De crimine blasphemiae.

CAP. III.

De crimine periurii.

CAP. IV.

De crimine magiae vel sortilegii.

CAP. V.

De crimine laesae maiestatis ac perduellionis.

CAP. VI.

De iniuria ac famoso libello.

CAP. VII.

De vi publica ac priuata.

CAP. VIII.

De crimine fractae pacis publicae.

CAP. IX.

De obsessione viarum.

CAP. X.

De stupro violento.

CAP. XI.

De crimine raptus.

CAP. XII.

De rapina.

CAP.

LIBRI TOTIVS LIBRI.

CAP. XIII.

De furto.

CAP. XIV.

De sacrilegio.

CAP. XV.

De plagio.

CAP. XVI.

De homicidio.

CAP. XVII.

De latrocinio.

CAP. XVIII.

De assassinio.

CAP. XIX.

De homicidio proditorio.

CAP. XX.

De veneficio.

CAP. XXI.

De proppricidio.

CAP. XXII.

De parricidio.

CAP. XXIII.

De procurata sterilitate.

CAP. XXIV.

De incendio.

CAP. XXV.

De adulterio.

CAP. XXVI.

De stupro.

CAP.

CONSPECTVS TOTIVS LIBRI.

CAP. XXVII.

De bigamia.

CAP. XXVIII.

De sodomia.

CAP. XXIX.

De incestu.

CAP. XXX.

De lenocinio.

CAP. XXXI.

De falso ac fstellionatu.

CAP. XXXII.

De falsa moneta.

CAP. XXXIII.

De termino moto.

CAP. XXXIV.

De praeuaricatione.

CAP. XXXV.

De crimine repetundarum seu baratteriae.

CAP. XXXVI.

De receptatoribus.

CAP. XXXVII.

De crimine annonae ac dardanariatus.

CAP. XXXVIII.

De effracto carcere.

CAP. XXXIX.

De usuraria prauitate.

Q. D. B. V.

ELEMENTA
IVRISPRVDENTIAE
CRIMINALIS.

SECTIO I.

DE PROCESSV CRIMINALI.

CAP. I.

DE LEGIBVS CRIMINALIBVS
GERMANORVM, EARVMQVE HISTO-
RIA ET AVTORIATE.

§. I.

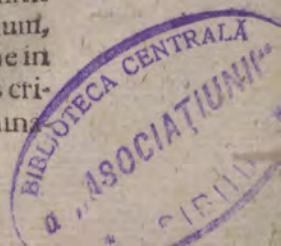

IVRIS CRIMINALI IS PRV-
DENTIA nihil aliud est, quam *habitus practicus recte iudicandi de actionibus hominum secundum leges criminales.* Istud iudicium vero consistit in cognitione & applicatione legum criminalium, & sepe exserit 1) procedendo legitimo ordine in delictis inuestigandis: 2) decidendo causas crimina-

*Iuris-
prudencia
criminalis
quid?*

A

mina

minales, mediante absolutione insontium, vel condemnatione noxiorum.

§. II.

Verfa-
tur circa
actiones
humanas.

Quia habitus ille versatur circa actiones humanas; (§. I.) ita vero dicuntur, quæ prælucente intellectu, & decernente voluntate suscipiuntur: PUFFEND. *de off. hom. & civ. C. I. §. II.* facile patet, actiones & noxias brutorum animantium, hominum *ante motorum*, aut *infantum*, ad hanc disciplinam non pertinere, * sed longe aliud eius obiectum esse, de quo cap. seq.

* Alicubi tamen quondam non modo bruta animalia, verum etiam inanimata omnia, si in causa criminis vel læsionis fuerant, speciem quandam supplicii subisse, ex lege DRACONIS Atheniensium refert DECIAN. *Lib. XI. Cap. VII. N. XII.* Gemina his sunt, quæ ex lege SOLONIS de *cane mordaci* occidendo refert PARDULPHVS PRATEIVS in *Jurisprud. veter.* apud CELEB. OTTONEM in *The-saur. Jur. Rom. VI. pag. 396*; nec non quæ de *boue cornupeta*, si hominem occiderit; vel *bestia*, quæ monstruosa venere cum homine commixta fuit, necanda, disponunt leges divinæ *Exod. XXI, 28. Lev. XX, 15.* Plura exempla dabit IDEM *eximius Ictus de tutel. viar. p. 469. HEIG. L. II. qu. 37. n. 42.*

§. III.

Suppo-
nit prin-
cipium
quod-
dam.

Denique quia omne iudicium supponit principium quoddam, secundum quod illud dirigendum; ita etiam in hac disciplina *leges criminales positivæ* vna cum principiis rectæ rationis omne punctum ferunt, & verum fundamentum constituunt, de quarum indole & obligatione pauca præmittenda.

§. IV.

§. IV.

Equidem nulla unquam extitit respublica, quæ caruit eiusmodi normis, secundum quas actus flagitiosi sub examen vocari, & definiri debuerunt, vt de republica Ebræorum Persarum, Græcorum, Romanorum, fragmenta, traditiones & testimonia scriptorum narrant. LEIDECKER *de republ. hebr.* SPENCER *de leg. Hebr. ritual.* CHRIST. STOCKIUS *V. dissert. de pœn. capital. hebr.* PETITVS *ad leg. Attic.* SIGON. *de iur. Rom.* Sed de his non ero sollicitus, quin potius, quæ inter Germanos quondam obtinuerint, & hodie obtineant præcepta, huic disciplinæ propria, explicabo.

Nulla
respubli-
ca sine
legibus
crimina-
libus.

§. V.

Antiquissimis temporibus in patria nostra magis bonos MORES, quam LEGES SCRIPTAS * obtinuisse, testis est TACITVS *de morib. Germ. c. XIX.* secundum quos etiam causis criminalibus præfecti iudicare solebant. CONRING. *de orig. iur. Germ. C. I.*

In Ger-
mania
mores
obtinue-
runt.

* Hac locutione vtrum TACITVS c. l. *leges non scriptas* in vniuersum; an vero *genium, indolem, ac naturam bonam intellexerit, docte coniecit B. HEINECCIUS ad L. lul. Pap. Pop. L. 1. C. II. §. VI.*

§. VI.

Sicuti vero Seculo V. vsus *scriptarum legum* in genere inualuit; ita quoque de criminalibus leges scribi vel potius mores vetusti in scripturam redigi cœperunt. Interim, quia Germanicæ originis gentes in summa barbarie pariter ac libertate viuebant, vt latrocinio

Seculo
V. leges
scriptæ.

niorum, aliorumque criminum inter eos plena essent omnia; præterea tanta iis non erat caussarum *ciuilium* moles, quantam in foro Romano & hodierno cernere licet: ratio in promptu est, cur potior legum Germanicarum pars de *criminibus* ac *pœnis* egerit, & caussarum *ciuilium* regulæ quasi per *indicem* tantum tactæ sint; * vt præter leges RIPVARIORVM, ALEMANNORVM, BVRGUNDIONVM, BAIVARIORVM, FRISIONVM, imprimis SAXONVM, aliæque testantur. Vid. erudita dissertatio B. KRES-SII de *variis iurisdiction. in German. generib. C. II. §. I.*

* Ipsæ tamen leges admodum variant; quo leniores enim sunt lex *Salica*, *Baiuarianorum* & *Frisionum*, eo durioribus suppliciis instructæ reperiuntur leges *Ripuariorum*, *Burgundionum* & *Saxonum*. Vnde quando hæc posterior a WIPPONE *Crudelissima* vocatur in *vit. Conrad. II. C. VI.* id vnice in relatione ad reliquas leges germaniæ, in dictandis pœnis capitalibus parciores, accipiendum.

§. VII.

Auctæ
inde a
Caroli
M. tem-
poribus.

Hiscæ insignè incrementum accessit per CAPITVLARIA Regum Francorum edita a LINDENBROGIO, WENDELINO, BIGNONIO, BALVZIO aliisque. Imprimis tum de *pœnis*, tum de *processu* criminali a CAROLI M. temporibus maiori sollicitudine actum, quo faciliori via illius intentio ex forma Imperii monarchici in effectum deduci poterat; quod a) eiusdem capitularia, b) præceptum de *Trutmanno* comite, quod MEINDERS peculiari opusculo illustrauit, nec non c) tres leges

leges a CAROLO M. Saxonibus deuictis datæ, quas V. C. GAERTNERVS notis illustratas noviter edidit, testantur. conf. STRVIVVS *histor. iur. Cap. VI. §. X.*

§. VIII.

Non diutius hisce legibus vixerunt Germani, quam vsque ad tempora extincti stemmatis Carolingici, quod factum sub initium Seculi X. Ab his temporibus autoritas sicuti legum hæctenus scriptarum in genere, * ita & criminalium euauit, vt iuris criminalis scientia certis ac determinatis regulis fere esset destituta ** & solis MORIBVS ac CONSVETVDINIBVS alligata. CONRING. *cit. l. C. XXV. STRVIV. cit. l. §. XIV.*

* Causas quisque facile adsequetur, qui dissertationes de statu reipublicæ German. sub Conrad. I. a duumviris, B. LVDEWIGIO & GVNDLINGIO, conscriptas perscrutabitur. Neque aliud evincit *decretum OTTONIS M. in Appendice ad Reginonis Tr. de Discipl. Eccles.* quod in contrarium allegat KOPP, *de diff. comit. S. I. §. XIII.* Nam sublestæ fidei id documentum esse iam pridem docuit A LVDEWIG. *in Henrico Aucupe C. II. §. IV.*

* Dantur enim paucæ quædam constitutiones ab Ottonibus & successoribus, vt causis criminalibus inferrent, promulgatæ, quas excerpfit BRVNQVELL. *hist. iur. P. VI. C. IV. §. IV. seq.*

§. IX.

Infaustus iste Germaniæ status ansam dedit, Leges vt sensim in iudiciis irreperent mores * *peissimi* scriptæ *irracionales* pariter ac *superstitiosi*, vid. *charta antiqua Friderici Imp. A. 1232. apud SCHANNAT hist. Wor-tæ intro-ductis*

variis
abusi-
bus.

mat. Cod. prob. p. 110. postquam iis homines, quos antiquitus inculpatæ vitæ & experientiæ singularis esse oportebat, subinde *illiterati, sordidi, infames*, & ex infima fece *plebis* præesse coeperunt. vid. ERDWINVS ERDMAN-
NVS Chron. Osnabr. apud MEIBOM. script. rer. German. p. 198. quorum adhuc meminit Const. Crim. Carol. Art. CXXXVIII. CXLII, CXLVI, CL, alibique. Conf. proœmium Constitutionis Bambergensis.

* De quibus egregia specimina prostant in SCHOT-
TELLI Tr. de singul. in Germ. iur. & Const. Ca-
rol. Art. CCXVIII.

§. X.

Ortu &
progres-
su iudi-
ciorum
Westpha-
licorum.

Atque ex hoc corrupto reipublicæ, & iu-
diciorum statu si non *prima origo IUDICIO-
RVM WESTPHALICORVM* dependet, fama
& atrocitate sententiarum celebratissimorum,
saltem illorum *incrementa*, sensim ad maio-
res abusus inclinantia, sunt repetenda, quam-
vis scriptores varie hac de re sentiant. vid.
HERT. de iud. §. XX. THOMAS, de ort. &
progr. iud. Westphalic. MENKE de Feimeris.
GRYPH. de Weichbild. Saxon. C. LIX. BALVZ.
in not. ad capitul. p. 1039. MÜLLERI Reichs-
Tages theatrum Frieder. V. C. IX. CALVOER
in Saxon. gentil. christian. P. II. lib. I. c. IX.

§. XI.

Quenam
horum
leges.

In his enim iura *scabinis* tantum nota obti-
nebant, sub grauissimis pœnis non manife-
stata, ceu ex TURKII *fastis Carolingicis* re-
fert MEINDERS de iud. centenar. C. V. §.
XVIII. ut ne Imperatori quidem ea nota esse,
magna

magna cum impudentia asserere auderent in litteris, quas exhibet MÜLLER *Reichs-Tags Théatr. P. II. C. VI. p. 494.* Hinc insolens, & vix ab Oedipo soluenda formula iuramenti ab his scabinis præstandi, quam recitat HERT. *Satur. rer. C. XXVI. Opuscul. Vol. II. T. III.* Vocabantur hi *Wissende*; iudicia vero, *heimliche Gerichte, heimliche Achten, Reform. Col. C. XVIII.*

§. XII.

Saltim non bonum fuisse ordinem horum iudiciorum in caussis criminalibus, sed tumultuarium, ac irrationalem, inde colligas, 1) quod tanto studio cum legibus suis occultabatur: 2) tot querimoniarum, exemptiones, confederationes aduersus hæc iudicia reperiuntur; HERT. *cit. l. THOMAS. de occas. concept. Const. Crim. Carol. in f. 3)* quia chartæ ac testimonia hinc inde particulas legum, ac processus exhibentia, rabie ac iniustitia summa sunt referta, DATT. *de P. P. L. IV. C. IV. V. VI. SCHOTTELIVS de sing. in Germ. iur. C. XXIX. §. X. TURKIVS cit. tr. ad A. DCCCLXXXV. §. II. apud LEVCKFELD. script. rer. Germ. Recentiore ordinationem Westphalicam edidit HAHN in T. II. collect. vet. monument. p. 598.*

Quis horum ordo procedendi.

§. XIII.

Medios inter hosce abusus Westphalicos Confe-
mores Germanorum circa medium *Seculi* etio spe-
XIII. in Saxonia priuata autoritate, maximam culi Sa-
partem in caussis *criminalibus* collecti, sub xonici,
nomine SPECVLI SAXONICI; * nec non Sueuici,
in Sueuia Sec. XIV. conceptione SPECVLI

SVEVICI: quæ specula, ringente licet Pontifice Romano, in Germania magnam habebant autoritatem. ** STRVV. cit. l. §. XXIII. RINK. de specul. Sax. Multa in illis inuenies de criminibus, eorum qualitate, probationibus, processu, & constitutione iudicii criminalis.

* Cuius pars vel epitome est WEICHBILDVM MAGDEBURGICVM, tum causas ciuiles, tum criminale definiens. WERLHOFF, de iur. Germ. GRYPHIANDER cit. l.

** His accessere iura *statutaria*, *Willkähre*, secundum quæ in ciuitatibus ius reddebatur, de quibus egregia monumenta exhibet, cl. GRYPEN *obs. de iud. provinc.*

§. XIV.

Receptio iuris Romani & Canonici.

Qualemcunque autem vigorem obtinuerint in actibus flagitiosis hæ morum collectiones & statuta; magna tamen metamorphosis iurisprudentiæ criminali accessit *Seculo XIV.* & *XV.* per receptionem *IVRIS CIVILIS ROMANI & CANONICI*, conf. B. HOFFMANNI pererudita *diss. de insign. defect. iurispr. Crim. German. C. I. §. XIV. seq.* quod vtrumque tum in ipsis *criminibus* definiendis, tum *processu*, tum *pœnis* miram inuouationem introduxit, multa in iudiciis criminalibus correxerit, supersticiosa extirpauit, & ad saniora principia reduxit. *

* Hisce enim probationes *vulgares* in vsu esse sensum deserunt, *tortura* recepta, pœnæ criminum vel *mitigata*, vel *exasperata*, & pœnior *accuratiorque* processus criminalis introductus.

§. XV.

§ XV.

Hoc factō, quum paulatim numero *scabi-* Vnde
norum & *Consiliariorum* a principibus infere- confusio
 rentur viri in utroque iure, ciuili & canonico legum
 edocti, *saniora* principia introducere studen- crimina-
 tes, contranitentibus aliis, morum *veterum* lium.
 tenacissimis, * *confusio* iurium euitari non po-
 tuit; ad quam tollendam, & extirpandas pe-
 nitus iudiciorum, imprimis Westphallicorum
 furias, tot *reformationibus* hactenus frustra
 tentatis, STRVV. cit. l. C. IX. §. XX. cogitare
 coeperunt Imperatores ordinesque, de intro-
 ducendo *iure criminali*, certo ac rationali,
 peculiari quadam ordinatione, hactenus in
 Germania ignota.

* De odio iurium *peregrinorum* publico testimonium
 omni exceptione maius peti potest ex *Rec. Imp.*
Anno MCCCCXLI. Art. V.

§ XVI.

Illud equidem negari nequit, MAXIMI-Quam
 LIANVM, circa iura criminalia valde sollici- corrige-
 tum, confectionem constitutionis cuiusdam re inten-
 intendisse, vt ex *præf. exempli de Ao. MDXXI.* dit Ma-
 & *MDXXIX.* probat Cl. KRESS. *præf. ad C.* ximilia-
 C. C. §. XVII. reuera autem *perfecisse*, testi- nus.
 moniis omni exceptione maioribus probari
 nequit. Enim vero, quod ex archiuo *Mo-*
guntino IDEM de edita in comitiis *Worma-*
tienſibus Ao. MCCCCXCV. a MAXIMILIA-
 NO ordinatione refert, sublestæ fidei est, &
 forsan de nuda *reformatione* iudiciorum *West-*
phallicorum capiendum, quam de eodem an-
 no exhibet GOLDAST. *const. imp. tom. II. p.*
112. & in corpore *Recess.* p. 54. Denique asser-
 tio

tio GOLDASTI in consultatione de pœnis sagarum, quasi MAXIMILIANVS I. MDV. talem Colonie iam proposuerit, hactenus ex chartis & archiuis probari non potuit, fatente KRESSIO §. XIV.

§. XVII.

Sed non
perfectit.

Subscripserunt tamen nihilominus huic opinioni Ictorum neotericorum duumviri CHRISTIANVS GOTHOFREDVS HOFFMANN, & AVGVSTINVS de LEYSER. Ille tum in *diss. cit. C. I. §. XIX. not. q. quod art. CVII & CVIII, C. C. C. verbotenus exhibeatur in VDALRICI TENGLERI collectione, sub titulo: den Layen Spiegel, iam ante annum MCX. edita; tum in diss. de collat. const. Carol. cum sanct. crim. Iosephi p. 9. quod legum Tyrolensium a MAXIMILIANO I. promulgatarum art. XLIX. accurate respondeat art. CXXXIX. CXL. CXLI. Carol. Const. Hic ad ff. Sp. DLIII. n. 8. eo quidem ex fundamento, quod, cum omnes inde a FRIDERICO III. imperatores, bellorum priuatorum effrenatam licentiam coercere serio tentauerint, præter MAXIMILIANVM I. nullius quoque genio magis conueniat art. CXXIX, C. C. C. adeoque valde probabile sit, eum ex lege Maximilianeâ migrasse in Constitutionem Carolinam. Verum quam speciosa istæ rationes sint, non tamen inde, extitisse reuera sub MAXIMILIANO integram legum criminalium compilationem, Bambergensi antiquiorem, defendere ausim.*

§. XVIII.

Primus
constitu-
tionem

Primus omnium fuit GEORGIVS Episcopus Bambergensis, qui ordinationem criminalem

lem componi curauit, eamque in comitiis probabili-
 ter oblatam, verum a statibus reiectam, * publicauit in sua diœcesi Ao. MDVIII. Etam, * publicauit in sua diœcesi Ao. MDVIII. recusam MDX. de LVDEWIG *præs. ad script. Bamberg.*

* Id colligo ex eius *Art. XX.* quem forsitan non in-
 feruisset Præsul, nisi exemplar proponere inten-
 disse, secundum quod generalem imperii con-
 stitutionem principes quoque, dum accusarent,
 stringentem communi consilio contexere possent
 ordines. Quia vero euentus intentioni forte non
 respondit, per incuriam hunc locum postea ex-
 pungere prætermisit.

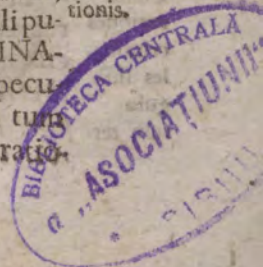
§. XIX.

Paulo post institutum hoc imitati sunt or-
 dines necessitate id euidenter postulante. Primi fuerunt *Marchiones Brandenburgici*, GEORGIVS & CASIMIRVS, qui MDXVI. similiter in suis territoriis publicarunt *ordina- tionem criminalem* e Bambergensi haustam, & pene descriptam, quæ denuo, licet inter-
 polata, prodiit MDLXXXII. KRESS *cit. l. §. XII. WEHNER voce bejebnen.* Nouissima editio sub CHRISTIANO ERNESTO Mar-
 chione MDCCIX, lucem adspexit.

§. XX.

Tandem, quod vano conatu tentauerat ha-
 tenus MAXIMILIANVS imperator, perfecit CAROLVS V. cuius cura, post varios
 XXIX. XXX. emergentes motus & dissensus, Ao. MDXXXII. pro lege publica vniuersali pu-
 blicata est NEMESIS quædam CRIMINA-
 LIS, vt tamen, quia tum ob autoritatem specu-
 li Saxonici & Sueuici morumque patriæ, tum

Carolus
 V. autor
 nostræ
 constitu-
 tionis.

rationes *politicas*, * tot contra eius receptionem interpositæ *protestationes*, quas exhibet KRESS *cit. l. §. XX. seq.* SALVIS CIVIVS-CVNQVE TERRITORII MORIBVS RECEPTIS, adicienda esset.

* inter quas forte non minima erat, metus, ne hæc constitutio medium esset dominationis, libertati ordinum inimicum.

§. XXI.

Quæ
eius in-
tentio
tum fue-
rit.

Quamvis vero hæc clausula veteres tantum consuetudines sartas tectasque servauerit, * intentio tamen CAROLI V. eo directæ fuit, vt omnes leges ac consuetudines particulares derogatorias inposterum dispelleret. ** Interim voto suo non respondit euentus, quippe quum pedetentim Ordines ex potestate legislatoria singuli fere peculiarium iura sibi constituerunt.

* *an ihren alten vvohlhergebrachten, rechtmässigen und billigen Gewohnheiten nichts benommen haben*

** Hoc tum *directe* ex præfatione exempli de Anno MDXXIX. patet, quam exhibet KRESS *cit. l. §. XXIII.* tum *indirecte* ex verbis finalibus formulæ iuramenti iudicialis *Art. III. IV. V. C. C. C.* tum aliis articulis, quibus iura consuetudinaria *indefinite* reiiciuntur. vid. *Art. CXXXV. CCXVIII.*

§. XXII.

Constitutiones regnante, PHILIPPVS, Hassiæ princeps, peculiarem *ordinationem criminalem* edidit MDXXXV. ABRAHAM SAVRIVS P. II. *fasc. iudiciar. ordin.* * Pari studio PALATI-

NVS aliquam publicavit MDLXXXII. quæ ^{ritorio-} ^{rum par-} ^{ticulares,} partem. Utam constitutionum palatarum conficit; nec non MAXIMILIANVS Bauarus sub nomine *der malefiz-Ordnung* Anno MDCXVI. Iura criminalia *Badensia* exhibentur P. VII. *Land-Rechts der Marggraffschafft Baaden*. In Austria LEOPOLDVS, in Bohemia IOSEPHVS singularem ordinationem criminalem publici iuris fecerunt; nouissime quoque REX POTENTISSIMVS BORUSSIÆ, VT & ELECT. HANNOV. in *der Criminal-Instruction*; quibus omnibus ac singulis Carolina subordinata, KRESS *cit. l. in not.* Ut taceam specialia in singulis territoriis Germaniæ de iurisprudentiæ criminalis partibus edita *mandata, constitutiones, rescripta, leges*, quibus magis magisque hanc disciplinam emendare studuerunt legislatores ab erroribus, & inutilibus dogmatibus, adhuc in Carolina latentibus. Aliorum locorum leges particulares in caussis criminalibus singulari studio collegit B. HOFFMANN. in *prænot. iurispr. crim. Germ. §. LVIII.* **

* Meminit KRESS. *cit. l. §. XXV.* editionis de Anno MDCIX. verum antiquiorem Moguntiae impressam exhibet SAVRIUS *cit. l.*

** Alicubi enim Carolina solum viget, ceu de *Herbipolitano* præsulatu testatur KIRCHIGESNER p. 197. de *Monasteriensi Pars IV der Münsterischen Land-Gerichts-Ordnung. tit. l.*

§. XXIII.

Ceterum quo fine atque successu composuerit hæc leges CAROLVS V. quæstio altioris indaginis est. Duo potissimum sunt ^{In quem finem} ^{Carolina} ^{mo-} ^{confecta,} Carolina

momenta ab eo intenta, nimirum 1) abolitio processus criminalis peruersi veterum Germanorum: 2) iurium pœnarumque conformitas & determinatio. Addit THOMASIVS de occ. conc. § intent. Const. Carol. §. f. 3) abrogationem processus *accusatorii*, ac surrogationem *inquisitorii*, cuius allegationis euidencia inde haud apparet, quum pauca sint, quæ in eadem ad *processum inquisitorium* pertinent, sed pleraque ad *accusatorium* adhuc composita deprehendantur. vid. EVND, de orig. proc. inq.

§. XXIV.

Eius nævi.

Quicquid tamen sit, opus non omnibus partibus absolutum, sed variis næuis referunt nobis reliquit. Huc refero 1) quod connectio articulorum secundum ordinem *processus criminalis* sæpius deficiat: 2) multa notatu digna plane omissa: * alia 3) obscure ** aut 4) non sufficienter exposita, ac declarata, sed vel *arbitrio iudicis*, vel vagæ *consuetudini* relicta, quum definiri facile potuissent: *** 5) inutilia passim admixta: 6) summa iurium *peregrinorum* cum *germanico* confusio, præcipue in determinatione pœnarum, & delictorum facta: **** denique 7) sæpius denique pœnæ impositæ *duriores*, quam par erat. Consimilem censuram reperies apud HOFFMANN. cit. Diff. §. XX.

* Quod omissa materia de *confrontatione & carcere*, cuius vix binis verbis mentio iniicitur, de *responsione* ad articulos, *prescriptione* criminum docet; vt taceam ea, quæ ad *instruendum processum* pertinent.

** Quor-

** Quorsum refero *Art. XVI. CXXI. C. C. C.* Interim obscuritas evitari sæpe vix potuit, postquam autor eiusdem ius patrium, quod aliquoties retinuit, ipse ignoravit. Exemplum habes in *Art. LXXXVI. C. C. C.*

*** Conf. *Art. CXLIII. CXLVI. CL. CLXXVII. CLXXXIII. C. C. C.*

**** Conf. *Art. CXX. CXXI.*

§. XXV.

Interim quia præsens constitutio pro norma generali in imperio publicata: (XX) con- sequitur, eidem, quoties de iure provinciali diuerso, ac contrario non constat, in dubio standum esse, salva per æquitatem interpretatione; quæ sicuti in civilibus, ita multo magis in criminalibus officium iudicis ingreditur. *Dissert. BLV ML. ad Art. CLXII. n. 2.*

Autori-
tas.

§. XXVI.

Vtroque iure autem deficiente, in subsidium ad ius civile & canonicum recurrendum, quorum dispositio, quæ præponderet, ex receptione iudicandum * esse censent. Quia enim vtrumque peregrinum est, & sensim solo usu obtinere coepit: consequens est, vt non aliter quam quatenus alterutrum receptum, eius ratio haberi possit.

Quibus
legibus
sit subor-
dinata.

* Vid. late LYNKERVM *Resp. CXLIII. LVDOVICVM in præf. ad Const. Crim. Carol.* Vt plurimum tamen ius canonicum sequimur, imprimis in processualibus, iisque capitibus, quæ ex eo vnice hausta sunt: in poenis plerumque ius civile.

§. XXVII.

Denique quoties constitutio nostra prouocat auf die gemeinen Kæyserlichen, item Kay- serli- Kay-

Quid
verba
Kæy-

serl.
Rechte.

serliche geschriebene Rechte, *ius Romanum* unice intelligendum est; non vero *speculum Saxonicum & Sueuicum*, vel *Recessus Imperii*, quicquid dicat *KVLPISIUS* de *Germ. leg. veter.* & *Rom. iur. usu* & *autoritate*. * *Vt plurimum tamen vsualis interpretatio in foro triumphat, quæ licet ad leges dubias restringenda sit, tamen ultra hõce terminos in foro extendi a Dd. solet, de quo non immerito conq̃eritur Ill. LEYSERVS ad ff. Sp. IX. No. VII.*

* *Facilius Recessus Imperii admitto, quum mentio fit: derer Reichs - Ordnungen, vti apparet ex art. CVI.*

CAP. II.

DE NATVRA ET INDOLE
DELICTORVM.

§. XXVIII.

Obiectum harum legum.

Harum legum obiectum sunt *actiones hominum*, non quæuis, sed *flagitiosæ, criminum*, seu *delictorum* nomine inuolutæ.

§. XXIX.

Delicta sunt vel vera vel quasi.

Latus patet appellatio *delictorum* ac quidem *criminum*. * *Sunt autem DELICTA spontaneæ actiones, vel omissiones legibus contrariæ quibus obligatio ad pœnam coheret. Quia vero istæ vel dolo, vel culpa committuntur, hinc in VERA & QVASI delicta subdiuiduntur.*

* *Vti-*

* Vtimur hisce vocibus ex stylo iuris Romani; proinde vbiq̄ue videndum, quo in significato alterutram vsturpauerint *Romani*? Ordinarie sub criminibus delicta publica intelligunt: l. 17. §. 18. de adl. edict. l. 3. de stellion. l. 18. C. de transf. aliquando priuata l. 1. §. 3. de pœn. l. 7. de publ. iud. MATTHÆI de crim. proleg. C. l. §. 1. Inde vero concidit sententia ROBERTI L. I. anim. VI. existimantis, *crimen* nomen generalius esse, & *priuatis* æque ac *publicis* maleficiis respondere; contra *delictum* vnice ad *priuatum* facinus pertinere.

§. XXX.

Vtraque iterum sunt vel PVBLICA, vel Publica PRIVATA. * Illa Publica *publico* processu *criminali* vel privata *examinantur*, *publicaque* animaduersione uata *vin-*dicantur: hæc actione *priuata* ciuili, ad pœnam *priuata* auctori adplicandam tendunt. Aliam notionem ex principiis iuris germanici refert HEINECC. *Jur. Germ. Tom. II. §. XII.*

* Vulgo hanc distinctionem ad *vera* delicta restringunt, quo posito *quasi delicta* non possunt non in vniuersum *priuata* esse; sed absque fundamento. Nam dantur *quasi delicta*, quæ ob *processum* & *pœnam* criminalem, vtiq̄ue sunt *publica*, vt vel homicidium, incendium culposum docet. Dantur quoque, quorum persecutio & pœna est *ciuilis*, ac *priuata*, quorsum refero *tot. tit. naut. camp. stabul. & de effus. vel deiect.* Refertur inter *priuata* ex principiis iuris Romani *furtum*, *rapina*, *damnum*, *iniuria*: de iure Germanico priores binæ species ad crimina *publica* pertinent, quicquid dicat THEODOR. *coll. crim. C. I. Aph. XII.* Tertia vix amplius delictum constituit, nisi *domus* concurrens sit grauior, quo casu tamen persecutio eius est *publica* non *priuata*. Facilius

quarta priuatis delictis accensenda, si propter eam *ciuilit*er actione assimatoria agitur, quæ tamen in terris *Borussicis* prohibita. v. *emend. ordin. Magd. C. I. §. X.*

** Alio sensu omnia delicta in iure *canonico* dicuntur *publica*, quatenus nimirum ad censuram *Episcopi* pertinent, *ex officio* suscipiendam. Atque hoc refero sententiam *CORVINI IV. I. 3. Sustulit hoc ius* (canonicum) *distinctionem iuris ciuilis inter priuata delicta, & publica, ac omnia voluit publica esse.*

§. XXXI.

Ordinaria vel extraordinaria.

PUBLICA porro, quæ magis securitatem publicam, quam patrimonium priuatum lædunt, tum a *processu solenni*, tum a *pœna*, legibus comitialibus determinata vel non determinata, in *ORDINARIA & EXTRAORDINARIA* dispescuntur, & strictè *crimina* dicuntur. *l. 1. de publ. iud. **

* Propria est hæc distinctio iuri Romano, quo in quibusdam criminibus ordo *solennis*, pœnaque *legitima*, h. e. lege quadam publica in comitiis determinata; in aliis nec *processus solennis*, nec *pœna legitima* obseruabatur. *l. 8. de publ. iud. l. 3. de extr. crim. LECTIVS de publ. iudic. apud CLOTTONEM T. I. thesaur. iur. Rom.* Hodie vero *processus* utrobique fere idem, pœnaque omnis *legitima* est, & sic distinctionem præsentem in sensu *iuris romani* fora nostra ignorat conf. *BAYER ff. tit. de extraord. crimin. SCHILT. Ex. XLIX. Th. XXXVI. COLLEG. IVR. ARG. eod. tit. §. II. in f.*

§. XXXII.

Capitalia & non capitalia.

Determinatio illa pœnam *capitis*, naturalis & ciuilis, * vel *non* concernit. Vnde fuit *distin-*

distinctio inter CAPITALIA & NON CAPITALIA; cui tamen non peræque respondet locutio germanica: zu Hals und Hand, zu Haut und Haare.

* Inde pœna perpetui carceris vulgo pro capitali habetur, quia pœnæ mortis æquiparatur, art. X. & Cl. C. C. G. sed sine sufficiente ratione.

§. XXXIII.

Capitalia proprie sic dicta, tametsi in vniuersum ad vitam adimendam tendunt; eorum tamen alia *lento & atrociori*, alia *simplici* mortis genere coercentur: illa ATROCIORA, hæc SIMPLICIA vocantur: in illis ad pœnam capitalem, *conatum* ad effectum proximum accessisse sufficit; non vero in his. Probat hanc notionem art. CXXX. vnde interpretationem capiunt verba finalia *am Leben*, in art. CLXXVIII. *

Atrociora & simplicia.

* Hæc notio accuratior videtur reliquis omnibus, quas sedulo collegit B. HOFFMAN, cit. *diff.* §. VI.

§. XXXIV.

In omnibus hisce speciebus multum inter esse dicitur, vtrum aliquod vestigium corporale relinquunt, nec ne? illo casu FACTI PERMANENTIS, hoc vero FACTI TRANSEVNTIS audiunt. Verum quia utroque casu naturæ criminis, eiusque pœnæ nihil accedit, vel decedit, sed tantum processus, & inquisitio paululum variat; non maiorem hæc distinctio vsum habet, quam qui est inter crimina *manifesta*, & *occulta*.

Facti permanentis vel transuentis.

§. XXXV.

Manife-
sta vel
perno-
ctata.

Germani quondam fere similem in modum distinxerunt inter *handhafte* & *übernachtete*, vel *unbandhafte Thaten*. LANDR. L. II. art. IX. L. III. art. XXXVI. WEICHBILD. C. CXII. SCHWAB. LANDR. C. CVI. N. II. C. CLIII. CLXI. CLXIII. CLXIX. Illuc pertinebat, si quis deprehendebatur in ipso facinore, aut in fuga, facinore immediate peracto; aut si res furto vel rapina ablata in concluda clausa & clam detenta domi apud aliquem reperiebatur: I. P. S. L. II. art. XXXV. XXXVI. LXIV. Consentit *Ius Lubec. L. IV. Tit. I. art. I.* & qui hunc explicat *art. IX. ibi wen er es verholen gehalten.* Huc vero, quando crimen hesternum erat & XXIV. horæ iam præterierant, antequam criminale constitui poterat iudicium. * CARPZ. *Acht-Proceß tit. II. art. V. n. IV.* KAYSERS *Acht-Proceß p. 34.* WEHNER *voce handhafte That.* Post constitutionem criminalem Carolinam harum circumstantiarum nulla amplius ratio habetur, * adeo ut ne circa *pœnam* quidem aliquid intersit, ut infra c. de furto docebitur.

* Ratio differentiæ erat, 1) quod illo casu sine dilatione causa statim decideretur, 2) ipsa accusatio mediante clamore perfici posset, ut ne quidem *festus* dies eam impediret; I. P. *Sueu. Cap. CV. §. II. Sæchf. Landr. L. I. art. LXX. L. II art. XXXV.* COLER. *dec. CVII.* CARPZ. *P. III. Q. CXXXVI. N. XCII.* 3) ibi cum septima manu reus conuincebatur, hic iuramento se purgabat, LL. *Gosl. L. II. lib. I. art. 93. statut. Verdensf.* apud PVFFEND. *obs. for. p. 123.*

§. XXXVI.

Quum itaque crimen tum committendo, Delictum factum factum externo
 tum omittendo perpetretur (§. XXIX), con-
 sequitur, 1) sola cogitatione nullum committi
 crimen, * *l. 18. de pœn. l. 125. de V. S. l. 6. pr. ff.*
ad l. Corn. de fals. sed potius 2) factis pacem
 publicam turbantibus; aliquando, licet rarius, que com-
 neglectu eius quod legibus est iniunctum. **
l. 2. C. de commerc. l. 5. C. ad L. Iul. mai. R. I. de
 Ao. MDXXX. tit. von Gottes-Læsterern §. wüir-
de aber. 3) facti intenti executionem tamen
 non præcise necessariam esse, sed sufficere, si
 voluntas in actus externos eruperit, *artic.*
CLXXVIII. 4) omnes, qui ad factum illicitum
 quid contribuunt, delictum civile com-
 mittere, *art. CLXXVII.* consequenter 5) uni-
 versitatem delinquere posse, quatenus com-
 mune membrorum consilium accedit; vota
 maiora enim eundem effectum non habent,
l. 9. §. 1. quod met. caus. GUNDLING. de uni-
uers. delinquent. LEYSER de delict. colleg.
 alias vero 6) crimina personalissima esse. *l. 22.*
C. de pœn. B. de COCCEII de obl. hered. ex
fact. defunct.

* Franciscus I. tamen solas cogitationes de ipsius nece
 ultimo supplicio puniuisse fertur. *BODIN. de re-*
publ. l. II. C. V. l. IV. C. VII.

** Vnde qui factum alterius scelestum reuelare vel
 impedire negligit, proprie criminis reus non est,
 præterquam 1) in casibus specialiter determi-
 natis *l. 9. §. 1. ad l. Corn. de fals. l. 2. 6. ad l.*
Pomp. de parricid. l. un. C. de rapt. virg. 2) in
 atrocioribus delictis. *ILL. LEYSER ad ff. Sp.*
CXIII. N. VII.

§. XXXVII.

Quinam
ad illud
concur-
rant.

Dicuntur vero omnes illi ad effectum criminis alieni concurrere: * 1) qui illud *mandant*. STRYK *de mand. ad delinq.* BERG. *El. crim. P. II Obs VIII.* 2) Delinquentem *consilio generali*, vel speciali instruunt: MATTHAEI *cit. loc N. VII. IX.* DN. PARENS *T. II. Conf. MDXC. n. XI. seq.* 3) *reale auxilium praestant* siue in ipso *actu criminis*, siue *antea*, siue *post*, *art. CLXXVII. Landr. L. II. art. XIII.* BERG. *El. crim. cit. loc. obs. VII.* 4) *societatem criminis contrahunt*, *art. CXLIX. C. C. C.* 5) alios in rebus prohibitis *instruunt*: 6) de sceleris *quæstu participant*: 7) *criminosos scienter receptant*: *Landr. cit. l. HERT. paræm. CII.* 8) *impedire* omittunt, quod *impedire debuissent*; *l. 5. C. ad L. Iul. mai. Tot. tit. de Sct. Syllan.* non autem 9) qui *ratihabent*, aut 10) *adprobant*, ** multo minus *regulariter*, 11) qui *scientiam criminis habent*; MATTH. *cit. loc n. XV.* STRYK *de Curios. C. V. n. XIV.* DE COCCEI, *de soc. crimin. OLDEK contra Cz. P. IV. Qu. V.* THEOD. *cit. l. aph. XXVII.*

* Proprie concurrere ad alterius delictum dicuntur, qui illud *promouent*, siue *ante* eius executionem siue *pendente* illa: non æque qui *post* consummationem occasione eius illicite quid agunt. Secundum hocce principium ergo de singulis speciebus h. §. traditis iudicandum utrum sint *genuinae* aut *spuria*.

** Iniuria tamen merito excipienda, cuius sese quoque participes faciunt, qui animo iniuriandi alterius contumeliam adprobant vel *ratihabent*.

§. XXXVIII.

§. XXXVIII.

Quum vero crimen committatur, si cogitationes in factum externum erumpunt ^{Deter-} ^{minatur} ^{a legibus.} (§. XXXVI.), omnes actus autem ante legem sunt indifferentes, THEOD. cit. l. apb. XXIX. eumque in finem ad delicta actus *illiciti* requiruntur (§. XXIX.); consequitur, 1) omne crimen qualitatem ac determinationem suam vnicè a lege accipere, vel 2) *moribus*, qui vim legis habent: 3) secundum ipsas leges delicta variare: 4) inspiciendas in æstimando facinore esse leges eius loci, *vbi delictum commissum*: STRYK *de iur. princ. extr. territ. C. III. n. CLXXX. seq.* 5) dari quoque delicta *innominata*, quo nomine veniunt omnes excessus iurium sub poena prohibiti, l. 2. *de his, qui sui vel al. iur. l. 32. ad l. Corn. de sic. Nou. CXVII. C. XIV. art. XI. CXLII. C. C. C. DN. PARENS de excess. pœn. C. II. §. V.* quam ea *alio sensu* recte neget MATTHÆI cit. l. C. IV. N. XIII. conf. SIMON *de delict. innom.* 6) alibi factum licite fieri, quod alibi delictum constituit. Retorsio iniuriarum in imperio permessa, in prouinciis *Borussicis* sub poena prohibita. *

* Ita constat, expositionem infantum iure Romano ad genera licitorum pertinuisse, vt egregie docet BYNKERSH. *de iur. occid. liber.* furtum vero alicubi virtutibus artibusque adscriptum fuisse testatur GRIBNER *de furti apud Lacones licentia*; quæ tamen sine dubio inter nos in censum criminum referri debent.

§. XXXIX.

Et qui-
dem pœ-
nalibus.

Quia porro sanctio *pœnalis* de essentia delictorum est (§. *præced.*): ratio reddi potest, cur 1) *sola*, & *simplex* prohibitio per se nullum delictum constituat, 2) circa sanctionem pœnalem nil referat, *generalis*, an ad certam pœnæ *speciem* directa sit, 3) pœna inflicta certum argumentum commissi *criminis* constituat, * 4) reatus omnis extingatur, quoties factum *alias* criminofum, sub certis *circumstantiis* ab omni vindicta publica eximitur. IO. HENR. HARTLEBEN *de crimine sine pœna*.

* Hoc de regula capio; quin enim facto iudicis *imperiti* vel *iniusti* innocens aliquando condemnari, crimenque alicui imputari possit, quod tale non est, nullum habet dubium. STEINHARTH. *diff. de pœna sine crimine. C. II. Præsede DN. PARENTE.*

§. XL.

Sponte
commit-
titur.

Quum vero non omnes actiones legum criminalium obiectum constituent, sed *spontaneæ* (§. XXIX.), spontaneitas vero sine *dolo* vel *culpa* concipi nequeat; certissimi iuris est: *qui doli vel culpæ non est capax, crimen committere nequit. l. 2. C. si adu. del.*

§. XLI.

Quinam
delin-
quant
vel non?

Sequitur inde, non delinquere 1) *furiosos* ac mente captos I. P. S. L. III. art. III. & CLXXIX. C. C. C. 2) *dormientes*, THOMAS. *de iur. circa somnia.* 3) *facilius summe ebrios*, R. I. de A. MDXII. MDXLVIII. von Zutrincken; quatenus per *culpam* propriam in talem statum inciderint, CAROL. HANIB. FABROT-

TVS Ex. VII. in *Thef. iur. Rom. T. pag. 1203.*
 4) *infantes*, art. CLXIV. CLXXV. CLXXIX.
 C. C. C. * 5) *iratos*, vel ex impetu agentes, l.
 II. §. 2. de *pœn.* GRANZ. C. VI. M. II. S. II.
 art. IV. ** *facilius* 5) *surdos & mutos*, si vel
 maxime a *natiuitate* tales fuerint, quamuis,
 vt a *pœnis capitalibus* liberentur, *equitas*
 postulet, FINKELTH. *Obs. XIV. N. VIII.*
 BRVNN. *ad l. 10. C. qui test. fac. pos.* KRESS.
vom Recht der taub und stumm Gebobrnen. 6)
stupidos, vel 7) *prodigos*, THEODOR. *cit. l.*
aph. XXV. n. XXV.

* Quodsi tamen *malitia* supplet *ætatem*, quando-
 que extra ordinem *capitalem pœnam* subeunt.
 Exempla vid. apud BRVNN. *Cent. IV. Decis. II.*
 STRVV. *Obs. crim. Cap. VIII. Obs. V. Bayerisch*
Stamm-Buch. P. II. pag. 156. FABROTT. *cit. l.*
Ex. IX.

** Hi excusantur si 1) in ipsa animi *perturbatione*
scelus commissum sit, 2) *iusta causa* concurrat,
 quæ ex *qualitate iniuriæ* precedentis æstimanda,
 3) *nulla delinquentis culpa*, 4) *plena* tamen men-
 tis abalienatio adit, art. CXLII. C. C. C. Quæ cum
rarissime coniunctim probari possint; euenit, vt
plerumque aliquam *animaduersionem* subeat
reus.

§. XLII.

Quandoquidem ergo ad omne delictum *Aduer-*
dolus, & *voluntas* a parte agentis requiritur *sus quos*
 (§. XL.), sequitur, 1) delicta non tam ex *delictum*
iniuria patientis, quam *malitia* agentis æsti- *commit-*
 mari, adeoque 2) in *furiosos & infantes*, *dor-*
mientes & mortuos, SCHMID *de stupro in men-*
te capt. WILLENB. *de injur. mort. illat.* quin
 immo 3) in *volentes* crimen committi *MAT-*

THAEI *prol. C. III.* consequenter 4) dictorium: *volenti haud fieri iniuriam*, non reatum, sed *interesse priuatum tantum concernere.*
BEY. *ad ff. tit. de priv. delict. pos. XXII.*

§. XLIII.

Sufficit
voluntas
indire-
cta.

Quia *dolus proposito* certum aliquod delictum committendi absoluitur; illud vero cum animo delinquendi *directo* vel *indirecto* coniunctum est, sequitur, utroque modo *verum* delictum committi, dummodo posteriori casu 1) animus laedendi adsit, 2) factum *illicitum* susceptum, & quidem 3) tale ex quo *ordinarie* non autem *per accidens*, delictum postea secutum prodire solet. * Unde in utraque specie poena ordinaria facinus expiandum. *Art. CXXXVII. CXLV. CXVIII. C. C. C. l. 9. 10. de iniur. l. 1. §. 22. 23. l. 3. §. 4. eod. l. 38. §. 5. de poen*

* His circumstantiis deficientibus tantum *quasi delictum* committitur, extra ordinem coercendum, *Art. CXXXI. CXXXVI. CXLVI.*

§. XLIV.

Remedia
contra
delicta.

Quandoquidem denique omnes leges civiles, imprimis vero criminales, *securitatem* tum publicam tum singulorum priuatam intendunt, *Art. I. XXXI. C. C. C.* & laesio ex criminibus redundans vel *priuos* concernit, vel *securitatem publicam*: necesse est, ut & illis, & huic succurratur, per satisfactionem *priuatam* & *publicam*, quam posteriorem stricte loquendo *poenam* dicimus. De ratione huiusmodi satisfactionis vid. *infra Sect. II. C. I.*

CAP. III.

DE IURISDICTIONE ET IUDICIO CRIMINALI.

§. XLV.

Quemadmodum leges *criminales* in salutem civium latæ (§. XLIV.), non difficile est cognoscere, huic fini nihil magis conuenire, quam vt *seueris* executionibus autoritas earum conseruetur. Sicuti vero, post introductum statum ciuilem, *priuata* vindicta in causis ciuilibus interdita censenda, & apud *iudices* suum petendum; ita quoque simile de causis *criminalibus* iudicium ferendum: & quemadmodum ibi *competentia* fori tum respectu *personarum*, tum *causarum* examinanda; ita non minus hic eius ratio haberi debet.

In criminalibus iudice ac iudicio opus.

§. XLVI.

Prout autem forma reipublicæ Germanicæ variavit; ita quoque iudiciorum & iurisdictionis criminalis facies sæpius mutata est, propriisque suis rationibus constitit, consequenter ex penu fori *Romani* de indole eius *hodie* na iudicari nequit. THOMAS. de iurisd. & magistr. Rom. & Germ. diff. ENGELBRECHT de iurisd. alt. & bass. C. I. Cl. PVFFEND. de iurisd. Germ. C. I.

Jurisdictionis criminalis Germanorum indoles ex iure Romano hauriri nequit.

§. XLVII.

Etenim antiquissimis temporibus sub Germanorum republica libera, quamquam pleræque

Sub reipublica Germanorum

libera
qualis
iurisdic-
tio.

que caussæ magis *armis*, quam *iure* termina-
ri solerent; POMP. MELA III, 3. VELLEI-
PATERCVLVVS. L. II. DATT. de P. P. C. I.
N. XX. tamen ex TACITO de M. G. constat,
potestatem de criminibus iudicandi vel 1) pe-
nes SACERDOTES, *) vel 2) penes CON-
CILIVM totius nationis, vel 3) penes PRIN-
CIPES, cum in finem in pagis cum *centenis*
comitibus constitutos, inque conciliis electos,
fuisse. CAES. de B. G. L. VI. BRVMMER de
scabin. C. II. CONRING. de iud. Germ. §. X.
Constabant enim singuli pagi *centum* fami-
liis, ** quarum capita *comites* principibus
erant in iudicando, quod non tantum ex C.
VI. sed ex C. XI. TACITI de M. G. apparet,
quamvis IDEM fateatur, sub locutione: *cen-
tenorum comitum*, magis numerum *rotundum*,
quam *certum* designari sueuisse. Quod primo,
ait, *numerus* fuit, iam *nomen* & *honor* est, cit.
C. VI. Ita vero evidens est, locutionem
hanc non indigere *medica* manu. BRVMMER
de *scabin. C. II.* §. III. & CONRINGII de
iud. Germ. §. XII.

* De SACERDOTIBVS bina sunt loca apud
TACITVM C. VII. Neque animadvertere, ne-
que vincire, neque verberare quidem nisi SA-
CERDOTIBVS permissum, non quasi in pœ-
nam, nec ducis iussu, sed velut Deo imperante,
quem bellantibus adesse credunt C. XI. Silen-
tium imperant SACERDOTES, quibus tum &
ius coercendi. De CONCILIO eod. Licet apud
CONCILIVM quoque accusare & capitis di-
scrimen intendere. De PRINCIPIBVS ibid. Eli-
guntur in iisdem comitiis PRINCIPES, qui
iura per pagos vicisque reddunt. Quænam
iurisdictione ex his præstantior, quibusque li-
miti-

mitibus alterutra circumscripta fuerit, valde dubium est. Si coniecturis locus dandus, sacerdotum potestas primario ad tempus belli, concilii & comitum vero ad tempus pacis restringenda, vt erudite docuit Cl. KRESS *diff. de var. iurisdic. Germ. gener. C. II. Obs. III.* Sed vide quod his opposui *in diff. de honest. execut. pœn. capital. §. XXXII.*

* * Eodem modo *Hundredum* apud Anglo-Saxones centum villas continebat; *SPELM. Gloss. voce: cantredus p. 115.*

§. XLVIII.

Sub regibus Francorum e contra criminalia exercuerunt COMITES, seu GOGRAVII cum MISSIS REGIIS. Hi erant iudices extraordinarii, illi ordinarii, nomenque sortiti sunt a *Gouvis*, seu pagis, quibus preæcti: *Graviones* vero a GRAV, senectute, canitie. * Quia enim inter Germanos multum valebant boni mores (§. V.), expeditum erat, munera publica per eos explicari debere, qui canitie venerabiles, & consuetudinem inolitatum periti essent, exclusis iunioribus. Evincent hoc *LL. EDVARDI confessoris C. XXXV.* Sicut modo vocantur *Greve*, qui super alios præfecturas habent; ita apud Anglos antiquitus vocabantur *Ealdormen*, quasi Seniores * *conf. MEIND. cit. l. c. §. XII. BRUMMER. cit. l. c. III. §. V. HERT. de vit. pop. Germ. p. I. C. IV. §. VII. ODO Abb. Clun. in vit. Gerald. Comit. L. I. C. XIX. ibi Mallensibus undique ad seniorem confluentibus.*

Sub Regibus Francorum comites.

* Absurda itaque derivatio a *Graue*, fossa, vel *Grauen* ab eruendis caussarum meritis, quam viris quibusdam eruditissimis placuisse docet

CELEB. OTTO *diss. de Consul. extr. Rom. C. II.*
§. IX.

§. XLIX.

Cum
Scabinis.

A latere horum erant CENTENARIJ seu SCABINI vel SCAPIONES, ut in charta apud HUND. *Metrop. Salisb. T. II. p. 15.* WITSCHÉPPA (sapientes scabini) in lege Francorum apud VREDIVM *hist. Flandr. Prod. II. de prima Franc. p. 443.* quibus proprium, sententiam ferre; sicuti comitibus, iudicium dirigere, & sententiam exequi. Huic officio respondet denominatio, quæ a *schæpfen*, ius & sententiam haurire, petenda, non a *schaffen*, uti visum HERTIO *de iudic. §. XVI.* Inde phrasæ in chartis: *Urthel schæpfen, finden, schliessen.* Et scabinis sententiæ latio vnicè asseritur in *Const. HENRICI VII. apud LVNIG. P. LXXXVII. N. III. ibi: secundum rationabilem SCABINORVM sententiam, in charta Episcopi Friderici de A. MCCXV. apud LEYSER hist. Wunstorp. p. 28. ibi: scabinis dictantibus sententiam.* Postea dici cœperunt TVNGINI * RATHIMBVRGII, RACHIMBVRGII. Cur ita dicti inter eruditos non constat. Aliam vocis derivationem profert HERMANNVS NVENARIVS in *brev. narrat. de orig. & sedib. prisc. Franc. apud DVCHENE T. I. script. Rer. Franc. p. 175.* Aliter de ea sentit ECCARD *ad LL. Sal. p. 96.* Aliter HERT. *opusc. Vol. II. p. I. C. IV. §. VII. n. 6. ***

* Quasi iudicantes, iudicium enim apud veteres *Ting, Ding, Geding*, vocabatur, GRYPH. *de Weichb. Saxon. C. V. N. X.* Inde *Tage Dingen*, citare; *Dings-Tag*, dies iudicio destinata-

stinatus, *Ding-pslichtige*, iudicio subiecti; *das Ding hegen &c.*

** Aliquando *Heimburgi* dicti, quasi iuris *municipalis* domestici assertores BRUMMER. *cit. l. C. V. §. XIII. SCHATEN hist. Westphal. Lib. V. p. 300.* cum quibus non confundendi SAGIBARONES; de quib. vid. BRUM. C. V. §. X. BIGNON. *ad. l. Sal.* apud BALVZ. T. II. p. 852.

§. L.

Inter Scabinos ordine primus vocabatur Et Scul-
SCVLTVS SCVLDAIVS, SCVLDA- tecto.
TIO *Schuldhaifß* Vice-COMES, VICARIVS.
Quem licet sub Carolingis absente *comite* non
caussis criminalibus, sed tantum *ciuilibus* va-
casse, certum sit: HEIDER. *act. Lind. p. 579.*
BRUMMER. C. IV. §. V. non tamen ea propter,
hoc nomine insignitum fuisse, euinci potest:
quin potius quum a) sine eo iudicium *crimi-*
nale exerceri non posset; I. P. S. L. III. art.
LII. præterea b) vox: *Schuld* quodcunque
delictum denotet, vti apparet ex *charta* apud
SHILT. *de cur. domin. §. XII. um Schuld*
oder Todschlag & plenius euincit I. P. S. *cit. l.*
Schwab. Spiegel XXX. III. de LVDEWIG T.
II. L. I. opusc. XIV. C. III §. II. OCKEL de Pa-
lat. Reg. Th. LXXX. vero admodum videtur
simile eum a *potiori* muneris obiecto, hoc est,
delictis istud accepisse nomen KNIRSCHILD
de ciuit. imperial. p. 1063.

§. LI.

Exercebantur iudicia criminalia, sub *dio*, In Mallo.
plerumque in lucis, sub quercubus, ceu de
antiquis *Sueuorum* & *Gothorum* populis testis
est

est STIERNHOECK L. I. C. II. de *Frisiis*, VBO EMMIVS L. XIII. *Hist. Fris. de Gallis*. HOTTOMANNVS in *Franco-Gallia* C. XXVII. vid. LEHMANN. *Chron. Spir. L. II. C. XXIX. seq.* Locus iudicii MALLVM vocabatur, non a conuiujs Germanorum, in quibus teste TACITO C. XXII. res magni momenti examinabant, ceu visum SCHILTERO *Jur. feud. Alem. p. 564.* PONTANO *orig. Franc. L. VIII. C. II.* sed voce *mahl*, h. e. signo, quia quondam in locis ad iudicia destinatis *signa* certa erant posita, MEIND. *cit. loc. C. IV. §. XLIV. C. VIII. §. XVI.* Tale plerumque erant *arbor, lapis*, a quibus describuntur iudicia, veluti in SIGFRIDI IV. litteris apud LEVCKFELD in *Antiq. Blanckenb. 53.* vocatur PLACITVM AD ALTAM ARBOREM, & in diplomate MEINHARDI *Episcopi Halberstadiensis* apud LEVCKF. T. II. *Antiqu. Halberst. IVDICIUM APVD ALTAM ARBOREM*, & in lege Francorum, a VREDIO *cit. l. relata: APVD LAPIDEM VBO EMMIVS de Fris. & Fris. republ. p. 475.* Inde *Mahlstadt* locus ad executionem poenarum publicarum destinatus, *art. CCXV. C. C. C. & STATVAE ROLANDINAE*, iurisdictionem criminalem denotantes, a *Rijgen & Landt dictæ.*

§. LII.

Status
sub Car-
rolingis.

In eo vero horum iudiciorum atque iurisdictionis forma mutata, 1) quod iudices hi non in concilijs, sed a *regibus* vel eorum delegatis eligerentur: * 2) subessent *Missis regijs*, pagos percurrentibus, sinistramque iustitiæ administrationem corrigentibus ** 3)

adpel-

appellatio integra esset ad Regem, *Cap. I. de Part. Sax. C. XXV.* quondam in criminalibus penitus ignota, MEIND. *de iudic. centen. C. IV. §. XXXV.* 4) post CAROLVM M. iudicia non amplius necessario sub dio, sed *tectis* exercerentur. BRVMMER. *cit. l. C. IV. §. III.*

* Id innuere videtur Poeta anonymus ad annum DCCCIII. apud LEIBNIZ. *rer. Brunsv.*

*Tum sub iudicibus, quos REX imponeret ipsis,
Legatisque suis permissi legibus uti
Saxones propriis, & libertatis honore.*

vid. MEIND. *cit. l. C. IV. §. XI.* BRVM. *cit. l. C. II. §. XX. C. VI. §. IV. C. VII. §. III.*

** Quod quater per annum fiebat. Imprimis iis incumbebatur inquirere in scabinos, ac iudices, peioris notæ eiiciendo, veracioresque substituendo, quod plena manu ex ipsis fontibus illustrat BRVMMER, *cit. l. C. VI. §. VI.*

§. LIII.

Sicuti vero omnes hi comitatus quondam *Qualis,* ad *personas* comitum, ut alia officia *persona-* cum *comitatus* *hereditarii facti,* adstricti; ita quoque criminalis iurisdictio mere *personalis* erat, exercenda nomine REGIS, *Unter-Königsbann.* Postquam vero comitatus sensim *hereditarii facti,* iudicia alicubi ordinibus Germaniæ propria fieri cœperunt. * BVRGEMEIST. *Graven-Saal. p. 50.* HERT. *de iud. §. XIX. B. a LVDEWIG ad A. B. T. II. p. 32.* MEIND. *cit. l. p. 103.* quamvis propterea Cæsarea non desierint per comites hinc inde constitutos ius dicere, tum in ciuilibus, tum in criminalibus, ut ex loco notabili apud GVILLIMANNVM docet HERT. *cit. l.* Habuerunt enim Cæsares per omnes Germaniæ prouincias sua *prædia, palatia,*

ras, vrbes regales, comites palatinos, aliosque iudices in domaniis suis ius dicentes. conf. Cl. KRESS *diss. de var. iurisd. crim. gen. Obs. V. §. IV. n. I. §. X. n. I.* B. HEINECC. *El iur. Germ. T. II. L. III. §. XLIV. I. P. S. L. I. art. LIX.*

* Idem contigit in ciuitatibus imperialibus, quibus ære, vel gratia imperatorum ita concedita sensim iurisdictionis criminalis, ut suo iure aduocatos, vel scultetos constituere & per hos criminalia exercere possent; SCHILT. *ad Jus Feud. Alem. pag. 263.*

§. LIV.

Quinam
hanc iurisdictionem
exercuerint.

Sensim itaque iurisdictionem criminalem exercuere, 1) DVCES maiori nobilitati etiam ius dicentes, BVRGEM. *cit. l. p. 113.* 2) COMITES; I. P. S. L. III. art. LII. 3) BVRGGRAVII, HORN. *diss. de Burggrauis*, OCKEL. *de palat. reg. p. 201.* 4) PALATINI, GAERTN. *ad LL. Sax. p. 58.* HVND. *Bair. Stambuch II. p. 27.* 5) MARCHIONES, GERHARD. *de duell. C. II. §. C.* 6) LANDGRAVII, LEHMAN. *Chron. Spir. L. VI. C. XVIII.* 7) GOGRAVII I. P. S. L. I. art. LVIII. KRESS *c. l. Obs. IV. GRYPH. de Weichb. Saxon. C. LXII.* 8) SCVLTETI, etiam sensim iurisdictione criminali investiti; I. P. S. L. I. art. LIX. L. III. art. LII. DE LVDEWIG *opusc. T. II. p. 566.* Iudicabant hi plerumque in iudiciis prouincialibus, in quibus criminalia sub examen vocabantur; vid. SCHOTTEL. *de sing. in Germ. iur. C. XXIX.*

§. LV.

In episcopatibus speciatim ius in ciuilibus Sensim
 & criminalibus dicebant ADVOCATI, *die Ka-* episco-
sten-Voigte. MAGER. de advocat. armat. GRVP. pis con-
von der Stadt Hannov. p. 212. quos constituere cessa cri-
 iuris regii fuit. Etsi enim VRBANVS III. minalis
MCLXXXVI. admodum laborauerit, vt iurisdic-
scopis horum constitutionem vindicaret, teste ctio.
OCKELIO de palat. regio, th. XLVIII. ius regi-
um tamen obtinuit, donec initio priuilegiis
personalibus HENRICI II. & FRIDERICI II.
 id quibusdam indultum; LÜNIG. *spicil. eccl. T.*
I. p. 140. OCKEL. *cit. l.* tandem reliquis epi-
 scopis & abbatibus iurisdictio criminalis vna
 cum territoriis, ac variis regalibus concessa*,
 qui, vel *ipsi*, vel per *alios*, iure gladii inuesti-
 tos, iudicia criminalia exercuerunt.**

* iam Otto M. BRUNONI episcopo Colonienſi hanc prerogatiuam indulſiſſe dicitur, SCHWED. *L. P. G. VI. §. III. Chron.* apud GRYPH. *de Weichb. Saxon. C. XXVIII.* cuius exemplum ſucceſſores ſecuti ſunt. LEHMAN. *Chron. Spir. Lib. IV. C. III.* De episcopo WORMATIENSI egregia documenta publici iuris fecit vir eruditissimus IOANNES FRIDERICVS SCHANNAT *Histoꝝ. Wormatiens. T. I. P. II. C. II.* Quin & præſulem CAMPIDONENSEM, ARGENTORATIENSEM, HERBIPOLENSEM & OSNABRVGENSEM criminalibus vacasse negari nequit, si genuina sunt diploma- ta, quæ exhibent SCHATEN. *Hist. Westphal. p. 225.* BRÖWER. *Annal. Trevir. p. 550.* HEIDER. *act. Lind. p. 52. 287.* MEINDERS *C. VII. §. XXXI. seq.* Sed conf. ECCARD. *in Cenſur. diplom. Osuabr.*

** Adhuc seculo XIV. principes in propria per-
 ſona iudiciis interfuisse testatur Chron. Lim-
 burg.

burg. ad an. MCCCLXXIV. auf den Montag den 5ten May da besaßen Herr Cuno von Falckenstein, Erz-Bischoff zu Trier, und Iohann Herr zu Limpurg die Gerichte auf dem Berge mit ihren selbst leiben. Aliud exemplum de duce Lüneburgensi WILHELMO exhibet SCHOTTEL. cit. l. p. 571. De episcopis Herbipolitanis loricatis, iurisdictionem criminalem exercentibus, vel alios cum illa investientibus, vid. KIRCHGESN. P. I. C. L. n. 22. De episcopo Halberstadiensi Ioanne vid. Charta Ao. 1215. apud LEYSER. Hist. Wunstorp. p. 28.

§. LVI.

Quod admodum irregulare.

Neque tamen defuerunt, quibus hi abusus parum ad palatum erant, eo, quod per illos clerici non possent non irregulares fieri, ecclesia quippe secundum principia iuris canonici sanguinem non sitiente*. Sed progenuit hæc ἀνοσιτατα inexcusabilis clericorum dominandi libido, & cœca superstitio magis magisque promouit. Saltim HENRICVS V. pro redemptione animæ suæ inuestituram episcoporum, aliaque iura dimisisse professus est, teste TEXTORE I. P. tit. XI. n. LVIII.

* Compiler, spec. Suen. C. XXII. regi criminalia priuatiue vindicat. Verba ex edit. SCHANNATI CXXXIX. sunt: hat ein PFAFFEN-Fürst Regalia von dem kunig, der mag niemand davon keinen pan gelehnen, dat es denen lauten an ihr plut oder an ir leib get, und empfihlt ein Richter also sein gerichte, das er über menschen leib oder blut richtet, er vvirdt schuldig an alle den die ihr plut vergiessen, und vwill er recht thun, so soll er seinen richter zu dem kunig senden dem er seine Gerichte leihet. Diese Dinge bedarf ein LAY nit, der gericht em-

mediatis, vel *nobilibus* tanquam fundi accessorium fieret *propria*, & in *heredes* transitoria. Et sic orta distinctio inter iurisdictionem PATRIMONIALEM, & PERSONALEM *.

* Inter *priscos* Germanos, quis tempore CAESARIS & TACITI iudex fuerit, supra ostensum (§. XLVII.). Sub *Francis* iudicium *Comitibus* delegatum, adeo, ut una cum *missis regis* de maleficiis feruorum cognoscerent, nec dominis *sine praesentibus* iudicis integrum esset, hos coercere; *vid. capital. Longob. CXII. & addit. IV. ad c. XLVI. apud BALVZ. Capitul. Reg. Francor. d. 1213.* Postea territoriorum dominis *propria* esse cepit iurisdictione, a quibus titulis *domini* translatus denuo in nobiles *Landfassios* vel *ciuitates* translata. Sic de BAVARIA ex *sec. XIV.* testis est *ADELZREITER. annal. Boi. P. I. L. XXV. §. XXVI. OTTONEM iurisdictionem minoris imperii. QVAE HACTENUS MANSERAT APVD PRINCIPATVM opulentioribus ex nobilitate, EXCEPTIS CAUSIS CAPITALIBVS, magno ere distinxisse.* In SAXONIA ante annum MCCCXXXVIII. nulli statuum provincialium iurisdictionem patrimoniam competiisse, probauit *WECKIUS P. IK. Beschreib. der Stadt Dresden tit. VI.* adeo ut *GEORGIUS* demum MDVIII. Lipsiae superiorem & inferiorem vendiderit, *LVNIG. R. A. Vol. VIII. p. 602.* De criminali adhuc plura prostant testimonia. Nam *SLESWICENSES & HOLSTIAE* duces nobilibus *serius* seculo XVI. & quidem anno MDXXIV. illam cesserunt, ut patet ex priuilegio *FRIDERICI I.* quod recitat *Celeb. HOFFMANN cit. Diff. C. I. §. X. not. w) Das de von adel und prelaten schollen heben hals und handt, und dat hogeste gerichte over ehre untersatten suuder der Fürsten inspreckun-*

ckunge. Tandem nec in Lusatia olim alias iudex in criminalibus notus, quam princeps territorii: ciuitatibus & nobilibus id ius commune non erat, adeo vt anno MDXLVIII. quibusdam nobilibus, sed iure mere *administratorio* concessum fuerit, donec tandem communi priuilegio MDLXII. gratia FERDINANDI omnibus cessit, quod ex vetusto codice docuit de LVDEWIG de *different. iur. feud. Lus. & commun. diff. X. n. (uu.)* vbi verba sunt notabilia. *Es haben aber Kayser Ferdinandus I. allen Land- Ständen so zuvor die ober-gerichte bis auf selbige zeit nicht gehabt allergnädigst zukommen lassen.* Ex quibus concludo, originem iurisdictionis patrimonialis in ciuilibus & criminalibus *recentissimam* esse, & vix a potestate *dominica* dominorum in seruos peti posse. Varie tamen de origine eius sentiunt HERT. de iud. §. XXII. MEIND. de iurisd. colon. p. 34. ESTOR. de minister. Cap. VII. §. CCCXXXVIII. B. HEINECC. de nat. & indol. iurisd. patrim. NOODT de orig. nobil. Germ. C. II. THOMAS. de homin. propr.

§. LIX.

Iurisdictionis circa crimina maiora & grauiora, vel leuiora versatur. Illa ALTA & superior, *Fraisch, Centgericht, Blut-Bann, Halsgericht, Peinlichkeit, Malefiz, Vitzdom-Gerichte, Ungerichte, das Gericht der Haarschaaren* apud *Colonienses, das Semmer-Amt, Mollhus:* hæc BASSA & inferior *Erb-Nieder-Unter-Gerichte, Bürgerliche Obrigkeit, Vogtey* vocatur. Quandoque extra ordinem in districtum alterius, iurisdictionem *uniuersalem* exercentis, competit, & appellatione *derer Zaun- und Phahl-Gerichte* indigitatur, S T R Y K. de iurisd. circumsepta. Quænam vero

vero crimina ad superiorem, & inferiorem pertineant, discendum ex litteris *inuestituræ*, *pactis* mutuis vicinorum, plerumque *consuetudine* *, SPEIDEL. voce: *Frevel.*

* De moribus in SAXONIA ELECTORALI vſitatis conſulendus CARPZ. P. III. Qu. CIX. n. XXIX. In aliis Saxonie ditionibus notæ ſunt *Sachſ. Coburgische Landes-Ordnung*, de anno MDLVI. tit. XXI. quam recitat WEHNER voce Zent. *Sachſen-Gothaiſche revidirte und vermehrte landes-ordnung* P. II. Lib. I. tit. X. *Sachſen-Altenburgiſche landes-ordnung* P. II. In BOHEMIA die Appellations-reſolution *über ober-und nieder-gerichtsſachen* de anno MDXCI. quam vide *in dem klugen beamten* P. I. tit. XLIII. In ducatu LVNEBURGICO *Zelliſche gerichtſ-ordnung* pag. 537. *Reſolution im Dannenbergiſchen* de anno MDCLXXXII. In GVELFERBITANO ducatu *Hertzog Julii ordnung der ober-oder hals, und nieder-oder erbergerichte*, apud ENGELBRECHT *de iuriſd. alt. & baſſa*. Quin immo proſtant pacta inter EPISCOPVM BAMBERGENSEM, & MARCHIONES BRANDENBURGICOS de anno MDLVIII. EPISCOPVM HERBIPOLITANVM & NOBILES imperii, des CANTONS *Baunach* penes KIRCHGESNERVM C. IV. p. 29. & BECKIVM *de centen. C. IV. obſervat. V.*

§. LX.

Eius natales.

Natales diſtinctionis petendi ex ipsis principum *conceſſionibus*, quæ modo *indefinite* factæ, iterum, cum aliquo *temperamento*. Priores *rarius*, posteriores *frequentius* occurrunt. Plerumque domini territoriales in ipsis *conventionibus*, ac priuilegiis sibi *reſeruarunt grauiora*, & *capitalia* crimina, vulgo *die*

die vier hohen Wände, die Fraiß, Zent-Fälle, Haupt-Rügen, vt patet ex ADELZREITERO *Annal. Boic. P. II. L. XXV. §. XXVI.* aliisque exemplis a Cel. HOFFMANNO *cit. diff. C. I. §. XI.* propositis. Alicubi in ALTAM, MEDIAM & INFIMAM eandem diuisam fuisse apparet ex diplomate, quod recenset KRESS *cit. diff. p. 61.* aliisque monumentis, de quibus vid. ENGELBR. *cit. l. Sect. II. Membr. II. §. I. LÜNIG. R. A. Vol. VIII. p. 688.* Prouti itaque visum, a dominis territorii restringi cœpit, & semel per obseruantiam limitata, sub hisce denominationibus postea indigitari, & exerceri suevit. Longe aliter de origine præsentis distinctionis iudicat, eamque a diuerso Comitum & Vicariorum officio sub Carolingis repetit ENGELBRECHT *cit. l. Sect. I. §. IX. X.* Conferatur hac de re meditatio mea in *Diurnis Hallensibus Mens. Sept. MDCCXLVIII.*

§. LXI.

His præmissis, ad indolem hodiernam iudiciorum criminalium & ipsius iurisdictionis progredior. Sunt vero IUDICIA CRIMINALIA confessus iudiciales constantes ex personis habilibus, ad cognoscendas ac decidendas causas criminales, autoritate superioris constitutis: IURISDICTIO vero CRIMINALIS denotat potestatem publicam, pro imperio de criminibus rite cognoscendi, pœnasque legitimas sumendi, vt salus publica obtineatur. Primum ipsa iudicia, post iurisdictionem criminalem examinabimus.

Iudicia criminalia quid?

Quid iurisdictionis?

§. LXII.

Personæ,
iudicium
criminale
constitu-
entes.

Quoniam ergo diximus, iudicia hæc consistare ex consensu personarum (§. LXI.), criminale sequitur, 1) vnam personam non sufficere, sed plures, i. e. *iudicem, scabinos & actuarium* requiri; *art. I. C. C. C.* 2) *numerum* scabinorum variare pro diuersis actibus iudicialibus; *art. XII. XIII. XLVII. LXXI. LXXXI. LXXXIV. CXLIX. CLXXXI. C. C. C.* 3) a *solo* iudice sine actuario & scabinis inquisitionem peractam regulariter esse nullam, & de nouo, modo legibus præscripto, inchoandam, *cit. art. CLXXXI. BERG. el. crim. P. II. Obs. CXC.* dummodo a) reus ipse hanc exceptionem vrgeat, vel b) aliunde fraudis iudicialis præfuntiones emergant; vide tamen *EVNDEM æcon. iur. pag. 948.* 4) officium iudicis & actuarii in vna persona *coniungi* non posse; *BERLICH. P. I. concl. VIII. n. XLVIII.* id quod tamen hodie fit in pagis nobilium, vid. *DÖPL. P. I. p. 466. seq.*

§. LXIII.

Earum
qualita-
tes.

Quia porro hæ personæ *habiles* esse debent (§. LXI.), *habilitas* autem hic denotat qualitatem a legibus præscriptam, ipsæ personæ vero triplicis generis sunt (§. LXII.), elicitur, 1) quare omnes isti assessores *sinceri, prudentes, periti, & experientia præditi* * esse debeant, *art. I. C. C. C.* adeoque 2) reo permittatur illos tanquam *suspectos* recusare; *LYNK. Dec. MLXV. GRANZ. P. I. p. 376.* neuter horum 3) iudicio interesse possit, nisi ad illud nominatum, vel saltem ad causam præsentem *iureiurando* sese obstrinxerit; *art. III. IV. V. C. C. C.*

C. C. & quidem 4) sub *auspiciis officii*, vel in limine processus, KRESS. *ad art. V.* alias 5) ne registraturæ quidem fidem *publicam* habeant; BERG. *cit. l.* nec 6) *suppleri* finita causa possit istoc iuramentum; BERGER *El. discept. p. 39. n. II.* quamvis *humanior* iurisprudencia, teste LEYSERO *Sp. LXXI. n. IIX.* tale supplementum admittat.

* Per *sinceritatem*, sordes, fraudesque iudicium, iustitiae & innocentiae reorum inimicæ, reprobantur: *prudentiam*, ipsa requirit inquisitio, & examen reorum, præsertim callidorum: *peritiam*, causarum criminalium gravitas ipsa postulat: *experientiam* denique laudo, ut occurrere possit iniquis fraudulosisque reorum conatibus, quibus sæpius inquisitionem sat onerosam reddunt iudicantibus. Vix tamen ex harum qualitatum defectu nullitas processus per se argui potest.

§. LXIV.

Præterea inde constat 7) cur masculis de-
feratur hæc potestas, non 8) foeminis, nisi
iurisdictio sit *patrimonialis*, quo casu audiunt:
die Gerichts-Frauen; art. II. C. C. C. BECK.
de centen. L. III. C. IV. alias vero 9) perinde sit, utrum iudices in numero *Notariorum* fuerint, nec ne? Saltem nec ius *Romanum*, nec *Carolinum* eius qualitatis mentionem iniicit, sed solum ius *Saxonicum*. KAYSER *Prax. crim. C. I. §. XV.* PHILIPPI *ad Dec. Elect. Saxon. XXXVIII. Obseru. II. v. XXIX. p. 698.* *

* Hæ qualitates hodie sufficiunt. Quondam sub Francis *indigenæ*, nobilesque eligendi erant; *L. III. capit. C. LVI. LEHMAN. cit. loc. L. II. C. XXII.* Immo sub Saxonibus quoque *Schöppenbahre freye* requirebantur; *L. P. S. L. II. art. XII. lib.*

III. art. LIV. ad minimum *Schildbortige, Siegelmessige*, de quib. vid. OCKEL. de palat. reg. p. 136. SCHILT. *Ius Alem. feud.* p. 43.

§. LXV.

Publica
autorita-
te iudi-
cantes.

Quia vero hæ personæ publica autoritate iudicant (§. LXI.), euidens est, 1) quod nemo *priuato* ausu cognitionem de actionibus flagitiosis sibi arrogare, aut si quis publice constitutus, 2) munus suum priuatim alteri *delegare* possit*; GAIL. L. I. Obs. XCVII. n. II. 3) exulent iudices compromissarii; l. 32. §. 6. de recept. 4) ipsæ personæ iudiciales vero *santæ*, & inuiolabiles sint.

* Quatenus nimirum iurisdictionio *personalis* fuerit. Realis, quæ vulgo *patrimonialis* vocatur, omnino alicui delegari potest, his tamen sub conditionibus, 1) si iusta *caussa* adsit, 2) delegatio fiat *habilibus*, & 3) cum *consensu* superioris; art. II. C. C. C. Vulgo in praxi primum, & vltimum requisitum negligitur, BRVNN. *prot. inquis.* CIII. n. LV. alterum periculo delegantium omittitur; HORN. *class. XV. resp. LXXVII.* STRYK. de *abus. iur. quæsit.*

§. LXVI.

Iudiciũ
ad co-
gnoscen-
das cau-
sas crimi-
nales
compara-
tum est.

Denique quia iudicium ad cognoscendas causas criminales constituitur (§. LXI.), & has tanquam *obiectum*, & ipsam potestatem nosse oportet. De illa specie C II. actum: de hac, quam sub *iurisdictione criminali* supra (§. LXI.) definiui, in sequentibus agendum.

§. LXVII.

Natura
iurisdic-
tionis.

Ex definitione iurisdictionis criminalis (§. LXI.) sua sponte fluit, in perquirenda eius natura ad duo puncta respiciendum esse, I) ad *forum*, seu competentiam, vt planum fiat, quis

quis ille sit, cui hæc publica potestas compe-
tat, II) ad *cognitionem* ipsam, ut de ordine ac
finibus, quibus ista est circumscripta, constet.

§. LXVIII.

Sortitur reus forum, I) vbi *deliquit*, siue Compe-
tentia in
crimina-
libus.
ibi delictum fuit inchoatum, siue consumma-
tum*, adeo vt si delictum in confinio commis-
sum ex *persona delinquente* forum æstimetur.
l. 1. C. vbi *senat*. II) vbi *domicilium* habet,
quod præter ius ciuile vsu fori inuectum.
DE COCCEI. de *fund. in territ. potest. tu. IV.*
§. IX. BRVNN. ad l. 2. C. vbi *de crim.* III) vbi
deprehensus fuit, l. 1. C. de *crim.* Concurrunt
vero hæc fora alternatiue, non cumulatiue.

* Ita *cit. l.* sed minus apte, quum casus vix videatur
dabilis, quo delictum vere commissum sine
consummatione, vel perfectione in vno *tan-
tum* loco inchoari possit, & exempla, quæ ANT.
MATTHÆI L. XLVIII. tit. XIII C. V. N. VIII.
cum CARPZ. Quæ CX. N. XVI. aduert, doceant,
aut *utroque* loco plene delinqui, & sic *communem*
iudicis vbique esse cognitionem, aut eo loco,
quo in actum *externum* primum erupit delictum.
Nam si quis *Romæ* rem contrectat, vel puellam
rapit, *Ephesi* illam in custodiam defert, vel huic
stuprum infert, vtrumque crimen plene *Romæ*
commisisse, non vero ibi inchoasse censendus est,
quum raptus *sola* abductione libidinosa, & fur-
tum *sola* contrectatione constet; contra qui
hic falsum instrumentum conficit, eodem *alibi*
vtitur, colluctationem *hic* cœptam, in *alienum*
districtum protrahit, *utrobique* falsum, & iniu-
riam realem commisit. GRANZ. de *defens. reor.*
C. V. M. II. S. II. art II. n. LXXXIII. Alii verba
cit. l. de inchoata *accusatione* intelligunt; CUIAC.
II. *obs. XXI. sed vid.* BRVNN. ad *cit. l.* Forfan
imperator ad casum l. 1. C. 7. ad l. *Corn. de sicar.*
fimi-

similesque, vbi conatus pro effectu habetur; respexit.

** Nec obstat, quod in domicilio reperiri possit, vti vult MATTHAEI *cit. l. n. 5.* quia tunc ob *deprehensionem* forum fundatur.

§. LXIX.

In quos iurisdictionis criminalis exercentur.

Quia ergo criminalis iurisdictionis effectus suos in his foris usque adeo exserit, vt extra illa nullibi de criminibus cognosci possit (§. LXVIII.), consequitur, 1) iurisdictionem hanc non tantum in *subditos* exerceri, verum etiam 2) *extraneos*, L. B. de COCCCI, *de fund. in territ. potest.* REINKING. *de reg. secul. l. II. class. V. C. III. n. XXII.* necnon 3) *absentes*, per processum banni, STRYK. *V. M. tit. de iud. §. XXIX.* RAVCHB. *P. I. qu. l. n. XXX. L. B. de COCCCI. de iust. poen. in abs. vel mort. statuend.* 4) forum *deprehensionis* non tantum ad *vagabundos* restringendum esse, licet dissentiat ACCVRSIVS; conf. ANT. MATTHAEI *de crim. Lib. XLVIII. tit. XIII. C. V. n. CXI.* 5) *prorogationem* præter hæc tria fora in aliud proprie fieri non posse; FRÖLICH. *ad C. C. C. p. 60.* VOET. *ad ff. tit. de iurisd. §. XXXVII. diss.* ANT. MATTHAEI *de crimin. Lib. XLVIII. tit. XIII. C. V. in f.* 6) arbitrium de criminibus non iudicare; PETERS DE GREVE *Exerc. ad ff. §. (§. LXV.)*

§. LXX.

De remissione & persequutione delinquentium; Quia vero inter hosce iudices unus non magis est competens quam alter (§. LXVIII.), evidens est, quare 7) *remissio* delinquentium recte iure hodierno denegetur; ZIEGL. *de remiss. delinq.* BESOLD. *C. CXXXI.* aut, si fit, per litteras *reuersales* remittenti prospiciendum

dum sit. THEOD. *disp. IV. tb. III. lit. d** nec
 8) *persecutio facinorosorum* in alterius terri-
 torio, *irrequiſito* illius iudice, permittatur.
 MÜLLER *de iur. facinorof. ſequeſ. præſ. perſeq.*
 Sicuti vero hæc obſervatio ad eam perſecu-
 tionem haud pertinet, quæ fit litteris *requiſi-*
torialibus; ita remiſſio *aliquando* eſt abſolutæ
 neceſſitatis, ſi a) iudices ſunt ſub *eodem* prin-
 cipe, & autoritate ſuperioris remiſſio iniun-
 gitur; LEYS. *ad ff. Sp. LXXIV. n. VII.* FA-
 RIN. *prax. crim. qu. VII. n. XXIX.* vti in Sa-
 xonia ſuo modo obtinet, vbi, qui ſub *preſe-*
ctura deliquerunt, ad eam remitti debent.
Ord. provinc. de An. MDLV. b) ſi fit ad *con-*
frontationem, de quo caſu dubitat STRYK. *V.*
M. cit. l. §. XVII. c) inquiſitio alicubi iam ri-
 te mota, & *incarceratus* auſugit. ** MEV. *P.*
IV. dec. CLXXVII. n. VII. d) *pactio*, vel con-
 ſuetudine inter vicinos aliud fuit prouiſum;
 BRVNN. *proc. inq. C. III. n. VII.* LINCK. *de*
perſec. & remiſſ. delinq. C. IV. n. XXII. WIL-
 LENBERG *de for. delinq. concurr. C. III. §. III.*
 e) denique *preſcriptione* remiſſionis neceſſitas
 acquiſita; HARPR. *Conf. Tab. XLIX. IX.*

* Ipſa remiſſio fit ſumtibus pretentis, conſequenter
 abſque alterius præuia imploratione obrudi nequit.
 STRYK. *de non uſu iur. quaſ. C. II. N. LI.*

** Vel ſola *citatio* edictalis, aut *adprehenſio* ſufficit,
 nec præciſe *ſententia* condemnatoria vti quidem
 putat CARPZ *qu. CX. n. LXIII.* requiritur, vid.
 RICHT. *P. I. dec. XV. n. VI.* quamquam iſtam ne-
 ceſſitatem ad iudices *eiusdem*, non *diuerſi* territo-
 rii reſtringere velit, BEYER *ff. tit. de cuſtod. reor.*
poſ. IX.

§. LXXI.

De præ-
ventione.

Denique quum alteruter ex his actu cognoscere possit, non potest non 9) *præventio* medium esse, per quod lis de competentia definitur, quæ cum alibi per solam *citationem*, ex qua *litispendentia* vnice dependet, inducatur: *l. 7. de iud. l. f. ff. de in ius voc.* ita quoque in criminalibus facta citatione, iudicem alterutrum ex pluribus competentem reddit. HARPR. *Conf. XLIX. n. LV. LXXIV. LXXVI.* Inde vero concludo, a) iudicem *domicilii* & *delicti* commissi quidem semper præueniri, si reus alibi *re adhuc integra* apprehenditur, CHRISTINNEVS *Dec. Vol. II. Lib. III. tit. XV. n. VI.* eam apprehensionem vero b) in præiudicium iudicis, a quo iam emanauit *citatio*, fieri non posse*; c) præuentionem non præcise ex *prehensione* actuali pendere, vti vult ANT. MATTHAEI *cit. l. n. VII.* nec tamen d) *inquisitionem generalem*, & *summariū testium examen*, multo minus e) *pignorationem rerum ad fugitiuum pertinentium*** hunc in finem sufficere.

* Facilius præuentio ista expirat, quando citatus in *alieno* territorioprehenditur, quia dominis territorii in Germania sua cuique propria iurisdiclio est, nec par in parem remissionis habere potest imperium; GRANZ *defens. reor. C. V. M. II. S. II. art. II. N. LXXI.*

** Hanc citra *personæ* prehensionem sufficere putat Ill. LEYS. *ff. Sp. LXXIV. n. VIII.* quod reus sic realiter incipiat magistratui obligatus esse. Verum, quia pignoratio neutram speciem ex supra relatis foris (§. LXVIII.) constituit; sed forum *rei sitæ* format, id vero in causis criminalibus non est competens, consequens est, vt arre-

arrestum non magis, quam *annotatio* bonorum, *art. CCVII.* præscripta, per se forum fundare possit VOET, *ad D. tit. de iudic. §. LXIX.*

§. LXXII.

Quandoquidem porro præventio certitudinem alterutrius fori, *domicilii, delicti vel detentionis* §. LXXI. 9) supponit: sequitur, 10) ut, duobus de foro delicti litigantibus, quod contingit, si cadaver in confinio reperitur, & vtrubi crimen perfectum *dubitatur*, præventio iudicis vnius alteri non præiudicet, sed *communi nomine* citatio, & inquisitio formanda sit, nisi alteruter reum incarcerationis; *de COCCCI. cit. l. tit. IV. §. XX. CARPZ. qu. CX. n. XXXVII. GRANZ. cit. l. N. CII.* quamvis Dd. varie circa hunc casum sentiant; MATTHÆI *cit. l. N. VI. WILLENBERG cit. l. c. II. §. IX. seq.* * Neque negari potest cursum inquisitionis ac *iustitiæ* iudicio *mixto* nimis turbari; VOET. *cit. l. §. LXXII.* Vnde in *Const. crim. Brand. C. III. §. V. præventio* hoc casu admissa, quod admodum consultum.

* Quæ hæcenus relatæ, observationes ad illud forum pertinent, in quo processus aduersus reum instruendus est. Aliud ergo dicendum de *levatione cadaveris* enecati, quæ indistincte ad iurisdictionem criminalem eius loci pertinet, in quo cadaver reperitur, adeo ut iudex illud ad *inspectionem* ne quidem remittere teneatur, ut docet CLEYSER *ad ff. P. II. p. 192.*

§. LXXIII.

Isthæc fora tamen quanquam in criminibus commissis ordinarie sint, *competentia* (§. LXVIII.); contingit tamen aliquando, ut eorum præcipue *Aut principi*

rum non habeatur ratio, quoties 1) cognitio solius principis est; veluti a) in crimine *perduellionis* * l. vn. C. si quis imp. maled. BRUNN. ad l. 7. ad l. iul. mai. Coll. iur. Arg. de iud. th. CCXXXIII. b) falsæ monetæ; LYNK. dec. DCCXCV. ** c) in omnibus criminibus in via publica commissis; *** LYNK. de centen. C. III. §. V. ZANG. de except. P. II. C. I. N. CCXLIV. diff. KNICH. de super. territ. C. IV. n. CCXXXIX.

* Ita plerumque fit. An vero propterea inquisitio a iudice merum imperium habente nullitate laboret, alia quæstio est. Ad minimum in iure communi id nullibi definitum, docente MATTHÆO de crim. L. XLVIII. tit. II. C. IV. n. III. & BEYERO ad ff. tit. ad l. iul. mai. pos. IX. tametsi alicubi superiores sibi reserualle cognitionem non ignorem. Nam LEOPOLDVM in Austria id fecisse apparet ex GVARIENT. Cod. Austr. p. 265. Interim optimi principis est, si ipse sententiam non fert, sed acta ad extraneos transmittit, cui aliquot exemplis docet LEYS. Sp. LXIX. n. V.

** De ipso domino territorii loquor. Neque enim Cæsar in ordinem territorii de crimine ius dicere potest; HIRTIVS de sup. territ. Th. LXXI quamquam in falsæ monetæ crimine id aliquando tentaverit. vid. LONDORP. T. IX. p. 58.

*** In Saxonia ordinarie cognitio hoc casu mero imperio coheret, præterquam in criminibus atrocissimis. MARTIN. comm. for. tit. XI. §. II. N. CLXXIX. Idem obtinet, si inuestituræ litteris clausula: *Felderen und Strassen*, fuerit inserta. SCHILT. Exerc. XLVII. ad ff. §. XLIII.

§. LXXIV.

2) Concurfus iurisdictionum ceflat, quoties De foro
 reus forum aliquod *priuilegiatum* fortitur. *priuile-*
 Huc pertinent 1) *militēs* ex praxi plurium loco- *giato.*
 rum in delictis militaribus, & communibus;
 ZIEGL. *de iur. Mai. L. I. C. XXIX. §. XXIV.*
 STRYK. *de for. Germ. fingul. e. V. §. XI.* BAYER
de for. milit. priuil. C. III. §. V. diffent. CARPZ.
 P. IV. C. IX. D. XI. LVDOV. *Krieges-Proc. C.*
III. §. XII. vid. *Ordin. crim. Boruff. cit. l. 2)*
clerici in delictis leuioribus, & ecclesiasticis,
 SCHILT. *inst. iur. Lib. I. tit. XIX. §. III. seq.*
 non in grauioribus, quorum inquisitio *genera-*
lis ad confistorium; *specialis* ad iudicem secu-
 larem pertinet, CARPZ. *L. III. Iurispr. conijst.*
Def. V. contra veterem disciplinam, qua delicta
communia ab epifcoporum cognitione plane
erant exempta; l. 23. C. Theod. de epifc. & cler.
cuius tamen reformatorem fuiſſe IVSTINIA-
NVM apparet ex *Nou. CXXIII. C. XXI. N. I. de*
COCCEI. cit. l. T. III. 3) *ciues academici* quoad
 delicta in academia commiſſa; LYNK. *cent. III.*
dec. CCXLIII. GRANZ. *cit. l. art. IV.* RICHT.
ad aut. habita C. ne fil. pro patr. Hæc priuile-
 gia tamen tantum contra iudicem eiufdem,
 non diuerſi territorii, allegari poſſunt. WIL-
 LENB. *cit. l. C. II. §. XII. seq. **

* Præterea huc referendi legati cum famulitio, nobi-
 les immediati, de quorum delictis cognofcit Im-
 perator, KRESS *de var. iurisd. germ. p. 47.* De-
 nique miniſtri principis, de quibus conſulendus
 LEYS, *ad ff. ſp. LXXX.*

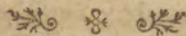

§. LXXV.

Ipsa cognitio criminallis in quo consistat?

Haec de foro iurisdictionis criminalis; sequitur ipsa *cognitio*, quæ tum examine, & inquisitione, tum punitione, & executione constat. De illa *cap. seq.* de his infra. Sicuti vero utraque ad naturam iurisdictionis criminallis pertinet (§. LXI.): ita ordinarie coniuncta est in persona iudicis; BESOLD. voce *Blut-Bann* & *consil. III.* REINKING. de *regim. sec. I. II. Clas. II. C. XVII. N. 34.* quanquam *die hohe und nieder-gerichte*, vulgo *der gemeine Bann*,* olim non comprehenderit *den Koenigs*, oder *den Bann über Blut zu richten*, h. e. executionem criminalem, ideo quod huius exercitium regale *eminens* haberetur; vid. HEIDER *act. Lindau. p. 831.* OCKEL. *cit. l. p. 154.* Vnde adhuc hodie alicubi alii *executio*, alii *cognitio* criminallis concessa, docente KNIPSCH. de *iur. ciuit. imp. L. II. C. VI. N. XXXIII. C. X. N. XX.* SLEIDAN. de *stat. Relig. L. VI. in f.* Immo in *Palatinatu, Franconia, Boiaria* sub *clausula, mit hohen und nieder-gerichten*, *bannum regium*, h. e. *executio* non comprehenditur. KNICHEN de *vest. pact. P. II. C. I. N. LXXXIV.*

* Ita per errorem sensus verborum corruptus. Enim vero *der gemeine Bann* proprie iurisdictionem *civilem*; *der Koenigs-Bann* vero *criminales* denotabat, ut patet ex charta quam recitat DE LVDEWIG *opusc. T. II. p. 566.* Vnde prerogativa in exercitio iurisdictionis criminalis *simpliciter*, non in sola executione quærebatur. Sed crassa ignorantia verba in alium sensum quondam detorsit.

CAP. IV.

DE PROCESSU CRIMINALI
EQVE ACCVSATORIO.

§. LXXVI.

Cognitio de criminibus fit mediante *processu*. *Processus est ordo iudiciarius legitimus*, atque prout priuatæ vel publicæ *satisfactionis gratia adhibetur, in criminalem & civilem distinguitur. Vtriusque natura toto coelo differt: hic de criminali agendum, qui variat, prout is, aduersus quem proceditur, præsens vel absens est.*

Cognitio
ista quo-
plex.

§. LXXVII.

Quomodo contra *absentem* procedatur, suo *loco* sumus exposituri. (Cap. XIX.) *Aduersus presentem* vero hodie duplici via utimur: *1) ACCVSATIONE, II) INQUISITIONE.* Denunciatio separatam speciem non constituit, docente *CARPZOVIO qu. CVIII. N. LIV.* quicquid alii ex *c. 24. X. de accus. & c. 31. X. de simon.* inferant, quum denunciatio ibi relata, & ab accusatione, & inquisitione distincta, longe aliud quid denotet, vid. *D. N. PARENS. iur eccl. T. IV. L. V. Tit. I. §. XCI.* Hodie procul dubio *denunciatio ad præparatoria processus inquisitorii pertinet, art. VI. C. C. C.*

Crimina-
lis accu-
satione
& inqui-
sitione
constat.

§. LXXVIII.

Est autem *ACCVSATIO legitima coram competente iudice criminis per libellum rite formatum a persona habili ad pœnam publicam facta*

Accusatio
quid?
ta

Et delatio, & executio. Suscipitur vel ex libera voluntate, vel ex necessitate per fiscalem; STRUV. *obs. crim. C. II. obs. II.* Vtroque casu ab actione *ciuili* multum participat, NEAND. *introd. ad proc. crim. C. II. §. IV.* licet, in plerisque eam differre, negari nequeat. Interim æque iudicis directioni subiacet.

§. LXXIX.

Fit per libellum accusatorium.

Quia ergo omnis accusatio fit per *libellum* eumque rite formatum (§. LXXVIII.), sequitur, 1) *oretenus* crimina accusari non posse, quanquam olim Germanis aliud visum; *art. LXXXIX. C. C. C. CARPZ. qu. CVI. n. XXXVII.* 2) factum specificè in eo esse enarrandum, adductis 3) contra reum indiciis, *art. XI. C. G. C. CARPZ. cit. l. n. XIX.* simulque 4) articulatum, in quo hic libellus a *ciuili* differt. R. I. *An. MDCLIV. §. XXXIV. LXIV.*

§. LXXX.

Quinam accusent vel non?

Quia porro non omnes ad accusandum admittuntur, sed tantum *habiles* (§. LXXVIII.); *habilitas* vero vel naturalis, vel *ciuilis* est: non difficile erit cognoscere, cur 1) alii ob *ætatem*, *mentis defectum*, *sexum*, *statum*, *fidem suspectam*, *inimicitias*, *iamam*, *reuerentiæ respectum* ab accusando remoueantur, de quibus late CARPZ. *qu. CIV.* cur 2) parum referat, vtrum vnus, an *plures* simul accusent? licet hoc casu olim *diuinatio* adhiberetur; *l. 16. de accus. VOET. ad tit. de accus. §. XI. THEOD. coll. crim. Cap. IV. aph. IV. lit. b.* 3) vtrum quis ipse, an per *procuratorem* accuset, *art. XII. C. G. C.* si vel maxime accusatori

fatori poena corporis afflictiva immineat, vt
 contra STRYKIVM euicit Dn. PARENS *diss. de*
proc. in crim. §. XXV.

§. LXXXI.

Quia porro ista delatio legitime, & ex iustis Ex legitimi-
mis caus-
sis susci-
pienda.
 causis suscipienda est (§. LXXVIII.): conse-
 quitur, 1) accusatorem, vel eius procuratorem
satisfare debere de expensis, & reconuentione
 usque ad certam summam, de qua iudex arbi-
 trabitur; *art. XII. XIII. C. C. C. MOD. PISTOR.*
L. I. Cons. XXXIV. non tantum, vbi reus factum
 negat, verum si id fateatur, & exceptionem *pro-*
babili caussa munitam opponit, cui accusator
temere contradicit, quo sensu accipiendus *art.*
XIII. 3) istam satisfactionem cessare, si accusa-
 tor legitima *indicia* attulerit, vel reus in ipso de-
 licto deprehensus; *art. XV. C. C. C.* aut 4) ex-
 ceptio a reo, delictum fatente, opposita, altio-
 ris indaginis fuerit, *eod. art.* alias 5) accusato-
 rem *in carcerandum* esse; *art. XIV,** 6) calumnia
 emergente, illum teneri tum ad *expensas* accu-
 sationis, tum ad *satisfactionem* de iniuria illata,
ibid. siue sit priuatus, siue fisci aduocatus, qui
 sponte innocentem accusare tentauit; *Ill. LEYS.*
Sp. LVI, n. V. VI. IX. quam 7) *ciuilit*, vel *cri-*
iminaliter persequi potest reus, salua electione
 fori accusationis, vel domicili delinquentis,
*art. XII. ***

* Sunt, qui incarcerationem accusatorum hodie in-
 cognitam esse, & immobilia liberare a cautione
 asserunt, quod rationem habet, BEYER. *ad art. XII.*
pos. III. KRESS eod. dummodo poena calumniae
 grauior haud immineat.

** Plerique *cit. art.* ad perlecutionem *ciuilem* restringunt, iudicique necessitatem imponunt calumniatores ex officio puniendi; BLVML. *ad cit. art. XII.* FRÖLICH *P. I p. 360.* Verum aliud nos docet §. 10. 1) *de iniur.* SCHILT. *Ex. X. §. LXXIII.* HERT. *resp. CLXXXIX n. IX.* Articulus enim XII. & CCI. *criminales* perlecutionem non excludit, cui nonnunquam *regule iuris* ac *aquiritatis* magis fauent, quam *ciuili.* Præterea *cit. art.* ad rem ex cautione agentem pertinent, adeoque capita *cautionis* tantum determinant, quibus perlecutio criminalis, nullum *fideiussorem* sua natura admittens, accenseri non potuit.

§. LXXXII.

Ad pœnam publicam tendit.

Præterea quia accusatio tendit ad pœnam publicam (§. LXXVIII.); hæc vero non nisi crimini publico & grauiori imminet (§. XXX.), efficitur, 1) accusationem solennem in *leuioribus* locum non habere, sed iis tantum, *die peinliche Strafe auf sich haben*, vt dicitur *art. XI. C. C. C.* * 2) eam contra omnes porrigi, qui delinquere possunt (§. XLI.); VOET. *tit. de accus. §. XII.* 3) non esse in arbitrio accusatoris pœnam determinare, adeoque 4) libellum *generaliter* concipi posse, *art. LXXXIX. C. C. C.* & 5) coram iudice *competente* proponi debere (§. LXVII.), denique 6) accusationem ad interesse priuatum *primario* non tendere; THEOD. *colleg. crimin. C. IV. §. I. lit. e.* licet nil obftet, quo minus vtrumque eodem libello petatur? *conf. art. CVII. CVIII. CXCIX. C. C. C.*

* Ratio non e longinquo petenda, siquidem omnia processus criminalis capita multum *preiudicii* coniunctum habent, vti sunt tortura, captura

captura &c. Quæ cum æque in *inquisitorio* processu locum habeant, evidens est, ne hunc quidem, præterquam in *gravioribus* delictis, locum habere, vt recte sentit SCHILT. Ex. XLIX. th. LXIX. simul tamen pœnam *relegationis* imminentem grauioribus recte accenset. Certe Germanos quondam hoc principium sancte seruasse, ex HAEDA docet KRESS. *de rat. decid. C. IV. §. II. in not.* & patet ex variis legibus prouincialibus, veluti *iure Prussico L. IV. art. VI. Chursächs. Policey-Ordnung, tit. von Justitien Sachen §. IV. V. Const. crim. Brandenb. C. III. §. I. & Hassiaca T. II. §. I.*

§. LXXXIII.

Tandem accusatio non sola delatione, sed *Delatione & executione constat,* executione constat, (*§. LXXVIII.*) inde vero adparet, 1) accusatorem processum cœptum per omnes partes *continuaré*: 2) certatim cum reo in scriptis super delicto *disputare* debere, nec 3) citra abolitionem impune *tergiuersari* posse, KRESS. *ad art. XV.* sed 4) eum in finem *cautionem* de lite prosequenda præstare debere. *cit. art. XV.** omnium minime 5) *transactionem* inter accusatorem & reum regulariter permitti, *l. 18. C. de transact.* quæ tamen hodie facilius indulgetur, quo certius est, per cessationem accusationis iudici *ex officio* inquirenti haud præiudicari.

* Eadem cautio *iure Saxon. prouinciali L. II. art. LX.* exigitur his verbis: *der Richter soll auch Bürgern haben von dem Kläger, und von dem, auf welchen die Klage gehet, daß sie des Rechts vollkommen wollen;* quem locum interpret latinus minus recte de cautione *de iudicio fisci* accepit, vt ex C. CXI. *Spec. Suenici* docet B. HEINECCIUS *Iur. Germ. T. II. L. III. §. CLXXXI.*

§. LXXXIV.

In foro
fere in-
cognita.

In foro ob plura *incommoda* accusationes fere ignorantur, & plerumque per modum *inquisitionis* propter delicta proceditur; FRÖL. *ad C. C. L. I. tit. II. STRUV. C. II. obs. crim. II. obs. II.* multo minus vero priuatus ad accusandum amplius cogitur; *art. CCXIV. C. C. C. COLER dec. CLIX. HERT. de hered. occis. vind. S. III. vti aliquando de iure Romano obtinebat; tot. tit. de Scit. Syll. quin potius accusatione a priuato omiffa, vel derelicta, alius accusare potest; iudex vero ex officio contra facinorosos procedere tenetur, per cit. art. CCXIV.*

§. LXXXV.

Quomo-
do in-
struenda?
remiffiue.

Quibus indiciis, probationibusque accusatio instruenda, quomodo reus torquendus, defendendus, absoluentus, vel condemnandus sit, commodius ex natura *processus inquisitorii*, qui hac in re ab *accusatorio* non differt, explicandum erit.

CAP. V.

DE PROCESSU INQUISITORIO ET QUIDEM DE INQUISITIONE GENERALI.

§. LXXXVI.

Inquisi-
tio quid?

Altera species *processus criminalis inquisitione* peragitur (§. LXXVII.), quæ, quia hodie vsitatior est (§. LXXXIV.), paulo diligentius exponenda erit. Est vero **INQUISITIO** *cognitio de criminibus, a iudice merum imperium habente, ex officio, ob legiti-
mas*

mas causas suscepta, ad puniendum vel absoluen-
 dum reum, Et conseruandam publicam salutem,
 Processus inquisitorius vero ipsum ordinem iu-
 diciarium, quo aduersus facinorosos vitur
 iudex, denotat; qui, si summaria rei, & te-
 stium depositione constat, vti fit in delictis
 leuioribus, SVMMARIVS; si responsione ad ^{summa-}
 articulos, & effatis testium iuratis, vti in gra- ^{ria vel}
 vioribus contingit, ORDINARIVS vocatur. ^{ordinaria.}
 BEYER. Pos. III. seq. ad art. VI. OLDEK. Dec.
 III. qu. VII. THÖNNIK. aduoc. pr. for. crim. C.
 IX. N. VI. Ordin. Crim. Bor. C. III. §. I.

§. LXXXVII.

Quanquam vero negari nequeat; inquisitio- Iuri
 nes iam Romanis fuisse cognitae; ipse processus Rom. in-
 tamen, prouti hodie in vsu est, & cum accusato- cognita,
 rio electiue instituitur, in iure Romano frustra
 quæritur, etsi MATTHÆI de crim. L. XLVIII.
 Tit. XX. C. I. BALDVIN. in comment. ad edict. vet.
 de Christian. DVARENVS Disp. I. C. XXXVIII.
 & nouissime III. LEYSER ad ff. Sp. DLX. n. X. id
 existimauerint. Vulgatissima erat regula in
 foro romano: SINE ACCVSATORE NE-
 MINEM CONDEMNARI POSSE, quam
 satis propugnat CICERO pro Rosc. Amerin. l. 38.
 §. 7. ad l. Iul. de adult. l. 6. ff. de mun. Et honor.
 Idem principium maioribus nostris hæsit. Ca- Iure can.
 pitul. VII. 359. LL. Cellens. apud PVFFEND. obs. introdu-
 forens. T. II. append. statut. p. 12. LL. Brunsw. P. cta.
 IV. art. 6. apud LEIBNIZIVM T. III. rer.
 Brunsw. Ius Susatense apud LVDOLFF. col-
 lect. statut. p. 809. INNOCENTIVS III. vero
 inquisitorium processum seculo XII. introdu-
 xit

Hodie
regulam
consti-
tuit.

xit & probauit, * c. 14. 16. 17. 24. X. de accus. quamuis tantum in subsidium; DN. PARENS *iur. eccles. T. IV. L. V. tit. I. §. LXXXVI. THOMAS. de orig. proc. inquis.* quod etiam intendisse videtur constitutio criminalis *Carolina*, vti apparet ex art. CCXIV. & CCXIX. quibus hac in parte accurate respondet ius *Marchicum*, docente NEANDRO *pr. crim. March. C. II. §. V.* Hodie fere per totam Germaniam pro regula, & quidem *primario* obseruatur, vt tamen nonnullis in locis fiscalis reum accusare soleat. I VL. CLAR. *L. V. sent. §. f. qu. III. N. V. FRÖLICH. ad C. C. G. L. I. tit. I n. II. seq. HARPRECHT Consil. LXXXIII. n. L. seq.*

* Imo ad vetustiora tempora ascendit MEINDERS *de iudic. cent. C. V. §. II.* ac presentis processus natales ab *ordaliis* seu *iudiciis Dei* petit Verum quomodo hæc ad inquisitorium processum quadrent, mihi hætenus non fat liquere fateor.

§. LXXXVIII.

Index
meri im-
perii in-
quirir.

Quum ergo is inquirat in crimina, penes quem merum imperium est (§. LXXXVI.); per se fuit, 1) iudicem, sola *ciuili* iurisdictione inuestitum, huc non pertinere, sufficere tamen 2) hodie, si cui *omnimoda*, sub clausula: *alle und iede Gerichte*, concessa, STRYK. *V. M. tit. de iurisd. §. XIII.* 3) in concursu *centenæ*; & *Vogteya* mores, & pacta decidere, in quibus delictis alterutrius iudicis cognitio sit fundata. BECK. *de centen. Cap. IV.*

§. LXXXIX.

Quia porro inquisitio hodierna fit ex officio, (§. LXXXVI.) apparet, quod 4) hic nullus *accusator* supponatur, nec 5) *cautio* de calumniis & expensis exigatur, quamvis delator de veritate delatorum nonnunquam *iuret*; *KRESS. ad art. XVII. §. II.* vel carcere constringatur; *DN. PARENS T. II. Conf. MLXIII. n. 10. KRESS. ad art. XV. §. II.* denuntians ne quidem 6) onus probationis subire teneatur; *B. WERNH. P. III. Obs. CCXIV.* 7) reus *solus* in scriptis sese, absque contradicatore speciali, defendat; 8) iudex *solus* totum processum, vi officii sibi concrediti, instruat, in quibus ab accusatione distinguitur (§. LXXXI.); contra 9) in inquirendo *negligens* arbitrarie puniri possit, imprimis priuatione iurisdictionis; *BARTH. Hodog. forens. c. VI. §. 3. vid. art. I. C. C. C. & Ord. crim. Boruss. C. III. §. III.*

Absque
accusa-
tore.

§. XC.

Vti autem hoc officium in *legibus* fundatum est, *art. CCXIV. C. C. C.* ita ab iisdem in certis casibus restringi potuit. Etenim iudex procedere nequit, sed *querelas* eius, qui *lesus* est, expedire tenetur 1) in furto coniugum, vel heredum proximorum, siue ex hereditate *iacente*, siue *nondum delata* quid interuersum, quod particula: *sonst* euidenter docet, *art. CLXV. C. C. C.* quicquid dicat *LYNK. dec. CCXXXI MCCCCIV.* 2) ex sententia *THEODORIC. coll. crim. C. IV. aph. VIII. n. V.* in adulterio, quam non probo, ex principiis iurisprudentiæ criminalis hodiernæ.

Excep-
tiones,

Nam

Nam nec *art. CXX. C. C. C.* eandem corroborat, nec *art. CXLV. C. C. Bamb.* quin potius in hac ita disponitur: *Wolt aber ein ehemann oder eheweib — peinlich nicht klagen oder handelen; so mag der richter den von amptswegen strafen.* Additur vero restrictio: *doch soll kein unter richter den ebebruch von amptswegen zu strafen fürnehmen on wissentlich zulassen und bevehle unser weltlich hoffrätthe.*

§. XCI.

Quibus
causibus.

Quia porro inquiritur in delicta; (§. LXXXVI.) hæc vero factis punibilibus constant, (§. XXXIX.) consequitur, 1) illas actiones tantum inquisitorio processu dignas esse, in quas leges pœnas vel *generatim*, vel *speciatim* constituerunt; *art. XI. non vero* 2) quævis damna in contractibus *dolo*, vel *culpa* commissa, quod sine ratione suadet BRVNN. *Anweis. zum Inquisitions-Process C. II. §. VI.* 3) suo modo quoque aduersus *mortuos*, & *absentes* inquiri posse, ac debere; LYNK. *Resp. LXIII. & CLXXXIII. n. XXXVIII.*

§. XCII.

Quænam
funda-
menta
inquisi-
tionis.

Quandoquidem præterea omnis inquisitio ex iustis causis suscipienda est (§. LXXXVI.); tales vero probabilibus delicti a quodam commisi suspicionibus constant: (§. CVII.) recte inter eius fundamenta referri debet 1) *diffamatio* fundata *c. 24. X. de accus. art. VI. C. C. C.* 2) *denunciatio* probabili causa munita; *art. VI. quam qualitas personæ deferentis, * delatæ, & corporis delicti, probat ac determinat;* 3) *nominatio* focii criminis; *Ord. Crim. Boruss. C. III.*

C. III. §. XVII. CARPZ. qu. CVIII. num. LVII. 4) delicti commissi notorietas; art. XVI. IDEM cit. l. n. LIX. Ordin. Crim. Boruss. c. III. §. II. 5) iactantia criminis perpetrati; art. XXXII. 6) rerum de furto & rapina suspectarum inuentio; 7) inculpatio moribundi ex rationibus specificis facta, KLEIN. de in-
 Et exculp. moribund. 8) exceptio criminis in causa ciuili incidenter opposita; HEIG. P. I. qu. XXXIX. n. XL. aliaque circumstantia summo verisimilitudinis gradu subnixæ; vid. BRVNN. proc. inqu. C. IV. FRÖLICH P. I. tit. IX.

* Ex ratione speciali tamen denunciatio confessionarii inquisitionem tunc non fundat, quando sub fide silentii ipsi crimen reuelatum; WILLENBERG de denunci. crim. c. II. §. XVIII. Interim sigillum confessionis male a quibusdam ad ipsum actum & locum auricularis confessionis restringitur: id vero quod intra priuatos parietes reuelatum, recte denunciari posse asseritur, quem errorem notat DN. PARENS iur. eccl. T. V. L. V. tit. XXXVIII. §. XLVIII. conf. WILLENB. de denunci. crim. C. II. §. XVIII. seq.

§. CXIII.

Econtra, & quia suspicionis gradus ex per- Quæ
 sona deferente & delata crescit, vel minui- non?
 tur, (§. XCII. 2) inde inquiri non potest 9)
 ad schedulam suppresso, vel ficto nomine con-
 ceptam, vel nudam suggestionem cuiusdam l.
 14. C. de accus. OLDEK. tit. II. obs. XIX. BARTH.
 Hodog. For. p. 1003. multo minus 10) peri-
 culo petentis, art. XI. CCXVIII. C. C. C. vel
 11) ex sola iudicis curiositate; STRYK. de cu-
 riosit. alias 12) innocenti regressum aduersus
 iudi-

iudicem, vel delatorem saluum manere; *art. XX. LXI. C. C. C. CARPZ. dec. CLXXXVIII. n. XIV. LYNK. rec. CXCI.*

* Ne calumniis via pandatur, reusque frustra famæ periculum incurrat (§. GLXIV.). De fortilegio contrariam Mediolanensium consuetudinem allegat BODIN. *dæmonom. L. IV. C. I. pag. 540.*

§. XCIV.

Finis.

Denique quia finis eiusdem imprimis *salutem publicam* concernit (§. LXXXVI.); huius procuratio vero officio iudicis potissimum cohæret: sequitur, 1) vt *iudex*, non obstante actione ciuili mota, criminaliter procedere possit; *LYNK. resol. DCXCVI.* 2) *transactio* cum læso, vel iudice ante sententiam inita non tollatur inquisitio; *STRYK. V. M. tit. de transf. §. XX. BERG. El. crim. p. 211. seq.*

§. XCV.

Est vel generalis, vel specialis. Diuiditur vulgo inquisitio in GENERALIEM, c. 20. X. de accus. & SPECIALEM, c. 21. 24. eod. Illa præcedit, & est fundamentum specialis, ac ad eius præparatoria pertinet, *MOLLER L. IV. semestr. XLV. n. 7. BERL. dec. CXX. n. II.* hæc post subsequitur. De hac infra cap. spec. X. De illa iam dicendi locus erit.

§. CXVI.

Varia inquisitio- nis generalis capita. GENERALIS ordinarie circa tria capita versatur, nimirum 1) *an delictum commissum?* 2) *a quo?* & 3) *quibus sub circumstantiis?* Res ipsa docet, vltimum caput absque fundamento a doctoribus in exponenda huius inquisitionis indole vulgo omitti; *BRVNNEM. proc. inquis. C. VII.*

G. VII. in f. conf. CARPZ. qu. CVII. n. X. §
CIX. KRESS. & BEYER. ad art. VI.

§. XCVII.

PRIMUM caput aperte fundatur in art. VI. a) An delictum
Ipsa veritas, vel existentia criminis, COR- lictum
PVS DELICTI vocari suevit. De eo autem commif-
constat I) ex inspectione oculari: II) conie- sum?
cturis: III) testium examine summario.

§. XCVIII.

Constat itaque de corpore delicti ex inspe- Ideo re-
ctione oculari. (§. XCVII.) Quia vero quædam curren-
delicta vestigium corporale relinquunt, vel relin- dum ad
linquere solent; quædam non: (§. XXXIV.) inspectio-
per se patet, hunc modum ad delicta facti per- nem oca-
manentis spectare. Vnde est, quod in furto, vel larem.
rapina, perscrutatione domestica opus sit ad
inquisitionem generalem suscipiendam: LI-
POLT de perscrut. domest. quod in veneficio
qualitas veneni examinanda sit; in homicidio
cadavera; eorumque vulnera inspici debeant.*
Et quia hæc inspectio certam artis peritiam
supponit, præsentibus medicis, & chirurgis iura-
tis negotium peragitur; art. CXLIX. C. C. C.
HERT. de inspect. ocul. §. XVI. FELTMAN. ca-
dau. inspic. cap. LIV. Ordin. Crim. Boruss. C. III. §.
IIX. IX. seq. Quin imo Carolina præsentiam iu-
dicis, scabinorum & actuarii desiderat. Dubito ta-
men, an ex hoc solo defectu sectio impugnari
possit, si aliæ fraudis suspiciones desunt. Etenim
integer sectionis actus captum indicis transcen-
dit; neque huius præsentia impedimento est,
quo minus medicus, si vult, vulnus lethife-
rum

rum, aut non lethiferum renunciare, & variis coloribus thesin suam adumbrare possit. Vnde quoque solum medici attestatum adis infer- tum hodie sufficere tradit BEYER. *ad h. a. pos. XVI. conf. diss. de legit. cadav. occis. section.* Sed dissentit Celeb. CONRADI *de section. a sol. med. suscept. ad pœnam ordin. inualid.* BARTH. *Hodog. For. C. VI. §. 6.*

* Quondam requirebatur, vt cadaver iudici ad inspi- ciendum offerretur, ceu patet ex *iur. Prou. Sax. L. III art. XC. vñrd auch einem mann sein freund erschlagen, er mag ihn vwohl begraben, ob er vwohl vveiß, vver ihn erschlagen hab, er hab denn der klagen über ienen mit den toiten körper ehe begunst vor gericht &c. conf. AVTOR des richtsteiges Cap. XXXII.* Eundem morẽ in Bel- gio comprobat formula iudici ab accusatore pro- poni solita, quam exhibet MATTHÆI *de crim. L. XLVIII. tit. V. c. VII. n. VI.* Successu tem- poris sufficere credebatur, partem cadaveris ene- cati, vulgo, *Leibzeichen*, ad iudicium detulisse. KÖNIG *de proc. iur. C. CXLIV. n. I. II.* LVDOV. *proc. crim. C. I. §. XIV. Constit. Bamberg, art. CCXXIX.* Vocatur alias *Fraischpfand.* BESOLD. *voce Fraischpfand.*

§. XCIX.

Nec non con- iecturas. Constat porro de corpore delicti ex con- iecturis, (§. XCVII.) qualis modus iis delictis proprius, quæ sunt facti transeuntis, & præ- lens vestigium non reliquerunt, (§. XXXIV.) quorsum pertinent crimina carnis, homici- dia occulta &c. CARPZ. *qu. CIIX. n. XI.* Quia tamen ideo generalis inquisitio suscipitur, vt sit fundamentum specialis; (§. XCV.) hæc vero summum reo præiudicium infert: (§. CLXV.) non

non leues coniecturas conquisiuiffe sufficit, sed tales eruendæ, quæ delicto præfenti sunt proximæ, & ad inquisitionem *specialem* qualificatæ. (§. CLXXXII.) *Ordin. Crim. Boruff. C. III. §. VII.*

§. C.

Constat denique de corpore delicti ex *testium depositione* (§. XCVII.) Hic modus ad *utramque* delictorum speciem pertinet, & imprimis eo tendit, vt iudex ex testibus expiscetur, vtrum confossus se ipsum confoderit, an ab alio confossus sit? vtrum quis casu sese præcipitauerit in aquas, an ab alio immerfus? vtrum sibi ipsi venenum propinauerit, an ab aliis propinatum hauserit? BRVNN. *cit. l. C. VII. n. XII.* Corpus delicti enim *dolum*, vel *culpam* alterius prærequirit. IVL. CLAR. §. *f. qu. IV. n. V. (§. XXIX.)*

Et sum-
marium
testium
examen.

§. CI.

Atque hæc peruestigatio corporis delicti fundat *inquisitionem specialem*, (§. XCV.) & sic totum processum criminalem, consequenter 1) ea omiffa, tota inquisitio *nulla est*, *l. I. ad Sc. Syll. l. I. §. 27. de quest. OLDER. tit. II. obs. II. X.* adeo vt nec 2) *confessio* delinquentis in contrarium quid operetur. *art. VI. XX. C. C. C. Beyer. malefiz-ordnung tit. III. art. VII. HARTM. PISTOR. obs. CLIX.*

Sub pæ-
na nulli-
tatis.

§. CII.

SECUNDVM caput inquisitionis generalis versatur circa *personam*, quæ deliquit. (§. XCVI.) De hac vero constat vel ex *coniecturis*, vel ex *testium depositione*. Illæ petendæ ex conditione personæ, causis delicti,

b) a quo
delictum
commis-
sum.

factis suspectis ante facinus, in ipso facinore, post illud, occurrentibus, confessione propria auctoris, collatione vulnerum cum telis, nominatione sociorum; *art. VI. HELLS de proc. inquis. C. I. §. IX.* Quoad hanc vero iudex ita versabitur, a) vt omnium, qui *probabilem delicti* notitiam habere possunt, depositionem conquirat, eamque accurate actis inserat: b) potissimum de causis scientiæ sollicitus sit. *Ord. Crim. Boruss. C. III. §. XII.*

§. CIII.

Inde diligenter testes examinandi.

Quia vero hæc depositio, tanquam pars inquisitionis generalis, (§. XCV.) viam pandit ad *specialem*: consequitur, 1) hoc examen ad certam *personam* dirigi non debere, sed testes *generaliter* de autore examinandos esse; *l. I. §. 2. de quest. BRVNN. proc. inq. C. VII. §. XXXI.* Quumque omnia indicia, quæ ad specialem inquisitionem sufficiunt, ita comparata esse debeant, vt *semiplenam* probationem criminis fere constituent: (§. CLXXXII.) fluit 2) depositiones has iuramento merito confirmari debere, quod tamen in praxi vt plurimum negligitur. *CARPZ. qu. CIIX. n. LXV. vid. tamen Ordin. Crim. Boruss. C. III. §. XIV. BRVNN. Anweisung zum inquis. proc. C. III. §. VI.*

§. CIV.

c) quibus sub circumstantiis.

TERTIVM caput *circumstantias* concernit, quibus natura delictorum admodum alteratur, & articuli inquisitionales in *speciali* inquisitione instruuntur. Inde vero consequitur, 1) examen *testium & inquisiti summarium*

rium (quod omnino partem inquisitionis generalis constituit) huc directum esse debere, nec non 2) ipsam ocularem inspectionem exacte faciendam, cum vulnerum singulorum, eorumque qualitatis ad acta designatione: art. CXLIX. C. C. C. 3) ipsas coniecturas circa autorem facinoris ex circumstantiis loci, temporis, armorum, habitu inquisiti, similibusque argumentis peti & aggruari.

§. CV.

Ex eodem principio sequitur, 4) hac generali inquisitione opus esse, si vel maxime reus Si vel maxime crimen sit notorium.
 1) in flagranti delicto deprehensus, vel ipse
 2) crimen cum omnibus circumstantiis sponte confessus fuerit, quod vel ex melancholia, vel lascivia fieri potuit, adeoque 3) his casibus inquisitionem specialem frustraneam, ita vero 4) sententiam MEVII P. V. dec. CCCI. CARPZOVII qu. CII. n. LXI. IX. & BEYERI ad art. VI. pos. XI. * quasi hisce casibus specialis inquisitio statim initium capiat, fundatam haud esse, BRVNN. Anweis. zum inquis. Process. C. III. §. II. nisi eius initium ab incarceratione petatur, vti quidem docent.

* Neque aliter sentire potuerunt ex falsa hypothefi: quod generalis inquisitio tantum circa veritatem & autorem criminis occupata sit, quam tuendæ huius doctrinæ causa allegat CARPZ. cit. l.

CAP. VI.

DE IUDICIIS,

§. CVI.

Conne-
xio.

Dictum est, nullam inquisitionem absque legitimis *iudiciis* inchoari posse. (§. XCII.) Idem principium omnibus inquisitionis partibus respondet, & proprium est; quapropter, ante harum expositionem, hoc loco materia de *iudiciis* fundamenti loco præmittenda est.

§. CVII.

Iudicium
ex conie-
cturis
peten-
dum.

Omne iudicium ex probabilibus criminis commissi *coniecturis* hauriendum; probabilis coniectura vero plerumque ex *circumstantiis* petenda: quæ cum sint infinitæ, impossibile est, iudicia in vniuersum certis regulis includere, *art. XXIV. C. C. C.* quum minima circumstantia variet factum, & sic diuersam iuris adplicationem desideret.

§. CVIII.

Defini-
tio.

Est autem **IUDICIUM** *circumstantia*, cum crimine eiusque autore nondum probato *verosimiliter connexa*. * Tandiu itaque argumenta solum *iudicii* nomen sortiuntur, quamdiu factum illicitum per illa nondum plene probatum est, quod, quomodo fiat, *infra cap. XI.* exponendum erit; *BEYER. ad art. XIX. pos. IV. VI.*

* *Circumstantiæ*, crimen *antecedentes* & *concomitantes*, conceptum iudicii facilius exhauriunt, vsque adeo vt etiam vnus testis de ipso crimine *directo* deponens, iudicium facere dicatur.

catur. art. XXIII. XXX. C. C. C. quia hæc est circumstantia verisimilis delictum subsequens. Sed definitio CRVSI p. I. c. 2. n. 7. quod sit *demonstratio rei gestæ fidem faciens de commisso delicto*, nimis generalis est, nec indicium a mediis probandi distinguit.

§. CIX.

Non sufficiunt vero qualescunque circumstantiæ; sed *probabiles*, & *legitimæ* requiruntur. (§. CVII.) Tales sunt, 1) quæ cum crimine, quod inde elicitur, sunt connexæ: 2) quarumque nexus, & inde deducta naturalis consequentia recta ratione percipi potest.* Quæ his cancellis includi nequeunt, illegitima indicia censenda sunt. STRYK de iur. sens. proem. n. XLIII. LVDOVIC. ad C. C. C. art. XXXI.

Quænam
indicia
legitima?

* Quum ergo, indicium ex *nexu* vnice efficaciam suam accipiat; per se fluit, non solam *legum* auctoritatem vim eidem tribuere, quam diu nexus deest vel intellectum transcendit, licet *ex accidente* indicium sua natura leue, maiorem effectum consequi possit, si de voluntate legislatoris expressa constat.

§. CX.

Huc pertinet 1) inuestigatio per artes *magicas*, iure ciuili, & carolino reprobata, l. 5. *Quæ illegitima?*
C. de malef. §. math. art. XXI. C. C. C. item exploratio per *astrolabium*, cap. 2. X. de sortil. per *saltum cribri*, BERL. P. IV. concl. IV. n. XXXIV. KIRCHGESNER tribum. nemes. p. 198. & *cleidomantiam*; STRVV. de indic. th. XIV.
2) *physiognomia*, de qua solide KRESS. ad cit. art. 3) *dactylomantia*, *temperamentum*, *natio*, *sortes sanctorum*, aliaque signa ex corporis habitu

bitu desumta: PEVCERVS de diuin. BERL. cit. l. 4) cruentatio cadaueris, das Baar-Recht. SCHOTTEL de sing. in Germ. iur. c. III. FELTMAN. de cadau. insp. c. XCV. 5) nominatio sanguinis complicitis: STRYK. cit. l. n. LII. 6) stigma diabolicum: Aut. caut. crim. dub. XLIII. MAVRIT. P. II. conf. XI. n. XI. STRYK. de iur. sens. Diff. VII. cap. IV. n. XII. seq. RHETIVS de iudic. fortun. c. III. BRVNNEMANN, von der Zauberrey. c. III. §. 14. quod sine ratione probat HERTIVS de insp. ocul. §. XV. *

* An etiam exploratio per virgulam mercurialem? Saltem insignes virtutes huic tribuit ZEIDLER in Pantomysterio der Wunschel-Ruthen; sed vid. BEYER. ad art. XXI. pos. VI. STRYK de curios. cap. V. num. XXVI.

§. CXI.

Indicio-
rum qua-
litas. Quia vero nexus inter circumstantias, & crimen vel propior, vel remotior est, prouti crimen alicui imputatum ordinarie, vel rarius cum iis coniunctum esse solet; ita probabilitas inde deducta crescit, vel decrescit, quum ea, quæ raro accidunt, vix præsumantur, facilius, quæ vt plurimum contingunt, & ordinarie ita esse solent.

§. CXII.

Sunt vel
proxima,
vel re-
mota. In eo vero fundatur distinctio inter indicia REMOTA & PROXIMA. Illa dicuntur, quæ sæpius fallunt; hæc vero, quæ ordinarie cum crimine delato solent esse connexa, idque ideo ad minimum semiplene probant, quo sensu dicuntur art. XXIX. ungezweifelte anzeigen. BRVNNEM. cit. l. 1. c. II. §. 2. Aliter ea definit CARPZOVIVS qu. CVIII. n. XVII. &

& qu. CXXI. n. I. Aliter BARTH. Hodog. For.
pag. 997.

§. CXIII.

Et quia porro horum argumentorum quædam omnibus omnino delictis respondent, quædam certis tantum speciebus insunt; noua inde distinctio oritur inter COMMVNIA, & singulis delictis PROPRIA.

§. CXIV.

Quandoquidem vero indicia ad indagandum crimen & fundandam inquisitionem necessaria sunt, art. XX. C. C. C. in his autem verisimilitudo omne punctum fert, patet: 1) omnem inquisitionem, atque torturam absque iudiciis susceptam viribus destitui, art. XX. C. C. C. vt nec confessio reo præiudicet; l. I. §. pr. 17. de quest. MANZ. ad cit. art. XXI. seq. licet circumstantiis nouis adminiculata sit, STEPHANI ad eund. art. CARPZ. qu. CXXIII. n. XII. quod vltimum tamen recte limitant TABOR. h. §. I. VII. & KRESS. h. §. I. n. II. 2) non tantum enarratas species in const. crim. sed similes ex analogia illarum admittendas: art. XXIV. C. C. C. 3) totam hanc materiam arbitrio discreti iudicis esse relinquendam, art. XIX. XXIV. XXVII. XXXIV. XXXV. consultis in dubio Ictis extraneis: art. VII. 4) omnes circumstantias, vnde indicium elicitur, idonee probari debere pro diuerso fine, in quem ad illas prouocatur, art. XXIII. XXX. OLDEK. tit. IV. obs. XVI. * 5) de vi concludendi iudicari non posse nisi præiua cum rei exceptionibus collatione, art. XXIX. ** 6) neminem tamen ex iudiciis poena ordinaria ple-

Etendum esse, art. XXII. *** *facilius extraordinaria.* CARPZ. *qu. LX. n. XXX. qu. CXVI. n. LV. seq.* MOD. PISTOR. I. *conf. III. num. XXVIII.* GOMEZ. *Resol. tom. III. cap. XIII. num. XXV. (§. CCXVI.)*

* Enim vero nec *incarceratio*, nec *inquisitio* specialis, nec *confrontatio*, nec *tortura* sine indiciis decerni potest: sed non eadem ubique verisimilitudo argumentorum desideratur: quin potius prouti alterutra species grauius vel leuius prauiudicium infert: ita modo *fortiorem*, modo *debiliorem* probandi vim exigit. Qualis ad effectum *torturae* probatio requiratur, infra docebitur.

** His enim indiciis vel in *totum*, vel in *tantum* vis detrahi potest. De eo autem iudex arbitratur, eruendo, quænam *specialia*? quæ *generalia*? quæ *fortiora*, vel *debiliora* fuerint? LUDOVICI *ad cit. art.* Saltim praesumptiones pro reo semper in dubio maiorem habent fauorem; vid. art. XLVII. HARR. RECHT *resp. XXXVI. num. CCCXXXI.*

*** Ita in foro hodierno. Iure ciuili enim aliud obtinuisse, patet ex *l. f. C. de prob. l. 1. §. 3. ad L. Corn. de sicar. l. 22 ad L. Corn. de fals. HVV. pral. ad ff. tit. de prob. §. IV.* MATTHÆI *de crim. l. 48. p. 690.* DU. PARENS *dissert. de crimine suspecti.*

§. CXV.

Remota quid operentur. Hæc indicia in genere concernunt. De *remotis* sciendum, quod, quia leuiorem probabilitatis gradum inducunt, (§. CXII.) eorum 1) neutrum per se ad *torturam* sufficiens sit,* sed 2) plura concurrere debeant, saluo 3) iudicis arbitrio, quantam fidem *coniunctim* faciant; art. XXVII. QVINCTIL. *lib. V. inst. orat.*

orat. C. XII. Neque enim sufficit, 4) ostendere, singula probata *separatim* fidem haud facere, vt recte monet KRESS. ad *cit. art. Conf. art. XXVIII. C. C. C.*

* Inde tamen non sequitur, ut reus hoc casu simpliciter absoluendus sit, vti vult CARPZ. *quest. CXX. num. LXXXIX.* quum leniora argumenta ad territionem, vel purgatorium sufficiant.

§. CXVI.

Proxima e contra, quia magis concludunt, Quid (§. CXII.) plus *præiudicii* reo inferunt, adeoque proxima, eorum vnum quodque per se ad *torturam* inferendam sufficit; *art. XXVII. XXIX. C. C. C.* Interim quia summam probabilitatem inducunt, (§. CXI.) ad illam vero plura adminicula necessaria sunt; facile patet, quodlibet ex illis non vna circumstantia, sed *pluribus* constare, & complexum plurium circumstantiarum involuere; BEYER. *ad art. XXIII. pos. II.* KRESS. *ad eund. art. §. II.* adeoque disputationem CARPZOVII *qu. CXXIII. num. XXXVII. XXXVIII.* inanem esse.

§. CXVII.

REMOTIS accenseri debet (I) FAMA Ad re-
SINISTRA ex vita ante acta petita. Requisita, mota per-
quæ vulgo hunc in finem coaceruant, hoc tinet fa-
indicium fere *inane* reddunt, CARPZ. *quest. ma sini-*
CXX. num. XXII. KLOCK. *LI. Resp. XI.* Quia *stra.*
tamen remota *aliqua* probabilitate nituntur,
(§. CXII.) hic quoque eo respicere iudex de-
bet, vt 1) fama fundetur in *eodem* delicti ge-
nere: HERT. *parcem. CXII.* 2) orta sit ante in-
quisitionem, non tamen 3) a maleuolis, gar-
rulis, & *inimicis*; OLDEK. *tit. IV. obs.*
XXXIII.

XXXIII. * 4) fulciatur non statu inquisiti, verum leuitate *animi*; art. XXV. XXVI. C. C. C.

* Eum in finem foeminas quidam excludunt, quod tamen indistincte admitti nequit. DE COCCEI *de fallac. crim. ind. cap. I. §. XXII.*

§. CXVIII.

Deprehensio suspecti.

(II) SUSPECTA DEPREHENSIO PERSONÆ IN LOCO AD DELICTVM OPPORTVNO, art. XXV. ibi *verdächtigt*. Eum in finem respiciendum a) ad verisimilitudinem caussarum *presentiæ* allegatarum; b) ad *temporis*, quo quis deprehensus est, qualitatem; c) ad reliquas *circumstantias*, quæ, dum quis deprehenditur, ex statu animi, aliisque actionibus suspectis, veluti fugæ tentatione, occultatione &c. hauriri possunt; BARTH. *Hodog. For. p. 996.* Ita autem vereor, ne in *proximum* degeneret, vt non diffitetur ipse CARPZOV. *quest. CXX. num. XXXIV.*

§. CXIX.

Similitudo habitus corporis.

Societas cum maleuolis,

inimicitia.

Huc (III) pertinet argumentum, quo quis ei, qui in actu criminis repertus, HABITV, PROCERITATE, ARMIS, VESTITV, VOCE, aliisque non adeo absimilis est; STRYK. *cit. l. diss. I. cap. I. n. XXII. de COCCEI. cit. l. Sect. II. §. VII.* Idem quoque (IV) de SOCIETATE cum maleuolis spontanea, & voluntaria dicendum; HERT. *parcem. III.* nisi iusta causa eum excuset; BEYER. *ad cit. art. num. XIII.* (V) INIMICITIAE CAPITALIS, MINAEQVE cum odio internecino coniunctæ, IDEM *num. XV.* quæcunque demum læsio fuerit illata, quod indicant verba: *in beschädigung oder verletzung*, quæ sine causa

caussa ad corporis læsionem restringunt REMVS & STEPHANI; vid. MÜLLER de verb. minitant.

§. CXX.

(VI) INCVLPATIO MORIBVNDI ple- Inculpa-
no intellectu præditi, ex certis *caussis* scientiæ tio mori-
facta, & vel iuramento, (quod hodie non bundi.
obseruatur), vel morte confirmata*; KLEIN.
de in- & exculp. morib. KAYS. pr. crim. p. 351.

(VII) FUGA ante cœptam aduersus reum ma- fuga,
lignam *suspicionem*, improuiso suscepta, quam
frustra ad equuleum sufficere existimat CARP-
ZOV. docente TABORE ad art. XXV. OL-
DEK. tit. IV. obs. IIX. Id parum refert, vtrum
ante, an post *inquisitionem* motam aufugerit
quis? docente EODEM cit. l. nisi simul, de-
fuisse contra eum sinistrum iudicium, constet.
Nam nequidem incarceratus aduersus se inde
suspicionem auget; KRESS. ad cit. art. in f.
Ex tempore, & modo insolito tamen facilius in
proximum degenerare potest. LVD OV. ad
cit. art. de COCCEI. diss. de fuga.

* Quia 1) est testis in causa propria; 2) errore vel rancore trahi potest ad denunciationem falsam. Proinde non possum assentire CELEB. KRESSIO, idem ad *tertium*, cuius non interest, adplicant, qui, si omni exceptione maior est, indicium proximum suppeditat; artic. XXX. BAYER ad art. XXV. n. XIX.

§. CXXI.

(VIII) LIS DE MAXIMA PARTE BO- Aliaque.
NORVM cum odio erga læsum coniuncta,
art. XXVI. quæ tamen ad num. V. exempli
instar referenda est, per se leuem præsum-
tionem

tionem infert. MANZ. *ad cit. art. n. II. CARPZ. qu. CXX. n. XLVIII.* (IX.) VARIATIO inquit non tantum in circumstantiis essentialibus, uti vult CARPZ. *cit. l. n. LXXIV.* cum MAVRIT. *conf. chil. P. I. XXIII. N. XXIV.* verum etiam indifferentibus; *conf. GRANZ. cit. l. c. IV. m. II. f. II. art. I. n. XLVII. seq.* (X.) OBLATIO HONORARII pro impedienda delatione criminis. (XI) SIMVLATIO FVRORIS. (XII) MVTATIO VESTITVS SVSPECTA. (XIII) VITA VAGABVNDATA. (XIV) NEGATIO CIRCVMSTANTIARVM VERISIMILITVDINI PRORSVS REPVGNANS. Nollem tamen huc referre *trepidationem, silentium extraiudiciale, reticentiam criminis, & similia*, quæ recenset BEYER. *cit. l.*

§. CXXII.

Ad proxima pertinet deprehensio rei alicuius in loco delicti commissi. PROXIMIS annumeranda (I) INVENTIO REI IN LOCO DELICTI COMMISSI AD SVSPECTVM PERTINENTIS, his circumstantiis: ut illam paulo ante possederit: 2) ipse visus fuerit in loco delicti: * 3) aliunde sit suspectus: 4) constet rem tempore delicti fuisse amissam, nec 5) hæ circumstantiæ elisæ sint ab eodem, quem in finem ante omnia audiendus est. ** *art. XXIX. C. C. C.*

* Fortius concludit hoc indicium si hæ circumstantia, cuius CAROLVS V. alias mentionem non iniicit, additur. Id vero parum refert, vtrum res inuenta ad fuscipiendum delictum idonea, vel destinata fuerint, nec ne; licet illam qualitatem requirat TABOR *ad h. a.*

** Corruit ergo vis huius iudicii, si probauerit inculpatus, se illam rem paulo ante vendidisse, aut possessionem eiusdem fortuito, aut violenter amisisse, quibus vita ante acta insignis pondus adiicit.

§. CXXIII.

(II) SEMIPLENA CRIMINIS PROBATIO. Hæc adest, quoties a) *vnus* testis omni exceptione maior *art. LVI.* vel plures non absolute habiles, *LYNK Resp. CXCII. n. XXX.* sq. iurato de ipso delicti actu *immediato, von der hauptsache der missthat,* ex sensu corporeo, delicto conuenienti, absque hæsitatione deponunt, *CARPZ. qu. CXXII. n. VII.* quod indicat particula *gründlich;* vid. *art. LXP. O LDEK. tit. IV. obs. XXXVIII.* b) vel *duo* testes eiusdem qualitatis de indicio *proximo,* *art. XLIII. XXX. XXXIII. XLIV. C. C. C.* denique c) testes *singulares* de iudiciis *pluribus,* proximis, adminiculatiuis attestantur; *GRANZ. cit. l. art. II. n. LXXVI.* aut d) comparatio *literarum* instituitur, quæ æque semiplene probat. Nam inania sunt argumenta quæ in contrarium profert *TAVOR ad art. XXX. §. XI.*

Semiple-
na crimi-
nis pro-
batio.

§. CXXIV.

(III) NOMINATIO SOCII CRIMINIS QUALIFICATA; quem in finem necesse est, 1) vt inquisitus absque suggestionibus socium sponte nominauerit: * 2) nominatio constet circumstantiis *singularibus,* specificis, & ad eruendam veritatem aptis: *MAVRIT. de denunc. sagar. c. IV. §. XXVI.* 3) inquiratur, vtrum in nominante rancor, proteruia, simile

Nomina-
tio socii
criminis
qualifi-
cata.

leue

leue denunciandi studium adsit: 4) nominatus de tali crimine, cuius accusatur, valde *suspectus* sit: 5) nominans intrepide nominationi suæ *inhereat*, nec eandem reuocet; *art. XXXI. C. C. C. *** Requiritur quidam præterea, 6) vt denunciatio sit *verisimilis*, *KRESS b.* quæ circumstantia tamen sub *n. II.* latitat: vel 7) *iuramento* firmata. Sed vid. *CLASEN ad b. art. & GRANZ. cit. l. c. IV. m. II. f. I. n. CXLVIII.*

* Vt autem sub tormentis fiat, aut eorum analogo, sub doloribus partus, *BEYER ad cit. art. ex Carolina* probari nequit. In hac enim a) equulei saltim *obiter* mentio iniicitur, & b) id solum dicitur, *quo modo* reus interrogandus sit, *generaliter*, an *specialiter*, non quo tempore; *TABOR ad art. XXXI. n. X.* præterea c) alternatiue dicitur: *der gefragte oder gemarterte.* Accedit, d) quod non tam respiciatur ad inculpationem, quam momenta in *cit. art. coniunctim* relata, quæ inculpationi omnem vim tribuunt; *GRANZ. P. I. pag. 234. n. CXXXV.* Vnde quoque solam confirmationem per *mortem* sufficere putat *LEYS. ad ff. CXLIV. n. XI.* Eandem sententiam fouet *ord. crim. Austriac. art. XXXV. §. III.* apud *GVA-RIENT. Cod. Aust. pag. 671,* & plenius probat speciali diss. *B. HOFFMAN. An nominat. soc. crim. sub tortur. fieri debeat.* Exinde vero simul patet, quantum a veritate illorum abeat opinio, qui nominationem complicitis simplicem *tortura* præterea confirmari debere contendunt, quasi hæc infamiam nominantis abstergat, quam recte carpit *Autor. caut. crim. dub. XLIV. rat. V. KRESS. ad art. LXV. §. I. n. 3.*

** Quodsi ergo reuocauerit, non parum hæc coniectura infirmatur, si vel maxime in ipsa *executione* id factum fuerit, quod plures negant, ideo,

ideo, quasi hæc non sit *iudicialis*. Sed vid. LYNK. de socio crim. in f. DE COCCCI de nomin. soc. crim.

§. CXXV.

Quemadmodum vero priora quinque re- Quando
quisita plerumque veritatem factæ nominatio- torturam
nis inferunt, & rarissime fallunt, consequenter operetur?
iudicium proximum conficiunt: (§. CXXVI.)
consequitur, 1) ut eapropter *tortura* locum
habeat, quod vel *connexio art. XXXI.* docet,
licet in eodem huiusmodi *cruciatum* nulla
mentio facta, & *inscriptio art. XXIX.* ulterius
probat, TABOR *ad h. art.* quem sequitur
GRANZ. P. I. p. 250. 2) dummodo ista requi-
sita *coniunctim* adfuerint, nec alterurum de-
ficiat; ZANG. de *quest. c. II. n. LVI.* BERL. P.
I. *concl. IV. n. CXX.* ILL. WERNH. P. X. *obs.*
CXLVIII. Quia tamen *probabilitas* tum *saltem*
minuitur, non tota destruitur, sequitur, 3) ut
non omne pondus perdat, nec *inquisitio* fru-
stranea, sed *purgatorio*, vel *territione* veritas
eruenta sit; KRESS. *ad art. XXXI. §. I. n. II.*
diss. GRANZ. P. I. p. 480. n. LXXXI.

§. CXXVI.

(IV) CONFESSIO SPONTANEA cri- Confessio
minis commisi *extraudicialiter* facta, quæ extrai-
tamen, ut *verisimilitudinis* grauioris speciem dicialis.
consequatur, necesse est, a) ut *firmata* sit *effa-*
tis duorum *testium idoneorum*, consequen-
ter *testimonium confessionarii* non sufficiat:
BRVNN. cent. III. dec. XXVIII. STRVV. de
ind. p. 18. CONS. HALL. T. I. P. II. *conf. XII.*
b) *verisimilia* contineat: BRVNN. *disc. von*

der zauber. cap. III §. V. c) seria: d) specialis, h. e. ad certam delicti speciem directa sit; BR V N N. cit. l. §. XXX. e) in reum cadat aliunde presumptio criminis; art. XXXII. C. C. C. Et quia huiusmodi declaratio cum expresse tum tacite fieri potest, sequitur, ut idem applicari debeat ad transactionem sponte super crimine factam; CARPZ. qu. CXXI. num. LVII. conf. art. XL. C. C. C. OLDBK. tit. IV. obs. V. In Ord. Austriaca tamen hæc transactio remotis accensetur; art. XXXV. §. VII. G V A R I E N T. pag. 672.

§. CXXVII.

Minæ
Speciales.

(V.) MINÆ SPECIALES. Quia tamen minæ per se remotum indicium inferunt, (§. CXIX) ut in proximum degenerent, opus est, ut 1) ad delictum commissum directæ fuerint: * 2) illud paulo post subsequutum sit: 3) conuidentur minitantis vita male ante acta; cit. art. XXXII. ZILETTVS conf. LXXXIX.

* Licet anigmatische; quorsum pertinet formula:
Ich will dir den rothen hahn aufs hant setzen.

§. CXXVIII.

Auxi-
lium faci-
norosis
præsti-
tum.

Addit hisce CARPZOVIVS qu. CXXI. n. LXI. (VI.) AVXILIVM, & præsidium faci-
norosis præstitum, quod tamen mallem inter
propria, non communia indicia referre. Ne-
que enim omnia crimina sociis committuntur,
aut committi solent, sed eorum quædam sunt
personalissima, quorsum *adulterium, sodomiam,*
stuprum, incestum refero.

§. CXXIX.

Sequun-
tur sin-
gulis de-
lictis
propria.

Hæc de indicatiis omnibus delictis commu-
nibus, siue remotis, siue proximis. Sequun-
tur

tur singulis delictis PROPRIA, quæ similiter, ubi rarius fallunt, *proxima* sunt & ad tormentorum cruciatus sustinendos sufficiunt, alias vero *remota* vocantur, & tantum inquisitionem fundant. Exponit illa CAROLVS V. ab art. XXXIII. XLIV. vt vel rubrica art. XXXIII. docet, quæ tamen solum *remota* manent, quando singulorum circumstantiæ cit. articulis expressæ coniunctim haud concurrunt.

§. CXXX.

Vnde HOMICIDII OCCULTI indicium proximum est, 1) si quis circa *tempus & locum* delicti commissi * vestimentis, armisque sanguine rutilantibus, suspecto modo (§. CXIIX) visus est; vel 2) repertæ apud suspectum *res*, quas occisus paulo ante necem possedit, quatenus ille nullum iustum acquisitionis titulum allegare potest, art. XXIII. C. C. C.

* Hanc circumstantiam Imperator in cit. art. omisit, sed recte suppleuit KRESS. ad cit. art. §. II. num. II. quod vel verba, *verdächtiger vveise*, suadere videntur. Dissentit tamen BEYER. ad h. art. Pos. III.

§. CXXXI.

E contra HOMICIDIVM IN TVRBA commissum arguitur, quoties quis 1) in *rixa* præsens, 2) occisi *aduersarius* fuerit, 3) *arma lethifera* contra illum strinxerit, manus cum eo conseruerit, armaque 4) sanguine rutilantia habuerit, art. XXXIV. C. C. C. * Quia tamen hæ circumstantiæ ad omnes eodem tempore in alterum irruentes quadrare possunt, porro 5) videndum, quis ex pluribus

magis grauatus sit? quod ex indole, & mensura vulneris, pariter & armorum, aliisque circumstantiis colligendum; BEYER. ad h. art. pos. IX. X. LVD OV. eod.

* Ita satis probe nexus circumstantiarum apparet, vt non necesse sit cum TABORE h. §. IV. requirere, vt reus præterea homo suspectus esse debeat, quæ sententia ex particula, *verdachtig*, hoc loco colligi nequit.

§. CXXXII.

Infanticidii casus I.

Circa INFANTICIDIUM tres diuersi casus occurrere possunt: 1) si non adparet, nec præsens adest partus enecatus; persona tamen quædam de cæde infantis suspecta est: 2) si constat de partu occiso, non item de matre, vel occisore: 3) si mater partum necatum suum esse agnoscit, sed quod mortuus natus sit, aut fato perierit, excipit. Priori casu supponitur, 1) personam esse *suspectam*, 2) *visam* vterò *maiori*, sed 3) *mox decrescere*, 4) *expallescere* postea coepisse ream, quibus (quum ex causis naturalibus talia contingere possint) addenda 5) *inspectio* corporis, ab obstetricibus * iuratis fuscipienda, ex qua, vbi 6) *signa* partus emergunt, *proximum* indicium oriri dicitur art. XXXV. C. C. C. cap 14. X. de prob.

* An etiam a *medicis*? non videtur, adeo vt in dissensu horum attestatum cedat depositioni obstetricum; KRESS. ad cit. art. Ceterum ipsa inspectio, quæ ignominiosa est, vt *singulari* suspitione stipata sit, necesse est; LEYS. ad ff. sp. XIV. in f. FINCKELTHO obseru. XXX. num. LV.

§. CXXXIII.

§. CXXXIII.

Altero casu oculos defigit Imperator 1) ad *Casus II,*
lac in mammis & quidem 2) *iusta crassitie, &*
albedine constans, quanquam iterum 3) *abs-*
que inspectione res definiri nequeat; quæ simi-
liter 4) *non nisi in personam suspectam cadit, 5)*
*sine mora tamen suscipienda. * art. XXXVI.*
 CARPZ. *qu. CXXII. n. XXII. GRANZ. P. I. p. 26.*

* *Ita distinctos casus in utroque articulo imperator*
proponit; licet utriusque circumstantiæ ad utrum-
que casum quoque sint applicabiles; quod ideo mo-
neo, quia BEYER. Pos. XI. ad cit. art. sine exi-
stentia partus neutras efficaces esse, absque funda-
mento asserit, quum in delictis facti. transeantis
& occultis corpus delicti presuntium sufficiat,
 (XCIX.)

§. CXXXIV.

Ultimo denique casu indicium proximum *Casus III.*
emergit, quando 1) *mater utrum celavit; 2)*
clam peperit, & quidem 3) *studio, natumque*
4) occultavit, art. CXXXI. quod indicant ver-
ba: darum sie in, vor, und nach der geburt schul-
dig wird. His duobus casibus posterioribus
ut plurimum exploratio pulmonum addi solet,
quam contra impugnationes aliorum defen-
dit BEYER. ad art. XXXV. Pos. XXI. dissent.
 HEILS. *de proc. inqu. C. I. §. VII.*

§. CXXXV.

VENEFICII occulti indicium est: a) emere Veneficii.
vel præparare venenum: b) usum eius legiti-
imum allegare non posse: c) inimicitias cum
defuncto gessisse, & alias d) tali facto suspe-
ctum esse: e) emolumentum ex eius morte spe-
 rare:

rare: f) emtionem materiae venenosae sufficienter probatam in iudicio *negare*, quod ultimum per se fat debile esse, contra BEYERVM, CARPZOVIUM aliosque docuit KRESS. *ad art. XXXVII. C. C. C.* Hæc omnia tamen nihil operantur, quamdiu non constat, venenum esse *propinatum & noxium*, in quo corpus delicti consistit, CARPZ. *qu. XXI. n. V.* *

* Ulterius IDEM requirit, ut alter ex veneno mortuus sit, quod non probo, propter *art. CXXX. ibi: an leib oder leben*, quanquam cum BEYERO huc *quæcumque* nociuam materiam, veluti purgantia, vomitoria, &c. referre malim.

§. CXXXVI.

Furti ac
rapinae.

FVRTI, RAPINAE ac LATROCINII varia enarrantur indicia in XXXVIII, XXXIX, XL. Nimirum horum criminum suspecti sunt, qui res ablatas *possident*, circa easdem *suspecta* ratione versantur, * *nec autorem suum laudare* possunt; qui nullius professionis *otiose* degunt in cauponis, ibi laute viuunt, nec vnde? docere possunt; qui *receptant*, *participant* de raptu; qui adiuumentum, & operas *proxeneticas* quavis ratione præstant, *suspecta* ratione *intercedunt* pro facinorosis ** & similia.

* Ex hac circumstantia potissimum præsens indicium gradu probabilitatis crescit, vel decrescit.

** Quod indicant verba: *vertrage um sebatzung machet. art. XL.* Nec enim assentire possum interpretationi KRESSIANAE, propter verba sequentia: *oder bürge darüber v wird.* quia fide-

fideiussoris est soluere, non solutionem acceptare, consequenter textus vix de aliis, quam qui transactionem laeso offerunt, apud laesum vel accusatorem de pretio per transactionem promisso fidem interponunt, eamque quouis modo promouere student, intelligi possunt. His accedunt verba: *ohne vorwissen des gefangenen obrigkeit*, quæ desumpta ex l. 3 de his qui not. infam. vbi transactio citra iudicis interuentum super crimine inefficax esse dicitur. Licet enim illa desint in primis delineationibus de Anno MDXXI. & XXIX. vti vult Cl. KRÉSSIVS: sufficit tamen, quod tum *Bambergensis*, tum *Carolinæ* Anno MDXXXII. promulgatæ inscripta, & sic ab *imperita* quidem, sed non *aliena* manu sint. Denique, quum Imperator reum principalem *carceribus* inclusum supponat, *ohne des gefangenen obrigkeit*; quid, quæso! causæ foret, vt ex sententia KRÉSSII inuasus, ab his, qui ad placandum aggressorem lytron exigunt, tanti redimeret incendium, vel ruinam, cuius metus ob *custodiam* inimici inanis est.

§. CXXXVII.

INCENDII dolosi argumenta inde petuntur, si homo nequam suspecta ratione circa materias atque instrumenta ignem fouentia versari, & quidem paulo *ante exortum* incendium, visus fuerit, nec *rationem* idoneam, in quem finem hæcce fomenta custodiuerit? allegare possit; art. XLI. C. C. C. quanquam his parum fidendum esse existimarem, quamdiu de *minis*, vel *inimicitiiis* non constat.

§. CXXXVIII.

In PRODITIONIS PRIVATÆ vero suspicionem cadere dicitur, qui persecutionem, Proditionis

nem, inimicitiasque hostium *simulat*, cum iis tamen *clanculum* loco, tempore, & modo suspecto versatur. Ita recte textum articuli XLII. C. C. C. aduersus doctorum contortas interpretationes restituit Cl. KRESSIVS. De PVBLICAE PRODITIONIS signis, & argumentis conferatur DE COCCEL. *de fallac. crim. indic. sect. II. §. XXI.*

§. CXXXIX.

Magia. Agmen claudit Imperator cum MAGIA, de qua accusandus, & torquendus est, secundum *art. XLIV.* 1) qui artes maleficorum *projetetur*: 2) mala, & fascinationes paulo post ortas *minatur*: 3) cum lamis, ac sortilegis *versatur*: 4) *libris* magicis, *carminibus*, *gestibus* insolitis instructus est. Verum sicuti existentiam huius criminis in dubium vocauit THOMASIVS; ita quoque hisce indiciis nullam vim concludendi inesse docuit IDEM *diss. de crim. magia.* Imprimis *vir clarissimus* IACOBVS BRUNNEMANNVS *in tr. von der zauberey*, ubi præterea lepida indicia, ex superstitioso, & credulo doctorum cerebro nata, sub examen vocauit; vid. BODIN. *de fallac. mag. indic.*

§. CXL.

Reliquorum criminum.

De criminibus CARNIS, FALSO, BLASPHEMIA, PERDVELLIONE, aliisque alium silentium in Carolina, quamuis eorum indicia ex singulorum natura facili negotio hauriri possint. Vnde nec ego quicquam adductis *indiciis* amplius addo in præsentia.

CAP.

CAP. VII.

DE INCARCERATIONE
INQUISITI.

§. CXLI.

Concurrentibus, suscepta *inquisitione generali*, iudiciis aduersus certam personam probabilibus, custodiæ, seu *carceribus* illa mancipari solet, si *præsens* est, ne fuga, cuius suspecta habetur, contra incommoda processus, & poenæ criminalis imminentis sibi consulat; *art. XI. C. C. C.*

In criminalibus
caussis
incarceratio
necessaria.

§. CXLII.

Hunc in finem *magistratibus* cum criminali iurisdictione inuestitis incumbit, carceres habere suo sumtu instructos; quum nihil magis tam naturale sit, quam vt is incommodum sentiat, quem commoda sequuntur. Proinde *subiecti* ciues, in defectu carcerum, sumtus ad custodiendos reos necessarios, ferre non tenentur; *art. CCIV. CARPZ. P. II. C. LI. def. XV. & L. I. R. L.* Impensas vero in *alimenta* ipse reus, in *subsidiuam* iudex, subire debet. *BOER. dec. CCCII.*

Carceres
sumtu iu-
dicis ex-
struendi
& conser-
uandi.

§. CXLIII.

Licet vero id certum sit, absque legitimis & sufficientibus *iudiciis* neminem incarcerandum esse; *art. XI. C. C. C.* non æque tamen constat, *qualia* sint ista iudicia? Quin potius, quum tota doctrina *de iudiciis* ex arbitrio iudicis prudentis pendeat, (§. CXIV. 3.) pro variis criminum circumstantiis hic quod-

Ex iustis
caussis
demum
incarce-
ratio de-
cernitur.

que iudicium ferendum, de quarum qualitate vel iudex *inquirens*, vel, si is dubius hæret, collegium *extraneum* iudicat; LYNK. *resp. XXXIII. n. XIII. seq.* Hoc admodum *consultum* ob causæ dictionem, cui iudex ob iniquam incarcerationem obnoxius est; BERG. *æcon. iur. lib. III. tit. IX.* PARIS DE PVTEO *de Synd. p. 242. n. VII.* Arque inde contrarii mores reprobantur *art. CCXVIII. C. C. C. **

* Si indicia clara, non expedit capturam morari, ne iudex in defectu peccans eo nomine, si interim reus aufugit, teneatur de neglecto munere suo rationes superiori reddere; LYDOV. *proc. crim. C. II. §. II.* Idem dicendum, si in *mora* periculum est, vel delictum in loco solitario commissum, ubi *leues* coniecturæ ad hunc effectum sufficiunt, ut omnis calumniæ iudicialis præsumptio excludatur.

§. CXLIV.

Ad so-
lam cu-
stodiam.

Quia tamen incarcerationio fit ob solam *custodiam*, l. 1. *de cust. reor.* (§. CXXI.) necesse est, 1) ut hunc in finem aptus sit carcer, ne reo ad *fugam* via reddatur facilior: 2) caueatur, ne in genus *pœnæ* degeneret, quod fit, dum miseri in loca coniciuntur, quæ sanitati ipsorum multum detrahunt, * BRVNN. *proc. inqu. C. VIII. m. I. n. XX. Const. Crim. Boruss. C. II. §. I.* De eiusmodi carceribus horridis vid. DÖPL. *P. I. c. X. §. XIV.* 3) iudex operam det, ut aliquando carceres *visitet*; KAYS. *pr. crim. p. 222.* OLDEK. *tit. II. obs. XXVI. Const. crim. Boruss. cit. l. §. III.* nec non 4) relaxet incarcerationatum *infirmum*, morboque oppressum grauiori; BRVNN. *cit. l. n. XVI.*

* Vulgo ad carceres requirunt, vt 1) non sint humidi, nec 2) obscuro, 3) sed ita constructi, vt erectus in iis decumbere possit inquisitus. LVDOV. cit. l. §. VII.

§. CXLV.

Ex eodem fonte porro sequitur, 5) reum aliquando ferramentis, & *compedibus* ligandum esse, quod ex qualitate delicti, indiciorum, ipsius carceris, prauisque moribus delinquentis aestimandum. THEOD. C. IV. apb. X. n. V. seq.

Aliquando tamen ferramentis opus.

§. CXLVI.

Præterea, quia incarcerationio ob metum *fugæ* locum habet, (§. CXLI.) necesse est, 1) vt reus eius delicti accusatus sit, cui poena *mortis*, vel *corporis afflictiva* * imminet, CARPZ. qu. III. n. V. quamuis 2) sufficiat si *dubium*, vtrum maior, an leuior sit poena ei imponenda; ECKOLDT. ad ff. tit. de cust. reor. n. II. Ord. Crim. Boruss. c. III. §. XX. 3) in *leuioribus* non facile ad carceres procedatur, sed reus præstita *cautione* de iudicio sisti liberetur; THÖNNIK. *aduoc. prud. in for. crim. c. VIII.* vel ipsa causa *summariè* examinetur, & sine ambagibus a iudice componatur; KRESS. ad art. XI. §. II. n. 1. 4) vt ante capturam, vbi indicia admodum dubia fuerint, sapius inquisitio generalis *occulte* suscipienda, actaque *clam* transmittenda sint ad extraneos; BRVNN. *anweis. zum inq. process. C. III. §. XII.* 5) vt saluo conductu instructus, quando sententia *criminalis* lata, in carceres coniici; MOLLER. L. II. *semestr. c. I. n. I.* ipsa prehensio 6) absque *vitæ* discrimine fieri debeat; mandatum

tum enim de viuo aut mortuo reo abducendo pro illicito habendum; OLDEK. tit. III. obs. I. n. II. KAYS. pr. crim. p. 321. Pr. Landt. L. VI. tit. I. §. V. Ord. Crim. Boruff. cit. l. §. XXI.

* Idem quoque dicendum, si poena pecuniaria in corporalem conuertenda, puta, quando reus non habet in aere, vnde saluat? THEOD. cit. l. n. XLVI. De relegatione imminente quaerunt, vtrum carcer eidem respondeat? Sane id affirmandum ex doctrina CARPZ. cit. l. n. XI. ideo quod nrphedam relegatus praestet, & sic interlit eum praesentem esse. Interim si reus satis possessionatus, vel alicuius existimationis est, poena ista vt plurimum in pecuniariam conuertitur, & sic ratio dubitandi allata cessat; KRESS. ad art. CCXVIII. §. II. n. V. Ordin. Crim. Boruff. cit. l. §. XIX.

§. CXLVII.

Saluo arbitrio iudicis. In his omnibus tamen ratio habenda existimationis, & conditionis personae delinquentis naturalis, & moralis. Illa iubet, ne infirmi duris carceribus mancipentur, aut vinculis constringantur: contra vt robustis ac peruicacibus grauior custodia praeparanda sit, praesertim si saepius vincula ruperint, vel grauioris delicti rei fuerint; CARPZ. cit. l. n. L. Hec vero indulget, viliores facilius adprehendi, atque ligari, quam honestiores, qui in propriis aedibus, suis tamen sumtibus, custodiuntur; l. 17. C. de dign. COLER. de proc. exec. P. II. C. II. n. CLXXVII. OLDEK. tit. III. obs. IV. n. XI. NOLDEN. de nobil. C. XV. n. LXXXVIII. Sexui sequiori autem priuilegium Nou. CXXXIV. C. IX. non amplius prodest.

§. CXLVIII.

§. CXLVIII.

Quamquam vero incarcerationis custodiae causa fiat, magna tamen cura adhibenda, ne inclusi receptaculis *collusiones* foueant. Proinde si plures incarcerandi, siue *eiusdem*, siue *difer-* Plures in-
si delicti rei fuerint, siue *eiusdem*, siue *difer-* carcerati
si sexus, separari debent; *art. XI. C. C. C. l. 1.* separan-
C. de cast. reor. Immo ex eadem ratione pruden- di.
 tia adhibenda, quando incarcerati cum *si cop*
 defensoribus suis *colloquia* miscere contendunt, *si cop*
 de qua re varie sentiunt Dd. THÖNNIK. *cit.*
l. c. VI. BRUNN. de proc. inq. C. VIII. m. III. n.
XXVII. GRANZ. C. V. m. I. art. IV. n. XCIII.
conf. art. LXXXVIII. C. C. C. Rec. Imp. de Ao.
MDCLIV. §. XLIII. Ord. Crim. Boruss. c. IX.
 §. VIII.

§. CXLIX.

Hæc de carcere ad custodiam. *Pœne causa* Carcer
 carcer comparatus non est de iure *ciuili l. 8. §.* *vrtrum*
9. l. 35. pr. de pœn. ex cuius principiis hoc pœ- *pœna?*
næ genus reiiicit GROTIVS in Apologetico C.
XVII. bene tamen de iure Germanico L. Wisig.
lib. III. tit. V. §. V. L. Longob. L. I. tit. XXV. §. LIV.
nec non canonico c. 6. X. de pœn. c. 3. de pœn. in 6.
c. 27. X. de verb. sign. & Carolino art. X. & CCI.

CAP. VIII.

DE SALVO CONDVCTV.

§. CL.

Quæ hætenus dicta, ad reos *presentes* Absenti-
 pertinent. (§. CXL.) Quodsi *absentes* bus sal-
 fuerint, criminali processu quidem *aduer-* *vrus con-*
aduer- *ductus*
 concedi-
 tur.

aduersus eos proceditur, (Cap. XIX.) petentibus tamen *saluus conductus* conceditur; de quo hoc capite agendum erit.

§. CLI.

Si copia eorum alia ratione haberi nequit.

Quemadmodum vero multum interest, ut reus, inquisitione coepta, *praesens* sit; ita patet, non parum commodi per concessionem salui conductus processui criminali accrescere. Interim quia iudex concurrentibus iudiciis ius habet sine mora reum adprehendendi, (§. CXLIII. *) consequitur, ut quamdiu copia eius haberi potest, quouis modo perquirendus sit, quod fit per *requisitionem* iudicis extranei, si constat, quo in loco latitet, vel per *litteras* patentes incarcerationis; CARPZ. *qu. CXII. n. XXXIV.* Si de eo non constat, *saluus conductus* concedi solet. Inde vero est, quod ordinarie per *procuratorem* petatur.

§. CLII.

Est vel generalis.

Diuiditur vulgo in GENERALEM & SPECIALEM. * Ille securitatem absentis saltem *ad tempus* breue tribuit, nec *cautionem* desiderat; SPECKH. *cent. I. qu. I.* immo in praxi fere ignoratur.

* Vtrum ad hanc distinctionem respexerit *Ordin. Crim. Brand. C. VII. §. XIV.* dubitatum esse memini. Discernitur ibidem *das geleit zu einer vollkommenen sicherheit bis zum austrag der sache* a saluo conductu *zum rechten*; atque hic §. XVI. *bis vvas peinliches erkannt*, efficax esse dicitur. Quod argumentum omni exceptione maius est, legislatorem summum hoc casu de *generali* saluo conductu non cogitasse. Videtur potius utrobique de speciali edixisse;

xisse; eiusque varium effectum tantum inculcasse, hoc sensu, vt, qui lata sententia *criminali* a custodia liber esse, & sic plenissima securitate gaudere gestit, palatium *principis* adeat; quem vero *iudex* conduxit, is decreta *tortura*, vel poena *criminali*, sine mora prehendi debeat.

§. CLIII.

SPECIALIS vero est *promissio iudicialis*, qua vel *specialis* reus absens sub cautione de se iudicio *criminali* sistendo, ex probabilibus innocentie causis propter crimen commissum a carcerum custodia, ac squalore tantisper, donec sententia *criminalis* lata fuerit, liberatur. Inde fluunt axiomata: 1) sal-axiomat-
yus conductus conceditur ob *delictum* com-
missum: 2) ex probabili *innocentie* causa: 3) tribuit tantisper plenam *securitatem*, donec sententia *criminalis* fuerit lata: 4) ea sub conditione indulgetur, vt reus, pendente inquisitione *iudicio* presentem se sistat.

§. CLIV.

Quum ergo detur ob *delictum* commissum A quo (§. CLIII.) simulque inquisitioni valde inser-
conceda-
viat, (§. CLI.) consequitur, vt 1) ei iudici hæc
tur.
concessio integra sit, ad quem *inquisitio* de crimine pertinet, l. 2. de iurisd. art. LXXXVI. CLVI. *indign. et*
MEV. P. III. dec. CLXIX. nec 2) præcise ad *superiorem* restringenda sit, exemplo KAYS. pr. crim. *scilicet*
P. II. §. LXIX. & RVLANDI de commiss. P. I. L. II. C. XII. CARPZ. cit. l. n. XXVII.* quamuis 3) *tutius* sit, eum in finem palatium *principis* adire, vt reo per *integrum* territorium liber transitus pateat; OLDEK. tit. III. obs. XXVIII. num. VI. COLER. de proc. exec. P. IV. c. I. num. CCVII. **

* Pro-

* Prouocant dissentientes ad l. 4. de pœn. quæ tamen ad restitutionem ex capite gratiæ eorum, qui ob delicta olim commissa deportati erant, tantum pertinet. In iudiciis *Westphalicis* quondam Imperatorem, tanquam *supremum* iudicem, reos conducere fœuiffe, notat DATT. de P. P. P. IV. c. II. n. XXX. Immo in *Austria* istam concessionem ad *regalia* pertinere, patet ex *Ordin. Crim. Austr. art. XXVIII. n. 1.* Idemque suo modo in hisce terris obtinet per *Ord. Crim. Boruss. C. VII. §. XIV* Quid? quod in quibusdam territoriis veluti *Electoratu Hanouerano* & *Ducatu Altenburgico* ista indulgentia non pars *iurisdictionis*, sed in *Cancellaria* expendenda sit, vt docuit collega coniunctissimus CARL GOTLIEB KNORRE *manud. ad proc. P. X. §. XXII. n. d.* Plane in præiudicium statuum subditi mediati delinquentes a iudiciis imperii talem impetrare nequeunt.

* Quæstio ergo hic est de *saluo conductu iudiciali* facinorosis pendente inquisitione concessio. Quondam aliud genus salui conductus notum fuit, pro turbidis *diffinitionum* temporibus, quo per tabulas publicas limites, intra quos effectum habiturus esset, exprimebantur. DATT. *cit. l. L. l. C. XIX. v. X.*

§. CLV.

In quibus delictis? Quia porro ex probabilibus *innocentiæ* causis datur, (§. CLIII. 2.) sequitur i) peti, & concedi illum posse, ob quoduis delictum, siue atrox, siue leue; MEV. P. I. D. III. etiam notorium, & manifestum; COLER. P. IV. C. I. n. CLXXXVI. *Land-Fr. Ordnung de Anno MDXXI. tit. Fridbrecher und Uebelthater* &c. §. *Wir wollen.* Tendit enim simul ad *defensionem*, quæ nemini deneganda; art. XLVII. C. C. C.

C. C. 2) concessum ad præterita tantum delicta pertinere (§. CLIX. 6.); non tamen 3) ad ignota trahi posse; Cl. ENGA V. *Elem. crim.* §. CCCXXVIII.

§. CLVI.

Ex eodem principio porro apparet, cur 4) Quando? non temere indulgendus, cur 5) *defensionis* fundamenta una cum rei moribus ex actis ante omnia a iudice concedente ponderanda, *MEV. *cit. l.* adeoque 6) his positis, etiam *condemnato*, ruptisque vinculis euaso saluo conductu succurri possit; CARPZ. *cit. l. num.* XXVIII. |

* Hæc causæ cognitio *leuior* est, sufficitque vel tantillum *defensionis* momentum apparere, maxime quum 1) vix *presumendum*, reum tantæ fore audaciæ, vt omni præsidio destitutus salutem conductum petat; præterea 2) sufficiat, quod ad cursum processus multum conferat, quem alias reo absente filii oportet. Vnde, licet *grauissima* pœna statuenda videatur, preces fugitiui non sunt prorsus reiciendæ, vt recte docet B. GASSER. *posit. pract. c.* XXXII. P. XIV.

§. CLVII.

Quia autem finis salui conductus est, vt *Securita-* reus securus reddatur a *carceribus*, (§. CLIII. 3.) *rem tribuit.* sequitur, 1) abstinendum esse in eius conceptione a *fallacibus*, dubiisque locutionibus, & interpretationibus, ne reus decipiatur; CARPZ. *cit. l. n.* LVIII. alias interpretationem semper in fauorem *rei* fieri debere; 2) fidem datam, & intentam securitatem *seruandam* esse, etiam rebellibus; LYNK. *resp.* CLXXXV. *num.* LI. quod frustra negat OL-
G DEK.

DEK. tit. III. obs. XXVIII. num. XXIV. 3) semel concessum hunc effectum habere, vt ne quidem per litteras *subjidiales* amplius in alieno territorio capi possit reus; WESÉNB. *conf. XXXV. num. I.* CARPZ. *cit. l. n. LVII.* vires enim accipit a tempore concessionis; BARTH. *Hodog. Forens. p. 888.* Interim quia potestas iudicis vltra territorium non extenditur, euidentis est, 4) *extraneum* iudicem non impediri, reum prehensum carceribus includere, & tanquam in foro *deprehensionis* aduersus eum procedere; CARPZ. *cit. l. num. LV.* propter ius præuentionis, (§. XXXII.)

§. CLVIII.

Dummodo specia-
tim s. c.
petitus
fuerit.

Hac securitate reus iudiciis grauatus regulariter non gaudet, sed optimo iure incarcerationi potest. (§. CXLI.) Inde vero fluit, 5) saluum conductum specialiter *absentibus*, & *petentibus* indulgeri, adeoque nec *tacite* concedi, nec sub quauis *citatione* ad causam criminalem latitare, immo falsum, & minus securum esse dicitur: *Die citation trägt das sichere geleite auf den rücken nach sich*; vt non diffitetur COLER. *cit. l. P. I. V. c. I. n. CCXXXVI.* Quamuis dissentientes decepti videantur *I. P. S. art. XXVII. L. II. Wer seinen leib und leben wagen will, der ist geleits frey*; qui locus tamen huc non quadrat.

§. CLIX.

Quando
securitas
euane-
scat?

Quandoquidem porro securum reddit reum saluus conductus vnice intuitu delicti *commissi*, & quidem tantisper, donec sententia *criminalis* lata fuerit, (§. CLIII. 3.) euidentis est,

est, 6) eum non porrigi ad delicta futura, * sed reum iuste tunc capi posse; BRVNN. de proc. inq. c. VIII. m. VI. n. XXII. cessante omni spe nouum saluum conductum consequendi; ob §. CLVI. 7) idem dicendum esse, quam primum per sententiam, *territio*, *tortura*, aut *pœna* criminalis dictata fuerit; ** non autem 8) sufficere, si *iuramentum* purgatorium forsitan iniunctum, vel 9) *inquisitio specialis* aut *confrontatio* decreta. Huc pertinent clausulæ saluo conductui inseri solitæ: *so lange du dich geleitlich verhältest: bis etwas peinli bes erkannt wird.* In Austria reus promittit 1) se pacifice victurum; 2) nil de bonis suis alienaturum; 3) sine armis incessurum; 4) saluum conductum iudicio traditurum; 5) litem temere non protracturum esse; si contra alterutram conditionem agit, effectus suos amittit saluus conductus. *Ordin. Crim. Austr. art. XXVIII. §. III.*

* Talia intelligo, quæ saltim *relegatione* digna sunt. (§. CXLVI. *) Excipiunt vulgo casum dementis *doli*, vel *culpæ* latioris, LVDOV. cit. l. §. XXI. THEOD. disp. II. th. IV. lit. a. quod non probo, quia de eiusmodi defectu non statim *ab initio* constat, adeoque in dubio propter metum fugæ reus incarcerandus: verisimilibus autem de criminis qualitate, aut innocentia indiciis postea concurrentibus, iterum relaxandus erit.

** Sufficit vero, sententiam esse latam, neque *decendii* fatale post publicationem reo indulgendum, uti vult CARPZ. cit. l. n. LXVI. OLDEK. dec. I. qu. X. tum quod illud in criminalibus profus exuler, tum quod metus *fugæ* hoc casu prehensionem sine mora luadeat, (§ CXLVI.)

(§. CXLVI.) quo facto ex carcere innocentiam deducere potest. Interim ad *cautelae* referunt: 1) ne reus publicationi intersit, sed in termino *mandatarium* deleget, aut in scriptis sententiam pro publica agnoscat, annexa *eventuali* prouocatione ad ulteriore defensionem; BARTH. *Hodog. For. p. 946.* 2) inferi saluo conductui perat clausulam, formulæ in fine huius §. relatæ addendam: *und er solches abzulehnen nicht vermag*; quam tamen non facilius obtinebit, ac quidem illam, cuius meminit GRANZ. *C VI. m. II. f. I. art. III. n. LXXV. conf. LYNK. dec. DCCCLIV.*

§. CLX.

Eo impetrato, iudicio se sistere.

Denique quum saluus conductus sub ea conditione detur, vt reus *iudicio* competenti sese sistat, & elusio sententiæ futuræ præcaueatur; (§. CLII. 4.) sequitur, 1) vt, quoties iudici æquum visum fuerit, & citatio *arctatoria* aduersus reum emanauerit, hic præsens comparere debeat, imprimis ad depositionem *summariam*, *responzionem* ad articulos, *confrontationem*; LVD OV. *cit. l. §. XIX.* 2) non sufficiat, si in *scriptis* factum enarrare velit, quum hoc modo processus non satis instruat, & quia inquisitio sententia demum finitur, (Cap. XX. in f.) necesse est, 3) vt in termino publicandæ sententiæ quoque compareat.

§. CLXI.

Eumquæ in finem cauere debet fidei iussoribus.

Iudicis ergo interest, vt huic conditioni satisfaciatur reus, ne iudicium fiat elusorium; quem in finem requiritur, 4) vt in casum contumaciæ ad certam summam, de qua iudex ex qualitate personæ, delicti, & iudiciorum

rum arbitratur, *fideiussoribus*, vel *pignoribus* depositis; *LVDOV. cit. l. § XII.* aliquando, si indicia fuerint remota, vel crimen leue, *iuramento* caueat; *CARPZO V. cit. l. n. CVI. I. P. S. L. I. art. LXI. L. II. art. V. **

* Quondam quantitas *uergeldi* admitti solebat, *L. P. S. L. II art. X. L. III, art. IX. Weichb. art. XXVII.* quæ in tanta pecuniæ penuria sufficiebat, secus ac hodie; *CARPZ. n. LXXXVII.*

§. CLXII.

Sicuti ergo hæc cautio ob imminentem *contumaciam* præstatur, reus vero hanc purgare, in termino publicandæ sententiæ comparere, & sic metum eludendæ sententiæ, qui omne punctum fert, tollere potest; sequitur, 1) vt *fideiussores* tunc demum, si hoc termino adhuc latitauerit reus, conueniri possint; *BRVNN. cit. l. n. X. III. CARPZ. cit. l. n. CXX. Ordin. Crim. Boruss. C. VII. §. VII conf. BARTH. Hodog. for. p. 887.* 2) reo autem tum *comparente*, obligatio *fideiussorum* finiatur, licet ex carcere postea aufugiat; * *CARPZ. cit. l. in f. STRYK. V. M. tit. de fidei. §. f. 3)* cautio hæc ad *pœnam* propter delictum dictatam non porrigatur, * nec tamen reus 4) in casu *contumaciæ* ab ulteriori *processu* criminali liberetur; *Landr. L. II. art. IV.* sed ubique reperitur, iuste capi possit; 2) quantitas cauta *iudici* inquirenti cedat; *Landr. cit. l. CARPZ. cit. l. L. CLX.* In terris hisce, si Princeps reum conduxit, dimidia *iudici*, coram quo inquisitio peracta, cedit; *Ordin. Crim. Boruss. C. VII. §. XVII.*

Quando
hi con-
ueniendi
sint, &
quatenus.

* In alia omnia it *MOLLER semestr. L. II. C. II. §. I.* *fideiussorem*que tandem in nexu esse exillimat,

mat, donec sententia executioni fuerit data. Verum id non aliter adhiberi potest, quam si fideiussores de *iudicato soluendo* simul cauerunt.

§. CLXIII.

Quando
f. c. finia-
tur.

Quia denique saluus conductus sub certis tantum *conditionibus* indulgetur, per se fluit, cum his non existentibus, vires suas amittere, reumque *carceribus* mancipandum esse. Euanescit ergo saluus conductus 1) in casibus §. CLIX. relatis; 2) si reus ipse *fidem* datam non seruat; (§. CLXIII.) LVD OV. *cit. l. §. 19.* 3) *tempore*, quod in eodem præscriptum est, præterfluxo; BRVNN. *cit. l. n. XXII.* 4) si delictum reus sponte sine vlla exceptione *confessus* est: *Ordin. Crim. Boruss. C VII. n. XVI.* LVD OV. *cit. l. §. XVII.* 5) si post eius impetrationem grauissima aduersus reum emergunt indicia, *per se* ad torturam sufficientia; vid. LIPSTVLLIANS *Leben und Uebelthaten P. V. p. 119.* non vero 6) si delinquens cum parte læsa super delicto *transegit*; vt recte docet BRVNNEM. *cent. II. Dec. LXXXIV.* *

* GRANZ. *cit. l. n. LXXXII.* huc quoque trahit *resolutum ius* dantis, quatenus ex mera *persona*, non intuitu *officii* saluus conductus concessus; de quo casu merito dubito, quia priuato ausu absque auctoritate, & qualitate *iudicis* concedi nequit, aut si concessus, *per se* nullus est, adeoque reo, quamdiu superior eius rei notitiam non accepit, ex accidente tantum hætenus profuit. Idem dicendum, si *sub- & obreptitie* impetratus,

CAP. IX.

DE REMEDIIS PRO AVERTENDA INQUISITIONE.

§. CLXIV.

Comparente hoc modo reo, *inquisitio specialis* aduersus eum decernitur. Hæc vero non minora incommoda coniuncta habet, ac quidem ipsa *incarceratio*. Inde sicuti *saluo conductu* aduersus hanc sibi prospicere solet reus, ita quoque similis præcautio respectu inquisitionis adhibenda. Vnde ad varia media vulgo recurrunt, nimirum I) ad DEFENSIONEM PRO AVERTENDA, II) CONTUMACIAM REI, III) OBLATIONEM AD POENAM PECUNIARIAM, vel IV) ad IVRAMENTVM PURGATORIUM, V) PROVOCATIONEM EX LEGE DIFFAMARI, VI) RESPONSIONEM AD CERTA PVNCTA VII) ABOLITIONEM. De singulis speciatim agendum erit.

Varia media pro inquisitione auertenda.

§. CLXV.

Omnia ista remedia vnum eundemque finem habent, liberationem nimirum a *responsione ad articulos inquisitionales*, h. e. ab inquisitione speciali, atque ex vno eodemque fundamento vsurpantur, quod collocant in *fama*; qua male audire dicuntur, qui ad hosce articulos examinati fuerunt; vt innui ordin. pol. Saxon. de An. MDCXII. tit. von Iustitien Sachen, §. I ann obwohl, art. CCXVIII. C. C. C. CARPZ. qu. CVII. n. XIX. MVND. vol. I. conf. XX. n. XXXII. COTHM. V. III. R. XXX. n. XV.

Eorum fundamentum.

§. CLXVI.

1) defen-
sio,

Et I. quidem huc pertinet DEFENSIO PRO AVERTENDA INQUISITIONE SPECIALI, qua criminis reus, mediante legitima deductione, ad instar exceptionis, *litis ingressum impediens*, docet, innocentem se esse, inquisitionemque in præsentī casu aduersus se locum habere non posse. Ita vero eundem, immo multo maiorem *fauorem* habere debet, quam *defensio principalis*, *die haupt-defension*; de qua infra *spec. cap.* agendum erit. Interim non desunt, qui haud æquo de ea sentiunt iudicio; LYNK. *resp.* CXCIX. & *resol.* CLXXXIII.

§. CLXVII.

Eius ca-
pita.

Varia autem sunt capita ad obtinendum huncce finem idonea. Nimirum vincit ea in re criminis reus, ostendendo 1) incertitudinem *corporis delicti*; *art. VI. C. C. C.* 2) elidendo *iudicia* aduersus se delata: *LVD. proc. crim. c. VI. §. VI.* 3) demonstrando, criminis *qualitatem* inquisitione *speciali* non esse dignam; *ibid.* (§. LXXXVI) denique 4) impugnando ipsum *processum* incongruum, ineptum, iniustum; *MEV. P. VI. dec. CCLIII.* tandem 5) vrgendo iudicis inhabilitatem vel incompetentiam; *v. c. ENGAV. h. t. §. CXLII.* 6) probando innocentiam per exceptionem *peremptoriam* in contenti liquidam; *BARTH. Hodog. For. p. 893. Dissent.* CARPZ. *qu. CXV. num. XXV.**

* *Fundamentum sententia Carpzovianæ*, qua cum plerique faciunt, a rationibus *processus ordinarii* destitutum, his non aduersatur; quin immo

immo vbique, etiam in caussis ciuilibus, exceptiones peremptoriae, si in *continenti* liquidæ, admittuntur. Quod cum rarissime fiat, euenit, vt in dubio reus ad articulos respondere cogatur, quod etiam iniungit *Ord. Crim. Boruff. C. III. §. XXXIV.*

§. CLXVIII.

Quum itaque *innocentiam* rei pro scopo habeat, (§. CLXVI) de hac vero iudex *ex officio* sollicitus esse debeat, *art. XLVII. C. C. C.* reique pariter, ac publicum interesse postulet, vt sine *Ordinarie concedenda est, etiam ex officio.* latione *existimationis*, & longa inquisitionis mora de hac constet, (§. CLXV.) consequitur, vt ante responsionem ad articulos inquisitionales non facile deneganda sit; *LVDOV. cit. l. c. IV. §. IV. ** adeo, vt pater, eam loco filii absentis petens, admittatur; *BERG. R. CXLVII. 2)* aliquando ex officio instruenda; imprimis si ad auertendam *torturam* tendit; *BEYER. ad art. XXVIII. in f. MANZ. ad art. XLVII. n. XVI. vid. tamen KRESS. ad art. XLV. §. III. not. III. 3)* ad fatalia stricte non alliganda, & sic post effluxum terminum admittenda sit; *BERGER. El. crim. suppl. P. I. obs. L.*

* Ita vero corruunt rationes *LYNKERI Resol. CXCIII.*

1) quod reo satis consulatur per defensionem *post responsionem* ad articulos; 2) quod naturæ inquisitionis, quæ in *celeritate* consistit, aduersetur,

§. CLXIX.

Quandoquidem porro sola innocentiae al- Sub quibus con-
legatio reo, cui maligna ex *indiciis* obstat ditioni-
presumptio, non prodest, sed *probabilibus* bus.
conie-

coniecturis, & argumentis elisiuis subnixa esse debet, sequitur, 1) vt absque his defensio præfens locum sibi non vindicet; LYNK. *Resp. CXCIX. n. XXII.* 2) difficulter vltior indulgenda sit, in quo a defensione *principali* differt; BERG. *El. crim. suppl. II. p. 43.* 3) e contra non admitti debeat ob concursum indiciorum *gravissimorum*; LVD OV. *cit. l. §. IV. MEV. P. VI. dec. CCLIII. n. VII.* de quibus vel iudex ipse, vel extraneus iudicat; LVD OV. *cit. l. art. VII. C. C. C.* Atque ita recte monet KRESS. *ad art. VI. C. C. C. §. XV.* cauendum esse, ne petitio rei sit nimis *matura*, dum iudex adhuc occupatur in examine testium *summario*, & inquisitione generali.*

* Ad hanc vero rei examen *summarium* quoque pertinet, quod necessario subire ille debet, antequam ad hanc defensionem admittatur, nec, eius capita antea secum communicari, petere potest, vt quidem censuisse videtur ILL. WERNHER *P. V. Obs. LXII.* Distinguit equidem HEILS *de proc. inq. C. l. p. 36* inter illud examen, quo reus tanquam *testis* super circumstantiis constituitur, & id, quo is tanquam *reus principalis* factum summarie referre cogitur. Verum nulla ratio apparet, cur hæc diuidenda, & posterior species a reo declinanda sit, quum sufficiat, quod effectus (§. CLXXX.) enarratos coniunctos non habeat.

§. CLXX.

Ex me-
diis.

Sicuti vero obligatio ad *finem* ius concedit etiam ad *media*, pro fine consequendo necessaria; ita necesse est, vt defensori copia cum reo captiuo colloquendi non sit præscindenda; (§. CXLVIII.) CRAVETTA *conf. XXXV.*
fed

fed 2) copia indiciorum vna cum actis ipsi communicanda in loco iudicii; C. 24. X. de accus. BARTH. *Hodog. forens.* p. 890. *Ordin. Crim. Boruss.* C. III. §. XXIV. quanquam plerique interpretes in diuersa abeant, ex rationibus parum concludentibus.*

* Sunt qui hanc actorum perlustrationem *in totum* reprobant; LVDOV. *cit. l. BRVNN. pr. inq. C. VIII. m. l. n. LXXV.* Alii hunc rigorem ad eum casum restringunt, vbi reus innocentiam probare, non vero, quum declinationem iudicii, vel inquisitionis obtinere intendit; MEV. *P. VI dec. CCLIII. & CCXCI. CARPZ. qu. CXV. n. XXV.* Alii copiam indiciorum tunc demum concedunt, si delictum ipsum est *difficilis* probationis; BERG, *El. Crim.* p. 341. Verum omnes hæ doctrinæ recte perpensæ fundamento genuino destituuntur; WILDVOGEL. *resp. CCXCVI. n. V.* Nam *proximum* illius defensionis fundamentum adeo *uniuersale* est, vt omnes omnino restrictiones excludat, & quem hic crepant *abusum*, hunc prudens arbitrium, ac exactum examen iudicii pensat. Ne dicam, alias innocentissimum inquisitionis laqueis irretiri posse, quod præiudicium, quo granius est, eo diligentius, ne præter meritum alicui noceat, præcauendum; BARTH. *Hodog. For. C. VI. §. IX. lit. b.*

§. CLXXI.

Quandoquidem vero processus criminalis *Quænam* vel *accusatorius* vel *inquisitorius* est, (§. LXXVII.) *refutari* ita quidem, vt in illo accusator, & reus inter *possit?* se disputent, (§. LXXXIII. 2.) in hoc vero reus sine *contradictore* causam agat: (§. LXXXIX. 3) sine mora ratio reddi potest, cur in illo defensio hæc fiscali ad refutationem communicetur;

nicetur; LYNK. *resol. cit. l. § resp. COLXIV.* in hoc vero iudici integrum non sit, notis marginalibus, vel alio modo in scriptis illam confutare; LVDQV. *cit. l. §. VIII. conf. BERGER El. crim. supp. II. p. 481.* sed simpliciter obligetur decisioni iudicis, a quo de ipsa qualitate defensionis iudicandum est, eam relinquere.

§. CLXXII.

Datur quoque defensio pro auertenda tortura.

Quamquam autem ut plurimum hac defensione inquisitio *specialis* auertitur, non tamen propterea ad hanc restringenda est. Vnde quoque datur defensio pro *auertenda confrontatione, tortura* &c. vulgo tamen & hæc *die haupt-defension* vocari solet, de qua infra.

§. CLXXIII.

2) Contumacia rei.

Diuerſa species declinandæ inquisitionis collocatur II. in CONTUMACIA REI, qua *fame* eius consuli putant, quoties vel spes non est, inquisitionem ex hac defensione remissum iri, vel etiam sententia *condemnatoria* iam subsecuta, ne saltem ad articulos inquisitionales respondisse videatur; BEYER. *ad art. VI. pos. VII.* BARTH. *de commin. sub pæn. conf. C. II. §. VI. ILL. WERNH. vol. V. P. VIII. obs. XCV.* Sicuti vero contumax nonnunquam pro confesso declarari potest, ficta autem confessio infamiam delicto coherentem non tollit; * ita non adparet, quale commodum reus tunc ex usu huius cautelæ sperare possit. Plane *presentibus* huiusmodi contumacia eo magis nocet, quo certius est, eosdem *carcere, vel equulei cruciatibus* ad respondendum cogi posse; BRVNN. *de proc. inq.*

inq. C. VIII. m. f. n. LXXIX. Vnde si vera foret cautela, tantum ad reos *absentes* restringi deberet.

* Ita quidem BARTH. *cit. l. & BERG. resp. IX. P. II.* quo posito non potest non illa cautela speciem veri habere; sed contrarium docuit DN. PARENS *de contum. non respond. C. II. § III.* quum etiam *ficta confessio* infamiam inferat; *l. 4. §. f. de his qui not. inf.*

§. CLXXIV.

III. Huc referunt, quando reus ante respon-
sionem ad articulos inquisitionales se statim ad
POENAM PECUNIARIAM, vel IV ad
IVRAMENTVM PURGATORIVM offert,
quanquam vtrumque sæpius in ipsa defensione
pro auertenda fieri solet; THÖNNIK. *aduoc.*
prud. crim. C. IX. n. XII. BEYER. cit. l. pos. VIII.
Vtrumque medium suo modo probatum est,
& imprimis ad officium iudicis pertinet, etiamsi
partes id non vlerint, nec defensione innocen-
tiam deduxerint; BERG. *El. crim. p. 203. § 494.*

3) Oblatio ad
pœnam
pecunia-
riam, vel
4) ad iu-
ramen-
tum pur-
gatori-
um.

§. CLXXV.

Quum autem iudex non sit arbiter, sed mini-
ster legum, consequenter nec *ordinem* proces-
sus turbare, nec pœnam in iure determinatam
remittere, aut *commutare* queat: (*Sect. II C. I.*
IDEM cit. l. suppl. II. p. 453. CARPZ. qu. CXLVIII.
n. 11. palam est, non aliter ad hoc medium
confugiendum esse, quam si iusta causa adest,
h. e. 1) respectus *personarum* id suadet; 2) ex
indiciis allatis adparet, aliam sententiam nec
post responsionem ad articulos sperari posse.

Quando
hæc re-
media lo-
cum ha-
bent?

§. CLXXVI.

§. CLXXVI

5) Pro-
vocatio
ex lege
diffamari.

Non abfimilis his videtur V. PROVOCA-
TIO EX LEGE DIFFAMARI, qua criminis
rei defatigare intendunt accusatores, vt accusa-
tione derelicta, inquisitionem & pœnam effu-
giant, quasi hæc sit remedium *subdiarium*, &
simpliciter, quoties accusatio locum habere
potest, reiiciatur; COLER. *dec. CCLXIII.*
RICHT. *P. I. dec. f. OLDEK. contra Carpz. dec.*
I. q. III. Verum sicuti accusatore desistente,
iudici *ex officio* procedenti non præiudicatur,
sed hic inquirere tenetur; (§. LXXXIV.) ita
quoque hanc cautelam *inanem* esse, merito
iudicant CARPZ *proc. tit. XX. art. II. n. XLVIII.*
& *dec. CLXXXII.* BERG. *El. crim. suppl. II. obs.*
XXIX. LYNK. *dec. MCLXXXV. resol. LXIII.*
resp. CLXXXIII. n. LXXXII.

§. CLXXVII.

6) Re-
sponso
ad certa
puncta.

Nouam effinxerunt VI. medelam, ad famam
reorum conseruandam, contra inquisitionem
specialem Icti Lipsienses, inter *responzionem*
summariam, & *articulos*, tertiam speciem sub-
stituentes: nempe RESPONSIONEM AD
CERTA PVNCTA, quam tamen magis ra-
tione æquitatis, quam lege scripta munitam
esse confitetur BERGER. *cit. l. p. 210.* Conf.
HEILS. *proc. inq. C. I. §. XI.* LEYSER. *sp.*
DLXIX. n. XXVIII.

§. CLXXVIII.

7) Abo-
litio.

Omnes species enarratæ ad forum *iustitiæ*
pertinent. Addi quoque VII. potest alia e
fonte *gratiæ* haurienda: intelligo ABOLI-
TIO-

TIONEM aduersus inquisitionem ex iusta causa impetratam; SCHILT. *Ex. XLIX. n. CLIV. MAVRIT. de abol. th. XLVI. & LII. BERGER. cit. l. p. 213. & suppl. XI. p. 177. De ea pluribus infra (cap. XX.)*

CAP. X.

DE INQUISITIONE
SPECIALI.

§. CLXXIX.

Q uoties de corpore delicti constat, & aduersus certam personam * pendente inquisitione generali emergunt indicia, quæ elidi remediis *cap. præced.* relatis non potuerunt, subsequitur INQUISITIO SPECIALIS, quæ strictè loquendo demum incipit a *responsione ad articulos inquisitionales.* Alii tamen eius initium ab *incarceratione*; alii iterum a *summario examine* petunt; HEILS. *cit. l. C. I. §. XI. GRANZ. cit. l. C. IV. m. II. f. I. n. VI.*

Inquisitio specialis quando incipiat?

* Quia vero sæpius de hac nulla coniectura capi potest, etli de corpore delicti constet; per accidens euenire potest, vt ad *specialem* inquisitionem non descendatur; BEYER. *art. VI. pos. XII.*

§. CLXXX.

Simulac ad hanc progrediendum est, 1) Præiudicialis nomen *inquisiti* sortitur, qui antea *inculpatus*, vel *denunciatus* audiebat; 2) ab officio, quod gerit, *publico* suspenditur; 3) a collegiis *opificum*, nouis *honoribus*, atque *confortio*

Præiudicialis inde imminens.

sortio honestorum virorum tantisper excluditur, donec innocentiam purgauerit; *l. vn. C. de reis postul.* LYNK. resp. CLXXXV. num. XXVI. WILDVOGEL. resp. LIV. n. VI. & resp. CLXXXII. in f. a LEYSER. sp. LII. num. VI. Taceo alia incommoda singularia, quæ hinc inde in variis prouinciis ab his subeunda, qui ad articulos responderunt*. Atque inde est, quod huiuscemodi inquisitio *famam* reorum valde fugillet; BEYER. *ad art. VI. C. C. C.*

* Sic ex actis didici in *ducatu Altenburgico*, quoties, qui ad articulos respondit, licet mediante iuramento absolutus sit, peccata constitetur confessionario, id e suggestu publice esse manifestandum, quod ipsum non potest non insignem alicui maculam inurere.

§. CLXXXI.

Contra Inde vero consequitur, 1) vt facilius aduer-
 quas per- sus *abiecta* conditionis, quam *bone existimatio-*
 sonas, & nis personas locum habeat; GRANZ. *cit. l. n.*
 in quibus XIII. HORN. *Class. XV. resp. LXXXIII. n. III. seq.*
 delictis HERT. resp. MXXXII. 2) restringenda sit ad
 locum delicta *grauiora*, quibus saltim poena *crimina-*
 habeat. lis imminet, *art. XI. C. C. C.* quod & Germa-
 norum veterum moribus consentaneum esse,
 probat KRESS. *ad art. VI. §. VII. n. II. (§. LXXXII.)*
 hinc 3) in leuioribus sufficiat *summaria per-*
 scrutatio; (§. LXXXVII.) LYNK. *dec. CCCXXVII.*

§. CLXXXII.

Constare Porro inde est, 4) quod ante omnia de *cor-*
 debet de *poro delicti* pro diuersa criminum natura veri-
 corpore similiter constare, (§. XCVII.) & 5) reus con-
 delicti, & cluden-
 indicii.

cludentibus *indiciis* grauatus esse debeat: quæ, quia ex fine, in quem adhibentur, determinationem suam accipiunt, (§. CXIV. 4.) CARPZ. *qu. CVIII.* saltem *grauiora*, quam ad inquisitionem *generalem*; leuiora, ac ad *torturam* requiruntur, esse debent, * & quia eorum singula ad certas regulas reduci nequeunt, (§. CVII.) plerumque *arbitrio* iudicis ** subiacent. Agit de illis GRANZ. *cit. l.*

* Non ergo hic præcise ad talia recurrendum, quæ *tortura* ex mente Carolinæ respondent, ceu existimauit GRANZ *cit. l.* quum examen ad articulos sæpe sola *territio* vel *purgatorium iuramentum* sequatur.

** Inquirentis, vel extranei; *art. VII. C. C. C.* Neque enim hunc in finem *transmissio* actorum est *necessitatis*, vti quidem, si de *tortura* agitur, iuris est; Cl. KRESS. *ad cit. art. §. II.* licet in Saxonia aliud obtineat; CARPZ. *qu. CVII. n. XXI.* BERG. *cit. l. suppl. III. obs. CXCIII.*

§. CLXXXIII.

Quia vero examen ad articulos, a quo hæc *Dirigitur* inquisitio initium capit, (§. CLXXIX.) est po- *a iudice.* tior pars totius processus criminalis, non dubitandum, quin illud 1) præsentem *iudicem* competente, *scabinis*, & *actuario* aggrediendum sit in loco iudicii; *art. CLXXXI. C. C. C. III.* WERNHER. *P. X. obs. XCI.* (§. LXIII. 1.) illorum officium 2) postulet, vt eum in finem *articulos* inquisitionales exacte conficiant, totumque examen dirigant.

§. CLXXXIV.

Ipsam examen, quod per articulos fit, ad *Ad quid* duplicem finem tendit 1) vt eo certius crimi- *tendat?* nis

examen ad articulos. nis *veritas* ex circumstantiis inuestigetur, aut 2) rei *innocentia* clare innotescat.

§. CLXXXV.

Officium iudicis circa illud.

Ex his consequitur, 1) reum illud subire debere, si vel maxime iam *summarie* respondit; BEYER. *ad art. VI. pos. VI.* vel 2) crimen iam *confessus* est; CARPZ. *qu. CXIII. n. XXI.* SCHILT. *Ex. XLIX. num. LXXII.* 3) ipsos articulos reo antea non *communicandos*; LVDOV. *cit. l. §. VII.* multo minus eum 4) ante examen ad iuramentum de *veritate* dicenda admittendum, aut illo finito, hoc exigendum; IDEM *cit. l. §. XV. XIX. Ord. Crim. Boruss. C. IV. §. XIV.* 5) a reo *præsentate* & quidem *oretenus* illud subeundum, * nec illi hunc in finem *curatorem*, aut *defensorem* adiungendum; LYNK. *resol. CCCCXXVII.* WILDV. *resp. CCXX. n. XIII. Ordin. Crim. Boruss. cit. l. §. XIII.* 6) reum *placide*, & sine *concussione* examinandum; O. C. B. *cit. l. §. XI.* 7) ab omnibus *dolois* *persuasionibus* & *promissionibus*, sub spe *mitigandæ* *pœnæ* factis, *abstinendum*; O. C. B. *cit. l. §. XVI.* BEYER. *ad art. XLV. pos. X.* STRYK. *de salut. publ. c. XI. n. CXXII.* LVDOV. *cit. l. c. V. §. IX.* WERNH. *P. III. obs. CX.* ZIEGL. *dicast. concl. XXIX. n. X.* 8) *dolum bonum* tamen aliquando recte *adhibendum*; CARPZ. *qu. CXIII. n. XXXVIII.* 9) in ipso examine ad statum *animi* inquisiti, *tremorem*, *pallorem*, *peruicaciam*, *respicendum*; *arg. art. LXXI. C. C. C. CICERO in Catil. III.* 10) *responsionem* eiusdem cum omnibus hisce circumstantiis *ipissimis verbis*, quibus ille locutus est, ab *actuário* fideliter *adnotandam*; *art. CLXXXI.*

C. C. C. seq. BARTH. *Hodog. For. p. 922.* illam
 11) examine finito reo *prælegendam*, vt erro-
 rem quomocunque commissum corrigat; BRUNN. *cit. l. CVIII. m. I. n. XCVI.* 12) in ve-
 ritatem confessionis inquirendum; *art. LIV. LV. C. C. C. LVDOV. cit. §. XCVII.* 13) ob noua
 indicia examen repetendum; CARPZ. *qu. CXIII. num. XLIII.* 14) sententiam iam latam
 eum in finem *aliquando* supprimendam; LV-
 DOV. *cit. l. §. XIX. LYNK. ref. CCLXVI.* 15)
 reum contumacem, vel effugia quærentem,
 per *torturam* ad responsionem adigendum;
 CARPZ. *cit. l. n. LVI. BRUNN. einleit. zum*
peinlichen proc. C. IV. §. VI. BARTH. c. l. p. 928.
 16) surditatem, vel furorem simulantem & sic
 contumacem antequam ad responsionem adi-
 gatur, a *medicis* explorandum esse; *Ord. Crim.*
Boruss. cit. l. §. XVI.

* Dummodo loqui possit. Neque tamen ideo, quod
 mutus est, ab hoc examine liberatur, sed a iudice
 opera danda, vt reus per signa, ac interpretem
 mentem suam declaret, vt factum in notabili casu,
 de quo consulti olim respondimus; vid. KRESS. *vom*
recht derer taub-und stumm-gebohrnen. BARTH.
Hodog. For. p. 928.

§. CLXXXVI.

Vt autem per articulos inquisitionales finis <sup>Quomo-
do arti-
culi con-
cipiendi?</sup>
 duplex (§. CLXXXVI.) obtineatur, necesse
 est, 1) vt hi *interrogatoriis* formulis, BRUN-
 NEM. *de proc. inq. c. VIII. m. I. n. XXXIV.* 2)
 de posterioribus *circumstantiis* concipiantur,
 dummodo aliquid ad probandum crimen con-
 ferant, quod exemplo absurdæ inquisitionis
 contra sagas illustrat B. THOMASIVS *in den*
juristischen handeln P. II. p. 314. 3) ad socios

dirigantur, quatenus crimen plerumque cum sociis committi solet, *Ordin. Crim. Boruss. cit. l. §. X. 4.*) singuli non plures, quam *vnam* circumstantiam contineant; 5) nulla circumstantia in illis reo *suggeratur*; * *art. LVI. C. C. C. CARPZ. cit. l. vid. tamen KAYS. pr. crim. p. 367. Ord. Crim. Boruss. cit. l. §. IV. de COCCCI. de iure suggest.* 6) simul ad *defensionis* momenta dirigantur; *art. LVII. C. C. C. Ord. Crim. Boruss. cit. l. §. IX.* 7) *clare* atque *rotunde* conficiantur; addantur quoque 8) specialibus articulis *generales*, quibus in vitæ conditionem, ætatem, nomen inquiritur; *Ord. Crim. Boruss. cit. l. §. III.*

* Alias non constat, vtrum reus ex perturbatione animi, an deliberato omnia, & singula membra articuli affirmauerit, vel negauerit? Proinde non admittendum est interrogatorium: *Ob inquisit nicht den Anfang zu der schließgercy gemacht und am 4ten Jan. Sempronium mit einem messer ermordet?* Aliquando tamen, si *contumacia* rei in suppressendis veris circumstantiis a testibus comprobatis adparet, expedit ipsi, eas in examine suggerere.

§. CLXXXVII.

Vnde hauriendi sint articuli? Denique quia inquisitio generalis est *fundamentum* specialis, (§. XCV.) 9) consequitur, vt articuli ex circumstantiis inquisitionis *generalis* hauriendi sint, quatenus ad criminationem præsentem quid conferunt. Quæ huc non pertinent, ad illas 10) examen non est dirigendum; *art. XX. C. C. C.* adeo vt nec iudici permissum sit, articulis *diuersa* crimina, quorum nulla apparent indicia, comprehendere; *CARPZ. cit. l. num. XXV.* bene tamen 11) ali-

¶ 1) aliquando ex responsionibus rei *nova* interrogatoria formare & prioribus addere;
Ord. Crim. Boruss. cit. l. §. VI.

CAP. XI.

DE

PROBATIONE CRIMINVM.

§. CLXXXVIII.

Sequuntur reliquæ partes inquisitionis *specialis*, quas inter, reo articulos *temere* delictum vel in totum, vel in tantum negante, PROBATIO criminis primum locum tenet, quæ est *actus iudicialis, quo iudici inquirenti de veritate delicti a reo commissi plena fit fides.* Sequitur probatio criminum. Quid, & cur adhibetur?
Vbi autem hoc modo de ista veritate delicti constat, *pœna* criminalis eidem a legibus imposita non potest non locum habere; art. XXII. LXIX. C. C. C.

§. CLXXXIX.

Suscipitur ergo probatio omnium criminum *Vbique* propter *pœnam*, (§. CLXXXVIII.) quæ, quia *debet esse,* reo summum præiudicium infert, simul *ta-*men ad *conseruandam salutem publicam*, quæ *suprema lex est*, multum confert, inde circa hoc caput *duæ* propositiones notandæ: 1) probationem debere esse *luce meridiana* clario-rem; l. 16. C. de pœn. l. f. C. de prob. l. f. C. si *ex fals. instr.* 2) formam eiusdem ad *apices* processus *ciuilibus* non adstringi.

§. CXC.

Ex illa fluit, 1) pœnam determinatam in delictis locum non habere, *quamdiu aliquod* 1) luce meridiana clario-rior.
H 3 *dubi-*

dubium circa crimen superest, sed potius 2) hoc casu ad *torturam*, vel aliud eruendæ *veritatis* remedium confugiendum esse; *art. XVI. C. C. C.* 3) suppleri hic non posse *semiplenam probationem iuramento*; * STRUV. *Ex. XVII. th. XLIII. SETSER. de iuram. L. IV. cap. XV. n. VIII. MAS-CARD. vol. II. concl. DCCCXIV. n. XXIV.* 4) *plenam* probandi vim nullam *indiciis*, & *præsumtionibus* inesse; *art. XXII. C. C. C. l. 5. de pœn. GOMEZ. L. III. ref. c. XII. n. XXV.* 5) *plures imperfectas* probationes *coniunctim sumtas* huc non pertinere; *KRESS. ad art. XXVII.* 6) quo *gravior pœna* imminet, eo *fortiorem* probationem desiderari; *Aut. caut. crim. dub. XXXVII. COTHM. vol. I. resol. XXIX. n. CCCLXXXIV. KRESS. ad art. CLXXIV.*

* Vnde falsum est axioma vulgare: *in criminalibus suppletorium iuramentum non admitti.* Nam utique admittitur intuitu rei, qui innocentiam, exceptione opposita, *semiplene* probavit; quo casu pronunciari solet: *Würde inquisit vermittelst eydes erhalten, und, dass er seinen leib und leben auf keine andere vveiß retten können,* in supplementum *schwehren* &c.

§. CXCI.

2) nullo termino inclusa.

Ex posteriori vero consequitur: 1) non dari in criminalibus terminum probatorium *peremptorium*; 2) etiam post rotuli publicationem *repetitum* examen admitti; *LVD. pr. crim. C. VI. §. XXVII. CARPZ. qu. CXIV. num. XIII. BRVNN. proc. inq. c. XIII. m. II. n. LXXXIV.*

§. CXCII.

§. CXCII.

Prout autem processus criminalis est vel *ac-* Quis
cusatorius, vel *inquisitorius*, (§. LXXVII.) ille probet?
 vero, non hic, delatione accusatoris, & exe-
 cutione constat: (§. LXXVIII.) ita quoque
 priori casu *accusator*, vel *fiscalis*; hic vero
 ipse *iudex*, non denuncians, si quis adest,
 de mediis reum conuincendi *ex officio* sollici-
 tus esse debet; *art. LXII. CCXIV. C. C. C.* quam-
 uis, quia omnis processus criminalis a iudice
 dirigendus est, (§. LXXVIII.) ubique circa
 hoc caput huic *suprema inspectio* incumbat;
art. CLXXXI. C. C. C.

§. CXCIII.

Ipsa media, quibus de *veritate* criminis con- Media
 stat, sunt varia: alia maioribus nostris placue- probandi
 runt; apud nos tamen *reprobantur*: alia legi- sunt vel
 bus & moribus nostris sunt *conuenientissima*.

§. CXCIV.

Illuc refero probationes, quæ *vulgares* vo- reproba-
 cantur, seu *ordalia*, quibus Deus *veritatem* ta.
 manifestare quondam credebatur. Eius ge-
 neris est 1) *Duellum*, seu iudicium *campio-*
num, quo armis, & victoria conuincebatur
 reus, *Landr. L. II. art. XII. spec. Suen. c.*
CLXVII. cuius leges referuntur in *spec. Sax.*
L. I. art. LXIII. spec. Suen. c. CLXX. LEHMAN-
chron. Spirens. L. II. c. XXX. quod variis con-
 stitutionibus ecclesiasticis reprobatum; GON-
 ZAL. *ad lib. s. decret. tit. XXXV.* GERHARDT.
de iud. duell. 2) probatio per *ferrum can-*
dens, vel *vomeres ignitos*; DUFRESNE. *voce:*
Lada.

Lada. LEIBNIZ. *rer. Brunsv. tom. III. p. 437. n. LIII.* CALVOER. *in Saxon. gentil. & christ. p. 178.* 3) *per aquam calidam, & frigidam; * I. P. S. L. I. art. XXXIX. sub formulis solennibus, quas recitant LINDENBROG. p. 1299. BALVZ. T. II. capit. p. 639. & DN. PARENS. T. V. Iur. eccles. L. V. tit. XXXV. §. XIV.* 4) *per crucem; GRETSERVS de S. cruce L. XI. c. XXI. MARTENE. tom. III. de antiq. eccl. ritib. L. III. c. VII. p. 457. LIPSIVS de cruce. Sed in describendo hoc ordalii genere non conueniunt interpretes, ut patet ex iis, quæ refert BECHMAN. de iud. Dei c. V. §. III. Aliter id depingit MARTENE. T. III. de ant. eccl. ritib. l. III c. VII. p. 457. aliter CONZALEZ. ad c. 5. X. de frig. n. XI. BALVZ. T. II. capitul. p. 1153.* 5) *per eucharistiam; SHMID. spec. diss. 6) per offam iudiciallem; DU FRESNE voce: Corsned. 7) per cruentationem; MULLER. de iure feretri. FELTMAN. de cad. insp. C. LIX. 8) per sortes; SICCAM. ad LL. Fris. p. 67. ex edit. GAERTNERI. Huc etiam 9) pertinet das besiebnen, die rechte schuld, der wahre schub, Spec. Sueu. c. CLXII. Act. Lind. p. 953. GOLDAST. Reichs-Satz. item das benüf-ten; DATT. de P. P. C. I. Nam clamor erat loco probationis & inde in Statut. Stadens. apud PVFFEND. T. I. obs. p. 219. dicitur: mit dem schrichte vertughet. quicquid dicat. THOM. de occas. & int. Const. Crim. Car. p. 19. Singulas species sub examen vocat BECHMAN. de iud. Dei. SCHOTTEL. cum additionatore de singul. in Germ. iurib. HACHENBERG. in Germ. med. p. 59. seq.*

* Nominatim probatio per aquam frigidam species antiquissimi ordalii est, cuius iam P L I N I U S *H. N. L. VII. c. II.* mentionem facit. A Romanis penetravit in Germaniam, & non certis tantum delictis propria, sed ad instar probationis *communis* iudiciis inferuit, ut de *Suecis* testis est L O C C E N *L. II. c. IV.* Sequioribus temporibus vero hæc exploratio fere *magia* propria facta; vid. I A C. R I C K I I, H E R M A N, N E W W A L D I I Tractatus, nec N O N G V I L A D O L P H, S C R I B O N. *epist. de exam. sagar. super aqu. frig. comiect.*, ex quo scilicet creditum, aquam, quam Deus regenerationi destinavit, ob antipathiam quandam sagas in se ferre non posse, B I N S F E L D *de conf. malef. p. 147.* B E C K M A N. *de iud. Dei, C. VI §. V.* Tandem ex quo puriores, & saniores doctrinæ tenebras superstitionum dispellere coeperunt, sensim in desuetudinem abiit; B E R G. *El. crim. P. II. obs. CXXXVIII.* Quo tempore in ducatu *Mecklenburgico* desierit, docet W E S T P H A L. *doc. ined. Mecklenb. p. 155.* Huic similis est illa per *pondus* suscepta, qua nuper in Hungaria quosdam convictos ad rogam damnaverunt, ut ex nouellis Viennensibus, Anni M D C C X X V I I I. didici. Clausulam *concernentem* ex ipsis nouellis prælo subiici nuper curavit D N. P A R E N S *in T. V. iur. eccles. L. V. tit XXXV. §. XVII.* Meminit quoque probationis per *staterans* susceptæ H O T T O M. *diff. feud. C. XLIV.*

§. CXC.V.

Huc vero pertinent sola probatio per Probata:
TESTES, & CONFESSIO rei propria, art. 1) conui-
XXII. C.C.C. Vtraque species ad imponen- etio per
dam poenam promeritam *coniunctim* non re testes.
quiritur, sed *alterutra* sufficit; *cit. l. §. art. 2) con-*
LXIX. C.C.C. * consequenter sicuti reo per fessio,
testes conuicto, frustra de eius confessione quarum
laboratur; ** *cit. art. LXIX.* (quicquid dicat alterutra
sufficit.

MOLLER. L. IV. *semestr. C. XXXIII. n. III* propter art. XVI. C. C. C. quem ab omni contradictionis nota liberat KRESSIVS *in comment. ad eund.*) ita vice versa aduersus reum confessum testimoniis non est opus; l. 16. C. de pœn. Can. 2. C. II. qu. I. art. LXII. LXVII. C. C. C. Atque hæc media sunt ordinaria. De extraordinariis, & subsidiariis infra C. XII.

* Alicubi tamen conuictos ante confessionem quondam in Germania non fuisse condemnatos, patet ex art. LXXXI. *Const. Crim. Bamb. & querelis* BODIN. *demon L. II. c. II.* quemadmodum vice versa alicubi confessus non condemnantur, antequam conuictio, *durch das besichnen*, accederet; RIRCHGES. P. I. C. VI. *ab init.* LÜNIG. *Reichs-Archiv T. VI. p. 268.*

** Excipiunt vulgo crimina facti *transeuntis*, quod in his solis testimoniis euidetia criminis non satis demonstrari possit, & sic præterea *confessio* requiratur; KRESS. art. XXII. §. I. *num. II.*

§. CXCVI.

Requisi- Et quidem probationem per TESTES quod
ta 1) con- concernit, tenendum, eam demum pro luce
uictionis meridiana clariore haberi, & ad pœnam suffi-
per testes. cere, quæ perficitur 1) testibus minimum *duo-*
bus, * art. LXVII. C. C. C. 2) omni exceptione ma-
ioribus, art. LXVI. 3) *iureiurando* corporali
ante omnia obstrictis, c. 1. § 5. *de prob.* 4) de ipso
actu immediato criminis, *von der hauptfache*
der missethat art. XXIII. XXX. & quidem 5)
ex sufficienti *ratione* scientiæ deponentibus;
art. LXV. C. C. C. Ita vero patet, hanc probationis
speciem sæpe pluribus difficultatibus implicari.

* Quondam inter Germanos magis numerabantur,
quam ponderabantur testimonia, actorque & reus
inui-

inuicem certabant, vt, qui maiorem numerum produceret, alterum vinceret; LL. Frifion. tit. II. §. II. GAERTN. ad LL. Saxon. p. 62. Eodem pertinent Capitularia Francorum L. IV. LXXIII. Quod si ambæ partes testium ita inter se diffenserint, vt nullatenus vna pars alteri cedere velit, eligantur duo ex ipsis, id est, ex vtraque parte vnus qui cum SCVTIS & FVSTIBVS in campo decertent.

§. CXCVII.

Ex primo requisito fuit: 1) vnum testem tantum semiplenam probationem, & sic saltem iudicium inducere; art. XXX. (§. CXXIII.) Quumque leges nec personas, nec delicta distinguant, sequitur 2) nec principis testimonium sufficere; VAL. MAX. L. IV. c. I. n. XI. FAB. in C. L. IV. tit. XIV. def. LXVII. nec 3) aliud in criminibus exceptis, aut atrocioribus obtinere; art. LXXXIII. C. C. C. diff. ZIERIZ. ad art. LXVII 4) singularitatem testium fidem non facere; CLASEN. ad C. C. C. p. 285.

§. CXCVIII.

Alterum est, vt sint omni exceptione maiores, (§. CXCVI. 2.) quorum pertinent, qui nullo iure testimonium dicere prohibentur. Prohibentur autem alii absolute, alii secundum quid, hoc est, respectu quarundam personarum, vel causarum. Illuc pertinent omnes, qui a ciuilibus causis simul excluduntur, veluti impuberes; l. 19. §. f. de test. furiosi, mente capti; l. 3. §. 5. de test. eod. surdi & muti natura tales; c. 3. C. 4. qu. 2. c. 19. X. de accus. CLASEN. ad art. LXVI. n. XIII. infames, art. LXVI. vilissimæ conditionis, publico iudicio damnati; cit. l. 3. corrupti; * art. LXIV. falsarii,

farii; *art. LXVIII. in specie in criminalibus minores XX. annis; ** l. 20. ff. de test. Exempl. Const. Crim. de Anno MDXXI. XXIX. art. LXIV. vid. C. C. Crim. Austriac. art. XIV. confessionarii; FINCKELTH. obs. XCIV. BEYER. de sig. conf. C. III. §. LVIII. sed hos ad alteram classem relegat LEYS. spec. CCLXXXIV. n. II. iure canonico mulieres; c. 10. X. de V. S. BLVML. ad art. XXIII. num. XXIII. quod praxis non sequitur; CARPZ. pr. crim. qu. CXIV. num. XL. SCHILT. Ex. XLIX. append. in VI. conf. c. 3. 33. X. de test. bene tamen ius *Würtembergicum*. BARDIL. Ex. XXXIII. th. XX. & *Lubecense*, L. IV. tit. 8. art. 2. ibi: 2. *unbeschuldete Männer*.*

* Id tamen aliunde, quam ex *propria* eorum confessione manifestum fieri debet; c. 10. X. de test.

** Id ad processum *ordinarium* restringit KAYS. pr. crim. p. 441. cum BARTHIO, *Hodog. for.* p. 942. eosque in *inquisitorio* admittit; sed solida ratione diversitatis destituitur, quum *lubrico etatis*, quod fundamentum illius iuris est, nihil per processus qualitatem decedat. Multo minus *cit. l. 20.* ad personas testimonium dicere *volentes* restringenda: volentes vero testes admittendi, vti peruerse eandem explicat ZANG. de *quest. C. III. n. XXIX.* vid. LEYS. *sp. CCLXXXIII. n. V.*

§. CXCIX.

Nec prohibiti. Horum in censum referendi serui aduersus dominos; l. 7. C. de test. liberi contra parentes, & contra; l. 5. C. eod. aliique sanguine, vel affinitate proximiores; BLVML. ad art. XXIII. n. XIX. seq. ignoti; art. LXIII. delatores ipsi; DAMHOVD. pr. crim. C. VI. n. X. OLDEK. tit. II.

II. obs. XI. n. I. focii criminis; l. II. C. de test.
FRÖLICH. P. I. L. IV. tit. II. n. XI. inimici. *

* Aliud dicendum esse putat FRÖLICH L. II. P. I. tit.
XII. si tormentis fuerit roborata eorum depositio,
quam sententiam merito utpote *barbaram* horrens
BEYER, & KRESS. ad art. LXV.

§. CC.

Quia vero hæ prohibitiones ex *qualitate* Si vel ma-
personarum desumptæ, illa autem non alteratur, xime ve-
siue delictum fuerit *manifestum*, siue *occultum*, ritas ali-
consequitur, ut nullibi plene probent, si vel ter haberi
maxime veritas aliter haberi nequeat; *Ordin.* nequit,
Crim. Boruss. C. V. §. IV. LVDOV. pr. crim. c. VI.
§. IX. BEYER, ad art. LXII. pos. A. CARPZ. qu.
CXIV. n. XXXVII. Et quia quo grauius ex
crimine redundans præiudicium est, eo *fortior*
probatio requiritur, (§. CXC. 6.) euidenter
patet quod inhabiles, ne quidem in *atrociori-*
bus, reum perfecte conuincant,

§. CCI.

Ex *tertio* requisito, & quia iuramentum *Iurati.*
pro euidentia probationis necessarium est,
(§. CXCVI. 3) sequitur, 1) *iniuratis* testibus
non esse credendum, ne quidem clericis; *
c. 39. X. de test. c. 59. eod. 2) iusiurandum nec
a iudice, nec a partibus *remitti* posse, uti qui-
dem alias in causis *ciuilibus* iuris est; BRVN N.
I. E. L. III. c. IV. §. XIII. MAVRITIVS consil.
Chilonens. XIX. num. XVI. 3) perinde esse, utrum
illud *ante*, an *post* depositionem, reo *præsente*
an *absente*, præstitum sit, quanquam inter-
pretes varie circa hanc thesin sentiunt, pro-
pter *c. 17. X. de test. KAYS. cit. l. p. 443. MEV.*
P. VI.

P. VI. dec. CCXCII. THEOD. coll. crim. C. VIII. aph. II. n. XXII. BLVML. ad art. XLVII. n. VIII. Ord. Crim. Boruss. C. X. §. IX.

* Nobilibus in Austria hoc privilegium dedit LEOPOLDVS, vt sub sigillo & fide ipsorum depositio admittenda sit in criminalibus. Ipsum privilegium Leopoldinum exhibet GVARIENT. Cod. Austriac. p. 259.

§. CCII.

De ipsa delicti substantia.

Ex quarto requisito fuit: 1) huc non pertinere effata testium de *circumstantiis* criminum; art. X. III. C. C. C. art. VI. C. C. C. (CXIV. *) nec admitti testes, nisi 2) de *veritate*; CARPZ. cit. l. n. LIX. & 3) ex *propriis* sensibus deponentes; art. LXV. XXVII. C. C. C. STRYK. de iur. sens. diss. III. c. III. 4) nil tamen releuare testimonium, si antea de corpore delicti haud confiterit; art. VI. C. C. C. l. I. vbi caus. fisc. (§. CI.)

§. CCIII.

Ex sufficientibus rationibus deponentes.

Quinti requisiti natura prohibet, ne 1) credatur *generalibus*, & vagis depositionibus; GRANZ C. V. m. II. f. III. art. V. num. DCXVII. aut 2) effatis *dubiis*, quorsum testimonia surdorum, ac mutorum refero; THEOD. cit. l. p. 529. nec 3) admittatur qualiscunque allegata ratio, verum, quæ ipsam depositionem *probabilior*, ac *evidentior* reddit, hoc est, quæ manifeste *concludit*; cit. art. ibi *gründliche ubrsache*, vt constet, non vehementi opinione, aut suspicionem, quæ nonnunquam homines fallit, testem seductum deposuisse; B. BRVNQVEL. de rat. dict. test. consequenter 4) reprobetur illud testimonium, de quo ex sensu corporeo ratio recedi

reddi nequit; STRYK. *de iur. sens. prooem. n. XXXVIII, LII. Wabrlieb von der hexerey. p. 46.*

CCIV.

Ex eodem principio, quod probatio in criminalibus luce meridiana clarior esse debet; (§ CLXXXIX.) quoque sequitur: 1) vt ipsum examen testium distincte & sic ad *articulos* probatoriales fieri debeat; 2) hi vero *interrogatiue*, & ad instar articulorum inquisitionalium (§ CLXXXVI.) concipiendi; 3) ad facta *negata*, *Ord. Crim. Boruss. cit. l. §. V. 4)* & ad requisita §. *anteced.* allata dirigendi, *c. 37. X. de test. KAYS. cit. l. p. 445.* 5) aduersario ad danda interrogatoria communicandi sint; *Ord. Crim. Boruss. cit. l. §. VII. OLDER. contra CARPZ. dec. I. q. V. MEV. P. II. dec. CCXXI. n. IX.* licet ex præiudicio processus *inquisitorii* CARPZOVIVS id ad accusatorium restringat.

Quomodo articuli probatoriales concipiendi?

§ CCV.

Quandoquidem vero iudici inquirenti dī-rectorium circa probationem in genere incumbit, (§ CXCLII.) circa ipsum examen quoque omnem lapidem mouere debet, vt de *vera* nocentium conuictione constet. Eum in finem necesse est, vt 1) testes legitime *conuocet*, *l. 1. §. f. de test. litteris compulsorialibus, vel requisitorialibus, art. LXXII. C. C. C.* 2) contumaces legitimis remediis ad depositionem *coget*, * *tot. tit. de test. cog.* 3) *extra iudicium* non facile examen deleget, *cit. art. adeoque* 4) testes *forenses*, si fieri potest, *ipse* examinet; *LVDOV. cit. C. V. §. XXIX. Ord. Crim.*

Officium iudicis circa examen.

Crim. Boruss. cit. l. §. VIII. 5) testes præcise compareant, nec eorum *scriptis* depositionibus credatur, *l. 3. §. 3. de test.* 6) singulos *seorsim* examinet; CLASEN *ad art. LXV.* 7) effatus eorum cum omnibus *circumstantiis* circa examen, vultum testium, pallorem, constantiam, actis inseri curet, *art. CLXXXI. C. C. C.* illa 8) legitime *publicet*, *art. LXXIII.* quod in inquisitorio ipsa inspectione actorum perficitur; LVDOV. *cit. l. C. V. §. penult.*

* Aliquando *tortura*, 1) si veritas aliter haberi nequit, 2) persona vilioris conditionis est, 3) de dolo aperte ex actis constat, 4) delictum atrox est; LVDOV. *cit. l. C. V. §. X.* 5) alia media coactiva frustra tentata; TENZBL. *de tort. test.* GVAZZ. *def. reor. XIX.* Interim quemadmodum omne elogium equale extortum legitime ratificandum; (§. CCXXXVII. 6) ita quoque hoc.

§. CCVI.

Examen
testium
extraor-
dinarium.

Ita suo ordine probatio per testes locum habet. Interim quæ ratio examen testium *extraordinarium* in causis civilibus admittit, eadem quoque docet, illud in criminalibus locum habere posse, vbi sæpe multo *maior* ratio concurrere potest; *c. 5. X. ut lit. non contest.* DPARENS. *I. E. T. I. L. II. tit. VI. §. 10.* BERG. *El. proc. tit. XXVII. obs. I. n. III.*

§. CCVII.

2) Con-
fessio.

Alter modus, quo de criminis veritate constat, est PROPRIA REI CONFESSIO, qua nulla clarior probatio datur, *l. 1. de conf.* consequenter, quantum fieri potest, a iudice procuranda est. Hanc tamen poena legibus

legibus determinata regulariter non aliter subsequitur, quam si fuerit, 1) clara, ac evidens; *art. LX. FRÖLICH. P. I. L. IV. tit. II. §. II.* 2) probabiliter vera; *art. XLVI LIII. LX. C. C. C.* 3) seria; *art. XLVII. XCII.* 4) iudicialis; *art. XXXI. LVII. C. C. C.* Plene ac docte officium iudicis ea in re instruit B. HEINECCIUS *de relig. iudicant. circ. reor. confess.*

§. CCVIII.

Quum itaque confessio clara ac evidens esse debebat, (§ CCVII. 1.) sequitur, ut huc non pertineat 1) *dubia, * vaga, generalis, illatiua;* GVAZZ. *de def. reor. LXXII. c. I. II. LYNK. ad Deff. erot. iur. can. p. 81. inf. multo minus* 2) *quæ exceptione est munita;* *art. XLVII. nec* 3) *tacita ex transactione hausta, licet hæc interuentu iudicis sit inita;* CARPZ. *q. CXXI. n. LX. seq vel* 4) *ficta, quæ ex contumacia rei, ILL. WERNH. P. VII. obs. CXIV. MATTH. de crim. L. XLVIII. tit. XVI. C. I. n. IX. vel impossibilitate indicia aduersa elidendi colligitur;* ** FAB. *ad C. XXIV. def. VII. quanquam posteriorem speciem hic comminiscatur* TABOR. *ad art. XXII. C. C. C. §. XII.*

* Ad hanc classẽ referenda plerumque, quæ fit a furdis & mutis simul, & qui linguam iudicii non callent, quum rarissime adsint qui exacte mentem huiusmodi reor. in percipere possunt. His ergo presentibus de certitudine confessionis ad effectum condemnationis non dubitandum. Sic delinquentis *peregrini*, qui linguam germanicam non callebat, confessionem per notarium, vel interpretem iuratum ex

tortam fuisse, patet ex CARPZ. *dec. CLXXXIX.*
 CONF. GOMEZ. III. *var. resol. C. I. n. LXIX.* ME-
 NOCH. *de pref. L. I. qu. XCII. XCVII.* STRVV. *obs.*
crim. C. VIII. obs. VI. Jus Pruten. L. VI. tit. II. art.
II. §. V. KRESS. *vom recht der taub- und stumm-ge-*
bornen; B. HEINECC. cit. l. §. XLI.

** Idem dicendum, si exceptionem oppositam pro-
 bare nequit reus, qualis torturae subiiciendus est;
art. CXXXI. THESAVR. dec. pedem. XIII. Quan-
 quam non desunt, qui eiusmodi confessionem *qua-*
lificatam scindi non posse, adeoque *extra ordinem*
 statim animaduertendum esse in reum, existimant;
 SPERELIVS P. II. *dec. CVIII. n. XXXVI. seq.* Sed
 vereor ne hoc ipso malevolis impia subministretur
 cautela, promeritum supplicium mediante tali con-
 fessione eludendi; *conf. Du. PARENS I. E. T. I. L.*
II. cit. XVIII. §. IV.

§. CCIX.

b) proba- Quia porro probabiliter vera esse debet, (§
 biliter ve- CCVII. 2) certum est, eam 1) tunc demum ra-
 ra. ram esse, si de corpore delicti constat, * l. I. §. 27.
de quest. art. VI. XX. LX. Const. Crim. Carol.
 MAVRITIVS P. II. *conf. III.* HARTM. PISTOR.
obs. CXLIX. (vid. tamen KRESS *ad art. CXXXI.*)
 2) si legitima *indicia* aduersus reum præcesse-
 rint; GOMEZ. *resol. C. XIII. n. XXV.* 3) circum-
 stantiæ criminis *specificè* enarratæ, *art. XLVIII.*
seq. præsertim tales, quas innocens scire non
 potuit; *art. LIII. LIV. LX. C. C. C.* 4) earum *veri-*
tas post explorationem reperta, *art. LIV. LV.*
 quibus suppositis, nihil interest 5) vtrum *spon-*
te, absque interrogatione: 6) in *tortura*, an ex-
 tra eandem; 7) sub *imitatione* tormentorum,
 aut

aut denique 8) sub spe *impunitatis* facta fuerit;
art. XLVI. CLXXXIV. C. C. C.

* Quod si illud eruerè prorsus impossibile est, sola confessio cum coniecturis probabilibus coniuncta ad condemnandum sufficit, quorum speciem a CARPZOVIO qu. XVI. n. 17. 25. & qu. CVIII. n. 32 refero.

§. CCX.

Quumque porro hæc confessionis veritas de crimi-
ad pœnam imponendam requiratur; (§. ^{ne non} CLXXXVIII.) hæc vero post *prescriptionem* ^{prescri-}
criminis cesset, (cap. XX.) sequitur 9) vt confes- ^{pto.}
sio criminis, lapsu temporis extincti, præsentem
effectum non habeat; CARPZ. P. I. C. XXV. def.
III. n. IV. BRVNN. C. XV. n. 3.

§. CCXI.

Quandoquidem etiam *seria* esse debet, (§. c) *seria*.
CCVII. 3) & sic animo deliberato suscepta;
excludenda est 1) confessio *iocosa*; 2) *erronea*;
art. LVII. C. C. C. l. 2. de confess. OLDEK. tit. IV.
obs. III. XXI. 3) reuocatio, & *probatio* erroris
eum in finem admittenda, quæ etiam præsum-
tionibus fieri potest; MENOCH. L. V. præf. III.
n. L. CARPZ. q. CXV. n. XXXIII. Omnium mi-
nime 4) huc pertinet, quæ a tali profecta, qui
vsum *rationis* non habet, quorum refero ira-
tos; CHRISTIN. ad consuet. Mecklin. tit. I. art.
XIX. n. VI. ebrios, temerarios; PEREZ. in C. si
adu. del. furiosos, melancholicos; DAMHOVD,
pr. crim. c. LIV. n. XXXVI.

§. CCXII.

Porro inde sequitur; 5) *reiterationem* con- Absque
fessionis factæ non requiri; * DAMHOVD pr. reiteratione &
I 2 crim. acceptatione.

*crim. c. LIV. n. f. MATTH. cit. l. tit. XVI. c. l. n. XIV. multo minus 6) acceptationem a parte ad-versa, vel iudice, vti in causis ciuilibus iuris est; COLER. dec. CLXXXIII. e contra quia hæc qualitas magnopere eliditur per contrariam declarationem, 7) conficitur, reum reuocantem pro conuicto haberi non posse. ** Diss. BERGER. El. crim. p. 243.*

* Id de confessione extra tormentorum conspectum facta intelligendum; alias enim semper *ratificatio* requiritur, vt exceptio metus elidatur, *art. LVI. C. C. C.*

** Nisi specialiter in omnem eventum reuocationi per sententiam effectus detractus, quod fieri solet, vbi in ipsa executionis die, absque probabili ratione ea, quæ antea rite confessus, verosimiliter reuocaturus est.

§. CCXIII.

d) iudi-
cialis.

Quia denique *iudicialis* esse debet, (§. CCVII. 4) sequitur: 1) non sufficere, si quis confessus est *extraiudicialiter*; *art. XXXII. (§. CXXVI.)* vel 2) iudici quidem, sed non in loco *iudicii*; *DECIAN. L. II. c. XIII. n. XIV. BRVNN. proc. inq. C. IV. n. XXX. OLDER. tit. IV. obs. XLV.* aut 3) coram iudice *incompetente*; *l. 56. de re iud.* qualis etiam censetur, qui delinquentem ad forum delicti remittere tenetur; *MATTH. de crim. tit. XVI. c. I. n. V. vel denique 4) coram notario*; *IDEM cit. l. n. IV.*

§. CCXIV.

3) Proba-
tio per
instru-
menta.

Sunt, qui *tertium* conuincendi modum ad-
dunt, per INSTRUMENTA, & TABV-
LAS a reo conscriptas, propter *l. f. C. de
prob.*

prob. l. 2. C. de fals. l. 2. C. quor. appell. MATTHÆI
cit. l. tit. XV. c. V. Verum sicuti instrumenta a
reο concripta nihil aliud sunt, quam narratio-
nes rerum gestarum, adeoque confessiones ex-
tra iudiciales; hæ autem neminem ad mortem
conuincunt: (§. præced.) sequitur, legitimam
probationem tabulis hifce non perfici.*

* Idem principium adoptauit *Constitutio Crim. Au-
striaca*, & semiplenam tantum probandi vim iis
tribuit art. XVII.

§. CCXV.

Accuratiorē sunt, qui istam probationem Cum
ad crimina per scripturam commissa restrin- confessio-
gunt; LVDOV. proc. crim. C. VI § V. CL. REIN- ne coin-
HARD de prob. del. per docum. §. XI. Verum ne cidit.
sic quidem res omni dubio caret. Quia enim
scripturis nulla vis inest, quam diu non fuerint
recognitæ in iudicio; HARPRECHT. Conf.
LXXXIII. n. CVI. hoc autem facto, confessio
iudicialis criminis commisi adest: sequitur,
probationem per tabulas non differre ab ea,
quæ reum confessum condemnat.

* Comparatio Litterarum est fallax, adeoque nec omni
exceptione maior, quam causæ criminales requi-
runt. (§. CLXXXIX. 1.) Vnde plerique eam saltim
semiplene probare contendunt; STRYK. de semipl.
prob. COVARRVV. II. q. MCXXXVII. BERG. El.
crim. P. II. p. 262. hoc effectu, vt, contumacia per-
durante, reus sub durioribus cruciatibus ad confi-
tendum cogi debeat; BARTH de commin. sub pæn-
conf. & recogn. C. II §. XV. Plenam tamen vim
probandi eidem tribuit REINHARD cit. l. §. X.
Quomodo comparatio caute adhibenda, docet KAY-
SER. pr. p. 480.

§ CCXVI.

Probatio
per indi-
cia.

Quid vero de INDICIIS dicendum? an etiam hæc delictum probant? Ita videtur, si credimus *l. f. C. de prob. & MATTH. de crim. lib. XLVIII. tit. XV c. VI. SAND. L. V. tit. IX. dec. XIV. HUBERO ad ff. tit. de prob. §. IV. LEYSERRO ad ff. sp. CCLVIII. n. VI.* Quia vero indicia sunt argumenta probabilia criminis nondum probati, (§. CVIII.) necessario consequitur, ut nemo ex iis perfecte conuinci possit; * *l. 5. de poen. c. 14. X. de præf. art. XXII. C. C. G. CL. REINHARD. de reo ex præsumt. conuincend.* Et quia argumenta ista facile fallere possunt, (§. CXI.) ac proinde probationem in contrarium in criminalibus admittunt, (§. CXIV. §.) euidenter patet, frustra hoc loco prouocari a quibusdam ad præsumptiones iuris & de iure; *TABOR. ad art. XXII. Consentit Ordin. Crim. Austriac. art. XLII. §. VI. apud G V A R I E N T. p. 477.*

* Excipiunt ab hac regula indicia *violenta ac indubitata*, quod de iure civili clarum, *l. 34. C. ad l. lul. de adult.* Verum inuita analogia iurisprudentiæ criminalis hodiernæ, adeo ut ex famoso casu ab *ANT. MATTHABO* relato *p. 690.* carnalis commixtio, non vero adulterium necessario sequatur, quum formale huius delicti in *dolo* consistat; mulier vero æque facile per *vim*, quam *sciens ac volens* stuprata esse possit. Multo minus vero in eodem casu ipsum *corpus delicti* querendum, quum commixtio talis, ut dictum, sine crimine esse possit, etsi id velit *KRESS. ad art. XXII. C. C. C.*

§. CCXVII.

Regulariter nulli
bi attenditur

Porro quum euidentissima probatio ad effectum poenæ ordinariæ *omnibus omnino* criminali-

minibus communis; (§. CLXXXIX.) immo quo grauior poena, eo fortior probatio necessaria sit; (§. CXC. 5.) conficitur: 1) frustra ab hac regula excipi a ZIERIZIO crimen maiestatis; KRESS. ad art. LXVII. BLVML. ad art. XXI. vel magia, exemplo GOMEZII, & BODINI, vt recte sentit FLÖRK. de coniur. spirit. c. VIII. §. VII. in not. 2) facilius crimina leuiora, * prolixia inquisitione non digna; (§. LXXXXI.) vbi sufficiunt indicia ad poenam extraordinariam; PISTOR. l. conf. III. n. XXXI. CARPZ. qu. XVI. n. XLII. qu. LX. n. XXXVI. LX.

nisi in se-
uoribus

* Per modum exceptionis, qui in grauioribus torturam sustinuerunt, nilque confitendo iudicio illuserunt, ad opus publicum, non tam poene, quam securitatis publicae causa condemnantur, vt notabili exemplo illustrauit BODIN. de abus. tort. §. XX.

§. CCXVIII.

Addunt quidam delicti NOTORIETATEM, propter c. 24. X. de appell. c. 3. X. de test. cog. CLASEN. ad art. LXII. quum vero notorium dicatur: 1) quod iudici soli, vel 2) aliis manifestum est: illo casu iudex extra acta secundum propriam conscientiam neminem condemnare possit; (§. CCLXXXV.) hoc vero, si duo adsint testes *omni exceptione maiores*, vera probatio concurrat: (§. CXCVII. 1.) alias autem plura dicantur notoria, quae talia non sunt, c. 14. X. de appellat. per se fluit, hanc speciem ad legitimas criminum probationes frustra referri; KRESS. ad art. XVI.

Probatio
per noto-
rietatem
reprobatur.

§. CCXIX.

Iura prin-
cipis cir-
ca proba-
tiones,

Ira procedit iudex tanquam minister legum. Princeps vero legibus hoc modo ligatus haud est, sed plura pro imperio in *salutem* publicam decernit. Vnde nullum dubium est, quin hic in casu grauissimorum indiciorum, & concurrente summa rei pertinacia, cum metu iusto subeundæ torturæ coniuncta, statim *ordinariæ* poenæ tanquam ex crimine probato hunc subiicere possit; vt quondam censuit *Facultas iuridica* apud Dn. PARENTEM T. II. dec. MLXVII.

CAP. XII.

DE

CONFRONTATIONE.

§. CCXX.

Confron-
tatio val-
de utilis.

Q uemadmodum probatio in criminalibus luce meridiana clarior esse debet (§. CLXXXIX. 1) & conuictio per testis multis difficultatibus obnoxia est; (§. CXCVI.) adeoque omnibus viribus eo studendum, vt reus ad confessionem criminis delati adigatur; (§. CCVII.) ita ad varia remedia recurrendum, quibus eo maior fides horum depositioni concilietur, vel confessio rei procuretur, quorum imprimis pertinet *confrontatio*.

§. CCXXI.

Quid, &
quotu-
plex?

Confrontantur autem in iudicio non tantum *iniqui* temere negantes cum testibus, verum etiam *testes*, immo & *socii criminis* inter

ter se. Vnde definiri potest CONFRONTATIO, quod sit *actus iudicialis, quo iudex testes inter se, vel reum contumacem cum testibus, vel etiam cum correo coram componit, ad indagandam veritatem compoñit*; TAB. de confront. P. I. th. 1X. p. 8.

§ CCXXII.

Neutra species sub præiudicio nullitatis absoluta e necessaria est, nec omissa processum vitiat; *Non est necessitas.* CARPZ, qu. CXIV. n. LXXVI. quamvis negandum non sit, eam generatim ad meliorem ac promptiorem veritatis indagationem valde utilem, & iudiciis commendandam esse (§. CCXX.) KAYS. pr. crim. C. VI. §. XII. TABOR. cit. L. P. III. th. XXI. vid. tamen BRVNN. proc. inq. C. VIII. m. II. n. XCIX.

§. CCXXIII.

Et quidem confrontatio *inquisiti cum reo ad societatem, simulque veritatem criminis demonstrandam instituitur, consequenter non leue præiudicium infert*; TAB. cit. L. P. I. C. V. th. XIX. HERT resp. CII. n. VI. *In de vero est: 1) quod sine iudiciis ad nudam facinorosi nominationem suscipi nequeat; Quando confrontatio cum correis lo- cum habeat?* MEV. P. III. dec. LXXII. 2) aliud dicendum sit, si contra utrumque confrontandum iam *inquisitio* mota fuerit, siue sub eodem, siue sub diuerso iudice, adeo vt hoc posteriori casu in *consinio* suscipiatur, quum remissio delinquentium non sit necessitatis; (§. LXX.) 3) alias reus defensionem pro *auertenda* confrontatione petere; LVDOV. pr. crim. c. VIII, §. III,

§. III. vel 4) iudicem ad *satisfactionem* adigere possit: KAYSER *pr. crim. P. I. cap. VI. §. XII. Ord. Crim. Boruss. C. V. §. XXII.**

* Ista confrontatio perficitur non tantum, quando confrontandus *nominatenus* delatus; verum etiam quoad *corporis habitum* externum, sub variis signis descriptus est; quo casu tamen, ne in suggestionem degeneret confrontatio, plura *cautelæ* gratia sunt notanda, de quibus vid. LVD. cit. l. §. f. FRÖLICH. *ad C. C. C. L. II. tit. XVI. n. IV.*

§. CCXXIV.

Quando
testium
inter se.

Ex eodem principio sequitur 3) facilius admitteri confrontationem *testium inter se*; LVD. *cit. l. §. IV.* quæ tunc utilis est, quum inuicem discrepant in *circumstantiis* criminis, cuius gratia antea ad testimonium ferendum fuere vocati; DAMHOVD. *pr. crim. c. XLVII. n. III. Ord. Crim. Boruss. cit. l. §. XXIII.*

§. CCXXV.

Quando
testium
cum in
quisito.

Supereft adhuc alia species, qua *rei* contumaces cum *testibus* coram confrontantur, quæ quum ad veritatem indagandam, & confessionem promouendam comparata sit: 1) fere superflua est, quoties duo testes, omni exceptione maiores, de ipso crimine immediate deponunt; (§. CXCVI.) 2) *utilior*, si tantum *circumstantias proximas*, quæ crimen non plene probant, allegauerint, vel alias *sublestæ* fidei, antea tamen 3) *iuramento* obstricti, & ad articulos probatoriales examinati fuerint; LVD. *cit. l. §. IX.* * & quia post *torturam* a reo sustentam nulla ordinarie probatio admittitur: (§. CXXXV, 4) confrontationis tunc tantum ratio habenda, quando reus nondum tortus est.

* Sæpius

* Sapius, si periculum in *mora* est, reus cum vulnerato statim post summarium examen solet committi, vt plenius docet KAYSER *pr. crim. p. 350.*

§. CCXXVI.

Ex eodem principio porro 5) inferimus, testes non *turmatim*, sed singulos *separatim* cum reo coram committendos; GRANZ. *de def. reor. C. V. m. II art. IV. n. CCECLXXII. seq.* BARTH. *Hodog. For. p. 945.* 6) in ipso confrontationis actu statum *animi* testium, & ipsius rei diligenter attendendum, & actis inferendum esse; LVDOV. *cit. l. §. VIII. Ord. Crim. Boruss. cit. l. §. XXI.*

Quomodo suscipienda.

§. CCXXVII.

Denique quum quamnam personæ veritatem dicere nec possint nec præsumantur, & sic testes inhabiles sint: (§ CXCVIII. 7) sequitur, liberos cum *parentibus*, seruos cum *dominis*, humiliores cum *dignioribus* ac potentioribus difficulter committi posse; TABOR. *cit. l. th. XXXII. BRVNN. cit. l. n. CIV.*

Qui testes confrontandi?

CAP. XIII.

DE

TORTURA AC TERRITIONE.

§. CCXXVIII.

Hactenus de *mediis* veritatem indagandi ordinariis. (§ CXCIV.) Sequuntur *ex. raordinaria*, & *subsidiaria*; quor-

Consequo.

quorsum *tortura*, *territio*, & *iuramentum purgatorium* pertinent. De illis hoc capite agendum erit; de hoc vero sequenti.

§. CCXXIX.

Origo
tortura,

Et quidem *torturam* quod concernit, natales eius ab oris Græciæ petendi; AELIAN. VII. Hist. VALER. MAX. C. VIII. §. IV. cuius tradita sicuti in aliis partibus iuris receperunt Romani, & ab his iterum mutuarunt Germani: ita quoque *tortura* illos inter populos nata sensim penetrauit in Germaniam; CICERO *partib. orat. c. XXXIV.* CL. GRIBN. *in opusc. iur. priu. T. V. Sect. VI. p. 156.* SCHILT. *Ex. XLIX. §. CLX.* THOM. *de occas. concept. Const. Car. §. XXI. lit. g. vt frustra agant, qui eam ex re publica Hebræorum descendere somniant;* SCHILT. *cū. l. Vestigia eiusdem reperiuntur in LL. Germaniæ Salic. tit. XLIII. Wjig. VI. 1. 2. Baiuuar. tit. VIII. in f. Burgund. tit. VII. * conf. III. de LVDEWIG. ad A. B. Tom. II. p. 418.*

* Ex hisce locis patet, *seruis* hanc lanienam fuisse potissimum applicatam, rarius *ingenuis*, præterquam in criminibus *atrocioribus*. Nec desunt tamen exempla in contrarium. De RICULFO presbytero diris quæstionibus excruciato testatur GREGOR. TVRONENSIS *Histor. L. V. C. XLIX.* De legatis a GYNDOBALDO ad GYNTCHRAMNUM missis, & ab hoc ob præsumtam prodicionis scientiam ad sæuos cruciatus raptis; IDEM *L. VII. C. XXXII.* AIMON. *L. III. C. LXVII.* In medio æuo iterum *tortura* incognita, postquam *das besiebnen* vna cum PROBATIONIBVS VVLGARIBVS fora criminalia occupauerat, donec tandem vna cum iure Romano in medium veritatem eruendi *ordinarium* trans-

transiret. Idque *pedetentim* factum, adeo ut saeculo XIV. ciuitati ESLINGAE a WENCESLAO per modum priuilegii concessum fuerit, reos fractae pacis *durch das taummelen* ad veritatem adigendi, teste DATTIO *de P. P. L. I. C. I. n. XCII.* Alias saeculo XIII. vsus torturae in foris secularibus iam notum fuisse, apparet ex BOTHONIS *Chronico ad An. MCCLXXXVI.* apud LEIBNIZ. *T. III. script. Brunsvv. p. 371.* cuius verba haec sunt: *Keyser Rolet de greyp ön unde leyd ön fragen mit der unuernunfft da bekande bey &c.*

§. CCXXX.

Est tortura medium eruendi veritatem, *art.* Eius qualitates. *XVI. XX. XLVII. LIII. C. C. C.* quod, quia non durius esse debet, quam poena, quae criminis veritatem subsequitur, in iis tantum delictis adhibendum, quibus grauior poena criminalis imminet; BRUNN. *de pr. inqu. c. VIII. m. V. n. XX.* licet alias subsidiarium; *l. 8. de quest. l. 2 ff. l. 12. C. eod. art. XXVIII. XXIX. XXXIII. XXXVII. XLVII. C. C. C.* THEOD. *coll. crim. aph. IX. c. IX. lit. g.* simul tamen fragile, & multis praecautio- bus obnoxium sit, *l. 1. §. 23. de quest. OLDEK. T. IV. obs. l.* ac existimationem valde sugillet.*
 Vnde facile definitio TORTURAE adstrui *Definitio.* potest, quod nimirum sit *interrogatio iudicialis, qua grauiorum criminum rei vel testes per varios corporis cruciatus ad dicendam veritatem legitime adiguntur.* Ita vero facile distinguitur a TERRITIONE tum *reali*, tum *ver-* *Differen-*
bali, quarum neutra dolores infert reo; sed *tia a terri-*
 per illam alligatis instrumentis, per *hanc* *tionem,*
lis verbis corporis cruciatus reo se illaturum
simu-

simulat iudex, ni factorum veritatem propalaverit. **

* His circumstantiis potissimum mouentur, qui iustitiam torturæ impugnant; inter quos notari merentur ZEPPELVS de LL. *Mosaic. L. V. C. X.* BROIDAEVVS ad *Poleti histor. For. Rom. L. IX. C. XIV.* MATTHAEI de *crim. L. XLVIII. tit. XVI. C. V.* THOMASIVS de *tort. e for. christ. proscr. l. s. e op. posuerunt* CARPZ. *qu. CXVII. n. 3. seq.* VOETIVS ad *ff. h. T. §. l. BODINVS de tortur. usu & abusu.*

** Anxiam disputationem de indole territionis realis vide apud BARTH. *Hodog. For. p. 950.*

§. CCXXXI.

Quot
eius gra-
dus?

Quot gradus torturæ sint, certo definiri nequit. Doctrinæ causa vulgo tres narrantur. Ad primum referunt pollicum compressionem cum fidiculis, vulgo *denen schnüren*; ad secundum, expansionem, vulgo: *das aufziehen auf der leiter*, item *die spanischen stiefeln*, und *der gespickte haase*; ad tertium expansionem membrorum instrumento: *der kloben*, dicto, & adusionem corporis candentibus luminibus. In sententia tamen moribus * specificè exprimi solent instrumenta, quibus corpus rei affligendum; CARPZ. *q. CXVII. n. XXI.* BECK. *prax. aur. iurisd. crim. c. XV. obs. XVIII.* LVDOV. *cit. l. c. IX. §. XXXIX.*

* Optimo temperamento, ne contra mentem iudicis sententiam concipientis reus nimis excrucietur, quod olim facili negotio fieri potuit, ubi formulis certis conceptis Icti singulos gradus in sententiis indigitare sueverunt; ceu docent RICHTER *p. III. C.*

C. XXIV. n. 6. BRVNN. cit. l. C. VIII. m. V. n.
XLIV. & BERGER El. crim. P. II. obs. CL.

§. CCXXXII.

Notanda hic sequentia axiomata: 1) Pertinet ^{Axioma,} tortura ad processum *criminalem* grauior-^{ta.}um criminum; 2) est remedium *subsidiarium*; 3) ad *veritatem* criminum indagandam, non ad *sc̄uiendum* in delinquentes pertinet; 4) *fallere* potest, & sic multis præcautionibus obnoxia est.

§. CCXXXIII.

Quia ergo tortura tantum in criminibus gra- In quibus
vioribus applicanda, (§. XXXII.) sequitur: 1) vt delictis
locum habeat in *capitalibus*; art. VIII. C. C. C. locum
l. 8. de *quest.* nec non 2) illis delictis, in quibus habeat,
poenæ loco directo *corpus* affligitur, * quam-
vis in gradibus differentia sit; LVD OV. cit. l. §.
IV. STRYK. V. M. tit. de *quest.* §. XII. GRIB-
NER. de *repetit. torment. reo infic.* §. V. Diff.
SCHILT. Ex. XLVIII. th. CLXVII. propter Nov.
CXXXIV. §. f. cui satisfecit CL. REINHARD.
de *tort. in causf. ciuil.* §. IX. 3) contra, locum
non habeat, vbi *leuior* poena imminet.

* Quales poenæ sunt fustigatio, manus amputatio; non
vero expositio ad numellas, vti vult COLER. dec.
CCXL. n. V. vid. CARPZ. qu. CXXIX. n. LI.

§. CCXXXIV.

Quia porro demum, si ob delicta *criminali-* Sub qui-
ter agitur, adhiberi potest; (§. CCXXXII. I.) bus condi-
iste processus vero necessario tum corpus de- tionibus.
licti, tum indicia (§. XCVII.) (§. CXIV. I.)
suppo-

supponit, 4) fuit, vbique ante omnia de *corpore delicti* constare debere, pro diuersa criminum natura; *art. VI. C. C. C. l. 1. §. 24. Sct. Syll. T A B O R. de tort. C. IV. §. III.* 5) adesse debere sufficientia aduersus reum *indicia*, * quæ qualia sint *C VI.* expositum; 6) alias confessionem tormentorum doloribus extortam reo non præiudicare; *art. XX.* vid. tamen *K R E S S. ad cit. art. si vel maxime* 7) noua *indicia superuenerint*; *C A R P Z. qu. CCXIII. n. VIII* vid. tamen *M A V R I T. conf. Chilon. XXXIII. n. 21.* vel 8) rescriptum principis accesserit; *G V A Z Z. def. XXX. n. CCXIV.* 9) iudicem inique torto, & superiori eatenus ad *satisfactionem* teneri; *art. XX. LXI. C. C. C. I. P. S. L. II. art. XVI. T A B. de tort. ad art. XX. C. C. C. §. VIII.* tormenta plane exulare, quoties de criminibus *ciuilius* agitur, non obstantibus iis, quæ *C A R P Z. qu. CXIX. n. XLIV.* cum *LYNKERO resp. CLIX.* in contrarium vrget.

* Vnde si vel maxime de delicto quodam grauatus est, de alio non, propter hoc tempore torturæ non interrogandus. *Ordin. Crim. Boruff. h. §. XXI.*

§. CCXXXV.

In subsidium lo-
eum ha-
bet.

Quia porro est medium *extraordinarium*, & *subidiarium*: (§. CCXXXII. 2.) consequens est, 1) vt tormentis opus non sit, quando sponte confessus, vel *testibus* plene conuictus est reus*, vel conuinci potest; *l. 8. 20. ff. l. 12. C. de quest. art. XXII. L. XIX. C. C. C. Ord. Crim. Boruff. C. IX. §. II. R A V C H B. L. II. q. VIII. n. I. T A B O R. de tort. C. V. §. XLVII. seq. & sicuti illa probatio ordinaria est, ac propterea*

præ-

præcedere debet, (§, CXCIV.) euidens est; 2) post perpeſſam torturam fruſtra accuſatorem ad *teſtium* examen prouocare, *art. LXI.* niſi ex nouo emergente; *art. IX. CLXXXVI.*

* Aliquando 1) ad complices indicandos conſeſſus vel conuictus torquendus; *FAB. C. L. IX. tit. XXIV. d. VI.* Idem dicendum 2) ſi delictum eſt in conſeſſo; qualitates eius autem non omni modo apertæ; *BAR-DIL. Ex. XXXVII. n. IX.* vel 3) grauioris delicti indicia emergunt; *Cl. RIVINVS an mort. reus denovo torment. ſit ſubiiciend.*

§. CCXXXVI.

Ex eodem principio 3) fuit, reum ante tor-
 turam, vtrum indicia elidere poſſit, audiendum
 eſſe; *art. XXXIII. XLVII. G. C. C. ZANG. de* Quæ tor-
tutam
præcedere
de-
beant?
quæſt. C. III. n. I. MEV. P. II. dec. CCCXXI. n. IV.
 4) non tantum ante, verum etiam poſt *ſenten-*
tiam ſuper tortura latam; *LVD OV. cit. l. §.*
XIII. adeoque 5) ſemper *decretum* iudiciale ſu-
 per hiſce quæſtionibus requiri; *art. XLV. ibi-*
 que *MANZIVS n. X. *** idque 6) reis eum in fi-
 nem legitime, & intra congruum ſpatium pu-
 blicandum; *vid. diſſ. mea de tort. valetudin. §.*
XII. Ordin. Crim. Boruſſ. § VII. 7) ante execu-
 tionem vero reum *placide*, *art. XLVI* ſenſim
 ſub comminatione *tormentorum*, ad conſeſſio-
 nem commouendum eſſe; *art. CLXXXIV.*
BERG. El. crim. p. 232. Ordin. Crim. l. cit. §. XI.

* Quod fit per deſenſionem *pro auertenda tortura*, no-
 vamque actorum transmissionem, vbi eadem obti-
 nent, quæ *C. IX.* dicta & *infra C. XVI.* exponenda
 erunt; *vid. tam. Ord. Crim. Boruſſ. C. IX. §. VIII.*

** Prævia actorum transmissione, quæ hoc casu fere necessitatis est. LVD OV. *ad C. C. C. praf.* verb. *befetzet vverden mögen*; KRESS. *ad art. XXVIII.*

§. CCXXXVII.

Quomodo per
torturam
veritas
eruenda.

Quoniam porro tormenta ad *veritatis* indagacionem pertinent, (§. CCXXXII. 3.) patet scit, quare 1) *gradus* torturæ dictatus reo non sit manifestandus; GRANZ. *cit. l. P. I. p. 587.* 2) reus *generaliter* interrogandus, circumstantiis haud suggestis; *art. XXXI. XLVI. de COCCEL. de iur. suggest.* 3) si confiteri vult, tormenta sint paululum *relaxanda*; LVD OV. *cit. l. §. XXIII.* 4) confessio inter tormentorum dolores facta ne quidem *actis* sit inferenda; *art. LVIII. ** 5) relaxatis tormentis *specificè* de omnibus circumstantiis ** examinandus; *art. XLVIII. seq.* eiusque responsio accurate actis inferenda; *vid. BARTH. Hodog. For. p. 253. Ordin. Crim. Boruss. h. §. 15.* 6) secuta confessione *** ab ulterioribus cruciatibus desistendum; 7) confessionis prælectio in continenti, eiusque *ratificatio* post aliquod interuallum temporis extra locum torturæ addenda; *Ord. Crim. Boruss. b. §. XXIII. art. LVI.* 8) in veritatem reatorum, confessioneque firmatorum postea inquirendum; *art. LIV. CARPZ. qu. CVIII. n. XXVI.* hoc modo autem 9) crimen pro *vero*, ac probato habendum; *art. LX. XC. C. C. C.* aliunde vero plene conuictus 10) a cruciatibus immunis sit; *art. LXIX.*

* An idem de interrogatione inter dolores facta dicendum? Sane id ex natura correlatorum adstruit BERGER *El. crim. suppl. P. 1. obs. XLI.* Quas hic oppo-

opposuit rationes leuidentis autor *dissert. sub Præfidio LEYSERI de relax. torment. in act. conf. expunxit Cl. KRESS. ad cit. art.*

** Imprimis de iis, *die kein unschuldiger wissen kann*; vti loquitur imp. in *art. LIII. LIV* quales referuntur *art. XLVIII. seq.* Tota res recidit ad *arbitrium iudicis*, sententiam cum interrogatoriis concipientis; *CARPZ. pr. crim. qu. CXXIV. n. 30. seq.* quamuis ad hæc iudex inquirens non *præcise* adstrictus sit, quoties reus sua responsione ansam novis quæstionibus ipse dat. Interim in conceptione articulorum iudicio discreto opus est, ne circumstantiæ iis inferantur, quæ nec ad pœnam imminentem, nec societatem criminis quid conferunt; Alias si articuli legitimum numerum excedunt, metuendum est, ne reus, qui delictum confiteri vult, sed circumstantias ipsi imputatas, ad crimen autem nil conferentes negat, præter meritum excrucietur. Enimvero iudicis inquirentis officium est, vt tandiu tormentorum applicationi insistat, donec omnes ac singulas quæstiones sibi propositas reus confessus est.

*** Eius delicti, cuius gratia præcise tormenta subire debuit. Aliquando reus *incidenter* de alio delicto, ob quod non adeo grauatus est, torquendus; ita tamen, vt si *principale* confessus est, cruciatus non continuentur, hinc formula pronuntiandi: *vvo-bey* inquit *beyläufig zu befragen*; *CARPZ. qu. CXXIV. n. LVII. qu. CXIX. n. LXVIII. LVD. cit. l. §. XXIV. LYNK. def. CCVII.*

§. CCXXXVIII.

Ex eodem principio, & quia tortura Quid si tantum ad crimina *graviora* pertinet, (§. reus contumax in CCXXXII. I.) sequitur, 10) reum contumacem in non respondendo in leuioribus duriori non respondendo? *carce-*

carcere, in atrocioribus, ac capitalibus equuleis cruciatibus ad responsionem adigi posse, ubi interrogandus: *ob er antworten wolle?* quo facto ratificatio non est necessaria. DN. PARENS. *diss. de contum. non resp. C. II.* BRUNN. *de pr. inq. C. VIII. m. I. n. LXXIX.* Neque enim in criminalibus ad effectum poenae reus contumax facile pro confesso haberi potest. (§. CCVIII. 4.).

§. CCXXXIX.

Quo ordine plures torquendi, Porro ex hoc principio fluit: 1) inter plures de eodem delicto grauatos eum primum torquendum esse, cui *fortiora indicia* obstant. *l. 1. §. 5. de quest.* vel 2) qui ob terrorem, vel *debitatem* citius veritatem dicere praesumitur; *l. 18. eod.* si pater & filius concurrit, 3) ab hoc, isto praesente plerumque initium fieri; BOCER. *de quest. C. V. n. VI.* CARPZ. *q. CXXIV. n. XVIII.* si mas, & foemina, 4) ab *hac* inchoari solere; DOEPL. *q. 267.* BERGER *ocon. iur. L. IV. tit. XXV. not. XIII.* his respectibus cessantibus, 5) omnes aequae grauatos promiscue & pro arbitrio iudicis torquendos esse; *Ordin. Crim. §. XV.** quanquam id non admittat BERG. *cit. l. p. 108.*

* Omnes haec praecautiones in legibus, & recta ratione fundatae, ad facilitandam confessionem multum conducunt. Ea vero consuetudo, qua sagarum confessionem non, nisi praecua *abrasione capillorum*, praecipue in locis secretis, obtineri posse per tormenta, creditur, summam spirat *superstitionem*, cui in tortura diatanda adhuc Anno MDCCXIV. inhaesisse Ictos Helmstadiensis apud LEYSERVM *de relaxat. torment. in art. conf. in f. p. 27.* saepe miratus sum.

§. CCXL.

Præterea inde consequitur, vt 16) repetenda sit tortura non tantum, si *noua* superuenerint indicia, *specie* a prioribus diuersa, & *per se* ad torturam sufficientia; *l. 16. pr. l. 18. §. 1. de quest. art. LVIII. C. C. C. B. GRIBNER cit. l. §. IX.* verum etiam, 17) si circumstantiæ, inter priores torturæ cruciatus narratæ, *veritati* non fuerint conformes; *art. LV. C. C. C.* denique 18) si in die ratificationis confessio *petulanter* reuocata; *art. LVII. Ord. Crim. Boruss. b. §. XXV. ** Addunt 19) si reus in tortura artibus magicis corpus indurauit; *RICHT. Vol. II. C. CLVI. BRVNN. de proc. inq. C. VIII. m. V. n. LXIX. seq. STRYK. de iur. sens. D. VII. C. IV. n. XVI.* An recte? ex iis apparebit, quæ *infra tit. de magia* sum expositurus. Aliquando loco repetitionis torturæ, *iuramentum* dicitur, præsertim si excessus in tortura commissus; *ILL. WERNH. P. VII. obs. CXXXIX.*

Vtrum &
quando
tortura
repetenda?

* Admittitur ergo reuocatio ex *inusta* causa, quam probare tenetur reus; *cit. art. ibique KRESS.* Ab hac repetitione torturæ differt eius *continuatio*, qua a primordiis tormentorum non denuo inchoandum, sed instrumentorum applicatio ibi continuanda, ubi sublitit carnifex, quod fit, si in continenti confessionem reuocauerit, vel relaxatis tormentis confiteri *plene* noluerit; *FALKNER de reo variante p. 37. 45. 167. 176. Ordin. Crim. Boruss. b. §. XIX.* vel facto iudicis priori sententiæ nondum *plene* satisfactam; *GRIENER cit. l. §. VIII.*

§. CCXLI.

An inter-
sit vtrum
delictum
facti per-
manen-
tis, nec
ne?

Quamuis vero, vt de certitudine confessio-
nis constet, in veritatem circumstantiarum,
quas deposuit reus sub tormentis, inquiren-
dum sit (§. CXXXVII. 6.): caue tamen cum
BODINO *de abus. tort.* §. XI. credas in iis deli-
ctis quæstionem tantum instituendam esse,
quæ ex sola, & nuda rei confessione non dependent,
adeoque eandem cessare in BLASPHEMIA,
PERIVRIO, ADULTERIO &c. Enimue-
ro I. impossibile est, de omnibus rebus *ma-*
thematicam certitudinem exigere; plerumque
moralis sufficit, quæ ex summa *probabilitate*
deducitur, & in criminalibus ex *nexæ* factæ
confessionis cum iudiciis antecedentibus pe-
tenda. II. Principalior circumstantia, cu-
ius intuitu dira quæstio decernenda, est *dolus,*
vel *culpa.* Vtraque vero ex nuda confessio-
ne, plerumque dependet. Quod si ergo
quæstioni hic locus non foret, vsus eius re-
uera euilesceret. Et vereor III. ne præter
alios, *infanticidæ* promeritum supplicium effu-
giant, ipsisque cautela suggeratur, partum
necatam ira oculis hominum subtrahendi, vt
de veritate facti aliunde, quam ex confessio-
ne conste re nequeat, vti fit in specie a CARPZ.
q. XVI. n. XVI. exposita.

§. CCXLII.

Quomo-
do adpli-
canda?

Quia porro non debet esse medium scien-
di in corpora reorum, (§. CCXXXII. 3.) sequi-
tur, 20) vt, pro grauitate iudiciorum, & delicti,
gradus crescant; *art. LVIII.* ibique CLASEN
§. XI. l. II. *de qu. 21*) non adhibenda sint *inuisitata*
tor-

tormentorum genera, * de quibus vid. GRANZ. P. I. p. 582. OTTO *corp. iur. crim.* p. 207. BERG. cit. l. P. I. p. 290. 498. OLDEK. tit. IV. obs. XXXIV. HEILS *de proc. inq.* p. 261. ZACHIAS *in quest. medic. legal.* q. I. n. XXIII. *Ordin. Crim. Boruss.* b. §. XIV. 22) summus gradus tantum in atrocissimis criminibus, evidentissimis indiciis vallatis, locum habeat; BERG. cit. l. P. II. obs. CLXXIV. FALKNER *de inquis. variant.* C. III §. IV. 23) ita temperanda sit tortura, ut reus saluus sit innocentiae, & supplicio, quod ex robore, valetudine, ætate eius iudicandum est; art. LVIII. LIX. *Ordin. Crim. Boruss.* b. §. XII. XIII. DN. PARENS T. II. P. II. dec. MLXVII. 24) in eodem delicto vix ultra tertiam torturam procedendum sit; GRIBN. cit. l. §. XXI. ZIEGL. *select. them.* XLVII, licet vel maxime crimen atrocissimum fuerit; WERNH. P. X. obs. CCCCLXII. conf. *Ord. Crim. Austr.* art. XXXIX. §. VI. 25) tormenta non diuidi; LYNK. dec. CCLXV. GRANZ. P. I. p. 589. *Ord. Crim. Boruss.* §. X. nec 26) ultra horæ spatium cruciatus ordinarie durare debeant, de quo tamen iudex arbitrabitur; BERG. cit. P. II. obs. CLXXV. non minus ac de reliquis punctis allatis, in quibus 27) iudicem aliquando duriores esse oportet, si de summa rei contumacia liquido constet; ut ex historia inquisitionis furum Cellensium patet; vid. WILDVOGEL *de arbitr. iud. circ. tort.* *Ord. Crim. Boruss.* b. §. X.

* Quem in finem carnifici sententia originalis perlegenda ostenditur, immo iudicis cum duobus assessoribus presentia in ipsa executione requiritur art. CLXXXI. C. C. C. ne quid durius,

rius, aut remissius tentet carnifex; HVB. L. XLVIII. tit. XVIII. §. VI. OLDEK. tit. IV. obs. XII.

§. CCXLIII.

Quis eius
effectus
ordina-
rius?

Quandoquidem porro ea, quæ reus hoc modo sub tormentis confessus est, vel negavit, pro *veritate* habentur, (§. CCXXXVII. 9) necesse est, ut 1) hoc casu purgata censeri debeant indicia, adeoque reus *definitive* * absolvendus sit; *art. LXI. C. C. C. GRANZ. cit. l. P. II. p. 10. n. XXX. FAB. in C. L. IX. tit. XXI. def. XV. DAMHOVD pr. crim. C. XL. salua obligatione ad expensas, (vid. Cap. XXI.) consequenter omnia iura ciuitatis retineat, & infamiam non incurrat; STRVV Ex. VII. th. XXI. LYNK. resp. CXCI. BARTH. Hodog. For. p. 967. illo vero 2) ad *pœnam* legibus promeritam condemnandus sit; *art. LX. C. C. C. WILLENB. de innoc. per tort. purgat. C. III.**

* Non vero *ab instantia*, uti vult TABOR *de confr. p. 96.* & BRVNN. *pr. inq. C. IX. n. I. ZANG. de quest. f. P. n. II.* quum elisorum indiciorum nulla impoterum habeatur ratio, quæ tamen alias resuscitari possunt, si nouæ suspiciones contra reum absolutum emergunt. Eadem absolutio sine vlla noua tormentorum repetitione locum habet, quum quis ob delictum *duplex* capitale ad torturam condemnatus, ex errore, vel negligentia iudicis vero de *alterutro* sub tormentis tantum examinatus, cruciatus ipsos sustinuit; vid. FARINAC. *pr. crim. q. XL. n. XI.* KRESS. *ad art. LVIII. §. IX. GRANZ. P. I. p. § 89. n. DLV.* Non idem dicendum, si *plene* convictus, sed errore iudicis tortus; dolores equulei contumaciter spreuit; *CARPZ. qu. CXXXV. n. XVII.*

BRVNN. ad l. 16. C. de pœn. Ord. Crimi Boruss. C.
IX. §. 1.

§. CCXLIV.

Ne tamen hoc modo temerarii, ac valde gra-
vari nebulones pœnam omnem effugiant, & Quis ex-
traordi-
narius?
imposterum societati ciuili noceant, quum sa-
lus publica utique suprema lex sit: inde non
tantum ii, qui tormentorum dolores, nil confi-
tendo, sustinuerunt, ad *carceres*, vel *opus publi-
cum*; HEILS *proc. inq. cap. V. num. XLVIII.*
GRANZ. *cit. l. P. II. num. XXXIV.* verum etiam,
qui aliquoties in tortura confitendo, postea
vero iterum sine causa reuocando, iudicio illu-
serunt, ad pœnam *extraordinariam* conde-
mnandi sunt, quanquam Dd. de hoc posteriori
casu adhuc diuersimode sentiant; LVDOV. *cit.*
l. cap. IX. §. XLIII. BERG. *El. crim. P. I. p. 224.*
seq. MATTH. lib. XLVIII. tit. XVI. cap. IV.
num. XII. LYNK. *dec. CCXLV. CCLXV.* B.
WERNH. *P. III. obs. CXXV. CLXV.*

§. CCXLV.

Quemadmodum autem tortura existimatio- Ab ea
eximuntur alii.
nem reorum valde fugillat, (§. CCXXX.)
porro ad veritatem contumacis extorquendam
comparata est, adeoque talia subiecta supponit,
quæ illam dicere possunt, & præsumuntur, (§.
CCXXXVII.) denique ita comparata esse de-
bet, vt saluum reum innocentia, & supplicio
seruet: (§. CCXLII. 22.) euidens est, alios ab ea
eximi ob *dignitatem*, alios ob *iudicii defectum*,
alios ob *corporis imbecillitatem*.

§. CCXLVI.

1) ob dignitatem. Ob dignitatem eximuntur (1) Episcopi ac Presbyteri, leg. 8. C. de episc. & cler. ceterique clericinon degradati; LVDOV. cit. l. C. X. §. XII. (2) Nobiles; l. 11. C. de quæst. (3) Milites; l. 8. pr. eod. (4) Doctores, Professores, studiosi; l. 6. C. de profess. l. 10. C. de dign. BRVNN. cit. l. cap. VIII. m. V. n. XXI. DŒPL. P. I. p. 277. Nobiles & Doctores nominatim quoque ab ista laniena liberat Ord. Crim. Austr. art. XXXVIII. apud GVARIENT. Cod. Austr. pag. 674. *

* Cessant hæc privilegia a) in criminibus atrocissimis; l. 3. C. ad l. lul. mai. l. 10. C. de dign. l. 7. de quæst. b) quod militibus datum, moribus non observatur; MENKE ad ff. tit. de quæst. §. XIV. ad minimum quoad gregarios; ZANG. de quæst. cap. II. num. LVIII. c) reliqua eatenus servantur, vt consensus domini territorii ante omnia sit requirendus; BRVNN. cit. l. cap. VIII. m. V. num. XXIV. CARPZ. qu. CXVIII. num. XCV. seq. BERG. æcon. iur. lib. III tit. XXXIII. th. IV. num. IV. p. 1203. SCHILT. Ex. XLIX. th. CLXIV. Fata nobilium quorundam ad cruciatus damnatorum refert DN. PARENS T. II. dec. MCCVI. MCCVII.

§. CCXLVII.

2) ob defectum iudicii. Ob defectum iudicii eximuntur: 1) furiosi; l. 3. §. II. ad Sct. Syll. 2) melancholici; KRESS. ad art. LIX. C. C. C. THEOD. cit. l. cap. IX. aph. X. lit. b. 3) surdi, & muti natura tales; * KRESS. vom recht der stumm- und taub- gebobrnen cap. III. §. X. & f. HERT. opusc. vol. I, tit. III. §. 414. non

non 4) *minores*; CARPZ. *quest. CXVIII. num. XXIX.*

* His plerique facultatem ratiocinandi adiudicant, licet de veritate eius adhuc sub indice lis sit. Interim immunitas eorum a tortura etiam aliunde probari potest, nimirum quia nunquam certam confessionem edere possunt.

§. CCXLVIII.

Ob corporis imbecillitatem huc referendi *se- 3) ob cor- nes, mulieres prægnantes, herniaci, epileptici, poris im- puerperæ, aliique valetudinarii, qui, prouti becillita- morbus, vel debilitas grauior, vel leuior, to- tem.* tum corpus, vel certas tantum partes infecit, *in totum, vel in tantum* eximuntur, quod pluribus euici in *diss. de tort. valetud.*

§. CCXLIX.

Denique quum hoc remedium fragile, fal- Arbitri- lax, & sic multis præcautionibus subiectum sit, um iudi- (§. CCXXXII. 4) per se patet, quod eius adpli- cis hic catio in plerisque ab *arbitrio* prudentis iudicis multum valet, pendeat, qui pro ratione delicti, indiciorum, statusque inquisiti de ipsa tortura, eiusque modo iudicare debet; *art. LVIII. ZANG. de quest. cap. IV. num. XIV. WILDVOGEL, cit. diss.*

§. CCL.

Pleraque, quæ hætenus dicta, ad *terri- De terri- tionem* quoque pertinent, nisi quod hæc ob- tionem. minus sub ea reconditum præiudicium, facilius locum sibi vindicet, imprimis tunc quum indicia sunt *remota*, & leuiora, atque conditio personæ *naturalis*, pariter ac *moralis* id postu-

postulat, quæ omnia arbitrio prudentis iudicis ponderanda sunt, nec certis regulis comprehendi possunt.

CAP. XIV.

DE

IVRAMENTO PURGATORIO.

§. CCLI.

Juramentum purgatorium sub Germanorum gentilitio.

AIterum medium probandi, atque veritatem indagandi extraordinarium IVRAMENTVM PURGATORIVM constituit, cuius vsus inter plerosque populos, imprimis nationis *Germanicæ*, * variis sub ritibus, durante adhuc gentilitio, cognitus fuit; HOFFMAN. *specim. LL. Germ.* p. 38. GERIK. ad SHOTTEL. *de singul. in Germ. iur. cap. IX. §. III.* De Islandis testis est IONAS *rerum Islandicarum cap. IX. p. 101.*

* Oleam & operam perdunt, qui exemplo ZANGERI natales eiusdem ex iure Romano petunt. His enim nullus textus e collectione *Iustiniani* suffragatur; vt ex professo docuit DN. PARENS *I. E. T. V. lib. V. tit. XXXIV. §. III. seq.*

§. CCLII.

Christianismo,

Ingrauescente Christianismo, mos iste retentus, circa vsum vero eiusdem id obtinuit, vt 1) quilibet cum *compurgatoribus* pluribus, vel paucioribus, pro re nata, BALVZ. *tom. I. capit. p. 118. 122. 130. formul. Marculph.* apud EVND. *tit. II. p. 486.* 2) ad aras, vel reliquias *Sanctorum* iura-

iuraret; *LL. Frifion. tit. III. §. II.* ECKARDT, *ad LL. Salic. p. 94.* quanquam 3) non omnes peræque, sed *honestiores* ad hunc purgandi modum admitterentur; GERIK *cit. l. §. IV.* GOEBEL *de præd. rusticor. p. 27.*

§. CCLIII.

Successu temporis praxis huius iuramenti in Iure canonico & praxi confirmatum. *caussis criminalibus* admodum crescere coepit, postquam GREGORIUS M. clericis hanc purgandi methodum aduersus criminationes præscripsit, *cap. 5. 6. 7. C. 2. quest. 5.* ius Saxonicum adprobauit, *Landr. L. I. art. XV. XVIII. L. II. art. IV. LXIX. L. III. art. XXXII. XXXIX. XLVII. LXXXVII. XCI.* Recessus imperii de Anno MDXII. *tit. von Gottes - læstereu* repetiit, ac praxis vniuersalis Germaniæ denuo corroborauit. Naturam, indolem, ritus, ceremonias iuramentorum hic suppono, adeoque *usum purgatorii in criminalibus* saltim ostendam.

§. CCLIV.

Est autem hoc loco **IURAMENTVM** Definitio. **PVRGATORIVM** *asseueratio religiosa, qua reus iudiciis grauatus, deficiente alia probatione, mediante inuocatione Dei in testem & vindicem, ratione imputati criminis se innocentem esse, adeoque veritatem se profiteri, asseuerat.* Est ergo 1) medium veritatem eruendi, quamvis 2) subsidiarium, si veritas, vel innocentia aliunde non potest demonstrari; HEIG. *P. I. q. XL. n. XLIII.*

§. CCLV.

§. CCLV.

Quando
locum
habeat.

Quum ergo sit remedium veritatem eruendi, (§. CCLIV. 1.) per se vero nec decorum, nec existimationem, quemadmodum tortura, lædat, adeoque non eius sit præiudicii, cuius tortura; axiomatis loco notandum: *in iis casibus iuramento purgatorio locum esse, qui ad torturam, vel territionem non sunt qualificati*; MEY. P. VII. dec. CCXXVII. HERT. ref. CLXI. n. VI. Inde vero consequitur, eius tunc habendam esse rationem, quando 1) indicia adsunt remota, * vel 2) proxima quidem, sed per contrarias præsumptiones tamen valde elisa: BEYER ad art. XXVII. pos. I seq. BERG. cit. l. P. II. obs. CLXVI. vel 3) non plene probata; (§. CXIV. 4.) Dd. ad art. XXIII. XXXI. C. C. C. denique 4) gravitas delicti deficit; CARPZ. quest. CXVI. n. LXI. HEIG. quest. XL. n. XXXII. Interim usus eius ad leuiores non restringendus, sed etiam in atrocioribus probandus; CARPZ. qu. CXVI. n. LXI. WERNH. p. IV. obs. CCCVII.

* Licet enim CARPZ. cit. l. putet, territionem sufficere; quest. CXIII. n. LIX sciendum tamen, hanc cum iuramento fere iisdem fundamentis niti, & alterutrius adplicationem ex arbitrio prudentis iudicis, pendere.

§. CCLVI.

Quibus
illud in-
iungatur
vel non?

Ex eodem principio porro inferimus, §) qui ob dignitatis, vel corporis conditionem a tormentis immunes sunt, præsumptiones aduersus se militantes hoc iuramento elidere debere; BERG. œcon. iur. L. IV. tit. XXXIII. th. IV. n. IV.

p. 1203. & quidem 6) in propria persona, non per procuratorem; quorum formula vulgaris *vermittelst eines leiblichen Eydes*, pertinet FALKN. *de defens. forens.* p. 99. contra 7) ad hoc non admitti infames; *arg. l. 3. de test.* SETSER. *de iuram. lib. III. §. XI. n. XXIII.* (vid. tamen HORN. *de semel malo, cap. III. §. XXXII.*) 8) periuros, vel saltim, de periurio suspectos; *cap. I. X. de purg. can.* MYNS. *L. I. obs. VIII. n. III.* GRANZ. *cap. VII. m. III. n. CXXIII.*

§. CCLVII.

Quandoquidem præterea est mere subsidia- In subsidium locum habet.
rium, (§. CCLIV. 2.) concludendum: 1) reum ante omnia ad *defensionem* admitti, si illo se gravatum putat; ** BERG. *æcon. iur. L. IV. tit. XXV. th. V. n. IV Ord. Crim. Boruss. cap. IX. §. 27.* 2) ante responsionem ad *articulos* illud regulariter dictari non posse; ** BRVNN. *proc. inq. cap. VIII. n. 77.* SCHILT. *Ex. XLIX. th. LXXV.* 3) ob metum periurii ad illud *rarius* recurrendum esse; STRYK. *de iur. sens. diff. X. cap. II. n. XVII.* GRANZ. *P. I. C. V. m. II. art. IV. n. CCCXLVII.* 4) debitam, interprete ministro diuino, de periurio admonitionem præcedere debere, nec non consuetas solennitates sensus exteriores mouentes; de quibus vid. LVD OV. *de solennib. iuram.* & GRANZ. *c. VII. m. III. n. CXLIII.* quæ in ciuilibus ordinariè omittuntur.

* Quodsi hac defensione apparet, nulla, vel leuissima indicia adesse, illud locum non habet, sed reus vel *definitive*, vel *ab instantia* absoluitur; BERG. *El. crim. p. 318.*

** Huius circumstantiæ in foro non adeo strictè habetur ratio, sed reis *pro auertenda* sese defenden-

dentibus sæpe statim purgatorium iniungitur;
 CARPZ. *quest. CXVI. in f.* (§. CLXXV.)

§. CCLVIII.

Effectus:

Quum itaque hoc iuramentum cum tortura vnum eundemque finem habeat: sequitur, vt, eo præstito, reus a causa principali *definitive* absolendus sit; MEV. *ad Ius Lubec. L. II. tit. III. art. III. n. L.* BRVNN. Vol. I. *conf. XVIII. n. XXXVII.* eo vero recusato, in leuioribus pro confesso haberi, in grauioribus ad torturam trahi possit; CARPZ. *quest. CXVI. in f.*

CAP. XV.

DE

DEFENSIONE INQVISITI.

§. CCLIX.

Defensio
reis con-
cedenda.

Quum is, qui ob crimen aliquod delatus est, ex inquisitione multum præiudicii sentiat, vel sentire possit; leges vero, & recta ratio vetent, ne innocentibus præiudicii plus iusto inferatur: quouis modo *defensione sua* audiendus, & sic nemo inauditus condemnandus est; *art. XLVII. C. G. C.*

§. CCLX.

Defensio
quid, &
cur adhi-
beatur.

Defendere se, vel alium, nihil aliud est, quam allegare causas innocentia. Innocentiam vero allegamus, contra quodcunque, quod nobis imminet, *præiudicium*. Quumque in causis criminalibus vel *pœna*, vel *medium eruendi veritatem*, quod nos grauat, immi-

imminere possit, facile patet, defensionem tum ad auertendam, vel minuendam *pœnam*, tum ad declinandum, vel temperandum istud veritatem eruendi medium tendere, quæ utroque casu vocatur *die haupt-defension*.

§. CCLXI.

Atque isthæc defensio in *omnibus* criminibus locum habet. Quia enim omnia delicta legibus coercentur, & sic ex omnibus æque præiudicium reo imminet, recte infertur, nullum delictum ab hac regula esse exceptum, ne quidem *notorium*; OLDEK. *Obs. tit. I. obs. X. LVDOV. proc. cr. cap. VIII. §. IV.* multo minus crimen *læsæ maiestatis*, *magiæ*, aut aliud simile; art. LXXXIII. C. C. GERH. SPEE *caut. crim. quest. XVIII. p. 45.* MATTHÆI L. XLVIII. tit. XVI. c. IV. num IV. adeoque minis fundatam esse sententiam NOVELLI apud GVAZZIVM *def. reor. p. 728. num. VII.* DE PVTEO *de syndic. verb. condemnatio C. IV. n. XIII.* aliorumque, qui atrociora crimina ab omni defensione eximunt, & tamen in conscribendo horum catalogo non conueniunt.

In omnibus criminibus locum habet.

* In Anglia crimini *læsæ maiestatis* defensio suo modo denegatur, dum *extraneus* defensor esse prohibetur; reo autem suapte manu defensionem conscribere integrum est. CAMDEN. *hist. Angl. P. II. ad an. MDLXXII.*

§. CCLXII.

Quum ergo contra omnia crimina defensio admittatur, (§. CCXXI.) & quidem in illam suam fauorem eorum, qui propter delictum alii quod delati sunt, patet, 1) primario eam integram

Quinam sciipiant.

tegram esse reo, 2) post hunc illius *consanguineis*; art. XLVII. CLIII. C. C. G. quod imprimis quondam inter Germanos obtinuit; 3) aliis quibuscunque *extraneis*; ZIEGL. *dicast. concl.* XXXI. num. VI. 4) in subsidium iudici *ex officio*; art. XLVII. vt tamen his casibus præterea specialis defensor reo sit constituendus; art. LXXXVIII. C. C. G. KRESS. *ad art. XLVII. §. II.* GRANZ. *cap. VII. m. I. num. VIII.* * sumtibus ærarii publici, si ipse reus non est soluendo; art. XLVII. *Ordin. Crim. Boruss. cap. VI. §. I.*

* Licet reus defensionis renunciauerit, quum hæc sit iuris publici; *cit. art. XLVII.* cui pactis priuatorum renunciari nequit; *l. 38. de pact.* GRANZ. *cit. l. cap. VII. m. I. num. IX. Ord. Crim. Boruss. cit. l. §. III.* Vnde est, quod capropter acta sapius remittantur, & sententia interlocutoria feratur.

§. CCLXIII.

Imprimis
iudex &
defensor
specialis.

Quandoquidem vero iudex pendente inquisitione, & defensor simul curam rei, & huius defensionis agere debent, (§. *anteced.*) vtriusque officii leges expendendæ.

§. CCLXIV.

Iudicis
officium.

Illius officium est, non tantum 1) petenti defensionem, siue moram indulgere; verum etiam 2) *media* defensionalia ipsi suggerere; art. XLVII. (vid. tamen KRESS. *ad cit. art. §. XIII.*) eumque in finem 3) in omnes delicti *circumstantias* inquirere; art. XLVIII. *seq.* 4) curare, vt quæ ad excuipandum reum pertinent, diligenter *actis* inserantur; *cit. art. XLVII. Ordin. Crim.*

Crim. Boruff. cit. l. §. XII. 5) defensori inspectionem actorum pedente inquisitione concedere: ibidem §. IV. 6) nec non rationes decidendi sententiæ condemnatoriæ promte communicare; KRESS. ad art. XCIV. §. III. 7) si opus, supplere quæ iuris communis, ab aduocatis tamen omiffa; ILL. LEYS. L. XXIV. n. V. denique 8) permittere, vt articuli probatoriales reo ad danda interrogatoria communicentur, (§. CCIV. 5.) quod Saxones ægre in processu inquisitorio admittunt: BERG. El. crim. p. 343.*

* Idem quoque ad interrogatoria sententiæ torturam minantis trahit CEL. HOMMEL *de publ. sent. crim.* §. CX.

§. CCLXV.

Huic vero specialiter incumbit, ea agere, quæ finis defensionis requirit. Eum in finem examinat 1) *inquisitionis formalia*, vtrum iudex competens, vel circa examen rei, testium, torture adplicationem peccatum? 2) *materialia*, ostendendo *dolum*, vel *culpam* delinquentis deesse: inquirendo in *corpus delicti*, *personas*, & *dicta testium*; elidendo *indicia*, *probationes*; *testes* defensionales producendo; *attestationes* de vita ante acta conquirendo; aliaque argumenta pro reo pugnancia ex actis eruendo, quæ *pœnam*, aut *torturam* imminentem, vel in totum, vel in tantum tollunt. Plenius defensorem instruunt THÖNNIK. *de aduoc. prud. in for. crim.* HEILS. *de proc. inq. cap. IV. §. & XXX.* BARTH. *Hodog. For. p. 1019.*

Officium
defenso-
ris.

§. CCLXVI.

Quomo-
do inno-
centia
proban-
da.

Quum ergo defensor innocentiam rei probare teneatur, necesse est, ut, quæ alias ad probationem necessaria, hic quoque ordinariè obseruentur. Eum in finem 1) testes defensionales regulariter *habiles*, & *iurati* sint, necesse est; * *CARPZ. cit. l. n. LXXX.* adeo ut, licet iam semel in eadem caussa contra reum producti iusiurandum præstiterint, denuo iurare teneantur; *KAYS. pr. crim. p. 512.* ipsa defensio vero 2) in *scriptis* fiat, contra mores vetustos iudiciorum Germaniæ; *Rec J. de Ann. MDVII. tit. procuratores sollen;* *GRANZ. cit. l. cap. V. m. II. f. I. n. XXI. p. 344.* 3) reo *ultima* positio semper integra maneat; *art. LXXIII. C. C. C. BARTH. Hodog. For. p. 1005. Ordin. Crim. Boruff. b. §. XIV.* ** ut tamen, quia omnes cauillationes, & fraudes abesse debent, 4) defensor nonnunquam ad iuramentum *calumnia* adstringatur; *art. LXXXVIII. C. C. C. quod in praxi rarissime exigitur;* *THOM. Iurist. händel. p. II. p. 81.*

* Vtrum denunciatus inter testes defensionales productus, late examinetur *BARTH. Hodog. for. p. 1007.*

** Monitum hoc imprimis *processum accusatorium* concernit, in quo fiscali permittitur refutatio defensionis; *CRYS. de ind. P. IV. cap. XXXIV. num. I.* quod ægre ad *inquisitorium* applicaueris. *LVD. cit. l. append. cap. II. §. X. BERG. El. Crim. P. II. Obs. CLXXXIX. WERNH. P. V. O. f. C.*

§. CCLXVII.

Quoties
locum
habeat.

Tendit vero omnis defensio ad hoc, ut reus in totum, vel in tantum a quouis præiudicio imminet-

minente liberetur. (§. CCLXV.) Vnde confesquitur, 1) etiam reum *confessum* defendendum esse; *art. XLVII. LVII. XC. Ord. Crim. Boruss. cit. l. §. II. CARPZ. quest. CXV. num. XXX.* 2) eam quoque locum habere post latam sententiam condemnatoriam; *FICHARD. tit. II. conf. CXVI. num. VI. Ord. Crim. Boruss. cap. VIII. §. IX. vel 3) post declarationem in bannum; art. CLV. C. C. C. 4) si reus post ratificationem, art. LVII. aut 5) in ipso executionis die coram constitutione iudicii criminalis reuocauerit; art. XCI. diff. CARPZ. qu. CXXVI. num. LXV. * vel 6) si in loco executionis iudices de iniuria sibi facta accusauerit; KAYS. pr. crim. p. 775. 7) eam non *prescribi: l. 4. §. 2. de requir. reis, l. 18. de quest.* 8) pluribus vicibus denique *reiterari*** posse; *BRUNN. de proc. inq. cap. VIII. m. III. num. XVII. CONSIL. HALLENS. tom. I. conf. IX.**

* Quia tamen omnis collusio & m. f. a defensione abesse debet, sequitur, vt hac imminente, *provisionaliter* per sententiam omnis vltior defensio reiici, & executio simpliciter iudici iniungi possit. *BERG. El. Crim. p. 224. DN. PARENS tom. II. Conf. MCCXIII.* Illa cautela, qua quondam Saxones hoc casu vsi sunt ex sententia *CARPZ. quest. CXXVI. num. LXVII.* in iure fundata non est.

** Plerumque tamen hoc casu ante omnia nouum fundamentum defensionis, quod speciem veritatis habet, reoque prodesse potest, allegandum, vel de calumnia iurandum. *GAIL. de P. P. l. I. cap. XVIII. n. V. BARTH. Hodog. for. p. 973.* in *Ord. Crim. Boruss. cap. LX. §. VIII.* aduocatis vltior defensio non aliter indulgetur, quam si sub fide iuramenti *prælitati, ex nouis mo-*
mentis

mentis spem absolutoriae sententiae facere possunt.

§. CCLXVIII.

Quatenus
rescriptis
principis
tollatur.

Quae omnia, quum ipsis legibus criminalibus exacte conueniant; iudex vero *debeat*, & princeps *presumatur* illas obseruare: consequitur, nullam hisce casibus ordinarie defensionem denegari, vel *rescripto principis* tolli posse; alias hoc posteriori casu ante omnia causam ad superiorem referri debere. BRVNN. *cit. l. cap. VIII. m. III. num. II.* FARIN. *pr. crim. lib. II. quest. XXXIX. num. XVIII.*

§. CCLXIX.

Eius
effectus.

Effectus defensionis varius est. Quum enim defensionem ideo suscipiat reus, vt iudicem futurum de qualitate criminis imputati pro immunitate obtinenda (§. CCLX.) instruat, hic autem secundum acta & probata pronunciet, (§. CCLXXXV.) sequitur, vt, quatenus illis argumentis prauiudicium imminens remouit, vel non remouit, eatenus spem *condemnationis*, vel *absolutionis* sibi facere possit.

§. CCLXX.

Fauor
saepe ini-
quus.

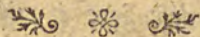
Quemadmodum autem omnis defensio ad *absolutionem* & *innocentiam* rei, tendit; (§. CCLX.) *paena* vero multum odii coniunctum habet: mirum non est, insignem fauorem vulgo defensionis tribui. Huc refertur, 1) quod quaelibet *presumptiua* probatio, etiam semiplena, per *unum* testem sufficiat; HORN. *de prob. per un. test. tb. IX.* CARPZ. *L. VI. tit. IX. resp. LXXXVI.* ZANG. *de tort. cap. III. num. XLIII.*

MASC. *concl. MCV. num. X. KLOCK. Conf. CXCIII. n. XVIII.* 2) testes secundum quid *inbabiles* admittantur; CARPZ. *qu. CXV. num. LXXVII. § lib. VI. tit. IX ref. LXXXVII.* (vid. tamen LEYS. *ad ff. sp. CCLXXXIII. num. XXIX.*) etiam de *auditu* GVAZZ. *def. XXIX. cap. III.* si vel maxime rationem *scientiæ* non reddiderint; IDEM *cit. l. num. X.* aut de *credulitate* depofuerint; GAIL. *de P.P.L. I. cap. XVI. num. XXII.* BARTH *Hodog. For. p. 1013.* 3) testibus delictum *negantibus* magis credatur, quam affirmantibus; FARIN. *de test. quæst. LXV. num. CLIV.* quod absurdum, & rectæ rationi aduersari operose ostendit ILL. LEYS. *sp. CCLXXXVI. Med. III.* b) dicta eorum in fauorem *rei* sint interpretanda; THEOD. *coll. crim. cap. XI. §. VI. num. XIII.* Verum dubito, an *plena* inde conficiatur probatio *innocentiæ*? & an non *purgatorio* hisce casibus ad minimum reus se liberare debeat, quod non diffitetur CARPZ. *cit. l. num. LXXVIII.*

§. CCLXXI.

Magis huc pertinet, 5) quod interrogatoria aduersus *articulos defensionales* non admittantur; KRESS. *ad art. LXXVIII. §. I.* 6) terminus probatorius præfixus non fit præclusiuus; CARPZ. *cit. l. num. LXXXVI.* 7) tam super hisdem, quam *novis* articulis productio testium integra sit; GVAZZIN. *cit. l. num. XVI.* vno verbo: *apices iuris* negligantur. Interim pleraque *hoc §.* relata probationi *crimini* quoque propria esse, supra ostensum.

Non nunquam fundatus.

CAP. XVI.

DE

TRANSMISSIONE ACTO-
RVM.

§. CCLXXII.

Sententia
criminalis
plerum-
que ab
exteris
concipi-
tur.

Hisce partibus instruitur processus crimi-
nalis, imprimis *inquisitorius*, ut iudex
ex postfacto desuper decernere possit,
quod fit per SENTENTIAM iudicalem (cap.
seq.) Quum vero hæc plerumque a iudice *ex-
traneo* feratur, actis ad eum transmissis: pau-
ca de hac *transmissione* præmittenda erunt.

§. CCLXXIII

Vtrum
transmis-
sio acto-
rum lit
ne essita-
tis?

Licet ACTORVM TRANSMISSIO in
constitutione criminali Carolina non in un-
versum per modum *legis* præscripta, sed ad ca-
sus *dubios* restricta; art. VII. XCI. CXLVI.
CXLVII. CL. CLX. CLXI. CXCIX. nihilominus
tamen in praxi inualuit fere ubique axioma:
*in causis criminalibus ordinariè acta ad extraneos
iudices esse transmittenda, ad ferendam sententiam
criminales.*

§. CCLXXIV.

Cur ple-
rumque
fiat?

Quum enim hæc rebus *arduis* accenseantur,
summa cum præcautione pertractandis; art. I.
C. C. C. eumque in finem non tantum proba-
tiones evidentes, (§. CLXXXIX. I.) verum
etiam tales iudices requirantur, qui ab omni
partium studio sunt alieni: * collegerunt, *ex-
tranorum* consilio in earum decisione opus ef-
se; OLDEK. tit. I. obs. VII.

* Accessit

* Accessit *crassa ignorantia* indicia criminalia quondam occupans, de qua Imperator passim ipse queritur *art. XVIII. LXXIII. CIV. CXXXVIII. CXLVI. CL. C. C. C.* Alias rationes plusquam pueriles recensent BRUNN. *proc. inq. cap. VIII. m. IV. n. IV.* KAYSER *pr. crim. p. 738.* CARPZ. *quæst. CXVI. num. XI.* quas inter, nescio, an primum locum mereatur, quæ ex *Deuter. C. XVII. v. VIII.* petitur,

§. CCLXXV.

Nec tamen *ubique* transmissio ista hodie *ne-* In quibus
cessitatis absolutæ est, sed sæpius *voluntatis.* iudiciis
Nimirum plerisque in locis nulliter senten- transmissio
tiam criminalem pronunciant 1) *præfæcti;* 2) *senatus oppidanus;* hodie
iustitiarii nobilium; 3) *senatus oppidanus;* sit neces-
BERG. *El. crim. P. II. obs. XXVII.* LVD OV. *ad sitatis.*
C. C. C. præf. ab init. Aliud dicendum de dicaste-
riis principum *supremis;* IDEM *cit. l. KRESS.*
ad art. XXVIII. §. I. num. I. BRUNN. *cap. VIII.*
num. XX. Conf. CVIII. n. AX. & ciuitatibus *im-*
perialibus; teste CL. KRESSIO. *diss. de var. iu-*
risd. gener. obs. V. §. XIII. n. II. Sed hanc di-
stinctionem non admittit, quin potius inde-
finite consultationem extraneorum requirit,
quoties *solemnis* inquisitio instituta; *Ord. Crim.*
Boruff. cap. VIII. §. XIV.

§. CCLXXVI.

Eadem ratione respectu *causarum* interest. In quibus
Enimvero necessaria est transmissio 1) si *pœna* causis.
gravis; CARPZ. *quæst. XCVI. num. XXVIII.* 2)
tortura, territio, *art. XCI. CXLVI. CXLVIII.*
CLXXVIII. C. C. C. KRESS. cit. l. §. ad art.
LVII. §. II. vel 3) *iuramentum purgatorium*
dictandum; *arg. art. CXLVI.* immo 4)
in

in genere quoties reus *defensionem* impetrauit; KRESS. *ad art. XLVII. §. VIII.* E contrario consilii, & voluntatis est, vbi 1) de inquisitione *generali*, 2) *incarceratione*, 3) *salui conductus* concessione, 4) *responsione ad articulos* inquisitionales agitur, quæ, quia per se sententiam iudicalem non desiderant, plerumque suo arbitrio dirigit iudex inquirens; HEILS *cit. l. p. 44.*

§. CCLXXVII.

Transmittuntur acta vel ad immediate superiorem, vel extraneum iudicem.

Quandoquidem vero acta ideo ad extraneos transmittuntur, vt peritiores ob caussarum gravitatem sententiam ferant: (§. CCLXXIV.) disposuerunt leges, vt 1) in *accusatorio* processu ad immediate superiora dicasteria, in *inquisitorio* 2) ad collegia scabinorum & Ictorum *extraneorum*, ante omnia tamen 3) ad ea ciuitatum iudicia, quæ hæctenus consulere suevit iudex inquirens, *an die oberhœffe, art. CCXIX.* non facile 4) ad *singulares personas*, CARPZ. *cit. l. n. XXI.* (vid. tamen FRÖLICH. *P. I. L. III. tit. II. n. 1.*) transmissio fiat. *

* In Scabinatum Hallensem ordinarie consuluisse *Polonos*, ac *Boruffos*, testatur OCKEL *de Palat. Reg. Eandem Silesiorum praxin fuisse*, docet B. STRYK *de iure Silesiorum Saxon. C. III.* donec FERDINANDVS hæcæ prouocationes inhibuit. Tenorem *rescripti Ferdinandi* refert SCHIFFORDEGHERVS *ad Ant. Fabrum l. I. tract. XXX cap. VI.* Similia de ciuitate Tremonienli refert MEIND. *de iud. cent. p. 53* de Spirensi BESOLD. *voce: zug-recht* Vocabatur hoc ius *das Zug-recht*; de quo consulatur GRUPPEN *disc. forens. p. 735.* His hodie non absimiles sunt mores Saxonie, secundum quos præfecti, criminalia Scabinatus Lipsiensis, vel *tenensis*

nenfis decisione subiicere præcise debent. CARPZ.
quest. CVI. num. XXIV. KAYS. p. 739.

§. CCLXXVIII.

Quumque iudices a partium studio alieni Ad quæ
 esse debeant, (§. CCLXXIV.) inde ratio pen- collegia
 der, 5) cur sententia regulariter his concedi in spe-
 soleat, qui in causa nondum iudicarunt; OL- cie?
 DEK. contra CARPZ. Dec. IV. quest. VIII. Ord.
 Crim. Boruss. cap. X. §. VI. GRANZ. P. I. pag.
 578. cur reo 6) integrum sit aduersus certa
 collegia excipere; BRVNN. anweisung zum in-
 quis. process. c. IX. §. I. LYNK. dec. CXIV. Ord.
 Crim. Boruss. cap. VIII. §. XI. non vero 7) ad-
 uersus omnia, vno excepto; KAYS. p. 284.
 BRVNN. proc. inq. cit. l. p. 149. cur 8) trans-
 missio ad collegium a reo priuatim iam consul-
 tum suscipi rite nequeat; BRVNN. anweisung
 &c. cit. l. §. II. vel 9) ad locum omnibus no-
 tum; KAYS. p. 743. cur denique 10) iudici in-
 tegrum sit, ante transmissionem variare, quod
 male negat THÖNNIK *aduocat. crim. cap. XIV.*
n. XVIII.

§. CCLXXIX.

Quandoquidem ergo extranei sententiam Acta in-
 ferre ordinarie tenentur; (§. CCLXXIII.) hæc regra
 vero legibus, & actis debet esse conformis: transmit-
 tendæ.
 (§. CCLXXXV.) necesse est; vt 1) acta inte-
 gra cum registraturis a iudice, & actuario, non
 præcise a reo subscriptis, transmittantur; *
 Ordin. Crim. Boruss. cit. l. §. IV. VIII. GRANZ.
 P. I. p. 579. num. CCCCXCI. & quidem 2) ori-
 ginalia; ** 3) in iis obscura & dubia declaren-
 tur, art. VII. in f. C. C. C. BRVNN. proc. inq.
 cap.

cap. VIII. m. IV. n. VI. & anweisung &c. cit. l. §. II. inprimis 4) curetur, ne transmissio ante defensionem vel ultimam rei ad fiscalis scriptum editam responsionem fiat. GRANZ. p. 577. num. CCCCLXXVII.

* Inde necessaria foret citatio rei ad inrotationem actorum, vt contra CARPZOVIUM docuere KAYS. cap. VIII. §. VIII & OLDEK dec. I. quest. VII. verum ea in foro sere negligitur, ex ratione processus inquisitorii; licet in Ord. Crim. Boruss. cit. l. §. XI. imuncta sit,

** Qua propter provide alicubi statutum, ne respondeant iudices ad nudos actorum extractus. HERTIVS in responsis passim.

§. CCLXXX.

Cum literis informato-riis.

Comitantur istam transmissionem litteræ informatiæ, quibus, quia solum secundum acta iudicandum, nec tamen illæ vbiq; partem actorum constituunt, nihil inquisitionem concernens inferendum, quantumuis nouum emergens; * OLDEK. contra CARPZ. P. I. quest. IX. COTHM. Vol. I. Conf. I. num. CCCCLXXX. WERNH. P. V. obs. CLXIV. facilius quod conditionem corporis ipsius inquisiti tangit; BRVNN. anweis. cit. l. §. III. diss. mea de tort. valet. cit. l. quamuis expediat illud magis in ipsis actis adnotare, vid. Ord. Crim. Boruss. cit. l. §. X.

* Quod ne fiat, quidam has litteras reo vel defensori volunt communicandas esse; OLDEK. tit. I. obs. VIII. num. V. BRVNN. de inq. pr. C. VIII. M. VI. n. VII. & Cent. III. dec. XCI. sed, vid. RENNEM. de transmiss. act. p. 96. num. XX.

§. CCLXXXI.

Ab hac valde distinguenda est illa transmissio, ad quam quibusdam in locis inferiores iudices, in *præfecturis* præcipue, adstringuntur, singulis inquisitionis partibus finitis, ut ab *immediate* superiori instruantur, an & quatenus inquisitio incipienda, vel cœpta proseguenda, adeoque magis *relationem*, quam sententiæ petitionem constituit. Ita de Bauaria testis est *malesiz ordnung tit. III. art. V.* de Episcopatu Herbipolensi & Salisburgensi *BLVML. ad art. VII. C. C. C. BEK. de centen. cap. VII. obs. IV. num. XV.*

Alicubi transmissio in alium finem fit.

CAP. XVII.

DE

SENTENTIA CRIMINALI
EIVSQVE PVBLICA-
TIONE.

§. CCLXXXII.

Quum itaque iudex extraneus, vel ipse inquirens sententiam de caussa criminali ferant; (§. CCLXXV. seq.) lata vero publicanda, & exequenda sit: necesse est, ut circa hæc capita quoque simus occupati. Et quidem ante omnia quid circa *conceptionem*, & *publicationem* iuris sit, dispiciendum.

Connexio.

§. CCLXXXIII.

SENTENTIA CRIMINALIS in sensu generali est quoduis iudicis circa crimen pendens decre-

Sententia criminalis in sensu generali.

decretum. Quum enim probationes in criminalibus debeant esse luce meridiana clariores, (§. CLXXXIX.) & tamen non raro plures emergant defectus, ac dubia, quibus per torturam, territionem, iuramentum, inspectionem ocularem, sufficientem corporis delicti demonstrationem, examen certorum testium, recognitionem documentorum, aliaque momenta ante omnia satisfieri debet: plerumque contingit vt decreto iudiciali opus sit, quod in sensu latiori sententia vocatur, & in plerisque cum sententia stricte dicta conuenit.

§. CCLXXXIV.

In sensu
speciali.
axiomata;
ta;

Stricte vero SENTENTIA hoc loco dicitur *legitima causa criminalis per iudicem, secundum leges, & acta facta decisio, vel condemnans, vel absolvens.* Inde vero sua sponte fluunt axiomata: 1) sententiam concipere est *iudicis*, & quidem 2) *secundum leges & acta*; 3) per definitiuam *lis de crimine presentis tollitur.* De priori axiomate actum *cap. anteced.* Sequuntur ergo reliqua.

§. CCLXXXV.

Sit actis
conformis.

Quemadmodum ergo iudex secundum *acta* pronunciare tenetur; *l. 6. §. 1. de off. pres.* (§. CCLXXXIV. 2) sequitur, 1) eum secundum *conscientiam* contra acta iudicare non posse; CLASEN. *ad art. XCII. diff. FRANZK. lib. II. resol. XXII. 2* ab omni *corruptione* alienum esse; * THEOD. *coll. crim. cap. IX. aph. I. num. XXIV. nec* 3) vllum respectum habere debere ad *litteras informativas* GRANZ. *cap. V. m. II. §. III.*

f. III. art. IV. num. CCCCXCVII. quin potius officium eius potissimum 4) in facti discussione versari; BRVNN. *anweis. cit. l. cap. IX. §. V.* KRESS. *de rat. decid. cap. V. §. VI. VII. 5)* ex officio ad ea *supplenda* teneri, quæ huic notitiæ inseruiunt, quorsum imprimis *defensio* pertinet; THEOD. *coll. crim. cit. l. 6)* sententiam actis e diametro contrariam, nullam esse; LYNK. *dec. CCCXXXVII.*

* Alias *crimen repetundarum* committit; quod tamen male ex *art. CCX. C. C. C.* petitur, docente KRES-
SIO *ad h. art.*

§. CCLXXXVI.

Quia porro legibus quoque conuenire de- Et legi-
bet (§. CCLXXXVI. 2.) fuit 7) vt *contra leges* bus.
lata sit ipso iure nulla, *cap. I. X. de sent. & re iud.*
quamuis, quia crimina æstimantur ex legibus
loci, vbi commissa (§. XXXVIII.) 8), primario
statutariae leges, vel *prouinciæales*, in subsidium
iura communia normam iudiciorum crimina-
lium constituent; 9) nunquam autem necesse
fit, vt *libello* præcise conformis sit; CARPZ.
quest. CVI. num. XVII.

§. CCLXXXVII.

Quia præterea lis de crimine præsentis Sententiæ
per sententiam definitiuam tollitur, (§. *legitimæ*
CCLXXXIV. 3.) patescit, 1) hanc reum *qualita-*
soluere, vel *condemnare*; BRVNN. *cit. l. §.* *tes.*
V. X. eamque 2) *certam*, ac definitam esse
debere * *art. CXCII.* adeoque non nocere, si
vel maxime 3) *alternatiue* composita sit; vid.
BLVML. *ad art. CV.* ita vero conceptam, 4)
si ni-

si nihil contra vrgetur, vim rei iudicatae obtine-
re, leg. 7. §. 2. ff. de accus.

* Non tantum in *absolutoria* huius circumstantia ratio habenda, vt constet, quousque absolutio ten-
dat, verum imprimis in *condemnatoria*, in qua *ge-
nus* poenae diferte, & diligenter exprimendam; art.
CXCI. CXCVII. CLASEN ad art. XCIV. Ipsam
formulam stylus curiae fori cuiusuis suppeditat.
Neque enim praxis in formulas, in *Const. Crim.
Carol.* relatas, iuravit.

§. CCLXXXVIII.

Absolu-
toria
quotu-
plex.

Sententia itaque definitiua vel *condemnat*,
vel *absoluit*. Et quidem *absoluit* vel *plene*, vel
ex defectu sufficientium *indictorum*; illa *defini-
tiua*, hæc *ab instantia* dicitur. Vnde quoque
differunt, 1) quod hæc ante *responsonem* ad ar-
ticulos ordinarie: illa, caussa *plene* cognita lo-
cum habeat; 2) hæc, caussa *retractationem* ad-
mittat: * illa *exceptionem rei iudicatae* produ-
cat; *cit. l. VII.*

* Vnde hoc casu iudici actorum custodia iniungitur, vt;
aliis occurrentibus indiciis, hætenus non excussa,
simul in subsidium vocare possit; *KRESS. art.
XCIX. §. I. GRANZ, P. II. p. 2. num. XIII.* Neque
enim *castatio* actorum iudici integra est; *art. CCL.
C.C.C.*

§. CCLXXXIX.

Absolu-
toria de-
finitiva
in rem iu-
dicatam
transit.

Quum itaque sententia *absolutoria* ordina-
rie vim rei iudicatae habeat, (§. CCLXXXVIII.
3) sequitur 1) vt ex iisdem indiciis *noua* in-
quisitio formari, *cap. 6. X. de accus.* vel 2) se-
mel absolutus a magistratu alterius loci puni-
ri nequeat; *cit. l. 9. RHETIVS de absolut. c.
III. n. II.* iudici integrum non sit, senten-
tiam

tiam hanc ab actis remouere, THOMAS. de iud. sent. in caus. crim. ab act. remou. dummodo iis fuerit conformis (§. CCLXXXV. LYNK. dec. CCCXXXVII. resol. CCLXXVI.

§. CCXC.

Alia autem quæstio est, quo tempore in rem ^{Quo tempore?} iudicatam transeat? quæ vno eodemque modo decidi nequit. In inquisitorio *statim* fit iudicatum, quamprimum sententia lata, deque eius tenore constat: * in accusatorio demum post *decendum*, quum in hoc accusatori appellare integrum sit, non tantum *necessario*, vti visum CL. KRESSIO *ad cit. art. XCIX.* verum etiam *voluntario*, quum vterque vnum eundemque finem habeat, & sic eodem iure gaudere debeat.

* Excipit VALLENSIS *ad tit. de hæret. §. III. num. III. hæresin*, sed sine certo fundamento: tum, quod hierarchiam, & tyrannidem ecclesiasticam hoc euidenter sapiat; tum quod hæresis magis errorem intellectus, quam verum crimen, pœna coercendum, constituat; conf. STRAVCH. *amœn. iur. can. l. c. V.*

§. CCXCI.

E contra *condemnatoria* ad pœnam promeritam tendit; quamuis, quia nemo, nisi confessus, aut conuictus pœnam subire debet, (§. CXCV.) absque his subsidiis condemnatio, eique cohærens pœnæ executio, locum habere non possit. Quamdiu ergo circa hæc aliquid desideratur, tamdiu desuper sententia *interlocutoria* pronuncianda; KAYS. *pr. crim. cap. IX. §. III.*

Conde-
mnatoria
tendit ad
pœnam.

§. CCXCII.

Sub qui-
bus con-
ditioni-
bus.

Vt autem hunc in finem acta instructa sint, necesse est, 1) vt constet de corpore delicti; art. VI. XX. C. C. C. 2) legitima indicia præcesserint; 3) illa fuerint probata; art. XXIII. XXX. XLV. C. C. C. 4) in contrarium a reo non elisa; art. XIII. XXVIII. XXIX. XXXIII. XLVII. C. C. C. reusque 5) per *torturam* adactus ad confessionem spontaneam; art. LVI. 6) *veram*, art. LIV. 7) *ratificatam*, art. LVI. nec 8) *elisam*; art. XLVII. vel 9) per duos testes omni exceptione maiores de crimine conuictus; art. LXII. *processu* criminali tamen 10) legitime instituto; MANZ, ad art. LIX, num. VIII. seq.

§. CCXCIII.

In rem
iudica-
tam non
transit.

Quamuis vero sententia *absolutoria* rei iudicatæ vim nanciscatur; (§. CCXC.) non idem effectus *condemnatoriæ* proprius est. Quum enim hæc summum vitæ, famæ, bonorum, corporisque præiudicium pariat; art. CIV. C. C. C. & ideo in processu criminali, ad deducendam innocentiam, *fatalia* non obseruentur, (§. CLXXXIX. 2.) facile est ad intelligendum, cur sententia *condemnatoria* semper, & sæpius impugnari possit; * art. ACII. C. C. C. adeoque in rem iudicatam non transeat; BERGER P. II. resp. CCLXII.

* Loquor de impugnatione, quæ fit re integra: aliud si reus iam punitus, & vtum denuo coerceri possit, quæstio mouetur; de qua infra *sect. II. cap. 4.*

§. CCXCIV.

Qualiscunque autem sententia fuerit, vel ab ipso iudice inquirente, vel a collegio extraneo legitime concipienda. Eum in finem necesse est, vt utrobique 1) in confesso iudiciali, facta *relatione* desuper deliberetur; 2) assessores vel scabini *vois* suis audiantur; 3) vota *maiora* concludant: 4) sententia in *chartam* coniiciatur; *art. XCII. XCIV. C. C. C. KRESS. ad C. C. C. p. 213.* Atque hoc modo dicuntur iudices sententiam haurire, *urtheil finden, schöpfen &c.* Quid apud Tyrolenses eapropter vsu receptum, refert FRÖLICH. *lib. IV. tit. XV.* Quo more vero olim in Germania scabini * vna cum *adstantium* consensu sententias conceperint, ex DATTIO operose docuit MEIND. *de iud. cent. cap IV. §. XXXVIII. seq.*

Quomodo sententia criminalis concipienda?

* Quondam in Germania *horum* primario erat sententiam concipere, quemadmodum *iudicis*, vel *comitis*, eam pronunciare. Vnde illi *schöppen, finder* vocabantur; MEIND. *de iud. centen. p. 272. vid. Stat. Lubec. lib. V. tit. I. art. I.* adeo vt comiti ne quidem integrum esset, ab illis condemnatum a poena dictata dispensare. *vid. cap. 2. Anni DCCCXIII. cap. 13. MEIND. cit. l. cap. IV. §. XVII.*

§. CCXCV.

Hoc modo concepta sententia legitime *publicanda*, antequam executioni detur, & quidem vel ad instantiam accusatoris, vel ex officio, nemine id postulante, dummodo a principe, vel regimine antea *confirmata* fuerit; quod plerisque in locis ad minimum in

Legitime publicanda.

causis capitalibus vsu seruatur; LVD OV. *pr. crim. cit. l. §. IX.* BR VNN. *anweisung zum inq. proc. cap. X. §. II.* Ord. *Crim. Boruss. cap. X. §. IX.*

* Quibusdam in locis clausa superiori insinuanda: alibi tenorem sententiæ antea iudici inspicere licet. Neque violenta, quæ pro magistratu est præsumtio, fraudis exclusiua, permittit, vt reus, vel eius defensor citationem ad recognoscendum sigillum vrgere possit, quicquid dicat THÖNNICKER *advoc. prud. in for. crim. p. 182.*

§. CCXCVI.

Abolu- Quia autem sententia definitiua vel absolu-
toria sine toria, vel condemnatoria est, & hæc iterum *ca-*
mora pu- *pitalem*, vel *non capitalem* poenam complecti
blicanda potest; ad effectum publicationis hi casus ad
& exe- inuicem studiose distinguendi sunt. Et *absolu-*
quenda, *toria* quidem sine mora reo promulganda, is-
que, præstita vt plurimum * vrpheda, e carceri-
bus statim dimittendus; *Ordin. Crim. Boruss. cap. X. §. II.*

* Si eius in sententia mentio facta: alias nemo temere eius præstatione onerandus, quia grauam opinionem coniunctam habet. Vnde est quod non ab actuario iudicii, sed nuncio vel carceris magistro prælegatur; BARTH. *Hodog. Forens. §. VII. not. b.*

§. CCXCVII.

Non con- Non idem de *condemnatoria* dicendum.
demnato- Hæc enim vel *extra ordinem* reum coërcet,
ria. vel *capitalem* poenam minatur. Vtriusque
intimandæ finis est, vt reus, vtrum poenam
declinare possit, deliberare; huius vero in spe-
cie,

cie, vt ad mortem sese præparare, & de bonis suis ante executionem disponere queat; *art. LXXIX. BRUNN. anweisung ꝛc. cap. XI. §. I.*

§. CCXCVIII.

Inde vero consequitur, 1) reum, si aduersus Quomodo, & per quos hæc publicanda. eam *prouocare* vult, audiendum; 2) *genus* pœnæ ipsi simul, etiam in capitalibus, annuncian- dum esse; *art. XCIV. SIMON. de intim. execut. cap. I. th. VII.* 3) publicationem ne quidem in non capitalibus ipso *executionis* die regulariter fieri posse, quicquid ex præiudicio processus inquisitorii dicat *IDEM cit. lib. th. VI. cum CARPZOVIO quest. CXXXVII. num. XLV. vid. OLDEK. contra CARPZ. P. II. th. f. 4)* parum re- ferre, per quem reus de pœna certior reddatur, siue per *carnificem*, siue per *actuarium*, siue per *ministrum* iudicii, siue per *clericum*, quod pro diuersis moribus variat; *SIMON. cit. l. cap. I. th. VI. DÖPL. cap. II. §. CCCXXXI. CL. HOMMEL de caut. publ. sent. crim. §. XXI.* In Saxonia in ipso iudiciali confessu publicatio fit; *DÖPL. cit. l. §. CCCXXXII.*

§. CCXCIX.

Quemadmodum vero *capitalis* sententiæ Ad capi- talem pœnam reus præparandus. intimatio peculiariter ob *mortis* præparatio- nem fit, (§ CCXCVII.) 5) sequitur, vt tum reus conuersatione virorum religiosorum, & clericorum ad pœnitentiam agendam, Sa- cramentum S. cœnæ accipiendum, mortem- que intrepide obeundam adhortandus, *cit. art.** eumque in finem 6) e carceribus di- mitten-

mittendus, & in loco honestiori custodiendus sit; KAYSER. p. 887. 7) ipsa publicatio vero ad *triduum art. LXXIX.* præscriptum, non restringenda; *FRÖLICH. *cit. l. P. I. p. 303.* WILLENB. *Ex. LVIII. §. XII.* contra 8) condemnato permittendum sit, vt pastorem *sue religionis* sibi eligat. ***

* Inde merito reprobatur abusus, quo clerici reos instigant ad reuocationem; quibus dicam scripsit Imperator *art. XXXI. & CIII. C. C. C.*

** Alicubi tamen hoc spatium coarctatum fuisse, docet exemplum apud LEHMAN. *chron. Spirens. lib. IV. cap. XVIII. p. 333.* quemadmodum id tunc quoque negligitur, vbi reus *durch das stand-recht* condemnatur; BECK *de iudicio statario.* Exemplum notabile seculi XV, vbi nullæ induciæ concessæ, exhibet MULLER *anal. ad ann. MCCCLXX.*

*** An ergo Rabbi ad iudæum delinquentem ad mortem condemnatum vocandus? recte id affirmat WILLENB. *de impæn. ad mort. condem. §. XI. & KRESS, ad art. CII. C. C. C.*

§. CCC.

De bonis suis antea disponere potest. Quia denique hæc intimatio ideo fit, vt de suis bonis disponere possit reus, (§. CCXCVII.) sequitur 8) vt bona diuidere, *testamentum* condere, creditores suos designare, & quid aliis restituendum sit, determinare possit; GRANZ. *cap V. m. II. f. III. art. XIII. num. DCCLXVIII.* Solum crimen *perduellionis* exceptum, quod confiscationem omnium bonorum coniunctam habet, per *art. CCXVIII. C. C. C. vid. RICHT. P. I. dec. LVII. num. XVII. SCHILT. ad ff. Ex. XXXVIII. n. XXV.*

CAP. XVIII.

DE

EXECVTIONE SENTENTIAE CRIMINALIS EIVSQUE SOLENNIBVS.

§. CCCI.

Lata hoc modo, ac confirmata sententia criminalis EXECVTIONI danda, vt finis ipſa executione poenarum, in eadem contentarum obtineatur. Quae in re tamen duo attendenda ſunt capita: 1) ne executio nimis differatur, ſed quantum fieri poteſt, acceleretur, l. 5. C. de cuſt. reor. art. LXXVII. C. C. C. 2) vt verbis ſententiae exacte reſpondeat, art. XCVI. C. C. C.

§. CCCII.

Quemadmodum vero executio eſt pars Cui pro-
 ceſſus & iurisdictionis criminalis: * (Seçt. I. priã fit.
 §. LXXV.) ita euident ſimul eſt, eam huic pro-
 priam eſſe, qui in cauſſis criminalibus compe-
 tens eſt. Ordinarie illi adſcribenda, qui de
 cauſſa ipſe cognouit. BESOLD. voce: *balsge-
 richt*. Obtinuit tamen alicubi, vt alius cogno-
 ſcat de crimine, alius iterum ſententiam la-
 tam exequatur, vt plurius exemplis docuit
 BECK. de iurisd. ſuperior. cap. XXIII. obſ. I.

* Banno imperii tamen conſtrictum a quolibet
 occidi poſſe, patet ex *ordin. cam. P. II. tit. IX.
 §. III.* & terribili formula banni, quam *aus dem
 kampſgericht des landes Francken* refert GOL-
 DAST. *reichs-ſatzungen* tit. I. pag. 238. vid.

MEIND. *de iud. centem. p. 140.* Quod vero non ita semper capti perierint, partim indulgentia Imperatorum fecit, partim fuga quam adprehenderunt, partim armorum felicitas, partim denique amicorum preces, & placata regum ordinumque ira; verba sunt B. GUNDLINGII ad leg. mai. cap. II. §. XXIX.

§. CCCIII.

Quis signa executiua erigat?

Quumque ei, cui iurisdictio, & executio competit, omnia ea quoque indulta censeantur, sine quibus illæ exerceri nequeunt, l. 2. ff. de iurisd. sequitur, ut 1) is ordinarie ius habeat signa executiua erigendi: WEHNER voce: zent. KRESS. de concess. iurisd. sub formul. richt und ungericht. §. XXVIII. 2) ipse sumtus eum in finem necessarios ferat, absque subditorum onere; art. CCXV. CARPZ. quæst. CIX. num. LXVIII. BESOLD. conf. XXXV. interim 3) iurisditione criminali destitutus censi non debeat, qui huiusmodi signa non habet; WEHNER cit. l. * Solet tamen hodie hæc facultas ut plurimum specificè, & nominatim cum ipsa executione in feudum concedi; BEYER. de expens. crim. cap. XV. §. III.

* Sæpius accidit, ut nobiles totam inquisitionem dirigant, ob defectum huiusmodi signorum sententiam suo iure exequi nequeant; quo casu aut crux erigenda, aut præfectus requirendus, ut in subsidium iuris executionis curam suscipiat, vid. STRYK. V. M. rit. iurisd. §. II.

§. CCCIV.

Quæ huiusmodi erectionis solennia?

Erectio istiusmodi signorum fit solenniter, ad modum art. CCXV. præscriptum. Conuocantur hodie murarii, & carpentarii, sub districtu iudicis commorantes, quorum ex coetu per

per sortem tot eliguntur, quot operi faciendo sufficiunt. * Quondam plura opificum genera concurrisse, docet HUND. *auszug Beyer. historien*, p. 402. DÖPL. P. I. p. 613. Alicubi mores speciatim operas molitorum, & textorum olim in exstruendo opere requisiverunt, vt testantur ERTEL. *de iur. infer. lib. II. cap. II. obs. VI.* KIRCHGESNER *Trib. nemef. p. 31.* LEIBNIZ. *collect. etymolog. p. II.*

* Olim in Germania, vbi rei ex arboribus suspendebantur, operosæ solennitates *art. CCXF.* incognitæ, quemadmodum hodie sæpius militibus arbores sunt patibula; STRYK *de iurisd. circumsept. cap. III. num. LIII.*

§. CCCV.

Exstruuntur huiusmodi signa in locis publicis. * Quum enim finis primarius pœnarum sit, vt alii exemplo facinorosi a criminibus impo-
Executio fit in loco publico.
 sterum deterreantur: (*sect. II. §. II.*) necesse est, 1) vt executio pœnæ, vel sententiæ coram populo fieri, & signa executionis publice exadificari debeant. ** Peragitur tamen executio aliquando in loco abscondito, ob metum tumultus, vel aliam peculiarem personæ delinquentis qualitatem; CRVS. *de ind. cap. XVI. num. IX.*

* Vnde QVINCTILIANVS *decl. CCLXXV.* *Quoties noxios crucifigimus, celeberrimæ eliguntur viæ, vbi plurimi intueri, plurimi commoueri hoc motu possint.* Quin & oppida certa loca apud Romanos habuisse videntur huic spectaculo destinata. Enimvero Mamertini, more ac instituto, crucem fixerunt in via Pompeia. CIC. *in Ver.* Sic Romæ locum seruilibus pœnis sepositum fuisse testatur TACITVS *Annal. XV.* Ple-
nius

nus hunc morem ex iure Romano illustrat PETRVS FABER *lib. II. semestr. cap. VIII.*

** Sunt, qui istam exstructionem ita constringunt, ne umbra, quando est maxime prolixa, territorium vicinum attingat; SCHNEIDEWIN. *Tr. feud. P. II. num. LXXIII.* Verum istas nanias merito ridet BEYER. *de exp. crim. num. DCCLXXXIII.* In *Ord. Crim. Austriac. art. LVIII.* tamen constitutum, vt, vacuo spatio 24. cubituum inde ab agris vicinorum relicto, patibulum exstruatur; vid GVARIENT. *Cod. Austr. p. 686.* Hoc rationem habet, ne alteri per alterum iniqua inferatur conditio, quæ omnino metuenda, quia ob copiam spectatorum accurrentium deuastatio fructuum, vel segetum ob nimiam finium propinquitatem non potest non sequi. Ita vero non stringit sententia C. L. KRESSII *ad art. CCXV.* existimantis, per executiones criminales tempestine factas hoc damnum euitari.

§. CCCVI.

Quo tempore. Ob eundem finem 2) executio eo tempore suscipienda, quo nemo eidem interesse impeditur. Inde est, quod a) in feriis fieri non possit; *l. f. C. de feriis.* LAVT. *tit. de fer. §. XVI.* ANTMATH. *lib. LVII. tit. XVIII. cap. VI. num. IX.* sed b) alio die ex arbitrio iudicis præfixo. Obtinuit tamen plerisque in locis, vt vel die *martis*, vel *veneris* suscipiatur; GRYPH. *de Weichb. Saxon. cap. LIX. LXV.* GOEBELIN. *Cosmodrom. etat. II. cap. IX.* BRVMMER. *de Scab. cap. IV. §. XI.*

§. CCCVII.

Aduersus quem. Nec minus inde sequitur, 3) contra reum *vinum* tantum executionem suscipi; *l. 22. C. de pæn.* non 4) contra mortuum, exceptis criminibus

nibus atrocissimis; CARPZ. *quæst. CXXXI. num. XXXV. seq.* FROMMAN. *de execut. in effigie;* LYNK. *dec. MCCCLXIII.* CRELL *de iur. man. in pœn. §. XXII.* multo minus 5) contra bruta animalia, excepta Sodomia; * nec 6) contra furiosos; ANT. MATTHÆI *proleg. de crim. cap. II. num. VI.*

* Vt omnis criminis memoria tollatur; ex quo fundamento executio ad statuas, ædes, aliquando extenditur (*sect. I. §. II.*)

§. CCCVIII.

Executores poenarum in veteri Hebræorum ^{Quisnam} republica erant ipsi ^{executores} testes capitalium icelerum; *Leuit. XXIV, 14. Num. XV, 32. Deut. XVII, 7. XIII, 9. vel Leuitæ Exod. XXXII, 26. DN. MICHAELIS de pœn. capital. Hebræor. §. XXXI.* Apud Romanos *lictores, carnifices, milites;* MATTHÆI *cit. l. lib. XLVIII. tit. XVII. cap. VI. num. V. seq.* In Germania quondam *Druides;* KRESS. *de variis iurisd. gen. cap. II. actor ipse, WEHNER. voce: besiebnen, proximus agnatus;* MULLER *annal. Sax. An. MCCCLXX. sodales ac socii;* * DATT. *de P. P. p. 80. n. 47.* plerumque iunior *scabinus, non tantum in Westphalia, ceu visum CL. KRESSIO ad art. I. C. C. C. verum etiam in aliis Germaniæ iudiciis;* BRVMM. *de scabin. p. 363. FABR. hist. Suen. p. 60. HOFFMAN. specim. con. Et. LL. Germ. pag. 159. MAIER de execut. sent. capit. §. VIII. MEIND. de iud. cent. cap. V. §. XXIX. Spec. Suen. lib. I. cap. XXV. AVTOR act. Lindau. pag. 844. 850.* In foro hodierno utimur *carnificibus, huic muneri specificè præfectis;* art. *XCVII. C. C. C. WILLENBERG. de delinq. con-*
demnat.

dennat. ad offic. carnific. Plenius hoc thema ex iure Mosaico, Romano, Germanico examinatum in *diss. de honest. execut. pœn. capit.*

* Hunc morem in Anglia seruari, testatur BODIN. *de republ. lib. III. cap. XXXVIII. v. CCCLXI.* Quid? quod inter milites receptum sit, ut commilitones aliquando sclopeto perimant sodales, delinquentes ad mortem condemnatos.

§. CCCIX.

Aliquan-
do disce-
renda ex
iustis
caussis,
favorem
rei.

Quemadmodum vero iudex studere debet, ut quam *celerrime* executio sententiæ suscipiatur; (§. CCCI. 1.) consequitur, eandem non facile differendam esse. Iusta tamen causa concurrente, iudex non tantum *potest*, verum etiam *debet* eandem aliquantisper suspendere. Causæ ipsæ vel favorem *delinquentis* vel *tertii*, vel *reipublicæ* concernunt. Illuc pertinet 1) *morbus* inquisiti extra ordinem puniendi; CARPZ. *quæst. CALIV. num. LIV.* capitalis enim executio ideo non differtur; IDEM *cit. l. num. LII. Ord. Crim. Boruff. cap. XII. §. IV. conf. BERG. El. crim. p. 217. & ILL. WERNH. P. IV. obs. XV.* ubi de quæstione: utrum ob epilepsiam suspendendum sit supplicium? 2) *emergens falsi crimen testium*, quorum fide reus est condemnatus; OLDEK. *tit. V. obs. XXII. BRUNNEM. de proc. inq. cap. X. num. IV.* 3) *excessus pœnæ consuetæ*, l. 20. C. de pœn. Historiam huius legis texuerunt, & praxin eiusdem insigni exemplo illustrarunt LANGLAEVS *semestr. lib. XI. c. II.* MATTHÆI *de iur. glad. p. 12. 654* THVAN. *lib. LXXA VI. hist. ad ann. MDLXXXVIII.* MOR-

NACIVS *ad cit.* l. 20. 4) defectus salutaris preparationis ad mortem; * MAVRIT. *Conf. Chilon. XXVI. num. IX. Ordin. Crim. Boruss. cap. XII. §. II.* pertinaciter tamen a conuersione abhorrens simpliciter poena plectendus; WILLENB. *de impœnit. ad mort. condem.* 5) reuocatio criminis, vel accusatio de iniuria iudicis in ipso die executionis suscepta; *art. XCI. C. C. OLDEK. contra CARPZ. dec. II. quest. V. num. III. KAYS. prax. crim. cap. X. §. VII. DN. KNORRE Manud. ad Proc. P. X. §. LXI.* si vel maxime ex instrumento *Notarii* de confessione constet; quam cautelam merito inanem pronunciat B. WERNH. P. III. *obs. CXLVIII. & P. IX. obs. XLIV.* 6) appellatio, vel defensio aduersus sententiam condemnatoriam interposita. LVDOV. *proc. crim. cap. XI. OLDEK. de appellat. in caus. crim. KRESS. art. CCXIX. §. VII.*

* Vnde mores Galliæ, quibus omne pœnitendi spatium criminum reis ad mortem damnatis præcluditur, iique statim ad exequendam poenam rapiuntur, merito reprobatur GRAMMOND. *lib. III. p. 211.* his verbis: *Frustrancum est viro desperato subsidium, quod momento transigitur: Satius foret stata temporum interualla concedi condemnatis, quo vomitis ira & ultione resipiscerent. Apud Gallos condemnato statim innotescit sententia, & dum implacida mortis imagine horrescit totus, rapitur in patibulum. Melius Hispani & reliqui Europæi, qui temporum spatia concedunt condemnatis, quantum satis molliendo mortis horrore, abueniendisque per pœnitentiam meditata confessione noxis.*

§. CCCX.

Reipublicæ vel tertii concernentibus. Huc vero spectant 7) *emergentia grauioris delicti, & poenæ argumenta*; THEOD. coll. crim. cap. A. apb. 5. lit. f. 8) *reorum potentia, & tumultus imminens*; CARPZ. quest. C. XXV. num. XIII. 9) *necessitas indagandi criminis socios, ac complices, quos captum iri spes est*; BRVNN. ad l. 19. de poen. num. VIII. 10) *fauor partus in utero delinquentis*; leg. 3. de poen. THEOD. cit. l. cap. GRANZ. cap. V. m. II. f. III. art. VIII. LEYSER. sp. V. n. II. 11) *obligatio administratoris ad rationes reddendas*; GOMEZ. tit. III. cap. XIII. num. XXXVI. **

* Hanc causam dilationis agnouisse Romanos, Athenienses, & Aegyptios, autores sunt AELIAN. var. hist. lib. V. BRISSON. select. antiq. lib. II. cap. XX. Ab omni vero humanitate alienus est ZACHIAS quest. med. legal. lib. IX. tit. II. quest. vii. XX. scribens: *matrem ad mortem damnatam viuam secandam esse, ut partus ei extrahatur.*

** Male huc referunt insigne artificium per l. 31. de poen. vel reuelationem prodicionum aduersus principem; THEOD. cit. l. n. LXII. LXXII. HEIG. P. II. quest. XXXII. num. XLVII.

§. CCCXI.

Exacte sententiæ responde-
re debet. Quum porro sententiæ exacte executio re-
spondere debeat, (§. CCCII. 2) sequitur, vt 1) nec grauior, nec leuior poena imponi, multo minus *exasperatio* addi possit, cuius in sententia mentio facta non est; 2) reus, rupto laqueo nihilominus denuo suspendi, * gladio tantum vulneratus, capite truncari, culeo insutus, & ex vndis viuus extractus, iterum, vbique ta-
men

men in continenti, & sine mora, aquis immergi debeat. vid. CARPZ. *quest. LXXXVIII. num. XL. IVL. CLAR. quest. XCVIII. num. IX. STRVV. obs. crim. cap. VI. §. fin. TABOR. ad art. CLXII. §. III.*

* Hoc casu executionem interrumpi, reumque liberari, sunt, qui docent, WESENB. *in parat. ff. de pen. num. IX.* Alii aliter MENOCH. *de presumt. lib. V. pres. XLVIII. num. XX.* FRÖLICH. *ad C. C. C. p. 326.* ILL. DE COCCEL. *de proport. furti ac suspend. rupto laqueo.*

§. CCCXII.

Præcedit executionem solennis constitutio iudicii criminalis, die *begung des hochnothpeinlichen halsgerichts.* Quemadmodum enim veteres Germani neminem, nisi præmisso magno solennitatum apparatu condemnare solebant; *Landr. lib. I. art. XLIX. art. LXXX. C. C. C.* ita maiores ad hunc vsque diem morem istum retinuerunt in delictis capitalibus; in non capitalibus vero neglexerunt; KAYS. *pr. cr. cap. X. §. I.* Ita vero per se patet, 1) ista constitutione vitia processus antecedentis non purgari; OLDEK. *contra CARPZ. P. II. qu. IV. nec 2) rationes a CARPZOVIO quest. CXXXVI. num. XLIII. pro fine istiusmodi solennitatum allatas, quadrare, quæ, si veræ forent, huius iudicii constitutionem etiam in non capitalibus exigent.*

Antea tamen solenne constituendum iudicium.

§. CCCXIII.

Ordo solennium hic est. Antecedit solennis convocatio vel per campanæ pulsus*, vel tubam, prout ubique moris est; art. *Præmittitur convocatio.*

LXXX. LXXXII. C. C. C. Accedunt iudex, & scabini ad locum consuetum, fellas iudiciales occupantes, *art. LXXXII. C. C. C. quondam ieiuni, non vero armigeri, ** DAT T. de P. P. lib. IV. cap. XXXII. num. XLVIII. in Westphalia ne quidem pileati; KRESS. ad art. LXXXII. C. C. C.*

* Est hic mos, quo campanæ pulsu iudicium conuocatur, vetustissimus, in plerisque locis Germaniæ olim notus, vt patet ex *Const. Crim. Bamb. art. XCV. & WEHNERO voce: beleuten. De Sueviæ Landvogteia testis est B. DE LVDEWIG de Sueviæ tribunali §. XXII. De episcopatu Wormatiensi SCHANNAT. Hist. Wormatiens. tom. II. p. 443.*

** Contra mores veteres germanorum TACIT. *de mor. G. C. XXII. gallorum LIVIUS L. XXI. qui semper ad concilium armati accedebant.*

§. CCCXIV.

Conueniunt iudex & scabinj.

Coëunt vel sub dio, vel sub tectis, coram stantibus *Rolandinis*, vbi erectæ sunt. Viennæ pannum rubrum foras e loco iudicii suspenditur; *KRESS. ad art. LXXXIII. alibi mensa panno nigro obducitur ad complendam pompam tragicam; præses iudicii gladium, vel baculum * tenet, expectans accusationem publicam.*

* Vterque est symbolum potestatis. Quondam comes gladium manu tenebat, assessores baculum; *HOFFMANN orig. iur. germ. p. 82. AVT. des berichts vom teutschen Adel in teutschl. p. 202.*

§. CCCXV.

Sequuntur interrogationes

interrogationes iudicis, responsiones scabinorum, de rite constituto iudicio,

dicio, publiceque per præconem formula so- nes ac re-
lenni exclamatur: rite iudicio constituto nihil sponsio-
amplius deesse. nes.

§. CCCXVI.

Progreditur accusator constitutus, *der blut-* Prodit
schreyer, veniam accusationis aduersus reum accusator,
delinquentem proponendæ petens, cuius ad cum cla-
manus stat minister publicus, *der frohbothe,* more vio-
stricto gladio, qui clamorem zettericum* alta lentia.
voce ingemiant; *art. LXXXVII. C. C. C.* cuius
formula variant. *KAYS. pr. crim. P. II. §. XX.*
KIRCHG. p. 322. MEIND. de iud. centen. cap. VI.
§. XXXII. BEYER. de expens. crim. cap. XIV. num.
DCCXXXVI. KRESS. ad cit. art. Alibi vocifera-
tio ista, recitata demum sententia, suscipitur.

* Ortum trahere videtur a moribus antiquis, ubi reum
in flagranti deprehensum statim ad iudicium duce-
bat accusator; implorabatque occurrentes, ut ad
persequendum, & capiendum ream opem ferrent.
BEYER. ad cit. art. pos. XXVI. Unde vociferator
formulis hunc in finem conceptis iustam, ac con-
dignam iudicis vindictam implorare videtur. Le-
pida enim sunt argumenta, quibus sub hoc clamo-
re *citationem* quandam adumbrari, & famosum
zetter-geschrey, quasi *das zittir-geschrey*, esse dicunt,
immo, (risum teneatis amici!) natales eius e sacris
bibliis petunt, imprimis ex loco *leremie XII, 6.*
judith. XIV, 16.

§. CCCXVII.

Prodit porro accusator, formula accusato- Accusa-
ria instructus; reus vinctus adducitur, de cri- tionem
mine commisso examinatur, sententia prome- recitatam
rita publice recitatur, reus carnifici concredi sequitur
tur, huic vero saluus conductus contra vim pu- sententia.
blicam

blicam, si munere suo minus recte functus fuerit, publice conceditur, quod feritatem plebis, carnificem hoc casu quondam sine mora opprimementis, sapit, vt recte coniicit C. L. KRESS. *ad art. XCVII. C. C. C.*

§. CCCXVIII.

Frangitur baculus.
Succedit ipsa executio.

Frangit postea iudex *baculum*, alicubi præterea lictor; BEK. *de fract. bacul. in. exec. sent. §. XXVII.** curatque, vt comitante eundem sacerdote ad locum supplicii consuetum ducatur, vel vehatur, poënaque ex sententiæ tenore irrogetur; *art. XCVI. seq.* Præcedit tamen ante discessum iudicis, euerfio subselliorum; BEYER. *de exp. crim. num. DCCXL.* Alicubi quoque reo, ipso die executionis vna cum carnifice prandium paratur, vulgo: *das hencker-mabl.* DÖPL. p. 451. **

* Hæc fractio est mera *solemnitas*, qua vsi sunt Germani ad denotandum, iudicium *finitum* esse. FLETA *lib. I. cap. XXXVIII. n. XVI.* DV FRESNE, *voce: degradatio*; GYNDL. *de feud. vex. II p. 78.* non vero vt esset *typica* irretractabilis sententiæ, vitæque certo amissæ significatio, vt pugatur CLASEN. *ad h. art.* Neque baculo macula quædam inhaeret, vt nulla causa senator ideo, quod partem fracti baculi e terra sustulit, ab officio suspendi possit; de quo lepidum casum refert HARTRECHT, *Consult. XV.*

** Hæc solennia eo tendunt, vt maiorem terrorem incutiant, & eiusmodi seralibus terculamentis flectantur, qui legibus cogi nequeunt, quorsum & morem per campanam, *durch die schand-glocke*, homines ad funestum supplicium conuocandi refero; BEYER *cit. l. num. DCCXXXIV.*

§. CCCXIX.

Variant hæc solennia pro more regionum. Variant
 Ritus Saxonicos refert KAYS. *pr. crim. cap. X.* solenni-
 De Marchia vid. NEAND. *pr. crim. cap. XVIII.* tates.
 De Holfatia FUCHS *in introd. ad prax. Holf. lib.*
IV. cap. III. De comitatu Tyrolensi FRÖ-
 LICH *ad C. C. C. p. 324.* De principatibus
 Schwartzburgicis DÖPL. *P. I. pag. 159.* De
 Westphalia MEIND. *de iud. centen. pag. 291.*
 De episcopatu Würtzburgico KIRCHGESN.
P. IV. cap. X. De ducatu Bremensi, KRESS.
ad calcem. C. C. C.

CAP. XIX.

DE

PROCESSV CRIMINALI
CONTRA ABSENTES.

§. CCCXX.

Ostenfum hæcenus, qua ratione contra
 reos processu criminali procedendum absentes
 fit, si *presentes* fuerint. Quum vero sæ- crimina-
 pius contingat, vt fuga vel ante, vel post liter quo-
 ceoptam inquisitionem sibi consulant, nec, pe- que pro-
 titito saluo conductu, spem reditus faciant: ne- ceditur.
 cesse est, quæ hac in re partes iudicis sint,
 speciali capite declarare.

§. CCCXXI.

Duplici via autem in foro contra ABSEN- Tum de
 TEM proceditur: aliter nimirum de iure com- iure
 muni, aliter secundum mores eorum loco- commu-
 rum, Saxonico.

rum, vbi processus *banni* receptus est. Præmittemus speciem priorem, alteram postea addituri.

§. CCCXXII.

In absen-
tem sen-
tentia fer-
ri nequit
regulari-
ter.

Quum, secundum principia iuris commu-
nis hæctenus tradita, nemo, nisi auditus con-
demnari, aut absolui possit, antequam de
eius culpa, vel innocentia ex actis adpareat;
(§. CCLIX.) sua sponte sequitur, in reum ab-
sentem, seu latitantem, nec *condemnatoriam*,
nec *absolutoriam* sententiam ferri posse; l. 5.
de pœn.

§. CCCXXIII.

Nec ex-
ecutio in
effigie lo-
cum ha-
bet.

Quumque porro executio sit necessarium
consequens condemnationis: (§ CCXCI.) se-
quitur, 1) vt contra confessum, vel conuictum
post condemnationem aufugientem execu-
tio in *effigie* decerni possit; LYNCK. *dec.*
DCCCLXIII. 2) reus postea redux pœnam sine
nouo processu subire debeat; FROMMAN. *de ex-*
ecut. in-effig. th. LVI. LVII. contra, his circum-
stantiis cessantibus, 3) nec condemnatio, nec
executio in effigie suscipienda sit, præterquam
in crimine læsæ maiestatis; l. 6. 7. *ad leg. Iul.*
mai. L. B. de COCCEI. de iust. pœn. in absent.
cap. III. §. VII. VIII. vt variis exemplis illustrat
GRANZ. *P. I. p. 246. num. XXX. VIII.* vel duellis,
vti variis in locis specialiter constitutum, quan-
quam plerique idem ad quæuis delicta *atrocio-*
ra sine fundamento extendant; vid. GER-
HARD & FROMMAN. *de execut. in effig.*

§. CCCXXIV.

§. CCCXXIV.

Ita iura disponunt in criminibus *capitalibus*, quæ propter summum imminens periculum vberiore inquisitionem requirunt, * quamvis hanc rationem nec in crimine perduellionis, nec in robbaria attendat, sed utrobique in contumaciam procedi iubeat *Ord. Crim. Boruss. cap. VII. §. VIII.* In quibus ergo hæc ratio cessat, ibi quoque tam evidens probatio, & inquisitio necessaria non est, consequenter in *absentes* hoc casu recte proceditur. Huc pertinent omnia delicta, quæ poena *pecuniaria*, vel quæ in eam verti, denique quæ contra absentes cum effectu dictari potest, ** luuntur; *l. 5. de pœn. HEILS. de proc. inq. cap. II. §. XII. Ordin. Crim. Boruss. cap. VII. §. IX.* Ex instituto & solide hoc thema exposuit SCHOEPPFIVS *de proc. in contumac. in caus. crim.*

In quibus crimini- bus contra absentem procedatur in caussa.

* Equidem etiam in poena *corporali* imminente idem præiudicium suo modo concurret; verum finis poenarum hoc casu suadet, ne vnquam, si vel maxime ea propter contra absentem procedi posset, executio poenæ risum excitet, quod utique fieret, si ictibus flagellorum concuteretur picta imago, adeoque hic nihil plane de executione in effigie comminiscendum. FROMMAN. *cit. l. tb. XIX.*

** Ita vero apparet, cur in crimine sicariorum & perduellionis ad effectum confiscationis, extra ordinem, contra absentem condemnatoria sententia ferri potuerit; *l. 4. §. 2. ad l. Corn. de sic. l. II. pr. ad l. lul. mai.*

§. CCCXXV.

Quanquam ergo regulariter aduersus reum absentem in caussa procedi nequeat; §. *CCCXXII.* Vbiq̄ tamen citari potest.

CCCXXII.) id tamen non officit, quo minus contra eum illa pars inquisitionis locum habeat, quæ viam ad ipsam causam *principalem* parat. Vnde fluit, 1) fugitium, si delictum recens commissum, & probabiliter, quos inter angulos latitet, constat, *litteris patentibus*, vulgo: *steckbriefen*, persequendum*; LVD OV. de proc. crim. cap. III. §. II. Ord. Crim. Boruss. cit. l. §. II. III. V. aut 2) *subsidialem* citationem discernendam esse cap. I. X. de iud. cap. 10. de dol. & contumac. in subsidium vero demum 3) citatione *edictali* euocari e latebris debere; IDEM §. VI. vbique tamen 4) bona fugitiui interim *adnotanda* esse, ne iisdem fuga instruat; ** tot. tit. ff. § C. de req. reis l. 7. C. de bon. proscript. art. CCVI. C.C.C. Ordin. Crim. Boruss. cap. VII. §. I. tandem 5) ea omnia suscipi debere, quæ ad instruendam, & complendam inquisitionem *generalem* pertinent, quorsum imprimis *examen* testium *summarium*, *inspectionem*, *sectionem* cadaueris, & similia refero.

accedente
bonorum
adnota-
tione,

* Hæc persecutio ideo fit, vt *custodiæ* tradatur reus: ob quæ crimina ergo incarcerationio locum non habet, (§. CXLVI.) ob ea quoque contra reum ita procedendum non est; IDEM cit. l. §. III.

** Vel hæc ratio docet, in iis delictis *tantum* ad hanc recurrendum esse, in quibus contra *absentem* procedi nequit, iudicis vero interest, vt præsens compareat, qualia sunt, quibus poena *capitalis*, vel *corporis afflictiva* imminet, maxime quum illa castigatio per se absenti admodum onerosa sit; *conf. SCHILT. Ex. XLIX. th. CLVII.* Immo frustraneam fore illam existimarem, si reus extra territorium bona habet, vnde fugam satis instruere potest.

§. CCCXXVI.

Hoc factō reus aut comparet, aut non. ^{Si non comparet quid iuris.}
*Priori casu inquisitio instituitur secundum ea, quæ capitibus anteced. sunt proposita. Posteriori vero pœna relegationis, vel pecuniaria per sententiam dictari potest, non vero corporalis, vel capitalis; BERG. œcon. iur. lib. IV. tit. XXXIII. p. 1199. num. LI. GRIBNER proc. lib. II. cap. X. §. VI. lit. a. sed acta custodienda, donec copiam sui faciat; * BRVNN. anweisung &c p. 43. Ord. Crim. Boruss. cit. l. §. VI. Neque bona adnotata post annum fisco cedunt, per art. CCVI. C. C. C. ILL. WERNH. P. IX. obs. LI. SCHILT. Ex. XLIX. th. CLVI. contra l. 7. C. de req. reis, facilius si in bannum declaratus est reus, quorsum pertinent tradita CARPZO VII pr. crim. quest. CXL. num. CXVIII. cui rationes ex iure communi desumptas male opponit FRÖLICH ad C. C. C. P. I. lib. IV. tit. XX. num. II.*

* Non tamen sufficit, *procuratorem* eius nomine comparere, quia metuendum, ne iudicium, lata sententia, elusorium fiat; nisi ubi pœna *pecuniaria* imminet, intuitu cuius cautione se adstringere de iudicato soluendo potest; BRVNN. *proc. inquis. cap. VIII. m. VI. num. V.*

§. CCCXXVII.

Alibi, imprimis in *Saxonia, & Holsatia* ^{In Saxonia banno ex moribus Germaniæ antiquis in usu est processus banni, die acht, quo reus legitime citatus, contumaciter emanens, formato iudicio solenni, in pœnam contumaciæ, tandem} ^{constringitur absens.}
 N 4 pro

pro confesso & conuicto declaratus, banno primum *inferiori*, post *superiori* subiicitur; vid. KAYS. in *achts-process*. Obtinet ille hodie *extra ordinem*, quum alias ex contumacia & ficta confessione nemo condemnari possit. (§. CCVIII. 4.)

§. CCCXXVIII.

Quando iste processus locum habeat?

Habet hic processus suas peculiare rationes. Enimuero ad illum tantum recurritur, 1) in delictis *capitalibus*; * 2) præmissa inquisitione *generali* de corpore delicti; quatenus 3) de *persona delinquente* probabiliter constat; CARPZ. *quest. CXL. n. XLIX.* COLER. *P. I. dec. CVIII. num. I.*

* Excludendæ ergo sunt causæ ciuiles, vel corporis afflictivæ; CARPZ. *dec. XC.* sufficit tamen delictum in *thesi* esse capitale.

§. CCCXXIX.

Quomodo eodem procedatur,

Ipsè modus procedendi ad normam processus accusatorii (*Sect. I. cap. IV.*) adstrictus est; CARPZ. *quest. CXL. num. LVII.* KAYSER *achts-process* §. V. Vnde 1) *accusator* constituendus; LVDOV. *pr. crim. cap. III. §. XXIX.* 2) *reus citandus*, habita ratione, vtrum crimen pernotatum fuerit, nec ne? KAYS. *pr. crim. P. II. §. X. XV. XVIII.* LVDOV. *cit. l. §. XXXI. seq.* vid. tamen ELIAS AVGVST. STRYK. *de proclam. & banno homicidæ fugitiui, cap. III. num. X. seq.* 3) solenne iudicium criminale constituendum sub *dio*, vel *tectis*, prout vbique moris est; LVDOV. (§. XXIX. XXXVI. 4.) *sententia proscriptiõis* ferenda, cuius tenorem refert. KAYS. *P. II. §. XLVI.* Et quidem primum pro confesso

fo & conuicto declaratus, in bannum *inferius* incidit; post annum vero, perdurante contumacia, banno *superiori* subiicitur; quæ omnia plena manu tradunt CARPZ. & KAYSER in *achts-procefs.*

§. CCCXXX.

Quia vero reus utrobique per *fictionem iuris*, & solam iudicis declarationem pro conuicto, & confesso habetur; (§. CCCXIX.) id autem ad poenam ordinariam fubeundam non sufficit: (§. CCVIII. 4.) sequitur, 1) fugituum, bannoque inferiori constrictum a nemine priuato ausu occidendum, * sed tantum iudicio sistendum esse; ** KAYS. cit. l. §. XLVIII. THEOD. coll. crim. p. 1483. 2) a iudice captum non statim poena *mortis* affligendum; sed 3) ante omnia sua *defensione* audiendum, & *tormentis* ad confessionem adigendum esse; art. CLV. C. C. C. GRANZ. cit. l. p. 469. CARPZ. lib. VI. tit. IX. ref. XCI.

Effectus
banni.

* Inde *multa* ipsi, qui receptum dederat, irrogabatur, *J. P. S. lib. III. art. XXIII.* vel is secundum *Ius Sueuicum cap. CL.* poenam *talionis* experiebatur; vid. ILL. HEINEC. *Jur. Germ. tom. II. lib. III. §. CCCXXVIII.*

** Alia quondam hæsit philosophia Germanicæ originis gentibus, ut ex legibus *Scania & Iutia* illustrat ANT. MATTH. *de crim. lib. XLVIII. tit. V. cap. VII. num. VI.* Quin immo in eo hodie discrepat bannum *imperii*; cuius tremendas, & funestas formulas, quondam vtitas, vid. in ordinatione *des kampf-gerichts am landgericht zu Francken §. XIII.* apud GOLDAST. *tom. I. der reichs-satzungen pag. 238.* vid. EVND. *tom. II. pag. 87.* FABR. *staatscantzeley tom. XXXI. cap. III. pag. 178.* Inter

alia hac verba stylo veteri comprehendebat sententia: Wir theilen deine vvirthin zu einer vwissen-
 hassften vvitvven und deine kinder zu chehaffri-
 gen vvaÿsen, deine lehn dem Herrn, von dem sie
 zu lehn rühren, dein erb und eigen deinen kin-
 dern, dein leib und fleisch denen thieren in denen
 vväldern, denen vögeln in denen lüfften, und de-
 nen fischen in denen Wagen: vvir erlauben dich
 auch männiglich auf allen Strassen, und vvo ein-
 ieglich mann fried und geleit hat, da solt du kei-
 nes haben, und vvir vveissen dich in die 4. straf-
 sen der vvelt im nahmen des teufels. Sed paulo
 humaniores formulæ sunt banni recentiores; quales
 recenset HORTLEDER tom. II. lib. III. cap. XVI.
 & LVNIG reichs-archiv P. spec. p. 88.

§. CCCXXXI.

Singula-
 res ban-
 ni supe-
 rioris ef-
 fectus.

Bannum *superius* præterea hos singulares
 effectus habet: 1) quod reus *infamiae* macula
 aspergatur; 2) pro confesso & conuicto habeat-
 ur; & non tantum in districtu iudicis, verum
 tota *prouincia* capi possit; 3) bona eius adnota-
 ta *irreuocabiliter* fisco cedant; KAYS. cit. l. §.
 LXXVIII. J. P. S. lib. I. art. XXXVIII.

CAP. XX.

QVIBVS MODIS PROCESSVS
 CRIMINALIS TOLLATVR
 AC FINIATVR.

§. CCCXXXII.

Aliquan-
 do cog-
 nitio de cri-
 minibus
 non per-
 missa.

Licet alias iudex de singulis criminibus *cri-
 minaliter* procedere non tantum possit,
 sed etiam debeat: (§. LXXXIV.) accidit
 tamen aliquando, vt eorum cognitio, & inqui-
 sitio

fitio non censeatur permiffa; quod, quando contingat, hoc capite exponendum.

§. CCCXXXIII.

Impeditur autem hæc cognitio, vt nec inci- ^{Quot} pere, nec cœpta vltius currere queat; illuc ^{modis} pertinet 1) PRAESCRIPTIO: huc vero, vel ^{tollatur.} suo modo ad vtramque speciem referunt 2) MORTEM INQUISITI, 3) ABOLITIONEM PRINCIPIS, 4) TRANSACTIONEM cum accusatore initam, denique 5) SENTENTIAM ABSOLVTORIAM.

§. CCCXXXIV.

Et I. quidem tollitur PRAESCRIPTIO- ^{1) Præ-} NE, quæ quemadmodum alias in ciuilibus de- ^{scriptio-} notat exceptionem, qua ob lapsum temporis lege ^{ne.} definiti non interpellatus ius agendi alterius excludit: ita etiam in cauffis criminalibus conceptum, vsum, & effectum eundem habet, ius cognoscendi, & inquirendi excludit, reumque a cognitione, & inquisitione suo tempore liberat, ex vno eodemque fundamento; I. 22. C. de fals. l. 3. de req. reis. LA V- TER B. de præscript. crim. §. III. Ergo præscriptio cognitionem hanc non tollit ipso iure, sed per modum exceptionis.

§. CCCXXXV.

Quemadmodum vero ratio introductæ ^{Eius fun-} præscriptionis in genere ea est, vt litibus ^{damentum.} finis imponatur, & cuique tandem constet de securitate aduersus quascunque oppugnationes; pr. 1. de vsuc. l. 5. pro socio, ita non video, quare in præscriptione criminum aliud fundamentum quærere, & ad difficultatem ^{pro-}

probandi cum LAUTERBACHIO cit. l. §. X. & THOMASIO de prescriptione bigamia §. VIII. recurrere velimus. * Neque ius canonicum, aut Carolinum hic aliud fundamentum substituit; ergo hac de re vnice ex legum civilium traditis iudicandum est.

* Licet enim hæc ratio suo modo vera sit: tamen evidenter particularis est, & sæpius fallere potest, præcipue in prescriptionibus temporalibus. Eiusdem farinae est philosophia Icti Galli DES ESPERSES *pr. crim. P. I. tit. II. §. VIII.* qua reum hæcenus conscientiae morfu satis cruciari asserit, ut vindicta publica post lapsum temporis necessaria non sit. Neque magis concludunt quæ tradit Celeb. ENGAV *von der verjährung derer laster.*

§. CCCXXXVI.

Axiomata.

Inde sua sponte fluunt axiomata: 1) Præscriptio tollit cognitionem criminis; 2) ea debet esse continua, & non interrupta; 3) effectum intra tempus lege definitum habet.

§. CCCXXXVII.

In quibus criminibus locum habet?

Quum ergo præscriptio tollat cognitionem criminis: (§. CCCXXXVI.) sequitur, 1) nullam hic differentiam esse inter crimina publica, & privata; CARPZ. *quest. CXLI. num. X.* multo minus 2) inter occulta, & notoria; IDEM cit. l. num. XXXIII. THOMASIVS l. c. §. XIII. LEYSER. *ad ff. sp. DXV. num. IV.* 3) frustra persecutionem perpetuam prædicari de apostasia, supposito partu, parricidio, * lesa maiestate, assassinio, falsa moneta, simonia, concussionem, abortu, blasphemia a LAUTERBACHIO cit. l. §. XXXIII. & FRÖLICHIO *ad C. C. C. P. I. p. 289.* quorum argumentis vide, quæ opposuit THO-

MAS.

MAS. cit. l. §. XVIII. seq. GRANZ. def. reor. P. II. cap. VIII. m. I. num. IX. LYNK. de sup-
pos. part. §. XIX. seq.

* De homicidio dubitari posset cum BRUNNEMAN-
NO cit. loc. cap. XI. n. III. STRYKIO de iur. act. S.
III. m. II. p. 320. num. VI. BERGERO El. crim. P. I.
p. 282. Id vero dependet a quaestione præiudiciali:
vtrum poena homicidii sit iuris diuini, an humani?
vid. DAMHOVD. pr. crim. cap. LXXXIV. n. XXXIV.
THOMAS. de iur. ag. grat. princ. euang. in causf. ho-
micid. CL. LEYS. ad ff. sp. DXY. n. XIII.

§. CCCXXXVIII.

Ex eodem sequitur, 4) præscriptionem tum Tollit
accusationi, tum inquisitioni obflare; * LAV- omnem
TERB. cit. l. §. XI. nec non 5) persecutionibus cognitio-
ciuilibus, ex delicto ortis; CARPZ. cit. l. num. nem cri-
LX. adeoque 6) non directo crimen, & poenam, minis.
sed processum, ac cognitionem tempore exclu-
di; THOMAS. §. XLII. & sic 7) hunc modum
non ad crimina iam punita, sed punienda perti-
nere; LAVTERBACH. cit. l. §. XXVI.

* Non tantum vt reus excipiendo tutus sit; verum et-
iam vt iudex ex officio reum absoluere debeat. Li-
cet enim cognitio ista non ipso iure hoc casu, sed
per modum exceptionis tollatur; (CCCXXXIV.)
iudex tamen omnes exceptiones, quæ ex actis appa-
rent, supplere tenetur; vid. RIGHT. dec. XXI. num.
XXXI. Aliter incedunt in decisione huius qua-
estionis THOMAS. §. XLIV. LAVTÈRE. §. XXVI.

§. CCCXXXIX.

Quumque hæc præscriptio criminales per- Quomo-
secutiones eodem ex fundamento, eodemque do com-
modo impediatur, quo ciuiles: (§. CCCXXXV.) putanda
nullum

nullum dubium est, quin eadem ratione hoc loco *computatio* sit ineunda. Proinde 1) non initium capit a tempore scientiæ aut *cœpti*, sed *commissi* delicti; *l. 29. § 7. ad l. Iul. de adult.* 2) in delictis iteratis, & perdurantibus a tempore *ultimi* actus; THOMAS. *cit. l. §. XIV.* SCHILT. *pr. iur. Rom. Ex. XLVI. in addit. §. LVI.* 3) dies non sunt *utiles*, sed *continui*, & currunt de momento in momentum; CARPZ. *cit. l. num. LXVIII.* LAVT. *cit. l. §. XIX.* 4) ultimus dies *coeptus* pro *completo* non habetur. IDEM *cit. l.*

§. CCCXL.

Sit continua, non interrupta.

Quum porro præscriptio debeat esse *continua*, non interrupta; (§. CCCXXXVI.2.) sequitur, 1) eam ne quidem incipere, si reus *condemnatus* aufugit; LAVT. *cit. l. §. XXVI.* interrumpi vero 2) *citatione* edictali; BERG. *El. crim. p. 521.* FRÖLICH. *ad C. C. C. p. 291.* vel *proscriptio*ne; CARPZ. *qu. CXLI. n. LIII.* aut quacunque *summaria* inquisitione, siue apud eundem, siue alium iudicem instituta fuerit; LEYS. *cit. l. num. VII.** 3) hanc interruptionem tantum impedire, ne tempus *antea* elapsum computetur, adeoque post eam cursum denuo incipere; GVAZZ. *def. II. cap. II. num. LXXXIX.* LAVT. *cit. l. §. XXVI.***

* Hanc saltem requiro ad interrumpendam præscriptionem; LEYS. *spec. cit. num. VI.* non solam actionem de crimine *civiliter* motam. IDEM *cit. l. num. VII.* Sed ne criminalis persecutio quidem tunc sufficit, si ad præsens crimen, cui præscriptio opponitur, directa non fuit, veluti si contra solum ex capite

capite stupri inquisit iudex, eumque, nulla adulterii suspitione tum emergente, poena stupri affecerit, post quinquennium vero adulterium olim commissum manifestum sit; quem casum recitat ILL. WERNH. P. I. obs. XXIV. Unde facere non possum cum CARPZOVIO cit. l. n. LXI. existimante, contra absentem reuersum semper inquisitionem moueri posse; etsi interim reus interpellatus non fuerit, eo, quod iudici propter absentiam rei nulla culpa imputari posset.

** Ita plerique; a quibus vt dissentiam, illud memoret, quod reus interpellatus in perpetua mora sit, & salus publica simpliciter aliud postulet.

§. CCCXLI.

Quum præterea præscriptio constet lapsu temporis lege definiti: (§ CCCXXXVI. 3.) facillime colligitur, vnice hic ad terminos legales esse respiciendum, adeoque 1) vicennium regulariter hic locum habere; l. 22. C. ad l. Corn. de fals. l. 1. 3. de req. abs. l. 13. de diu. & tem. præscr. 2) quinquennium* in criminibus carnis, quæ ex lege Iulia de adult. descendunt; cit. l. 13. l. 29. ad l. Iul. de adult. 3) triginta annos vbique, si ciuilitè agitur; CARPZ cit. l. num LX.

Vincen-
nio regu-
lariter
præscri-
ptio lo-
cum ha-
bet.

* Rationem huius quinquennii constituti dum quærunt Dd. magis ingenio suo indulgere, quam veram affectu esse videntur; THOMAS. cit. l. §. XXXVIII.

§. CCCXLII.

Quum ergo crimina carnis, quæ in lege Iulia quondam continebantur, quinquennio præscribantur: (§ CCCXLI. 2.) huc referri debet 1) stuprum, §. 4. I. de publ. iud. l. 6. §. 1. ad Aliquan-
do quin-
quennio.

1. ad l. *Iul. de adult.* MATTHAEI lib. XLVIII. tit. III. cap. V. n. II. 2) *adulterium*; l. 28. C. ad l. *Iul. de adult.* TREVTL. vol. II. disp. XXXII. th. II lit. k. etiam duplicatum; ILL. WERNH. P. I. obs. XL. THOMAS. cit. l. §. XXVI. LAVT. §. XV. in comiratu *Hennebergico* vero, & ducatu *Altenburgensi*, post *vicennium* demum inquisitionem ob *duplicatum* excludi, docet STRVV. obs. crim. p. 85. 3) *lenocinium*, cit. l. 29. ff. ad l. *Iul. de adult.* 4) *bigamia*; THOM. cit. l. §. XLVIII. 5) *sodomia*; §. 4. I. de publ. iud. *denique 6) *incestus*; IDEM cit. l. §. XXX. **

* Hoc in casu aut sibi contradixisse, aut *sodomiam* cum *pueris* ab ea, quæ *brutorum* concursu exercetur, distinxisse videtur MATTHAEI cit. l. tit. III. cap. V. num. II. & cap. VI. num. f. Reliqua capita legis *Iuliae* huc pertinentia tradit THOMAS. cit. l. §. XXIX.

** Est enim 1) delictum carnis, & sic secundum regulam, cui in dubio standum est, quinquennio eius cognitio excludenda; 2) l. 4. de *quæst.* in qua dissentientes vnice præsidium collocant, contrarium non euincit. Verba sunt *In incestu* (vt Papinianus respondit & est rescriptum) *seruorum tormenta cessant. Cessat enim lex Iulia de adulteriis.* Loquitur aperte Ictus non de incestu in genere, sed potius in familia *seruorum* commisso. Inter hos enim, quia nulla cognatio, §. 10. *f. de nupt.* aut affinitas erat, necessario quoque lex *Iulia de adulteriis* cessare debebat. Atque cum hac interpretatione conveniunt *Basilica* ex edit. FABROTTI tom. VII. pag. 800. 3) quinquennii præscriptione crimen incesti coniunctum cum *adulterio* non excluditur, l. 39. §. 5. ad l. *Iul. de adult.* excludendum itaque est, si fuerit separatum. Consentiant BRVNN. ad l. 39. ff. ad l. *Iul. de adult.*

LEYSERVS *cit. l. num. IX.* Icti HALLENSIS
Tom. I. *conf. XIV. num. XIV.* Videbis infra *cap.*
de incestu. Quæ in contrarium proponi solent, ex-
plicat B. THOMAS. *cit. diff. §. XXX.*

§. CCCXLIII.

Hoc modo comparata præscriptio tollit per-
secutionem primario, *indirecte* crimen, &
pœnam, (§. CCCXXXVIII. 6.) consequen-
ter delicti, per præscriptionem extincti, im-
posterum nulla amplius ratio haberi potest.
Vnde nec 1) pœna locum habet, licet ex
postfacto reus *confessus*, vel *convictus* fuerit;
RICHT. *dec. XXI. num. XXXII.* nec 2) *infamia*
reum sequitur, vt notabili præiudicio illustrat
BRVNN. *Iur. eccl. lib. II. cap. XVIII. §. XXV.*
nec 3) indicia noui criminis postea commissi
inde aggrauantur, quicquid dicat BERGER.
El. cr. cap. II. m. l. §. VI.

Præscri-
ptum
crimen
ne qui-
dem
quoad
futura
attendi-
tur.

§. CCCXLIV.

II. Tollitur inquisitio MORTE inquisiti na-
turali; *l. 3. de publ. iud. l. 3. pen. §. vlt. C. si reus*
vel accus. l. 1. inf. de requir. absent. Quum enim
persecutiones criminales ideo suscipiantur, vt
nocens pœnam promeritam sustineat, innocens
ab eadem absoluat; (§. CLXXXIV.) contra
mortuum vero regulariter sententia statui ne-
queat; *l. 1. §. 2. C. si adu. accus. l. 20. de a. c. l. 6. de*
publ. iud. (S. II. §. XIV.): sua sponte fluit, pro-
cessum criminalem ordinarie contra inortuum
nec locum habere, nec cœptum vltius cur-
rere; ANT. MATTHÆI *de crim. lib. XLVIII.*
tit. XIX. cap. III.

2) Morte
inquisiti.

§. CCCXLV.

Exceptis
quibus-
dam casibus.

In quibus criminibus e contra extra ordinem in mortuum quid statui potest, (§. CCCVII.) in iis quoque aduersus reum persecutio criminalis suscipi, vel suscepta continuari potest; THEODOR. *coll. crim. p. 501. num. XVII.* § p. 653. Idem quoque dicendum, si heres ad maculam, & suspicionem abolendam, cognitionem postulat; BRUNN. *proc. inq. cap. XI. num. XV.* Plane *ciuilis* persecutio aduersus defuncti heredes semper integra est. IDEM *num. XIII.*

§. CCCXLVI.

3) Abolitione.
quotu-
plex?

III. Tollitur processus criminalis impetrata ABOLITIONE, quæ est *cassatio cognitionis criminalis, per modum gratiæ, ante sententiam facta*; l. 21. ff. de *Sct. Turpill.* Et quidem olim, quæ ex necessitate suscipiebatur, LEGITIMA, l. 10. pr. l. 15. §. 3. eod. quæ ob lætitiâ publicam, PUBLICA, l. 9. 12. eod. quæ partium precibus datur, PRIVATA adpellabatur; l. 2. f. C. de *abol.*

§. CCCXLVII.

Quibus
concedatur?

Omnis abolitio quondam impetrabatur ab *accusatore*: nulla a reo; MAURIT. de *abolit. tb. XX.* STRYK. de *abolit. princ. cap. I. num. XXXI. seq.* Hodie vero ab *utroque*; plerumque, & ordinarie tamen a reo, rarius ab *accusatore*; STRYK. *cit. num. XXVIII.* Illo casu a doctoribus abolitio *criminis*; hoc vero abolitio *accusationis* vocatur.

§. CCCXLVIII.

Axiomata.

Inde vero fluunt axiomata: I. abolitio est *actus gratiæ*; II. per illam tollitur *persecutio criminalis*.

crimini pendens; III. accusatori, & reo plenissima securitas, & liberatio a necessitate accusandi, & respondendi acquiritur.

§. CCCXLIX.

Quum ergo sit actus gratie, (§. Qui illam concedat? CCCXLVIII. 1.) consequitur, vt eam concedant omnes, qui superioritatis ius, & legislativam potestatem habent, adeoque 1) huc referri debeant principes, ciuitates immediate, nobilesque immediati imperii; art. V. §. XXXVII. art. VIII. §. IV. Instr. pac. Osnabr. WILDVOGEL. de superior. territ. ciuit. imp. §. XXIII. STRYK. cit. l. cap. II. num. XXII. seq. LYNK. dec. DCCCXII. non autem 2) magistratus subalterni, * vel ciuitates municipales; LYNK. loc. cit. Ord. Crim. Boruss. cap. XI. §. I.

* Iure Romano aliud dispositum, quo iudices merum imperium habentes, accusatori necessitatem accusandi remittebant; l. 2. C. de abol. MAVRIT. cit. l. §. XIV.

§. CCCL.

Porro inde inferitur: 3) omnia omnino delictis. In quibus delictis. licita, in legibus humanis determinata, huc referri posse, etiam homicidium, adulterium & sodomiam, nec non blasphemiam, quicquid alii circa ista dixerint; vid. STRYK. cit. l. cap. III. 4) abolitionem tantum ad commissa, & præterita pertinere, nec ad futura extendi posse; IDEM cit. l. cap. V. num. LIV. RAVCHB. II. quæst. XI. num. XXXVII. 5) eam ad sui essentiam pecunie certam quantitatem non requirere, adeoque gratis fieri posse; cetero-
O 2 quin

quin 6) temere concedendam non esse; LYNK. dec. DXXXI.

§. CCCLI.

Quid ea
intenda-
tur?

Quia præterea per eam persecutio criminalis pendens tollitur (§. CCCXLVIII. 2.): infertur, 1) huc non pertinere *aggratiationem*, qua pœna determinata, & quidem post latam *sententiam* remittitur: LYNK. *annal. ad STRVV. tit. de Sct. Turpill. th. LXXXIX.* * verum 2) hoc loco id agi, vt *memoria* tollatur, adeoque acta e iudicio remoueantur; GERHARD. *de abolit. crim. cap. III. §. VI.* 3) & omnis ex crimine, & inquisitione oriunda *macula* deleatur; IDEM *cit. l. §. XI.* eumque in finem 4) reo publicum *testimonium*, vel diploma concedatur, quod vires rei iudicatæ perhibetur continere; LYNK. dec. DCXLIII.

* In *Ord. Crim. Boruss. cap. XI. §. 3.* diserte iniunctum, ne quis, antequam sententia lata, gratiam principis implorare audeat, exceptis criminibus leuioribus.

§. CCCLII.

Effectus.

Quia porro accusatori, & reo contra omne onus imminens plenissimam securitatem tribuit: (§. CCCXLVIII. 3) sequitur 5) vt accusatori concessa, necessitatem *accusandi* remittat, alias vero ipsi tantum proffit, alium contra ab accusatione *noua* non excludat, *l. II. §. f. de accus.* adeoque nec iudicem ex officio procedentem; *art. CCXIV. G. C. C.* 6) a reo impetrata operetur, vt hic e numero reorum eximatür, & in posterum nec accusatio, nec inquisitio, eius criminis, cuius accusatus hætenus fuit, contra eum suscipi possit; * LYNK. *cit. l. nisi constet,*
eam

eam sub & obreptitie fuisse impetratam; TRENTACINQ. I. resol. tit. de rescript. resol. V. num. XXXII. BERGER. P. II. ref. LI. BARTH. Hodog. For. p. 911. 7) ne quidem censuram, aut deprecationem publicam admittat; GERHARD. cit. l. cap. III. §. X. seq. multo minus 3) fame dispendium coniunctum habeat, aut eius restitutionem nominatim requirat; CONSIL. HALLENS. tit. I. Conf. CXXVII. 9) reuocari neque ab ipso concedente, neque eius successore, possit; BERG. El. crim. suppl. P. II. obs. XXVI. GVAZZIN. def. XXXV. cap. V. STRYK. cit. l. cap. V. num. CXIII.

* Si vel maxime noua indicia ex postfacto emergant, quum reus semel plene liberatus, & intentio principis, abolitionem indulgentis, nulla alia sit, quam vt veritas criminis, qualiscunque etiam fuerit, supprimatur. Vnde ne quidem interpretationem principi tribuit, sed eam ex regulis communibus hauriendam esse, putat STRYK. cit. l. n. CLXXIV. conf. LYNK. cit. l. STRYK. cit. l. cap. V. num. CLXII. Iure Romano tamen accusatoribus, non obstante abolitione indulta, permissum erat, intra 30 dies accusationem repetere; l. 10. §. 2. l. 12. ad Scr. Turpill.

§. CCCLIII.

Denique quum princeps ius alteri legitime In præiudicium
quæsitum tollere nequeat, nec præsumatur, tertii non
l. 2. ff. §. 16. ne quid in loc. publ. facile colligi tendit.

potest, cur 1) in alterius condomini præiudicium princeps solus abolitionem indulgere nequeat; GERHARD. cit. l. cap. III. §. IV. 2) abolitio rite concessa ad causam ciuilem & interesse priuatum læsi planè non pertineat;

KRESS. *ad art XV. C. C. C.* adeoque 3) regressus contra accusatorem temerarium vel contra reum abolitione liberatum nihilominus in salvo sit, vt recte sentit GERHARD. *cit. l. cap. I. §. X.*

§. CCCLIV.

4) Trans- IV. Extinguitur criminalis cognitio
actione. TRANSACTIONE, reum inter, & accusatorem
inita. Quanquam enim persecutio criminum
publici iuris sit; STRYK. *V. M. tit. de. proc. §. III.*
nihilominus tamen 1) *Romani*, vt cuilibet in-
tegrum esset sanguinem qualiter qualiter redi-
mere, eam cum effectu admiserunt in delictis
capitalibus; *l. 18. C. de transf. l. I. de bon. eor.* MAT-
THAEI *cit. l. cap. VII.* 2) *Germani* quondam in
omnibus delictis, mediante FREDO, quod rei-
publicæ, vel fisco cedebat, pro redimenda pace
publica, & WERGELDO, quod cognatis læsi
soluebatur, ad placandam iracundiam ex com-
misso delicto conceptam, vi cuius ab iniuriis
illorum securus non erat reus, donec sibi hac
transactione prospexerat, vt ex ipsis fontibus
probant ANT. MATTHAEI *de crim. tit. VI.*
cap. VII. num. VI. MEIND. *de iud. centen. cap.*
VI. num. XXI. conf. art. CCVI. C. C. C. GAERTN.
ad LL. Saxon. pag. 16. non vero 3) *leges no-*
uiores, quibus etiamnum utimur, ideo, quod
transactio tanquam *confessio extrajudicialis* indi-
cium ad torturam inducit; *art. XXXI. XLIV.*
C. C. C. (§. CCVIII.) cuius causa iudex ubi-
que ex officio procedere potest, & tenetur; *
art. CCXIV. C. C. C.

* Quatenus reus cum iudice, sententia lata, vel nondum lata, transigere possit, infra *Sect. II. cap. I.* docebitur.

§. CCCLV.

Tandem quoque V. huc SENTENTIA ABSOLVTORIA pertinet, quæ in inquisitorio processu statim, simul ac lata, & publicata, in rem iudicatam transit: (§. CCLXXXIX.) non condemnatoria, aduersus quam remediis suspensiuis, nouaque defensione vti potest reus, quotiescunque voluerit, & noua media innocentiae produxerit.

CAP. XXI.

DE

EXPENSIS CRIMINALIBVS.

§. CCCLVI.

Finito hoc modo processu criminali, de *expensis* eo nomine factis, ordinarie quaestio exoritur, quisnam illas ferre teneatur? quod praesenti capite exponendum erit.

§. CCCLVII.

Sunt autem EXPENSÆ CRIMINALES *Expensæ sumtus erogati in criminalium caussarum cognitionem, expeditionem, & executionem, quæ prouidiudici cognoscenti, eiusque ministris, aut aduocatis, vel testibus pro sumtu, & vectura, vel chirurgis pro sectione praestantur, in IUDICIALES, & EXTRA IUDICIALES dispen-* *Expensæ criminales quid, & quotuplices?* sci possunt.

§. CCCLVIII.

Quæ huc non per-
tineant? Quicquid ergo non tam in inquisitionem, quam occasione eiusdem expenditur, proprie ad expensas *criminales* non referendum. Huc pertinent *alimenta* incarcerato pendente processu subministrata, *die atzung*, quæ incarceratus sine distinctione processus ferre debet; *Ord. Crim. Reg. Boruss. cap. II. §. II. LYNK. resp. LXXIX. num. I.*

§. CCCLIX.

Axiomata. Quum vero, quæ cognitionem, & expeditionem processus criminalis concernunt, vel cum, vel absque *culpa* causari possint; nihil vero tam naturale sit, quam ut is expensas subeat, quas ipse causavit, *art. LXI. C. C. C. vel cuius intuitu primario factæ sunt; l. 2. de neg. gest.* præterea, quæ executioni sententiæ criminalis immediate inseruiunt, insigne argumentum pro iurisdictionis exercitio constituent; iam vero naturale sit, ut is onus ferat, ad quem commodum pertinet: *l. 10. de R. I.* sequentia inde exsurgunt axiomata: I. Qui in *culpa* est, quod processus criminalis motus fuerit, impendia in cognitionem necessario facta fert; II. in cuius *utilitatem* impensæ specialiter factæ, is eas subit; III. iudex, qui habet *commodum* iurisdictionis criminalis, impensas pro executione iudicii criminalis solvit; DN. PARENS *de expens. crim. cap. I. §. I.*

§. CCCLX.

Quando accu-
sato-
res & Ex priori axioma-
te fluit, I) accusatores non tantum *calummosos*, verum etiam *temerarios* in expensas condemnandos esse; *art. XII.*

XII. XC. XCIX. C. C. C. CL. KRESS. *ad art. CCIV.* delatores
 §. V. adeoque 2) eo nomine ab initio cauere de-
 bere fideiussoribus, vel carcere; *art. XII. XIII.* expensas
 XIV. C. C. C. 3) idem in inquisitorio adplican-
 dum esse ad temerarios delatores; CARPZ. P.
 II. *dec. CLXXXVIII. num. XIV.* BARTH. Ho-
 dog. *For. p. 1005. Ord. Crim. Boruff. cap. XI. §. VI.* ferant ?
 si vel maxime denunciationem iuramento fir-
 mauerint; KRESS. *ad art. XII. §. III.* nisi ex of-
 ficio ad delationem, vel accusationem consti-
 tuti fuerint; MEV. P. I. *dec. XLI.* Interim & hoc
 casu intercedit; ILL. LEYSER. *sp. LVI. num. VI.*

§. CCCLXI.

Porro inde fluit, 5) reum illas ferre siue sub *Quando*
iuramento; DN. PARENS *cit. l. cap. III. §. VIII.* reus abso-
Ord. Crim. Boruff. cap. XI. §. V. siue post sustenta-
tormenta, vel territionem *absolutus* est; LV-
 DOV. *pr. crim. c. f. §. XVIII.* LYNK. *resol.*
 CCCLIX.* neque 6) eum in finem præcise ad
facta indecora, vel *illicita* recurrendum esse;
Ordin. Crim. Boruff. cit. l. vti volunt ILL.
 WERNH. P. I. *obs. CXCVII.* & BEYER. *pos. VI.*
ad art. CCIV. C. C. C. BERG. El. crim. supplem.
 P. II. *obs. CLXVII. seq. *** vt tamen 7) qui non ha-
 bet in ære, luat in corpore, *cap. 6. X. de dol. &*
contum. LYNK. *res. CXXXV.* MENKE *de tergo*
subsid. CARPZ. *quest. CXXXVIII. num. XXIII.*
dissent. OLDEK. contra CARPZ. dec. V. quest. VII.
 8) non idem *regulariter* obtinere, si definitiue
absolutus est; *art. CLXVI. KRESS. ad art. CCIV.*
 §. XXIII. ILL. LEYS. *sp. XC. num. I. conf. art. CCI.*
 C. C. C. vel ab instantia; *diff. BRVNEM. Cent. II.*
dec. XXXVIII.

* Id ratio postulat in processu inquisitorio, in quo ex officio iudex *necessario* procedere tenetur, nec eius *arbitrio* relictum est, vtrum velit inquirere, necne? (§. LXXXIX.) In accusatorio, qui mere *voluntarius*, expensæ hoc casu compensantur; art. LXI. DN. PARENS *cit. l. cap. II. §. XI.* STRYK. *P. M. tit. de quæst. §. XV.* Nihilominus tamen quidam interpretes tum illo, tum hoc casu reum *simpliciter* absolunt; CARPZ. *quæst. CXVI. num. LXXVII.* BERG. *cit. l. P. I. pag. 350. & P. II. obs. CXCII.* ILL. WERNH. *P. V. obs. CXCII.* Quidam vero in casu sustentorum cruciatuum tantum criminis reum ab onere expensarum liberant; ILL. WERNH. *P. I. obs. CCLXVII. conf. EVND. P. III. obs. LI.*

* Hæc quidem recte distinguit a causis suspicionum BERGER *resol. ad LAUTERB. tit. de iureiur.* In eo autem fallere mihi videtur, quod hæc per iuramentum in totum, non tantum quoad *pœnam*; verum quoad *expensas* tolli existimet. Tamdiu enim hæc suspensiones iudicem ex officio procedentem excusant; reum vero grauant, quamdiu innocentia eius non *evidenter* innotescit; DN. PARENS *cit. l. cap. III. §. IX. diff. KRESS. ad art. CCIV. §. XXII.*

§. CCCLXII.

Quid si
condem-
natus.

Multo magis vero reo onus expensarum criminalium incumbit, si 9) ad *pœnam* condemnatus est; art. LXI. LVDOV. *proc. crim. cit. l. §. VIII. Ordin. Crim. Boruss. cit. l. eumque in finem 10) vel ipse, vel eius cognati aliquando cauent*; art. CLIII. C. C. C. licet 11) in Saxonia reum ob *pœnam corporalem*, * absoluant; KRESS. *cit. l. §. XVIII. XIX. Const. Aug. XII. P. IV.* BERG. *cit. l. cap. II. m. I. §. VIII.* sed sine fundamento; LEYS. *sp. XC. num. IX.* DN. KNORRE *manud. ad proc. P. X. §. f.*

* Id vero capiendum esse volunt cum effectu, si pœnæ corporalis executio reuera subsequitur: alias quoties 1) gratia a *principe* facta, reum ad onus expensarum condemnat; ILL. WERNH. P. III. *obs. LII.* idemque, quum 2) facta *iudicis* pœna in pecuniariam versa, docet LYNK. *dec. CCXXV.* vel 3) si priuata *virgarum* castigatione tantum malitia rei coercita; IDEM *dec. MCCCCXCIX.* & BERG. *cit. l.* vid. BARTH. *Hodog. for. p. 1029.*

§. CCCLXIII.

Ulterius inde sequitur: 1) iudicem obligari ad expensas, si *de facto* processit; *art. XX.* Quando iudex.
LXI. LYNK. resol. CCCCXXXIV. STRYK. de peric. petent. 2) si iuramentum a reo nulliter exactum, quod præiudicio illustrat DN. PARENS, *cit. l. cap. III. §. X.* vel 3) ex indiciis postea *euidencia facti* elisis (§. CCCLXI.) inquisitio mota; denique ad eas, 4) quas subleuandæ propriæ *imperitiæ* ergo erogauit; *art. LXXII. CCIX. C. C. C.* 5) in *subsidium* ad omnes, ad quas alias accusator, vel reus adstrictus est, sed ob inopiam solvere nequit; *art. LVII. LXI. CLIV. CLXXVI. CCXIX. C. C. C.*

§. CCCLXIV.

Quemadmodum vero reus siue condemnatus, siue absolutus, sumtus criminales plerumque soluit: (§. CCCLXI. *seq.*) sua sponte consequitur, illos non ad pœnam, sed rei *persecutionem* referendos esse; *l. 78. §. 2. de leg. 2. l. 6. 23. C. de adm. tut. cap. 20. de rescript.* * In quibus casibus ergo reus illos soluere tenetur: in illis heredes eiusdem ab eorum restitutione non sunt immunes; veluti 1) si reus ad illos iam *condemnatus* est; *l. 20. de accus. l. pen.* An heredes rei?

pen. C. si reus vel accus. de COCCEI. de obl. hered. ex delict. def. S. IV. §. XXX. 2) crimen iam confessus; FAB. in C. L. IV. tit. XII. def. I. dissent. LYNKER dec. MLXXXVI. 3) mortem sibi consciuit; art. CXXXV. C. C. C. denique 4) solis iudiciis grauatus, ante sententiam mortuus est; BERG. resp. CXX. DN. PARENS cit. l. cap. III. §. VII. diss. CARPZ. quest. CXXXVIII. num. XXXVI. HORN. CL. XV. resp. XCII.

* Hoc in dubium vocant FAB. cit. l. & LANCELLOT. de attentat. P. III. p. 106. sed vid. DN. PARENS cit. l. §. VI.

§. CCCLXV.

An heredes accusatoris? Idem de herede accusatoris delatorisue dicendum, qui tunc tenetur, si illi in ea causa fuerint, ut expensas soluere debuissent (§. CCCLX.). Cessante accusatione, vel obligatione ad eam suscipiendam, cessat obligatio ad soluendas expensas, ne quidem in casu *violente* necis defuncti, ubi heredes occisi actione negotiorum gestorum, hunc in finem a iudice inquirente compellandos esse, vult CARPZ. qu. XXXIV. n. XCI. cui recte contradicit B. WERNH. P. I. obs. CLVI. vid. DN. PARENS cit. l. c. II. §. III. seq.

§. CCCLXVI.

Confessaria ex II. axioma. Ex II. axioma fluit: 1) accusatorem testibus a se productis expensas ad *iter*, & *victum* necessarias subministrare debere; art. LXXV. 2) reum vero, veleius cognatos, illas subire, quæ ad *alimenta*, & defensionem necessariæ fuerunt; art. CLIII. BERG. El. crim. suppl. P. II. obs. CXCVII. C. C. C. BEYER. pos. V. ad art. LXI.

LXI. 3) vtrumque, quæ pro copia scriptorum actuum iudicialium pendi debent; art.

LXXXIII. C. C. C.

§. CCCLXVII.

Ex III. axiomate sequitur: 1) ex ærario iudiciali soluendas expensas in *torturam*, & *executionem* factas; art. LXI. CCIV. C. C. C. BESOLD. tit. II. P. II. conf. XXXVI. pro præsentia singulorum *scabinorum* in iudicio criminali constituendo erogatas; BEYER. pos. VI. ad art. CCV. C. C. C. 3) in erectionem *rotæ*, *patibuli*, &c. solutas, per art. CCXV. CCXVI. C. C. C.

Ex III.
axiomate.

§. CCCLXVIII.

Quæ quamvis rationi civili ac naturali congruant; videbis tamen hodie onus expensarum, quoties reus in ære nil habet, in *subditos* plerumque reici, & sub inani consuetudinis palliamento, vel salutis publicæ terriculamento eorum marsupium euacuari. Si pactis, vel consuetudine apta ius sibi rite quæsivit magistratus, res clara est; LYNK. dec. DCLXXXIX. MCLIII. Sed plerumque contraditio & murmuratio subditorum, vel violenta iudicis exactio obstat, & præsumtio pro subditis militat. ILL. LEYS. sp. LXXXV. med. VIII. & sp. XC. num. XI. MYL. ad BEYER. art. CCV. C. C. C. P. I. CONSIL. HALENS. tom. I. num. CCLXXXVIII.

An subditi tenentur.

§. CCCLXIX.

Officium iudicis circa sumtus a partibus pendendos est, 1) prospicere, ne nimis cre-
scent; art. CCIV. 2) ne inutiles iis sint onerosi,

Officium
iudicis
circa

CENTRAL
ASSOCIATION

penas
crimina-
les præ-
cauendas.

rosi; adeoque 3) iudex tantum ob factum culpabile inquisitionem formet; formatam, 4) quantum fieri potest, acceleret, ac finiat; 5) a circumstantiarum & probationum inutilium allegatione absteineat.

SECTIO II.

DE

CRIMINIBVS AC POENIS, QVAE SINGVLIS SVNT PROPRIAE.

CAP. I.

DE

POENIS IN GENERE.

§. I.

Conne-
xio:

Actum hæcenus de modo aduersus criminis reos criminaliter procedendi. Quum autem omne delictum obliget ad *pœnam*, (Sect. I. §. XXIX.) hæc vero cum ipsis delictis admodum variet: necesse est, vt de natura singulorum *delictorum* in specie, *pœnisque*; quæ ex legis dispositione iis sunt propriæ, quædam proponamus. Ante omnia tamen de natura *pœnarum* in genere dicendi locus erit.

§. II.

Finis
pœna-
rum.

Quicquid alii de *fine* *pœnarum* disputent, ultimo tamen ille in eo consistit, vt impediatur,

tur, quo minus imposterum *salus*, & *tran-*
quillitas reipublicæ simili delicto, quod com-
 missum esse constat, turbetur, tum impediendo,
 & *coercendo delinquentem*, tum *deterrendo*
 alios. Qua propter *POENA est malum passionis,*
 quod infligitur a superiori propter delictum, in com-
 munem civium utilitatem; *PVFEND. de I. N.*
 & *G. lib. VIII. cap. III. §. IV. seq.*

Definitio.

§. III.

Quemadmodum vero malum illud passionis
 vitam naturalem & civilem tollit, vel non tol-
 lit: ita inde oritur distinctio inter pœnas *CAPIT-*
TALES, & *NON CAPITALIS*; *l. 2. pr. l. 6. §. f.*
de pœn. art. CIV. CXCII. CXCVII. C. C. C.

Sunt vel
capitales,
vel non
capitales.

§. IV.

Species pœnarum *CAPITALIVM* sunt variæ, *Capitales*
 prouti legislator, cuius est, delicta, & pœnas de-
 terminare, (§. XV.) quasdam adprobavit, vel
 non adprobavit. Illuc iure hodierno pertinet
decollatio gladio, vel *securi*; *art. CXCII. C. C. C.*
suspendium; *ibid. & art. CLIX. rotæ contusio*;
art. CXXXI. combustio; *art. CIX. CXI. CXVI. suf-*
focatio in aquis; * *art. C. XXI. CLIX. CXCII. dis-*
sectio; *art. CXXIV. perpetuus carcer*; *art. X. CCI.*
BERG. œcon. iur. L. III. tit. IX. §. 2. bannum imperii.
 Huc vero *lapidatio*; ** *Deut. XXII. 23. sectio per*
ferram SVETON. Calig. cap. XXVII. pœna
præcipitii; *l. 25. §. 1. de pœn. ibique GOTHOFR.*
conf. HENEL. Ot. Vratisl. c. X. obiectio bestiis
facta; *l. II. §. f. h. l. quæ an a condemnatione*
ad bestias differat, disquirat ZIEGL. de I. M.
P. VIII.

P. VIII. §. XLVIII. & MATTHÆI de crim. pag. 758. vid. PETR. FABER. lib. II. semestr. cap. VII. & PLIN. hist. nat. XXXIV. cap. XII. exco-
 riation; 2 Maccab. VII, 7. mactatio; SVETON. Octau. cap. XV. supplicium veneni; l. 8. §. 1. de pœn. SVETON. Neron. cap. XXXVI. crucis; l. 28. eod. LIPSIVS de cruce. deportatio, metallum ***
 ibid. aliæque relatæ a MATTHÆO de crim. lib. XLVIII. tit. XVIII. cap. I. & PANCIROLL. Thesaur. var. lect. l. XLI. **** Imprimis huc referenda, quæ quondam apud Germanos obtinebat, viui defossio stipite præacuto per corpus transfixo, nec Romanis in casu corruptæ virginis vestalis incognita; vid. art. CXXXI. C. C. C. WESENB. parat. ad ff. ad l. Pomp. de parric. & abscissio capitis per aratrum; de qua veterem ordinationem centenariam producit CL. KRESS. de priuil. agricult. sect. II. §. XIV. in not. condemnatio ad cacabum, ANT. MATTH. de iur. glad. L. II. c. XXIII. p. II. Taceo horrendam foedis fragorum pœnam, quam ex vetusto codice archiui Ravensbergenſis refert MEIND. de iud. cent. pag. 154. Oftt iemand von den fründen, und magen des doden sich an den hand deder vergrepen, mit den händen, so schall man em de hand abhauen: verging he sich an sienem liebe, so schall man denselben tehen up eine gemeine ding stede, uud legen em up dem buik, und theben hem de tungen thom nacken ubt; und stecken en pin davor, und werpen en dan umme, und hoven en dan in veer verdel, und legen em dan uf veer rade; conf. DÖPL. Theatr. supplicior. P. II. ****

* Quæ admodum diuersa a Romanorum *culei* pœna, qua elementorum vsu priuatus delinquens inter

inter ferales angustias perimebatur, Rem ipsam ex antiquitatibus plenius illustravit RAMOS de pœn. parricidii.

** Quæ quo frequentior inter *Iudeos*, eo rarior apud *Germanos*. Non multum tamen dissimile videtur id fuisse supplicium, quod memorat ALFREDVS in vita B. LVTGERI lib. III. §. XXII, apud LEIBNIZ. rer. Brunsvv. tit. I. p. 97. En verba eius! *Ferebant autem feracissimi viri de discipulis eius, quod quodam tempore, dum ad comitatum pergens per provinciales, qui Hassi dicuntur, iter ageret, per orationes eius homo mortuus reuixerit, qui scilicet propter furtum caballorum Widekindi Ducis Saxonum, huic morti adiudicatus fuerit, ut in campo ad stipitem ligatus, iactatus in eum sūdibus acutis, & lapidibus, necaretur.*

*** In Russia deportatio non incognita, nec alibi pœna metalli; BERG. *El. crim.* pag. 19.

**** His exasperationis loco aliquando accedit impositio trahæ; art. CXXXIII. CXXXVII. MYL. ad Bayer. p. 367. DÖPL. C. XXI. impositio decollati rotæ; CARPZ. *quæst. CXXVIII. num. LX. seq.* adultio foreipibus candentibus facta; cit. art. C. art. CXXXI. contusio membrorum per rotam ex inferioribus corporis partibus.

***** Sunt tamen peculiare pœnæ militibus hodie propria, de quibus vid. STEIN. *de eo, quod iust. est circ. pœn. ignom. milit.*

§. V.

Quotquot in Latio pœnarum capitalium species erant, ipso iure bonorum confiscationem coniunctam habebant, tot. tit. de bon. damnat. Iustinianus vero, excepto maiestatis crimine, confiscationem in consequentiam pœnarum olim inductam, favore cognatorum vsque ad tertium gradum sustulit. Nou.

CXXXIV. C. f. *auth. bon. damnat. C. de bon. proscript. RAMOS. de pœn. parricid. c. IX.* Demum CAROLVS V. excepto crimine *maiestatis*, aliisque, quibus *nominatim*, ac *specialiter* confiscatio imposita legitur, * *indefinite* eam abrogauit *art. CCXVII.* In *Const. Austr.* vsque ad *decimum* gradum; si nullum delinquentis testamentum adest, confiscatio sublata, *art. LV. §. I.* vid. G V A R I E N T. *Cod. Austr. p. 685.*

* Ita textum capiendum esse recta ratio docet & regulæ *interpretandi* comprobant. Interim non desunt variæ ICTORUM opiniones, ad quas defendendas textum nimis sollicitarunt. CARPZOVII *quest. CXXXV. num. XXX* proposita sententia, a qua parum abludit LYNK. *ref. LXXIX. num. XII.* admodum contorta, & indoli verborum in totum aduersaria est; MARTINI ad h. art. verbum, *nicht* expungit, contra vetustissimas editiones, veluti de anno MDXXXV. & MDXLV. GOLDAST. *von Confisc. der zauber-gürther pag. 132.* loco *nicht*, veluti in editione de anno MDXXXV. legitur, *Stylo veteri nit*, substituit verbum: *mir* STRYK. *de dar-danar. c. VI. num. XX.* verba dubia, de pœna *non capitali*, BRUNNEM. vero ad *auth. bona damnatorum* de casibus iure *recentiori* sub confiscatione prohibitis accipit. Quicquid sit, tum MARTINI, tum GOLDASTI interpretatio in *effectu* cum nostra coincidit, & sola verborum substitutione differt.

§. VI.

Non capitales sunt.

Non CAPITALES iterum sunt varii generis, secundum naturam diuersam mali passionis, quod sub illis latet. Aliæ enim corpus principaliter, & directo affligunt; aliæ existimationem lædunt, *marfupium* turbant, vel *commoditatem* re-

restringunt. Omnes tamen in eo conueniunt, quod sint *criminales*, etiam ex mente *constitutionis criminalis*; art. CIV. CXII. CXIII. CLXXVII. CLXXVIII. C. C. C. quanquam alii illas *criminales*, has vero *ciuiles*, in sensu admodum *improprio* vocent; * vid. CARPZ. *quest. CII. uum. LIII. CLASEN ad C. C. C. præf. BERG. El. crim. p. 14. & supp. P. II. obs. IX. BARTH. Hodog. For. CVI. §. I.*

* Proprie *criminalis* pœna dicitur, vnde fisco vel reipublicæ satis fit; *civilis*, quæ vnice fauorem, ac utilitatem actoris concernit, qualis est dupli, quadrupli; art. CXXXVIII. CLVIII. C. C. C. SCHILT. *Ex. XLIX. th. LXI. BEYER. ad ff. pos. II. Posteriorem speciem praxis fere ignorat, quum hodie pœnæ pecuniariæ ad fructus jurisdictionis pertineant; vid. THOMAS. de usu act. pœnal. in for. Germ.*

§. VII.

In censum illarum referenda *fustigatio*; * art. Corporis CXCII. *flagellatio*; l. 7. de pœn. *manus & digitorum amputatio*; art. CVII. CVIII. CRELL. de ^{afflicti-} ^{uzæ.} *iur. manuum in delict. I. P. S. lib. II. art. XVI. membrorum extensio, Nou. CXXXIV. c. f. sublata*; vid. tamen DÖPL. P. II. cap. XL. *aurium & narium resectio*; art. CXXIII. CXCVIII. l. 17. C. de pœn. DÖPL. P. I. cap. XLIII. *oculorum effossio*; art. CLIX. *linguæ resectio*; art. CXCVIII. *damnatio ad opus publicum, triremes, ergastula, zucht-häuser*; ROMANVS de *condem. ad triremes*, *aliæque eiusdem generis.*

* Frequens huius pœnæ mentio in LL. & monumentis Germanorum antiquis: plerumque tamen

tamen cum decaluatione coniuncta. Sic in *L. Langob. lib. I. tit. XVII. §. V.* mulier iubetur DECALVARI & FVSTARI. In Pacis formula ab Alfatia proceribus inita apud RHENANVM *lib. II.* essertur: *si quis -- prædam fecerit, CORIVM cum CAPILLIS* perdat. Et diploma HENRICI II apud FREHERVM, *tom. I. pag. 74.* imperat, *Illi, qui huius audaciæ princeps fuerit, tollantur CAPILLI & CORIVM; vid. SCHANNAT. hist. Wormat. tit. II. pag. 41. 48.* Eoque recidit, ni fallor, formula: *haut und haar*, cuius passim mentio fit in *speculo Saxonico & Suenico cap. CXLVIII. CLXIII.* Ipse GLOSSATOR IVRIS PROV. SAXON. *lib. II. art. XIII.* postquam antea insaniuerat in explicanda hac phrasi: *zu haut und haare, das ist, das man einen zur staupe schlaget, und wvindet ihm das haar mit kolben aus den haupte*, mox respiscens addit: *da trugen die Sachsen lange haare, so beschur man diesen, dass man ihn kennete, und sich vor ihm hiütete.* Vera sane tonsura fuit, quam ignominiaë causa flagellationibus iungebant. Quod non mirum esse potest iis, qui ex antiquitatibus norunt, singulare decus in cura, & gestatione capillorum posuisse Germanos, adeo, vt quos notare macula, vel ignominia volebant, capillis priuarent. Sic namque capillos regum filiis, quos regni incapaces esse iuebant, ratos fuisse, testis est GREG. TYRONENS. *lib. III. cap. XVII.* Similiter de tonsione in notam infamiae; vbi quis contra patriam conspirauerat, quædam habes in *LL. Langob. lib. I. tit. XVII.* Gemina his sunt, quæ HEPIDANVS in *vita S. Wiborade cap. XXVI.* apud GOLDAST. *script. rer. Allemi. tom. I. pag. 216.* de mœcha, partum adulterinum necante, refert: *plebem fidelium contra tale nefas zelo iustitiæ armatam, decreuisse eam, ad stipitem ligatam CVTB priuari.* Quorum verborum ipse HEPIDANVS optimus interpres mox varias addit circumstantias, quæ ab excoriatione quam maxime abhorrent.

§. VIII.

His vero annumerari debent *numellæ*; art. Corporis
 CXV. CXXIII. CLXI. C. C. C. CARPZ. *quæst.* non affi-
 CXXIX. CL. *priuatio dignitatis*; BERG. *El.* ^{ctiuæ.}
 crim. P. II. *obs.* XIV. *relegatio*; art. CXCII.
 CXXIII. *carcer*; art. CLVII. *confinatio*; art. CLXI.
 STRYK. *diss.* & HACKMAN. *de confinatio. con-*
fiscatio bonorum, pœna pecuniaria; CARPZ.
 qu. XCII. num. XXII. Nov. CXXXIV. c. XIII.
 art. CCXVIII. C. C. C. *infamia*, & *stigmatis*
inuustio; MATTHÆI *cit.* l. tit. XVIII. num. XI.
palinodia, præsertim si fieri debet *vor gebegten*
bals-gericht; vid BERG. *El. crim.* p. 81. ILL.
 HEINECCIUS *iur. Germ.* tom. II. lib. II. §.
 CXVII. *alias hæc ciuilis pœna est.*

§. IX.

Quæ hæctenus relatæ, eas leges ipsæ, vel mo- Legiti-
 res determinarunt specialiter. Quia tamen leges ^{max,} vel
 sæpius genus pœnæ non exprimunt, sed reli- ^{arbitra-}
 gioni iudicantium relinquunt: oritur inde no- ^{riæ.}
 ua distinctio inter pœnas LEGITIMAS & AR-
 BITRARIAS; l. II. ff. b. *Illæ* dicuntur, quas
 contra legis definitionem temere suo arbi-
 trio iudex determinare, & immutare ne-
 quit; DAMHOVD. *Pr. crim.* cap. LV. num. VI.
 hæc vero, quarum determinatio, simpliciter,
 ac *generatim* ex arbitrio iudicis, ad analogiam
 iuris tamen adstricto, pendet; art. CIX. CXII.
 CXIV. CL. CLVII. CCVII. vel quarum ex
 pluribus determinatis electio iudici relicta;
 art. CXI. CLIX. CARPZ. *quæst.* CXXXIII. num. I.

§. X.

Axiomata.

Quum vero malum passionis infligatur ob malum actionis, & quidem autoritate publica, non priuata: inde sequentia axiomata hoc loco sunt notanda: I) Poena imponitur ob delictum; II) salutem publicam intendit; III) eam determinare est legislatoris; IV) applicare iudicis; V) irroganda secundum leges; & VI) proportionem, ex natura cuiuscunque delicti petendam.

§. XI.

Quae actiones puniendae.

Quum ergo poena imponatur ob delictum; (§. X. I.) id vero sit actus sponte contra leges susceptus: (Sect. I. §. XXIX.) sequitur, 1) ut non tantum puniantur *commissiones*; verum etiam 2) aliquando *omissiones*; quin immo 3) *conamina* factis externis declarata; art. CIV. CLXXVIII. C. C. C. non autem 4) *cogitationes* solae; l. 18. de poen. (Sect. I. §. XXXVI.) nec actus, quibus societas *civilis* non laeditur, nec actiones virtutibus oppositae; GROTIUS de I. B. & P. lib. II. cap. XX. multominus 6) *crimina*, quae ex legis dispositione pro *extinctis* habenda. (Sect. I. §. CCCXLIII.)

§. XII.

Quae personae.

Ex eodem axiomate porro inferitur 7) eos tantum puniendos esse, qui ipsi *deliquerunt*; l. 22. C. h. 8) qui vere delinquere *potuerunt*; (S. I. §. XLI.) vid. art. CLXXIX. 9) si plures aequaliter deliquerint, omnes in *solidum*; art. CXLVIII. C. C. C. l. f. ad Corn. de sicar. contra 10) non animaduertendum in *heredes*; * l. 26. h. t. B. de COCCELI. de obl. hered. ex del. def. sect. IV.

IV. §. I. vel II) *liberos*, l. 26. eod. excepto crimine læsæ maiestatis; l. 5. C. ad l. Iul. mai. nec 12) in *bruta animalia*; CARPZ. *quest. CXXXI. num. XVII. **

* *Civilis* pœna ante litem contestatam de iure civili heredes non grauat, l. 33 § 8. de *obl. & act.* bene tamen de *iure can. cap. 14. de sepult. cap. 5. X. de rapt.* quo heredes indistincte teneantur. *Criminalis* non aliter, quam si 1) defunctus iam condemnatus; 2) pœna talis imminet, quæ ex bonis soluenda; de *COCCEI cit. l. §. XXX.* Pro condemnato tamen quoad effectum præsentem habetur, qui violentas manus sibi, criminis *conscientia*, intulit, ob delictum, in quod confiscatio omnium bonorum est statuta; l. *pœn. C. si reus vel accusat. art. CXXXV. C. C. C.*

** Nec in crimine sodomitico brutum punitur, sed *memoriæ* abolendæ causâ e medio tollitur. Eodem modo, licet aliquando ædificia, in quibus crimen commissum, ob criminis enormitatem diruenda sint; *Landr. l. III. art. 1. Weichb. art. XXXVIII. Schwaben-Spiegel cap. CXV. & CCCL. SCHOTTEL. cap. XIV. §. XVIII. THEOD. colleg. crim. cap. X. §. III. lit. b.* tamen ita *proprie* in res inanimatas nihil statuitur, quod pœnam spirare possit.

§. XIII.

Quia porro pœna *salutem* ciuitatis intendit, (§. X. 2.) & hæc imprimis iubet, vt terror aliis pœnæ inflictione iniiciatur: (§ II.) 13) consequitur, vt pœna ordinarie quidem *uiuo*, non *mortuo* reo, nisi aliquando extra ordinem quoque dictari possit; (Sect. I. §. CCCVII.) quamuis, quum nemo uiuus, nisi confessus, vel conuictus pœna affici possit, (Sect.

An mortui puniendi.

(Sect. I. §. CXCIV.) hoc ad eum casum adplicari nequeat, quo quis ante eiusmodi conuictionem decessit, vt pluribus docet CARPZ. *quest. CXXXI. n. XXXV.*

§. XIV.

An illi,
qui poe-
nam iam
Tullinue-
runt.

Ex eodem principio porro sequitur, 14) vt, quoties reus per poenam publico satisfecit, denuo puniri nequeat, si vel maxime a iudice forensi in foro deprehensionis punitus sit, *l. 14. de accus. l. 9. naut. caup. stabul.* sed ei imprimis *rei iudicatae* autoritas suffragetur, nisi α) poena a iudice *incompetente* imposita; DN. PARENS *tom. II. conf. MCXX.* β) lenior, ac decet, in iudicii delicti commissi euidentem iniuriam applicata sit; LYNK. *dec. MXCIII.*

§. XV.

Quis poe-
nas deter-
minet.

Quumque porro *legislatoris* sit, poenas determinare: (S. X. 3.) sequitur, vt ille non tantum iam praescriptas in totum tollere, aliasque in earum locum surrogare; * verum etiam in quodam casu particulari remittere, veniamque indulgere possit, interueniente *aggratiatione*. Et quia, dum hoc facit, *legem fert*; §. 6. I. de I. N. & G. in hac vero sola eius voluntas sufficit: facile patet, eum etiam absque *iusta causa* quoad effectum *externum* hanc facultatem exercere; BERG, *El. crim. P. I. suppl. obs. VIII.* HEIG, *P. II. quest. XXII. num. VI.* Sunt enim omnes poenae hodiernae iuris humani; THOMAS, *de iur. aggrat. in hom.* quicquid dicat ZIEGL, *ad Grot. lib. II. cap. I. §. XIV.* CARPZ, *quest. fin. num. XXIX.*

¶ Hoc posito, ordinibus imperii facultas, pœnam confiscationis omnium bonorum, contra Carolinam, de nouo certis delictis imponendi, non in dubium vocanda; quod tamen tentauit HERT. *de superior. territ.* §. XLIII. cui satisfecit V. C. KRESS. *ad art. CCXVIII. C. C. C. §. IV. not. III.*

§. XVI.

Quum præterea iudicis tanquam ministri, Iudicis non arbitri legum sit, determinatas pœnas ad-est appli-
plicare: (§. X 4.) sequitur, 1) vt non ferenda sit care, non
vindicta priuata, nisi in casibus specialiter a le- commu-
gibus expressis; 2) vt magistratus subalternus tare.
nullas pœnas pro arbitrio remittere; BERG. *cit.*
l. nec 3) illas in alias commutare, * si vel maxime
mero imperio præditus sit; l. I. §. 4. *ad S Ct. Tur-*
pill. art. CIV. CLXV. C. C. C. MATTHÆI cit. l.
tit. XVIII. cap. IV. num. XXXI. CHLADEN. de
arbitr. iud. in commut. pœn. HEIG. P. II. quæst.
XXII. num. XXIII. multo minus 4) super iis cum
reo ante sententiam transigere possit; BRVNN.
de proc. inq. cap. X. num. XXIX. BERG. El. crim.
p. 211. & suppl. II. obs. CLXXI. bene tamen 5)
iubere queat vt, qui non habet in ære, luat in
corpore; MENKE de tergo subsidiario, alias vero
6) in omnia delicta equaliter statuere; art. CL
& 7) ab omni intempestiua misericordia alie-
nus esse debeat; vid. KRESS. ad cit. art. in f.

* Ita quoque responderunt Icti Wittenbergenses apud BERGERVM *cit. l. obs. IX. in f.* nec sibi ipsi CARPZOVIVS dissentiens constat, docente BERGERO *cit. l. quamuis præxis, imprimis Saxonica, commutationi faueat, vt*

euincunt præiudicia apud LYNKERVM *dec. XXIII. CCXXV.* Excipiendus merito est casus, 1) quo *finis* pœnæ dictatæ commode obtineri nequit, forsân ob proxime adiacentia territoria extranea, vt de relegatione respondit *Ordo noster mens. Martio MDCCCXXXIV.* 2) si pœna determinata tendit in summum tertii præiudicium; ILL. WERNH. *P. II. obs. CCCCXLIV.* 3) si lex pœnam *nominatim* non definiuit; GRIBNER *de his, quæ perperam iurisd. trib. §. XV.* si pœna definita prorsus applicari nequit (§. XLIX **). Denique 5) in Saxonia nobilibus *patrimoniali* iurisdictione inuestitis ius commutandi pœnas *extraordinarias* concessum; BERG. *æcon. iur. lib. III. tit. XV. th. XVII. num. III.* excepto adulterio; IDEM *El. crim. pag. 156.* conf. B. THOMAS. *iuristische händel. P. I. pag. 145.*

§. XVII.

Aliquan-
do priua-
ti, infli-
gere.

Dictum est, vindictam priuatam, quæ statui
ciuili valde inimica est, non esse ferendam, nisi
in casibus *specialiter* permissis. (§. XVI) 1) Huc
refero casum, quum quis ex *moderamine incul-
patæ tutela* mortem alteri infert; *art. CXLII. C.
C. C.* 2) de iure Romano, qui *furem nocturnum,*
vel diurnum, acclamatum tamen, occidit, per
verba LL. XII. Tab. *SI NOX FVRTVM FAXIT
ET IN ALIQVIS OCCISIT IVRE CAESVS
ESTO;* *l. 54. §. 2. de furt. l. 9. ad l. Corn. de sic. MA-
CROB. saturnal. lib. I. cap. VI. CICERO pro Milone;*
SENECA declam. X. GELL. N. A. L. II. cap. XVIII.
sed vid. *CARPZ. quæst. XXXI. (num. XXXVII.*
3) qui *adulterum* apud vxorem, vel filiam,
in flagranti delicto repertum interficit per
verba LL. XII. Tab. *MOECHVM IN ADVLTE-
RIO, DEPREHENSVM NECATO,* quæ dispositio
tio

tio postea lege Julia suo modo limitata l. 22. §. 4. ad l. Iul. de adult. conf. art. Cl. C. C. C. & art. CXLII. Const. Bambergensis, 4) qui raptorem virginum in flagranti repertum necat; l. un. C. de rapt. virg. 5) qui in acie fugientem interimit; vid. reichs - juss - knechts bestallung zu Speyer de anno MDLXX. art. XXII. reuter - bestallung de anno MDLXX. art. LXIII. 6) olim in Germania, qui priuatas inimicitias armis, ac diffidatione persequabatur. De singulis suo loco, quid hodie obtineat, dicendum erit.

§. XVIII.

Quum porro pœna legibus debeat esse conformis: (§. X. 5.) sequitur, 1) vt iis casibus, quibus pœnæ nullibi constitutæ, nullæ dictari possint; art. CIV. 2) illæ, quæ in legibus non sufficienter explicatæ, arbitrio iudicis absint; ibid. 3) quæ diserte arbitrio iudicis subiectæ, ex eius animi sententia reis imponendæ sint; dummodo 4) id arbitrium ad *inconsuetas* non trahatur; CARPZ. quest. CXXXIII. num. XV. 5) in *alternatiuis* iudici, non reo propria sit electio regulariter; CARPZ. cit. l. n. XLIX. BLVML. ad art. CV. VOET. ad ff. tit. de pœn. §. IV.

Ad normam legum.

§. XIX.

Quia vero leges circa commissiones, vel omissiones variant, & tamen pœna ob delictum imponitur; (§. XI.) illud vero ex loco commissionis æstimatur: (Sect I. §. XXXVIII. 4) euidens est, 1) secundum leges loci, vbi delictum commissum, non vbi inquisitio pendet, reum puniendum esse; * LEYSER ad ff. sp. LXXIV.

Cuius loci leges.

LXXIV. num. V. FRÖLICH. ad C. C. C. lib. I. tit. XI. num. IV. PISTOR. obs. CLXVI. COLER dec. CCXV. num. II. MATTH. p. 804. neque 2) hic attendi reatum, quem ex suæ religionis principis incurrit delinquens; *diss. mea de var. sacril. spec. ex ment. iur. can. posterior.* ** §. VIII. 3) cessantibus statutis, ad leges prouinciales, in subsidium vero ad *Carolinam* recurrendum esse; hac iterum deficiente 4) ius *commune* normam constituere; quod tamen frustra in *speculis Saxonico & Sueuico*, vel *Recessibus imperii* quæsiueris; vt contra *KVLPISIVM* docuit BEYER. ad art. CIV. pos. III. nec solum ius civile tamen, vti IDEM existimat *cit. l. pos. VIII.* (Sect. I. §. XXIV.)

* Idem principium quoque in casu adulterii alibi commissi applicandum; CARPZ. *quæst. LIV. num. I.* nec lege *domicilii*, quasi ibi *thorum conjugale* sit, cum ZIEGLERO *dicast. concl. XV. §. XLVIII.* in subsidium vocandæ; ILL. WERNH. P. I. obs. *CCCCIV.* Nam reatus, quem poena vindicat, in violatione earum legum consistit, ad quas quis obligatus est. Tales vero omnino sunt quæ, vbi reus commoratur, vigent. Vnde fundamentum huius dispositionis non cum *CAPPZOVIO* in *quasi contractu*, sed *necessitate subiectionis*, qua inuitus adstringitur, qui in loco commoratur, quærenda. Aliud prorsus principium pro decidenda præsentâ quæstione nuper defendit Frater dilectissimus Göttingæ in *diss. de delict. extra territor. commiss.*

** Vnde ecclesiæ romanæ addictus, quoties monstrantiam ex suæ religionis ecclesiæ, sed in territorio principis euangelici furripit, facinus *suffocatione* tantum luit, non *concrematione*; quia alioquin iudex euangelicus secundum conscientiam, quam ipse pro erronea habet, iudicaret. Aliud dicendum si A. C. addictus in terris catholicorum id tentauerit.

Nam

Nam tum *Instrumentum pacis* obstat, quo minus leges loci attendantur, quum iuris communis obligatio temperanda sit pro cuiusque *conscientia*; adeoque *ex accidente* euenit, vt in hac specie reus laqueo tantum coerceatur; siue iudex loci, siue alius euangelicus inquisitionem formauerit. Multo magis ad hanc exceptionem recurrendum, vbi religio *mixta* obtinet, & sic quid iuris communis sit ob pugnantia vtriusque religionis principia dubium est; consequenter hic semper ex religione rei facinus aestimandum.

§. XX.

Quia porro poena delicto proportionata esse debet, (§. X. 6.) lex vero proportionem in poenis obseruasse creditur: haec tenus quidem, & in dubio legi standum, ne quid durius, aut remissius iudex constituat; *l. II. pr. l. 13. b. VOET. ad ff. b. t. §. IV.* Quia tamen minima circumstantia variat factum: colligitur, 1) poenas ex *iusta* causa* non tantum *exasperandas*, verum etiam *molliendas* esse; *l. pen. ff. b. t. MATTHAEI cit. l. tit. XVIII. cap. IV. num. III. art. CXXXVII. CLIX. CLXXIX. C. C. C. 2) ad lenitatem* iudices proniores esse debere in leuioribus, in grauioribus ad seueritatem; *VOET. cit. l. 3) proportionem in arbitrariis religioni iudicis subesse, & ex effectu & magnitudine delicti commensurandam esse; l. 16. de poen. KRESS. ad art. CXXXVI. §. II. n. IV. adeoque 4) arbitrarias aliquando ad mortem extendi posse; l. 13. de poen. l. 9. de extraord. crim. MATTHAEI prol. p. 54. CLASEN. ad art. CIV. diss. CARPZ. cit. l. n. XIX. conf. B. KRAVSSE de arbitr. iud. restr. p. 80. BEYER. ad ff. tit. de iniur. pos. I. nec obstat art. CIV in genere vero 5) poenas ita debere esse com-*

pa-

huiffe censetur legislator, dependeat: *art. CLX.*
CLXXIX. C. C. C. MATTHÆI cit. l. tit. XVIII.
cap. IV. non possunt non varia mitigantia oc-
currere, vid. CARPZ. quæst. CXLII. quæ sunt
vel omnibus delictis communia, vel singulis
propria. De illis hoc loco agendum, quæ iterum
vel omnes pœnas, vel saltem extraordinarias, &
arbitrarias tangunt. Illuc refero 1) DELIBERA-
TIONIS, DOLI ET IUDICII DEFECTVM:
unde mollienda pœna propter aetatem; l. 7. C.
de pœn. cap. 2. x. de delict. puer art. CLXIV.
CLXXIX. C. C. C. RICHT. dec. I. ebrietatem; CARPZ.
quæst. CXLVI. num. XXXIII. DN. PARENS. tom.
II. Consult. MLVI. cuius tamen in terris Boruf-
licis, propter speciale edictum, immo genera-
tim in foris militariibus, IDEM dec. MLVII.
LVNIG. corp. iur. mil. pag. 147. 818. 888. 1070.
nulla habenda ratio; porro iracundiam, & im-
petum delinquentium, iusta ex causa ortum;
l. I. §. f. ad l. Corn. de sic. MATTHÆI cit. l. n.
VIII. DN. PARENS cit. l. num. MLX. CARPZ.
quæst. CXLVI. num. XLI. Sect. I. §. XLI. cul-
pam, etiam latissimam; l. 6. §. f. l. 16. §. pœn. h.
MATTH. num. X. dissent. LEYSER. ad ff. spec.
CLIV. num. IX. GRANZ. P. II. pag. 19. num.
XLVIII. seductionem, stupiditatem, melancholi-
am; KRESS. ad art. CLXXIX. §. III. statum
*rei a natiuitate surdi, & muti simul, ** IDEM vom*
recht der taub- und stumm gebornen; cap. III.
§. XIV. 2) CORPORIS DELICTI INCERTI-
TVDINEM; art. VI. C. C. C. MANZ. ad cit.
art. HEIG. P. II. quæst. XXXVI. num. XXIX.
vid. tamen ILL. WERNH. de cerebriu. certitud.
corpor. delict. 3) CONATVM; art. CLXXVIII.
 aliquan-

paratas, ut malum passionis superet *voluptatem*, quam quis ex crimine capere potest. Neque enim alias finis poenarum obtinetur.

* De qua non tantum ex *damno* dato, verum etiam ex gradu *malitiæ* iudicandum. Vnde nihil magis tam naturale est, quam ut coercitio eorum seuera sit, qui *artificiose*, & *occulte* nocent, ut periculum difficilius evitari possit; KRESS. *ad art. CIX. §. II. MATTH. de crim. p. 87.*

§. XXI.

Quando
exaspe-
randa?

Quemadmodum ergo *exasperatio* fit ex *iusta* causa: (§. XX.) sequitur, 1) poenas extraordinarias, ac arbitrarias, aliquando etiam ordinarias, propter *pluralitatem*, & *reiterationem* criminum, vel aliam delicti circumstantiam *singularem* in grauiore conuerti posse; quod frustra in dubium vocat CARPZ. *quest. VII. num. IX. conf. art. C. C. C. 2)* iis hoc casu aliquando extrinsecus augmentum (§. IV. **) recte accedere, non tantum in casibus *legibus* expressis; *art. CXXIV. CXXX. CXXXI. CXXXVII.* sed etiam non expressis; KRESS. *ad art. CXCH. LEYS. spec. DXXXIX. num. XII. IDEM de stupr. violent. num. XIX. CARPZ. quest. VII. num. XXXIII. quest. XXIII. num. XLIV. quest. XC. num. XIV. quest. CXXII. num. LVIII* qui sibi tamen non constat *quest. LXXVI. num. XL. conf. V. C. SCHOEPFF. de concur. delict. §. XVII. seq.*

§. XXII.

Ex qui-
bus causis
poenæ
ordinariæ
mitigan-
da.

Quumque *mitigatio* fiat ex *iusta* causa a iudice; (§. XX. 1.) hæc vero ex *legis* determinatione, vel *recta ratione*, cui se conformare voluisse

aliquando 4) ob CONCURSVM, 5) INSIGNEM REORVM MULTITVDINEM; MATTHÆI p. 808. DRESSELIVS *de decimatione delinquentium.*

* Teneram scilicet: non idem de nimis prouecta dicendum, quæ dolum non excludit, docente CARPZOVIO *pr. crim. quest. CXLV. num. VII.*

** Vtrum hic facultate ratiocinandi præditus sit, vel ideam claram *boni & mali* sibi formare possit, nec temere affirmo, nec nego: sed in re, quam ipsa experientia dubiam reddidit; potius ignorantiam profiteor, & ideo tutiorem sententiam amplector. Accedit quod confessio delicti ab eiusmodi subiecto per *interpretem* facta nunquam ita comparata sit, vt ad capitalem poenam descendere liceat. V. C. RIVINVS *de effect. confess. superat. torment. §. XXIX.*

§. XXIII.

Ex quibus extraordinaria & arbitraria.

Extraordinaria, & arbitraria mitigatur 1) ob qualitatem *sexus*; BERG. *El. crim. suppl. II. obs. III. RICHT. dec. I. num. XXV.* 2) *dignitatem personæ*; KRESS. *ad C. C. C. p. 500. §. 569.* quam etiam poenæ infamantes, speciatim suspendii, nobilibus aliquando remitti soleant; NOLDEN. *de nobil. cap. XII. §. X. I. th. C. LINK. resp. XLVII.* 3) *transactionem* cum parte læsa; RINGVIZ *quest. IV. num. IV. LINK. dec. MCXLVII. CARPZ. qu. CXLVIII.* quæ tamen suo modo poenam furti capitalem tollit; art. CLX. C. C. C. LVDOV. *de restit. rei furtiu.* 4) *imprimis ob seductionem, spemque emendationis*; l. 20. ff. *de poen.* CARPZ. *qu. CL. num. IV.* 5) *penitentiam in continente declaratam*; STEPHAN. *ad art. CLXXVIII.*

CLXXVIII. LUDOVICI & BASTINELLER de poenitent. in crim. 6) carceris diuturnitatem, mora delinquentis non procuratam; l. 23. C. h. BERG. El. crim. p. 284. CARPZ. quest. XLIX. num. XLIII. 6) corporis imbecillitatem; CARPZ. quest. CXLIV. num. XL * ob quam mulieribus gravidis quoque succurri solet. Interim foeminam, per aliquot dies gravidam, leuiter fustigatam fuisse, refert RICHT. P. I. dec. VII. num. III. 7) vitam bene ante actam; STRYK. de vita ante act.

* Capitalis poena aduersa rei valetudine non mutatur, adeo, vt ne quidem ob epilepsiam remitti possit; vti quidem existimarunt Wittebergenses apud BERGERVM cit. l. p. 215. & 417. conf. WERNH. P. X. obs. XV. De furore superueniente vid. CARPZ. quest. CXLV.

§. XXIV.

Quandoquidem inter mitigantia suo modo conatus pertinet; (§. XXII. 3.) hic vero non do conatus est præparatio actualis mediorum ad cri- tus pu-
men consummandum directa: patet, solas cogi- niendus.
tationes huc plane non pertinere, (§. XI. 4.)
sed operis aggressionem, absque effectu ta-
men secuto, hic supponi. Prouti vero hu-
iusmodi præparatio gradibus differt, & vel
parum, vel longe a consummatione criminis
abest: ita quoque varii casus ab inuicem di-
stinguendi; LYNK. resp. CXXVII. I. Conatus,
qui per se in crimen peculiare abit, illa poena
plectendus, quam leges contra id crimen
sanxerunt. II. Aliquando consummationi in
legibus æquiparatur, vbi legibus standum;
veluti in crimine læsæ maiestatis, l. 5. C. ad l.
lul. mai. homicidio proditorio, l. 1. ff. l. 7. C.

Q

ad

ad l. *Corn. de sicar. parricidio*, l. 1. in f. ad l. *Pomp. de parricid.* MATTHÆI p. 796. III. Alias regulariter extra ordinem punitur, habito respectu, vtrum ad actum proximum, an remotum peruenerit? IDEM cit. l. p. 796. vt tamen, qui, quantum in se fuit, delictum perfecit, ab ordinaria poena in atrocioribus delictis non liberetur; vid. STRVV *obs. crim. cap. VIII. obs. XXIV.* SCHILT. *Ex. ad ff. XLIX, §. CXXXVIII.* LYNCKER. cit. l. licet genus poenæ asperioris plerumque remitti soleat, substituta simplici captis poena; KRESS. *ad art. CLXXVIII. §. II. reg. IV.* IV. Respicendum, vtrum effectus facti externo quouis, an ipsius delinquentis poenitentia impeditus fuerit? difficilior enim hic, si res non amplius integra fuit, poena mitigatur; vid. de COCCEL. *de actib. imperf.* TABOR, & STRVV. *de conatu*; LVDOVICI, & BASTINELLER *de effectu poenitent. in criminal.*

§. XXV.

Quomodo concursus,

Eodem modo varie iudicandum est de concursu, quo quis accedit ad crimen, vere ab alio commissum. Hoc autem fit mandando, iubendo, societatem criminis ineundo, opem ferendo, noxios receptando, de criminis quæstu participando, in factis illicitis alterum instruendo, crimen suscipiendum non impediendo, perfectum celando, incitando, laudando. (Sect. I. §. XXXVII.) Hisce casibus quoad poenam iterum examinandum, vtrum concursus sit proximus, an remotus; art. CLXXVII. C. C. C. TABOR. *Racemat. crim. p. 117.* HARPRECHT. *vol. nov. conf. VI.*

§. XXVI.

§. XXVI.

Inde vero consequitur: 1) *mandantem* & *Casus huc*
mandatarium eadem ordinarie pœna affici; l. 3. *pertinen-*
 §. 4. l. 15. *ad l. Corn. de sicar. l. 5. C. de accus.* *tes.*
 MATTHÆI pag. 798 BERG. *El. crim. suppl. II.*
 obs. VIII. STRYK. *de mand. ad delinq. LYNK.*
de mandat. rei turpis. 2) *iubentem* perinde or-
 dinaria plecti pœna, ac si sua ipse manu scelus
 perpetrasset; l. 11. *de ini. l. 15. ad l. Corn. de sicar.*
 MATTHÆI pag. 797. nec non 3) *consilium spe-*
cialia dantem, quatenus reus principalis, abs-
 que eo peccaturus non fuisset; MATTHÆI p.
 799. STRYK. *de imput. fact. alien. cap. V. num.*
 LII. VI & 4) *instigantem*, ac nimis persuaden-
 tem; STRYK. *de iur. persuas. cap. V. vel* 5) *(scele-*
ris societatem expressam ineuntem; Landr. lib.
 II. art. III. art. CXLVIII. C. C. C. KRESS. *ad art.*
 CXI. §. VIII. * aut 6) *ad ipsum actum criminis*
realem operam conferentem; BEYER. *pos. II.*
ad art. CLXXVIII. Contra *extra ordinem ple-*
ctendum; 7) *qui noxios receptat*; GRANZ. *def.*
reor. P. I. p. 536. num. CCXLIX. 8) *qui de crimi-*
nis questu tantum participat; CARPZ. *quest.*
 LXXXVII. num. XLIII. 9) *in factis illicitis alte-*
rum instruit; HARPRECHT. *resp. LXXV. num.*
 XLV. 10) *aliquando qui crimen scienter non*
impedit; de COCCCI. *de soc. crim. pag. 7. vel* 11)
perpetratum celat; HERT. *lib. I. paroem. CII.*
 STRYK. *de curiosit. cap. V. num. XIV. aut* 12)
laudat, approbat, præmioque ex post pensat;
 LYNK. *de soc. crim. GRANZ. P. I. pag. 523. seq.*
 quamvis hisce posterioribus casibus pœna le-
 vior erit.

* Quid vero, si receptatio, & participatio *simul* concurrat, societasne criminis mox contracta videtur, ut ob talem concursum poena ordinaria infligi possit? Ita sane censere videtur HERT. *lib. I. paroem. CII. §. II.* Verum potius videndum, utrum receptatio factum *scelestum* antecedit, an consummatum subsequatur, ut recte definit KRESS. *ad art. XL. §. V.*

§. XXVII.

Causæ
mitigan-
di spuria.

Spuriis causis, quas vulgo Dd. molliendis poenis inseruire credunt, accenseo *in*signe rei *artificium*, *impunitatis promissionem*, *spontaneam rei confessionem*, *foemine intercessionem*, *paupertatem*, *numerum liberorum*, *conuersionem*; vid. MATTHAEI *de crim. cit. l. Lib. XLVIII. tit. XVII. cap. V.* CARPZ. *pr. crim. quest. CXLIX.*

§. XXVIII.

Quate-
nus vna
poena ab-
sorbeat
alteram.

Dictum est supra, (§. II.) poenarum inflictionem vnice salutem ciuitatis pro scopo habere. Quum vero sæpius quis plurium delictorum reus fiat; huic fini autem per vnã, alteramue poenam satis prospiciatur; præterea quoque plures poenæ sæpius mutuo se tollunt: inducta est regula: POENA MAIOR ABSORBET MINOREM; *art. CVIII. CLXIII. C. C. C. & ex ea fluens paroemia: wer einen erwirget kan io. todschlagen*; HERT. *paroem. CXVII.* Inde inferunt: I. Si plura delicta *capitalia* concurrunt, ex omnibus illud, cui præ ceteris *grauius* supplicium imminet, neglectis reliquorum poenis, eligendum esse; CARPZ. *quest. CXXXII. num. XIX. seq.* GLASEN, *ad art. cit. nisi quod ob frequentiam,*

& multitudinem delictorum aliquando exasperatio accedere possit; (§. XX.) CARPZ. cit. l. num. L. BERG. *El. crim. suppl. P. II. obs. XLVII.*

II. Si *capitalem* alterum, alterum *corporis afflictivam* pœnam meretur: hanc negligi, & solam *mortis* pœnam imponi; FARIN. *pr. crim. lib. I. tit. III. quæst. XXI. num. XXX.* CARPZ. cit. l. num. LXII. Si nullum ex concurrentibus *mortis* pœna dignum est, sed vel omnia, vel quædam *corporis afflictivam* merentur: vnam, quæ corpus adligit, pro omnibus imponendam esse; BERGER. *El. crim. p. 66.* ZIEGL. *Them. sel. de pœn. §. LV.* Denique IV. Si delicta concurrentia * *leuiora*, vt in *neutrum* corporis afflictiva, sed in *singula* leuior, vel arbitraria constituta, plures pœnas, quatenus *compatibiles* sunt, reo infligi; FRÖLICH *ad C. C. C. part. I. pag. 284.* quamuis & hic exasperationem ad fustigationem vsque admittat CARPZOVIVS cit. l. num. LXXXII. *seq. celeb. SCHOEPPF. de concurs. delict.*

* Aliquando tamen propter vnum idemque delictum multiplex pœna, sibi non contraria, dictari potest.

§. XXIX.

Ita quidem in foro de cumulatione pœnarum plerumque iudicatur; fateor tamen rationem, quam pro defendenda superiori doctrina, a *repugnantia* vel, vt loquuntur, *incompatibilitate* petunt, esse admodum imbecillem. Sunt vtique, quarum altera alteram consumit, pœnæ, si *naturalis* repugnantia adest, quo casu per se res clara. Verum pleræque subsistere simul possunt; ex *consuetudine*

Crisis de
cumulatione pœnarum.

tudine autem, vel potius *erronea* Dd. interpretatione pro contradictoriis, h. e. incompatibilibus habentur, ut non diffitetur CARPZ. *quest. CXXXII. num. LXIV. LXIX.* Ita I. plures capitis poenas huc refert IDEM *num. XXV.* II. Idem ius ad coniunctionem capitalis cum corporis afflictiva poena applicat *num. LXIV.* Quin imo III. ne quidem duarum corpus affligentium poenarum concursum admittit *num. LIX.* cum KENNEMANNO *dissert. p. 34. §. LVI.* Sed quoad *priorem* casum ob enormitatem criminum multiplicationem admittit IDEM *num. LXIV.* & ex professo probavit TREIBERVS *de poena gladii post suspendium.* Alteri tot exempla capitalis poenæ coniunctæ cum manus abscissione obstant. Sic namque MESSENIO *Suecos*, quod carmen famosum in *reginam* confecerat, & extirpationem gentis regis meditatus erat, ante capitis supplicium manus truncasse, patet ex THEATRO EVROPAEO *tom. VII. p. 80.* PUFFENDORFFIO *de rebus Suecic. pag. 996.* Exemplum pseudomonetarii ante executionem capitalis poenæ digitorum abscissione puniti habet HARPRECHT. *vol. nou. conf. C.* Similis prorsus sententia lata contra comites, LEOPOLDI proditores, quam exhibet LVNIG. *tom. I. Cod. diplom. pag. 1771. conf. HARPRECHT. vol. nou. conf. C.* Postremum denique ipse CARPZOVIVS in dubium vocat *num. LXXII.* Quæ si vera sunt, uti omnino sunt, non apparet, quo colore iactata contrarietas defendi possit. Sane quo iure relegatio cum fustigatione, adustio per forcipes candentes, cum capitali coniungi, citra *repugnantiam*, potest: eodem quo-

quoque aliarum pœnarum multiplicatio tolerari, nec rationi contraria dici potest. Aut ergo omnia hæc falsa, & iniusta sunt, aut ratio a repugnantia desumpta, genuinis destituitur fundamentis.

§. XXX.

Hoc modo salutis publicæ satis fit per pœnam. Pœna satisfactio-
 Quia autem delicta pleraque priuatos quoque nem priu-
 lædunt, nec tamen satisfactio publica priuatam vatam
 tollit: (Sect. I. §. XLIV.) sequitur, ut læsis priuatis non tol-
 uatim quoque succurratur, pœna publica licet lit.
 inflicta; vid. art. CVII. CCXI. CCXIII. CCXVIII.
 CARPZ. *quæst.* LXXX. num. CIII. LVDOVICI
de restit. rei furtiu. Neque aliud iure Germanico
 statutum esse, paroemia: *mit dem dode wed-*
det man dem richter, und büffet dem klager,
 euincit; cuius sensum genuinum paucissimos
 recte affecutos fuisse, docuere BEYER. *ad ff.*
tit. ad l. Corn. de sic. pos. VII. in not. lit. p. & B.
 HEINECCIUS *ad inst.* §. MLXX.

CAP. II.

DE

CRIMINE BLASPHEMIAE.

§. XXXI.

Excussa doctrina de natura pœnarum Conne-
 communi, iam ad eas, quæ singulis xio.
 delictis sunt *propria*, progrediendum.
 Quum vero hæc utique delictis debeant esse
 proportionatæ: (§. XX.) de iustitia earum

non facilius constare poterit, quam si in singulorum delictorum naturam, & indolem inquisiverimus; quem in finem capitibus sequentibus labor ad utrumque caput dirigendus erit. Examinanda itaque sunt delicta *publica*, quorum in censum refero *blasphemiam*.

§. XXXII.

Blasphemia quid? Est autem *BLASPHEMIA* *verbum vel factum ad contumeliam S. Trinitatis directum*; * *art. CVI. C. C. C.* Id vero quum duplici modo fiat, *S. Trinitatem immediate*, vel *mediate* despectui habendo: inde oritur distinctio inter blasphemiam *MEDIATAM* & *IMMEDIATAM*.

* Ita proprie & in foro *criminali* blasphemia sumitur: alias blasphemare in sensu generali significat, *impugnare*; *DV FRESNE* voce: *blasphemare*; vel quamcumque *iniuriam* alteri inferre; de *LYDEWIG tom. II. reliquiar. dipl. XII. p. 192.*

§. XXXIII.

Quid immediata. Quum ergo per blasphemiam maiestas *S. Trinitatis* lædatur: (§. XXXI.) sequitur, *immediatam* committere eos, 1) qui ista de *DEO* prædicant verbis, quæ *directe* conceptui, quem de maiestate eius habemus, repugnant; 2) qui *attributa* eidem negant; *cit. art. VI. aut* 3) alio modo *DEO* *maledicunt*, & verba obscœna adversus illum proferunt; *Nou. LXXVII. CLASSEN. ad cit. art* quorum etiam refero casus relatos a *GRASSO in collat. iur. Rom. cum recess. imp. sect. XV. pag. 740. seq.* Quum id *factis* quoque fieri possit: 4) huc refero illos, qui *Dei,*

Dei, Christique imagines conspurcant, lace-
rant, maculant, animo maleuolo, & irreligi-
oso; * DECIAN. tom. II. lib. VI. cap. II. num.
XV. DAMHOVD. pr. crim. cap. LXI. n. XX.
SCHNEIDER, de iur. imag. cap. fin. §. VI. ILL.
LEYS. spec ad ff DLXV. n. XIV. Exempla ex-
hibent BERGER. El. crim. P. I. obs. XXXV.
DÖPL. pag. 947. CLASEN. cit. l. THEOD. coll.
crim. p. 679. FRÖLICH. ad C. C. C. P. II. p. 7.
BOCER. class. IV. disp. X. th. XVI.

* Addit quoque BEYER ad cit. art. pos. IV. & FRÖ-
LICH. p. 8. casum, quo id, quod soli Deo compe-
tit, creaturae tribuitur, sed hunc casum sub *secun-
do* contineri, iam docuit ROMANVS de crimine
blasphem. C. I. th. XXII.

§. XXXIV.

Contra sequitur, in *mediatam* incidere, 5) de *Quid*
Sanctis; FRÖL. P. II. p. 8, n. VI. vel *Maria*, *mediata?*
Deipara, irreligiose, ac iniuriose in *Dei*, vel
Christi contumeliam loquuntur; LVDOV. ad
cit. art. CVI. aut 6) alteri per *sacramenta*, *passio-
nem*, & *vulnera* Christi mala imprecantur, aut
7) de his, verbis *sceleratis*, loquuntur; KRESS.
ad cit. art. §. VI. n. II. LEYS. sp. DLXV. num.
VII. quamuis, quia eiusmodi imprecatio in
contumeliam Dei vergere debet, facile pateat,
cur 8) non *quævis* verba probrosa, aut execrabi-
les orationes huc pertineant; KRESS. cit. l. num.
III. Ordin. Crim. Austr. art. LIX, GVARIENT.
Cod. Austr. p. 686. quamuis arbitrariam pœnam
nihilominus mereantur, vt plenius docet
WILDVOGEL de iur. circ. tempest. in f.

Q 5

§. XXXV.

§. XXXV.

A quibus
commit-
tatur. Quandoquidem porro absque *dolo malo* hoc crimen concipi nequit: (§. XXXI.) eu-
dens est, eum quoque blasphemare, qui 1) *conditionate* Deum conuiciis proscindit; FRÖL. P. II. pag. 9. BERG. *El. crim. P. I. obs. XXXV.* 2) qui vel *prima* vice hoc modo peccat; ne-
que enim *reiteratio* requiritur præcise; RO-
MAN. *cit. l. tit. II. §. XXXVII. diff. BERL. P. IV. concl. I. num. LXXXVIII. DECIAN. cit. l. lib. VI. cap. III. num. XXVI.* contra 3) huc non
pertinere, qui *bona fide* errant; quales sunt *Sociniani, Iudæi, &c.* quicquid dicant THE-
SAUR. *dec. CCXLI. num. VI. MENOCH. de ar-
bitr. iud. quest. lib. II. cent. IV. caus. CCCLXVII. num. IV.* vid. *differt. mea de var. sacril. spec. ex
ment. iur. can. prior. §. VI.*

§. XXXVI.

Pœna
apud Iu-
dæos Ro-
manos
&c. Pœna huius criminis apud IUDÆOS erat
lapidationis supplicium; Leu. XXIV. 16. Ius
CANONICUM *pœnitentiam ecclesiasticam in il-
lud constituit, cap. 2. X. de maled. quæ in con-
cil. Lateran. de anno MDXIV. S. IX. ad trire-
mes vsque extensa. Ius CIVILE vero Nou.
LXXVII. ultimum supplicium constituit.*

§. XXXVII.

Pœna ex
legibus
Germa-
niæ. Leges GERMANIÆ varia supplicia memo-
rant, pro ratione circumstantiarum adplicanda.
Recessus imperii de anno MCCCCXCV. MD.
MDXII. MDXXX. MDXLVIII. MDLXXVII.
ultimum supplicium definierunt ob blasphe-
miam *immediatam; vt testantur BERL. cit. l.*

CARPZ. *quest. XLV. num. XX. BERG. El. crim.*
P. I. p. 126. P. II. p. 363. HARPRECHT. resp.
LXXXI. num. LXXXII. KRESS. cit. l. §. VII.
 WERNH. *P. VIII. obs. CCCXCIX. abscissionem*
linguæ, fustigationem, carcerem, & similes
*ob mediatam; * Rec. cit. de ann. MDXII.*
MDLXXVII. tit. Vto. DÖPL. p. 440. BEYER. ad
cit. art. pos. XVIII. GRASS. cit. l. §. XX. quæ
poenæ aduersus eos quoque locum habent, qui
palam commissam blasphemiam subticuerunt,
vel reos receptorunt; R. I. MDXLIIX. tit. I. IV.
 BLVML. *cit. l. num. IV. XI. Alibi, vt in regno*
Neapolitano, perforatio linguæ mediante clauo;
 GRAMMAT. *dec. L. n. I. in Hispania notatio la-*
biorum ferro candente, teste COVARRVIA ad
cap. 2. de pact. in 6. §. VII. in Italia condemna-
tio ad triremes; FARIN. pr. crim. L. I. tit. III.
qu. XX n. LXVII. in Dania linguæ resectio cum
capitis, palo imponendi, amputatione obtinet;
Ius Dan. CHRISTIN. V. lib. IV. cap. I. §. VII. p.
542. Iura Herbipolitana, & Austriaca allegat
 KIRCHGESN. *trib. nemes. rect. iud. p. 354. 357.*
 Aliorum locorum leges recenset KRESS. *cit. l.*
§. pen. Ord. pol. Magd. fere ad ius commune
sele accommodat, cap. LXIV.

* In Saxonia imprimis numellarum poena contra exe-
 crationem per *sacramenta* statuta; *ordin. pol. Sax.*
MDCLXI. tit. III. §. VI. de cuius vero sensu quon-
dam Icti Saxones vehementer disputarunt, docente
BEYERO ad cit. art. in f.

§. XXXVIII.

Quemadmodum vero huiusmodi supplicia Mitigantur
 non nisi ob *manifestum dolum*, locum sibi *tia.*
 vindi-

vindicant: ita varii casus pœnam imprimis capitalem mitigant; quorum refero 1) calorem *iracundiæ*, dummodo non sit in Deum directus; R. I. MCCCCXCV. §. *nemlich*, 2) *ebrietatem* summam; R. I. de anno MCCCCXCV. MD. LYNK. *dec.* DCCXIX. BERG. *El. crim. P. I. p. 147. P. II. obs. IV.* 3) *pœnitentiam* in continenti declaratam; R. I. MDXXIX. §. VI. GRASS. *cit. l. p. 748. FRÖL P. II. p. 15.* 4) *Coniugia in Mariam, & sanctos* inter protestantes emissa; BERL. *cit. l. CARPZ eod. LVD OV. ad cit. art. non autem* 5) *personæ dignitatem*; R. I. MDXLIIX. MDLXXVII. 6) *consuetudinem*; R. I. MCCCCXCV. §. *es finde*; KRESS. *cit. l. §. VI. num. V. aut* 7) *statum clericalem*; BERL. *cit. l. num. CIX. vel* 8) *reiterationis defectum*; BEYER. *pos. XIV. ad cit. art. CLASEN. ad eund. CARPZ. P. IV. cap. I. per tot.*

§. XXXIX.

Quis de
hoc cri-
mine
cogno-
scat.

Quamquam vero hoc delictum inter *ecclesiastica* referatur; *cap. 2. X. de maled.* quia tamen in salutem publicam influit, & ideo omnino *publicum* est: merito eius cognitio imperio *mero*, quod secularibus proprium est, inter nos vindicatur; CARPZ. *P. I. const. I. def. IX.* ipsumque facinus pœnis humanis recte coercetur; BEYER. *ad art. CXI. P. X.* Quemadmodum vero in his, licet *enormia* fuerint, in processu a via *ordinaria* non deflectendum; quin potius, quo *maius* præiudicium ex crimine quodam imminet, eo *diligentior* inquisitio requiritur: (Sect. I. §. CXC. 6.) ita inter somnia Dd. referendum, quod in *blasphemia* omnis de-

defensio, & reprobatio excludi debeat; vid.
CLASEN. *b. art. in f. BOER. dec. CCCI. n. XII.**

* Quin imo in *Saxonia electorali* iudex inferior irrequisito dicasteriorum iudicio maledicos punire potest; *const. el. l. p. 4.*

CAP. III.

DE

CRIMINE PERIVRII.

§. XL.

Species criminis, quo diuina maiestas lædi- Periu-
tur, est PERIVRIUM, quod mediante iuram-
iuramento committitur; estque nihil aliud, quid?
quam *prouocatio vindictæ diuinæ, sub conditione mendacii aut perfidiæ facta, ubi mentimur, aut fallimus, aut fallendi propositum habemus; vel breuius: dolosa iuramenti violatio.* Quamdiu ergo inter homines nondum constat, mentitum, aut perfidum esse iurantem, *iusiurandum* est: detecta autem perfidia, periurium habetur, & in foro *ciuili*, quia crimen constituit, punitur; CL. OTTO *de periur. per gen. princ. cap. I. §. II.*

§. XLI.

Ex hac definitione sua sponte fluit: omne Requi-
periurium supponere 1) *dolum* malum ad fal- sita.
lendum directum; 2) *fidem iuratam* fractam;
cap. 1. f. C. XX. qu. 2.

§. XLII.

Quum ergo absque *dolo* malo ad fallendum Commit-
directo concipi nequeat: (§. XLI. 1.) sequitur, titur do-
1) in hoc crimen incurrere, qui *scienter** *fidem* lo malo.
iura-

iuratum in tertii præiudicium fallunt; licet 2) per *falsos* Deos ex religionis suæ erroneis principiis iurent; *cap. 10. C. 22. quest. 5. c. 16. C. 22. qu. 1. l. 5. §. 1. de iurei.* 3) qui ex Memnonistis sub formula: *bey mannen wahrheit, falsum* asseuerant; MATTHÆI *lib. XLVII. tit. f. n. IV.* contra huc non pertinere, qui *bona fide* falsum iurant; CICERO *Lib. III. de off. c. XXIX. Cap. 3. C. 20. quest. in f. 5*) qui *mentis* non sunt compotes; *l. 26. de iureiur.* vel 6) *doli* non capaces; aut 7) *dolo, vi, metuque* ad iuramentum adacti; *cap. 8. 15. 28. X. de iureiur.* vel 8) *natura*, aut factio *tertii* impediti, iusiurandum non seruant; LAVT. *tit. de iurei. th. XXXIIX.* BARDILI *Ex. XXIV. th. VI.* vel 9) ob notabilem *status* mutationem contra iusiurandum agunt; vid. de COCC. *CEII de claus. reb. sic stant.*

* Inde formula Romanorum solennis: *si SCIENS fallo ita me Diespiter salua vrbe, arceque, bonis eiiciat ut ego hunc lapidem CVIAC. l. obs. XXIV.*

§. XLIII.

Et viola- Quia porro in periurio *iurata* fides violatur; tione fi- (§. XL. 2.) essentia iuramenti vero in prouoca- dei iura- tione *vindictæ* diuinæ consistit: (§. XL.) sequi- tur, in hoc crimen non incurrere, 10) qui abs- que contestatione *diuini* nominis, perfidiam committunt; 11) qui simplicem *profanationem* nominis diuini, vel 12) solam *obtestationem* vsurpant; 13) qui clausulam: *bey adlichen ebren und trenen*, violant; ERTEL. *obserr. illustr. P. I. obseruat. XXIV. dissent.* MATTH. *cit. l. num. IV.* alias vero nihil interesse 14) *utrum* iuramen- tum

tum iudiciale, an extraiudiciale; KRESS. ad art. CVII. §. I. num. II. 15) a iudice, vel partibus delatum fuerit; FRÖLICH P. II. tit. VI. num. III. modo Deum vindicem vocauerit iurans; 16) lucrum ex periurio quis habeat, nec ne? CLASEN. ad h. art. p. 396.

§. XLIV.

Ex utroque axiomate & quia iuramentum de rebus præteritis, vel futuris præstari solet, fluit, periurium duplici modo committi: 1) falsum scienter pro vero asserendo; art. CVII. C. C. C. 2) fidem iurato datam violando; quorsum etiam casus de fracta vrpheda pertinet art. CIX. C. C. C. Quot modis.

§. XLV.

Coërcitio huius delicti pro diuersitate casuum, & legum varia est. In IYDAEORVM *Ἰουδαίων*, licet Deus vindictam sibi reseruasse videatur: Exod. XX, 7. Deut XXIII, 23. constat tamen lapidibus obrutos fuisse periuros; Leuit. XXIV, 14. Imo & ethnicis illud exitiosum fuit, adeo, ut ab Aegyptiis morte lueretur; DIODOR. lib. I. cap. VI. Idem ius apud Scytas, si quis per solium regium peierauerat, obtinuit; STRABO lib. II. cap. III. HEROD. lib. IV. p. 108. Apud Græcos lingua peierantibus abscissa; HARMENOPOL. promt. lib. I. tit. VII. Poena apud Iudæos, & Græcos.

§. XLVI.

Inter ROMANOS, stante republica libera, nulla in hoc crimen poena ciuiliis statuta. Solus Censor ignominia notabat periuros; GELLIVS L. VII. N. A. cap. XIX. cuius animaduersionis celebre est exemplum, quod exhibet VALE- Apud Romanos.

RIVS MAXIMVS *lib. II. cap. IX.* Pontificibus vero *expiatio* peierantium per Iouem concredita erat; PLAVT. *in Rudent. act. V. scen. III.* GRVTER. *de vet. iur. Pontif lib. II. c. II.* *Falsum testimonium* extra ordinem deiectione e saxo Tarpeio coërcebatur; * GELL. *cit. l. lib. XX. cap. I.* Sub *imperatoribus* vero memoratur *fustium casio* eis adplicanda, qui per genium principis peierauerant; *l. 13. §. 6 de iurei*: alias vero *exilium*, *l. 1. de stellion. nec non infamia*, *l. 41. C. de transf. dignitatis priuario l. 18. C. de dignit. vid. l. 2. C. de indict. vid. toll. Nou. LVII.* quanquam *regulariter* periurium Deum ultorem habere existimarent; *l. 2. C. de reb. cred. vid. CL. OTTO de periur. per. gen. princ. WESENB. ad cit. l. 2.*

* Quemadmodum vero adhuc sub indice lis est, vtrum quondam *omnes* testes, & *semper* iuramento fuerint obstricti; consequenter, an hæc poena *periurii*, aut *falsi* fuerit, dubium est: ita tamen illud certum, legis allegatæ rigorem postea temperatum, ac restrictum fuisse ad *relegationem*, *exilium*, *infamiam*, aliquando, ad poenam *capitalem* simplicem; *l. 16. de test. l. 2. §. 1. ad l. Corn. de sic. PAUL l. V sent. tit. XV. ILL. LEYS. ad ff. sp. CCLXXXVIII. n. 1.*

§. XLVII.

Ex iure
Canoni-
co. CANONES sicut alibi; ita quoque hic suspensione ab officiis, & excommunicationis fulmine incedunt; *c. 2. X. de fideiuss. c. 2. cap. 22. quæst. 2.* reum a testimonio imposterum arcent; *c. 2. X. de purg. can. & infamia commaculant; c. 10. X. de iurei.*

§. XLVIII.

§. XLVIII.

GERMANORVM leges veteres *Salica*, *Baiua*-Germani-
riorum, *Ripuariorum* de hoc crimine silent. ^{CO.}
 Nec mirum, quia hæc laus Germanis propria:
datam fidem rebus omnibus antehabere; TACIT.
l. XIII. Annal. cap. XIV. CAROLI M. tempori-
 bus, quibus periuria *potissimum* inualuerunt,
 ex consuetudine iurandi, & multitudine con-
 iuratorum, *manus amputatio* constituta; *capit-*
ul. c. X. apud BALVZ. *T. I. pag. 197. 425. 431. 795.*
860. 1220. cui congruunt LL. *Langob. l. II. tit.*
LVII. & Frislon. tit. X. Durior lex *Sax. tit. II.*
 qua *scienter* peierantes capite, *nescientes* ma-
 nus abscissione, vel eiusdem redemptione pu-
 niebantur; vid. GAERTNER. *ad cit. l. pag. 46.**
 Eiusdem rescissionis meminit *spec. Sued. c.*
CCCXLIII. nec non *Ius Dithmarsicum*, elegans
 iuris patrii monumentum, *art. CXIX.* In *Bohe-*
mia, & *Moravia* gladio vindice periuros puniri
 iussit IOSEPHVS *in const. crim. art. XIX. §. IV.*
 vid. GERHARD. *de crim. periur. c. II. §. II.*

* Ita vero evidens, cur periurium inter causas iudicii
 Westphalici *Vehmrogicas, die baum vvirgig vva-*
ren, olim relatum fuerit? DATT. *de P. P. l. IV. c.*
III. num. XLV. MEIBOM. *de irmensula c. XII.*
inter scriptores rer. Germ. T. III.

§. XLIX.

Iure hodierno ex constitutione CAROLI-Poenæ iu-
 NA, qui iuramento *l. iudiciali*, siue a iudice, ^{ris Caro-}
 siue a partibus delato, *ILL. WERNH. P. V.* ^{lini gra-}
obs. CXXI. FRÖL. P. II. tit. VI. num. III. peie- ^{uiores.}
 R rauit:

rauit: 1) *infamia iuris* * notatur; 2) *lucrum*, si quod periurio acquisiuit, restituere debet; 3) ab omnibus *dignitatibus* excluditur; 4) *digitos*, quibus iurauit, vel in praxi, priores articulos amittit; ** *art. CVII. C. C. C. BERG. El. crim. p. 24.* Eademque poena corporalis *indistincte* locum habere debebat, siue peferans proprii *lucri* caussa, siue ob *alium* finem, patrimonium priuatum non concernentem, fidem sefellerit; quum a) inueterata Germaniæ circa isthanc poenam *consuetudo*, ad quam Imperator prouocat, hanc distinctionem nullibi confirmet, (§. XLIX.) & b) præterea regulæ bonæ *interpretationis* eam haud admittant, docente LEYSERO *med. ad ff. sp. DLXVII. n. XXII.* denique c) casus *sequenti* articulo expositus, eidem simpliciter obstat. Sed in foro rigorem articuli ad casum *priorem* restringunt; LYNCK. *dec. CLXXIX.* KRESS. *ad h. art. §. I. num. II.*

* Non facti, vt contra STEPHANVM docuit CLASEN. h. Neque etiam hæc poena exemplo ZIERIZII ad l. 41. C. de *transact.* restringenda.

** Quia per ista membra peccauit, rationi vero consentaneum est, ea quemque corporis parte puniri, qua deliquit; quem morem puniendi variis exemplis illustrat MATTHÆI *de crim. p. 75.* Quod si reus hosce articulos iam amisit, æquum est, vt poena *suftigationis* vel *relegationis* surrogetur; non vero alii digiti rescindantur, quum hic casus in legibus non decisus sit: in dubio autem interpretatio legum in benigniorem partem fieri debeat; WILDVOGEL *de iur. man. dextr. p. 55.* SPEKHAHN. *quest. LXXXVII.* quicquid dicat COLER. l. *dec. CXIV. num. IX.* vid. FRÖL. *P. II. p. 86.*

§. L.

Quum vero hæc abscissio ad iuramentum *iu-* Leuiores.
diale pertineat; (§. LIX.) præterea in arbitra-
 riis ad *effectum* delicti respiciendum sit: (§. XX.
 3.) concludunt interpretes: 1) leuiorem pro
 arbitrio iudicis locum habere, si promissioni-
 bus, vel renunciationibus *extraiudicialibus*
 peieratum; * CL. KRESS. *ad art. CVII* vel 2; si
 contra iuramentum *generale* ab officialibus
 præstari solitum, actum est; IDEM *cit. l. 3*) si
 damnum datum *leuius* fuerit; CLASEN. *p. 396.*
 CARPZ. *q. XLVI num. XLVII.*

* Neque enim hoc iuramentum admonitio præcedere
 solet; consequenter non pertinet ad *cit. art.* qui lo-
 quitur *von einem gelehrten eyd.* Tale autem nil
 aliud est, quam, quod auisatione de vitando per-
 iurio constat; vti recte cum aliis articulum accipit
 CELEB. KRESSIVS. Notio enim vocabuli: *leh-*
ren, idem involuit, quam *unterrichten*, siue id
 fiat a iudice, siue in iudicio a ministro ecclesiæ.
 Equidem MYLIVS *diff. de admonit. de vitand.*
periur. §. III. hanc interpretationem erroris accusat,
 & verba allegata *von einem zierlichen eyde*, h. e.
 iureiurando corporali *solemni*, quod nudæ *asseuera-*
tioni simplici opponitur, accipit. Verum sicuti
 simplex asseueratio nudam *obtestationem*, non iu-
 ramentum infert, nec iureiurando *solemni* opponi
 potest: ita substitutio *eines zierlichen eydes* paulo
 obscurior, nec contra interpretum communem sen-
 tentiam genuinis ex rationibus hætenus proba-
 ta est.

§. LI.

II. *Testes* peierantes itidem pro ratione Poenate-
 damni dati coërcentur. Proinde a) in caussa *istum pe-*
criminali facinus *talione* luunt; *cit. art. CVII.* ieran-
tium.

§ LXVII. l. 9. C. de accus. l. 10. C. de calumn. Praxis vero hanc restringit ad casum, vbi *dolus cum effectu* concurrit, quamvis & de *talione* dubitent BEYER. ad art. LXVIII. pos. XXXV. & CLASEN. ad art. CVII.) alias vero *arbitrariam* substituunt LVDOV. ad art. LXVIII. CARPZ. qu. XCIII. num. XLVI. b) In caussa *ciuili*, pro *ratione damni* illati, vel *lucris* percepti *arbitraria* obtinet; CLASEN cit. l. p. 397. RICHT. Vol. II. conf. CCCLIX num. VI. non *exclusa* digitorum *ademptione*; (§. XLIX.) LYNK. dec. CLXXIX. STRYK. V. M. ad l. Corn. de fals. §. f. cuiusmodi *supplicis* c) ii quoque *afficiuntur*, qui *alium* seducunt ad *peierandum*; art. CVII. C. C. C.

§. LII.

Vrpheda
quid?

III. Superest casus de *fracta vrpheda*. Hoc nomine quondam *veniebat* quæcunque *compositio* & *transactio iurata* inter *occisorem* & *gentem occisi*, *vindictæ abolendæ*, & *iracundiæ placandæ* *caussa inita*; vt apparet ex *capitul.* apud BALVZIVM T. I. p. 371. Postea *prædicari* coepit de *promissione iurata*, *plerumque in charitam coniecta a captis in bello post dimissionem præstari solita*, quod *pacem seruare*, & *ab omni ultione abstinere* *vellent*; WEK von der stadt Dresden p. 156. Act. Lind. p. 120. Hodie vero est *cautio iuratoria ore prolata ab iis*, qui *ex carcere propter præcedens delictum dimituntur*, vel *relegantur*, de *non redeundo*, nec *iniuria carceris vindicanda*; quam si *reus præstare detrectat*, in *eius animam iurat carnifex*. CLASEN. ad art. CVIII. LYNK. dec. LIII.

§. LIII.

§. LIII.

Qui ergo 1) *vi hostili*, vel *nouo crimine* contra vrphedam agit, pro ratione criminis denuo commissi, punitur; *cit. art. CVIII. Landr. l. III. art. 1.* 2) qui *solo reditu* doloso vrphedam frangit, digitorum abscissione coërcetur; quam poenam Saxones stricte obseruant, relegatione repetita vice imposita; *CARPZ. quest. XLVII. num. XIV.* Alibi 3) *prima* vice redeunti fustigatio * cum perpetua relegatione imminet; *altera*, digitorum abscissio; *tertia* denique vice, gladius; * *CLASEN & KRESS. b. LYNCK. dec. CCCCXVI. Ord. Austr. Crim. art. XCII. GVA-RIENT. Cod Austr. p. 75.* Sunt tamen, qui vltimum supplicium ad *quartam* reuersionem restringunt; *BLVML. ad art. CVIII. num. IV.*

* Quid si iam ab initio fustigatus sit reus? *BERL. P. V. concl. LXXII. n. XXXIII.* redeuntem simpliciter capite plectendum esse vult; sed vid. *CARPZ. qu. XLVII. num. XXV.* Cardo controuersia in eo potissimum consistit, vtrum amputatio manus, vel digitorum, sit *acerbior* fustigatione? quod omnino asserendum; vt ex moribus Germanorum veteribus, & recentioribus probauit *CRELLIUS de iur. manuum. §. XXXVII.*

** Non sufficit tamen *sepius* rediisse, nisi quoque apprehensus fuerit reus; adeoque pro *uno* reditu habetur, si semel in manus iudicis inciderit. *BERL. cit. l. n. XXXIV.*

§. LIV.

Quemadmodum vero hæ coërcitiones ad *Mitigan-* reditum *dolosum* vnice pertinent: (§. LIII.) *tia.* consequens est, vt hic rigor non attendatur

quoties, 1) relegatus *clam*, ex caussa indifferenti, cum intentione paulo post redeundi, 2) ob *famem*, 3) *pestem*, 4) vim *hostilem*, 5) *voti implendi* caussa redit; CARPZ. *quæst. XLVII.* FRÖL. *P. II. l. I. tit. VII. num. III.* 6) quoties ignorans *fines* territorii reuertitur, vel 7) vim iuramenti se ignorasse probabiliter allegat; BERGER. *II. resp. LXXI.* 8) reuertens est homo *simplex*, stupidus bardus; WERNH. *P. V. obs. LII.* vel 9) nullum *tempus* relegationi adiectum, sed illa *simpliciter* decreta; GRANZ. *P. II. p. 256. n. XV.* Addit CARPZOVIVS, 10) quum quis in territorio mansit, nec vnquam exiit, 11) vel sine consultatione Ictorum extraneorum relegatus est; quod plus *autoritatis*, quam *rationis* habet. KRESS. *ad art. CVIII. §. I. n. II.*

CAP. IV.

DE

CRIMINE MAGIAE VEL
SORTILEGII.

§. LV.

Magiæ
crimen
iam diu
notum

Sequitur MAGIA, inde a primis fere mundi incunabulis inter gentes nota, ac cognita, & summa ex superstitione ad posteros propagata, non tamen sub eodem conceptu apud omnes peræque retenta. Historiam personarum pro magis habitatum in compendio exhibent NAVDÆVS *de erud. fals. de mag. susp.* & FRANCISC. HUTCHINSON. *Tr. von der zauberey.* Ipsam criminis existentiam magnis animi motibus propugnarunt SPRENGER *in malleo*

leo maleficarum; BINSFELD. de confessionibus maleficorum; BODINVS in demonomania; DEL RIO in disquisitionibus magicis; REX IACOBVS in demonologia; FRANCISCVS TORREBLANCA de magia. Contra eam oppugnarunt REGINALDVS SCOTVS in deteptione artis magice; PATINVS in Patinianis; WIERIVS de prestigiis demonum; THOMASIVS de crimine magia; IACOB BRUNNEMANN von der zauberey; WAHRLIEB von der nichtigkeit der zauberey.

§. LVI.

Magia est vocabulum *μέγαν*, & pro natiua sua *Magia*,
 significatione iis quondam proprium fuit, qui *quid, &*
 cognitioni *elementorum*, & rerum *naturalium* *quotu-*
 operam dederant; SRABO lib. I. § XV. *geogr.* * *plex.*
 Sed nomen hoc *odiosum* fecit colluuius impo-
 florum. Vnde postea iis tributum, qui vel ob-
 seruatione siderum, vel artibus prohibitis, vt &
 rerum, ac verborum maleficiis omnia se scire,
 ac facere posse profitebantur; a variis artibus
præstigiatores, necromantici, arioli, incantato-
res, venefici, dicti. WIER. de *præstig. demon. lib.*
I. cap. I. XII. Nominatim e *medicina* natam esse,
 ac specie salutari irrepsisse artem magicam scri-
 bit PLINIVS *H. N. lib. XXX. c. I.* Hinc in NA-
 TVRALEM, quæ circa NATVRAM, eius-
 que occultas qualitates, & operationes pon
 omnibus obuias, versatur, & PRAETERNA-
 TVRALEM, seu supersticiosam, vel diabo-
 licam, quæ cacodæmonis concursu mira, &
 captum hominum superantia producit, diui-
 di coepit; FRÖL. *P. II. tit. III. n. I.*

* Prima origo magorum dubia. Plerique illos a *Chaldeis* repetunt; MARSHAM *Chron. Aegypt.* p. 142. Alii ZOROASTREM inuentorem constituunt ob testimonium PLINII *H. N. lib. XXX. c. 1.* Rurfus aliis primitias ex *Aegypto* petere placet; CONRING. *Hermet. medicin. l. 1. C. XIV.*

§. LVII.

Præternaturalis
magiæ
species.

Hæc posterior species *μαγία ἐξοχὴν* MAGIA dicitur, quæ ex mente Doctorum est *crimen, quos quis commercium cum diabolo habet.* Quod commercium quum varium finem habeat, non potuere non plures nouæ species inde propullulare. Enim vero 1) eius rei esse censentur, qui pactum *expressum* solenne, aut minus solenne cum diabolo ineunt, siue alicui nocuerint, siue non; THEOD. *coll. crim. p. 1009.* BERL. *P. IV. concl. III. num. IV.* SCHILT. *EX XLIX. additam. th. XVI.* vel 2) qui mediante *tacito* pacto *commercium* cum cacodæmone habent, quorum refero qui cum eo carnaliter se commiscunt: CARPZ. *qu. XLIX.* vel 3) choreis ac commessationibus in monte *Bructerorum* interfunt; * IDEM *qu. L. n. l. 4)* qui se in *suc- & incubos*, vel alias bestias transformare possunt; BERL. *cit. l. num. LXII.* FRÖL. *P. II. tit. III n. X.* 5) qui artem *vectoræ* per hircos norunt; BERL. *cit. l. concl. V. num. LXVII.* 6) qui arte *diabolica* per cribrum, vel speculum diuinare conantur, *christallenkucker, kluge frauen*; BERL. *cit. l. concl. V. num. XXXII. XL.* 7) qui *carminibus*, incantationibus, & imprecationibus ad eripiendam generandi potentiam, vel alias artes prohibitas exercendas vtuntur, *seegensprecher*; 8) qui *occulta* quauis ratione alteri

teri quoad vitam, & corpus nocent; IDEM
concl. III. num. XIX. Et concl. V. num. LII. 9)
 tempestates, & tonitrua excitant, mures, pedi-
 culos, & eius generis nocitias bestias produ-
 cere, & in fruges immittere possunt; IDEM
concl. III. num. XXVIII. XXX. CARPZ. qu.
XLVIII. n. LV.

* Non noua, sed vetus hæc est persuasio, mulieres
 quasdam ante Calendas *Maii* daemoniaco itinere
 per aërem ad montes, Incosque ferri; docente
 KEYSLERO *Antiq. Celt. p. 88.*

§. LVIII.

Dari huiusmodi crimen, variis ex rationibus Eius exi-
 inferunt: Lex autoritate *scripturæ sacræ; Exod. stentiæ*
XXII, 18. Leu. XX, 6. 27. Deut. XVIII, 10. seq. I Sam. argumen-
XXVIII, 7. II. ex uniformi & circumstantiali la- ta.
 miarum confessione; III. ex *consensu gentium,*
 & doctorum per tot secula probato; MAVRIT.
de denunt. sagar. KLEIN. de iud. lam. confess.
 Verum quæ a) S scriptura de magis refert, ad
 veneficos, hariolos, similesque stelliones per-
 tinent, (quibus mulierem ventriloquam, cuius
I Sam. XXVIII. mentio fit, accenseo; RAINAL-
DVS SCOTVS lib. VI. cap. VIII. BOCHARTVS
de animal. scripturæ S P II. lib. III. cap. V.) vt
 erudite docuit vir clarissimus BRUNNEM. *von*
der zauberey cap. I. §. VIII. conf. HVTCHIN-
SON & ST. ANDREAE von der zauberey b)
 Vniformitatem iam solide detexit OLDEK. *dec.*
III. quest. IX. cum Aut. caut. crim. dub. XXVIII.
arg. IV. Denique c) consensus gentium
 crimini non realem existentiam tribuit, sed
 historiam de hisce fabellis probat, ac illustrat.

§. LIX.

Quæ re-
futantur.

His porro ex philosophia naturali 1) accedit axioma ab ipso CARPZOVIO, & sequacibus agnitum: THEOD. cit. l. p. 944. *diabolum ordinem naturæ immutare, & miracula edere non posse*; adeoque a) fabulosam esse assumptionem corporis *solidi*, quam vulgo diabolo tribuunt, cui vel solum effatum Christi *Luc. XXIV. v. 39.* obstat; THOMAS. *de crim. mag. §. XXXII.* b) fictitios cum malo spiritu esse *concubitus*, quorum possibilitatem nec AVGVSTINVS *de ciuit. Dei l. XV. ex Gen. cap. VI.* nec BINSFELD. *de conf. malef. p. 67.* nobis persuadebit; nec *cap. XVII. Leuit. v. 6. seq.* quod erudite explicat SPENCER *de leg. Hebr. ritual. l. II. C. AL. & BOCHARTVS in suo Chanaan p. 444.* c) falsam *transmutationem* in hircos, * quicquid demum ex fato coniugis *Loth*, aut exemplo *Nabuchodonosoris* proferatur; d) falsas procreationes *tempestatum*, quas iam inter gentiles fabulis accensuere SENECA *nat. qu. l. IV. C. VII.* PLINIUS *H. N. l. XXVIII. C. II.* e) volitationes per *aërem* ad montem *Bructerorum*; BRUNN. *cit. l. §. XX.* B. HOFFMANN. *de pot. diabol. in corp. human.* FICHARD. *conf. III. num. II.* HARPR. *conf. VII. num. XVII. CXIV.* WIER, *de præst. demon. lib. III. cap. XI. XII.*

* Vocatur hæc *lycantropia*; quam strenue defendit BODINVS: sed BINSFELD. p. 61. per illusionem & apparentiam eam perfici existimat.

§. LX.

Pœna
apud su-
dæos, ac
Perlas.

Inter IVDÆOS magorum denominatione celebres sunt *venefici, arioli, haruspices, astrologi*, & eius generis *diuinatores alii*, in quos Deus

Deus ideo *capitalem* pœnam constituit: quia id hominum genus populum Iudaicum ab se abalienabat, ad superstitionem perducebat, & sic hæ artes ex indole Theocratix non poterant non tanquam species *criminis læsæ maiestatis* seuerissime vindicari; BRUNN. cit. l. §. VIII. Genus mortis, quod subire debebant, erat *lapidatio*, Lev. XX, 27. Exod. XX, 17. Similiter apud Persas omnium grauissimum supplicium obtinuit, ita ut reorum caput in amplo lapide impingerent, & rursus alio superinducto lapide, illud effringerent; referente PLUTARCHO in *Artaxerxe*.

§. LXI.

Secundum leges ROMANAS in censum mago-^{Roma-}rum referuntur 1) omnes, qui artem *diuinationis* ^{nos.} profitebantur, & Chaldæi, Mathematici, * Arioli, Aruspices vocabantur; GOTHOFR. ad l. 4. C. Theod. de mal. & math. 2) qui malis *venenis*, vel *incantamentis* nocebant; IDEM ad l. 3. eod. Cuius modi artes *odiosæ, nefariæ, Dardaniæ* passim vocantur, Romanisque admodum familiares erant; TURNEBVS lib. IX. *aduersar. cap. XVII.* Eoque *mala sacrificia*, de quibus MODESTINVS in l. 13. ad l. Corn. de sicar agit, refero, quæ ad impetrandam vim, & potestatem incantationum, malis spiritibus fiebant. Illi fustibus cæsi, e ciuitate pellebantur, & si de *salute principis* interrogati, respondebant, *capitis* supplicium subire tenebantur; PAUL. *recept. sent. lib. V. tit. XXI.* Immo, ex recentiorum Imperatorum constitutionibus, omnes *simpli-* *citer* capitis pœna affiendi; l. 3. 5. C. de mal.

§ *math.* Hi vero ob malum carmen, vel excantationem frugum iam lege XII. Tabb. (cuius meminit PLIN. *H. N. lib. XXX. cap. 1. § lib. XXVIII. cap. II.*) *parricide*, i. e. capitis poenæ rei esse iussi, ex SCto vero poena *legis Corneliae* tenentur *cit. l. 13.* Ulterius progreditur PAUL. *lib. V. sent. tit. XXIII.* in hunc modum scribens: *Qui sacra impia, nocturnave, ut quem obcantarent, defigerent, obligarent, fecerint, faciendave curauerint, aut cruci suffiguntur, aut bestiis obiciuntur;* quem locum de *humilioribus* capio, ob poenæ qualitatem, cui respondent verba paulo post sequentia: *Ipsi magi viui exuruntur.* Nam & hoc supplicium cruce grauius, & *seruile* habitum fuit, docente FABRO *lib. II. semestr. cap. VII. in f.* Interim concremationem postea generaliter probauit, & per *feralem pestem* intellexit CONSTANTINVS *leg. 6. C. b.* docente RAEVARDO *lib. V. varior. c. III.* nisi magiam *imoxiam* essent professi, *l. 4. eod.* HENNEL. *Ot. Vratislao. C. XXXI.* Sed de his infra *tit. de venef.*

* Mathesis non erat ars Romanis odiosa, nec mathematici qua tales puniendi; sed *impostores*, qui sub liberali mathematicorum nomine ineptias magicas adumbrare solebant.

§. LXII.

Quæ poena iuris canonici. Quid vero ad hæc CANONVM constitutiones? Id sane non dubium, his omnes diuinationis, vanitatisque magicæ species valde esse odiosas. Neque tamen aliæ poenæ quam *ecclesiasticæ* in illis sunt propositæ; *tot. tit. de sortil. causs. 25. qu. 1. 2. 3. 4. 5.*

§. LXIII.

§. LXIII.

GERMANI nulli veterum Romanorum hac Germani-
 superstitione secundi esse voluerunt, sed tum ci-
 in recipiendis, tum effingendis fabulis fuerunt
 paratissimi. Viriusque magiæ non pauca pro-
 stant vestigia. Etenim *ariolorum* stellionatum
capitali supplicio vindicandum voluit THEO-
 DORICVS C. CVIII. quod capitularia ad eum
 casum, quo de salute principis interrogati, re-
 sponso dederant, restrinxerunt apud BALVZ.
 T. I. p. 1104. alioquin sanctionem canonum re-
 coxerunt, p. 220. 929. 961. 428. Cetera maleficia
 per ligamenta solidis LXII. *Lex Salic. tit. XXI.*
 p. 11. per *tempestatum immissiones & nocturna sa-*
cificia flagellatione *lex Wigoth. lib. XXVI. tit.*
II. l. 3. vindicari voluit. Quid? quod vetus
 ex gentilismo *Saxonibus* hæsit persuasio, vetu-
 las se in aues transformare, hominesque clam
 comedere posse; quam superstitionem valde
 redarguere *Capitulare de part. Sax. §. V. & Le-*
ges Langob. lib. 1. tit. II. l. 9. * Iure recentiori
 Saxonico poena ignis maleficis imminet;
Landr. lib. XII. art. XIII.

* Erudite hanc traditionem explicat ECKARD *ad LL.*
Salic. tit. LXVI. §. II. De aliis superstitionis ma-
 gicæ reliquis agit B. HEINECCIUS *Jur. Germ. T. II.*
L. II. §. CCLXXIII.

§. LXIV.

Iure CAROLINO magiæ in NOXIAM & Carolini.
 INNOXIAM diuiditur; *art. CIX.* Illa ignis
 supplicio coërcetur; * hæc vero poena ar-
 bitraria, quorsum omne præstigiarum, & fa-
 scinandi genus pertinet, non sola diuinandi
 ars,

ars, ad quam verba *fin. b. a.* male restringit REMVS. Ita vero ius Carolinum differt a iure ciuili, quo nullis criminationibus implicanda remedia ad morbos depellendos, & auertendam frugum calamitatem adhibita, *l. 4. C. de mal. & math. APVL. I. apolog. CLEMENS ALEXANDR. L. V. Stromat.* quanquam LEO *N. 65.* postea & hæc sub pœna gladii prohibuerit.

* Intelligit Imperator damnum magicorum verborum *susurro* illatum, non simplex *veneficium*, de quo *art. CXXX* agitur, quod contra GOBLERVM notauit V. C. KRESS. *ad h. art.*

§. LXV.

Interpre-
tes ali-
quando
ad pœ-
nam
ignis.

INTERPRETES tamen vulgo *cit. art.* varie accipiunt, prouti casus, quos sibi fingunt, differunt. (§. XVII.) Enim vero ex horum sententia *ignis* supplicium subeunt 1) qui *pactum* cum diabolo inierunt, non habita ratione, vtrum damnum dederint, nec ne? *pactum* fuerit *solenne* an *minus solenne*? *Pfelz. malefiz ordnung tit. IX. CARPZ. quest. XLIX. num. XV. XXIII. THEOD. cit. l. cap. VII. §. VI. num. XXXI. BERL. P. IV. concl. V. num. XLIX. TORREBLANCA L. II. C. VII. 2) qui nefandum concubitus cum cacodæmone exercuerunt; arg. art. CXXVI. CARPZ. cit. l. num. XLVIII. STEPH. ad art. CIX. BERG. El. crim. cap. II. m. III. §. f. GOLDAST. von confisc. derer hexen- gütter, n. XXXV.*

* Hanc duritiem non agnoscunt COLER, *dec. CLXXX. n. VII.* & MAVRIT *P. I. conf. Tubing. XI.* eamque ad damnum datum restringunt cum BERGERO *cit. l. & GRASSO in collat. l. R. cum. R. I. sect. XVI.* Dic-

Dissentientes vero ad concursum *blasphemie*, *hærescos*, *idololatriæ*, ac *apostasie* prouocant CARPZ. cit. l. n. XXX, THEOD. cit. l. n. XXX. quemadmodum concubitum nefandum ex analogia criminis *Sodomitici* viuicomburio puniendum volunt; BEYER. ad art. CLX. pos. V. Interim plerique reos demum faucibus compressis ad rogam condegnant; MAVRIT P. l. conf. Chilon V. n. VI. conf. XXVI. n. VI. BINSFELD de conf. malef. p. 10. quod approbat BAYER. malefiz - ordnung tit. VIII. art. IX.

§. LXVI.

Contra 3) hos, qui artibus magicis vtuntur Capitis; absque pacto expresso, vel concubitu cum diabolo, si *damnum* dederint hominibus, vel iumentis, siue nefariis carminibus, diris imprecationibus, vel pharmacis preparatis, *gladio* puniri volunt; CARPZ. *quest. l. n. V. XXV.* si non, *relegatione*, vel *fustigatione*; BERG. *El. crim. cit. l. STRVV. diss. crim. VII. § XIV. 4)* qui cum diabolo *conuersantur*, arteque diabolica *diuinare* conantur cristallo, vitro polito, aqua, alioque modo, STRVV. cit. l. *itidem ultimo supplicio* afficiunt; CARPZ. cit. l. n. XXXVII. COLER. P. I. dec. CLXXX. num. IX. 5) *arbitraria* vero, & extraor- vel arbitriam
confugiunt. dinaria, qui *absque conuersatione* cum diabolo solum supersticiosi artibus, sigillis, cribro, ligaturis, maleficia, & fascinationes depellunt, præterita, vel futura manifestant, quales sunt *fortiarii*, *die seegen sprecher*, *kluge frauen*; CARPZ. cit. l. n. XLIX. & dec. CLXXXV. BERG. cit. l. HARPR. resp. XXVII. n. XLVII. nec non 6) *fœminæ* amore iuuenum captæ, quos *capro* sibi aduehi curant; dum ne vectura ipsis sit *perniciosa*,

niciosa, quo demum casu *gladii* poenam subeunt; CARPZ. & BERG. *cit. l. COLER. cit. l. n. XIV. SANDE dec. Fris. lib. V. tit. IX. def. XIII.*

§. LXVII.

Mitigantia.

Quemadmodum vero capitis poena non nisi ob *dolum* malum in delictis locum habet; (§. XXII.) præterea hoc facinus potissimum ex *lesione* illata æstimandum est: (§. *preced.*) concludunt doctores, molliendam esse poenam, 1) ob *etatem*; STRYK. *V. M. tit. ad l. Corn. de sic. §. XIX.* 2) *seductionem*; 3) *pœnitentiam*; CARPZ. *quest. XLIX. num. LXXI.* 4) *spontaneam confessionem*; GOLDAST. *cit. l. p. 104.* 5) *damnum reparabile, & leue datum*; quorum lepidus casus de *pediculis* immisis pertinet, quem ex THOMASIO allegat KRESS. *ad art. CIX. dissent. CARPZ. cit. l. num. XXIII.* denique 6) ob *commodum alterius promotum*; de quo præiudicium vide apud HEIGIVM *P. II. quest. XXXIX. num. LXXIV.*

§. LXVIII.

Quomodo merito puniendi essent?

Eo processit quondam superstitiosa interpretum doctrina. Verum paullo aliter cordatiores Icti ac Theologi nostri temporis iudicare cœperunt. Enimuero pactum cum diabolo plerique in dubium vocarunt; THOMAS. *de crimine mag. WAHRLIEB von der nichtigkeit der hexerey,* & ob hoc neminem morte plectendum esse, defenderunt GOEDELMAN. *de mag. lib. III. cap. AI. FICHARD. conf. CXII. MAVRIT. cit. l. p. 800. WIER. de prestig. demon. lib. III. & de lam. cap. VI. seq.*

Con-

Concubitus aliasque cum cacodæmone conversationes ad *phantasmata* referunt; (§. LIX. seq.) adeoque ob defectum *corporis delicti* de pœna ambigunt. Proinde circa magos, & sortilegos vel simplex *maledictio* in Deum concurrit, quo casu vt *blasphemi* puniendi; vel *stellionatus* subest, extra ordinem coërcendus; vel simplex *superstitio*, censura ecclesiastica corrigenda; vel *melancholia*, ope medicorum, & ministrorum ecclesiæ curanda; vel denique ars malis *venenis* nocendi, quæ speciem *veneficii* conficit. Neque enim omnes operationes rerum *extraordinariæ*, & quotidie haud obuiæ statim ad magiam *diabolicam* referendæ, quum plures dentur effectus rerum, in natura fundati, qui tamen, quomodo producantur, non *omnibus* æque innotescunt, vt recte monent * FRÖLICH ad C. C. C. cit. l. n. VI. DEL RIO *disq. mag. l. II. quæst. V.* Itaque de iustitia pœnarum allegatarum frustra quæritur, quamdiu præiudicialis quæstio, vtrum magia *dæmoniaca* reuera subsit, euidenter fuerit probata.

* Egregium est testimonium CAMPANELLAE de sensu rer. lib. IV. cap. VI. p. 282. scribentis: *Quicquid sapientes faciunt imitando naturam, aut ipsam adiuuando per artem non modo plebi ignotam, sed communitati hominum. opus magicum dicimus: at prius quam ars vulgetur, semper magia dicitur, quum vero palam fit, scientia vulgaris est. &c.*

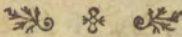
§. LXIX.

Quandoquidem vero hoc crimen tam *infaustum* non est, prouti vulgo describi solet, ac præterea in eo plures *illusiones dæmonum*, Quomodo in hoc crimine procedendum sit.

S

ipso

fit.

CAP. V.

DE CRIMINE LAESAE MAIESTATIS AC PERDVELLIONIS.

§. LXX.

QUæ hæcenus relata sunt crimina, *diuina* Conne-
nam maiestatem lædunt. Sequitur vt, xio.
 quomodo maiestas *humana* floccipenditur, paulo diligentius expendamus.

§. LXXI.

Intelligo autem per MAIESTATEM, Maiestas
 summum illud, & independens in quacun- quid?
 que ciuitate, seu republica imperium, quod
 in subditos exercetur, siue in vna persona,
 siue in certo *collegio*, siue in toto *populo* con-
 spicuum sit. *Quicumque vero aduersus illud dolo*
malo ausus quid fuerit, crimen læsæ maiestatis
 committere dicitur, *l. 1. §. 1. ff. ad h. l. Iul.*
mai. quod inter omnes gentes pro grauissimo
 habitum fuit, vt singulorum populorum mo-
 numenta docent.

§. LXXII.

Quum vero contra istud imperium, eum Crimen
 que, qui huic præest, varia ratione quis mo- perduel-
 liri quid possit, sequioribus Romanorum tem- lionis &
 poribus * distingui coepit crimen PERDV- maiestatis
 ELLIONIS, & LAESAE MAIESTATIS quo-
 in specie sic dictum. Et sicuti illud commit- modo dif-
 tere dicuntur, *qui hostili animo aduersus prin-*
cipem, vel nexum ciuitatis, cui nomen dede-
 runt,

ipso fatente CARPZOVIO, cum sequacibus, intercedere solent; præterea sua natura *difficilis* probationis est, vt sine mora iudex decipi possit: non difficile est concludere, in eo perscrutando non tantum exemplo reliquorum criminum procedendum, verum adhuc *maio*rem præcautionem & diligentio^{rem} inquisitionem adhibendam esse. AVTOR *caution. crimin. dub. XXXVII.* Inde vero falsa, & legibus, rectæque rationi contraria sunt, quæ interpretes vulgo in hoc crimine, tanquam *excepto*, adnotant: veluti 1) quod accusatores *inhabiles* hic admittantur: DEL RIO *cit. l. lib. V. sect. VI. p. 35.* 2) quod nullis indi-
ciis concurrentibus hic procedi possit; BERL. *P. IV. concl. IV. num. XXXIII.* 3) testes *inhabiles* plene probent; PIGNATELL. *T. II. Conf. CL. p. 91.* 4) omnis *defensio* hic præcludatur; OLDEK. *tit. I. caut. VI. p. 86. Aut. caut. crim. dub. XXII.* 5) *equiuocæ* iudicis inquirentis quæstiones permittantur; DEL RIO *lib. V. sect. X.* BODIN. *demon. lib. IV. cap. I. seq.* quos reprehendit BINSFELD. *cit. l. p. 161.* 6) *suggestionibus* locus sit; IDEM *l. c.* 7) nominatim socii criminis ad *condemnationem* sufficiat; IDEM *cit. l. lib. IV. cap. II. p. 576.* 8) confessio extraiudicialis reum condemnet; IDEM *cit. l. cap. IV.* BERL. *cit. l. num. LXVII. &c.*

runt, machinantur; ita in hoc incidunt, qui in eius contemptum, & contumeliam solum quid suscipiunt. l. 3. §. 3. l. f. ff. ad l. Iul. mai. §. 3. I. de publ. iud.

* Intelligo tempora subactæ reipublicæ Romanæ. Quamdiu enim libera erat, vniuersa ac singula maiestatis imminutæ crimina simili, eodemque nomine fuerunt notata, neque præfens distinctio cognita; id quod contra MENARDUM erudite docuerunt B. GVN DL, ad l. mai. C. 1. §. XXIII. & V. C. EVERH. OTTO ad §. 3. l. de publ. iud.

§. LXXIII.

Contra quem committatur perduellio.

Quum ergo perduellio aduersus principem, qui maiestatem gerit, vel contra rempublicam committatur: (§. LXXII.) sequitur, eiusdem reos esse censendos, 1) qui maligna consilia capiunt aduersus Imperatorem; CARPZOV. quest. XLI. num. XLI. 2) Regem Romanorum; IDEM cit. l. num. XLVII. 3) Electores imperii R. G. vid. A. B. tit. XXIV. §. I. seq. 4) Principes imperii; ILL. A LVDEWIG ad A. B. p. 381. quod frustra crimen maiestatis analogum vocat STRVVIVS Ex. XLIX. §. XVIII. cui satisfecit B. GVN DL. cit. l. cap. II. §. XL. vid. FRÖLICH. P. II. p. 88. 5) Pontificem, qua principem Italiæ; CARPZ. cit. l. num. XXXIX. & ad L. Reg. XIII. qu. XVIII. 6) intimos reipublicæ ministros; l. §. C. ad l. Iul. mai. FRÖL. cit. l. p. 89. Contra non committi 7) contra Augustam; LIMN. L. II. cap. XIV. n. XXIX. BERG. El. crim. p. 120. SPENER. Iur. publ. T. VI. Lib. IV. cap. XI. §. VIII. STRVV. corp. iur. publ. C. XV. §. XIV. nec 8) contra nobiles, landstassios; 9) principes ap-
nagi-

nagiato; IDEM *cap. I.* licet summis regalibus inuestitos; IO) *immediatos* imperii; BERG. *cit. l. p. 121.* multo minus 11) contra *magistratus* subalternos; CARPZOV. *cit. l. num. XVI.* proinde 12) hic ubique ipsam potestatem *summam*, non *titulorum* splendorem esse respiciendum; IDEM *num. XX.*

§. LXXIV.

Quemadmodum vero summum istud imperium respectum habet ad *ciues*, ab eo dependentes, (§. LXX.) & hisce primario incumbit maiestatem sancte venerari: ratio reddi potest, cur huius criminis rei censendi sunt 1) soli subditi; GIGAS *de crim. les. mai. lib. I. quest. LXVIII. Conf. Argent. Vol. II. conf. LXXI. n. XVII.* STRYK. *de mand. ad delinq. S. II. n. XXVII.* sexus ratione non habita; de LVDEWIG *ad A. B. p. 405.* adeoque etiam 2) *integræ ciuitates*; FRÖL. *cit. l. p. 91.* non autem 3) *aduena*, legati, vel exteri, aduersus quos tanquam hostes proceditur; MATTHÆI *de crimin. L. XLVIII. tit. C. II. §. IX.* vel 4) *vasalli*, qui *feloniæ* rei sunt; STRVV. *cit. l. th. XIX.* VOET. *ad tit. l. lul. mai. §. IV.* STRYK. *cit. l.* In Saxonia tamen vasalli propter *landsassiatum* in hoc crimen incidere possunt, ut testatur BERGER. *cit. l. p. 121.*

A quibus
commit-
tatur.

§. LXXV.

Quinque absque animo *hostili* committi nequeat perduellio: (§. LXXII.) apparet, accusationem locum habere aduersus illum, 1) qui scelestam factionem in it de nece imperantium, eorumque consiliariorum, modo animus ipsum principem offendendi, vel rempublicam

Quando
& quo-
modo
commit-
tatur.

turbandi, h. e. *hostilis*, adfit; ILL. WERNH. P. IX. C. LXI. l. 5. C. cit. 2) qui hostes ciuitatis iuuant consilio, armis; MATTHÆI cit. l. cap. III. num. III. 3) qui secreta reipublicæ, aut principis, dolo malo hostibus produnt; IDEM cit. l. num. X. 4) ad illos confugiunt, suosque deserunt, castrauē iisdem *hostili animo* cedunt; L. I. 3. 4. 10. ff. h. MATTH. cit. l. n. XIII. XV. WILDVOGEL *de transfugis*; 5) seditioes aduersus regimen, & *statum publicum* * fouent; IDEM cit. l. n. V. FRÖL. cit. l. p. 92. seq. BRUNNEM. *de proc. inq. cap. IX. num. XXVII.*

* Hanc circumstantiam necessario præquiro: quia alias, siue seditio aduersus magistratum mota fuerit, siue in tumultum, seu turbam degenerauit, pro gradu malitiæ, & damni dati, pœna locum habet, & sic a perduellione hoc facinus longe differat, l. 2. C. de sed. l. 38. §. *autores de pœn.* MATTH. cit. l. art. CXXVII. C. C. C. ibique KRESS. WILDVOGEL. *de tumultu.*

§. LXXVI.

Solus conatus, & scientia sufficit.

Ex eodem principio, & quia hoc crimen merito ubique pro grauissimo habitum fuit, (§. LXXI.) fluxit, extra ordinem 6) voluntatem hic pro *effectu* haberi, adeoque *conatum* sufficere; cit. l. 5. A. B. cit. l. §. III. ZIEGL. *de iur. mai. lib. . c. II. §. LXVII.* præterea 7) in hunc censum venire, qui istiusmodi factionis *consci*, eam manifestare negligunt; *ibid.* 8) qui *satellites* egerunt; A. B. cit. l. §. X. ibique ILL. DE LVDEWIG, quos tamen sub *CONSCIS* non præcise in l. 5. C. cit. intelligi contra IACOBVM GOTHOFREDVM notat B. GYNDL. cit. l. c. III. §. VII. IX. denique 9) qui

9) qui pro huiusmodi reis *intercedunt.* *cit. l. §. 2. A. B. cit. l. §. 5.*

§. LXXVII.

Contra quemadmodum criminis *læſæ maiestatis* rei sunt, qui tantum in summi imperantis *contemptum*, aut *contumeliam* quid agunt: (§. LXXII) ita huc referendi, 1) qui improbo, petulantique dicto nomen principis *læſa* cessunt; *l. vn. C. si quis imp. maled.* 2) carmen famosum aduersus eum scribunt; 3) per genium principis peierant; CELEB. OTTO *de periur. in gen. princ. cap. III. §. 4.* 4) fines imperii, potestatisque sibi concreditæ excedunt; MATTH. *cit. l. num. XIIX.* 5) iura maiestatica proprio ausu vsurpant; veluti, qui confessum & conuictum e carcere dimittunt; *l. 4. h. BARDILI. Ex. XXXII num. XIV.* moneta suo iure cudunt; *l. 2. C. de fals. mon. priuatos carceres habent; l. vn. §. 2. C. de priu. carcer. inhib.* vectigalia noua imponunt; CARPZ. *pr. crim. qu. XII. n. CXXIX.*

§. LXXVIII.

Latius tamen cancellos huius criminis extenderunt quondam Cæsares, tyrannide celebres, leuissimaque facta, etiam quæ sæpius tantum contra *decorum*, & citra dolum suscepta, huc retulerunt. Enimvero uenerationis, & maiestatis læſæ reos pronunciarunt, qui *statuas* ipsorum consecratas confringerent, lapidarent, urinam iuxta eas emitterent; SVETON. *Tiber. cap. LVIII.* SPARTIAN. *in Carac. c. VII.* proprias statuas *altius*, quam Cæsaris collocarent, effigiem principis *num-*

mo, vel annulo impressam lupanari, vel latrina inferrent, matellam annulo ornati apprehenderent; SENECA de benef. lib. III. cap. XXVI. statuam, imaginemque consecratam per æs & libram venderent; DIO CASS. lib. LVII. tempora incusarent, malis se annis natos esse pronunciarent; BULENGER lib. I. de imp. Rom. cap. X. & IV. purpura vterentur, vel veste serica; l. pen. C. de vest. holob. & aur. ILL. DE LVDEW. ad A. B. p. 363. MATTH. cit. l. num. XXII.

§. LXXIX.

Pœna variarum gentium.

Quemadmodum vero omnibus gentibus maiestas, ac summum imperium sacrosantum fuit: non demiranda sunt varia hinc inde ad vindicandum hoc crimen constituta supplicia. Salm Perse, ac Macedones capitis supplicio vti sunt, adeo, vt propinquos reorum necarent; CVRT. lib. VI. cap. I. & silentium capitaliter punirent; IDEM lib. VI. cap. VIII. Id quod etiam de Spartanis, & Atheniensibus probant B. GVDL. cit. l. cap. III. §. III. seq. & celeb. OTTO ad §. III. I. de publ. iud. In Iudeorum Θεοκρατῆα maiestatis crimen committebant, qui Deum blasphemauerant.

§. LXXX.

Romanorum sub republica libera.

Inter ROMANOS, quamdiu respublica libera erat, saltem ante tempora Ciceronis perduelles virgis ad necem cadebantur, ceruice reorum furcæ inserta. Tullius vero se crucem de campo sustulisse gloriatur pro Rabirio. Postea Iul. Cæsar capitale supplicium abolere cœpit, substituta aquæ & ignis interdictione;

IVL. PAVL. *recept. sent. L. V. tit. XXIX. §. I.* Imperatores, prouti mites, vel crudeles fuerunt, varia suppliciorum genera confinxerunt; donec tandem omnium *acerbissima* constitutio ARCADII & HONORII in *l. 5. C. ad l. Iul. mai.* prodiret, de qua notabilia quædam disferit RADVLPH. FORNERIVS *Res. quot. lib. III. cap. XVII.* Seriem temporum, & variarum poenarum fata ex antiquitatibus optime illustrauit B. GVNDL. *cit. l. cap. I.*

§. LXXXI.

Hac famosa, ac durissima lege constitutum, Sub Arcadio & Honorio.
 1) vt *perduellionis* rei, eiusque conscii *gladio*, aliove vltimo supplicio perirent; 2) bona eorum omnia *fisco* cederent; 3) memoria post *mortem* damnaretur: *l. 6. 8. eod.* denique 4) liberis ex delicto paterno perpetua inhæreret *infamia*; iique 5) excluderentur a materna, & auita *hereditate*, nec ex testamentis *extraneorum* quicquam caperent, solaque *legitima* filiabus ex *materna* hereditate concederetur.
 Contra ex simplici *læsæ maiestatis* crimine pro Pœna læsæ maiestatis simplicis.
 modo delicti, & circumstantiis relegationem, deportationem, vel pro re nata, gladium vltorem constituerunt Romani; *l. 24. 40. de pœn.*
 vt tamen poenam ad liberos non porrigerent.

§. LXXXII.

Eandem Arcadii constitutionem decreto Dispositio iuris canonici.
 suo infortis, & de verbo ad verbum descriptit GRATIANVS *c. 6. quest. 1. c. 22. c. 9. de pœnit. dist. 1.* Qua ex ratione id factum fuerit, acute coniecit B. GVNDL. *C. II. §. XXVI. in not.* Postea BONIFACIVS VIII. eandem legem

gem ad Cardinales quoque traxit, *c. felicitis de pœn. in 6.*

§. LXXXIII.

Supplicia
Germanorum.

Non mitiores fuere in proditores GERMANI, qui quondam, vel TACITO teste *de M. G. C. XI.* eos ex arboribus suspendebant, quemadmodum & sub regibus Merouingicis læsæ maiestatis rei vltimum supplicium subierunt; GREGOR. TVRONENS. *L. X. cap. XIX. GVNDL. C. II. §. VI.* Cum hoc supplicio coniunxerunt confiscationem bonorum, leges, *Alemanica cap. XXIV. §. XXV. Ripuaria c. LXIX. Saxonica tit. III. §. I. capit. de part. Sax. X. Edictum Theodor. regis §. CXIII. p. 256. ed. Lindbrog. Longobardica L. I. tit. I. §. I. tit. XVII. l. XI. Const. Sicul. Frider. I. tit. LIV. p. 731.* Accessit postea ad maiorem maculam reis inurendam, vt ante supplicium capitale, canem, vel sellam portarent proditores, ac perduelles. *Aurea Bulla tit. XXIV.* constitutionem Arcadii similiter ad verbum vsque retulit, & durissimam pœnam in conscios, ac liberos perduellium repetiit, quam docte illustrauit Illi de LVDEWIG *in comment. ad A. B. cit. l.* Denique *Spec. Suen. cap. CXCVIII* pœnam viui defossionis contra hos, qui armati aduersus imperatorem incedunt, decreuit.

§. LXXXIV.

Variorum in
Germania populorum.

Capitale supplicium cum confiscatione bonorum coniunctum retinuerunt *Sueci*, vt restatur *STIERNHOEK de iur. Suec. C. III. p. 228.* Idemque de *Danis* probant leges CHRISTIANI V. adeo vt conscios, quantumuis delinquent;

quentibus nec consiliatores, nec adiutores fuerint, *bonis*, vel morte puniuerint; *L. VI. cap. IV. leg. XIV.* * In *Anglia* durum supplicii genus hodieque obtinet. Enimuero spiritus perduellium laqueo præcluduntur, quo facto, carnifex gladio præcordia pectoris aperit, viscera excindit, & in conspectu rei in ignem coniicit, corpusque in quatuor partes secat; *THULDEN. hist. Europ. L. III. p. 152. l. X. p. 256. SCHMIDT. de republ. Angl. II. cap. XXVIII. COVELL. inst. Angl. lib. IV. tit. XVIII. §. VIII.* conscios vere poena extraordinaria afficiunt, *COVELL. cit. l. sect. XXXVII.* mitiores hac in parte *Gallis*, quos *FRANCIS-CVM THVANVM* ob silentium ad mortem condemnasse, refert *GRAMMOND. Hist. Gall. L. XVI.*

* Idem fere supplicium alibi in *Germania* ob eadem *Abbatis* a monacho commissam inflictum fuisse, notat *Chron. Luccens.* apud *LEIBNIZ. rer. Brunsvv. T. III. p. 697.* Horrendum vero ac funestum poenæ genus sub *CANVTO M. perduellibus* applicari solitum, refert *ILL. DE LYDEWIG. ad A. B. p. 353.*

§. LXXXV.

Nostri temporibus perduellibus imminet *Poenæ*
 1) *sectio* in quatuor partes, * vel aliud pro re *hodie-*
nata *mortis* genus, ut tamen reus aliquando *næ.*
forcipibus candentibus ustulari, vel *trabe* al-
 ligatus, ad locum supplicii raptari possit; *art.*
CXXIV. C. C. C. Stat. Hamb. P. IV. tit. III.
Dijectionis recentissimum exemplum exhibent acta *Grumbachiana*; de quibus vid. *MÜLLER Annal. Sax. pag. 149. Gladii poenam*
exper.

expertos fuisse Comites *Serinum*, *Nadastium* ex formulis sententiæ discimus, quas proposuit LVNIG *Cod. dipl. T. I. p. 1772.* 2) confiscatio omnium bonorum; propter *art. CCXVIII. C. C. C. A. B. cit. l. BERG. El. crim. pag. 120. CARPZ. qu. XLI n. XLIX.* 3) *infamia* perpetua, ad liberos ** quoque transiens: *A. B. cit. §. IV.* 4) exclusio ab omni *successione*, siue *testata*, siue *intestata*; *ibid. §. VI.* 5) *memoriæ* post mortem damnatio, ut nomen cum omni nobilitate in perpetuum deleatur; *DIAR. Europ. cent. XXIII. pag. 33.* arma ac insignia destruantur, domusque diruatur; *DE LVDEWIG. cit. l. p. 420. CARPZ. cit. l. n. XX. GRASS. collat. Rec. Imp. cum iur. R. sect. XV. §. II. WALTER de princip. in caus. crim. ex iust. caus. dispensante. p. 131.* Hoc funestum supplicium tamen cum accessoriis cordatiore hodie nec ad solam scientiam, nec ad necem contra *ministros* meditatam extendunt, sola capitis poena contenti, accedente quandoque aliqua exasperatione; *CARPZ. n. XCVI. DE LVDEWIG. p. 413. LYNK. resp. CXXXVII. n. XXV.*

* Non nouum genus supplicii, sed temporibus *Tullii Hostilii* iam cognitum; vid. *LANG-LAEVS in otio semestr. lib. X. cap. IV.* cui ferre congruit sectio per ferram applicata sub *VALENTE* proditoribus; *SOCRAT. L. IV. hist. eccles. cap. V.*

** Durities poenæ non permittit, ut hanc dispositionem ultra liberos *primi* gradus extendamus, aut ad *adopiuios* adplicemus; *Hüb. tit. ad leg. lul. mai. §. VII. FRÖL. pag. 94.* De usu alioquin huius poenæ nemini dubium subnasci poterit, qui vel leui brachio tempora, quibus *LEOPOLDVS* fascēs in imperio tenuit, degu-

de gustavit; LEYS. *sp. DLXVIII. n. XX.* consequenter testimonium ANT. MATTHÆI *de crim. L. XLVIII. tit. II. cap. III. n. XI.* quasi pleræque nationes christianæ, nominatim *Germani*, liberis perduellium illasum statum reliquerint, fidem non meretur.

§. LXXXVI.

Ipsa confiscatio, cuius mentio hætenus facta, a tempore delicti commissi, non sententia latæ effectum habet; *l. 5. C. b. l. 20. de accus. l. 15. qui & a quib. l. 15. & 31. §. f. de Donat.* licet dissentiat MATTHÆI *de crim. L. XLVII. tit. II. cap. III. n. XXI.* Comprehendit in imperio omnia bona *allodialia*, & *feudalia*; DE LVDEWIG *ad A. B. pag. 390.* quæ, virum olim fisco regio, perduellione aduersus imperatorem commissa, an territoriorum dominis cesserint, dubium quidem, in horum gratiam autem lis decisa *art. XXIII. capit. Leopold. HERT. de superior. territ. §. XLII.* Illud tamen interest hodie, quod in perduellione contra Imperatorem & Electores, bona per totum imperium, in reliquos ordines vero commissa, in horum territoriis tantum publicentur. Vid. BERG. *El. crim. p. 120. DN. PARENS. ff. tit. ad l. Iul. mai. §. VII.* Quæ bona a confiscatione sint exempta, docet FRÖLICH. *P. II. pag. 94.*

§. LXXXVII.

Quo grauius, ac tetrius hocce crimen habitum vbique fuit, eo facilius euenire potuit, ut tot *singularia*, aliis delictis non propria, eidem adscriberent leges. Huc refero; 1) quod omnes *accusare* prohibiti hic admittantur,

Singularia in hoc crimine.

l. 7. pr. §. 1. l. 8. ff. b. l. 2) quod testes alioquin *inhabiles* non reprobentur: sed vid. l. 13 ff. de testib. BALDVIN. disp. II. ex Papin. MATTH. cit. l. cap. IV. n. V. 3) *absens* damnari; HERALD. rer. iur. L. I. cap. X. n. IV. 4) *mortuus* accusari possit; l. 6. 7. C. b. A. B. §. XII. 5) *nulla adpellatio*, l. 6 §. 9. de iniust. rupt. & irrit. fact. test. l. 26 C. quor. appel. nulla *defensio* damnatis concedatur; l. 5. §. 2. C. eod. quod tamen in *dubium* vocant MATTHAEI cit. l. c. III. n. XIX HERT. resp. CCCCXXXIV in f. BARDILI Ex theor. pract. XXXIV. concl. III. 6) *sine figura iudicii* hic procedatur; const. Henrici VI. quomod. in crim. les. mai. proc quod caput ad casum, vbi periculum in mora, restringit GYNDL. cit. l. c. II §. VI 7) *prescriptioni* non subiaceat crimen, *torturam* sine iudiciis admittat; FRÖL. pag. 95. & similia, quæ tamen nec in legibus, nec ratione iuris fundata esse, docent MATTHAEI cit. c. IV. BEYER. ff. b. t. §. XVIII. seq.

§. LXXXVIII

Pœna læsæ maiestatis hodierna.

Quemadmodum vero supra crimen læsæ maiestatis a perduellione distinximus: (§. LXXVII.) ita quoque pœnarum genera hic non commiscenda. Romani quidem lubricum linguæ capite aliquando puniuerunt; FREHER. parerg. L. II. cap. IX. quæ quoque est sententia iuris Suenici, vt ex RAGVALDO docet ILL. DE LVDEWIG. ad A. B. pag. 359. Contra hodierni mores in pœna extraordinaria plerumque subsistunt; CARPZ. qu. XXI. n. CIX. HEIG. P. II. qu. XXXI. n. LII. seq. LYNK. ref. CXXXVII. n. XIV. LEYS. ad ff. sp. L. med.

*med. VI. FRÖL. pag. 97. conf. l. vn. C. si quis imp. maled. in quam, vide sis, quæ meditat-
us est FREHERVS parerg. L. II. cap IX. in
Thes. Iur. Rom. T. I. Interim negandum
non est, aliquando ob famosum libellum in
principem confectum, capitale supplicium lo-
cum habere; CARPZ. qu. XLI. n. CXX. HEIG.
d. II. XXXI. Alias nulla hic in mortuum ac-
cusatio, nulla bonorum confiscatio locum ha-
bet, nec liberis ex delicto paterno macula in-
hæret; l. f. inf. b. LAVT. coll. pract. h. l. §. XXXII,*

CAP. VI.

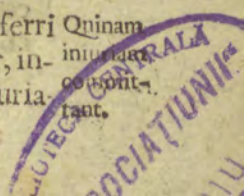
DE INIVRIA ET FAMOSO
LIBELLO.

§. LXXXIX.

INIVRIA quidem ad delicta priuata ordi- Iniuria
narie refertur, criminis speciem tamen quid, &
induit, cum ea propter criminaliter agi- quotu-
tur, quod fit, si fuerit atrox, §. 10. I. de in- plex.
iur. Est autem INIVRIA, quæuis contumelia,
dolo malo contra ius illata; quæ, cum inferri
possit verbis, vel factis, oritur distinctio inde
inter iniuriam VERBALEM, ac REALEM;
quumque verba iterum scriptis comprehendi,
vel ore proferri soleant: noua diuisio inde
promanat, inter iniuriam ORE nuncupatam,
& SCRIPTAM.

§. XC.

Quum ergo contumelia dolo malo inferri Quinam
debeat: (§. LXXXIX.) sua sponte sequitur, in- iniuriam
iuria. contum-
tant.

iniuriarum non reos esse, qui *doli* non sunt capaces; *l. 3. §. 1. de iniur.* 2) qui ad sui *defensionem* obiciunt alteri, quæ ad ipsius iniuriam pertinent; *CARPZ. P. IV. cap. XLII. def. VII.* 3) qui animo *emendandi*, *iocandi*, ac *corrigen- di* aliquid faciunt; *l. 15. §. 38. eod.* dum ne modum excedant; *LEYSER. ad ff. sp. DXLVIII.* 4) qui secundum regulas *artis* iniuriosa diu- nant, quorsum casus de *astrologo* referendus; *l. 15. §. 13. eod.* Contra iniuriam committe- re, 5) qui animo *directo*, vel *indirecto*, alte- rius existimationi quid detrahunt, & tale fa- ctum suscipiunt, quod alterum apud hone- stos grauat; *l. 15. §. 22. 23. eod.* 6) qui, licet sub *conditione*, verba iniuriosa proferunt; *CARPZ. d. c. XXXV.* 7) qui, etiam *vera*, ad alterius contemum, narrant, scribunt, pin- gunt; *l. 5. C. h.* 8) qui *gestibus* ad alterius in- uidiã compositis vtuntur; *l. 9. pr. ff. eod.* 9) qui iniuriis *protestationem* adiungunt; *STRYK. V. M. §. XV. CARPZ. resp LXII. BERL. concl. LIX. num. XLVIII.* 10) qui *plagis*, aliisque *fa- ctis* iniuriosis alterum lædunt, dummodo de animo iniuriandi constet, qui ante omnia do- cendus est; *STRYK. V. M. tit. de iniur. §. VI.*

§. XCI.

In quos
commit-
tatur.

Ex eodem fundamento sequitur, 11) iniu- ria affici posse *infantem*, *absentem*, *l. 3. §. 1. 2. de iniur.* omnesque, siue *immediate*, siue *mediate* per alios, *l. 18 §. 5. eod.* siue nominati, siue alias ita circumscripti fuerint, vt, quem concernat iniuria, protinus diuinari possit; *ILL. LEYS. sp. DXLVIII. Med. 8.* non facile

1) vo-

12) volentes, quum quilibet iuri suo renunciare possit; l. i. §. 5. b. t.

§. XCII.

Quamquam vero quis per scripturam iniuriose proscindi possit: (§. LXXXIX.) in specie tamen illa iniuria scripta FAMOSI LIBELLI nomine venit, qua alicui quid ad *ipius infamiam* obiicitur; DN. PARENS T. II. P. II. conf. MLXXXVIII. reliqua scripta iniuriosa vero, imprimis, quibus *defectus naturalis* ad alterius contumeliam obmouetur, *stricte* ad iniuriam scriptam pertinent; art. CX. C. C. C. HEIG. P. II. qu. XXXI. num. XV. THEODOR. cap. XI. aph. XVI. num. XXV.

Famosus
libellus,

§. XCIII.

Inde vero consequitur, 1) perinde esse, vtrum autor famosi libelli nomen suum subscripserit, nec ne? THEODOR. cap. II. aph. XVI. num. XXVIII. HAHN. ad Wesf. ad ff. de iniur. num. XIX. etsi plerique dissentiant ob art. CX. C. C. C. vid. KRESS. ad eund. art. FROMMAN. de subscript. cap. VI. §. VIII. correctum tamen R. I. de anno MDLXXVII. tit. von buchdruckern und schmah-schriften; vel 2) vtrum nomen eius, in quem ille confectus expressus, an is sub certa qualitate circumscriptus? HEIG. qu. XXXI. num. XXXII. 3) crimen obiectum *verum* sit, nec ne? art. CX. C. C. C. 4) *capitale*, an non capitale? dummodo *famam* valde fugillet, quorsum etiam *stuprum* hodie refero; quamquam hoc casu, & prioribus sub n. 2. & 3. relatis, merito poena leuior adplicetur. Neque 5) absque *fundamen-*

Quando,
& a quibus hoc
crimen
committatur.

damento *picturam* ad infamiam alterius confectam huc referunt BERLICH. *P. V. concl. LI.* B. BRVNQVEL. *de pictur. famos.**

* Vnde etiam carmen malum in meretricem confectum, famosus libellus est, leuiori poena licet coercedus; BERL. *P. V. concl. LXXII. num. LXI.*

§. XCIV.

Pœna Hebraeorum ac Germanorum.

De iure HEBRAEORVM iniuriis verbalibus certa poena vix definita, quamuis poenæ grauitatem, si atrox iniuria erat, inde colligere possimus, quod de illa in summo Iudæorum tribunali agi debuerit; *Matth. V. v. 22. seq.* Parentibus illata grauiter coercebatur, *lapidatione*, quum ipsis maledixissent; *Leu. XX, 9. combustione*, quoties eosdem pulsassent liberi; *Exod. XXI, 15.* Realiis vero diuersimode æstimabatur, *Exod. XXI, 18. seq. 22.* & mutilatione subsecuta, rationi locus erat; *Leu. XXIV, 19. seq.* Nec leges GERMANIAE clariores, ac distinctiores, in quibus saltem compositionis pecuniariæ mentio iniicitur; vid. LL. *Sal. tit. XXXIII. Anglor. tit. XII. Burgund. tit. XXXIII. Baimar. tit. I. cap. VIII. IX. X. tit. VII. cap. III. IV. V. exilii, infamiae, & ictus fustium* vero, quoties quis *famosum libellum* diuulgauerat; *cap. LVII. §. CXLII. CCLVIII.* &c. In LL. *Saxonicis* vero vulnera iniuria inflicta sollicite distincta sunt *tit. I.* & recentioribus consuetudinibus Saxonicis ab inuicem ubique separantur *fleisch-kämpfer-beinschrotige wunden, lebmdc*; *Spec. Sax. L. I. art. LXVIII. lib. II. art. XVI. Weichb. art. LXXIX. CARPZ. qu. XCIX. SCHILT. Ex. XLIX. §. XXIX.*

* Re-

* Reperiuntur in hac lege varia conuitia, in specie *mulieribus* opponi solita, veluti HORGRIFE, HIMILZORVN, WVLTWORF, vel WALAWORF; in quorum notione enodanda aliorum diligentiam superauit B. HEINECCIUS *Iur. Germ. T. II. lib. II; §. CVIII.*

§. XCV.

EX IURE LATIALI iniuria, quia delictum Romano-priuatum erat, *ciuili* actione componebatur, *rum.* extra ordinem, præcipue si *grauior* erat, criminali persecutione; *l. f. de del. priu. §. 10. I. de iniur. l. 20. in f. de accus. DVAR. I. disp. XXXVII.* quamquam in *realem* decemuii iam talionem, aut pecuniariam pœnam decreuerint; GELL. *N. A. L. XX. cap. I.* In *famosum libellum* iidem decemuii *capitale* supplicium constituerunt, ut fustibus ad necem cederentur, qui malis carminibus alienam famam lacerassent; ARNOB. *adu. gent. IV.* GRAVINA *de orig. iur. p. 216.* quæ pœna paullulum intermissa, & in extraordinariam conuersa; PAUL. *recept. sent. L. V. tit. IV. §. XVI.* postliminio restituta; *l. 6. ff. de iniur. & l. vn. C. de famos. libell.* ad eum quoque extensa, qui libellum famosum *inuenerit*, nec *occultauerit*, sed vim eius manifestauerit. Cur vero HARPRECHT *ad §. I. de iniur. num. CLXXII.* hanc legem de pœna *capitis ciuilis* accipiat; BOCERVS *autem de fam. libell. cap. V. num. XIII.* ad casum, si crimen *capitale* fuerit in istiusmodi carmine obiectum, restringat, assequi non possum, quamquam cum hoc sentiat MATTHÆI *de crim. p. 164.*

§. XCVI.

Iuris ca- Nec minus in iure CANONICO confectores
nonici. famosi libelli poenis subiiciuntur; quæ tamen
ultra depositionem, verbera, excommunicatio-
nemque se non extendunt; cap. 1. 2. c. 5. qu. 1.

§. XCVII.

Hodierni. Sed iure HODIERNO iniuriæ extra ordinem
relegatione, vel carcere pro variis circumstan-
tiis coërcentur; BERGER. *El. crim. pag. 89.* ILL-
WERNH. P. VI. *obs. DCLXXXVI.* BERG. *resp.*
CLXXIX. In libelli famosi vero confectorem, ac
propalatores ius Carolinum poenam talionis
constituit, adiuncta infamiae macula; art. CX.
Talionem tamen *praxis* fere ignorat, adeo, ut
ne quidem ad capitalem poenam confugiat, sed
ad summum in fustium ictu subsistat; CARPZ.
qu. XCVIII. num. LX. BEYER. *ad cit. art. pos. VI.*
STRYK. V. M. *tit. de iniur. §. XLIII.* alias in de-
terminanda poena extraordinaria ad effectum,
& qualitatem personæ læsæ respiciat; KRESS.
ad cit. art. §. VI. Conf. CONS. HALLENS. T. I.
conf. XI. Ex R. I. de anno MDXXX. §. und
nachdem, de anno MDXL. §. ferner haben. Ord.
polit. de anno MDLXXVII. von buchdruckern;
præterea typographi sine censura mala carmina
imprimentes priuilegium suum amittunt, &
arbitraria poena coërcentur; nec non bibliopo-
le, quos tamen ignorantia & permutationis ti-
tulus facile excusat; BEYER. *pos. X. ad cit. art.*
COLER. *dec. CLIV. num. VI. seq.* De inuentori-
bus quidem *cit. art.* non agit, docente CLASE-
NIO p. 419. nec tamen si carmen propalauerint,
poenam

pœnam effugiunt. Quumque ergo hæc ubique arbitraria per se sit, de *mitigantibus* agere supersedeo, in quibus recensendis plenus est CLASEN. *cit. l. & LAUTERB. coll. pract. tit. de iniur. §. LXX,*

CAP. VII.

DE

VI PVBLICA AC PRIVATA.

§. XCVIII.

Sequitur, ut de VI agamus, de qua quondam ^{Vis est vel publica, vel privata} actum tribus legibus, vna *Plautia*, & duabus *Iuliis*; SIGON. *lib. II. de iud. c. f.* Est vis vel PVBLICA, vel PRIVATA. Illa constituit *crimen publicum*, quo dolo malo securitas publica per atrociores violentiam iniustam leditur. Supponit itaque quamlibet atrociores vim, siue a persona publica, siue personæ publicæ, siue sine, siue cum armis commissam; l. 7. 8. 10. pr. l. 3. §. 8. ad l. *Iul. de vi publ.* *

* Arma præcise non desiderantur, ut iam notavit BACHOV. ad *Trentl. vol. II. diff. XXXII. rh. IV. lit. a.* qualia magis ad vim *expulsivam*, quam *compulsivam*, vel *ablativam* requiruntur; l. 29. ad l. *Iul. de adult. cit. l. 7. §. f.* quicquid dicat SCHILT. *Ex. XLIX. §. CIX.* Aliter *CYRACIVS*, cumque *COMATTHÆI cit. l. tit. IV. cap. I. num. II.* vim publicam a privata distinguunt, existimantes, illam olim a persona publica, quæ cum imperio, & potestate erat, commissam fuisse: iure novo autem ex armis determinari coepisse. Sed vid. *LABCOB. GOTHOF. ad l. 152. de R. l. Longe minus ROBERTO l. sent. XXI.* subscribendam,

qui vim præmeditatam, publicam, citra deliberationem vero illatam, priuatam dici asserit.

§. XCIX.

Quinam
vim pu-
blicam
commit-
tant.

Quia vero securitas publica varia ratione turbari potest, non possunt non plures species promanare. Nimirum omnis violentia a persona publica, vel personæ publicæ, vel in loco publico illata, huc referenda; adeoque in hoc crimen incidunt 1) magistratus iure suo abutentes; l. 7. ff. b. STRYK. de fact. iud. de fact. 2) qui personis publicis, dum publicam exercent potestatem, vel jurisdictionem, manus iniiciunt, quorsum violatores legatorum, vel excubiatarum pertinent; HAHN. ad Wesenb. b. t. num. III. FRÖLICH. de iur. excub. 3) qui sacra turbant; WILDVOGEL de tumult. §. XXXVIII. 4) qui in aliis locis publicis, ac specialiter privilegiatis aliquem percutiunt, vel alias lædunt; STRYK. de sanct. resident. quales rumpere dicuntur den burgfrieden; BESOLD. voce: burgfried. CARPZ. qu. XL. num. XXX. 5) qui ædes priuatorum inuadunt, eosque de possessione deiciunt; l. 5. ff. b. IDEM cit. l. num. X. BEYER de violat. pac. domest. 6) qui rapiunt ex incendio; l. 3. §. 2. eod. 7) stuprum violentum personæ honestæ inferunt; l. 3. §. 4. b. 8) eam per vim raptu abducunt; l. 5. §. 2. b. l. vn. C. de rapt. virgin. 9) vias, angiporta, -aliaque loca oppidorum occupant, ac obsident; CARPZ. cit. l. num. XXXVI. 10) armata manu pacem publicam turbant, furta violenta committunt, apparitoribus resistunt, carceres effringunt, reosque e vinculis liberant, & quæ sunt similia; KRESS. ad art. CLXXX.

§. C.

Quia porro *dolus malus*, hoc est, intentio lædendi, & sic vis *iniusta* adesse debet: (§. XCVIII.) ratio reddi potest, cur huc non pertineat vis, quæ 1) in bello infertur, aut 2) a magistratu, iussum rite exequente; l. 3. §. 1. quod met. caus. aut 3) a patre, vel marito, adultero, vel a propinquis, raptori in flagranti crimine reperto; l. vn. C. de rapt. virgin. denique 4) defensionis causa illata; (§. CCIV. Sect. I.)

Qui non
commit-
tant.

§. CI.

Sicuti vero hoc crimen nomen generale habet, quod plures species continet: (§. XCIX.) adparet, *generalem*, ac definitam poenam a legibus gentium frustra expectari. Licet itaque Iudæi aliæque gentes, omnes violentiæ species valde abominauerint: tamen hoc crimen speciali, ac separato nomine, sicut Romani, non determinarunt, nec a reliquis criminibus distincte separarunt.

Omnibus
gentibus
vis odio-
sa.

§. CII.

ROMANIE contra eius cancellos certis legibus circumscripserunt, poenasque varias statuerunt. *Lex Iulia* aquæ & ignis interdictionem definiuit, in cuius locum surrogata *deportatio*, §. 8. I. de publ. iud. l. 2. §. 1. de pæn. coniuncta cum bonorum publicatione; aliquando & *ultimum* supplicium admiserunt Romani, si rei vel *humiliores* fuerant, vel vis atrocior adhibita; l. II. ff. l. 6. C. b. PAUL. recept. sent. L. V. tit. XXVI. in pr.

Iura Ro-
mano-
rum.

T 4.

§. CIII.

§. CIII.

Germanorum.

Eadem vis GERMANIS quoque exitiosa, quamquam pro more solum *pecuniariam* poenam in eos constituerunt, qui vim fecerant; *conf. Lex Sal. tit. XVI. Sax. tit. V. Burgund. tit. XXV. XXVII. Baiuar. tit. X.* Valde eandem reprobauit ius can. *tit. de treuga & pace*, ius feudale *const. Frider. I. de pace tenenda 2. feud. 53. Aurea Bulla tit. XVII.* alixque imperii constitutiones, quas recenset SCHILT. *Ex. XLIX. §. CVI. seq. & PFEFFING. ad Vitriar. lib. I. tit. XI. §. XV. num. XXIV. p. 278.* nec non peculiare populorum Germanix leges, vt vel *tit. VIII. legum Suecicarum* docet, manus amputationem, vel capitis supplicium pacis domesticæ, & publicæ violatoribus pro re nata irrogans; GERDES. & BEYER. *de pac. domest. B. HEINECCIUS Iur. Germ. T. II. lib. II. tit. XXV.*

§. CIV.

Iuris hodierni.

Ea in re & mores HODIERNI conueniunt, quod poena pro qualitate violentiæ, & damni illati, quatenus delictum, nec in fractam pacem publicam, nec aliud *nominatum* crimen incidit, sit *arbitraria*; CARPZ. *cit. l. num. VII. COLER. P. I. dec. CLV. num. XVI.* quæ tamen ob vim atrociolem ad *ultimum* supplicium crescere potest; ANT. MATTH. *lib. XLVIII. tit. IV. cap. IV. num. III. VOET. ad h. t. §. III.* Hoc apud Tyrolenses iis imprimis infligi solet, qui vigiles, publica auctoritate constitutos, violenter dolo malo inuadunt, & opprimunt; vt testatur FRÖL. *P. II. lib. I. tit. X. num. VII.* Eodem tendunt

dunt veteres scabinorum sententiæ apud GRV-
PEN. von der Stadt Hannover p. 247.

§. CV.

Quum vis priuata publicæ opponatur, (§. Poena vis
XCVIII.) omnes reliquæ violentiæ leuioris ^{priuata.}
species, quibus quies, ac publica tranquillitas non adeo læditur, sub ea comprehenduntur; de quibus exempla referuntur in l. 1. 2. ff. l. 1. 3. 4. 5. C. ad l. Iul. de vi priu. Poena ex LL. ciuilibus erat publicatio tertiæ partis bonorum, annexa infamia; l. 1. f. ff. b. l. Moribus hodiernis vbique *arbitraria* coërcitioni subiaceret; CARPZ. cit. l. num. VII. VOET. ad ff. b. t. §. III. & sic a vi publica parum differt.

CAP. VIII.

DE

CRIMINE FRACTÆ PACIS
PVBLICÆ.

§. CVI.

Qvamquam *fractio pacis publicæ, & obsessio* ^{Crimen}
viarum ad vim publicam ^{fractæ pa-} ^{cis est}
pertineant: (§. XCIX. 9. 10.) iure Germanico tamen ^{species vis}
specialia crimina constituunt; quemadmodum ^{publicæ.}
raptus & stuprum violentum iam apud Romanos in separatum nomen abierunt, & a vi publica distincta fuerunt.

§. CVII.

Est autem FRACTIO PACIS IMPERII ^{Definitio.}
PVBLICÆ *crimen publicum, quo quis coad-*
unatis hominibus sibi haud subiectos in imperio

R. G. iniuste aggreditur, vel opprimit, pacemque tot constitutionibus imperii reductam, factis in aliud crimen nominatum non incidentibus, temerarie turbat. Pax autem imperii est vel profana; der land-frieden, vel religiosa, der religions-frieden; R. I. de anno MDLV. §. XIV. & de anno MDXCI. §. XCV. Utraque totum imperium eiusque membra obligat; SCHWED. iur. publ. part. gen. cap. III. §. IX. *

* Quemadmodum natales pacis profanæ perpetua, contra diffidationes promulgatæ, a temporibus MAXIMILIANI I. petendi sunt ob constitutionem in comitiis Wormat. MCCCCXCV. promulgatam: ita origo pacis religiosæ, quæ ob libertatem religionum conuenta, ab anno MDXXXII. quo sub CAROLO V. foedus Smalkaldicum confectum, derivanda. Tabulas habet HORTLEDER tom. I. lib. I. cap. X. num. XII.

§. CVIII.

Axiomata. Inde vero per se fluit, quatuor axiomata hic supponenda esse: 1) crimen fractæ pacis requirit vim atrociorẽ, in aliud crimen non incidentem, 2) a coadunatis hominibus, sed 3) non subditis, 4) dolo malo ubique concurrente, illatam.

§. CIX.

Qui hoc committant, vel non. Quum ergo crimen fractæ pacis violentiam atrociorẽ, in aliud delictum non incidentem requirat: (§. CVIII. 1.) consequens est, crimen hoc proprie 1) non committi verbis, aut scriptura, * sed factis, nec tamen 2) quibuslibet, sed gravioribus, quibus vel securitas publica, vel

vel exercitium religionis turbatur; multo minus 3) si confluxu, & conspiratione exorta, vis reapse non infertur; *diss. FRÖL. lib. I. P. II. tit. X. num. II.* vel 4) vis cum furto concurrat, quæ in separatam delicti speciem abit; *BERG. El. crim. p. 35.* Contra 5) committi ab iis, qui violentia armata aliorum ædes inuadunt, spoliant, possessores deiiciunt; *CARPZ. qu. XXXV. num. XXXII.* 6) coorto tumultu, vel saltim *coadunatis* hominibus facinorosos carceribus, compedibusque liberant; *FRÖL. cit. l. num. III. KRESS. art. CLXXX.* 7) diffidationes exercent; *IDEM cit. l. art. CXXVIII. CXXIX. C. C. C. A. B. tit. XVII. land-fried de anno MDXLVIII. art. I.*

* Intelligo sermones, vel doctrinas publicas, constitutionibus imperialibus aduersas; aliud dicendum, si quis doctrinis reprobatis, vel elencho causam dederit *tumultui, & violentiæ* eius intuitu exortæ, ac illatæ, qui omnino in hoc crimen incidit; *CRA-NIVS de pac. relig. p. 3. probl. III.* quemadmodum & illi quoque suo modo comprehenduntur, qui pacem turbantibus ope, consilioque assistunt, vel eos hospitio recipiunt, fouent, occultant, *diēt. const. art. IX. VI. XVII. ordinat. camer. P. II. Tit. IX. §. IV.* *CRAMER. de delict. & pæn. stat. Imp. §. VI g.* quippe qui propter *concursum*, eiusdem criminis, ad quod concurrunt, participes sunt. (S. I. §. XXXVII.)

§. CX.

Sunt autem *diffidationes* species bellorum *Diffida-*
priuatorum, quæ, quamuis ex iure manuario *tio quid?*
 rebus *permissis* olim accenserentur in Ger-
 mania, restringi tamen cœperunt paulatim
 ad certos terminos. Mos iste enim tam altas
 radi-

radices egerat, vt penitus *statim* vno ictu eradicari non posset. Et licet nullus post *interregnum* imperator pacem publicam stabilire neglexerit: quotquot tamen extant constitutiones, vel ad certum *tempus*, vel peculiare *territorium* pertinebant, extra cuius fines impune ferro, ac flammis grassari, omnibus integrum erat; FRIDERICVS I. anno *MCLXXXVII.* denunciationem per *tres dies* naturales ante inuasionem, vt rata, ac legitima esset diffidatio, requisivit, s. F. X. eamque modo *litteris*, modo nunciis, modo *ore* ab ipso diffidante fieri sueuisse, docuit DE LVDEWIG *ad A. B. tit. XVII. p. 174. 179.* Post PHILIPPVS II. insinuationem ad *domicilium* diffidandi restrinxit; GOLDAST. T. III. *const. imp. p. 367.* Tum FRIDERICVS II. post *tres dies* ac noctes quibus denuntiatio facta, diffidationem probauit, docente DATTIO *de P. P. C. XV. N. LII.* Porro CAROLVS IV. *in A. B. cit. l.* necessitatem denunciationis in *domicilio* sub *pœna infamie* repetiit. * Demum CAROLVS V. diffidationes permissas ad *tres casus* reduxit *art. CXXIX. C. C. C.* donec tandem omnes sine *discrimine* penitus sublatae, quas iam ante, sed sine effectu reprobauerat MAXIMILIANVS anno *MCCCCXCV.* ILLUSTR. DE LVDEWIG *cit. l. §. III. lit. γ.*

* Præterea 1) accedere solebat cordata subscriptio sociorum, veluti: *Gerung von Eimershoffen, das edle blut, das vvenig hat, und viel verthut*; DATT. *de P. P. cap. XV. num. XLII.* 2) formula addebatur: *vwill hie mit meine ehre gegen euch, und die euren bewahret haben*; *ID EM cit. l.* Mirandum vero pessimam hanc

consuetudinem etiam inter vilioris conditionis homines viguisse, ut patet *aus dem abschieds-brieffe eines koches mit seinen küchen-lingen, holtz-trägern, und-schüssel waschern, graf Osten von Solms*, quam recitat MÜLLER *reichs-tages Theatr.* sub FRIEDERICO V. P. I. cap. VII. p. 95. Simile exemplum exhibet DATT. *de P. P. lib. I. cap. XV. num. XL.*

§. CXI.

Quumque porro vis *coadunatis* hominibus hic inferatur: (§. XCVIII. 2.)* sequitur, huc non pertinere violentiæ speciem, 1) ab uno homine contra ius fasque illatam, quæ in *concus- sionem*, vel *vim publicam* incidit; *art. CLXXVI. C. C. C. CARPZ. quest. XL. num. III. 2)* quæ quidem a pluribus armatis inferitur, sine vlla tamen *deliberatione* coagmentatis; *MEV. P. I. dec. CV. 3)* pacis fractæ constitutionem non tam *singulorum*, ac *privatorum*, quam eorum nomine primario esse confectam, qui per *potentiam*, collecto milite, vel auxilio multorum, alios inique offendunt; *GALL. de P. P. lib. I. cap. VII. num. XXIV. WILDVOGEL de tumult. §. XXXV. BRVNN. conf. CVII.*

Fit coadunatis hominibus.

* Inde hoc crimen differt a *fractiōe pacis domesticæ*; cuius vestigia non quidem in *spec. Saxon. & Sued. sed Weichbildo Magdeb. Art. LXXXVIII.* & variis *statutis* passim deprehenduntur; vid. *statut. Lub. LIV. tit. VIII. a. V. statut. Stadens. apud PUF- FENE. T. I. obs. p. 222.* De poena vid. *DE WEST- PHAL. script. rer. Cimbric. T. I. p. 2012.*

§. CXII.

Quumque porro constitutio pacis publicæ *In non ordinarie pares, & sibi non subiectos concer-* subditos. *nat:*

nat: (§. CVIII. 3.) consequens est, in hoc crimen non incidere 1) *magistratus* subditis de facto vim inferentes, & iurisdictione sua abutentes; STRYK. *de fact. iud. de fact.* 2) si de hac qualitate dubium emergit, de ea ante omnia *iudicandum* esse; 3) *ciues eiusdem territorii* potentiores inter se hunc reatum incurrere posse, * alias vero 4) non distinguendum esse: *utrum uni, an pluribus* vis atrocior illata? 5) *inuasor* vel *inuasus* sit Germanus, an extraneus; PISTOR. *v. I. conf. XXXIV. n. III.*

* Alia autem quaestio est, *utrum hoc casu camera imperii*, quæ alias de hoc crimine cognoscit, *priuatue*, an vero *dominus territorii* iudex æque competens sit? quod posterius omnino asserendum, non obstante, quod camera fundatam intentionem habeat, siue a *mediatis*, siue ab *immediatis* pax publica fracta; *Ord. Cam. P. XI tit. IX.* Id enim cognitionem principum non excludit, sed saluo iure *territoriali* intelligendum. Vnde frustra hanc Camerae prærogativam, ut *priuatue* huius criminis *reis* ius dicat, defendit COTHMANN. *T. III. resp. III num. LXXXVII.* Rectius concurrentem iurisdictionem camerae vindicat MEY. *part. I. dec. CIV.*

§. CXIII.

Dolo malo. Quum denique absque *dolo malo* concipi nequeat: (§. CVIII. 4.) ratio reddi potest, cur in hoc crimen non incidant 1) qui ab aliis inique *invasi*, possessionem ac iura sua circa res profanas, vel circa *religionis* liberum exercitium *defensue* tuentur; GAIL. *cit. l. f. lib. I. cap. XVI. num. XVIII.* 2) cur constitutio pacis publicæ difficilior ad violentias ex controuersis *vicinorum* ortas adplicetur, quibus, quia plerum-

rumque ratio probabilis, & sic defensionis species cohæret, ex hoc capite ius reddi non solet; MAGENHORST ad ord. cam. P. XI. tit. IX. rubr. de pac. publ. vers. quanquam. LYNK. resp. XIX. num. XXXI. resp. CLXXIX. num. XXIX.

§. CXIV.

Pœnæ, huic crimini præscriptæ, sunt varia. Aut enim reus *absens*, aut *præsens* est. Illo casu mediante *banno imperiali* in exilium mittitur, omniaque bona, iura, priuilegia, ab imperatore concessa amittit. *Land-friede de anno MCCCCXCV. tit. III.* Hoc vero capitale supplicium subit * *art. CXXVIII. C. C. C. CARPZ. cit. l. num. X.* de quo exempla vide apud COTHMANNVM *lib. III. resp. III. MODESTINVM PISTOREM quest. illustr. XIII. num. I. p. I.* Quondam per *κρυφοφολίαν* reos hoc facinus iuisse, ex historia Germaniæ constat. Plura exempla de hoc ignominioso supplicio exhibet SPENER *iur. publ. T. I. cap. V. §. X. not. g.* HENNELIVS *in Otio Vratisl. c. XVIII.*

Pœna huius delicti.

* Sunt quoque, qui pœnam *pecuniariam* 20000. *Marcarum* hic obtinere, & sic *alternatiue* ad hanc, vel capitalem agendum esse censent; GAIL. *de P. P. lib. I. cap. XX. num. XVII.* RODING. *Pand. camer. lib. I. tit. VII. §. XXXVI.* Verum constitutio *vom land-frieden de anno MCCCCXV. art. VIII.* euidenter docet, hanc pœnam principes tantum conuenire, qui turbatores pacis punire negligunt, docente ZIEGLERO *de iur. maiest. lib. I. cap. XXXIII. num. XL. seq.*

CAP. IX.

DE

OBSSESSIONE VIARVM.

§. CXV.

Obsessio
viarum
quid?

Sequitur altera species vis *publicæ*, peculiari nomine circumscripta, nimirum OBSSESSIO ITINERIS, vel VIARVM, quæ est *fraudulosa alterius in via publica expectatio, cum animo ledendi coniuncta*. Natales eiusdem ab iis temporibus petendi, quibus ob tot *usitatas diffidationes* securitas, ac pax publica per *uniuersam Germaniam* nondum erat restituta,* & pleraque *manu* decidebantur, *armis magis & factò*, quam *iure*, & legibus.

* Sicuti vero rapinarum, & latrociniorum plura in *præcis* legibus sunt vestigia: ita quoque huiusmodi *obsessionis* hinc inde mentionem iniectam video. Qui enim in *Leg. Sal. tit. XXV. §. 1. tit. XXXIV. §. II. & Ripuar. tit. LXXXIII.* dicuntur *viam lacinam*, vel *via lacinam* facere, iidem sunt, qui *stilo* hodierno *moram* in *via publica* alteri obiciunt.

§. CXVI.

Qualis
expecta-
tio hic
requira-
tur.

Quum itaque vel sola expectatio ad hoc crimen sufficiat: (§. CXV.) evidens est, 1) proprie huc non pertinere eos, qui alios tali *factò* aggressi sunt, quod in *separatum crimen v. c. latrocinii* incidit; nec 2) qui *solis verbis* iniusta inimico minantur, nisi *secessio* ad *loca publica* accedat; *art. CXXVIII. C. C. C.* nec tamen 3) *necessarium* esse, vt *lesio* intenta *expecta-*

peccationem subsequatur; *citat. art. CXXVIII.*
verb. *unangesehen* &c.

§. CXVII.

Quumque porro insidiæ desiderentur; (§. *Insidiosæ esse debet.* CXVI.) hæ vero vnice ad machinationem contra ius, fasque pertineant: colligi potest, ad hanc classem vnice pertinere, qui, iudice *ordinario* non deficiente, hos, qui sibi *pares* sunt, lædere absque iusta causa in via publica intendunt. Talem vero non habere censentur, 1) qui iure *belli* aduersus hostes huiusmodi obsessioe sibi prospiciunt; 2) qui *excubias* agunt, nec cuilibet vbique locorum transitum permittunt; 3) qui *magistratus* autoritate fugitium clanculum expectant; *CARPZ. pr. crim. qu. CXI.* Contra talem habere non videntur, 4) qui ex præmeditato consilio vias intercludunt, & absque vlllo iure grauiorem alterius læsionem meditantur.

§. CXVIII.

Quamquam denique obsessio viarum *lesio- Cum in-
nis* ergo vnice fiat: (§. CXV.) non tamen alia *tentione lædendi coniu-
quam grauior* subintelligi potest. Huc ergo *cta.*
pertinent, 1) qui vel *assassinii*, vel *homicidii*,
vel *latrocinii*, vel *stupri violenti* causa in lo-
cis publicis clanculum latitant; *SIMON. de
obs. viar. cap. III.* non vero 2) qui solius *vin-
dicte*, vel *petulantia*, vel *leuioris læsionis* er-
go alios expectant; *BERL. P. IV. concl. XX.
num. X. XXVIII. CARPZ. quest. XL. num.
XX XVI. BOER. dec. CLXVIII. num. VII.*
quod in specie *das vortarten* dicitur. *Const.
elect. Sax. P. IV. const. VIII.*

§. CXIX.

Pœna.

Pœna ex ipsa *facti* præmeditati qualitate determinanda est. Enimvero qui prædæ, assassinii, cædis, vel diffidationis ergo vias obsident, *capitale* supplicium subeunt; *art. CXXVIII. BEYER, ad art. CXXVI. pos. VI.* Eandem pœnam ad obsessionem ex causa *stupri violenti* extendit *BERL. cit. l. n. XIV.* quamvis hic ad actualem violentiam adhibitam respiciendum esse, doceat *Cl. KRESS. ad art. CXXIX. in f.* Contra illa obsessionis species, quæ ex *lasciua*, vel *vindicta*, rixantium suscepta, si vel maxime læsio accesserit, *extra ordinem* punitur; *THEOD. coll. crim. cap. VI. aph. X. v. VI. BESOLD. Thes. pract. voce wegelagerung.*

CAP. X.

DE STVPRO VIOLENTO.

§. CXX.

Stuprum
violentum
quid?

PRæterea vi publicæ accensetur *STVPRVM VIOLENTVM* (§. XCIX. 7.) quod consistit in *commixtione carnali illicita, citra voluntatem personæ honeste viventis, suscepta.* Quamquam itaque sit species criminis *carnis*; violentia tamen hic præponderat, efficitque, ut magis ex natura *vis publicæ* iudicetur.

§. CXXI.

Axiomata.

Inde vero fluunt axiomata: 1) stuprum violentum proprie non nisi in personam *honestam*

stam committitur; 2) *inuitæ*, & reluctanti inferitur, & sic *ordinarie* violentiam prærequirit: 3) *carnali* commixtione perficitur.

§. CXXII.

Quum ergo non nisi in personam *honestam* Inferitur committatur; (§ CXXI. 1) honestas vero ex personæ *vite* conditione, ac *moribus* æstimanda sit: honestæ. sequitur, 1) huc pertinere stuprum *virgini*, *viduæ*, vel *mulieri* illatum; art. CXIX C. C. C. 2) pro honesta etiam haberi, quæ, vita luxuriosa derelicta, honestum vitæ genus elegit, si stuprator huius conditionis *consciens* fuit; FRÖL. P. II. pag. 243. 3) crimen hoc quoque in *masculum* committi; KRESS ad h. art. BEYER. ad ff. tit. ad l. Iul. de adult. P. XXXIII. (§. seq. 2.) 4) vim *meretrici* illatam proprie huc non pertinere; cit. art. etsi Saxones id asserunt; CARPZ. quest. LXXV. num. LII. 5) parum referre, quis violentiam inferat, *solutus*, an *coniugatus*? CARPZ. cit. l. num. XXI. ELASEN. ad C. C. C. pag. 483. quum stuprum in sensu paulo *laxiori* pro omni commixtione carnali hic sumatur. (§. CXXI. 3.)

§. CXXIII.

Quia porro *inuito*, & reluctanti inferitur; *Inuitæ.* (§. CXXI. 2.) *inuitum* vero in foro criminali tum ad *absentiam* voluntatis, tum ad *coactam* voluntatem pertinet: ratio reddi potest, cur 1) in hoc crimen incidant, qui violentia *externa* stuprum inferunt; cit. art. CXIX. 2) qui consensum alterius ad accommodanda membra, per *minas* atroces extorquent; BEYER. pos. III. ad cit. art. CARPZ. quest. LXXV.

LXXV. num. XI. 3) qui *mente captam*, vel in hunc finem *inebriatam* * violant; BEYER. & LUDOVICI *ad h. art.* 4) qui puellam *immanitatem* carnaliter cognoscunt; CARPZ. *cit. l. n. XXXIX.* BEYER. *ad ff. tit. de extraord. crimin. P. X.* siue vis accesserit, sine non; BERG. *El. crim. P. II. obs. CLV.* Contra non committatur, 5) si *voluntas* eius, quæ per ætatem consentire potuit, accessit; vel 6) *foemina solis persuasionibus*, ad concubitum fuerit allecta, vel *dolojis* artibus seducta; KRESS. *h. §. II. num. II.*

* Par ratio est eorum, qui puellam coitum recusantem, *somno*, obruerunt, eaque occasione istam constuprarunt; LEYS. *de stupr. violento num. XXIV.* Dormienti enim stuprum inferri posse, patet ex casu quem recenset LYNK. *dec. LXXX.*

§. CXXIV.

Vis iniusta adesse debet. Ex eodem principio porro sequitur, 7) non qualemcunque violentiam, & comminationem mali præsentis hic sufficere, sed talem requiri, cui vel propter *vita*, vel *membro- rum* periculum imminens, resistere foemina non potuit; KRESS. *h. §. VIII.* consequenter 8) huc non pertinere metum *carceris*, *infamiae*, *reuerentiae*, *minarum verbalium*, quamquam alias metus *inanis* pro diuersa ratione sexus, valetudinis, ætatis, loci, in *iuustum* degenerare possit; *l. 5. 6. 7. ff. quod met. caus.* GRANZ. *P. II. pag. 135. num. CCXXXVII.*

§. CXXV.

Quæ probanda. Sicuti vero hoc crimen plerumque vi *externa* perpetratur, adeoque vis hic *ordinarie* ad exi-

ad existentiam criminis, seu corpus delicti pertineat, de hoc vero ubique ante omnia evidenter constare debet; *art. VI. C. G. C.* consequitur, violentiam, ac terrorem ab allegante probari debere. Quumque hoc delictum *vestigia* sæpius relinquere soleat, & sic *facti permanentis* esse possit; (Sect. I. §. XXXIV.); consequens est, 1) ut *inspectio* ventris per peritas, ac iuratas obstetrices suscipienda sit; MOLLER. *ad const. Sax. XXXI. P. IV. GRANZ. P. II. p. 69. num. XIV.* Quamvis, quia hæc inspectio sæpe frustra adhibetur, nec iudicem semper certum reddit, ita vero crimen in delictum *facti transeuntis* degenerat, 2) ad alias coniecturas recurrendum sit. (Sect. I. §. XCIX.) Tales æstimantur ex utriusque partis *vita* ante acta, *robore*, *loqui*, *temporisque*, quo delictum commissum, conditione, imprimis ex *querelis*, clamore, eiulatu, *immediate* post violentiam illatam proditis, denique ex *conuersatione* ex postfacto inter stupratorem, & stupratam observata. Quum vero coniectura ex circumstantiis hauriatur; (Sect. I. §. CVII.) hæc vero per alias iterum elidantur; recte mihi ratiocinari videtur KRESSIVS *ad h. art. §. VI. n. II.* cum LEYSERO *disp. de stupro violen. n. IV.* qui, propter omissum clamorem, & neglectam, *immediate* post facinus perfectum, manifestationem illatæ iniuriæ, non omnem pro puella, imprimis *honestâ*, vim post aliquod interuallum allegante; præsumtionem cessare, autumat; vid. CARPZ. *quest. LXXV. num. LXXXVII. CLAS. ad h. art.* Quin potius, si alia *indicia* concurrunt, vel vis *mulieri* il-

lata, & sic thorum *coniugale* simul maculatum, stuprator mediante *equuleo* ad confitendam veritatem adigi potest; HARPR. *res. LXII. num. XLVII.*

§. CXXVI.

Qualis
commix-
tio hic
suppona-
tur.

Quia denique præter violentiam commix-
tione *carnali* perficitur; (§. CXXI. 3) negari
quidem nequit, illud *coitum* venereum actua-
lem supponere, & ideo ad crimina *carnis* suo
modo pertinere. Interim, quum primario
ex *vis publica* natura diiudicetur, (§. CXX.)
& ideo potissimum in legibus *atrocior* pœna
præscripta: evidens est, 1) *femini* immisso-
nem hic frustra a CARPZOVIO P. IV. *Const.*
XXX. *def. IV.* requiri; 2) multo minus eum
in finem ad *utriusque* partis confessionem de
consummatione concubitus * recurrendum es-
se, exemplo BËYERII *b. p. VI.* consentit B.
HEINECCIUS I. G. T. II. L. II. §. CCXLVI.
3) *intercessionem* innocentis pœnam non tol-
lere; CARPZOV. *cit. l. num. XXIV.* His
vero positis, 4) disquisitionem CARPZOVII
pr. crim. quest. LXXV. n. XXIX. vtrum in
impuberem crimen committi hoc possit, ina-
nem esse; 5) ipsam accusationem vero non
quinquennio, sed *vicennio* finiri; *l. 29. §.*
f. ad l. Iul. de adult. LYNK. *dec. DCCCCXL.*
WERNH. P. VI. *obs. CCCCXII.*

* Quam in *femini* immissione vulgo collocant; quum
tamen vel sola *coniunctio membrorum genitalium*
violenta ex hastenus dictis ad perficiendum hoc
crimen sufficiat, & hac ex ratione illud a raptu
distinguat, de quo cap. seq.

§. CXXVII.

Idem hoc principium declarat, cur apud ROMANOS ex lege Iulia de vi publica illud punitum fuerit; *cit. l. 29. l. 3. §. 4. de vi publ.* & quidem *deportatione*, quæ huius legis pœna est, substituta in locum aquæ ac ignis interdictionis; §. 8. *I. de publ. iud.* MATTHÆI *cit. l. tit. III. cap. V. §. VIII.* Grauius supplicium ius DIVINVM minatur, ex quo caput naturale stupratori tollendum erat, qui huiusmodi violentia pudicitiam alterius læserat, quatenus *extra ciuitatem* hæc compressio facta; *Deut. XXII. v. 23. 26.*

Pœna Romano-
rum &
Hebræo-
rum.

§. CXXVIII.

GERMANIS sicuti omnis vis *inequalis* odiosa, vt vel leges duellorum, & diffidationum docent: ita quoque hanc violentiam valde reprobauerunt legibus suis. In lege *Aleman. tit. LVIII. §. II. III.* & *Salica tit. XIV. num. XIII.* pecuniariæ pœnæ tantum mentio iniicitur; a qua parum abhorret *Edictum THEODORICI*, ex quo *nobilium* reorum facultatibus *certa* pars decedere, stupratæ bonis vero accedere iubetur, §. *LIX.* seruis capitale supplicium imminet, §. *XXXIII.* Similiter apud *Wigobos* qui ancillam compresserat, aliquot *flagellorum* ictibus coërcebatur; qui ingenuam, viuis *comburebatur*, vt patet ex eorum legibus *lib. III. tit. IV. §. XIV.* Ex recentioribus legibus, imprimis iure Alemannico *viui defossione* luebatur crimen, ades diruebantur, in quibus illud commissum, præterea homines id promouentes, & animalia omnia viua, tempore delicti præsentia, occidebantur; *Sæchs. Landr.*

Germano-
rum.

Landr. L. III. art. I. Weichb. art. XXXVIII. Schwab. Landr. cap. CCCXLIX. edit. BERG. & CCXIV. apud SCHANNAT. conf. SCHOTTEL. de sing. in Germ. iur. C. XIV. §. XVII.

§. CXXIX.

Iuris Carolini.

Iure hodierno per constitutionem CAROLINAM reus ad instar raptoris capite plectitur; ob nudum conatum extra ordinem puniatur, art. CXIX. C. C. C. plerumque fustigatione, BERG. El. crim. P. II. obs. CLIX. siue solutæ, siue coniugatæ id fuerit illatum; cit. art. vt contra BERLICHIVM docuit CARPZ. cit. l. n. XXV. Quin & auxiliores, eosque, qui consilio reos iuuant ad capitis supplicium trahunt, exemplo raptus; CARPZ. cit. l. n. XIII. §. P. IV. const. LXX. def. VI. SCHILT. Ex. XLIX. §. CIII.

§. CXXX.

Mitigantia,

A rigore tamen hoc recedunt interpretes in foro, 1) si stuprata stupratori nubere velit; arg. c. f. X. de rapt. virgin. BERG. cit. l. obs. CLX. CARPZ. cit. l. def. VII. non contra; IDEM cit. l. WERNH. P. X. obs. CCCCLIX. STRYK. ad Brunn. I. E. lib. II. cap. XVIII. §. X. VII. 2) si ipsa impudice vixerit; BEYER. ad cit. art. pos. VI. quod rationem habet; (§. CXXII. 4) 3) si vterque correus crimen non fatetur; IDEM cit. l. 4) si de feminis immisione non constat; CARPZ. cit. l. def. IV. 5) si delinquens fuerit minorennis; BERL. P. V. cond. XLI num. LIII. RICHT. II. dec. LXXXVIII. n. LXXXVI. BERG. p. 142. Verum hæc mitigan-

gantia, si n. 1. §. 2. exceperis, plus *autoritatis*, quam *rationis* habent.

§. CXXXI.

Denique quum stuprum non tantum in mente *captam*, verum etiam puellam *immatutam* huc pertineat: (§. CXXIII. 3.) merito *utrumque* capitali animaduersioni subiiciendum est; * BEYER. *cit. l. pos. IX.* SCHMID. *de stupr. in mente capt. commiss.* dummodo hoc posteriori casu *foemella infantie* annos nondum fuerit egressa; BERG. *P. II. obs. CLVI.* CARPZ. *cit. l. def. III.* BERL. *P. V. concl. XLII.* alias tantum *virgis* cæditur reus, si virgo consenserit; LVDOV. *ad cit. art. THEOD. coll. crim. p. 814.* Iure ciuili vero, qui foeminam viri non potentem compresserat, ad *exilium*, vel metallum condemnabatur; *l. 38. §. 3. ff. de pœn.*

* Ita quoque pronunciarunt *Scabini Ienenses*, docente SCHILTERO *Ex. XLIX. th. CII.* licet mox testetur, eos nonnunquam ratione casus posterioris aliter sensisse; eo, quod mente *capta* sicuti non potest *velle*, ita nec possit *nolle*, consequenter stuprum passa, inuita virum sustinuisse *diei* nequeat. Quam parum autem illa cohæreant, vel ex stupro in *filiam improberem* apparet, quæ similiter nec *velle*, nec *nolle* potest, licet vis eidem illata utique sit *capitalis*.

CAP. XI.

DE CRIMINE RAPTUS.

§. CXXXII.

Raptus
quid?

Quo iure stuprum violentum ad vis publicæ species refertur, eodem quoque RAPTUS in hunc censum venit, (§. XCIX. 8.) consistens in *violenta, ac inuita abductione personæ honestæ de loco in locum, libidinis exercendæ causâ*; VOET. *de vi publ.* §. IV. Vnde etiam natura huius criminis ex qualitate *vis publicæ* iudicanda est; ut non diffitetur STRUV. *diss. crim.* IX. §. XVIII.

§. CXXXIII.

Perficitur
abductio-
ne.

Committitur itaque hoc crimen *abductione*, (§. CXXXII.) h. e. *deductione de loco in locum*. Inde concludo; 1) huc non pertinere, quoties diuersi sexus persona, commodioris vsus gratia, in alium locum *propinquum* trahitur; THEOD. *coll. crim. cap. VI. tb. VIII.* CARPZ. *quæst. XL. num. XXVI* consequenter 2) in hoc, crimen raptus a stupro violento maxime differre; MOLLER. *lib. III. semestr. cap. VIII.* quas species, toto cœlo diuersas, sine causâ commiscet, & quod cum omni violentia raptio quædam concurrat, tradit * MATTHÆI L. XLVIII. *tit IV cap. II. num. VII.* 3) ipsa *abductione* perfici, adeoque, quamdiu hæc nondum accessit, raptum in nudo *conatu* subsistere; l. vn. C. *de rapt. virg.*

* Neque enim tantum ICTI ROMANI hæc crimina distinguunt, ut MARCIANVS, qui in
l. 3.

l. 3. §. 4. ad l. lul. de vi publ. de stupro violento, in l. 5. §. f. eod. de raptu agit; verum etiam CAROLVS V. diuersis articulis CXVIII. CXIX. isthac crimina peculiaribus, ac diuersis circumstantiis circumscribens. Interim alicubi ne quidem abductio desideratur, sed vel sola sponsalia clandestina in parentum iniuriam contracta, raptum constituunt. Ita de Gallis testatur VASSOR. Hist. Lud. XIII lib. XXXVI. p. 119. eaque in re errorem BAYLIJ detexit ILL. LEYSER. sp. CCXCIV. n. II.

§. CXXXIV.

Quumque abductio personæ honestæ essentiam huius criminis ingrediatur; (§ CXXXII.) Personæ honestæ. & quidem ideo, quia speciem vis publicæ constituit: per se fluit: 1) huc non pertinere raptum meretricis, * cit. l. vn. § art. CXVIII. bene tamen 2) eius personæ, quæ tempore commissæ violentiæ mores mutauit; PEGVER. dec. crim. XLIII. n. XXXVI. 3) quacum raptor semel, aut bis antea rem habuit; FAB. ad §. 8. l. de publ. iud. CARRER. in pract. tr. de homicid. §. hinc nata. Hanc enim meretricibus accenseri negat BERGER. El. crim. Part. II. obs. CLV. Alias 4) nullam haberi rationem, cuiuscunque sit conditionis persona rapta, soluta, an coniugata, masculini, an feminini generis, libera, an serua, vilis, an nobilis, vidua, an desponsata, laica, an sanctimonialis; cit. l. vn. § art. CXVIII. C. C. C. BESOLD. Part. II. cons. XL. MATTHAEI cit. l. n. II.

* Neque tamen propterea raptus meretricis simpliciter permissus est, sed ad instar vis privatae extraordinariæ coercitioni subiacet l. 1. pr. ad

ad l. iul. de vi priu. CABALL. ref. crim. cas.
CXXV. num. VI.

§. CXXXV.

Inuitis
vel perso-
na rapta. Quumque persona *inuita* rapiatur; (§. CXXXII.) *inuitum* autem hic non tantum *absentiam*, verum etiam quoduis *impedimentum* voluntatis denotet, & sic paulo *latiori* sensu accipiatur, ac quidem in stupro violento: (§. CXXXIII.) ratio reddi potest, cur in raptum incidat 1) qui violentia *externa* personam abduxit; §. 8. I. de publ. iud. aut 2) vi *compulsiva* ad secessum adegit; KIRCHGESNER p. 505. 3) qui raptoribus *adiumentum* præstitit; l. vn. cit. 4) cur non attendatur, *telo*, an sine *armis* vis fuerit illata; LYNK. ref. CXLIII. n. L. cur 5) *blanditiæ*, ac *persuasiones dolosæ* ac *importunæ*, cum abductione coniunctæ, sufficiant; FARIN. L. I. conf. crim. XXXIII. n. L. CLASEN ad hunc art. Contra, 6) cur in *volentem*, ac *sponte consentientem* non committatur; THEODOR. cit. l. n. IX. cur denique 7) *voluntas* parentum, *liberis* contranitentibus, non sufficiat, ut reus ab hoc crimine absoluator; BROWER, de iur. connub. lib. II. C. XXIII. n. VI.

§. CXXXVI.

Vel parentibus legitimis. Et quia in *volentem* non committitur: (§. CXXXV.) *velle* autem non creditur, qui subest imperio domini, vel patris; l. 4. de R. I. sequitur 8) eum in hoc crimen non incidere, qui puellam sui iuris *consentientem*, *libidinis* causa abducit; MASCARD, de prob. concl. MCCLIII. n. ΔΔΔΔ. quicquid dicat LYNK. cit. l. n.

l. n. V. seq. & MATTHÆI cit. l. n. XVIII. dummodo voluntas eius fuerit libera, & absque vlla *dolosa* sollicitatione extorta; (§. CXXXV. 4) Contra illud 9) incurrere, qui mulierem, quæ sub *patria potestate* * est, *inuitis* parentibus, libidinis causa, licet *consentientem*, rapit; *cit. l. vn. §. I. MATTH. cit. l. n. XIX. LYNK. cit. l. n. VI. quin imo IO)* sufficere, si abductio *in scius* parentibus facta; *LYNK. cit. l. pag. 940. adeoque II) legitimam,* non spuriam, extra iustas nuptias natam, nec in patria potestate existentem, hic supponi; *LVD OV. ad hunc art.*

* Idem quoque ad eas, quæ sub *tutela*, inuitis tutoribus rapiuntur, extensum. *Ord. Austr. Crim. art. LXXVIII. vid. GVARIENT. Cod. Austr. p. 712.*

§. CXXXVII.

Quandoquidem porro abductio personæ Libidinis
causa. honestæ ad *libidinem* exercendam fieri debet; (§. CXXXII.) libido vero hic ex quacunque consuetudine carnali legibus reprobata determinatur: apparet, 1) quod eius criminis rei sint, qui *stupri*, vel *matrimonii* * causa, *cit. l. vn. THEOD. cit. l. n. X. STRVV. iurispr. forens. l. III. tit. XXVIII. §. XXV. 2)* imo *fordomiæ* exercendæ gratia rapiunt; *MATTH. cit. l. n. III. quamuis cum ratio formalis in abductione violenta, vel saltem inuita consistat, non in defloratione, (§. CXXXV.) eoque intuitu vnice vis publicæ species sit (§. CXXXII.) 3)* sufficiat, si vel maxime raptor sponte a defloratione abstinuerit, vel alio euentu *expletio libidinis* impedita fuerit; ** *BOER. dec.*

dec. CCCXVI. STRVV. c. IX. de crim. tb. XXII. LYNK. cit. l. n. LV. LAVT. b. §. XVI. Interim ex eodem hoc principio 4) a plagio distingui debet, vel 5) a tali raptu, qui religionis, vel tutele caussa suscipitur; GRANZ. P. II. pag. 19. n. LIII. CARPZ. q. XL. n. XXVIII.

* Negat hoc CARPZOV. Lib. VI. tit. IV. ref. LXXXVII. n. XIII. tum, quod hoc casu dolus cesset, tum, quod puella non *corrumperetur*, imperatorque in cit. l. corruptæ pudicitie rationem habuerit. Verum quum inuitæ cohabitare nemo impune possit; præterea *securitas publica* ac honestas puellarum utroque modo æqualiter lædatur, consequenter raptus utrobique in *corruptionem honestatis publicæ* degeneret: ratio solida non apparet, cur sub obtentu matrimonii eiusmodi latronibus velificandum sit. Sane, si hic prætextus admitteretur, infinitis subornationibus in fraudem honestarum sceminarum anda daretur.

** Enimuero non tantum auxiliares, qui effectum criminis promouerunt, absque studio libidinis, *capitalem* poenam incurrunt; verum consanguineis permissum in *flagranti* crimine, h. e. dum in fuga occupatur, occidere raptorem, & officio iudicis vindicantis hæc parte fungi; l. *vn* cit. quæ omnia euidenter docent, hoc crimen *sola* violentia ad libidinem directa perfici.

§. CXXXVIII.

Pœna Iudæorum. Hoc crimen, vtrum IVDÆO S inter cognitum, quaque pœna punitum fuerit, valde quidem dubium: id tamen admodum probabile est, *ultimo supplicio* illud ad exemplum stupri violenti vindicatum fuisse, quamquam de eo *nominatim* nihil cautum; MATTHÆI cit. l. n.

l. n. V. Contra ROMANI id sat *distincte* cum Romano-
suis qualitatibus exposuerunt, & a vi publica rum.
separarunt: I. *capitali supplicio* constituto non
tantum in hos, qui secundum hæcenus tradi-
ta illud *immediate* perpetrarunt; verum etiam,
qui *consilio*, ac *adiumento* illud promouerunt;
N. 143. cit. l. vn. addita præterea II. *priua-
consanguineorum vindicta*, laxioribus termi-
nis circumscripta ac quidem *lex Iulia de adult.*
contra adulteros ex iusto dolore, *marito &
patri* indulserat. Denique III. *bona raptoris*,
qui liberos non habet, eodem iure *raptæ* ad-
dicta; annexa IV. *pœna infamiae*, quæ omni-
bus delictis *publicis* inest: *l. 7. de publ. iud.*
Tandem accessit V. *clausula prohibitoria* con-
tra *matrimonium* inter raptorem, ac raptam;
l. vn. C. de rapt. virg.

§. CXXXIX.

Ita de iure ciuili. Iure CANONICO * quæ Dispositio
dam paululum immutata, licet de pœna cri- tio iuris
iminali, quam ecclesia ignorat, nihil specia- canonici.
liter dispositum sit. Fauor *sacramenti* enim,
sub matrimonio hoc iure latitantis, effecit, vt
a) raptus *sponsæ*, etiam contra voluntatem pa-
rentum permitteretur; *c. pen. X. de rapt.* b)
matrimonium inter raptorem, & raptam ex
postfacto contractum pro *legitimo* haberetur;
c. 20. eod.

* *Recentiori* nimirum. Quondam matrimonium inter
raptorem & raptam, si vel maxime ex post vtræque
sponte conueniret, ac consentiret, nullatenus per-
missum erat; *c. 4. conf. 36. qu. 2.*

§. CXL.

Pœna
Germano-
rum.

GERMANIS sicuti vis, ita quoque raptus, imprimis ad contrahenda matrimonia in delictis, adeo, ut ne quidem sanctimonia aulae regalis eos cohiberet a temeritate filias regis raptu abducendi; ceu plenius docuit ILL. HEINECCIUS I. G. T. II. lib. II. §. CCXXII. Communis pœna in pecuniaria quantitate consistebat, siue rapta, siue parentes dissentirent, siue *ingenua*, siue *deterioris* conditionis esset; vid. *lex Sal. tit. XIV. §. II. III. lex Ripuar. tit. XXXIV. lex Baiuar. tit. VII. §. VI. & Anglor. tit. X. §. I.* præterquam, quod contra eum, qui filiam *domini* rapuerat, *capit. de part. Sax. cap. XI.* indistincte *capitis* supplicium fuerit constitutum. Apud *Frijios* quoque *capitale* hoc crimen fuisse, ex *Weringeldo*, cuius mentio fit *LL. Fris. tit. IX. §. VIII.* colligit *SICCAMMA ad h. l.* Itemque repetitum in *capit. lib. VI. §. CCLXXXIX.* & iam olim constitutum a *THEODORICO, Ostrogothorum rege §. XVII.* De aliis iuris Germanici hac in re particulis plenius egit *B. HEINECCIUS cit. l. CCXII. seq.* Et quia hoc crimen potissimum recentioribus temporibus Germani vi publicæ accensuerunt: non demirandum, quod ex analogia stupri violenti in eius detestationem iumentum, cui mulier rapta imposita fuit, necauerint; teste *MOLLE-RO III. semestr. VII. n. VI.*

§. CXLI.

Hodier-
na.

Attamen iuri civili sese simpliciter conformare voluisse videtur *CAROLVS V.* * ferro ultore raptos persequens, ** eumque in finem

finem ad iura *Latialia* prouocans, addita arbitraria pœna ad coërcendum *conatum* proximiorē, vel remotiorē; *art. CXVIII. C. C. C.* Quæ dispositio, licet alias normam *vniversalem* in Germania constituere debeat: (Sect. I. §. XXV.) obtinuit tamen fere, vt, quia canonum iure hic aliquid mutatum; (§. XXXIX.) id autem, vbi a iure ciuili recedit, in praxi prævalere solet, sanctionem pœnalem Romanam in arbitriam commutandam esse censuerint interpretes in casibus (§. CXXXIX.) relatis; ***

THEOD. c. VI. art. VIII. n. V. BESOLD. P. II. conf. VI. CARPZ. q. LXXV. n. LXVIII. KRESS. ad cit. art. §. II. STRYK. de diff. spons. p. 242. VOETIUS ad ff. tit. ad l. Iul. de vi publ. §. f. contra euntibus LYNKERO cit. resp. n. LXVI. & BROWERO de iur. connub. L. II. C. XXIII. num. XXVIII. Eandem ob metamorphosin bona raptoris hodie raptæ non amplius addicuntur, quæ eidem in *solatium*, matrimonio quondam *interdicto*, cedebant; SANCHEZ de SS. matrim. L. VII. disp. XII. n. XXVII. diff. ZOES. ad tit. X. de rapt. num. IV. THEOD. cit. l. num. XIV.

* Quod etiam factum in Statuto *Hamburgensi*, referente ILL. de LÛDEWIG de conf. connub. diff. II. c. VIII. §. f. STRYK. V. M. tit. XLVII. tit. V. §. XXXII. Idem de *episcopatu Leodiensi* testatur de MEAN. obs. DCLXXXI. P. V. de *Wurtembergensi* ducatu, LYNK. cit. l. p. 961. de *Guelphoburgiano*, HAHN. ad W. tit. de rit. nupt. n. VI. de *Republ. Lubecensi*, MEY. ad ius Lubec. L. IV. tit. VII. art. II.

** Neque *femina*, iuuenes rapientes, excipiendæ, quum cit. l. vn. ratio ad vtrumque sexum applicari

plicari possit; THEOD. cit. l. n. XXIV. BARDIL. Ex. XXXIX. th. X.

*** Sunt tamen, qui ab vtraque sententia diuortium faciunt, & indulto raptoribus matrimonio, nihilominus in eos gladio animaduertunt, quasi puellæ honos *matrimonio* restituatur, *gladio* vero publico satisfiat; in quorum censu sunt ZIEGL. ad cit. l. vn. CHRISTIN. vol. I. dec. CCCXXXIV. n. XIV. XV. PAPON. lib. XXII. arrest. cit. VI. MEAN. ius Leod. DCLXXXI. n. III. Sed hæc doctrina intentioni iuris canonici, quæ vnice ad promouendum *sacramentum* directæ, aduersatur. Vtrum vero legi *Caroline* sit conformis, alia quæstio est. Saltem imperator in cit. art. non ad ius *canonicum*, sed *Romanum* pro determinanda pœna provocat, cuius dispositio penitus eliditur, quoties puellis, quæ clementiæ, licet præposteræ, laudem plerumque affeclant, occasio ad impediendum infamæ aliorum supplicium præbetur. Neque auctoritas iuris canonici eousque extendenda, vt principia protestantium legesque *imperii* conuicere, aut limitibus constringere queat; vt docuit DN. PARENS. l. E. T. V. lib. V. tit. XII. §. CL.

§. CXLII.

Mitigantia.

Neque tamen deerunt iudici, *misericordiam* præoptanti, ex vulgari Dd. traditione, alia mitigandæ pœnæ argumenta, veluti: quod 1) raptor ex *pœnitentia*, cum potuisset, virginem non violauit; * LVDOV. h. DECIAN. pr. crim. L. VIII. c. VII. n. XXXIII. ZIEGL. ad Lanc. L. IV. tit. VIII. n. III. 2) quod fœmina raptorem ad raptum *instigauit*, contra voluntatem parentum; BEYER. pos. VII. 3) quod sua sponte consensit; LAVT. L. XLVIII. tit. VI. in f. THEOD. cit. l. n. IX. CLASEN. ad b. a. in f. pag. 144. 4) quod *antea* a raptore fuit cognita; THEOD.

THEOD. cit. l. n. XX. quam caussam non simpliciter admittit KRESS. h. §. VII. n. IV. 5) quod raptam se pro meretrice b. f. habuisse, probabiliter demonstravit; THEOD. cit. n. XXI. VOET. adff. b. t. §. f. Non ausim tamen cum THEODORICO minorennem ætatem, vel coniugis intercessionem his immiscere. Id vero æquitati congruit, ut caussas mitigantes auxiliatoribus quoque prodesse statuamus.

* Id evidenter menti imperatoris repugnat, ad pudicitiam actualiter ereptam *primario* non respicientis, cuius tantum, *exaggerandi* sceleris caussa, mentionem fecit; LYNK. cit. l. n. VII. Eiusdem farinae sunt reliquæ caussæ, si n. 5. exceperis. (§. CXXXIV. n. I.)

§. CXLIII.

Denique quum hoc crimen ex *vis publica* ^{Præfari.} natura puniatur, nec ad crimina *carnis* ^{proprio.} proprie referatur: (§. CXXXVII.) consequens est, illud præscriptione quinquennii non excludi, sed *vicennio* eius cognitionem demum extinguere; l. 5. §. 2. *adl. Iul. de vi publ.* (Sect. I. §. CCCXLI.)

CAP. XII

DE RAPINA.

§. CXLIV.

Eatenus cum rapina coincidit raptus, Rapina quod *securitatem publicam* admodum quid? violet, ac turbet. Quumque hæc sit

primaria ratio, cur RAPINA hodie ultimo supplicio puniatur: non difficile est, in eius genuinum conceptum inquirere. Est enim *delictum publicum*, * quo res mobilis, per vim persone illatam, animo lucrificandi interuertitur. Plura, quæ ius Romanum circa hoc delictum cantat, ex conceptu delictorum priuatorum fluunt, nec propterea hodie, mutatis principiis in vltimum deduci possunt; vid. art. CXXXVI. C. C. G.

* Alia quondam, pro turbulentis temporibus, philosophia hæsit Germanis, quibus latro, vir fortis audiebat, & rapina in *delictis* erat, nullis pœnis subiecta, dummodo ea concurrerent momenta, quæ supra (§. CII.) adduxi. Inde versiculi apud LEIBNIZ. *T. III. script. Brunsv. in præf.*

*ruten roben dat is gheine schandt
dat doyen die besten in dem landt.*

Neque iste furor tantum extra fines ciuitatum erupit, sed intra eosdem quoque se continuit, vt scriptores, & historiae narrant; LEYS, *sp. DC. med. l.* Eadem iam vetustioribus temporibus philosophia nota, adeo, vt POMPONIVS MELA Germanos *omne ius in armis positum habuisse, nec latrociniorum puduisse*, testetur *de sit. orb. lib. III.* Aliter tamen sensisse reges ac proceres, ex tot legibus, severissimis pœnis aduersus rapinas munitis, apparet; quæ solæ argumentum omni exceptione maius, quod rapina in classe criminum fuerit, constituunt, docente B. HEINECCIO *I. G. T. II. lib. II. §. LXV.* licet non omnes peræque ex nobilitate ac plebe reatum, quasi infrunitæ libertati aduersarium, agnouerint, sed ipso facto barbaris moribus inhæserint. Ea enim plerumque *bellicosa ac libera* reipublicæ est indoles, vt malit vi ac armis vivere, quam legibus, & longe alia principia sibi formet, quam quibus superiores ad imperandum sibi opus esse decernunt.

munt. Exemplo sunt alii populi, quibus cum Germanis hic mos communis fuit. *Obj. Halens. Tom. VII. obs. VI. seq.*

§. CXLV.

Inde vero sua sponte fluunt axiomata: I. rapina interuersione rerum *mobilium* committitur; II. violentiam *personæ* illatam supponit; III. creptio cum intentione *lucrifaciendi* debet esse coniuncta.

§. CXLVI.

Quum ergo res mobiles rapiantur: (§. CXLV. 1.) facile est ad intelligendum, 1) hoc delictum ad *personas* non pertinere, sed earum contrectationem in crimen *raptus*, vel *plagii* incidere; nec 2) ad inuasionem rerum *immobilium*, §. 1. I. de *ui bon. rapti* quæ non rapinam, sed *spolium* constituit, quod ex lege *Julia de vi publ.* coercendum est; alias 3) nihil interesse, res rapta *sacra* sit, an *profana*? DAMHOVD. *pr. crim. cap. CII. num. III.*

In quas res committatur.

§. CXLVII.

Quumque violentia, quæ essentiam huius criminis constituit, requiratur, (§. CLV. 2.) & poena ordinaria vnice ob violatam *securitatem publicam* a Carolo V. imposta sit: (§. CXLIV.) consequens est, vt præsens crimen ex regulis de *furto*, & *damno dato* non sit æstimandum, adeoque 1) *vis ablatiua*, & *periculum* præsens adesse simul debeant, imo 2) *compulsiva* sufficiat, si vel maxime alter sponte rem ex tortam raptori tradiderit; *CARPZ. quest. XC. num. LXVI. MEV. ad ius Lub. L. quest. IV.*

Quæ violentia necessaria sit.

IV. tit. II. art. I. num. XIII. STRYK. V. M. tit. de vi bon. rapt. § V. Contra 3) non sufficiant minæ de malo futuro, quæ magis *concessionis* crimen inferunt; KRESS. ad art. CXXVI. §. IV. multo minus 4) simplices *persuasiones*; 5) nil referat deprædatio in mari, an in agris fiat? quarum prior vulgo *die caperey* dicitur; confer WILLENBERGIVM de *excurjionibus maritimis*.

§. CXLVIII.

Ex regu-
lis furti
non æsti-
manda.

Ex eodem axiomate, & quia præterea rapina non ex regulis furti æstimanda: (§. CXLVII.) porro infertur, 6) nullam hîc haberi rationem sexus, nec 7) *conditionis*, GRASS. collat. iur. R. & G. Sect. XIV. p. 700. nec 8) *pretii rei raptæ*, CLASEN. ad h. a. HAHN. ad IV. tit. vi bon. rapt. §. VIII. CARPZ. cit. l. num. XLIII. nec 9) *restitutionis rei ablatae*, eiusue *pretii*, STRYK. cit. l. §. III. CARPZ. cit. l. num. LV. HARPR. resp. num. LXXII. nec attendi, 10) vtrum reus ipse rem rapuerit, an raptoribus *opem & auxilium* præstiterit? HARPR. vol. nou. Conf. VI. num. CXLIV. 11) *prima vice*, an *sepius* rapina commissa? CARPZ. cit. l. num. XXVII. BÖYER. b. pos. V. 12) raptor *armatus* an *inermis* fuerit? IDEM cit. l. diss. BLVML. b. HARPR. cit. l. num. CLXXV. 13) in *via publica* vim intulerit, an in *ædibus privatis*? CARPZ. cit. l. num. LXXIII. LEYS. sp. DXL. corol. II. LYNK. dec. MCLXXIV. quarum conclusionum pleræque ad furti crimen *ordinarie* non pertinent. *

* Has tres circumstantias alias quidam tum ex *cerebrina equitate*, tum ex præiudicio *iuris R.* propter l. 28.

§. 10. de *pen.* in dictanda *pœna ordinaria* requirunt, prouocantes ad imperatorem, quod hic *cit. art.* se referat ad ius R. GRASS. *cit. l. BESOLD. voce:raub.* LEYS. *ad ff. sp. DXXXV. med. XXIII sp. DXXXIX. med. VII.* sed frustra. Imperator enim tantum quoad *genus* pœnæ ad iura Romana prouocat, ipsum crimen vero, & capitæ pœnam ex *publica securitate*, & iuribus recentioribus *Germanicis* æstimat, vt recte conuincit Cl. KRESS. *h. §. I. n. I.* His vero capitæ supplicium, absque distinctionibus allatis, cognitam fuit; *spec. Sax. lib. III. art. XIII.* Eiusdem farinae est sententia eorum, qui vim *hostilem*; h. e. coadunatis hominibus, vulneribusque illatam, præcise requirunt, & verbum *hastige* ultra, quam par est, torquent; vid. GRASS. *cit. l. p. 714.* Vt taceam æquiparationem raptoris cum *stupratore violento*; *art. CXIX.* quæ sola, qua mente gladium vindicem raptoribus minatus fuerit CAROLVS V. euincit.

§. CXLIX.

Quamquam vero securitas publica regu-
lariter omnibus communis fit: sunt tamen, aduersus
quibus ista non æque parta, ac quidem personas
aliis, adeoque in hos, saltem ad effectum securitate
pœnæ *ordinariæ*, rapina *propria* haud com- publica
mittitur; quorsum refero 1) *bannitos*, olim non gau-
sidosos, qui impune vbique occidi pote- dentes
rant; DV FRESNE *voce: Faïda*; STRYK. *de commit-*
damn. reb. alien. lic. illat. cap. IV. num. XLVI. titur.
2) præstita *vrpheda relegatos*, postea reuertentes; KRESS. *h. §. V. num. V.* denique 3)
publicos *latrones*; & deprædatores; *diss. CARPZ. quest. XC. num. LIII.*

* Huc quoque refert *Christianos, synagogas iudeorum* rapinis expilantes, Cl. MYLIVS ad BEYERVM h. a. P. XVII. contra quem calamum strinxit B. HEINECCIUS I. G. T. II. L. II. §. LXXXIX. *) Si secundum ius *Romanum* iudicandum, dubio procul ex odio iudeorum, quorum collegium *illicitum, & reprobatum* erat, illos facinus non adeo infaustum est; quorsum pertinet l. 6. c. de pagan. Verum quum hodie iudæi religionis causa in ædibus publicis coire nequeant citra *tolerantiam*; huius vero potissimus effectus sit, ut, quibus hæc impertita, tanquam subditi *communi* iure, ac *securitate* fruantur, ceu plenius docuit DN. PARENS. I. E. T. IV. lib. V. tit. XII. §. CCXX. a me impetrare non possum, ut hisce nebulonibus scriberem apologiam. Vnde sola tolerantia huic argumentationi obstat.

§. CL.

Vis personæ illata.

Quumque porro vis personæ debeat esse illata; (§ CXLV. 2.) apparet, 1) violentiam ædibus tantum illatam huc non pertinere, sed furto *qualificato* propriam esse; art. CLIX. C. C. C. quam differentiam, miror, cur non notaverit KRESS. b. §. IV. num. III. nec 2) solum *metum* violentiæ inferendæ, absque actuali concussione, unde altera species furci *qualificati* oritur; cit. art. ibi: oder steigt, oder mit waffen, damit er iemand, der ihm widerstand thun wolte, verletzen möchte, zum stehen eingehet; adeoque 3) omnem rapinam *palam* perpetrari, quum in furto *ordinarie* id agatur, ut res alteri *clandestine* auferatur; pr. l. de vi bon. rapt.

§. CLI.

Denique quum ad rapinam sola *intentio* lu- Cum in-
tentione
lucri.
cri, quæ dolum constituit, sufficiat: (§. CXLV.
3.) consequens est, 1) ut hic non respiciatur ad
lucrum ipsum acceptum vel *damnum* perpe-
sum; 2) excusandus sit, qui *errore* ductus, *rem*
suam, imprudens furis, rapuit, quamvis domi-
nio rei ablatæ cadat; §. 1. *I. de vi bon. rapt.* nec ab
extraordinaria pœna liberetur; Cl. LEYS. *sp.*
DXXXIX. n. XI. 3) non raptor, sed *latro* dicen-
dus sit, qui præter *lucris*, *cedis* quoque inten-
tionem habet, eamque in effectum deducit; — 3110
— 10101
BERG. *El. crim. p. 65.* CARPZ. *quest. XC. num. III.*

§. CLII.

Ex eodem fonte 4) violentam *permutatio-* Num vio-
lenta per-
mutatio
huc per-
tineat.
nem excipiunt, saltem a pœna rapinæ *ordinaria*,
propter *parcoemiam*: *tausch ist kein raub*; HERT.
lib. I. parcem. XCIII. quod admitto, si quis *pro-*
habilem causam, a *lucrifaciendi* animo prorsus
abhorrentem, veluti necessitatem, possit alle-
gare; KREAS. *h. §. IV. num. II.* Alias plerique
ad *equalitatem*, vel *inequalitatem* rerum per-
mutatarum recurrunt; BERG. *El. crim. p. 66.*
quod quum hæc circumstantia *lucrifaciendi*
intentionem non simpliciter excludit, non
probo; BEYER. *ad h. a. P. VIII.* Neque etiam
maiores nostri huiusmodi violentias proba-
runt, ut docet notabile exemplum apud
CRANZIVM in *Saxonia lib. X. c. XXX.*

§. XLIII.

Quemadmodum in HEBRÆORVM repu- Pœna
Iudæo-
rum &
Romano-
rum.
blica pœna mere *pecuniaria* aduersus huius
crimi-
X 5

criminis reos sancita; *Exod. XII. v. 1. Lev. cap. VI. v. 1. seq. VOET. ad §. II. I. de vi bon. rapt. num. III.* ita quoque a ROMANIS ordinarie illud pro delicto *privato* habitum fuit, *quadruplo* luendum; §. 1. I. *de vi bon. rapt.* ut tamen *grassatores publicos*, qui cum telo, sæpius, in via publica vim faciebant, non minus quam *piratas*, ultimo supplicio affecerint; *l. 28. §. 10. de pæn. l. 7. de incend. ruin. naufr.*

§. CLIV.

Germanorum.

GERMANIS, quibus rapina quondam in deliciis erat, (§. CXLIV. *) poena olim fere incognita. Constat tamen ex *L. Wisigoth. L. VIII. tit. I. §. XII. & Burgund. tit. IX.* de poena pecuniaria. Nec apud *Francos* vindicata cædes raptoris; ut docet *capit. Carol. M. L. VII. cap. 122.* Ex dispositione *speculi Saxonici lib. II. art. XIII.* vero *ultimum* supplicium robbatoribus imminet; quod tamen pro ratione eorum temporum sine dubio de iis intelligendum, qui contra foederis tabulas, vel omissam *clarigationem*, (§. CX.) res mobiles aliis eripuerant.

§. CLV.

Iuris Carolini.

IUS CAROLINUM vero post tot contra violatam pacem emissas in imperio constitutiones raptoribus *simpliciter*, & sine distinctione *gladii* poenam infligit; *art. CXXVI. C. C. C.* quod praxis sequitur, hac addita aliquando aggrauatione, ut corpus rei rotæ affigatur; *LEYS. sp. DXXXIX. num. XII. CARPZ. quest. XC. n. XIV.* maxime si in via publica robbaria commissa;

KRESS. *adh. art.* §. I. num. III. MEV. *ad ius Lub.*
L. IV. vol. I. num. VIII. STRYK. *V. M. b. §. IV.*
 Immo & piratis hodie similitudo supplicii im-
 minet, ea cum aggrauatione, vt caput in
 litore ad palum suspendi soleat; STYPMAN.
de iur. maritim. P. IV. cap. XVIII. n. LXXXVIII.
 WILLENB. *de excur. maritim.*

§. CLVI.

Nihilofecius tamen ex principiis allatis pœna capitalis aliquando in *arbitrariam* commu-
 tanda. Enimvero, quia rei *ablationem* pœna
 vltimi supplicii supponit: (§. CXLVII. 1.) miti-
 ganda illa 1) ob solum *conatum*. Quia porro spe-
 ratum lucrum connexum habet: (§. CLI) arbi-
 traria coërcendus. 2) qui *necessitate* ductus,
 CARPZ. *quæst. XCI. num. XLVIII.* vel 3) *iussu*
 domini, non proprii lucri caussa, sed in illius
 emolumentum rapuit; IDEM *cit. l. num. XIV.*
 4) qui eum, a quo *primum* offensus, spoliauit;
 IDEM *n. XXXVI.* 5) qui ex *postfacto* demum
 participauit, nec antea consilio, vel ope adiutor
 fuit raptori; BRUNN. *ad l. 1. C. de his, qui rapt. n.*
VIII. Denique, quia vnice ob pacem publicam
 violatam capitis pœna irrogatur: (§. CXLVIII.)
 in mitiorem partem in casibus (§. CXLIX.) pro-
 nunciandum est. Atque hæ caussæ legibus sunt
 conformes. Spuriis accensæ 6) rapinam *vi*
leuiori, vel in re exigui pretii, KRESS. *art.*
CXXXVI §. II. not. 1. 7) ab eo, qui a tertio spo-
 liatus, in alium innocentem commissam; quic-
 quid dicat CARPZ. *cit. l. num. XLIII.* LYNK.
dec. MCLXXXIV. 8) *prima vice* 9) *sine ar-*
 mis,

mis, 10) in ædibus *privatis* perpetrata; (§. CXLVIII. II.) licet aliter sentiat GRASS, *cit. l. p. 706. seq.* nulla ratione solida nixus.

§. CLVII.

Persecutio publica non tollit priuatam.

Denique quum crimen hoc propter persecutionem, & poenam *criminales* publicum sit; (§. CXLVII.) in publica crimina vero præcise ad conseruandam disciplinam publicam inquiri debeat, (Sectio I. §. LXXXIV.) consequenter reus vindictam publicam effugere nequeat; alias autem æquum sit, vt nemo *duplici* poena afficiatur: coniequitur, vt *criminali* persecutione *ciuilis* poena extinguitur, adeoque actio ad *quaduplum* vsu amplius non feruetur. Dissentiunt cum SCHILTERO *Ex. XLIX. th. XXII.* BERG. *de vsu act. pen. in for. Germ. th. XXXIX.* aliique allegati a GRASSO *cit. l. p. 717.* Interim quia poena publica interesse priuatum non tollit: (§. XIX.) læso integrum est, conditione *furiua*, vel alia actione *ciuili* ad reparationem *damni* agere; TITIVS *iur. priu. lib. V. cap. III. §. IX. XII.* STRVV. *Ex. XLVIII. th. L.*

CAP. XIII.

DE FVRTO.

§. CLVIII.

Furtum hodie delictum publicum.

QVemadmodum rapina de iure Romano *priuatam*, hodierno, & *Carolino* ob poenam, & processum *criminales*, *publicum* delictum est: (cap. præced.) ita eodem modo *furtum*

furtum Romanis pro *privato* habebatur; in foro autem ex principiis iuris Carolini, poenam publicam comminantis, pro *publico* simpliciter declarandum est; licet aliter sentiat BERG. *œconom. iur. L. III. tit. IX. §. IX.*

§. CLIX.

Est vero FVRTVM *dolosa rei aliene mobilis* Definitio.
inuito domino lucrificandi animo facta contretatio, * quæ, quia vel cum, vel absque *violentia,*
metuque maioris mali, fieri potest: furtum in
 SIMPLEX, & QVALIFICATVM diuidendum est. vel simplex, vel qualificatum.
 Quinque simplex qualificato vnice
 opponatur: pro tali omne illud habendum,
 quod ad qualificatum referri nequit.

* Romani quoque furtum *usus & possessionis* agnouerunt; immo in legibus Germanicis eius vestigium reperitur, docente HEINECCIO *cit. l. §. XXXIII.* Nunquam tamen poenas furti *proprii* huic applicatas fuisse constat.

§. CLX.

Aestimatur autem QVALIFICATVM Qualificatum
ex vi rebus illata, vel *iusto metu mali maioris;* quid?
 * (§. CLIX.) adeoque in *tres* species abit.
 Committitur enim ab eo, 1) qui *ædes* vel *receptaculum effringit;* 2) *periculose,* *scalisque*
admotis ædes ascendit; aut 3) *armis* lethiferis
instructus ædes alienas furandi causa ingreditur, ** & *vbique* aliquid aufert. Ita
tres diuersas species distinguit Imperator *art. CLIX. C. C. C.* & repetita vice ab inuicem
 separat *art. CLX.* Proinde non habemus, *cur*
 cum CARPZOVIO particulam *oder,* contra
 men-

mentem Imperatoris, *copulatiue* accipiamus, & ascensionem cum effractione, armisque coniungamus, multo minus cum EODEM *qu. LXXIX. seditionem ac tumultum* requiramus, atque huc verbum *vergewaltigung* torquamus; vid. KRESS. *h. § V. SCHILT. Ex. XCIX. th. XLII.* Ita vero consequitur, furtum qualificatum a) ab *vno* homine; b) in loco in *solitudine* existente committi; TAB. *ad art. CLIX. num. XXII.*

* Inde hoc furtum rectius *periculosum* dixeris, quam *violentum*; ne genus, quod imperator in certas species distribuit, ad *vnam* tantum speciem restringatur; quod non obseruarunt REMVS, STEPHANI, & ZIERIZ. *ad h. art.* Ita vero astus solum non sufficit; quia imperator verba *gestissener gefahrlicher* coniungit.

** An ergo omnis, quem arma, dum ædes intrauit, penes se habuisse, constat, fur qualificatus esse videtur? Non crederem duritiem h. a. ex mente Imperatoris indistincte huc trahi posse. Vix enim est, qui *cultello* hodie caret, & quot *gladio* quotidie non incedunt; adeo, vt etiam fortis vilioris homines in eo decorum querant? Quum ergo hisce armis hodie alii decori, alii vis inferendæ gratia incedant; species *cit. art.* autem furto periculoso respondere debeat: vero admodum videtur simile, Imperatorem de eo cogitasse, *quem defensionis violentæ* causa se armasse, vel præter *consuetudinem* armis instructum ædes intrasse, certum est. Neque opus erat, id nominatim exprimere, quum vsus armorum tempore Caroli V. non adeo esset promiscuus, saltim inter viliores ignotus; ESTOR. *de minister. p. 439. Consil. Hallens. præf. p. 32.* vt ipso factò, quoties armatus furtum commisisse conuincebatur, eum præter morem, & sic maligno consilio armatum fuisse concludi posset.

§. CLXI.

Quia ergo Imperator furtum, & periculum, quod læsus expertus est, vel saltim incurrere potuit, coniungit: (§. CLIX.) consequens est, ut 1) non tantum effractio *ædium*, verum etiam *horrei, stabuli*, nec non 2) *ciuitæ*, vel *arcæ bene munitæ*, armis lethiferis suscepta; CARPZ. *qu. LXXIX. num. LXI. TAB. ad h. a. §. XX.* sed 3) *ruptio seræ*, vel *munimenti puluere nitrato facta* huc pertineat; * STRYK. *V. M. b. tit. §. II. 4)* nulla differentia loci, ubi vis adhibita, facienda sit, *ruri*, an in *ciuitate*? 5) quoad arma parum referat, vtrum fur illa ad locum delicti attulerit, an ibi inuenta arripuerit? KRESS. *b. in f.* Contra 6) nec *simplex* ascensio, nec 7) solum armorum, vel læsionis periculum, absque rei *contrectatione* sufficiat; CARPZ. *qu. LXXIX. num. XXXIII. LVI. TABOR. b. §. XXIII.*

Quando illud committatur.

* Hæc species non omnidubio caret; quia vis quidem, sed non æque periculum concurrat.

§. CLXII.

Atque hæc est furti *qualificati* indoles. Huic opponitur furtum SIMPLEX, cui definitio supra allata conuenit, absque omni tamen periculo, & violentia infertur; estque vel MANIFESTVM, vel NEC MANIFESTVM; *art. CLVIII. C. C. C. MAGNUM*, vel *PARVVM*; *art. CLVII. C. C. C. PRIMVM*, vel *REITERATVM*; *art. CLX. CLXI. CLXII.*

Simplex.

§. CLXIII.

§. CLXIII.

Quinam hoc committant, vel non. Quum ergo ad furtum contractatio fraudulosa requiratur: (§. CLIX.) non difficile est cognoscere, cur 1) is, qui animo furandi aedes ingreditur, nihil tamen *contractat*, fur non sit; *l. 21. §. 7. ff. h. l. 7. de extr. crim.* bene tamen, 2) qui contractavit, sed postquam excessit, in fuga possessionem rerum ablatarum amisit, nec eas ad locum destinatum pertulit; *TAB. ad art. CLIX. §. XIV.* nec non 3) qui res, *fidei suæ* concreditas, fugiendo aufert; *art. CLXX. G. C. C.* 4) nihil interfit, utrum *physice*, an *moraliter* contractatio facta, (*Sect. I. §. XXXVII.*) adeoque etiam is pro fure habendus sit, qui *consilio*, *auxilio*, alioque modo ad rerum ablationem concurrat; *l. 50. §. 3. l. 52. §. 19. l. 54. §. 4. b.* Contra 5) non committatur ab iis, qui *doli*, fraudisque non sunt capaces, uti sunt furiosi, mente capti, infantes; *art. CLXIV. CLXXV. CLXXIX. C. C. C.* 6) qui per *lasciviam* aliquid auferunt; *arg. §. II. l. h. art. CLXXV. C. C. C.* Denique 7) qui in summa *necessitate* constituti ad vitæ suæ conseruationem quid interuertunt; *art. CXLVI. C. C. C.*

§. CLXIV.

An qui ex contractu tenent.

Sicuti vero, qui res sibi concreditas auferunt, furtum committunt: (§. CLXIII. 3.) euidentis est, 1) quamcunque rerum alienarum dolosam *alienationem*, ac *consumtionem* in usus proprios, & sic lucri gratia huc pertinere; 2) id non ad solos depositarios restringendum, cum *TABORE eod. h. a. §. III.* sed ad omnes, qui ex *contractu* rem alterius tenent, sibi

sibi concreditam, extendendum; quales sunt *aurigæ, stabularii, commodatarii, mandatarii, conductores*, nec non omnes *officiales publici*; *cit. art. CLXX. HARPR. resp LV. num. XVII. resp. LXXV. num. LXXXIII.* adeoque 3) omnes hos *pœna furum ordinaria* merito plectendos esse; *cit. art. BERL. P. V. concl. LVII. num. XXI. MANZ. dec. palat. quest. LXXXVII. num. I. ILL. LEYS. sp. DXXXVII. n. XXII.* licet *praxis* forsan ex *autoritate CARPZOVII quest. LXXXV. num. LXVII.* & *dispositione l. 55. §. I. ff. de admin. tut.* dissentiat. * *Quoad officiales publicos* tamen *passim pœna ordinaria præfinita*; docent *STRYKIO V. M. tit. ad l. Iul. pec. §. III. seq. BERG. El. crim. cap. II. §. I. vid. Ord. polit. Magdeb. cap. LXXI. §. IV. V.** WERNH. P. III. obs. CXXIV.*

* De iure Romano conclamatum est, *perfidia* magis, quam *furto* hoc factum conuenire; eo, quod *ICti contrectationis* conceptum tantopere restringebant per *cit. l. 55.* Eandem philosophiam regustauit *SAXO art. XXIX. lib. II. & art. XXII. lib. III. iur. prouinc.* Verum an eadem mens *CAROLIV.* fuerit, ex *pœna furti*, ad quam prouocat, dubium sit, cuius tum indefinite mentionem non fecisset, si ex ore Romanorum pendere voluisset. Accedit, *iurisprudentiam nostram* cortici verborum non inhære, & tanto maiorem *pœnam* hic suadere, quanto prauius est delictum, *perfidia*, & *interuersione* mixtum.

** Ita vero patet, *crimen de residuis* non magis hodie *speciem separatam* conllituere, quam *peculatum*, quum *rationes iuris Romani* cessent.

§. CLXV.

Quate-
nus neces-
sitas ex-
cusat.

Quamquam porro *necessitas* a fraude excu-
sare dicatur, (§. CLIX. 7.) & sic impunita-
tem tribuat: non tamen *quævis* indigentia sub-
ficere potest; sed talis requiritur, quæ *dolum*
malum penitus excludit, h. e. sine qua vita
defendi, ac conseruari nequit: *art. CLXVI.*
C. C. C. arg. art. CXLII. eod. Unde hæc di-
spositio non tantum 1) ad *esculenta*, sed po-
tulentia, aliasque res contra *frigus* necessarias
pertinet; *arg. art. CLXXV. CARPZOV. quæst.*
LXXXIII. n. XLVI. GRANZ. P. I. pag. 522.
frustra dissentiente BERGERO *El. crim. pag.*
54. 2) *summa* calamitas ante omnia docenda
est; quod, quomodo fieri debeat, docet
KRESS. *ad art. CLXVI. §. I. num. II. 3*; non
æque *indigens* possessione rerum suarum spor-
liari, nec 4) plus quam ad euitandum *mortis*
periculum probabiliter necesse est, eripi debet;
STRYK. *de damn. reb. alien. licit. illat. cap IV.*
§. XXXII. IDEM de iur. necessit. SIMON. P.
II. diss. V. GRANZ. P. II. pag. 167. HERT. L.
III. paræm. III. HARPR. resp. VIII. num. CLXXV.
alias parum refert, 5) vtrum indigentia au-
ferentem, an eius *familiam* concernat? *cit.*
*art. CLXVI. C. C. C. ** Et sicuti *excessus* mo-
deraminis inculpatæ tutelæ in quæstione ho-
miciidii *arbitrariam* coërcitionem meretur;
art. CXLII. C. C. C. ita simile quoque hoc
casu iudicium ferendum; vid. BERGER. *cit. l.*

* Addunt quidam talem necessitatem, quam quis
propria culpa non causauit: sed frustra; ceu
contra ZIEGL. probauit SIMON. *cit. l. th.*
XIV. Neque argumentum a *moderamine* incul-
patæ tutelæ in casu homicidii huc quadrat, quo-
qui

qui autor pugnae fuit, se tueri nequit, quum vita dissoluta sine ullo animo ledendi geratur; contra, qui ex necessitate eadem committit in eum, quem antea facto illicito aggressus erat, ipso facto ledendi voluntatem declarat.

§. CLXVI.

Quumque porro rei alienae mobilis furtum fiat: (§. CLIX) consequens est, 1) ut nec rei immobilis, l. 25. h. t. nec 2) incorporalis proprie furtum fiat, nec 3) rei propriae, §. 1. de vi bon. rapt. v o e t. h. t. §. III. nec 4) rerum extra commercium existentium, §. 9. I. h. nec 5) rerum nullius, СТРУК. V. M. h. §. XIII. adeoque 6) nec piscium e praeterfluente aqua surreptorum: Contra 7) furti reum esse, qui ex piscinis pisces; art. CLXIX. C. C. C. 8) ex locis publicis fruges; art. CLXVII. C. C. C. 9) feras bestias ex forestis; ILL. DE LVDEWIG de furt. ferat. 10) ex hereditate iacente, vel futura, * denique 11) qui coniugi constante matrimonio quid surripit; art. CLXY. C. C. C. tandem 12) qui vel minimam rem amouet. De quantitate enim demum, ubi poena irroganda, quaestio mouetur; art. CLX. sqq.

In quibus rebus committatur.

* De hoc, non priori casu cit. art. accipiendum esse, recte ex particula: *sonst*, colligit ILL. LEYS. sp. DLVI. n. I.

§. CLXVII.

Quum porro lucrifacendi animo fiat: (§. Quo fine? CLIX.) sequitur, ut, qui ancillam libidinis, aut contumeliae causa contrectat, in furtum non incidat; §. 11. I. h. l. 39. l. 53. pr. h. t. nec 2) qui tabulas, veritatis tollendae causa au-

fert; *l. 16. ad l. Corn. de fals.* 3) in hoc crimine non ad *verum lucrum*, quod fur fecit, sed ad *intentum*, cum vero damno coniunctum respiciendum; adeoque 4) pro furto nihilominus habendum sit, si vel maxime fur res fortuitas *perdiderit*, donatione abalienauerit, aut ipse violenter possessionem rerum ablatarum amiserit; *arg. art. CLX. C. C. C.*

§. CLXVIII.

Inuito
domino
fit.

Quia denique fit *inuito* domino, vel possessore; (§. CLIX.) consequens est, 1) ut *consentienti* furtum non fiat; *l. 46. §. 8. h.* 2) non sufficiat, dominum, qui ab initio reclamavit, ex *postfacto* consensisse; 3) ut sola *inspectio*, & visio domini, non sit argumentum concludens declarati consensus, quum & insipienti, & scienti furtum fieri possit; *l. 60. §. 5. loc.* 4) ut furi profit, si iuste existimat, se *volente* domino contrectare; §. 7. *l. h.*

§. CLXIX.

Pœna Iu-
dæorum.

His præstructis, de pœna furum videamus. Et quidem iure *mosaico* ultra *duplum*, & *quadruplum*, prouti furtum erat magnum, paruum, manifestum, aut nec manifestum, coercitio se non extendebat; *Exod. XXII. VOET. ad §. f. J. de obl. quæ ex del. nasc.* quod ius etiam *romani*, qui hoc delictum proprio habuerunt, secuti sunt; §. 5. *l. eod. tit.*

§. CLXX.

Romano-
rum.

Non tamen eadem ubique pœnæ placuerunt. Legibus XII. Tab. enim *nocturnum* furem *manifestum* quoquo modo, *successu* tempo-

temporis, si quis id ipsum *clamore* testificaretur; *diurnum*, si is telo se defenderet, occidere priuatim licuit; GELL. N. A. L. XI. C. f. MATTH. de crim. L. XLVII. tit. I. cap. II. num. I. conf. CELEB. OTTO *præf. ad T. I. R. p. 31. l. 4. §. 1. ad L. Aquil. l. 54. §. 2. b. t. l. 9. ad l. Corn. de sicar.* Si neque noctu, neque telo venisset, & *ingenuus* esset, virgis cælus, ei, cui furtum factum, in seruitutem addicebatur; *seruus* contrectans verberibus exceptus, e Saxo Tarpeio præcipitabatur; *nec manifesti* poena duplum erat; STRVV. *diff. crim. II. §. XI.* Postea retenta dupli poena, manifestum quadruplo luendum voluerunt prætores. Præterea extra ordinem accusatio, exemplo aliorum delictorum, de furto admitta; *l. f. ff. de priu. del. l. f. b. t.* Tandem IVSTINIANVS nominatim capite, aut membrorum abscissione fures punire vetuit; *Nou. 134. c. f. auth. sed nouo C. de seru. fugit.*

§. CLXXI.

Gentis TEVTONICAE mores non iidem Germano- fuerunt, sed variis pœnis mixti; vt patet ex norum. iis, quæ in compendio nobis exhibet B. HEINECCIUS in elegantissimo opere de iur. Germ. tom. II. lib. II. tit. XIX. Plerique populi pecuniariam satisfactionem imposuerunt delinquentibus; vt vel leges *Salica, Wisigothorum; Alemannorum*, aliaque docent. Lege *Saxonum* tamen furtum *trium solidorum*, vel cum *effractione* coniunctum, capite luebatur; *tit. IV.* cuiusmodi supplicium in quocunque furto *maiore* sanxit *lex Ripuaria; tit. LXXIX. & Boica; tit. VIII. §. VIII.* nec non

Burgund. tit. XXIX. §. III. Tandem constitutione FRIDERICI 2. feud. 27. v. 8. poena laquei in eos constituta, qui quinque solidos furtive abstulerint, * cui accurate respondent leges Goslarienses tit. von vrede bracke lib. LV. apud LEIBNIZ. rer. Brunsw. tom. III. p. 500. we stelet, dat vief schillinghe wert is, de vorschuld des galgen; & spec. Sueu. cap. CXIV. den diep soll man bencken. Geschieht aber ein dewppheit, dew minder ist, dann fünff scilling, dew hort tze haud und tze haar; licet tres solidos tantum pro mensura habuerit Sax. lib. II. art. XIII. Vnde simul patet, FRIDERICVM solidos argenteos minores intellexisse; quod iam suboluit SCHILTERO Ex XLIX. th. XI. quia his vocabulum: Scillingi respondet, quamuis nota MSeta ad LL. Goslarienses addat: vief Schillinge dat sind fief gülden; teste ECCARDO ad LL. Sal. p. 13. conf. BEYER. h. art. pos. XXII. Alioquin solidos aureos cum Romanos, tum Francicos, quondam in Germania vsitatos fuisse, discimus ex WENDELINO, PITHOEO, LINDENBERGIO, CANGIO, solertibus rei nummarie indagatoribus. Non tamen propterea FRIDERICVS I. male crucis in furto autor est. Nam diu ante eundem hoc supplicium sustinuisse fures, patet ex l. Ripuar. cit. l. & DITHMARI chron. lib. IV. edit. LEIBNIZ. p. 363 plura ad ius patrium pertinentia collegit Cl. ENGAV diff. de pœn. furt magn.

* Sunt, qui cum TREVTLERO hanc dispositionem ad furtum cum pacis publicæ violatione coniunctum restringunt: sed frustra; præeunte SCHILTERO Ex. LXIV. th. VII

§. CLXXII.

Ius CAROLINVM in tanta gentium aduer- Iuris Ca-
 fus fures feueritate infistit constitutioni *Fride-* rolini.
riciana: parum tamen accurata pro *solidis* in
 vernacula substituit: *gulden*, vocabulum ob-
 scurum, & multiplicis significatus; BERG.
El. crim. pag. 37. SCHILT. Ex. XLIX. tb. XI.
 BEYER. *ad art. CLVIII. pos. XIX. GAERTN. ad*
LL. Sax. pag. 110. Praxis solidos pro ducatis
 Hungaricis * ex *vsuali interpretatione* accipit,
 nec tamen propterea *truculentiam* poenæ ca-
 pitalis tollit: vt erudite docuit DE LVDE-
 WIG. *de furt. ferar. diff. II. lit. (n).* Ita vero
 apparet, turpiter errare THEODORICVM
coll. crimin. cap. II. § VII. num. XLIX. natales
 supplicii capitalis demum e iure Carolino pe-
 tentem.

* Iure Austriaco 25. floreni requiruntur; *Ord. Crim.*
Austr. art. LXXXIV. vid. GVAIENT. Cod.
Austr. pag. 719. Hadelense verbum *gulden* inter-
 pretatur de ducato hungarico apud PVFFEND.
obs. forens. in append. p. 59. Ius Lubecense *lū-*
bische gulden an goldvvahrung exigit & tollatur
 AVTOR *der gründlichen nachricht von Lubeck C.*
XLI. p. 267. ita ducatos quondam vocatos fuisse.

§. CLXXIII.

Hoc iure autem *tribus* casibus ad vltimum Quoties
 supplicium conuolandum: I. in furto QVA- capitis
 LIFICATO, II. MAGNO, & III. TRI- suppli-
 NA VICE REITERATO; *art. CLIX.* cium ho-
 CLX. CLII. C. C. C. die locum
 habeat.

§. CLXXIV.

Quæ pœ-
na furti
qualifi-
cati,

Quemadmodum ergo TRES diuersæ fur-
ti **QUALIFICATI** species dantur: (§. CLX.)
sequitur, vt ob singulas suspendium *mari-
bus*, suffocatio *fœminis* * infligi debeat; TAB.
ad art. CLIX. §. V. BERG. El. crim. P. II. obs XXVIII. quamquam Saxones, autoritate
CARPZOV vtplurimum aliter sentiant; ILL.
WERNH P. III. *obs CLXI.* Et quia porro
hiscæ casibus ratio pœnæ capitalis in *periculo*
quærenda est: *cit. art. CLIX.* euidentis est, cur
ad effectum capitalis pœnæ hic non distingua-
tur, 1) *interdiu*, an *noctè* commissum sit?
2) *in vrbè*, siue *ruri*? TABOR. *b. §. XIX. vid. CARPZ. quest. LXXVIII. num. XXXIV.*
3) *prima*, an *repetita vice*? 4) *paruum*, an
magnum, (aliud in *Ord. pol. Magd. c. LXXI. §. II*) 5) *manifestum*, an *nec manifestum*? 6) *res*
ablata restituta fuerit, nec ne? Contra, cur
7) pœna *extraordinaria*, & *arbitraria* ** suf-
ficiat, a) si *periculum* non adeo *grauè* fuerit,
veluti si absque *scalarum* admotione *adscen-
sio* facta; b) *leuiori* vi *effractio* suscepta; c)
si *clauis* adulterina *adhibita*; *dissent. BERG. El. crim pag. 35. TAB. b num. XXI. CLASEN. eod. d,* si *tur* *armis* non adeo *lethiferis* *instru-
ctus*; e) si *vis* *adhibita*, sed *nihil ablatum*;
BLVML. *b. f)* si *vis* in *loco solitario* facta, vt
nemini *violentiâ* *inferri* potuerit. Et quia
porro *Imperator* in pœna *arbitraria* dictanda
ad *qualitatem personæ*, & *arbitrium iudicis*
prouocat, præterea his *addi* debet g) si
spes emendationis adest; h) si *de vita* bene *an-
te acta* constat; i) *fur impubes*, *domesticus* est;
vid.

vid. KRESS. *ad art. CLIX. §. V. num. II.*
VOET. *b. t. §. XV. ****

* Ratio, cur suspendium in fœminas non constitutum, quærenda in *pudore* non in *privilegio* sexus; quicquid dicat BECKMAN. *de priv. mulier. p. 102.* cum CARPZOVIO *de iur. sing. fœm. dec. X. pos. IV.* Id vero aliis paradoxon videtur, quod Imperator in sexum sequiorem fuerit seuerior, suffocationisque pœnam, quæ *gravioribus* delictis propria, *art. CXXXI. C. C. C.* dictauerit; quem nodum quidem proponit, sed non soluit ZIERIZ. *ad art. CLIX.* facile tamen soluere potuisset, si, suspendium speciem supplicii fœdioris, & *gravioris* esse, perpendisset.

** Memorat Imperator *effossionem oculorum, amputationem manuum,* & aliam similem corporis *afflictivam* pœnam. Ista quondam frequens; VALER. MAX. *lib. V. cap. VII.* præcipue in oriente, *Iudic. cap. XVI. v. 21. lib. 2. Reg. cap. XXV. v. 7.* EVSEB. *lib. VIII. cap. XXIV. XXVII.* Inde ad Francos transit, GVNDL. *ad l. mai. cap. II. §. XII.* & in Germania quondam sæpius adplicata: KRESS. *ad h. art.* Verum hodie ob truculentiam præsumtam vsu fere non seruatur; ZIERIZ. *h. TABOR. cod. §. XXVII.*

*** Tum in *mare*, tum in *fœmina* hæc mitigantia attendi debent. Neque enim video, quomodo cum TABORE *h. §. XXIV.* hæc extraordinaria coercitio ad solas *fœminas* restringi, & verbum: *person*, quasi in singulari positum, ad comma immediate præcedens, de fœmina conceptum, referri possit, GRASS. *collat. Rec. Imp. p. 647.*

§. CLXXV.

Magni.

Idem supplicii genus leges effinxerunt contra furtum simplex MAGNUM (§. CLXXII. 2.) art. CLX. C. C. C. Hoc casu tamen rationem capitalis poenae primario 1) in *damno* dato quaerit; simul vero 2) ad *personae* conditionem respiciendum esse, constituit imperator. * *Magnum* vsualis interpretatio in V. ducatorum *excessu* collocat, propter verba; *oder driiber*; CARPZOV. *quest.* LXVIII. num. CVI.

* Additur *cit. art.* 3) circumstantia furti *manifesti* vel *nec manifesti*, quae tamen genuino destituitur fundamento, & ideo in foro fere negligitur; CARPZ. *quest.* LXXVIII. num. V. BERL. V. *concl.* XLIII. LXVIII. KRESS, *ad art.* CLVIII. §. I. num. II.

§. CLXXVI.

Funda-
menta ca-
pitalis hic
vsirati
supplicii.

Quum itaque in furto *simplici magno* *damnum* laeso illatum fundamentum poenae capitalis constituat: (§. CLXXV. I.) consequens est, 1) ut omnium rerum *estimabilium* furtiva oblatio *laqueo* puniri possit; 2) ante omnia de vera rei *ablatae estimatione* constare debeat, per peritos rerum *taxatores*, vel per *iuramentum* laesi, eruenda; KRESS. *ad art.* CLX. §. II. num. I. BERG. *cit. l. pag.* 45. *diff.* GRANZ. P. I. *pag.* 511. 2) attendatur *pretium commune*, non affectionis *particulare*; 4) *intrinsecum*, non *extrinsecum*, quorsum *expensae*, pro explorando furto factae, pertinent; BERG. *cit. l. pag.* 42. 5) non *lucrum cessans*, WERNH. P. IX. *obs.* LXXI. *diff.* BERG. G. I. p. 39. 6) si au-
rum

rum ablatum, ducati cum *agio* æstimentur; KRÉSS. cit. l. 7) nihil referat, una vice, an duabus commissum fuerit; 8) vnum furtum, an vtrumque simul V. solidos complectatur; art CLXI. BERG. cit. l. pag. 39. LAVT. coll. pract. b. LIV. STRYK. V. M. h. §. IV. Contra 9) non attendendum sit lucrum, quod fur ex re ablata percepit: BERG. pag. 42.

§. CLXXVII.

Quemadmodum vero quarumcunque re-
rum æstimabilium pretium, V. ducatos ex-
cédens, ad pœnam capitis sufficit: (§. CLXXVI.)
sequitur, 1) vt hoc supplicium recte infligi
possit feripetis; ILL. DE LVDEWIG. de furt.
ferar. quamuis ex speciali rescripto Pot. Reg.
Boruss. ad quantitatem non respiciatur, quod
exhibet IDEM in calce; 2) furtum apium huc
pertineat, vt contra CARPZOVIUM quæst.
LXXXI. num. L. docuit WERNH. vol. IV. obs.
for: suppl. ad P. III. obs. XXXIII. nec non 3)
furtum piscium, ablatione ex arcis piscariis,
vel piscinis facta; BLVML. h. 4) furtum can-
crorum; BERG. cit. l. 5) furtum lignorum; art.
CLXVIII. C. C. C. COLER. dec. CXLIV. 6)
frugum; art. CLXVII. C. C. C. BERG. El.
crim. p. 55. 7) vt idem dicendum sit de his, qui
ad furtum concurrunt, & ab eo quantitatem
legalem participant; 8) qui armentum ex gre-
ge furtiue abducunt, quales stilo Romano abi-
gei dicuntur; IDEM cit. l. p. 61 vid. optimi fra-
tris diss. de abig. denique 9) tritores, qui fru-
mentum excussum furtiue subdixerunt, non
prætereundi, quamuis ex præiudicio (§. CLV.)
addu-

Quod
vbique
res æsti-
mabiles
supponit;

nam *capitalem* sufficiat; BERG. *cit. l. P. II. obs. XXXV.* LEYS. *cit. l. num. VII.* verum verbum: *beschädigte*, merito de eo capiendum, cui quid surreptum, ut contextus docet, WERNH. *p. IX. obs. CI.*

§. CLXXIX.

Idem fundamentum porro docet, mitigati- Non ob
 tioni poenæ capitalis locum non esse 16) ob ^{lucrum} ob
 conditionem personarum, quibus furtum fa- ^{a fure} a fure
 ctum, uti quidem docuerunt BERL. *P. V. perce-*
concl. XLIII. num. XLIII. BOCER. *de furt. cap. ptum.*
I. num. XLIV. MENOCH. *de A. 1. Q. L. 1. cas.*
CCXCV. num. V. nec verbum: *den beschädig-*
ten, carpendum; multo minus 17) ob ces-
 sans *lucrum* furis. Contra potius eum etiam
 suspendendum esse, qui rem furtivam perdi-
 dit casu, vel culpa, aut viliori pretio distra-
 xit, donavit &c. CARPZ. *quest. LXXVIII.*
num. LI. TAB. *ad art. CLX. num. XI.* Ex-
 tra ordinem tamen in furto a pluribus com-
 misso, non tam damni a læso perpeffi, quam
quantitatis ad singulos redundantis ratio in
 poena singulis infligenda habetur; STRYK. *V.*
M. h. l. §. VII. BERG. *cit. l. pag. 43.* BECK.
cit. l. §. XXIII. ILL. WERNH. *P. VI. obs.*
 CCCCLX.

§. CLXXX.

Denique *personæ* conditio, & vita ante acta 1) ob
 multum conducit ad poenam capitalem mitigan- ^{personæ} personæ
 dam; (§. CLXV.) ex quo fluit, 18) ut poena ^{conditio-} conditio-
 nem.
 ordinaria etiam in furto magno temperanda
 sit, si vitæ bene ante actæ evidentia extant te-
 stimonia; * 19) si fur *simplex*, vel a maleuo-
 lis *seductus* fuit, aut spes emendationis adest;

adducto in mitiorem sententiam iuerint *ICTI Wittebergenses* apud ILL. WERNH. P. V. obs. CIII.

§. CLXXVIII.

Mitiga-
tur pœ-
na ordi-
naria 1)
ob ces-
sans da-
mnum.

Ex eodem fundamento, & quia pœna su-
spendii hisce casibus satis *dura* est: (§. CLXXII.
porro consequitur, 10) vt pœna capitalis in
extraordinariam commutanda sit, si de *quan-*
titate ablata non accurate constat, & læsus
vel iurare *nolit*, vel ob mortem non *possit*; *
11) si reus *restituerit* rem ablatam, siue ante
incarcerationem, siue post eandem; HARP-
RECHT. vol. nou. conf. LIV. num. LXII. secus
iure *Saxonico*; WERNH. P. IV. obs. CCXII.
CCXXXV. Cl. HOMMEL. de *mitig. pœn. furt.*
ob restitut. 12) si læsus *pretium* rei, vel in to-
tum, vel in tantum receperit; 13) si tertius
pro fure *soluerit*; ** 14) si læsus *damnum* ipse
remiserit; 15) si reus *compensare* possit; BERG.
El. crim. p. 46. LVDOVICI & BECK. de *re-*
stit. rei furtiu. Sunt tamen, qui hæc miti-
gantia non admittunt, propter l. 65. de *furt.*
MEV. ad ius *Lub.* P. IV. tit. I. art. VIII. num.
VI. FARIN. *pr. crim. quæst.* CXXIV. num.
CLXXII.

* Reprobatur hoc Cl. LEYS. de *iniust. in fur. in-*
dulg. app. num. XV. & *nimiam* Doctorum hæc
in re scrupulositatem non sine ratione notat, li-
cet ipse speciem furti *qualificati* supponat, in qua
de quantitate non quæritur.

** Aliud tamen dicendum putant, si *tertius* do-
mino res furtiuas reddere cogitur; quia hoc
casu is, qui eas *b. f.* a fure comparauerat, in
damno hære non desinit, quasi hoc ad pœ-
nam

HARPR. P. II. *conf. LIV. TAB. cit. art. CLX.*
 20) si ratio *atatis* concurrat; *art. CLXIV. C.*
C. C. 21) si proximi *heredes*, ** vel coniuges
 se inuicem spoliarunt; *art. CLXV. C. C. C.*
 Extra has circumstantias in furto magno ma-
 gis regulæ insistendum; quamuis nec docto-
 res, nec statuta in Germania deficiant, quæ
 suspendii pœnam in furto magno, prima vi-
 ce commisso, reprobant; docente CLASE-
 NIO *ad art. CLX. in f. KRESSIO eod. §. II. in*
f. HEINECCIO I. G. T. II. lib. II. §. LX. VOE-
TIO ff. de furt. §. XVII.

* Aliud dicendum, si solus *dignitatis* respectus ad-
 est, qui reum a capitis supplicio non liberat;
 STRVV. *de furib. a pœn. laq. immun. cap. II. sed*
tantum in arbitrariis attenditur (§. XXXIII.)

** Siue ex hereditate sperata, siue iacente. Aliud
 autem de *extraneis* contractatoribus dicendum;
 quos perperam ob *cit. art. mitius* puniendos censent
 CARPZ. *lib. VI. tit. IX. ref. LXXXV. WERNH.*
P. VI. obs. CCCXC.

§. CLXXXI.

Paruum *Quemadmodum quæ hæcenus dicta, ad*
 quomodo *furtum magnum, prima, vel secunda vice rei-*
 puniatur. *teratum pertinent: ita e contra semper pœna*
extraordinaria est, in furto paruo h. e. quin-
que ducatorum æstimatione non constante.
Neque enim pœna dupli iure Carolino art.
CLVII. constituta in foro attenditur, sed ar-
bitrio iudicis coërcitio relinquatur; KRESS.
ad cit. art. CLVII. §. I. n. IX. THOMAS. de
abig. §. XCIII. & grauior, aut leuior est,
prouti multum, aut parum abest a quanto le-
gali æstimatio damni per furtum dati. Mani-
festum,

festum, an *nec manifestum* sit, parum in foro curamus, contra *cit. art.* ceu non ita pridem docuit HEINECCIUS *cit. l. §. LXI.*

§. CLXXXII.

Tandem furtum TRINA vice reiteratum capitaliter punitur; (§. CLXXXIII.) cuius rationem tum in *malitia*, ex *habitu* furandi comparata, tum in *equiparatione* cum furto qualificato quærunt; *art. CLXII. C. C. C.* Inde vero consequens est, 1) ut id demum pro furto tertium reiterato habendum sit, quod *diverso tempore*, nec adeo *paruo spatio* intermedio, licet in rebus, ac locis iisdem, commissum est, quum alias vix omnem frontem perdidisse, & *ein verlaumter dieb* dici possit; BLVML. *ad art. cit. num. II. SALIG. de pœn. furt. incert. estimat. §. VIII. BERG. El. crim. p. 40. BERL. concl. cit. XLIII. num. CL. VOET. ad ff. h. t. §. XVIII DN. PARENS. T. II. conf. MLXIX. dissent. KRESS. h. 2)* nulla differentia facienda sit, vtrum fur propter primum, & secundum furtum iam *punitus* fuerit nec ne? * 3) furta *præscripta* in computum hic non veniant; *dissent. BERG. cit. l. pag. 40. & BERLICH. cit. loc. num. CX* facilius 4) a quibus quis *gratia* principis absolutus est; BERLICH. *cit. l. num. CIX.*

* Ita recte rationes subducit BERGERVS, *El. crim. p. 40.* quorsum & constitutio *Carolina* mentem direxisse videtur; quia alias frustra *probationem* priorum furtorum requireret *cit. art.* Et tamen plerique mitigationi hoc casu locum dant; docente STRYKIO *V. M. h. §. IX.* & WERNHERO *P. V. obs. CXCVII. quasi* huiusmodi

modi admonitio demum *einen verlaumdeten dieb* efficiat. Eandem sententiam probat *Ord. pol. Magd. c. LXXI. n. 1.* vbi tamen hæc recepta, opus est vt fur præuia causæ cognitione & sententia punitus sit, consequenter priuata castigatio non sufficiat; vti ordo noster respondit MDCCXXXV.

§. CLXXXIII.

Quando
hoc casu
pœna mi-
tiganda.

Sicuti vero malitia, & habitus furandi *læ- sionis* respectum in dictanda pœna non *simpli- citer* excludit, & æquiparatio cum furto *qualificato* in *art. CLXII.* facta, non *absolute*, sed *secundum quid* intelligi potest; præterea plura *absurda* consequerentur, si verbis *cit. art. præcise* inhærendum esset: *KRESS. b. §. I. num. II.* rationis est, vt ignosci debeat reo, si furtum, tertium reiteratum, *coniunctim* ad quantitatem *legalem* non ascendit; *LVDOVICI b. BERG. cit. l. STRYK. cit. l. dissent. BLVML. b. HARPR. vol. nou. Conf. LIV. num. XXXV.* Quia tamen hoc pro grauiori, ac tetriori, quam furtum primum, atque magnum, merito habendum: *causæ mitigandi* circa *restitutionem* rei ablatæ *difficilius* hic locum inuenire debent; * *LVDOV. & KRESS. ad b. art.* Interim durities malæ crucis facile iudicem in benigniorem sententiam trahere potest ac solet; *HARPRECHT. P. II. conf. LIV. vol. nou. CLASEN. b. art.*

* In *Ord. polit. Magd.* etiam hoc casu capitale supplicium sublatum est, surrogata fustigatio- ne C. LXXI. 3.

§. CLXXXIV.

§. CLXXXIV.

Hæc ad *criminales* persecutionem pertinent, quæ, quia interesse priuatum non tollit, (§. XXVIII) non obstare potest, quo minus ab *heredibus* furis; etiam post suspendium, restitutionem damni petere possit læsus, siue res furtiua adhuc *extet*, siue *consumta* fuerit; quod optime contra CARPZOVIVM euicit LVDOVICI *de restit. rer. furt. cap. I. §. VI. seq.* Actiones in duplum & quadruplum vero in foris Germaniæ exules esse, ICti cordatiores testantur; B. THOMAS. *de usu act. pœn.* HEINECCIUS *I. G. T. II. lib. II. §. LXI.* BEYER. *ad ff. h. t. pag. 599.*

Pœna publica riuatam satisfactionem non tollit.

§. CLXXXV.

Denique quo iure quondam impune occidere licuit furem *nocturnum*, eodem quoque hodie id permiffum, cum ratio eius iuris sit perpetua, quando quidem periculum *præsens* fuit, nec *acclamatione* territus fraudulosum consilium mutauit; *art. CL. C. C. C.* Ita respondit ordo ICtorum huius loci apud DN. PARENTEM T. II. *conf. MLXXI.* Neque aliud dicerem de *diurno*, si de vi, vel resistentia periculosa constat.

Vindicta priuata.

CAP. XIV.

DE SACRILEGIO.

§. CLXXXVI.

Species furti est SACRILEGIUM, & Sacriliegium
 tum *loco*, tum *obiecto* ab illo differt; alias quid &
 iisdem fundamentis constat, vt ple quatuor-
 raque plex.

raque hic quoque repetenda sint, quæ Cap. anteced. proposuimus. Committitur vero secundum ius *Carolinum* triplici modo: I. auferendo rem *sacram* de loco *sacro*; II. rem *sacram* de loco *profano*; III. rem *profanam* de loco *sacro*; art. CLXXI. C. C. C. *

* Id principiis iuris canonici accurate congruit *can. 17. C. 26. qu. 4.* non vero iuri romano, cui posterior species incognita; ut docet *l. ff. ad l. iul. pecul. & pluribus deduxi in dissert. de var. sacril. spec. ex ment. iur. civil.*

§. CLXXXVII.

Casus
huc per-
tinentes.

Quum vero ius *Carolinum* sacrilegium ex iuris canonici principiis æstimet; (§. CLXXXVI*) hoc iure vero conceptus rerum sacrarum *latissimus* sit, ut non tantum *consecratas*, verum *benedictas*, ac ad usum *pium* destinatas complectatur: ratio reddi potest, cur hoc crimen committatur contrectatione * 1) *monstrantia*, cui sacramentum altaris inest; art. CLXXII. 2) *cera*, ac patenarum altari impositarum; *ibid. CLXXIV.* 3) *elemosynarum*; art. CLXXII. Contra, cum apud nos res sacræ vnice ex *usu immediato* ad cultum diuinum denominentur: euidens est, tantum eiusmodi rerum contrectationem proprie sacrilegium conficere; qualia plenius executus sum in *duplici* dissertatione de *variis sacrileg. specieb. ex ment. iur. canon.*

* Intellego sacrilegium, quatenus in sensu *stricto* sumitur, & speciem *furti* constituit; alias enim ex iuris canonici traditis rerum, vel personarum sacrarum *læsionem* denotat, ut *cit. diff.* plenius docui.

§. CLXXXVIII.

§. CLXXXVIII.

In republica IUDÆICA sacrilegium hoc stricte dictum aliquando ultimo supplicio, in specie vero lapidatione punitum fuisse, docet exemplum Achani; Ios. VII. quocum tamen peculiare circumstantiæ erant coniunctæ, quibus deficientibus, sola poena dupli vel quadrupli obtinuisse viderur. Lev. V, 15. 16. L'EMPEREUR de LL. Hebr. forens. C. VII. §. II. pag. 144. vid. dissert. mea de var. sacril. specieb. ex ment. iur. civil. §. XIII.

§. CLXXXIX.

Contra sacrorum suorum vindices fuere acerrimi GRÆCI, ultimum supplicium adversus sacrilegium constituentibus; XENOPH. lib. I. memorab. p. 721. & in orat. pro reg. Agesil. p. 672. quos imitati sunt ROMANI, ex lege Julia peculatus, morte huiusmodi crimen expiandum esse, existimantes, l. 6. 9. ad l. Iul. pecul. in iis casibus, quos ad sacrilegium pertinere docebant; (§. CLXXXVI. *) cit. diss. §. XXXV.

§. CXC.

Inter GERMANOS veteres, durante adhuc gentilismo supplicium truculentia plenum memoratur in addit. Sapient. ad LL. Frison. tit. XII. Qui sanum effregerit, & ibi aliquid de sacris tulerit, ducitur ad mare, & in sabulo, quod accessus maris operire solet, finduntur aures eius, & castratur, & immolatur Diis, quorum templa violavit. Alias in legibus Saxonum poena mortis iam statuta contra sacrilegos, tit. II. §. VIII. & tit. V. §. II. quæ

repetita cap. de part. Saxon. cap. II. ad rota confusionem postea extensa, propter sacrilegium violenter commissum in spec. Saxon. lib. II. art. XIII. Idem suo modo repetitum in spec. Suen. cap. XIV. editionis BERGERIANAE: *wer in kirchen, oder in kirchhæfen icht stillt, das dreyer pfenning wert ist, den soll man radebrechen, oder man soll ihm haut und haar abschlaben bey dem hœchsten, und ist doch darzu in den pann; sed non conueniunt editiones. Nam nec MEISCHNERIANA, nec SCHANNATIANA crurifragii mentionem faciunt; docente HEINECCIO I. G. T. II. lib. II. §. LII. **

§. CXCI.

Iuris Carolini.

CAROLINVM IUS 1) fures *monstrantia igne* concremandos, 2) rerum sacrarum *maioris pretii*, capite simpliciter puniendos iubet, art. CLXXII. C. C. C. cum quo concordat Ord. Crim. Austr. art. LXXXVI. nisi quod hoc iure cadaver post supplicium *rogo* imponendum sit; 3) reliquos sacrilegos secundum regulas *furti* coercet art. CLXXIII. seq. In eo saltem 4) *diversum ius* hic occurrit, quod *causæ poenam furti ordinariam* mitigantes *difficilius* admittendæ sint; art. CLXXIV. C. C. C. quæ dispositio apud nos quoque, quibus res sacræ non minus *peculiari immunitate & sanctitate externa* gaudent, rationem habet; vt euici *diff. poster. de var. sacril. spec. ex ment. iur. can. §. XI.* licet alias ubique sacrilegi vt *fures* puniantur. Poenam *ignis* vero, quæ vnice ex conceptu *transsubstantiationis* fluit, plane ignoramus; BERG. El.

El. crim. p. 63. BRUNN. de proc. inquis. cap. IX.
num. LXXXVII.

§. CXCII.

Quum ergo sacrilegium, imprimis apud nos, Quando
ex regulis furti *simplicis*, quoad pœnam, æsti- apud nos
metur: (§ CXCI.) sequitur, 1) vt sola effractio pœna ca-
ecclesiarum, sine contrectatione, *extra ordinem* pitalis lo-
puniatur. Contra 2) pœna suspendii propter cum ha-
ablationem *elemosynarum* vel rerum proprie beat?
sacrarum, aut non sacrarum ex loco sacro tunc
demum locum habeat, si pretium quantitatem
V. *ducatorum* excedit; vid. WILDVOGEL. de
eo quod iust. est circa *saccul. sonant.* p. 43. CLA-
SEN. ad art. CLXXII. KRESS. eod. Quia vero
simul hic minor *miseriordia*, ac in furto sim-
plici admittenda est: §. anteced. n. 4. 3) fuit, vl-
timum supplicium ob *restitutionem* rei ablatae,
vel eiusdem pretii non in extraordinariam pœ-
nam commutari posse; LEYS. de iniust. in fur.
indulg. append. n. X. dissent. HARPRECHT. resp.
XLV. in f. *facilius* 4) causas mitigandi *commu-*
nes sacrilegis prodesse, quorsum necessitatem,
infantiam, aliasque refero; art. CLXXV. C. C. C.

CAP. XV.

DE PLAGIO.

§. CXCIII.

CVM furto, & sacrilegio quodammo- Plagium
do conuenit PLAGIVM, quod est quid?
contrectatio liberi hominis, vel suppres-

sio serui alieni, quem quis emit, vendit, permuat, donat, abducit, celat sciens dolo malo; l. 1. 4. 5. 6. §. f. h. t. l. 1. 2. 9. C. eod. Inde vero concludo: I. omne plagium fieri dolo malo; II. celandi hominis, vel libertatis opprimendæ gratia; l. 6. §. 2. h. l.

§. CXCIV.

Fit dolo malo.

Quum ergo dolus malus hic concurrere debeat: (§. CXCIII.) 1) sequitur, vt pro plagiario habendus non sit, qui seruum alienum *bona fide* possidet; *l. 3. ff. h. 2)* qui suum seruum iusta ratione ductus existimauit; *l. 14. C. h. denique 3)* penes quem seruus *operas* suas, vt pasceretur, locauit; *l. pen. §. 1. ff. h.*

§. CXCIV.

In quem finem.

Quum porro celandi hominis, vel libertatis opprimendæ causa fiat: (§. CXCIII, 2.) sequitur 4) vt qui *lucrifaciendi* gratia seruum incipit, non de plagio, sed furto teneatur; *l. 6. ff. h. t. multo minus 5)* huius criminis seruum faciat, qui ancillam *libidinis* gratia rapit. (§. CXXVIII.)

§. CXCVI.

Pœnæ Iudæorum.

Apud IVDÆOS hoc crimen capitali supplicio punitum; *Exod. XXI. 16. Deut. XXIV. v. 7.* ROMANI vero ex *Lege Fabia* pecuniariam pœnam reis inflixerunt, donec tandem recentioribus legibus grauior introducta, & ad *metallum*, vel supplicium *capitis* extensa; *l. 1. §. vlt. ff. h. l. 7. C. l. vlt. C. eod.*

§. CXCVII.

§. CXCVII.

In legibus GERMANICIS frequenter hoc crimen occurrit, veluti *Leg. Frison. tit. XXI. L. Aleman. tit. XLVII. §. I. II. L. Wigoth. L. VII. tit. III. §. III. Leg. Saxon. tit. II. §. VII.* quæ tamen ad exemplum homicidii plerumque compositionis pecuniaria mentionem iniiciunt, præterquam quod per *L. VI. capit. tit. IX. nec non edictum Theodorici Regis c. LXXVIII.* pœna capitalis in plagiarios fuerit statuta, repetita *art. XCV. Ord. Crim. Austr. apud G V A R I E N T. Cod. Austr. p. 726.* Ius prouinciale Saxonicum eius nullam facit mentionem, sed in *spec. Suen. cap. CCX. suspendio* vindicatur facinus.

§. CXCVIII.

CAROLINA constitutio de hoc crimine filet. Hodier.
 Interim quia, vbi hæc deficit, ad ius ciuile commune recurrendum in foro: (S. I. §. XXVI.) inde hodie, si celandi liberi hominis gratia fit, capitale supplicium; si ob alias causas, virgarum coërcitio * applicari solet; *VOET. ad ff. h. t. in f. BERG. El. crim. pag. 64. CARPZ. qu. LXXXIII. num. LXXXIX.* Illustre exemplum plagii capitaliter puniti in pertona Christiani *von Kauffungen* refert *ALBIN. chron. Misnens. P. I. cap. XXI.* & *PAVL. LANGIVS in chron. Numburg. apud MENCKENIUM script. rer. Germ. T. II. pag. 47.* Aliud exemplum quo duo rei, nobilis cuiusdam filium blandis verbis pellectum abduxerunt, & patri denunciarunt, si quidem viuum recipere natum vellet, aliquot millia ducatorum

númeraret, refert HEIGIVS. P. II. qu. XXXII. quale supplicium vero subierint, non addit; conf. CAROL. OTTO RECHENB. *diss. ad L. Fab. de plag.*

* Sic fustigationem nuper dictauimus mulieri, quæ infantem, vt alios mendicando ad misericordiam flectere eo facilius posset, dolo malo surripuerat.

CAP. XVI.

DE HOMICIDIO.

§. CXCIX.

Homicidium
quid &
quotu-
plex.

Sequuntur crimina *sanguinis*, quæ omnia HOMICIDIO committuntur, quod est *cædes hominis contra ius facta*. Quemadmodum vero cædes *dolo, culpa, casu*, denique ex *ne essitate*, inferri potest: ita euident est, quatuor species homicidii dari, nimirum DOLOSVM, CULPOSVM, CASVALE, NECESSARIVM. Priores binæ species *demum contra ius* committi intelliguntur; alteraque *ordinaria* pœna, altera iterum *extra ordinem* plectitur: posteriores vero *impune* committuntur, nec crimina constituunt. (S. I. §. XXVIII)

§. CC.

Dolosum
quotu-
plex.

Sicuti vero *dolosum ex modo & personis*, in quas committitur, valde aggrauatur; ita inde oritur distinctio inter homicidium SIMPLEX, & QUALIFICATVM. Huc pertinet LATROCINIUM, ASSASSINIUM, VENEFICIUM

FICIVM, HOMICIDIVM PRODI-
TORIVM, PARRICIDIVM. Hoc
capite de *simplici* agendum erit.

§. CCI.

In homicidio SIMPLICI sequentia axioma-
ta notanda: I. homicidium ultimo supplicio
puniendum *dolo* committi debet; II. quicum-
que alteri mortem infert, vel eius morti *causam*
proximam præbet, criminis homicidii reus est;
l. 15. ff. ad l. Corn. de sicar.

Axioma-
ta de ho-
micidio
simplici.

§. CCII.

Quum ergo homicidium non sit *capitale*, nisi
dolus concurrat; (§. CCI.) dolus autem propo-
situm, & intentionem *nocendi* constituat; illa
vero, si ad occidendum tendit, vel *directa* vel
indirecta esse possit: (S. I. §. XLIII.) consequens
est, ut I) huc referendus sit, qui animo occiden-
di *directo*, alterum necat; *l. 1. §. 3. ad l. Corn. de sic.*
l. 15. eod. art. CXXXVII. C. C. C. art. CXLVI. eod.
2) qui instrumento, alioque medio *lethifero*,
absque animo necandi *directo* homicidium
committit; * *l. 38. §. 5. ff. de pœn. art. CXXXVII.*
CXLVIII. C. C. C. FRÖL. ad C. C. C. P. II. pag. 137.
BERG. El. crim. P. I. pag. 91. STRVV. obs. crim.
cap. VIII. obs. XXVI. CARPZ. quæst. III. dum-
modo a) vulnus inflictum fuerit lethale, & b)
animus ledendi concurrat; DN. PARENS ff. ad l.
Corn. de sic. §. XXX. c) reus sponte ad actum ac-
cedat; d) mors per se cum facto illicito
connexa sit; 3) qui in persona terrii errat, &
innocentem, quem necare non intenderat,
interimit; art. CXLV. C. C. C. BERG. pag. 92.

Quinam
hoc com-
mittant,
vel non?

CARPZ. *qu. V. HARPR. resp. I. num. XCV.*
 SCHILT. *Ex XLIX. th. CXXIV.* Contra 4)
 huc non pertineant *infantes*; *l. 12. ad l.*
Corn. de sic. Clem. vn. de homic. 5) furiosi,
cit. l. 12. nisi tempore interualli cædem com-
miserint; 6) *melancholici;* *art. CLXXIX. C.*
C. C. WILLENB. Ex. sabb. P. II. Ex. LIV.
 CARPZ. *lib. VI. tit. IX. resp. CXII.* 7) *dor-*
mientes, & noctambuli; DAMHOVD. *pr.*
crim. conf. LXXIV. num. XII. 8) *ebrii;*
 RICHT. *dec. L. num. CLXXI. § P. V. conf.*
VI. num. XXIII. 9) *summe irati;* FRÖL.
cit. l. p. 149. THES. dec. CLXXVIII. 10) *iustissimo in dolore constituti, quorsum etiam*
pater, & maritus, qui adulterum
in flagranti delicto repertum occidunt; *l.*
24 ff. ad l. Iul. de adul. art. CXLII. C. C. C.
Ord. Crim. Austr. art. LXII. §. VIII. apud GVA-
RIENT. Cod. Austr. p. 661 MOLINA de iust. §
iur. T. IV. disp. XV. §. I. Consimilem casum
 de marito, vxorem in adulterio repertam oc-
 cidente, habet CARPZ. *dec. XCV.* 11) *in*
summa famis necessitate constituti; FRITSCH.
opusc. vol. II P. III. Tr. XXI. de quo casu le-
pidum exemplum exhibet CARPZOV. L. VI.
tit. IX. resp. XCIV. denique 12) volentem occi-
dentem; *l. 13 ad l. aquil. l. 4. ad l. corn. de jicar.*
 KRESS. *ad art. CXXXIV. C. C. C.*

De hoc casu multi dubitant, eo, quod arma talia so-
 lam *presumptionem doli ad necem directi inferant,*
 ex quo nemo puniendus; *art. XXII C. C. C. qui-*
bus addunt l. 1. §. 3. ad l. Corn. de sic. l. 1. C. eod.
 adeoque *torturæ, vel purgatorio* hoc casu ante
 omnia locum dant; WESSENB. *ad tit. I. de publ. iud.*
 §. 7. Verum inuita *ordinatione criminali,* ob loca
 supra

supra allegata; & renitente *ratione iuris*, quum ex tali instrumentorum nociuorum usu non simplex praesumptio, sed argumentum omni exceptione maius, de animo occidendi, colligatur; BERG. *El. crim. pag. 91.* Enimvero qui 1) *sponte*, 2) *cum animo laedendi*, 3) *versatur in re illicita*, ex qua scit, vel scire facile potest, ac debet 4) *mortem ordinarie*, ac *per se* inde sequi posse, ac solere: is antecedenter eam *velle*, ac per consequens *animum occidendi* habere censetur, ex vulgato axiomate: *Qui consentit in antecedens, non potest non consentire in consequens*; BLVML *ad art. CXXXVII. n. VII* ZIEGL. *dicast. concl. XXVI. §. VIII* CARPZ. *qu. l. pr. crim. per tot. SCHILT. Ex. XLIX. §. CXIX. seq. HARPRECHT. resp. LXXV. num. CXCVII.*

§. CCIII.

Ex eodem principio sequitur, 13) a capi-^{Qui cul-}
tali poena immune esse homicidium CVL-^{posum?}
POSVM; quod committitur, quoties quis
sine intentione occidendi * 1) *versatus est*
in re illicita; vel 2) *illicito loco*; vel 3) *illi-*
cito tempore; vel 4) *illicito modo*; art. CXXXIV.
C. C. C. CARPZ. *qu. XXVII.* Consequenter
huc pertinet a) *medicus*, aut *chirurgus*,
qui vel ex *imperitia* malis medicamentis, vel
ex *negligentia* infelici successu vulnus, aut
morbum male curauit; *cit. art. SPECKH.*
cent. I. q. XXIV. b) qui poculum procurandæ
conceptionis ergo sinistro euentu incaute pro-
pinauit; *l. 3. §. 2. ad l. Corn. de sicar.* c) qui ar-
mis *non lethiferis* per accidens alterum ne-
cauit, modo in *re illicita* versetur; CARPZ.
quest. III. num. XLII. d) qui instrumentis le-
thiferis per *lasciuam* mortem alterius procu-
rauit;

rauit; *art. CXLVI. e)* qui bestiam ad lædendum pronam non satis *custodiuit*, vt homo eius feritate perierit; *art. CXXXVI. C. C. C. Sachs, Landr. lib. II. art. LXII. f)* qui *temere* quid affectauit, vnde propter *infirmitatem* alteri mors procurata; *cap. 61. X. de homicid. l. 8. ff. ad l. Aquil. g)* qui *excessum* in moderamine inculpatæ tutelæ commisit; *art. CXLII. C. C. C.*

* Directa, vel indirecta sc. Enimvero cum *simplici* animo lædendi *culposum* homicidium omnino subsistere potest; veluti quando ex iusto *dolore*, *lasciuiâ*, aut instrumentis *non lethiferis* cædes commissa,

§. CCIV.

Qui casualis.

Porro hoc axioma docet, 14) CASVALE homicidium ad hanc classem non pertinere, nec vllis pœnis subiiciendum esse. Tale autem dicitur ab eo committi, qui in re illicita, loco, modo & tempore licito, sine animo lædendi, ex *improviso* alterum necat; *art. CXLVI. C. C. C.* Hæ circumstantiæ vero *simul* concurrere debent; quum ex *vnus* defectu *culposum* oriatur. (§. CCIII.) Huc ergo referenda cædes in *torneamentis*, vel *pugillationibus* athletarum commissa; *STRVV. obs. crim. cap. IX. CARPZ, P. III. dec. CCXCVI.* alique casus, qui *cit. art.* referuntur.

§. CCV.

Qui necessarium.

Denique ex proposito axiomate fuit, 15) excludendum esse homicidium NECESSARIUM, quod ob moderamen inculpatæ prorsus impune est; *art. CXXXVIII.* Id moderamen

ramen vero *tribus* fundamentis constat. Necessesse enim est: I. vt quis *iniuste* & *ex improviso* aggressus; II. in periculo *presenti* vitæ, corporis, membrorum, pudicitia, honoris, ac bonorum constitutus sit; idue III. alio *leniori* remedio auertere, suamque conseruationem nisi nece inuasoris, obtinere non possit; *art. CXXXIX. CXL. CXLII. CL. C.C.C.*

§. CCVI.

Quum ergo aggressio eaque *iniusta* ac *improvisa* hic supponatur: (§. CCV.) sequitur, vt hoc moderamine tutus haud sit, qui aggressor aut autor *rixæ* fuit; BERG. *Elect. cr. p. 101. CARPZ. qu. XXXIX. num. XLII. LYNK. dec. MLVI. CONS. HALENS. tom. I. lib. I. conf. II. n. I. conf. CCXXII. in f. 2)* qui in *adulterio* deprehensus maritum, vel patrem aggressorem occidit; *art. CXLII. 3)* qui *ministros publicos* ad capiendum ipsum instructos peremit; *ibid. 4)* qui *prouocatione* alterius præcedente, ad conflictum se stitit; BERG. *cit. l. P. I. p. 265. BLVML. ad art. CXL. num. II. BERL. P. IV. concl. XVII. num. VII. COTHM. T. V. ref. II. n. CXI.* versatus enim est in re illicita, (§. CCIII.) & sponte cum animo lædendi ad conflictum accessit. Contra 5) ad moderamen prouocare possint omnes, qui in re *licita* versati, aggressores nece repellunt; quorsum & *pignorantes* refert BERG. *cit. l. P. I. obs. XXIX. 6)* nulla differentia personarum facienda sit, adeoque *maritus* quoque aduersus insultus *iniustos* mulieris sese hoc modo defendere possit; *art. CXLIV. C.C.C.*

Hoc supponit iniustam aggressionem.

§. CCVII.

§. CCVII.

Præfens
pericu-
lum vi-
tæ, mem-
brorum.

Quumque porro *præfens vitæ*, membrorum, pudicitia, honoris, ac bonorum periculum concurrere debeat; (§. CCV.) ratio reddi potest, cur 7) aggressor, qui existimationem, vitam, membra, in discrimen vocare vult, *armis* lethiferis instructus, & 8) talis persona esse debeat, quæ *solet*, & *potest* minas exequi, *art. CXL. C. C. C.* cur 9) contra stupratorem, aut bonorum inuasorem etiam *inermem*, violenta defensio locum habeat; * GRANZ. *C. V. m. II. f. III. art. III. num. CXVIII.* MAURIT. *de duell. §. XXVI.* Contra cur 10) solæ minæ *verbales* non sufficiant, nec iniuriæ reales leuiiores, quorsum & depalationem refero; GRANZ. *C. VI. m. II. f. II. art. IX. num. CCCLVIII. diff.* DAMHOVD. *pr. crim. cap. LXXIX. num. I.* TILESIVS *de homicid. ob alapam.* cur 11) æqualitas armorum non desideretur; CLASEN. *ad art. CXL. C. C. C.* cur 12) aggressus *primum* ictum expectare non debeat; *art. CXL. C. C. C.* cur 13) hæc exceptio etiam contra *furiosum, ebrium, lunaticum* aggressorem locum habeat; GRANZ. *cit. l. num. CCCXXXIX.*

* Eo vsque, vt *aufugientem* perimere ictu gladii liceat, si 1) homo ignotus, 2) clamore a fuga non deterritus est; docente KRESSIO *ad art. CL. §. VII.* Sicuti vero hoc ad res *mobiles* ablatas pertinet: ita e contra ob inuasionem *immobilium*, ad quas recuperandas tot remedia possessoria in promptu sunt, cædes non est licita.

§. CCVIII.

Alias diuersimode verba *cit. art. ehr und gu-*
ten leumuth explicant interpretes; THEODO-
 RICVS *crim. pag 1560.* illa de adultero a marito
 deprehenso; MATTHAEI *de necess. homicid.*
 § XXIII. de pudicitia defensa; REMVS de nobi-
 libus; CARPZOVIVS *quest. XXX. num. LXII.*
 de iis accipit, qui ratione potestatis, vel fidei
 datæ ex speciali obligatione ad declinandam
 fugam obstringuntur: MAVRITIVS *in dissert.*
de vit. def. fau. §. XXI. inter claros, & minus
 claros distinguit; KRESSIVS rem arbitrio iudi-
 cis committit, vt gradum dedecoris, & allegati
 honoris perpendat; ZIERIZ. cum STRVV. *de*
vind. priu. th. XXVII. honoris, & vitæ pericu-
 lum coniunctim requirit BESOLD. *conf. CCXC.*
num. XXX. cum SIXTINO *conf. Marburg. Vol.*
II. conf. CXVI. num. XLIII. istam dispositio-
 nem solum ad Germanos, quasi hos fuga non
 deceat, restringit: alii cum BERGERO *El. crim.*
P. I. pag. 265. hanc exceptionem hodie cessare,
 & solis militibus, ac nobilibus prodesse, docent,
 quam sententiam fere praxis sequitur; DN.
 PARENS. *Tom. II. conf. MCLXIV. BLVML. h.*
XIV. Videtur enim hæc dispositio ad reliquias
 iuris *manuarii* pertinere, quo quis absque tur-
 pitudine, & famæ dispendio per fugam collu-
 ctationem declinare vix poterat, sed quilibet
 honori sibi ducebat, si methodo peruersis mo-
 ribus probata, arma manusue cum altero con-
 fereret. * Comprobant hoc non tantum le-
 ges *duellorum*; verum etiam clausula litteris
diffidatoriis inferi solita: *hiermit will ich*
meine

Honoris.

meine ehre gerettet haben; vti coniecit BEYERVS *b. pos. III.* Et quia ex indole Germanorum omnia in armis posita erant: vero admodum videtur simile, eosdem istoc principium in omni colluctatione, etiam non præmeditata, sancte seruasse. Si enim prouocatus salua fama fugere non potuit: omnium minime id ei integrum fuit, qui ex improuiso inuadebatur. Vnde minus recte BEYERVM vellicat KRESS. *b.* quasi duella olim ex *condicto* suscepta fuerint: hic vero *improuisa* aggressio supponatur, & sic inter vtrumque casum maxima *diuersitatis* ratio adsit.

* Adeo, vt ad iniurias tollendas, famamque conseruandam *privato* iudicio, prætermisso iudice ordinario, quem sibi ius dicere posse, existimarent; quod egregie docuit B. DE LVDEWIG. *diff. iur. feud. Lus. & comm. diff. XXX.* Hic abusus speciatim a maioribus in *Lusatia* proscriptus peculiari iudicio, in causis iniuriarum inter nobiles constituto, quod vocantur *die ehrentafel*; IDEM *cir. diff. STRVV. de iudicio heroico.*

§. CCIX.

Dummodo alia via verti non potuit. Denique hoc moderamen requirit, vt *alio modo* periculum euitari non potuerit. (§. CCVI. 3.) Inde vero sequitur, vt defensio durante adhuc periculo fieri debeat; *art. CXXXIX. C. C. C. 2)* vt, qui commode *discedere* potuit, nec tamen discessit, hac exceptione non magis tutus sit, quam 3) cui *leniori* remedio periculum repellere integrum fuit, vel qui 4) auxilio *iudicis* præsentis non destitutus, sibi ipsi ius violenter dixit. Interim

rim quia reus iniuste aggressus in summa animi *perturbatione* constitutus esse solet: in applicando hoc fundamento non omnia ad vivum sunt rescandanda.

§. CCX.

Quandoquidem vero his tribus fundamentis constare debet moderamen inculpatæ tutelæ, si plenam immunitatem operatur: facile est ad intelligendum, illa 1) ante omnia rite *probanda* esse; 2) vnius, alteriusque defectum *excessum* plerumque arguere, extra ordinem puniendum, vnde, vt alii loqui amant, exceptio moderaminis inculpatæ tutelæ oritur; *art. CXLII. C. C. C.*

Ista fundamenta coniunctim concurrere & probari debent.

§. CCXI.

Ipsa probatio ad tria requisita *simul* dirigenda, quod diserte docet *art. CXLI.* quamvis æquum sit, vt *offensione iniusta* per testes probata, reus quoad reliqua ad *iuramentum* admittatur, alias vero *extra ordinem* puniatur. * Vnde falsum est, sola offensione probata, reliqua *presumi*, reumque absoluendum esse *simpliciter*; quod nec verba initialia *art. CXLII.* nec finalia, *so aber der kläger*, eumcunt, vt contra THEODOR. docent CARPZ. *qu. XXXIII. num. XXVIII.* MAVRIT. *de vit. def. fauor. §. XXXI.* Multo minus verum est, quod reus delictum statim confitens, & de defensione excipiens absolui; *eventualiter* vero demum exceptionem moderaminis opponens, ad probationem vel per testes, vel per torturam suscipiendam, adstringendus sit;

THOMAS. *de iud. sent. in caus. crim. ab act. remou.* §. XXXVIII. KRESS. *ad art. CXXI.* §. fin.

* Quondam maiores nostri probationem hanc vel cum septima manu, vel duello perficiebant; *Landrecht lib. III. art. LXXVIII. Schwab Landr. art. CCIX. SCHOTTELIVS de singul. in Germ. iur. p. 153.*

§. CCXII.

Imprimis si remotis arbitris cædes commissa. Quodsi cædes remotis arbitris facta: in defectu testium ad varias coniecturas recurrendum; quæ a personæ delinquentis statu moralis, robore, loco pugnæ, vulneribus vtrinque inflictis, armorum, ab utroque gestorum qualitate, factis & gestis vtriusque partis ante, & post conflictum, similibusque argumentis desumendæ, & tortura, territione, vel purgatorio aut suppletorio iuramento corroborandæ, aut elidendæ; *art. CXLIII. C. C. C. CONS. MARBURG. vol. II. cap. XVI. num. LXXIX. CARPZ. P. IV. const. VII. def. IV.*

§. CCXIII.

Quando excessus moderaminis adfit. Quamquam porro defectus vnus alteriusque requisiti ex supra relatis excessum moderaminis plerumque arguat, extra ordinem puniendum: (§. CCX.) id tamen non aliter verum est, quam si alterius sola culpa concurrat. Quia enim poena homicidii ordinaria ob animum occidendi directum, vel indirectum locum habet; (§. CCII.) contra, sola culpa extraordinariæ coercitioni subiacet: (§. CCIII.) euidens est axioma: *Quicumque animo occidendi deliberato, vel saltim armis lethiferis alterum*

rum sponte aggreditur; licet in periculo presentissimo fuerit, vel salutem suam aliter consulere non potuerit: ad excessum provocare nequit, sed poena homicidii ordinaria afficiendus est. Contra, qui extra hanc circumstantiam non omnia moderaminis inculpatae tutelae requisita pro se allegare potest, sed in alterutro deficit: in culpa esse, adeoque excessum commisisse censetur, pro gradu culpae puniendum extra ordinem; BERGER. *El. crim. P. II. obs. CXX.* His positis axiomatibus, facile iudicium ferri potest de variis casibus, quos plena manu refert, sed alio ex fundamento decidit IDEM *P. I. p. 100. cum CARPZOVIO qn. XXIX. seq.*

§. CCXIV.

Neque tamen solus dolus, & intentio occidendi sufficit, nisi quoque ad caedem hominis dirigatur, quo casu demum homicidium dicitur. (§. CCII.) Inde vero consequitur, verum homicidium committi ab eo, 1) qui foetum in utero conceptum disturbat, & quin edatur vivus, impedit, dummodo fuerit formatus, ac vitalis; *art. CXXXIII. C. C. C. 2)* qui proprios suos homines enecat; BERGER. *El. crim. P. II. p. 297. LEYS. ad ff. sp. XVI. num. V.* Contra non committi ab eo, 3) qui monstrum, cuius ita prodigiosa forma, ut pene alterius generis, vel animalis esse videatur, necat; BERGER. *cit. l. P. I. pag. 97.* quamvis, ut plane impune sit hoc factum, hodie magistratus consensus requiratur; GROENEW. *ad l. 14. de stat. hom. **

Caedes
hominis,
non mon-
stri huc
pertinet.

* Idem ius iam Romanis cognitum inde a Romuli temporibus; DION. HALIC. *antiq. Rom. lib. II. cap. XV.* ac per leges XII. Tabb. confirmatum; GOTHOFR. *ad l. 135. de P. S.* Vnde illud TIBULLI *L. II. ecl. II.*

Prodigia indomitis merge sub equoribus.

Exempla exhibet HEROD. *rer. iudic. lib. II. tit. IV. cap. VII.* SENECA *lib. I. de ira, c. XV.* DURANT *variar. lib. I. cap. III.* & sub MAVRITIO imperatore christiano, NICEPHOR. *L. XVIII. hist. cap. XXXV.* SAGITT. *quæst. illustr. cent. I. decis. II. qu. V.* Vide, quæ hanc in rem contra GOMESIVM disputat MATTHÆI *de crim. lib. XLVIII. tit. V. C. I. num VI.*

§. CCXV.

Mors debet esse secuta.

Quum autem porro is, qui alteri mortem infert, vel mortis causam proximam præbet criminis homicidii, capite puniendi, reus sit; (§. CCI. 2.) adeoque euentus proposito respondere debeat: consequens est, 1) vt perinde sit, vtrum quis ipse necauerit, an alii necem mandauerit, adeo vt uterque poenam ordinariam subeat; *diff. FACHIN. controu. lib. I. cap. XXXVI* si vel maxime alter tantum verberationem aut vulnerationem mandauerit; *c. f. de hom. in 6. MATTH. pag. 494. CARPZ. qu. IV. nec 2)* referat, vtrum statim, an post tempus mortuus sit alter, dummodo ex vulnere perierit; *BERG. cit. l. pag. 93.* nec 3) vtrum impiæ manus ipsi illatæ, an ab altero inclusus fuerit, vt fame periret; *l. 4. de agnos. vel alend. lib. nec 4)* vtrum interfectus percussus sit, an ipsemet in gladium alterius irruerit, atque adeo semet ipsum exanimarit; *BERG. cit. l. P. II. obs. XCIX.* 5) sufficiat, si mortifere vulne-

vulneratus, licet ab alio interfectus sit; 6) *conatus* extraordinariam coercionem mereatur, quamvis olim is quoque pro sicario haberetur, qui vulnerandi animo obambulauerat; *l. l. §. 1. 3. l. 3. pr. b. MATTH. lib. XLVIII. tit. V. cap. III. num. XI.*

§. CCXVI.

Quumque ergo opus sit, ut ex vulnere perierit: (§. CCXV 2.) apparet, 7) ante omnia de *lethalitate* vulneris constare debere, ad modum *art. CXLIX.* suscipienda; quam frustra e foro eliminare contendit *POL. LEYS. de frustr. cadau. inspect. in homicid.* 8) absque *seditione* poenam ordinariam infringi non posse; quod tamen ad casum ubi quis *immediate* post ictum spiritum emisit, adplicari nequit; vid. *art. CXLVII. C. C. C. BERG. El. crim. P. I. pag. 268. OLDEK. dec. I. qu. VIII.* adeoque 9) *extraordinariam* poenam locum habere, si vulnus non fuerit lethale, vel saltem medici de *lethalitate* dubitant; *BERG. cit. l. p. 96. DN. PARENS. T. II. conf. MCLX.* Dicitur autem hoc loco vulnus *lethale*, ex quo interfectus pro sua *corporis* conditione, & praesentibus *loci, temporis* circumstantiis mori debuit, nec sanus euadere potuit; *STRUV. diff. crim. VI. th. VI p. 71 diff. HARPR. conf. LXXV. n. XXIII.* Consequenter reum non iuuat, si vel maxime *exempla* prostant, quod quis, tali vulnere non obstante, sanatus sit, aut medicus allegat, vulneratum verosimiliter sanari potuisse, si *trepanatio*, aliudque eius generis remedium *periculosum* adhibitum fuisset; *KRESS, ad art. CXLVII. §. I. num. V. vel vitam*

Et quidem ex vulnere.

tam conseruari, aut saltem ad tempus produci potuisse, si, quod in presenti fieri non potuit, *maturius* interfectio remedia applicata fuissent; BERG, *cit. l. P. II. obs. CI.* Aliud ergo dicendum, si *culpa* medici, in obligatione vulnerum cunctantis, vel aliorum medicum arcessere negligentium, huiusmodi media ad vitam conseruandam idonea neglecta fuerint.

* *Vulgaris* quidem, sed *erronea* est opinio, quæ iudicia criminalia plerumque occupare solet, ea tantum vulnera *absolue* lethalia esse, quæ vitam *semper*, & *necessario* omnibus adimunt, cuiuscunque demum roboris, ætatis, vel temperamenti fuerint: contra per *accidens* lethalia, quæ fauciata *aliquando* esse, ex testimoniis medicorum constat. Ita enim perpauca lethalia erunt, & maxima sicariorum turba iustum supplicium effugere facillime potest. Ne dicam, primum illud principium, ex quo, qui *causam* mortis proximam præbet, verus homicida est, sic penitus subuerti. Nam causa mortis presentis utique est, qui fecit quid, ex quo subiectum aliquod *in presenti* necessario mori debuit. Hoc autem si verum est, naturaliter consequi videtur, ut iudicium de lethaliitate primario ex *indiudivo*, quod perit, eius robore, ætate similibusque circumstantiis petendum sit. Vnde vulnera, quæ quadrato robusto non nocua, in homine senili, & viribus defecto, cuius succi iam in putredinem proni, sunt absolute omnino lethifera. Ita solide quondam iudicauit medicorum in Germania princeps GEORGIUS ERNESTVS STARLIVS *dissert. de lethaliitate vulnerum.*

§. CCXVII.

Iure MOSAICO poena capitalis contra homicidas, qui ex *inſidiis*, & ſic ex *proceſſu* manus ſanguine humano polluerant, in republica Hebræorum conſtituta; *Exod. XXI. v. 12. ſeq. Deut. XIX. v. 11. Num. XXXV. v. 16. ſeq.* His vero diſerte, qui per imprudentiam, errorem, laſciuiam, aut ad ſui deſenſionem, & in genere *inuoluntarium* homicidium, ſiue *culpofum*, ſiue mere *caſuale* commiſerant, opponuntur, iisque in aſylo tutum refugium a Deo promittitur; *Exod. XX. v. 13. 29. Deut. XIX. v. 5. Num. XXXV. v. 22.* SELDENVS *de iur. Nat. & Gent. ſecund. diſcipl. Hebræor. lib. IV. cap. II.* Vtrum vero dicto *Genef. IX, 6.* capituli ſupplicium lege quadam *uniuerſali*, an *forenſi* ſtatutum fuerit? diſquiſiuit THOMAS. *de iur. princ. diſp. in homicid. conf. SELDENVS lib. IV. cap. I. GROT. ad Matth. V. pag. 125. L'EMPEREUR de LL. Ebræor. forenſ. cap. IV. pag. 201.* Eandem poenam quoque apud alias gentes obtinuiffe, imprimis *Athenienſes*, docet SCHILT. *Ex. XLIX. th. CXII.*

Pœna iudæorum, aliorumque populorum.

§. CCXVIII.

Nec minus apud ROMANOS ſeuera vindicta cognita fuit. *Lex Cornelia* tamen ſolum *Romanorum* aqua & ignis interdictionem impoſuiſſe videtur, in cuius locum *deportatio* cum omnium *bonorum* conſiſcatione ſucceſſit; PAVLVS *lib. V. ſent. tit. XXIII.* Verum tempore *Marciani* & *Modestini* ſolebant humiliores *beſtiis* ſubiici, vel *cruci* affigi, altiores in *inſulam* deportari; *l. 5. §. 5. in j. ad l. Corn. de ſicar. l.*

pen ff. eod. donec tandem omnes ex posterioribus principum constitutionibus, capite plecterentur; §. 5. *I. de publ. iud.* Neque tamen hoc iure euentus quoad poenam ordinariam spectatur, sed consilium, & affectus pro effectu; *l. 7. ad l. Corn. de sic. l. 14. eod.* (§. CCXV. 6.) Ita ius ciuile disponit in *doloso*. Propter *culposum* enim extra ordinem, pro gradu culpæ animaduertit; *l. 4. §. 1. ff. l. i. C. ad l. Corn. de sic. Casuale* vero, & *necessarium* ab omni supplicio absoluit; *l. 1. in f. l. 5. C. eod. l. 45. §. 4. ad l. Aquil. PAVLVVS sent. cit. l. §. III.*

§. CCXIX.

Dispositio iuris canonici; Iura CANONVM huius criminis quoque mentionem iniiciunt, imprimis in *tit. X. de homicid.* & consilium quoque pro euentu accipiunt; *C. significasti X. de homicid.* Ad vltimum supplicium tamen nunquam procedunt, quin potius id modis variis per indirectum euertere intendunt, quod ecclesia sanguinem non effundit, vt plenius docuit DN. PARENS, in *comment. ad b. t.*

§. CCXX.

Legum Germanicarum, Neque GERMANI homicidium *simplex* gladio vltore persecuti sunt, sed sola *pecuniaria* poena composuerunt. * Dolo, an culpa factum, prorsus nihil intererat; *TACIT. de morib. Germ. cap. XXI. LL. Longob. lib. I. tit. IX. Lex Alem. cap. XXIX. XLIX. LXVIII. Salic. tit. XLV. Saxon. tit. XI. Baiuar. tit. I. art. VIII. Ripuar. tit. VII.* dummodo aperto Marte commissum esset. Nam similtates
aper-

apertas ob diffidationes, & duella permissa, fouebant, vt fortitudinem iuuenum acuerent, & a desidia, ac ignauia ciues auocarent; ceu de latrocinio loquitur IUL. CAESAR. de B. G. lib. VI. cap. XXIII. Quæ opinio, quo magis inueterata erat, eo minus eradicari potuit, tamen non tantum Carolingicæ stirpis, verum & reliqui reges, reuocato supplicio capitali, istud compositionis genus proscribere, sed vano conatu, tentauerint; vid. *Capital. L. VI. cap. I. XXXIX. lib. VII. §. CLXXXIII. Sæchs. Landr. L. II. art. XIII. Schwæb. Land. art. CXIV. edit. BERGERIANAE, ILL. DE LVDEWIG T. II. Reliq. pag. 193. adeo, vt adhuc ex seculo XV. reliquias exhibeat ILL. HEINECCIUS I. G. T. II. L. II. §. CCLXXXIII.* Ipsa compositio, qua satis fiebat regi pro redemptione pacis publicæ, *Freda* vocabatur: contra quæ occisi *consanguineis* soluebatur, *Werigildum, Widrigildum, Manboram, vel Cenegild* vocarunt; SPELMAN. voce: *Faida*, ** MEIND. de iud. centen. integr. cap. VI. cuius quantitas variauit pro ratione loci, personarum *cædentium & cesarum*; KISTNER. *diff. de Wergeldo §. XXXI.* Præterea nec *casuale, nec necessarium* homicidium impune reliquerunt, *Leg. Saxon. lib. III. tit. XII. Sæchs. Landr. L. II. art. XIV.* Rectius tamen hæc species distinctæ in legibus *Iuticis*, docente VOGTIO *comment. ad LL. Iutic. de homicid.*

* Paucis casibus exceptis: veluti, si quis clericum, vel dominum suum occiderat; *cap. de part. Saxon. §. IV. XII.* aut poculo abortiuo partum abegerat; *Leg. Wisig. lib. VII. tit. III. l. 1. 21.* Neque aliud statutum in *Legis Saxon. lib.*

lib. I. tit. II. §. I. verbis finalibus, e quibus crucis supplicium extorquet SPELMANNVS, notatus ideo a GANCIO voce: Roud. Alicubi reos inopes demum quondam morte multatos fuisse; ex vet. stat. Grœning. docet BENINCA chron. van Ostfris. pag. 125.

** Per annum tamen vitare cogebatur reus conversationem cum agnatis; ne odium, transactione sopitum, recrudesceret: quem in finem in variis statutis e ciuitate *proscriptum* videbis, occiforem, veluti in statuto ciuitatis *Ilmensis*, quod recitat SCHILT. *Ex. XLIX. §. CXVII. Wer den andern zu tode schlet der soll geben zuvey pfund an die stadt, un fall EIN IAHR rimen.* Gemina his sunt statuta *Francofurtana*, quæ ex autographo publicauit SENCKENBERG. *in fol. iur. & hist. T. I. pag. 6. Wer eyneu dot schlag tut, und darum verzahlt wird, der en soll nimmer en die stadt kommen, er habe den vor gerichte der stadt und den klogern gebueßt, un soll nach der buzse EIN IAHR u zse sin.* Elapso anno, qui ex agnatis vim occifori inferebat, funesto supplicio perire iuebatur, ob fidem fractam; quod eleganter notat KRESS. *ad art. CXXXVII. §. II. num. II. conf. MATTHÆI Anal. T. III. p. 150. conf. statut. Verdense apud PVEEND. T. I. obs. forens. art. 170. statut. Noricum apud DANKEVTER. in Nemes. Noric. p. 76.*

§. CCXXI.

Iuris Carolini.

Inprobauit hosce mores CAROLVS V. poenam gladii constituendo in homicidium dolosum; art. CXXXVII. C. C. C. art. CXXXIII. eod. forcipum candentium vstulatione, vel alio modo exasperandam, si quis personam grauem, vel eminentioris dignitatis, dominum suum, coniugem, consanguineum, vel affinem

nem occiderit; art. CXXXVII. in f. CARPZ. pr. crim. qu. XII. XIII. Idemque recte ex rationis paritate ad eum extendit BEYER. pos. XVI. ad cit. art. qui post necem in cadaver mortuum scavit, verbi diuini ministrum, dum sacra facit, foeminam impregnatam, ne stuprum manifestetur, vel alios complices delicti, ne veritas criminis innotescat, interficit; CARPZOV. lib. VI. tit. IX. XC. Præterea qualitas facti rigorem singularum desiderat, de qua cum similibus causis agit BERGER. El. crim. pag. 98. Culposum vero hoc iure, pro ratione culpæ latioris, fustigatione; LYNK. dec. MLXIV. vel leuioris, relegatione, carcere, aut pecuniaria pœna plectitur; art. CXXXIV. CXXXVI. C. C. C. Casuale denique, & necessarium ab omni pœna immune est; art. CXXXIX. CXLVI. C. C. C.

§. CCXXII.

Quum ergo, si de autore cædis *doloso* constat, is capitis supplicium subeat; contra arbitrarie, qui in culpa sola est, coerceatur: (§. CCXXI.) facile de homicidio in turba commisso iudicium ferri poterit. Nimirum

1) si plures per *conspirationem* eadem commiserunt, omnes æque capite plectuntur; siue vnus, siue plures percusserint, siue de autore cædis constet, siue non. II) Si in rixa, subito contingente, quis occiditur, quatenus de eo, qui vulnus lethale infixit, constat, ille capite plectitur; BERG. resp. LXIII. reliqui extra ordinem coercentur; alias, si autor incertus sit, nec vlllo modo erui possit, III) omnes simul *arbitrariam* pœnam subeunt;

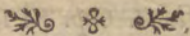
Quid si
homici-
dium in
turba
commis-
sum?

WERNH. P. X. obs. XIII. IV) Si plures *lethali-
liter* vulnerauerint, nec ille, qui primus mor-
tiferè percussit, innotescat, omnes æque icu
gladii perimendi; art. CXLVIII. C. C. C. id
vero admodum durum est, quum cæsius per
rerum naturam non nisi ex vno vulnere mo-
ri potuerit; TAB. de tort. § ind. pag. 333.
CARPZ. qu. XXV. num. XXX. a SANDE lib.
V. tit. IX. def. V. HERT. resp. CCCXCVIII.
ANT. MATTHAEI tit. de sicar. cap. III. num.
XX. Verbis articuli tamen stricte plerique
inhærent; STRYK. V. M. b. t. §. VII. V) Si
plures vulnerauerint, & vulnera *coniunctim*
demum illata lethalia fuerint, omnes *extra-
ordinariam* pœnam temeritatis suæ dant; BERG.
cit. l. pag. 108. BEYER. ad cit. art. pos. XXI.
adeo, vt ne quidem ideo solum, quod rixæ
autor fuerit, quis vitæ periculum subeat;
CARPZOV. qu. XXV. num. L. BERGER. diff.
de autore rixæ, §. IX. GRANZ. cap. VI. m.
II. s. II. art. IX. num. CCCLVII. quod tamen
prouisum Ord. Crim. Austriac. art. LXIV.

* Magis hoc casu placet iudicium *fortis*, vt vnus
solum facinus capite luat, prout quondam con-
stitutum in LL. *Eriston. tit. XIV.*

§. CCXXIII.

De miti- De mitigantibus specialius non agam, quum
gantibus ista ex his, quæ modo proposita, per se elu-
remissi- cescant, & ad casum deficientis *doli impro-
re* bioris pertineant.

CAP. XVII.

DE LATROCINIO.

§. CCXXIV.

Postquam iam actum est de homicidio **Latrocinium quid?**
SIMPLICI: sequitur, vt de **QUALIFICATO** agamus; quorsum refero
 primo **LATROCINIVM**, (§. CC.) *quod est cædes hominis, lucri, commodique causa facta.*
 Quo turpior ergo finis est, pro *questu*, aut alia quavis imaginaria utilitate innocenti vim facere: eo tetrius est crimen, feuerioremque, quam simplex homicidium, pœnam meretur.

§. CCXXV.

Ex hac definitione consequitur: 1) latrocinium non tantum in *via publica*, verum etiam *ædibus* priuaris committi; 2) illud *reiterationem* non præcise requirere; multo minus 3) *arma*; * 4) sufficere; si vel maxime res *minima* ablata; quin immo 5) solam *spem* lucri futuri attendi; 6) perinde esse, lucrum in *pecunia*, an in alio *commodo* sperato consistat; **BERGER. El. crim. pag. 114 HARPR. conf. LXIII. KRESS. ad art. CXXXVII. §. II. num. III. LAUT. coll. pract. h. §. XXVI. BARDILI concl. pr. Ex. XXXVI. n. XIV.** 7) ipse quis latrocinium committat, an latronibus *auxilium* ferat? *l. 1. C. qui latron. occult. CARPZ. qu. XXI. num. XXX.* Contra 8) pro latrocinio non haberi, quum quis animum *spoliandi* tantum habet, non vero *occidendi*, & tamen cædes præter intentionem subsecuta fuerit, veluti, si fur

Quando & a quibus committatur?

si fur ad sui defensionem resistentem occidit; BERG. *cit. l.*

* Sunt, qui 1) reiterationem, 2) arma, & 3) requirunt, ut in via publica latrocinium commissum sit; REVSN. *L. I. dec. XVI. num. XX.* contra quos disputat CARPZ. *cit. l. num. XIX.* vid. DAMHOVD. *pr. crim. cap. LXXXVI. num. I.* HARPRECHT. *Vol. nov. conf. LXIII. n. XCVIII.*

§. CCXXVI.

Pœna iuris
Romani, &
Germanici.

IUS CIVILE non nisi latrones publicos, armis instructos, noscit, eosque capitis pœna plecti, vel furca figi * iubet; *l. 28. §. 10. §. pen. de pœn.* Nonnumquam bestiis in spectaculis obiecti, ut de *Isauris* scribit AMMIAN. *lib. XIX. in f.* Aliquando flammis consumti; AVGVSTINVS *lib. III. de lib. arb. cap. IX.* Plenus in recensendis sanctionibus contra latronum audaciam emanatis est CÉLEB. OTTO *de tut. viar. P. III. cap. IX.* GERMANI autem semper probe distinxerunt ab homicidio *simplici*, MORDRVM, seu MORTAVDVM, MORDITVM, vel MVLTRVM, atque huc quodvis pessimum, improbum, & peculiari malitia commissum homicidium retulerunt, siue *occulte*, siue per *insidias*, siue *veneno*, siue turpissimi *lacri* causa esset susceptum, ipso definiente MATTHÆO PARISENSI, qui *Histor. lib. p. 283.* ait, *pessimo mortis genere, quod Angli murdrum apellant.* LEG. *Fris. tit. XX. Aleman. tit. XLIX. Saxon. tit. II. de occis. §. VI. Baiuar. tit. XVIII. cap. II. Ripuar. tit. XV. & LL. Norm. P. I. cap. II.* apud ILL. de LVDEWIG *Reliquiar. T. VII. p. 276.* Maiori enim

enim æstimatione pecuniaria composuerunt isthæc facinora, propter fidem, & candorem, quibus omnes populos antecedere se gloriabantur, consequenter cædes *per fide* factas non poterant non grauius vindicare. In *Spec. Saxon.* vero specialiter statutum *lib. II. art. CXIII. alle mörder - - - soll man rade brechen.*

* Turpissimum supplicii genus quo rei in *crucem* acti; *IUVENALIS satyr. XIII.* Vnde insignis ignorantia testimonium prodit *BOCER. de homicid. lib. I. cap. III. n. CXLVII.* qui *rotæ* poenam hic committitur, eamque in iure Romano fundari existimat, deceptus forsitan crurifragio, quod cruci affixi plerumque experiebantur, sed in complementum poenæ sustentæ, teste *LIPSIUS de cruce.*

§. CCXXVII.

Idem *rotæ* supplicium* *CAROLVS V. art. CXXX. CXXXVII.* reperit, constituirque aduersus *die sñfsetzlichen mörder*, sub quibus interpretes *latrones* comprehendunt; *CLASEN. & KRESS. ad b. art. HARPRECHT. resp. XXII. GRASS. collat. iur. C. § G. f. XVII. pag. 818.* Exasperatur hæc poena ex iis causis, ex quibus simplex homicidium asperiori supplicio aliquando subiacet. (§ CCXXI.) Quinque hoc inter *atrociora* crimina referatur: solus *conatus*, si ad actum *proximum* peruenerit, reusque, quantum in se fuit, delictum consummauerit, ordinaria poena merito pliedendus esset; (§ XXIV. 3.) quamuis in foro sufficere credant poenam *gladii*, hoc cum additamento, ut corpus *rotæ* importatur; *CARPZ. cit.*

Iuris Carolini dispositio.

cit. l. in f. CLASEN. ad art. CXXXVI. pag. 507.
GRASS. cit. l. pag. 829. LYNK. resp. CXXVII.

* Adeo, ut ne quidem in hocce similibusque criminibus atrocioribus, *inspectio cadaveris* necessaria, nec ex eius defectu de poena *ordinaria* dubitandum sit; CARPZ. dec. CXCVII. de qua tamen in homicidio simplici, omitta sectione, dubitat IDEM (§. CCXVI.)

CAP. XVIII. DE ASSASSINIO.

§. CCXXVIII.

Assassinium
quid, &
unde?

Quemadmodum latrocinium ob concurrentem *lucris* spem, & intentionem inter qualificata homicidia referendum: (§. CCXXV.) ita quoque ASSASSINIVM non alio respectu, quam propter *turpem*, *mercede interueniente*, *operarum locationem*, ad hanc classem pertinet; DAMHOVD. cap. L. XXIII. num. III. seq. Est enim homicidium *sub premii*, *vel lucris oblatione* mandatam, ac ab altero *perfectum*. *

* Ortum traxit hoc crimen, eiusque nomen ab Assassinis, Asiae quondam incolis, Muhamethanis erroribus occaecatis; PAUL AEMIL. de reb. gest. Franc. L. V. Unde hoc nomen quoque Turcicum esse notat, ex MATTH. PARIENSI ad ann. MCLI. celeberr. HEINECCIUS ad ff. lib. XLVIII. tit. VIII. §. CCIII. vid. DVARENVS lib. II. disp. annu. cap. XII. DN. PARENVS, Jur. Eccles. T. V. lib. V. tit. XII. §. XXVII.

§. CCXXIX.

§. CCXXIX.

Quum ergo eius essentia in *lucro turpi oblat* Quoties
 to consistat: §. CCXXVIII.) consequens est, ^{commit-}
 nihil interesse 1) *utrum merces in pecunia, an tatur,*
 alia re consistat; 2) fuerit *exigua*, an alicuius
 momenti; 3) *actu tradita*, an nude promissa;
 4) *speciatim*, an generatim promissa: alias 5)
simplex homicidium manere, quod *gratis* man-
 datur, & suscipitur; BERG. *El. crim. pag. 133.*
 THEODOR. *Colleg. criminal. cap. VII. aph. IV.*
 LAUTERBACH. *diss. de assassin. tb. XV. dissent.*
 MATTH. *lib. XLVIII. tit. V. cap. I. num. IV.*

§. CCXXX.

Quia porro cum oblato *lucro* homici- Vel non
 dium *mandatum* coniunctum esse debet: (§. ^{commit-}
 CCXXVIII.) apparet, cur 6) *sola operarum lo-* tatur?
 catio, absque eade secuta, huc non pertineat;
 multo minus 7) proprie dictum *assassinium*
 committatur, si *iustus*, vel *mandatum præce-*
dens deficit, licet vel maxime *ratihabitio* ex
 postfacto subsecuta, vel 8) *mandatum ad vul-*
nerandum, non ad *occidendum* directum fuerit,
 quibus casibus pro simplici homicidio *mandato*
 habetur; MATTH. *de crim. prol. cap. I. num.*
XIV. 9) alias nihil interfit, *utrum christianus a*
christiano, vel *infideli* hoc modo peremus sit?
 MATTHÆI *cit. l. lib. XLVIII. tit. V. n. V.*
 quamquam alii hoc casu *proprium*, illo *inter-*
pretativum, vel *factum* *assassinium* concurrere
 autument; GRASS. *collat. Rec. I. cum. Iur.*
R. sect. XVII. p. 825. propter cap. I. de homicid.
in 6. THEODOR. cit. l. p. 968.

§. CCXXXI.

Quomodo
punitur?

Iure CIVILI nomen hoc incognitum, non vero crimen ipsum, in *Lege Cornelia* sub quo vis *doloso* homicidio, capite puniendo, comprehensum; *l. 15. ff. ad l. Corn. de sic.* GRASS. *cit. l. p. 815.* Iura GERMANICA id æque, ac latrocinium sub mordro comprehendunt; (§. CCXXVI.) MEIND. *de iud. centen. cap. VI. §. XXVIII.* Praxis vero ex interpretatione iuris CAROLINI *art. CXXXVIII.* assassinos non tantum, tamquam *fürsetzliche mörder*, rota contundendos vult; GRASS. *cit. l. p. 818.* HARPR. *conf. XLVI. num. CCLXXIV.* BOCER. *class. IV. D. IV. th. XX.* verum etiam, vt in quouis homicidio qualificato, *exasperationem** admittit, *conatumque* ad actum proximum accedentem, gladio puniri iubet; (§. CCXXVII.) STRYK. *de mand. ad delinq. sect. ult. num. LXVI.* CARPZ. *qu. XIX. num. LVIII. seq.* HORN. *Cl. XV. resp. XXXVI. diff.* LYNK. *de mand. rei turp. cap. III. §. V.*

* Adeo, vt aliquando assassini aedes diruendæ, palusque ad ignominia notam, & perpetuam rei memoriam figendus sit; vt præiudicio illustrat HERTIVS *resp. CCCXXXIII.*

CAP. XIX.

DE

HOMICIDIO PRODITORIO.

§. CCXXXII.

Homicidium
proditorium
quid?

Hoc loco *insidie occultæ*, & quæ vix vitari possunt, homicidium aggrauant. Committitur ergo HOMICIDIUM PRODITORIO.

DITORIVM ab iis, qui occulte, vel per tales insidias, quæ nec præcaueri, nec prævideri facile possunt, quoad vitam nocent. Vocabantur ideo olim sicarii, quia sicà furtim homines interimebant, teste IOSEPHO antiq. iud. XX. 7. Consequenter in hunc censum referendi, 1) qui clam & latenter, ex proteruita tamen, & proposito, vel 2) sub ficta, & simulata amicitia nefarie alterum occidunt, CLASEN. ad art. CXXXVII. pag. 576. neque hic 3) virum amici, an inimici fuerint, distinguendum, vt quidam volunt, quum simulatio inimicis imprimis propria sit; GOMEZ. III. var. resol. cap. III. num. V.

§. CCXXXIII.

De pœna eorum, qui huius delicti rei sunt, Eius
idem dicendum, quod de affassinio cap. ante pœna.
cedenti propositum est; nimirum, vt membrorum
contusionem experiantur, tum, quod latronibus
non sint absimiles; CLASEN. cit. l. HARPR. resp. XXII. num. LIII. seq. tum quod ad
minimum exemplo veneficorum, malis venenis
occulte nocentium, rotæ supplicium subire debeant; * CLASEN. ad C.C.C. p. 539. quicquid dicat
CARPZ. pr. crim. qu. VII. num. XXII, vid. KIRCHGESN. p. 584. & Ord. Crim. Austr. art. LXXI.

* Adeoque etiam hoc casu in mentem reuocandum principium supra traditum, quod, quo difficilius est propulsio insidiarum, eo grauior pœna locum inuenire debeat. (§. XX. *) Inde est, quod iure Austriaco hi, qui specie mendicitaris homicidium committunt, forcipibus candentibus vstulari, & in quatuor partes secari iubeant.

iubeantur; vid. GVARIENT. *Cod. Austr. pag. 692.* Exemplum notatu dignum refert SCHATEN. *Hist. Westph. ad annum MCCXXVI.* de comite FRIDERICO ENGELBERTVM archiepiscopum Coloniensem insidiosè necante, severe punito. Verba SCHATENII sunt: *Locus supplicii erat in colle, ante portam D. Severini, in quo columna, circumposito infami theatro erecta stabat: quo cum peruentum fuit, deiicitur a carnificibus in terram Comes, quibus singula membra securi, forte fistibus ferreis frangenda, Comes obtulit, brachiaque, crura, & dorsum sedecim ictibus contusa. Laceratum deinde corpus, attractum funibus in feralem rotam, in eaque ad matutinas usque preces semivivus hæsit.*

CAP. XX.

DE VENEFICIO.

§. CCXXXIV.

Venefi-
cium
quid?

VENEFICIUM est crimen publicum, quo quis alteri dolo malo, materia venenosa quoad vitam, vel sanitatem, membrorumque integritatem nocet; art. CX. X. C. C. C. quod, cum ordinarie occulte, artibusque insidiosis fiat, ratio reddi potest, cur inter species homicidii qualificati plerumque ab interpretibus referatur; arg. l. I. C. de mal. & math. immo a quibusdam species homicidii proditorii esse arguatur; LAVT. coll. pract. ad l. Corn. de sic. §. XIX. GOMEZ. var. resol. lib. III. cap. III. n. VII.

§. CCXXXV.

A quibus
committitur?
Quum ergo propositum veneno nocendi hic supponatur: (§. CCXXXIV.) consequens est, 1)

1) vt nulla hic ratio *personarum*, & *sexus* habeatur, dummodo *doli* alias capaces sint; 2) etiam *medicus*, dolo malo *medicamenta* præbens, huc pertineat; BEYER. *ad art. CXXXIV. pos. I.* Contra 3) pro venefico habendus non sit, qui *amoris* conciliandi causa *philtrum*, vel 4) *medicamentum* ad procurandam *conceptionem*, vel *sanitatem*, siue *medicus* fuerit, siue non, imperite, aduerso successu propinavit; quamquam illo casu *pœna homicidii ordinaria* ob rationem (§. CCLII. *) allatam, hoc vero *extra ordinem* puniendus sit; *l. 38. §. 5. de pœn. l. 3. §. 2. ad l. Corn. de sicar.* THÖNNIK. *advoc. crim. pag. 97. diss.* ZIERIZ. *ad art. CXXX. C. C. C.*

§. CCXXXVI.

Quumque porro per materiam venenosam, Et quo-
 alicui quis *nocere* debeat: (§. CCXXXIV.) se- modo?
 quitur, vt 5) quoad *pœnam*, huic crimini impo-
 sitam, nihil intersit, vtrum alter mortuus sit, nec
 ne? dummodo corpori, vel *sanitati noxia* fuerit
 illata; *art. CXXX. ibi: an leib oder leben besche-*
diget; * BOCER. *de homicid. lib. II. cap. IV. n. XC.*
 GILHAUS. *arbor. crim. cap. II. tit. XIV. n. VI.*
 CLASEN. & BEYER. *ad h. art.* multo minus 6)
 vtrum directo, an per *indirectum* *damnum* fue-
 rit datum? quorsum pertinent, qui *pecora*, qui-
 bus *vescimur*, *pascua*, *fontes*, *cereuisiam* veneno
 inficiunt; CLASEN. & KRESS. *ad cit. art. in f. vt*
 7) *venenum propinatum*, & *noxium*, &, si alter
 perierit, exinde *mortuus* esse, ac, quia hæc
inquisitio artis peritiam supponit, 8) *inspe-*
 ctio

Etio cadaueris, & attestatum medicorum ** accedere debeat; OLDEK. tit. IV. obs. XLVII. non vero 9) depositio *mortui*, vel *testium*, vel rei, mortem veneno fuisse procuratam affirmantium, sufficiat; OLDEK. cit. l. obs. III. HONDEDEVS P. II. obs. LXXXVIII. STRYK. de iur. sens. D. I. C. I n. XXVII. 10) non solum *arsenicum* huc pertineat, sed *vomitoria*; aliaque medicamenta læso euidenter *noxia*: nec 11) sola venena *mineralia* huc trahenda sint, verum etiam alia media *sympathetica*, grauem læsionem procurantia, vid. B. IACOB. BRVNN. von der zauberey cap. IV. §. VIII. 12) si venenum propter antidotum nil nocuerit, saltim *extraordinaria* poena dictanda sit; WERNH. P. X. obs. CCCXLIV.

* Hæc verba *copulatiue* accipit CARPZ. qu. XXI. num. XLIII. necrotæ supplicium admittit; nisi constet, alterum ex veneno periisse. In castra eius iuerunt quam plurimi, nouis plane instructi rationibus. His accenso GRASSVM, qui collat. iur. R. & G. sect. XVI. p. 809. verba, *gleich einem fürgesetztten mörder*; captat. His vero non probat, quod probandum erat; quum in atrocioribus delictis, si *conatus* ad actum proximum peruenerit, pro *effectu* accipiatur, (§. XXIV. 3.) & sic quoque is, qui veneno saltim nocuit, *ein fürsetzlicher mörder* dici possit. Ne dicam, ex sola *pæna* similitudine, ad quam Imperator prouocat, haud effici, vt *cædes* necessario in hac specie substituenda sit. Multo minus stringit ratio ILL. WERNHERI P. X. obs. CCCXLIV. quod, si hæc CAROLO V. mens fuisset, verbis: *oder leben*, superledere potuisset. Quis enim ideo taxabit istanc locutionem, qua *utrumque* casum veneficii sollicitè, & distinctè exprinere voluit legislator, in quem finem ea phrasi omnino opus fuit. Si ita ratio-

ratiocinari liceret, nec moderamen inculpatæ tutelæ aliter, quam ob *mortis* periculum admittendum esset, quod in *art. CXL.* eodem modo legatur *leib, leben, ebr und guten leumuth.* Facilius tolerari posset eorum opinio, qui hoc posteriori casu gladii poenam ad ininimum admittunt; *HERT. resp. DXXXV. num. IV.* *LYDOV. ad cit. art.* immo i. se *CARPZ. qu. XVII. num. XXVIII.* sibi non constans *qu. XXI. num. XXXVII.*

* Quodsi hi *negant*, venenum fuisse noxium, vel sal-
tim *dubitant*, magis est, ut ad poenam *extraordi-*
nariam contugiat; *CARPZ. qu. XXI. num. IX.*
FRÖL. P. II. p. 232.

§. CCXXXVII.

Quæ apud *IVDÆOS* poena obtinuerit vene-
ficis irroganda, supra tit. *de Magia* expositum
est. (§. LX.) *ROMANI* venenarios *capitalis* pœ-
næ reos arguebant, non tantum si occiderant,
verum etiam si mala medicamenta occidendi
hominis caussa fecerant, vendiderant, habue-
rant; *l. 28. §. 9. de pœn. l. 3. §. 1. ad l. Corn. de sic. §.*
3. I. de publ. iud. qua in re frustra redarguit in-
terpretes *ILL. WERNHER. P. X. obs.*
CCCCXLIV. Contra veteres quondam *GER-*
MANI pecunia homicidium tale componebant;
ut patet ex *l. Salic. tit. XXII. §. I. l. Ripuar. tit.*
LXXXIII. l. Longob. l. I. tit. IX. §. VI. VII.
præterquam, quod eadem lege *cit. l. in f. §.*
XXXIX. capite digni fuerint iudicati vene-
narii homicidæ; qua in re concordant *LL. Wi-*
sigothorum lib. VI. tit. II. §. II. mortem turpissi-
mam definiens. Saxones ob graues cum ve-
neni propinatione coniunctas insidias, hoc
crimen sub *MORDRO* comprehendisse vi-

Pœna
Ebræo-
rum, Ro-
mano-
rum, ac
Germa-
norum.

dentur, adeo, vt secundum *Spec. Sax. lib. II. art. XIII.* poena ignis veneficis immineat, repetita *Spec. Suen. cap. CXV.* quam dispositionem quoque ius *Saxonicum Electorale* in iis, qui *pascua* veneno inficiunt, seruat. *Const. El. XVIII p. 4.* Alicubi in Germania coniuges veneno se necantes *viui defossione* punitos fuisse; testatur Doctor IOH. GEILER VON KAYSERSBERGER in *seiner postille beschluß - pre-digt ad Rom. VI. fol. XXXI. a. MDXXII.*

§. CCXXXVIII.

Ius hodiernum ex constitutione Carolina.

HODIERNO iure ex *Const. Crim. Carol. art. CXXX.* mares *rotæ* contusione, foeminae * *immersione* facinus luunt; quamquam *usu fori* fere necesse sit, vt de *morte* alterius constet. Qui *pascua*, *cereuisiam*, fontesque veneno inficiunt, si *damnum* dederint hominibus, capitis rei sunt; KRESS. *ad cit. art. V.* alias *arbitrarie* coercentur, adeoque duritiem spirat poena ignis, quam olim a *scabinis Ienenjibus* ei, qui *cereuisiam* veneno, sed sine vllius detrimento miscuerat, dictatam fuisse, ex *schedis Strauchianis* refert SCHILT. *Ex. XLIX. th. CXXV.* Exasperatur quoque *rotæ* supplicium, si hoc crimen *sepius* reiteratum, si personæ *sanguine*, vel alia necessitudine iunctæ, hoc modo occisæ, *cit. art.* adeo, vt in *Anglia* seruus dominum veneno p rimens, in mortem coquendus tradatur; SCHMIDT. *de republ. Angl. II. cap. XXVII.* Alias rationis quoque est, vt ob promiscuam veneni venditionem *pharmacopolæ* extra ordinem

dinem puniantur; art. XXXVII. C. C. C. conf. Ord. Pol. Maydeb. cap. XXV. §. XLIX.

* Cur vero CARPZ. *qu. XX. num. XXII* nullam *sexus* rationem habeat, & rotæ supplicium ad feminas extendat, contra *h. art.* non perspicio, quod iam in eo reprehendit BEYER. *pos. V. art. CXXX.* quem ideo sine causa vellicat WERNH. *cit. l. quasi poena culei sit grauior rotæ supplicio; de quo tamen valde dubito ob art. CXXXIII. CLIX. C. C. C.*

CAP. XXI.

DE PARRICIDIO.

§. CCXXXIX.

Ex sanguinis nexu homicidium fit qualifi- Parrici-
carum, quoties id inter personas sangui- dium
ne iunctas committitur; quæ, cum vel in quid?
linea *recta*, vel *collaterali* coniungantur, & de
homicidio inter has commisso supra actum:
(§. CCXXI.) de *cæde parentum & liberorum*
iam agendum, quæ in sensu stricto PARRI-
CIDIVM * vocatur, & poena ordinaria, si
dolus; extraordinaria, si *culpa* concurrat, pu-
nitur; *art. CXXXI. C. C. C.*

* Adoptamus hanc vocem a *Romanis*, qui primis
temporibus per istam denotarunt quodeunque de-
lictum *capitale*; *cic. L. II. de legib. cap. IX.* inde-
que quaestores *parricidii* dixerunt, quos rebus *ca-*
pitalibus cognoscendis præfecerant; IACOB. GO-
THOFR. *in quat. font. iur. civ. in Tab. IX. LL. XII.*
Tabb. Postea vero ea ad *cædem parentum*, ac eo-
rum, qui eius affectionis sunt, vt *nuncupatione pa-*
rentum, aliorumque *collateralium* comprehendun-

tur, restricta §. 6. I. de publ. iud. quamvis in sensu *strictissimo* solum parentes, & liberi huc pertineant,

§. CCXL.

Axiomata.

Ex his sua sponte fluunt axiomata; I. Parricidium *strictissime* sumtum tantum ad personas in *linea recta* constitutas pertinet; II. Fundatur vnice in *sanguinis* nexu; III. poena ordinaria demum punitur, si de *dolo* constat, & IV. inter has personas cædes facta, aut causa *proxima* ad cædem data.

§. CCXLI.

Supponit cædem in linea re-cta.

Quum ergo parricidium tantum ad *lineam rectam* pertineat; (§. CCL. 1.) evidens est, illud æque committi, & eadem poena puniri, siue 1) parentes *liberos*, siue 2) liberi *parentes* occiderint; BERG. P. I. p. 109. nullam 3) *sexus* haberi rationem, nec 4) *gradus*, primi gradus, an ulteriorum graduum fuerint? Contra proprie 5) non committi a *collateralibus*, vel *affinibus*, quorum cædes tamquam simplex homicidium, addita sola quadam *exasperatione*, coeretur. (§. CCXX.)

§. CCXLII.

Parentum vel liberorum naturalium, non adoprivorum.

Quumque porro vnice in harum personarum *sanguinis* nexu fundetur: (§. CCXL. 2.) apparet, 6) tantum parentes & liberos *naturales*, hic subintelligi; 7) legitimo, an ex *illegitimo* coitu coniuncti sint, nil interesse; 8) adeoque liberos *adulterinos*, ac *incestuosos* huc quoque pertinere; BERG. cit. I. MATTH. de crim. lib. XLVIII. tit. VI. cap. I. num. III. DECIAN. lib. IX. cap. IX. num. V. non autem 9) liberos & paren-

parentes *adoptiuos*; BERG. *cit. l. pag. 110.* quos nec *lex Pompeia* comprehendisse videtur, vti quidem coniecit MATTH. *cit. l. num. III.* vid. STRUV. *obs. crim. p. 26.* multo minus 10) prolem ex *scorto* publico procreatam, cuius pater incertus est; BERG. *cit. l.* denique 11) cognationem *spiritualem* hic non attendi; vid. CARPZ. *qu. IΔ.*

§. CCXLIII.

Quum præterea parricidii pœna ordinaria De dolo vel culpa constare debet. dolum supponat: (§. CCXL. 3.) per se fluit, 1) de hoc, antequam pœna irrogetur, constare debere per confessionem rei, vel alia argumenta, fidem iuridicam plene inferentiã; consequenter 2) matrem, quæ partum mortuum pro suo agnoscit, sed ad casum *fortuitum* prouocat, super *dolo* ante omnia fidiculis esse examinandam; art. C XXI. C. C. C. nec statim ideo, 3) quod *clam* peperit, culeo plectendam; * HARPR. *resp. XXXIII. num. XLVIII.* CL. SCHÖPFF. *de infanticid. presumt.* 4) si hoc casu torturam sustinuit, in eam *extra ordinem* animaduertendum esse, non capitali supplicio, vt contra BERLICH. docuit KRESS. *ad art. CXXXI. in f.* tamen si iure Württembergico aliud obtineat, teste BARDILI *Ex. XXXIV. th. IX.* idemque 5) vbiq; obtinere, quoties de sola *culpa* parentum, vel liberorum constat; denique 6) nullam animaduersionem iis, qui ex *insania*, vel defectu iudicii, ob quem doli non capaces habentur, hanc cædem committunt, imminere: alias vero 7) nullam status, ac conditionis hic differentiam admittendam, consequenter etiam scœminas *nobiles* pœna

na parricidii ordinaria plectendas; HARPR. *ref. XXXV. n. V.* ita vero his positis, 8) *honoris* conseruandi commentum non admittendum esse; KRESS. *ad art. CXXXI. cit.* quod suo modo probare videtur ANT. MATTH. p. 254.

* Alicubi tamen rigor poenæ capitalis ad hunc casum extensus, vt obuiam irent legislatores nefandis artibus, quibus iussissimam poenam effugere didicerunt parricidæ. Ita enim edixit *senatus Nurembergensis* in edicto anno MDCCXVI. promulgato, teste B. HOFFMANNO *diff. de insign. defect. iurispr. crim. Germ. II. §. XVIII. n. (1) & Dux Wurtemb. anno MDCCXV. vid. CL. SCHÖRFF. cit. diff. §. XVI.* In hisce terris *Potentissimus Rex* per edictum de anno MDCCXX. & XXIII. fustigationem vel relegationem omnibus, quæ clam pepererunt, licet infanti non nocitum, minatus est.

§. CCXLIV.

Committitur cæde, expositione, procurato abortu.

Præterea quia inter has personas mors ex cæde, vel alia causa morti *proxima* reuera secuta esse debet; (§. CCXL. 4.) consequens est, 9) vt hoc crimen committant non tantum, qui infantem natum manu sua necarunt, suffocarunt, aut funiculum umbilicalem vel plane non, vel non recte obligarunt; *cit. art. CXXXI.* verum etiam 10) qui quæue medicamentis *abortiuis*, aut alia violentia, *mit bezwang*, dolo partum abegerunt; *art. CXXXIII. C. C. C.* 11) mortuum inuentum * loco *deserto*, & tempore *periculoso* exposuerunt; *art. CXXXII. C. C. C. BEKG. cit. l. p. 112.*

* Quodsi ergo infans incolumis reperitur; nec homicidium, nec parricidium commissum esse censetur;
con-

consequenter *extraordinaria* poena locum habet *cit. art. non capitalis*, vti *perperam* censuerunt ZIERIZ, & BULLAEVS *ad h. art.*

§. CCXLV.

Ex eodem principio porro sequitur, 12) in hoc crimine de *duobus* constare debere: a) de *vitalitate* partus, b) secuto *homicidio*; adeoque 13) *inspectionem* cadaueris ante omnia suscipiendam esse; STRYK. *de iur. sens. diss. I. C. I. n. XXIV.* HARPR. *resp. XXXVI. n. LIV.* WERNH. *de cerebr. conc. corp. del. §. X. diss. CARPZ. qu. XVI. num. XII.* nec non *pulmonum* experimentum; (S. I. §. CXXXIV.) 14) si mater *vitalitatem* negat, eam sub *equileo* esse interrogandam: vtrum partum *viuum* ediderit? in procurato abortu: vtrum *motum* in vtero senserit? LVD. OV. *ad art. CXXXIII.* 15) adeoque non solum sufficere, si *vulnera lethalia* in cadauere reperiuntur; LEYS. *de ini. in hom. indulg. §. XXI.* nec 16) *depositionem* matris, quod partus sese mouerit, nisi deponat, motum ab *intrinseco* principio prouenisse; * ILL. WERNH. *cit. l. §. XXXVII.* confessione eius autem 17) de *vita*, & *cede* partus simul accedente, poenae ordinariae locum esse, si vel maxime partus non extet, quia ita degenerat in delictum facti *transseuntis*; HARPRECHT. *ref. XXXIII. n. XX.* KRESS. *ad art. CXXXI. §. I. n. I.* CARPZ. *qu. XVII.* istam poenam vero 18) ad hos, qui *scientiam* criminis habuerunt, porrigi non posse, quamdiu non *cooperantes* fuerunt, quod contra BERLICHIVM & DAMHOVDERVM euicit HARPR. *resp.*

resp. XXXV. n. LXXV. cum THESAURO dec. LXXX. n. VI.

* Quia vero hac in re facile mater errare potest: potissimum ad *causas* scientiæ allegatas, & attestata *medicorum* respiciendum; in dubio vero ad poenam *extraordinariam* confugiendum, non facile ad torturam, per quam veritas hoc casu sæpe vix erui potest; BERGER, *æcon. iur.* L. III. tit. XI. §. XII. not. XIV.

§. CCXLVI.

Quando
partus sit
vitalis.

Quum vero in abortu procurato ad effectum poenæ ordinariæ constare debeat, virum partus *vitalis* fuerit? (§. CCXLV.) non sine ratione disquiritur: quando partus in vtero pro vitali habeatur? Sane diuersimode de hac quæstione ICROS olim ratiocinatos fuisse, docet PLVTARCH. *de placit. philosoph.* L. V. cap. XV. p. 907. & ALPHONS. a CARANZA *de partu, cap. I. §. I. p. 48.* Plerique ex *Stoicis* animam partui ex *haustu aëris*, & sic post natiuitatem accedere docebant; TERTVL. *de anima cap. XXV.* quos valde reprehendit LACTANTIUS *de opif. Dei, cap. XVII.* terminumque ad *conceptionis* tempus refert. *Septuaginta interpretes* ex male intellecta lege Mosis *Exod. XXI, 22.* inter partum *formatum*, & *non formatum* distinxerunt; quam distinctionem recoxit DAGOBERTVS in *capitul. apud BALVZ. T. I. capit. pag. 82. 116.* ius *canonicum* agnouit c. 9. C. 32. qu. 2. cap. 20. X. *de homicid.* repetiturque ius *Carolinum cit. l.* ac sequitur *praxis* quotidiana, signumque partus formati ex *motu* in vtero matris determinat, quamquam Saxones illud ex præterfluxo *dimidio* tempore, quo mater partum in vtero gestauit,

stauit, petant; *Const. Sax. El. VI. P. IV. conf. DN. PARENS. diss. de cade infant. in utero.*

* Ita vero paradoxon est, vestigia presentis distinctionis in iure Romano quarere velle; quod tamen tentasse videtur *CARANZA cit. l. cap. I. §. II. num. XII. seq.*

§. CCXLVII.

Quia ergo *ICTI ROMANI* partui animam post *editionem* demum infundi docebant: (*§. CCXLVI.*) quid mirum? quod *abactionem* partus in classem *delictorum* per se non retulerint; nec ex *lege Cornelia de sic. nec Pompeia de parricidiis* vindicauerint; *RAMVS de pœn. parricid. L. VII. pag. 257. BYNKERSH. de iur occid. lib. cap. VII.* Et quia porro iam natos in dominio *quiritario* habebant: facile est ad intelligendum, cur illos impune *exponere & necare* potuerint parentes; *BYNKERSH. cit. l. NOODT. Jul. Paul.* Contra *cadem parentum* incredibilem, & *vltra audaciam* positam credebat *ROMVLVS*, vt de ea nihil disposuerit, donec *tum LL. XII. Tabb. tum lege Cornelia de sicariis, & Pompeia de parricid.* ea *seuere prohiberetur*, & *harum legum sententia ad necem infantum* traheretur a *CONSTANTINO l. vn. G. de iis, qui par. vel lib.* quæ iam *lege Pompeia ad proximiores consanguineos, & affines* extensa erat; *VOET. ad ff. tit. ad l. Pomp. de parricid. §. II.*

Fata iuris
Romani
circa pœ-
nam par-
ricidii.

§. CCXLVIII.

Qui vero de hoc scelere conuicti erant: hi *Pœna cu-* ore, oculisque folliculo lupino obductis, *le descri-* bitur. *gis cæsi, vna cum simia, vipera, cane, gallo-* que

que gallinaceo culeo, e corio, pice bitumineque circumducto, insuebantur, & in mare, vel amnem proiiciebantur, vt vsu *elementorum* priuati, inter ferales angustias tetram mortem subirent; * RAMVS *cit. l. L. III.* Istam pœnam in hoc scelus statuminarunt *decemviri***. Pedetentim vero intermissam denuo restituit *lex Pompeia de parricid.* BYNK. *L. I. obs. cap. iV.* Quumque HADRIANVS, vbi mare proximum non esset, *viuicomburium* vel damnationem ad *bestias* substituisset, *l. 9. ad l. Pomp. de parricid. Paulus l. V. tit. XXIV.* CONSTANTINVS *culei* pœnam iterum intermissam reuocauit in vñum, verum ad necem in linea recta commissam restrinxit; *cit. l. 1. C. de his, qui par. vel lib.* Hæc sunt fata iuris Romani, a iure Mosaico in eo diuersa, quod hoc simpliciter istud facinus morte expiandum voluerit. *Exod. XXI. v. 15. 17.*

* Interpretationes mysticas, quas vulgo ex huiusmodi apparatu hauriunt doctores, merito ridet LVDOVICI *ad art. CXXXI.* quem, cur ideo vellicet, rationem non habet GRASS. *Collat. Recept. l. cum iure Rom. Sect. XVII. p. 848.*

** Nam *Auctor* librorum ad HERENNIVM *L. I. cap. XXIII.* huius legis particulam cum tribus aliis XII. Tab. capitibus coniungit. *Culei* supplicium interim antiquius est, iam sub TARQUINIO in M. ATILIVM definitum fuisse, testatur DYONISIUS *L. IV. Antiq. cap. LXX.* Vnde lucem capit vexata *lex. 9. ad l. Pomp. de parricid.* vbi *more maiorum* hæc parricidii pœna instituta esse dicitur; de qua locutione acute scripsit CELEB. OTTO *in præf. ad Tom. IV. Th. iur. Rom. pag. 12. seq.*

§. CCXLIX.

Mitiores fuere GERMANI in vindicando ^{Quale} parricidio, cædem liberorum, parentum, & ^{suppli-} aliorum ^{cium} consanguineorum comprehendente, ^{apud Ger-} dum priuationem hereditatis reis imposue- ^{manos ?} runt, eamque fisco adscripserunt; *Leg. Frison. tit. XXIX. Alem. tit. XL. Longob. L. I. tit. X. l. I. Sola Lex Wjigothorum talionis supplicium infanticidio L. VI. tit. V. l. 17. procurator abortui mortis poenam præfiniuit. Recentioribus vero temporibus viui defossio in vsum deducta, palo per corpus transfixo; art. CXXXI. quod supplicii genus Germanis admodum familiare, vt pluribus testimoniis probatum dedit KRESS. ad cit. art. quibus addo ea, quæ proferunt STIRNHOEK. de iur. Suec. pag. 356. & BALVZ. de vit. papar. Auenion. p. 592. Sed iam seculo XIII. culeum ex iure Romano alicubi receptum fuisse, patet ex Glossa ad I. P. S. L. I. art. XIV. quem postea repetiit SPECVLATOR SVEVVS cap. CCXXXI.*

§. CCL.

Mores hodierni ex constitutione CAROLI ^{Ius ho-} NA tum propter necem parentum, & libero ^{diernum} rum, tum abortum procuratum, dolo malo concurrente, suffocationem in aquis retinent; art. CXXXI. CXXXIII. C. C. C. expositionem infantum gladio, Saxones itidem culeo puniunt; art. CXXXII. * *Dec. El. LXXVIII. BERLICH. P. IV. concl. VII. num XXXVIII. COLER. P. I. dec. CLVIII. n. V. FRÖL. P. I. pag. 193. BERG. El. crim P. I. pag. 109. cui extra Saxoniam ne quidem animalia iniici solent;*

BEYER. *ad art. CXXXI. pos. XII.* Alias sicuti propter reiterationem *exasperatio* accedere potest: *art. cit.* ita quoque rationis est, ut ob *concursum* proximiorum, vel remotiorum capitalis, vel extraordinaria poena infligatur; KRESS. *ad art. CXXXIII. §. VI.*

* Iure Austriaco homicidium in linea recta commissum rotæ supplicio coercetur; vid. *Ordin. Crim. Austr. aut. LXV.*

§. CCLI.

Quando poena cuiuslibet in arbitriam, Quum vero hæc supplicia vnice ad casum *doli* pertineant; (§. CCXXXIX. 3.) culpa vero extra ordinem etiam hic punienda sit: facile patet, mitiganda esse ista, & pro modo culpæ latioris, vel leuioris in extraordinariam poenam conuertenda: 1) si mater somno oppressa ex improviso partum suffocauit; CARPZO V. *qu. XV. num. XXXIII.* 2) clandestino partu causam mortis præbuit; IDEM *cit. l. num. XXII.* 3) ex incuria umbilicum infantis non obligauit, ut iste effluxu sanguinis perierit; KRESS. *ad art. CXXXI. §. I. num. III.* 4) si pater per incuriam in *rixâ*, vel *lasciuia* mulieri prægnanti vim fecit, vel eidem terrorem incussit, abortusque *per accidens* factus est; THESAUR. *dec. XII. n. II.* KRESS. *ad art. CXXXIII.* 5) partus nondum fuit animatus, vel periculose non expositus, ex accidente mortuus est; CARPZ. *qu. XX. num. X.* & in genere 6) si de defectu *doli* probabiliter constat; BERG. *El. crim. P. II. pag. 340.*

354.

§. CCLII.

Contra culei loco, gladii poena dicitur: 8) vel gladii si infans *præmaturus* fuerit, vel *agonizans* occisus sit; THES. dec. XIII. vid. HARPR. conf. XLV. num. CXV. CARPZ. qu. XI. num. XXXVII. vel 9) iuuençula a *vetula* dolose ad necem persuasa; BERL. P. IV. concl. VII. aliud iure Tyrol. FRÖL. P. II. pag. 209. aut 10) *pœnitentiam*, dum perageret facinus, testata fuerit; CARPZ. qu. XVIII. num. XXII. aut 11) mater dolores partus sentiens, ad *latrinam* accesserit, in eamque partum eiecerit; CARPZ. qu. XI. num. XXXIV. 12) si conatus ad actum *proximum* processerit; CARPZ. quæst. XVII.

CAP. XXII.

DE PROPRICIDIO.

§. CCLIII.

HActenus de iis actum, qui *alios* iniuste interficiunt. Qui vero *sibi ipsis* dolose violentas manus inferunt, in crimen AVTOCHIRIAE incidunt. Pertinent itaque huc 1) omnes, qui ex *criminis conscientia*, vel alia ex *caussa reprobâ*, quocunque demum modo id factum fuerit, *armis, laqueo, veneno, præcipitio* &c. in propria viscera sæviunt. Contra pro autochiris non habendi: 2) qui aliis *infernendo* citius confumuntur; 3) qui ex *officii necessitate* periculo incendii, pestis, diluuii, sese obiciunt; 4) qui non temere, sed *ob patriæ salutem* fata sibi properant: se, nauemque, vna cum hostilibus,

Quinam
autochir-
iam
committant.

stilibus, perdunt; 5) qui ad effugiendam mortem cum *intolerabili* cruciatu, & certitudine morali coniunctam, vim sibi faciunt; 6) qui ex *insania*, *melancholia* iumma, culpa aut casu *improviso* vitam abrumpunt; PUFFEND. de off. hom. & ciu. lib. I. cap. V. §. IX. ibique CELEB. OTTO.

§. CCLIV.

Leges
Mosaicae
circa pro-
prium

Quamuis vero id facinus satis scelestum sit: proprie tamen ac per se legibus non punitur; quum poena sit malum passionis. (§. I.) quod mortuis imponi nequit. Referam tamen, quid leges de *autochiria* hinc inde disposuerunt. Et quidem MOSAICAE leges de ea silent; neque huc locus Gen. IX. v. 6. a CARPZOVIO pr. crim. qu. II. num. XXVIII allegatus pertinet, quamuis non negandum sit, pedentim inter Iudæos morem receptum fuisse, ne, qui mortem sibi conscuerant, epilentur; IOSEPH. de bell. Iud. cap. 25. GROTI. de I. B. & P. L. I. cap. 21. §. V.

§. CCLV.

Romano-
rum.

ROMANI Icti sectæ Stoicorum plerumque addicti fuerunt, quibus nihil magis solenne erat, quam ratio vitæ, valetudinis aduersæ intemperantia sibi mortem consciscere; dum ne reipublicæ aut fisci commodum verteretur. l. 38. de pæn. l. 3. §. 6. de bon. eor. l. 6. §. 7. de iniust. rupt. l. 6. §. 7. de re milit. SENEC. Ep. LVIII. FABROTTVS de morte voluntaria in CELEB. OTTONIS Thes. iur. Rom. T. III. pag. 1193. BYNKERSH. lib. IV. obs. cap. IV. Proinde in Latio eorum tantum, qui ex criminis conscien-

scientia fata sibi properauerant, bona fisco cedebant; *l. 3. pr. §. 1. l. 1. C. de bon. eor. qui am. sent.* Et sic hi non autochiriæ, sed criminis commissi poenas dabant; quicquid dicit *CARPZ. cit. l.*

* Hanc doctrinam ex compilatione *Iustiniana* dicimus. Id enim non negandum, antiquissimis temporibus propicidas impultos abiectos fuisse; ut *Seruius* ex pontificalibus libris recit apud *HEROD. rer. iud. l. 1. X. tit. XII. cap. III. vid. G. LLIVS lib. XV. cap. XV.* Simile testimonium de *Tarquini* operariis, qui radio laboris mortem sibi consuerant, cruci affixis, refert *PLIN. hist. natural. lib. XXXVI. cap. XV.* De Milesis virginibus propicidis vid. *GELL. l. XV. cap. X. PLVTARCH. de virtut.*

§. CCLVI.

PATRES tamen ecclesiæ in concilio *Barra-* Ius cano-
nicum &
Germani-
cum.
carensi eatenus in iuicidas animaduertent, ut 1) *oblationes* pro illis prohiberent; 2) interdicerent ipsis ecclesiastica *sepultura*, *c. 12. C. 23. qu. 5. §. cap. 2. eod.* quod suo modo temperatum in *capitular. lib. 6. art. 70.* GERMANICAE leges nullius poenæ mentionem faciunt, verum tamen de translatione bonorum ad heredes proximiores disponunt; vid. *Landr. l. 11. art. XXX.* nisi quod corpora iuridarum igne cremauerint; quam consuetudinem confirmant leges *Gos. alienes* apud *LEIBNIZ. Rer. Brunsvic. T. III. pag. 501.*

§. CCLVII.

Eandem fere sententiam fouet *constitutio* Caroli-
CAROLINA, cuius *rubrum* tamen cum *nigro* num.
non congruit. Disponit enim tantum, 1) eorum, qui ex conscientia criminis, cui poena

capitalis vna cum *confiscatione* bonorum simul * respondet, fata sibi properauerint, bona in *fiscum*, exclusis *consanguineis*, redigenda esse; confiscationem eam 2) cessare, si crimen, ob quod mortuus accusatus fuit, *solam* poenam *capitalem* coniunctam habuerit, vel reus vi morbi, *melancholia*, *insania* fuerit correptus, consuetudinibus contrariis abrogatis in vniuersum, *art. CXXXV. C. C. C.* quæ omnia *ipsam* autochiriam haud tangunt.

* Ita textum cit. accipiendum, & sic particulam *oder* hoc loco *copulatiue* interpretandam esse, docent verba periodi sequentis, & huic opposita: *da er seinen Leib alleine veruürcket*. Præterea exemplar authenticum aliter legisse, colligo ex aliquot vetustis editionibus, vbi loco vocis: *oder*, extat *und*, veluti *de anno MDXXXV. & MDXLIII.*

§. CCLVIII.

Praxis
hodierna.

Idem quoque *forum* retinet, hoc tamen cum temperamento, vt, a) qui ex *conscientia* criminis, vel alia *reproba* caussa huius criminis sese reos faciunt, *honestâ* sepultura priuentur, *LYNK. dec. CLXXXV.* b) executio poenæ ex crimine promeritæ, *suo modo*, in cadauer fieri possit, conatus autem c) extra ordinem coerceatur; *STRYK. V. M. tit. de bon. eor. qui ant. sent.* cesset aliâs d) vetus Germaniæ consuetudo, qua carnifici cedebant omnia, quæ ille, dum propricidam fune soluit, vel, vbi ocubuit, mucrone gladii attingere potest; de qua ex professo egit *LVDOVICI de iur. carnif. in bon. propricid. CARPZ. L. VI. tit. X. Resp. CII. Ord. Pol. Magd. cap. LXXVI. Z. IV. Ord. Cim.*

*Crim. Austriac. art. LXIX. §. I. apud GVA-
RIENT. Cod. Austr. pag. 701.*

§. CCLIX.

Alibi, vt in episcopatu *Herbipolitano*, ca-
dauēr comburi solet; *KIRCHGESN. pag. 344.* In comitatu *Tyrolensi*, aliisque regionibus
omne proprecidium, sponte commissum, pu-
blicatione vel omnium, vel certæ partis bono-
rum luitur; *FRÖLICH. P. II pag. 243.* Quin
immo plerisque locis receptum, vt cadauer
ad maiorem apparatus, pro detestando faci-
nore, non per ostia, sed *fenestram* eiiciatur,
vel per *foramen*, aut foueam, sub limine do-
mus effossam, funibus alligatum, extrahatur;
DAMHOVD. pr. crim. cap. LXXXVIII.

Mores
quorun-
dam lo-
corum.

* In *Austria* ob criminis conscientiam demum bona
publicantur, vt tamen *dimidia* cedat liberis, si
quatuor adfuerint; *tertia* si pauciores, vel *colla-
terales* vsque ad *quartum* gradum fuerint supersti-
tes. *Ord. Crim. Austr. art. LXIX. §. XXXIV.*
GVARIENT. Cod. Austr. pag. 701.

CAP. XXIII.

DE PROCVRATA STERI-
LITATE.

§. CCLX.

AD species homicidii refert Carolus V. Sterilitas
art. CXXXIII. PROCVRATAM procura-
STERILITATEM; quæ perfici-
tur vel *malis medicamentis*, vel *castratione*,
vel *testiculorum exsectione*, & vel ab aliis pro-
moueri,

moueri, vel a quolibet sibi ipsi, siue masculus, siue foemina fuerit, inferri potest.

§. CCLXI.

Disposi-
tio iuris
Romani
& Ger-
manici.

Et quidem castrationem apud ROMANOS prohibuit DOMITIANVS; vt testatur SVE-
TONIVS *in vita eius cap. VII.* HADRIANVS,
qui alios castrauerant, quique castrationem
passi erant, *capite plecti iussit, iuncta bono-
rum confiscatione, l. 4. §. 2. ad l. Corn. de sic.*
quibus gemina sunt, quæ disposuit CONSTAN-
TINVS *in l. 1. de eunuch.* IVSTINIANVS ve-
ro quoad castratores disposuit, vt si masculi
fuerint, facinus *talioae*; si foeminae, *exilio*
luerent, bonisque in fiscum redactis, in in-
fulam relegarentur; *Nou. 142. cap. 1.* SIMON.
de impot. coniug. C. III. th. II. Contra GER-
MANI sola pecunia facinus composuerunt;
Lex. Sal. tit. XXXII. l. 17. Ripuar. tit. VI. l. 27.
Longob. L. I. tit. VII. l. 18. Aleman. tit. LXV.
§. XXVIII. XXIX.

§. CCLXII.

Carolini
& hodie-
ni.

Ius CANONICVM *inc. 5. X. de homicid. ste-
rilitatis* procuracionem homicidio æquipara-
uit, quod in mente habuisse videtur CARO-
LVS V. *cit. art. quo tertio* procuranti *gladii*
supplicium, mulieri, *se ipsam sterilem red-
denti, culei* poenam dicat. * Huic disposi-
tioni mordicus inhærent CLASEN. & BLVML.
ad cit. art. STRVV. observ. crim. cap. VIII. obs.
III. Verum alii ob incertitudinem *corporis*
delicti, peremtam prolis futurae spem con-
cernentis, ad summum *fustigatione* in reos
animaduertunt; BERLICH. *P. IV. concl. VIII.*
num.

num. LVIII. BEYER. *pos.* IX. KRESS. §. IV. ad
art. CXXXIII. C. C. C.

* De corpore delicti iudicant medici, quorum est
definire: an dentur medicamenta, feminis sterili-
tatem procurantia? quod negat B. HOFFMAN,
diss. de lesion. extern. abort. & philt.

CAP. XXIV.

DE INCENDIO.

§. CCLXIII.

Solet aliquando INCENDIVM cum Incen-
homicidio coniunctum esse, eoque re- dium
spectu ad species homicidii qualificati re- quid?
fertur. Rectius tamen, quia varium ob fi-
nem suscipitur, *separatim* considerandum est.
Constituit vero *delictum publicum*, quo *edificiis*,
vel aliis rebus, contra securitatem publicam, ignis
subiicitur, & excitatur.

§. CCLXIV.

Quumque id vel *dolo* ac proposito, vel sola Quota-
culpa causari possit: illud DOLOSVM, hoc plex?
vero CVLPOSVM dicendum est. Quum-
que porro prior species *rapinae*, & *homicidii*
caussa, vel *damni* inferendi ergo, aut aliam ob
causam reprobam, veluti ad suspicionem cri-
minis commissi declinandam, fiat: inde illud
incendium QVALIFICATVM, *mord-*
brandt, hoc vero SIMPLEX, *brandt* vo-
cari svelt; *Sachs. Landr. lib. II. art. XIII.*
vid. LL. *Fris. tit. VII.* * *Definitio speculato-*

ris Sueni cit. l. wer tags oder nachts haimlich prennet, das haist mordprandt, incendii qualificati conceptum non exhaurit. Quis enim tunc foret incendiarius simplex.

* Hic opponitur *brand & mordt-brandt* æque ac in LL. Gosl. apud LEIBNATIUM T. III. rer. Brunsv. p. 500. conf. MATTHÆI de crim. p. 521.

§. CCLXV.

Germani-
carum le-
gum sup-
plicia.

Inter originis TEVTONICAE gentes incendium dolosum satis notum, quamvis plerisque poena *multuaria* suffecerit: L. *Salica tit. XVIII.* L. *Aleman. tit. LXXXI.* L. *Frijion. tit. VII.* per edictum *Theodorici regis* tamen ferui incendiarii *flammis* tradi iubentur. *Lex Frijion.* non nisi in *flagranti* repertos, impune occidi permittit; *tit. V. §. I. Lex. Saxon.* vero *tit. V.* omne incendium dolo, & consilio susceptum capite puniri vult, qua duritie opus fuit ad compescendos Saxones, christianis, quorum templa flammis extirpare nunquam tentabant, infensissimos; vti recte coniecit B. HEINECCIUS I. G. T. II. lib. II. §. CCLXXV. Denique *Ius prou. Sax. cit. l. & Sueu. cap. CXIV. qualificatum* rota; *simplex* de collatione coercet.

§. CCLXVI.

Ciuiilium. Leges MOSAICAE de hoc crimine, tum forte incognito, silent. Ius CANONICVM illud valde detestatur; c. 32. *cap. XXIII. qu. 8.* ROMANAE leges in poenis imponendis respiciunt 1) ad *locum*, vtrum in ciuitate, pago, vel villa incendium exortum, 2) ad conditio-
nem

nem *personæ*. * Inde vero concluderunt Icti, eos, qui in *ciuitate* id crimen commiserint, si *humiliores* fuerint, *igne* esse cremandos, vel *capite* puniendos; *l. 9. ff. §. 1. de incend. ruin. l. f. §. 1. eod.* si honestiores, *carnifici iugulandos* tradi, vel in *insulam* deportari debere; *l. 28. §. 12. de pœn.* Contra si in *villis*, habitata iterum ratione *personæ*, *capite*, *deportatione*, vel *relegatione* id luendum voluerunt; *cit. l. 28. §. 12. eod. l. 10. ff. ad l. Corn. de sicar. vid. GRASS. collat. iur. R. cum. R. I. Sect. XVI. p. 754.*

* Nonnulli 3) *damni* rationem fuisse habitam, perhibent. Quo argumentorum pondere? alii iudicent. In *cit. l. 28.* enim *casæ*, vel *villæ* exultæ mentio quidem iniicitur: sed tantum ad denotandum *locum* incendii excitati, non vero *damnum* incendio datum.

§. CCLXVII.

Tandem iure CAROLINO *art. CXXV.* generaliter ac simpliciter incendiarii ad *viuicomburium* condemnantur, quod, quum satis funestum sit, merito in foro ad incendiarios *famosos*, *conductitios*, & qui *homicidii*, vel *rapi-næ* causa ignem subiiciunt, restringitur; incendium simplex vero *gladio* punitur; *CARPZ. XXXVIII. n. XXX. THEODOR. cap. VII. aph. VIII. lit. d.* Ratio non tam in *damno* dato, quam *periculo* integræ ciuitati imminente quaerenda; *BLVML. ad art. CXXV. num. II. CLASEN pag. 516.* Immo quia *reiteratio* multiplex qualitatem criminis aggrauat, & *pœnæ* augmentum suadet: (§. XXI.) dubitandum non est, quin & in hoc crimine exasperatio
ob

ob repetitionem accedere, reusque vel ante conflagrationem forcipibus vltulari, vel cadaver eius post decollationem rotæ affigi possit; quod sine ratione in dubium vocat CARPZ. qu. XXXVIII. num. LXVII.

§. CCLXVIII.

Quoties
pœna ca-
pitalis
obtineat.

Quum ergo fundamentum capitalis supplicii hoc sit; quod ignis latius euagando integram ciuitatem depasci possit: (§. CCLXVII.) consequens est, 1) nullam hic nec *sexus*, nec *status* differentiam esse statuendam; nec 2) distingui, vtrum damnatum sit *exiguum*, an *grave*? 3) ædes tantum ardere cœperint, vel incendio fuerint *consumtæ*? WERNH. P. IX. CLXXVI. 4) in ciuitate, aut extra eandem crimen commissum sit? 5) *propria* domui ignem quis subiecerit, an *alienæ*? 6) ædificium incensum ad *inhabitandum*, vel ad alium finem comparatum fuerit? 7) *prima* vice, an *reperita*, 8) *ipse*, an per *alium* id delictum perpetraverit? 9) *interdiu*, an *nocte*? 10) damnatum *restituere* paratus sit, nec ne? THEOD. crim. cap. VII. aph. VIII. CARPZOV. qu. XXXVIII n. XLIÿ. FRÖL. ad C. C. C. P. II. lib. I. tit. XII. num. II.

§. CCLXIX.

Quoties
extraor-
dinaria.

Ex eodem principio, & quia manifesto *do- lo* pro pœna ordinaria imponenda constare debet: concludunt interpretes: 11) extra ordinem animaduertendum esse, si quis *casam*, aut *tabernam*, ab ædibus *longe* remotam, in loco *solitario* incendit; BEYER. ad h. art. pos. VI. KRESS. eod. §. III. num. V. FRÖLICH. P. II.

P. II. lib. I. tit. XII. num. V. 12) si causa simplex, fatua, præter nocendi intentionem subest; CARPZ qu. XXXIX. num. X si 13) sola culpa concurrat; KRESS. cit. l. §. IV. CLASSEN. eod. 14) si reum facti, flamma iam excitata, pœnitet, ipseque ignem extinguit, vel alios ad extinguendum conuocat; quamquam hoc casu reus rectius capite truncetur, & cadaver postea igni tradatur; OTTO Corp. iur. crim. pag. 494 KRESS. h. §. III. num. IV. LUDOVICI de effect. pœnit. cap. III. §. XVII. (§. XXIV.)

CAP. XXV.

DE ADULTERIO.

§. CCLXX.

SEquuntur crimina carnis, quorum sex Adulterii
 dantur species: ADULTERIVM, conceptus
 STVPRVM. BIGAMIA, SODO- de iure
 MIA, INCESTVS, LENOCINIVM. civili &
 Hoc capite agendum de ADULTERIO, Mosaico.
 quod de iure civili & Mosaico est concubitus
 cum alterius uxore; l. 6. §. 1. l. 34. §. 1. ad
 l. Iul. de adult. Leuit. 22, 10. Proinde hoc
 iure non adulterium, sed simplex stuprum
 erat, si coniugatus cum soluta consueuerat,
 quicquid dicat CARPZOVIVS qu. LII. num.
 XLIX. adeo ut vxor maritum ex lege Iulia
 de adulterio accusare non posset; l. 1. C. eod.
 BEYER. ad art. CXX. pos. I.

§. CCLXXI.

§. CCLXXI.

Canonico & ho-
dierno. De iure canonico, & moribus vero est vio-
latio fidei coniugalis dolosa, per concubitus fa-
cta. c. 3. C. XXXII. qu. 4. c. 59. C. XXXII. qu. 5.
Quumque hæc fides reciproca * sit: necessario
consequitur, adulterium tripliciter committi
1) a personis utrinque coniugatis, quod du-
plicatum vocari solet; 2) a marito cum soluta;
3) a soluto cum coniugata consuescente; CARPZ.
pr. crim. qu. LIII.

* Hæc fidei æqualitas iam in nouo fœdere inter
primæuos christianos stabilita; vt patet ex
Matth. XIX, 8. I Cor. VII, 2. sq. Inde sua
hauserunt patres.

§. CCLXXII.

Committitur do-
lo malo. Quum vero hoc crimen sine dolo malo, vel
intentione ad adulterium directâ, concipi ne-
queat: (§. CCLXXI) euidentis est, 1) eos pro-
prie in hoc incidere, qui sponte, thorum con-
iugale adulterino concubitu polluant; non
vero, 2) qui mentis haud sunt compotes vel
3) doli haud capaces; quorsum ebrios suo mo-
do refero; multo minus 4) qui cum persona
illicitam consuetudinem habent, quam nuptam
esse ignorant; STRVV. vel 5) b. f. se cum sua
vxore concumbere putat; c. 5. C. XXXIV. q.
I. diff. crim. V. th. XII. CARPZ. qu. LXI. num.
XLII. quamuis, quia hæc ignorantia vix præ-
sumitur, illa legitime docenda sit, quod ple-
rumque fit tortura, vel iuramento: c. 6. C.
XXXIV. qu. 1. 2.

§. CCLXXIII.

Quia porro fides coniugalis hic frangitur: a coniu-
 (§. CCLXXI.) oportet sane vel utrumque, ^{gatis,}
 vel alterutrum coniugatum esse; consequen-
 ter adulterium proprie non committi 1) a *de-*
sponsatis, licet de iure *ciuili* hi adulteri dicantur;
 BERG. *El. crim. pag. 133.* nec 2) ab iis,
 qui *diuortio* separati sunt; CARPZ. *dec. CCXCI.*
num. VII. bene tamen 3) a *malitiose desertis*,
 vel 4) quoad *thorum & mensam* separatis;
 CARPZ. *cit. l. num. IX.* denique 5) cum *vxore*
meretricio more viuente consuescentibus
l. 13. §. 2. b. l. licet dissentiant *Impp. l. 22. 29.*
C. eod. quam pugnam varie componunt in-
 terpreses; MATTHAEI *lib. XLVIII. tit. III.*
cap. I. num. VI.

§. CCLXXIV.

Quamquam porro fides coniugalis vario ^{Per con-}
 modo frangi possit: hic tamen necesse est, ut ^{cubitum.}
 per *concubitum* frangatur; (§. CCLXXIII.)
 adeo, ut ad poenam ordinariam imponen-
 dam a) *immissionem seminis* * eamque b) *utrius-*
que confessione ** firmatam requirant inter-
 preses, nec c) *vnus* confessionem, ne qui-
 dem in prauiudicium *confitentis* sufficere exi-
 stiment, quamdiu nec *indiciis* indubiratis, ve-
 stita, nec *tormentis* firmata est; CARPZ. *qu.*
LX. num. XXXIX. num. V. seq. BERG. *El. crim.*
pag. 143. seq.

* Rationem plerique in verbo: *vollbracht*, *art.*
CXX. (C. C. quærunt; THEODOR. coll. crim.
C. VI. §. III. n. 3. 4. quod tamen ambigui si-
 gnificatus est; CARPZOVIVS *P. IV. Const.*
XIX, def. XVIII. num. III. rationem in metu
suppo-

suppositi partus quarit. Si autem hoc, cur non CARPZOVIVS ad minimum *conceptionem* requirit, absque qua ille metus inanis est? cur, hoc posito fundamento, maritum adulterum esse asserit, qui cum *soluta* carnaliter sese commiscet?

** Etiam hic error in foro triumphat ex *cerebrina* incertitudine *corporis delicti*; grauior autem est, ex quo CARPZOVIVS *cit. l.* confessionem vnus, factæ feminis immillionis, *sponte*, & absque *tormentis* editam, nullius momenti esse asserit. Verum vtrumque solide reiicit ILL. WERNH. *de cerebr. concept. corp. delict. §. XXXII. XXXIV.*

§. CCLXXV.

Pœna iuris diuini.

Iure MOSAICO crimen hoc vltimo supplicio punitur, tum in *uxore*, tum in *desponsata*; *Leu. XX, 10. Deut. XXII, 21.* Genus supplicii non vbiq̄ue exprimitur, præterquam, quod *lapidationis* mentio fiat; *Deut. XXII, 24.* si foemina solum *desponsata* est. *Nuptis* vero adulteris ex traditionibus Iudæorum gula, mappa collo vtrinque iniecta, præclusa fuisse, fertur; SELDEN. *de vxor. Hebr. lib. III. cap. XI. pag. 265.* Verum hæc traditio non omni dubio caret; partim, quod Pharisei *Iob. VIII, 5.* ad legem Mosaicam prouocantes, adulteras *indefinite* lapidibus obruendas existiment; partim quod sic minor foret culpa adulterii *proprii*, maior *improprii*, postquam illos strangulationem *honestissimis*, lapidationem *turpissimis* suppliciis accensuisse, palam est. Vnicus casus exceptus est ab vltimo supplicio *Leu. XIX, 20.*

§. CCLXXVI.

§. CCLXXVI.

Iure ROMANO, & quidem sub republica li- Pœna iu-
ris Roma-
ni.
bera, nulla certa pœna determinata erat, sed ma-
rito. & propinquis punienda relinquebatur adul-
tera; GELL. lib. X. cap. XXIII. VAL. MAX. lib.
VI. cap. I. num. VI. SVETON. in Tib. cap. XXXV.
TACIT. Annal. cap. II. Lege Iulia autem sub
Augusto lata, relegatio & publicatio dimidiæ
dotis, & tertiæ partis bonorum foeminis: ma-
sculis vero adulteris amissio dimidiæ bonorum
imposita legitur, l. 5. de quest. PAUL. recept.
sent. lib. II. tit. XXVI. num. XIV eademque
lege, ex iure antiquo patrio permittitur patri,
adulterum in sua, vel generi domo, in flagranti
delicto deprehensum, cuiuscunque conditio-
nis esset, sua manu, in continenti occidere,
dummodo filiam simul perimeret; l. 23. §. f. b. l.
SENEC. controu. XXI. BYNKERSH. de iur. occid.
lib. pag. 160. marito vero non aliter, quam 1)
adultero vilioris conditionis, 2) in domo sua,
vel alibi reperto, si triduana denunciatio inter-
cesserat, salva etiam 3) vxore; l. 24. ad l. Iul. de
adult. Nou. 117 c. 15. CONSTANTINVS M pri-
mum ex lege Mosaica pœnam gladii statuit; l.
30. §. 1. C. b. t. GOTHOF. T. IV. Cod. Theod. p.
296. NOODT. in Dioclet. & Maxim. cap. XIX. p.
290. Denique IUSTINIANVS quoad adulte-
ram, loco supplicii capitalis, verberationem,
ac detrusionem in monasterium substituit; ita,
vt, si maritus eam intra biennium recipere in-
thorum nollet, attonderetur; N. 143, cap. 10.
dote simul cum donatione caduca; N. 27. cap. 8.

§. CCLXXVII.

Iuris ca-
nonici.

IUS CANONICVM contra *latius* definit adulterium, & utriusque socii *equalem* vult esse conditionem; (§. CCLXXI) adeoque *equaliter* pœnam irrogat, quæ pœnitentiam, ad summum excommunicationis fulmen non egreditur; HARDVIN. *Tom. III. concil. p. 1872. concil. Trident. sess. XXIV. cap. VIII. tot. tit. X. de adult.*

§. CCLXXVIII.

Germani-
ci.

De veteribus GERMANIS refert TACITVS de *M. G. cap. XIX.* maritum vindicem huius delicti fuisse, adeo, vt accisis crinibus, adulteram coram propinquis nudatam, domo expelleret, reliqui vero eandem per omnem vicum verberibus excipere solerent. Postea vero in *L. Salica tit. XV. Baiuar. tit. VII. cap. I. Ripuar. tit. XXXV. XXXIX. Aleman. tit. LVIII.* pecuniariæ pœnæ memorantur. *Ex lege Wisigothorum lib. III. tit. IV. l. 1. §. 2. 3.* adulteri marito adulteræ in *seruitutem* addicuntur, eique pariter, ac parentibus facultas occidendi in *flagranti* deprehensos concessa; qua cum conspirat *Lex Frision. tit. V. §. I. SICCAMMA ad h. l.* Apud Saxones adulteras flagellis ad necem cæsas fuisse, testatur ROLEWINCK. *antiq. Saxon. lib. I. cap. VII.* apud LEIBNIZ. *Rer. Brunsv. T. I. p. 615.* Recentiores Saxonix leges, in adulterio deprehensos gladio feriri, volunt, *Landr. lib. II. art. XIII.* cui respondet *ius Sueu. cap. CXLVIII. §. art. CXLIV.* ex edit. SCHANNATI, exceptis mulieribus cautionariis, *cap. CCCLXXVI.* apud DN. a BERG.
Ius

Ius *Saxon. El.* recentius tum in mare, tum in foemina, gladio ultore adulterium punit, tum in duplicato, tum simplici; nisi quod maritum cum soluta mœchantem gladio, solutam fustigatione coërceat *Const. El. XIX. P. IV.* Varias variorum in Germania populorum circa hoc caput leges recenset STIRNHOECK *de iur. Suevon. & Goth. P. II. cap. II. p. 324.* Plenior est B. HOFFMANN. *de dissens. iur. in puniend. adult. C. V.*

§. CCLXXIX.

CAROLINA legislatio ad ius *ciuile* sese refert Carolini. art. CXX. verbis generalibus, ac ambiguis, quæ lucem capiunt ex art. CXLIV. *Const. Crim. Bamb.* in qua omnia plana. Interim interpretes Carolinam in foro aliter explicant, nec tamen in definiendis pœnis conspirant, quo ipso fit, vt praxis sit *incertissima*. Enimuero 1) adulterium *duplicatum* quidam *utrinque* gladio vindice coërendum docent LVDOV. & KRESS. *ad h. a.* Alii e contra sexui *sequiori* capitis pœnam in hac specie remittunt, substituta *fustigatione*; CLASEN. *h. p. 491.* BERG. *P. II. quest. XXIX. num. LXXII.* 2) In *simplici* ad vnum omnes soluto cum coniugata mœchanti *gladium*, huic *fustigationem* minantur. Denique 3) coniugatum cum soluta concumbentem ad *fustigationem*, hanc ad *relegationem* condemnant CARPZ. *qu. LIII. num. LVI.* BEYER. *h. a P. XV.* quibus tamen non vulgares opposuit rationes ILL. WERNH. *P. X. obs. CCCCL. **

* Cum his congruit *Ord. Pol. Magd. C. LXIX. §. XXXI.* nisi quod in *utraque* priori specie sine
D d a sexus

sexus discrimine capitale supplicium constituat: in *ultima* vero marito relegationem, solutæ emigrationem imponat. Iurè *Austriaco* duplicatum quoad *ignobiliores*, non nisi *altera* vice commissum, gladio, quoad *nobiliores*, nisi ob *graves circumstantias* capite punitur; simplex ubique extra ordinem coercetur; *Ord. Crim. Austr. art. LXXXVI.*

§. CCLXXX.

Pœna ordinaria mitigatur ob remissionem.

Quemadmodum vero pœna capitalis non nisi ob *dolum* malum locum habet, & tamen quævis *caussa fatua* adolo excusat; præterea in hoc crimine magis de *priuata* coniugum læsione agitur, cui renuntiare possunt: non difficilis est diuination, cur tot *caussas* pœnam in hoc crimine mitigantes circumferant doctores. Enimvero huc referunt 1) *remissionem*, eamque vel *expressam* vel *tacitam*, ex receptione in thorum coniugale, vel *presumptam*, ex morte innocentis, sine præuia accusatione secuta, collectam; *Nou. 134. cap. 10* dummodo hisce posterioribus casibus iniuriam sibi illatam *specificè* sciuerit, vel ex coniecturis *urgentibus* præsumere potuerit; vt recte rationes subducit *CARPZOV. quæst. LV. num. LI. cum ILL. WERNH. P. IX. obs. LXXXVI. diss. BEYER. ad art. CXX. pos. XXII.* Et quia hæc remissio tollit *iniuriam* illatam tanquam fundamentum pœnæ capitalis: consequens est, vt 1) etiam in adulterio *duplicato* locum habeat; 2) quoque *soluto* proficit; 3) temere *reuocari* nequeat; 4) nullum autem effectum habeat in adulterio ante matrimonium inicum patrato, quanquam illis casibus aliud *Ius Saxon. Electorale* constituat; *Const. El. XIX. P. IV. dissent. CARPZ. cit. l. num.*

num. XCII. CIX. CXX. STR V V. Obs crim. C. XII. obs. V. Operatur hæc remissio, ut pœna capitalis in relegationem commutanda sit, adeoque pro pura habeatur, quæ sub conditione, si relegatio evitari possit, facta, eodem modo, quo contra, sub conditione, ne nocens in thorum recipiatur, oblata, nullius momenti est; BEYER. cit. l. pos. XX. *

* Ita vulgo rationes subducunt; nec negari potest propositionem posteriorem suis constare rationibus, quum contra finem restaurati matrimonii sit, communicationem thori conjugalis denegare velle. De priori autem cum ILL. WERNH. merito dubito, evidenti ratione motus, quod indoles contigii cohabitationem sub eodem domicilio haud requirat, nec semper rationes domesticae, vel officii admittant, ut innocens relictis laribus, locum mutet; consequenter iustissima sit petitio, qua intercedens sub conditione, in domicilio permanendi, nocenti iniuriam illatam, remittit; ceu plenius IDEM docet P. III. obs. XL. Paulo aliter rationes subducit SCHILT. Ex. XLIX. th. XCIV.

§. CCLXXXI.

Præterea 2) ad hanc classem referunt, si adulter copiam conjugis non habuerit, siue quod absens fuerit, siue quod cohabitationem denegauerit, vel præstare non potuerit, ubi relegationi temporali locus; ILL. WERNH. P. VII. obs. CCCCLVII. non, si adulter concubitum haud vserit; BEYER. cit. l. pos. XXII. CARPZ. quest. LX. LXI. LXII. 3) si quis consueverit cum muliere meretricio more vivente, quæ causa tamen tantum masculo prodest, * non femina, nec ei, qui primus cum ea concubuit;

Vel aliam
iustam
causam.

IDEM *qu. LVII. num. LX. seq. 4)* si solutus interrim sponsalia, vel matrimonium cum quadam inierit, quod ex favore matrimonii fuit; 5) si nocens saltem præsumptiue docuerit, innocentem, antequam ipse lapsus est, adulterio sese commaculasse; *c. 4.5. X. de diuort. 6)* si *seminis* immisio, vel *confessio* utriusque defecerit; BERG. *El. crim. pag. 133. sed vid. (§. CCLXXXV. *)* & STRVV. *c. l. obs. IV. 7)* si *seductio*, ebrietas, vel alia quæuis iusta caussa adfuerit, de qua iudex arbitrabitur; KRESS. *ad art. CXX. C. C. C. §. IV.* In omnibus hisce casibus arbitraria, & extraordinaria, modo maior, modo minor locum habere solet; adeo, ut in casu coniugii quoad *thorum* & *mensam* dissoluti, *nocens* fustuarium supplicium, *innocens* relegationis pœnam subeat; WERNH. *P. VI. obs. CCCVI.*

* Id quidem exacte respondet iuri Romano, quod in mulierem *vulgarem* æque, ac *innuptam* adulterium committi negabat; quia talis nomen *MATRISFAMILIAS* haud merebatur: parum conuenienter tamen conceptui, quem nos de adulterio habemus, ubi concubitus cum *soluta* & sic etiam cum *vili* adulterium inuoluit, nec præcise corruptionem *matrisfamilias* requirit.

§. CCLXXXII.

Præscriptio.

Præscribitur huic delicto quia crimen carnis est, *quinquennio* (S. I. §. CCCXLII.) siue adulterium simplex, siue duplicatum fuerit, computando non a tempore *scientiæ*, vel *primi* actus facinorosi, sed ab *ultimo* concubitu; vid. THOMAS. *de præscript. bigam. §. XV. dissent. CLASSEN. ad art. CXX. C. C. C. CARFZ. qu. LIX.*

Utrum

Vtrum mores *Saxonie* cum his conspirent, an vero discrepent, disquirunt SCHILT. *Ex. XXIX. th. LXXXIX.* & B. WERNH. *in suppl. p. 669.*

§. CCLXXXIII.

De usu *vindictæ priuatae*, quam leges *Romane* hoc casu marito, ac patri permittunt, an-
 ceptis disputatio est. Et patri quidem, post
 restrictam tantopere patriam in Germania po-
 testatem, ius occidendi adulterum negat MAT-
 THÆI *de crim. lib. XLVIII. tit. III. cap. VII. num. XV.* Similiter marito id ius hodie non
 indulgeri, docet BEYER. *ad ff. tit. p. XIX.*
 Alii iure *canonico* hanc *vindictæ* speciem sub-
 latam esse, contendunt per c. 6. C. XXXIII. q. 2.
 HARTLEBEN *de crimin. sine pœna §. XVIII.*
 Quicquid sit, quum ratio ex *iusto dolore* de-
 sumpta perpetuæ veritatis sit, & CAROLVS V.
 in *art. CL.* diserte præsentem speciem homicidii
impunitis accenseat: omnino parcendum esse
 credo dictis personis, siue manus violentas
 adultero iniecerit, STRYK. *V. M. h. t. §. XIV.*
 siue adulteræ; CARPZ. *dec. CXV.* Quodsi er-
 go ex hoc fonte præsens lis deciditur: per se
 corruit quæstio, vtrum *circumstantiæ*, sub qui-
 bus in *Latio* *vindicta priuata* licita erat, hodie
præcise attendendæ sint, quam merito negat
 ILL. HEINECCIUS *I. G. T. II. L. II. §. CCIII. **

* Nihilominus ob excessum in requisitis supra tra-
 ditis extraordinariam pœnam marito dictarunt
 Witebergenses apud WERNHERVM *P. VII. obs. CLXXXIII.*

CAP. XXVI.

DE STVPRO.

§. CCLXXXIV.

Stuprum
quid?

Ab adulterio differt STVPRVM, quod est *concubitus soluti cum honesta femina soluta, sine ordinis naturæ inuersione, dolo malo commissus.* Estque vel VOLVNTARIVM, quod volenti, ac consentienti, vel VIOLENTVM, quod inuito illatum. De hoc supra Cap. X. de illo hoc capite agendum.

§. CCLXXXV.

Inter
quos
commit-
tatur.

Ex hac definitione consequitur, 1) stuprum non committi cum persona coniugata, nisi quam solutam b. f. quis credidit; nec 2) cum personis eiusdem *sexus*; nec 3) quouis *peruerso* concubitu; facilius 4) cum *desponsata*; semper vero 5) cum persona *soluta*, siue virgo, siue vidua fuerit; olim 6) cum *concubina*; l. 3. §. 1. de *concup.* 7) non tantum masculum, verum etiam *feminam* stupri accusari posse. *Diss. THEOD. colleg. crim. C. VI. aph. IV.*

§. CCLXXXVI.

Quomo-
do diffe-
rat a for-
nicatio-
ne,

Quum autem ubique persona *honestæ* supponatur, (§. CCLXXXVI.) facile distinguitur a *fornicatione*, quæ ex consuetudine carnali cum persona, *meretricio* more viuente, inducitur. Talis dicitur, quæ in lupanari, vel taberna cauponaria *sine delectu* stupratoribus se committit, siue *gratis* id palam faciat, siue *mercedem* turpem pacta sibi sit; l. 43. de *R. N. Celeb.* HEINEC.

com,

matronis honestis discernerentur; *l. pen. de his, qui not. l. 43. de rit. nupt. l. 15. §. 15. de iur.* BRISSEAU. *fel. antiq. IV.* Tolerabant vitæ genus tanquam inolitum malum, ob rationes politicas; nunquam autem virtutibus accensebant, vti quidem putauit LEYS. *sp. DLXXXI. med. XVI.*

§. CCLXXXIX.

Germani- MAIORES nostri stuprum a fornicatione
co. no. non adeo secreuisse videntur, vt vel *edit. Theodor. cap. LXII. & l. Baiuar. tit. VII. cap. VIII. IX. / seq.* docet; stupratores tamen ad *pecuniariam* compositionem adegerunt: stupratas aut *infamia* notabant, aut *hereditatis* parentum exfortes esse iubebant.

§. CCXC.

Hodier- Moribus HODIERNIS stuprator stupratam
no. aut ducere, aut dotare tenetur, STRYK. *V. M. b. §. XX.* quamuis, quia hæc dotatio magis *satisfactio* priuata est; quam vera *dotis* constitutio, etiam *viduæ* stupratæ; IDEM *cit. l. ac statim*, si vel maxime matrimonium nunquam sequatur, præstari debeat; BERL. *concl. XXXVIII. num. XXVI.* Præterea pro ratione circumstantiarum *pœna carceris*, vel *pecuniaria* tum stupratori, tum stupratæ infligi potest; quamquam alii hanc ad viduas, vel eas, quæ absque persuasionibus sponte in concubitum consenserunt, restringant; * THEODOR. *crim. cit. l. num. XLI. BERL. concl. XXXVI. n. CXXII.* In *fornicatione* satisfactio cessat, sed vterque delinquens extra ordinem coercetur; CARPZ. *qu. LXX.*

* Et quamvis hoc delictum *publicum* sit: stuprator tamen ex eo condemnatus non fit *infamis*; adeo, ut ne quidem a collegio senatorum tanquam maculatus excludi queat, quod moribus *corruptis* tribuendum. MEY. *ad ius Lubec. lib. IV. tit. V. art. I. in add.* BERG. *El. crim. p. 351.* CARPZ. *P. I. dec. XVII.* LEYS. *sp. LII. num. II. sp. DLXXXII.*

CAP. XXVII.

DE BIGAMIA.

§. CCXCI.

Nouam speciem criminum carnis consti- Bigamia
tuit BIGAMIA, quæ est *matrimonium*, quid?
coniuge superstite, sub consuetis ritibus,
& *coniunctione carnali, dolo malo consumatum;*
C. C. C. Est itaque species *adulterii*, immo gra-
vior ipso adulterio; *art. CXXI. cit. loc. ex con-*
ceptu pontificiorum de sacramento; STRYK.
de reliq. sacr. in matr. §. XLV.

§. CCXCII.

Ipsa hæc definitio euincit, tria fundamen- Eius re-
ta hic esse sub examen reuocanda. Nimirum *quisita.*
is demum bigamiam proprie committit, pœ-
naque ordinaria afficiendus est: I) qui habet
coniugem superstitem; II) & tamen alteri per
copulam sacerdotalem, & carnalem sese adiun-
git; III) concurrente *dolo malo;* *art. CXXI.*
C. C. C.

§. CCXCIII.

§. CCXCIII.

Quinam
illam
commit-
tant?

Quum ergo huius criminis reus coniugem
superstitem habere debeat: §. CCXCII. 1) con-
sequens est, 1) vt maritus, vel vxor bigamiam
committant; non persona *soluta*, quæ coniu-
gatæ scienter nubit; CARPZ. *qu. LXVI. num.*
LXIX. nec 2) persona *desponsata*; quicquid di-
cat THOMAS. *de crim. bigam. §. LII. nec* 3) per
totale diuortium separata; CARPZ. *Iurispr.*
conf. lib. II. def. CXC. seq. nec 4) quæ cum con-
iuge *impotente* iuncta est; THOMAS. *cit. l. §.*
LIV. 5) nil intersit, vtrum coniugatus *solutam*,
an *coniugatam*, superinduxerit; *cit. art. CXXI.*
LYNK. *dec. MCCCLXXVII.* licet bigamiam ad
casum posteriorem restringat WESENB. *ad tit.*
l. Iul. de adult. num. VIII. vid. BLVML. *ad cit. art.*

§. CCXCIV.

Quomo-
do hoc
crimen
contra-
hatur?

Quum porro coniux alteri copula *carnali*,
& *sacerdotali* simul sese iungere debeat: (§.
CCXCII 2.) euidens est, 6) solam *desponsatio-*
nem non sufficere, nec 7) copulam *sacerdota-*
lem, vel *carnalem*; CARPZ. *qu. LXVI. n. LH. sq.*
STRVV. *Ex. XLIX. th. XXXVI* BESOLD. *P. V.*
conf. CCXV num. VIII. aliud de iure *Saxonico*
ob const. El. XX. P. IV. §) quoad copulam *sacer-*
*dota-*lem parum referre, vtrum in *ecclesia*, an in
ædibus priuatis subsequuta fuerit? MAVRIT.
consil. Chil. II. num. XXIV. licet MOLLER. *P. I.*
cap. XX num. III. posteriori casu poenam *ex-*
traordinariam locum habere, consequenter
proprie sic dictam bigamiam concurrere, ne-
get;

get; vid. BERL. P. IV. concl. XXVIII. num. XV. quoad carnalem vero 9) necesse esse, ut actu subsecuta sit; adeoque bigamiam non committi, si posterius matrimonium ob impotentiam nullum est; THOMAS. cit. l. §. LXI.

§. CCXCV.

Denique quia *dolus* malus adesse debet: Quando, (§. CCXCII. 3.) ratio reddi potest, cur 10) bigamiae frustra incusetur coniux, qui b. f. errore deceptus, vel ignorantia lapsus ad secunda vota transit; BLVML. cit. l. n. f. CARPZ. lib. VI. tit. IX. resp. LXXXIX. BRVNN. conf. CLXXVI. quamvis ignorantiam legitime probare, vel scientiam *tortura*, aut *purgatorio* elidere debeat; CARPZ. qu. LXVI. num. LXVII. ZANG. de quæst. C. II. num. III. 3) cur 11) ordinaria bigamorum poena plecti nequeat, qui ex *necessitate* vinculi spotalitii prioris ad matrimonium secundum processit; BERG. El. crim. P. II. obs. CLIII.

§. CCXCVI.

Polygamia muliebris in republica IVDÆICA Pœna iuris diuini, sub poena *capitali* prohibita fuit, quia erat species adulterii; *Leu. XVIII, 20. XX, 10.* in *virilem* vero, quam in republica iudæorum toleratam fuisse nouimus ex *Deut. 21, 15. 2 Sam. XXI, 11.* nulla poena statuta; SELDENVS de I. N. & G. lib. V. cap. VI.

§. CCXCVII.

Secundum iuris ROMANI principia polygamia simultanea nil aliud est, quam species Romani & canonici. stupri,

stupri, si maritus duabus nupserat, vel *adulterii*, quum mulier binos sibi copulauerat viros, adeoque modo *capitali*, modo *extraordinaria* poena plectebatur; *l. 11. §. 12. ad l. Iul. §. 18. C. ad l. Iul. de adult. l. 7. C. de repub. Auth. sed hodie eod. Nou. 117. c. 9.* licet varie sentiant interpretes ob *l. 30. §. 1. ad l. Iul. de adult.* THOMAS. *cit. l. §. LXVI. sq.* Iure CANONICO *infamiae* poena cum excommunicationis fulmine bigamis imminet *c. 4. X. de bigam. non ord. Cap. clericis X. de excess. pralat.* Immo idem ius nimis rigide quascunque *repetitas* nuptias infectatur.

§. CCXCVIII.

Germanici.

De priscis GERMANIS testatur TACIT. *de mor. Germ. cap. XVIII.* eos *singulis* vxoribus contentos fuisse; præterquam *nobiliores*, qui in polygamia decus familiæ quæsiuerunt. Vnde non mirandum, ipsos Germanorum *reges* vna vxore contentos non fuisse; vt de ARIOVISTO, cui duas CAESAR *de B. G. lib. I. cap. LIII.* tribuit, notum est. Et licet per *capitularia lib. VI. §. CCXXX & CCCXXXIII. πολυγονία* seuerè interdiceretur: his legibus tamen se haud stringi, existimabant Francorum Merovingicæ stirpis reges, sed inter vxorum & concubinarum *greges* volutabantur; ceu pluribus docuit B. HEINECCIUS *I. G. T. I. lib. I. §. CCVI.* Geminos Gothorum mores ante sacra christiana refert STIERNH. *p. 167.* quamuis sensim pecunia, tandem capite facinus expiatum IDEM *p. 328.* In *LL. Longob.* poenitentia, in casum contumaciæ vero

vero carceris pœna bigamis imminet LL. *Wifigothorum* vero mulierem vna cum secundo marito priori tradi, iubent, *vt quid de illis facere voluerit, seu vendendi, seu quid aliud faciendi, habeat potestatem.* Seueriores vero recentioribus temporibus fuisse legislatores, vel solæ leges *Goslarienses* euincunt, quæ gladio vindice expiandum scelus voluerunt apud LEIBNIZ. *Rev. Brunsv. T. III. num. CXLIV.*

§. CCXCIX.

Quæ autem iuris CAROLINI *art. CXXI.* sit Carolini. sententia, admodum dubium est. In exemplo de anno *MDXXI.* omnia clara sunt, docente CL. KRESSIO *adh. art. IV. num. I.* Substituta postea vox *peinlich*, quæ, ob antecedentia, quibus opponitur, vix sensum recipit. INTERPRETES tamen eam in foro ordinarie ob æquiparationem cum adulterio factam * de *capitali* supplicio *indistincte* accipiunt, quod fere ex *vsuali* interpretatione bigamiæ proprium factum; ZIERIZ, STEPHANI *ad hunc art. BEYER. pos. IV. eod. CLASEN. & KRESS. eod. HAHN. ad Wesenb. ad tit. I. Iul. de adult. num. VIII. STRYK. V. M. eod. tit. §. XXVI. BERG. El. crim. P. I. pag. 136. LYNCK, dec. MCCCCLXXVII. maxime quum aliæ leges particulares cit. textum hoc modo interpretentur; vid. Ius Saxon. Elect. P. IV. const. XX. Ius Bauaricum, Bayerische *malesiz-ordnung* tit. VIII. art. III. Ius Badense, P. VII. tit. XXXVIII. *Wurtembergicum*, in *Ord. prouinc. p. 270. Austriacum*, *Ord. Crim. Austr. art. LXXVII.**

* Inde quidam concludunt, in iis locis, vbi adulterium non est capitale, nec bigamiam mortis poena vindicandam esse; BESOLD. P. V. Conf. CCXV. num. VI. FICHARD. conf. Germ. CXV. v. 3. 4.

§. CCC.

Mitigantia.

Quemadmodum vero species *adulterii* est, & præterea cum *dolo* malo coniuncta esse debet: (§. CCXCI.) colligunt interpretes, poenam ordinariam mitigandam esse, quoties vel de *dolo* non adeo constat, vel circumstantiæ, ob quas ipsum adulterium *extra ordinem* coerendum est, occurrunt. Huc ergo pertinet: 1) si reus a coniuge *desertus* est; CARPZOV. qu. LXVI. num. LXI. CLASEN b. p. 436. 2) alteruter coniugum *adulterio* se commaculavit; GRANZ. P. II. p. 331. GRASS. collat. iur. Rom. cum Germ. sect. XII. §. II. p. 896. quamvis *simplex* adulterii suspicio non sufficiat; GRASS. cit. l. p. seq. 3) si coniux innocens pro nocente *intercessit*; BERG. El. crim. P. I. p. 136 P. II. p. 417. KRESS. b. cit. l. num. IV. ILL. WERNH. P. I. obs. CXXXIII. HORN, qu. XV. num. XLI. 4) si bigamus coniugem priorem nondum *carnaliter* cognovit; 5) a thoro & mensa *separatus* est; vel 6) *alta* caussa concurrat, ob quam *adulter* mitiori poena plectendus est, v. c. ob denegationem debiti coniugalis &c. *

* Idem dicendum puto de *iudæis* criminis bigamiae reis. Quia enim horum matrimonia ex mente iuris canonici non sunt *rata*, aut *sancta*; primaria ratio poenæ capitalis vero in *sacramenti profanatione* consistit, per art. CXXXI. conse-

consequens est, vt cessante ratione legis, eius
dispositio cessare debeat: DN. PARENS l. E.
T. IV. lib. V. tit. VI. §. XLIII.

§. CCCI.

Præscribitur huic crimini, quia crimen *car-* Præscri-
nis est, & ad *legem Iuliam* quondam perti- ptio.
nuit, quinquennio, a die bigamiæ *finite* com-
putando; quam thesin contra varias inter-
pretum sententias erudite defendit B. THO-
MAS. *dissert. de præscriptione bigamiæ*; WERNH.
P. VI. obs. CCCXV.

CAP. XXVIII.

DE SODOMIA.

§. CCCII.

ALIAM criminum carnis speciem SO- Sodomia
DOMIA constituit; quæ est concu- quid?
bitus contra naturam, vel eius ordi-
nem, ubi sexus perdit locum, ubi venus muta-
tur in aliam formam; vt loquuntur CON-
STANTINVS & CONSTANS l. 31. C. ad l. Iul.
de adult. vid. STRVV. Ex. XLIX. th. XLII.

§. CCCIII.

Ex hac definitione de variis speciebus so- Quoties
domiæ iudicandum. Enimvero huc referri commit-
debet: 1) si *mas cum mare*; 2) *fœmina cum* tatur.
fœmina; l. 31. C. ad l. Iul. de adult. SIMON. de
impot. coniug. cap. II. th. I. II. HERT. in sa-
tur. rer. C. X. §. III. EURENHAUS. de *matrim.*

duar. foem. sex. simulat. mascul. init. §. XXI. 3) homo cum bestiis; art. CXXVI. C. C. C. vel 4) cum cadauere foeminino; Coll. Argent. tit. de stupro, th. XXVI. FELTMAN. de cadau. inspic. cap. XXXIII. BOER. dec. CCCXVI. BEYER. ad ff. tit. de sepulchr. violat. pos. fin. vel 5) cum diabolo concumbit, dummodo concubitus euidenter probari possit; STRAVCH. de Sodom. th. IV. 6) si quis cum foemina *præposteram* venerem exercet; THEODORICVS cap. VI. aph. V. num. XXVI. Male vero his immiscetur 7) concubitus cum *Iudea*, a BOERIO cit. l. num. V. 8) cum puella *immatura*, a STEPHANO ad b. art. 9) cum *androgino*; vid. GRANZ. de def. reor. P. I. p. 501. vel 10) *masturpatione*, a DAMHOVDERO cap. XCVIII num. IV. aut 11) *crimen onaniticum*, de quo Gen. Cap. XXXVIII. SIMON. cit. l. th. V. num. XIV. SCHILT. Ex. XLIX. th. LXXXVIII.

§. CCCIV.

An feminis immiffionem requirat?

Quinque supra ostensum fit, *feminae immiffionem* in criminibus carnis nulla solida ratione niti: (§ CCLXXV.) inde neque huiusmodi ratio habenda; docente GAILIO lib. I. de P. P. cap. XIV. num. XXVI. ROL. AVALLE vol. I. conf. VII. num. IV. XXXVII. DAMHOVD. cit. l. num. XVI. GRANZ. P. II. pag. 215. quam alii dissentiant; HERT. resp. DAC. CARPZ. qu. LXXVI. n. LVIII. LXI. BERG. El. crim. pag. 143. Saltim in terris Borussicis hæc circumstantia non attenditur, ob speciale rescriptum promulgatum anno MDCCXXVI.

§. CCCV.

IUS DIVINUM nefandam libidinem, tum Pœna iu-
ris diuini
cum masculis, tum cum brutis sub capitis sup-
plicio prohibet; *Exod. XXII, 19. Leu. XX, 13.*
15. Iure ROMANO muliebris patientiæ scelus
non capite, uti putat VOET. ad §. 4. I. de publ.
iudic. sed multa decem millium ex lege *Scat-
inia* vindicabatur; CICERO III. *Philipp. cap.*
VI. SVETON. Domit. cap. VIII. quæ ad PHI-
LIPPUM vsque segniter obseruata, teste
AVRELIO VICTORE. Sub Imperatoribus
christianis vero *flammis* vlticibus expiari de-
bebat; *L. 31. C. ad l. Iul. de adult.* Sed lenior
IVSTINIANVS, natura abscissa, scelus coer-
cuit, teste CEDRENO, ZONARA; ut plenius
docuit PET. FABER. *semestr. L. III. cap. XIX.*
293. CL. CHRISTII *historia legis Scatinia.*
Mulierum lasciuientium scelus, quod acri sty-
lo depingit IUVENALIS *sat. II. VI.* pœnis
subiectum fuisse, non liquet. De sodomia
cum *brutis* nec vola, nec vestigium.

§. CCCVI.

Quo frequentior isthæc inordinata libido in Ius Ger-
manicum.
Latio fuit, eo rarior mentio eius fit a scripto-
ribus rerum GERMANICARVM vsque adeo,
ut QUINTILIANVS in declamatione *pro mi-
lite*, cuius pudicitia tentata a tribuno: *nihil*
tale nouisse Germanos, testetur: Non tamen
penitus incognitam, sed ex corruptela Roma-
norum inuectam fuisse *παιδεγαδία*, ex TA-
CITO *cap. XII.* constat, ubi *corpore infames*,*
cœno ac palude, iniecta insuper crate mersos,
refert.

refert. Nominatim LL. *Wisigoth. lib. III. tit. V. l. 7* reos virilitate priuari, & carcere includi iussit. In *Capitularibus* vtriusque sodomix, generis & sexus mentio fit, & *mortis supplicio* coercetur *lib. VI. tit. CCIX* quo etiam respexit LUDOVICVS PIVS, *se iuxta legem Romanam punire velle facimus*, minatus in *addit. IV. §. CLX*. Lex autem illa alia esse nequit, quam *l. 6. C. Theod. de adult seu l. 31. C. ad l. Iul. de adult.* Ex medio quo discimus, capite animaduersum fuisse in sodomiam generis, per *Ius Prou. Sued. cap. CXLVIII*.

* IVSTVS LIPSIVS, vt Germanos a nefanda vendere liberaret, legit: *Torpore infames* Sed plerisque *communis* lectio placet, quæ commode de *muliebri* patientia explicari potest. Equidem PHILIPPVS LUDOVICVS HUTH *diff. de his, qui not. inf. §. V.* phrasin hanc de *murcis*, h. e. mancis, corruptis, qui, vt militiam subterfugerent, *membra* sibi præcidebant, accipere tentant: verum ipse autor eruditus mox stilum vertit, & de *muliebri* patientia TACTVM interpretatur.

§. CCCVII.

Sententia iuris Carolini. Ius *Carolinum* de sodomia *sexus*, ac *generis* agit, & vtramque sine distinctione *vinib. comburio* expiandam vult. In foro autem hæc poenæ species tantum ad sodomiam *generis* restringitur, ita vt *bestia* simul ad destruendam facti memoriam comburatur: in reliquis speciebus supra relatis, *gladii* poena sufficere creditur; KRESS. *adh. art. CARPZ. qu. LXXVI.*

LXXVI. THEOD. *crim. cap. VI. aph. V. num. XXVI. in f.* quæ non facile, nisi 1) ob *etatem*; BERG. *El. crim. P. II. obs. CLVII. VOET. ad I. pag. 576.* vel 2) *crassam legum ignorantiam emollienda est*; etsi in foro quoque 3) deficientem vel *seminis immisionem*, vel 4) *utriusque paris confessionem* huc trahant; FRÖL. *P. II. pag. 262. BLVML. ad h. art. CARPZ. cit. l. num. L.* De crimine *onanitico* relegatione pupito testatur SCHILT. *Ex. XLIX. th. LXXXVIII. LEYS. sp. DLXXXIX. med. XL.* *Fricationem* vero in foro *fustigatione*, vel aliis *arbitrarie* coercent; BEYER. *ad h. art. pos. VI. DAMHOVD. cit. l. num. V. HERT. Resp. CX. VI.* quamquam istam MATTHÆI *pag. 420. capitali supplicio dignam*; SIMON VAN LEEVEN *in cens. forens. lib. V. c. XXVIII. in f.* vero plane *impunem esse* credat,

CAP. XXIX.

DE INCESTV.

§. CCCVIII.

SEQUITUR INCESTVS; qui est *conubi-Incestus tus inter consanguineos, vel affines con-* quid? *iungi prohibitos, scienter perpetratus.* Committitur itaque hoc crimen I. *inter consanguineos, vel affines*; II. *per commixtionem carnalem scienter perpetratam.*

§. CCCIX.

A quibus
commit-
tatur.

Quum ergo solus sanguinis, vel affinitatis nexus hic attendatur: (§. CCCVIII. 1.) sequitur, 1) vt committatur inter *ascendentes*, & *collaterales*; 2) inter *affines* primi, vel secundi generis, quatenus inter personas nuptiæ sunt prohibitiæ; 3) non intersit, vtrum consanguinitas, vel affinitas ex *legitimo*, aut *illegitimo* concubitu oriatur; CARPZ. *quest. LXXII. num. XXXV.* contra huc non perineant 5) personæ cognitione *ciuili*, vel *spirituali* iunctæ; BERLICH. P. IV. *concl. XXXII. n. XXIII.* nec 5) *nutrices*; vt contra BOERIVM docuit CARPZ. *quest. LXXII. num. LV.*

§. CCCX.

Quomo-
do?

Quumque porro hoc crimen sine commixtione carnali esse nequeat: (§. CCCVIII. 2.) sequitur, 6) vt perinde sit, vtrum mediante adulterio, an *stupro* incestus commissus sit; 4) vtrum personæ concumbentes *matrimonio* solenni se copulauerint, nec ne? MATTHAEI *de crim. pag. 415.* 8) vt ex doctrina communi, *femini* immissio accedere debeat; CARPZ. *quest. LXXII. n. LI.* alias vero 9) crimen tantum pro *attentato* habeatur.

§. CCCXI.

Quando?

Quum denique concubitus inter personas relatas *scienter* perpetratus esse debeat: (§. CCCVIII, 2.) 10) sequitur, vt si vterque conditionis huius *consciens* fuit, vterque hoc crimen

crimen incurrat; 11) si *ignoranter*, & bona fide commixtio celebrata est, incestus exulet; BERLICH. P. IV. concl. XXXII. num. XXXIV. 12) ignorantia *iuris* non facile attendatur; THEODOR. crim. cap. VI. aph. V. num. XXVI. 13) ignoscatur iis, qui in quadam *mentis* abalienatione fuerunt constituti, quales sunt *dementes*, *ebrii* &c.

§. CCCXII.

Præter pœnam *excidii*, quam DEVS transgressoris *Leu. XVIII.* comminatus est, occurrunt supplicia *forensia*, magistratibus Pœna legis Mo-
saicæ &
Romanæ. mandata; *Leu. XX.* Ea sunt vel *capitalia*, vel *non capitalia*, pro diuersitate casuum, quos sollicitè distinguunt Talmudici *in Cod. Sanhedrin. cap. VII. §. I.* Et non capitalia quidem in *verberatione* consistunt: capitalia vero modo *strangulatione*, modo *combustione*, modo *lapidatione* absoluuntur. Maior de ROMANORVM disciplina dubitatio superest. Non enim conueniunt interpretes, vtrum crimen hoc *lege Iulia* comprehensum fuerit? Forfan ob *l. 4. de quest.* Sed miror, eosdem in PAVLVM non incidisse, qui diserte *incesti* pœnam *legi Iuliæ* tribuit. *lib. II. tit. XIX. §. V. & tit. XXVI. §. XV.* Quibus suffragatur non tantum *uatu a* huius sceleris, quia ad delicta *carnis* pertinet, circa quæ ista lex occupatur: verum in primis *l. 7. §. 1. ad l. Iul. de adult.* quæ de *incestu* agit & ex annotatis MARCIANI ad PAPINIANI *librum de adult.* desumpta est. Distinxerunt tamen ICI

Ee 4

inter

inter incestum iuris gentium & iuris civilis. Illum quæsiuerunt inter consanguineos in linea recta in infinitum, vel inter quos respectus parentelæ occurrit: in affinitate inter vitricum, & priuignam, nouercam, generum, nurum, l. f. §. 1. de cond. sin. caus. l. 8. l. 39. de rit. nupt. hosque, nulla sexus distinctione facta, ad summum deportatione puniuerunt, l. 5. de quest. Nou. 12. cap. 1. Contra, incestum iuris civilis ex vinculo adoptionis, vel reliquis gradibus consanguinitatis, & affinitatis æstimarunt; VOET. ad ff. ad l. Iul. de adult. §. XIX. & sub pœna adulterii, vel stupri prohibuerunt, prouti cum, vel sine tbori alieni violatione concurrebat; vid. l. 38. §. 2. ad l. Iul. de adult. MATTHÆI de crim. pag. 417.

§. CCCXIII.

Germanorum tradita.

Neque apud GERMANOS certa incestus pœna statuta reperitur, sed modo exilii, confiscationis bonorum, modo pecuniaria pœna, modo poenitentia ecclesiastica memoratur; vid. L. Rip. tit. XLIX. Wisig. L. III. tit. V. l. 1. capitul. lib. II. tit. XXXI. lib. V. tit. VII. VIII. lib. VII. tit. CLXXXV. CCCXXXV. CCCXXXVII. Multo minus constitutio CAROLINA dubia sustulit, sed simpliciter ad ius Romanum prouocauit art. CXVII.

§. CCCXIV.

Ius Saxonicum.

De iure SAXONICO, quod fere in praxi sequimur, pœna capitalis gladii * ad solam consanguinitatem in linea recta restringitur; ** COLER. dec. CLXXIV, n. VII, THEODOR. crim.

crim. cap. VI. aph. V. num. VI. CARPZ. qu. LXXII. num. XXI. In linea collateralis vero gradu primo, & secundo lineæ inæqualis, siue vinculum fuerit unilaterale, siue bilaterale, ut & in affinitate, ob respectum parentele concurrentem, fustigatio cum perpetua relegatione: alias vero relegatio vel perpetua, vel temporanea, aut alia leuior pœna obtinet; BERG. *El. crim. P. I. pag. 142. CARPZ. qu. LXXIII. LXXIV. LYNK. dec. DCCCCXCV. THEODOR. cit. l. num. X. seq.*

* Sunt, qui pœnam ignis hoc casu substituant: verum aliud docet BERL. *P. IV. concl. XXXII. num. XVII.* Multo minus rationi iuris conuenit, ut partus incestuosus necari debeat; cuius rei tamen tragicum casum nuper exhibuerunt *nouella Lipsienses* d. 18. Aug. MDCCXXXII. quo partui, ut periret, in *Silesia*, autoritate magistratus, venæ incisæ sunt; quod, an iurisprudentiæ criminali congruat, alii iudicent.

** Idem quoque iure Austriaco statutum. *Ordin. Crim. Austr. art. LXXIV.* apud GVARIENT. *Cod. Austriac. pag. 707.*

§. CCCXV.

Quum vero fatua causa a dolo excuset, Mitigan- & præterea incestus species criminis *carnis* sit: ratio reddi potest, cur ex doctrina communi capitalis pœna mitigetur: 1) si de *consummatione* ex utriusque confessione non constat; BLVML. *ad cit. art. num. IV.* 2) si *minorenitas*, vel *seductio* concurrat; THEOD. *cit. l. num. V. RICHT. conf. CLX. num. XV.*

de qua causa tamen non sine ratione dubitat BERL. cit. l. num. XXXVII. non autem 3) si coniunctio ex illegitimo coitu oritur; quicquid dicat BLVML. ad b. art. in f. multo minus si incestus cum adulterio coniunctus est; 4) ob remissionem coniugis innocentis, quia hæc tantum poenam adulterii capitalem tollit. Nou. 134. CARPZ. qu. LXXII. num. XXXIX. De præscriptione huius criminis iam supra actum (S. I. §. CCCXLII.)

CAP. XXX.

DE LENOCINIO.

§. CCCXVI.

Lenocinium quid & quotuplex?

AGmen ex criminibus carnis claudit LENOCINIVM; quod est publica pudicitia alienæ prostitutio, questus, vel commodi captandi gratia facta; art. CXXII. CXXIII. C. C. C. Estque vel SIMPLEX, vel QUALIFICATVM; huius rei arguuntur, qui liberos, vel uxorem propriam: illius vero, qui alias personas prostituunt. Ibi poena capitalis obtinet, si questus captandi causa commissum; hic ubique extra ordinem proceditur.

§. CCCXVII.

Quinam qua in casum committantur?

Quum ergo lenocinium qualificatum, caritate puniendum, uxorem, vel liberos a marito

rito vel parentibus prostitutos supponat: (§. CCCXVI.) consequens est, 1) vt ad hanc classẽ referri debeant *pater*, & *mater*, *auus*, ac *auia*, maresque omnes matrimonio iuncti; 2) nil intersit, vtrum filia, quas venales habent, sint *virgines*, *vidua*, vel *coniugata*? BERLICH. P. V. concl. XL. num. X. 3) legitima, an *naturales*? IDEM cit. l. num. XI. FRÖLICH. P. II. lib. III. tit. V. num. II. 4) vt hæc dispositio tamen ad *fratres*, vel alios consanguineos non pertineat; CARPZ. qu. LXXI. num. XLV. FRÖL. cit. l. diss. BERL. cit. l. n. XIII. nec 5) ad *tutores*; IDEM cit. l.

§. CCCXVIII.

Quumque propter *lucrum*, vel *commodum* Quando? luxuria cum liberis, vel vxore permitti debeat: (§. CCCXVI.) euidens est, 6) vt nihil intersit, *lucrum* in *pecunia*, an alio emolumento consistat? multo minus 7) pactum *expressum* concurrat, an patris, vel mariti *dissimulatio*; BERL. cit. l. num. XLIII. dummodo *quæstus* causa taceant, illeque reuera subsecutus sit: * Contra extra ordinem fustigatione, vel relegatione tum pater, tum maritus puniantur; 8) qui non *quæstus*, vel *lucris* causa luxuriosam vitam permittunt; CARPZ. cit. l. num. XXXVI. BERLICH. cit. l. num. XVII. 9) qui nil lucrati sunt; CARPZ. cit. l. num. L. THEOD. pag. 682. 10) qui *ex post facto* cum adultero transigunt; IDEM cit. l. CARPZ. num. XXXI. 11) qui ob *metum*, vel aliam *necessitatem* factum dissimulant; KRESS. §. II. num. I. ab

I. ab omni poena vero immunes, 12) qui in iusta ignorantia sunt.

* Quodsi hæc circumstantia dubia sit: reus pro re nata vel purgatorio, vel tortura indicia sibi aduersaria elidere tenetur; BLVML. ad art. CXXII. num. II.

§. CCCXIX.

An præcise actus luxuriosi accedere debeant?

Quum denique actus luxuriosi hic requirantur: ratio reddi potest, cur 13) nil referat, vtrum maritus, vel pater vxorem, vel filiam sollicitent, an conuiuendo tacite vitam luxuriosam permittant; CARPZ. cit. l. num. XXXIII. diff. BERL. cit. l. num. XIX. 14) reiterationo præcise non necessaria sit; CARPZ. cit. l. num. XIX. denique cur 15) pro solo conatu habeatur, extra ordinem vindicando, si consuetudo carnalis non fuerit subsequuta; CARPZOV. cit. l. num. XLVII.

§. CCCXX.

Simplex lenocinium.

Quemadmodum vero in lenocinium SIMPLEX ii incidunt, qui nomine parentum & mariti non comprehenduntur; art. CXXIII. (§. CCCXVI.) & tamen veneris mancipia contra salutem publicam fouent: ita ab isto crimine non liberantur, qui meretrices publicas prostituunt; quamquam scelus crescat, si incorruptas ad libidinosos actus seduxerunt; CARPZ. cit. l. num. LXV. BEYER. ff. tit. ad l. Iul. de adult. P. XLVIII.

§. CCCXXI.

Prudentissima legislatio MOSAICA leno- Pœna iu-
ris Mosai-
ci & Ro-
mani.
num vitæ genus vehementer reprobat: pœ-
nam tamen specialem non determinat; *Leu.*
XIX, 29. Deut. XXIII, 17. 18. Moribus RO-
MANIS autem sub republica libera sola *infa-*
mia notabantur lenones, lenæque *l. ff. de his,*
qui not. inf. ipsum vitæ genus impune exerce-
bant; *l. 27. ff. de hered. pet.* Prius ex impe-
ratoribus TIBERIVS exilio multavit, qui
hanc conditionem profitebantur; SVETON.
in eius vit. C. XXXV. XLIII. XLIV. quem ta-
men successores, quibus prostibula, & leno-
nes in deliciis, non sunt secuti. Sub *christia-*
nis imperatoribus CONSTANTINVS quoad
nutrices, filias sibi custodiæ concredidas, ad
sui prostitutionem instigantes, cavuit, *vt ipsis*
meatus oris, & faucium, quibus nefaria hor-
tamenta protulerunt, liquentis plumbi ingestio-
ne occluderetur; *l. 1. C. Theod. de rapt. virgin.*
Postea de publicis lenonibus ex professo egit
IVSTINIANVS *Nou. 14.* eosque *novissima* sup-
plicia sustinere iussit, nec non maritos *clan-*
culum pro quæstu copiam vxorum facientes,
cum ministris huius flagitii, ultimo supplicio
afficiendos, sanxit; *Nou. 134. cap. 10. MAT-*
THÆI pag. 385. HENEL. Ot. Vratisl. C. L.

§. CCCXXII.

Inter GERMANOS, quibus publicatæ pud- Germani-
ci & ho-
dierni,
citiæ nulla, teste TACITO, venia, nomen in-
cognitum, adeo, vt nec lege *Salica, Ripua-*
ria, Alemannica &c. eius iniiciatur mentio,
præter-

præterquam quod lege *Wisigothorum* parentes, dominique lenones *flagellis* coerceri iussi sint; *lib. III. tit. IV. num. XVII.* Apud *Longobardos* vero mulier adultera necabatur, & maritus leno pretium pro ea, quasi occisa, soluere cognatis eius tenebatur; *LL. Longob. L. I. tit. XXXII. §. VI.* Gothi meretrices horrebant, & in urbibus a se captis ad conubium compellebant; *SALVIAN. de Gubernat. Dei lib. VII. in f.* Isthæ castitas tamen videtur sequioribus temporibus non diu durasse, ut vel *art. XLV. XLVI. iuris prouincialis Saxonici* docet, ubi *derer vnechten, frey weibern*, item *derer bublschafften* mentio iniicitur, & *art. CCCCVII. spec. Sueu.* pœna autem nullibi statuitur. Constitutio *CAROLINA* vero parentes, ac maritos lenones, ob *lucrum* acceptum, *gladio*; reliquas huius conditionis affectas pro circumstantiis quæstus percepti, vel non percepti, seductionis, damnique secuti, vel non secuti *fustigatione, aurium* abscissione, coercet; *art. CXXII. CXXIII.* quod ius etiam hodie sequimur, nisi quod plerumque loco abscissionis aurium condemnatio ad *ergastula*, vel *relegatio* substitui solet; *vid. Const. Austr. crim. art. LXXX. Ius Saxon. Elect. P. IV. Const. XXIX.* Varias gentium circa hoc veneris illicitæ exercitium leges collegit *GERHARDT diss. de crimine lenocinii.*

CAP. XXXI.

DE FALSO AC STELLIONATV.

§. CCCXXIII.

Differabat iure Romano **FALSVM** Falsum
 a **STELLIONATV**, non nomi- quid, &
 ne tantum, sed re ipsa. Illud enim quomo-
 comprehendere dicebatur *quamcunque dolo-* do a stel-
sam veritatis immutationem, in fraudem ter- lionatu
tii factam, per leges speciatim, vel generatim differat?
notatam; * hic vero quodcunque imposturæ im-
 probioris genus, ad falsi crimen non relatum;
 tot. tit. de fals. l. 3. §. 1. de stellion. de quo
 vide notabilem casum apud Dn. Parentem,
 T. II. Cons. MCVII. Iure hodierno parum
 differunt re ipsa, licet hæc diuersa denomi-
 natio ICTIS, & iudicibus adhuc sit familiaris;
 KRESS. ad art. CXIII. §. VI.

* Hæc circumstantia de iure Romano præcise suppo-
 nenda, vt tamen legis Corneliæ notatio *specialis*
 non præcise desideretur; l. 16. §. 2. l. 23. h.
 t. l. 32. §. 1. eod. CARPZ. qu. LXXIII. num.
 XIV. BERGER. El. crim. pag. 71. ILL. LEYS.
 sp. DLXXXVII. num. 1. dissent. LAUTERB. coll.
 præct. tit. de fals. §. IV.

§. CCCXXIV.

Quum ergo falsum *veritatis immutatione* Falsum
 constet; (§. CCCXXIII.) hæc vero multis mo- veritatis
 dis fieri possit: non difficile est cognoscere, immuta-
 tionem
 varias constat.

varias species falsi dari. Enimuero eius criminis reus est, qui falsum partum supponit; l. C. ad l. 1. Corn. de fals. LYNK. de suppos. part.
 2) qui per falsa attestata mendicat; 3) vitia, morbos, nomenque falsum in fraudem tertii simulat; HEIG. P. II. qu. XXVII. 4) infantem iterum iterumque lucri causa lauacro baptis-
matis offert; CARPZ. qu. XLIII. num. XLIII.
 5) insignia, vel sigilla aliena, alterius decipiendi causa, usurpat; KNIPSCH. de nobil. l. I. cap. XII. num. XXXIV. 6) qui testamenta & instrumenta falsa, contractus, libros censuales falsos conficit ac producit, mutat, intercidit, manum alterius imitatur; art. XII. C. C. C. LANGLAEVS semestr. lib. VIII. cap. XII. XIII. BRUNN. cent. II. dec. XLVI. BERG. resp. CX. 7) qui falsis mensuris, ponderibusque vitur; art. CXIII. C. C. C. 8) qui cuiuscunque generis aromata, & merces corrumpit, si vel maxime res fluidæ fuerint, quarum defraudationem frustra ad stellionatum refert TABOR. Racem. crim. de stellion. th. IX. vid. HARP-
 RECHT. resp. LXXV. num. V. 9) qui lanas, pannosque rinctura adulterina fucat; 10) qui falsum testimonium præstat; art. LXVIII. C. C. C. 11) qui multo ære alieno conflato ad incitas redigitur; STRYK. V. M. tit. de cess. bon. §. LII. seq. 12) qui obsignatas alterius litteras aperit; LANGLAEVS. l. VIII. C. XII. FRISE. de resignat. litter.

§. CCCXXV.

Quumque porro ista immutatio in præiudicium tertii fieri debeat, (§. CCCXXIII.) & sic absque *dolo* committi nequeat: consequens est, 1) ut falsi crimen committere non possint, qui *doli* non sunt capaces: 2) ignorantia, & error hic excuset; * *l. 1. §. 3. ff. de fals. l. 31. in f. eod. l. 2. §. 2. C. de iureiur. calumn. THEOD. c. VIII. aph. IV. num. VI. nec* 3) *dolus præsumtus* sufficiat, sed perspicue probandus sit; *l. 15. §. 1. b. THEOD. cap. VIII. aph. I. num III. nec* 4) *falsiloquium* huc pertineat; 5) ab eo non committatur, qui *falsum* testamentum, vel instrumentum supprimit; *l. 38. §. 6. de pœn. adeoque* 6) *regulariter* damnum secutum esse debeat; *CARPZ. quest. XCIII. num. X. quamquam & sola intentio, absque damno, coercionem mereatur; THEOD. cit. l. aph. III. in f. consequenter* 7) hic non attendatur *lucrum*, quod falsarius inde percepit; *CARPZ. dec. XCI. num. XXIII.*

In præiudicium tertii.

* Aliquando, si *dolus* deest, *culpa* tamen concurrat, quasi *falsum* committitur; quorsum refero speciem *l. 1. ff. de his, quæ pro non script. hab. si quis sibi ipsi legatum adscripsit*; nec non, si index per *ignorantiam*, & errorem constitutiones principum negligit; *pr. l. de obl. quæ quasi ex del. nasc.* Si enim *dolo malo* iudicavit, utique veri falsi reus est. Interim prior species pœnis humanis non subiacet, nisi quod legatum pro non scripto habeatur.

§. CCCXXVI.

Dummo-
do læsio
fuerit
atrox.

Ex eodem principio, & quia alias leges tantum facta & damna *atrociora* in classem delictorum referunt, porro sequitur: 8) non quævis *mendacia*, in *contractibus*, vel *processu* commissa, criminibus falsi accenseri, sed tantum illa, cum quibus *insignis noxia*, mentisque *singularis* improbitas concurrat; vt recte definit KRESS. *ad art. CXII. §. V. num. III* & SCHILT. *Ex. XLIX. §. CXXXI*. Aliter falsum a mendacio distinguit BERGER. *El. crim. p. 71.* & illud quidem in simulatione eius, quod non est; hoc vero in silentio eius, quod vere est, consistere existimat.

§. CCCXXVII.

Pœna iuris
Mosaicæ,
& Romanæ.

Quemadmodum hoc crimen latissimo ambitu constat: ita non vnâ coercionem, sed variis suppliciis mixtam habet. Sic iure DIVINO falsum testimonium *talione* luebatur; *Deut. XIX.* iure ROMANO L. XII. tabb. deiectione de saxo *Tarpeio*; GELL. *N. A. XX. 1.* Magis tamen hoc iure species falsi separata, singulisque lege *Cornelia*, *SCtis*. * vel *constitutionibus* principum peculiaris pœna præscripta, quæ in *servis* vltimum supplicium, in *liberis* deportatio, relegatio, & bonorum confiscatio fuit; vt testatur MARCIANVS *l. 1. §. f. b.* quamuis & liberi humiliores, pro admissi *qualitate* in metallum damnati, vel in *crucem* acti; PAVL. *lib. V. sent. cap.*

cap. XXIV. l. 22. C. h. t. Falsæ stateræ ab ædilibus frangebantur; LANGL. L. VIII. C. XIV.

* Speciatim circa falsas *testationes*, ac testimonia, de quibus *lege Cornelia* nil dispositum erat, varia confecta SCra, quæ *falsi* fabricatoribus in testibus producendis, testationibusque faciendis pœnam *capitis* irrogabant, quoties reos criminis *accusarent*. Pertinet huc SCtum *Libonianum*, ab *V. C. DCCLXIX. C. Statilio Tawro & Scribonio Libone, Coss.* confectum. Postea undecim annis circiter aliud fabricatum *Licinio Crasso & Calpurnio Pisone, Coss.* quo eadem pœna iis, qui in necem *falsa* testimonia dicenda, vel consignanda curassent, inflata. Accessit annis duobus post, SCtum *C. Rubellio Gemino & C. Furio Gemino, Coss.* quod eandem pœnam extendit ad eos, qui ob denunciandum testimonium *pecuniam* accepissent.

§. CCCXXVIII.

Pariter & TEVTONICIS legibus pro di-Germani-
uersis huius criminis gradibus pœna impo- ci.
sita. Sic *edictum THEODORICI regis cap.*
29. 41. & const. Sicul. L. III. tit. XL. pœnam
capitalem; *lex Ripuaria tit. LIX. §. III.* pol-
licis truncationem, vel mulctam; *Longobar-*
dorum lib. I. tit. XXIX. lib. II. tit. LI. lib. X. XI.
tit. LV. lib. XXXIII. manus amputationem; *ca-*
pitulare VII. tit. CCLXXVII. infamiam com-
miniscitur. *Iure prouinciali Saxonico lib. II.*
art. III. & Sueuico cap. CLXXXII. qui circa pon-
dera, ac *mensuras*, mercesque falsum com-
mittunt, corporis afflictiua pœna puniuntur,
caussa-

causaque ideo *sculteti*, seu iudicis *superioris* iudicio, ac decisioni subiicienda esse dicitur. Eadem fere refert WEICHBILD, *cap. XIX.*

§. CCCXXIX.

Carolini & hodierni, quæ aliquando est capitalis.

CAROLINO & HODIERNO iure pœna fere *arbitraria* est, & pecunia, carcere, relegatione, fustigatione punitur; pro qualitate *delicti*, vel *personarum* imponenda; *art. CXII. CXIII. STRYK. V. M. tit. de fals. §. III. LAUT. coll. pract. eod. tit. §. X. BLVML. ad cit. art. num. I. ILL. WERNH. P. IX. obs. CCV.* In specie quid circa *basios* falsarios obtineat, docet *ILL. DE LVDEWIG diff. iur. R. & G. in re basiarum diff. X.* Aliquando ad mortem extendi potest animaduersio, si 1) *reiteratio*, 2) *insignis malitia* adest, & 3) *ingens, ac graue damnum* illatum; *cit. art. CXIII. HARPRECHT. cit. l. in f. quod tamen a) non præcise ad quantitatem s. ducatorum, ceu in furto iuris est, cum BRVN. NEMANNO de Dardanar. c. f. num. XXV. restringendum; multo minus b) cum eodem scrupulose, quale isto casu supplicii genus locum habeat, suspendium, an gladius? disputandum; aut c) vltimum supplicium cum THEODORICO cap. VIII. aph. VI. num. XXXVI. vnice ad casus in legibus Romanis specificè expressos restringendum.*

* Huc imprimis pertinet, si quis in causa *criminali* falsum testimonium dixit, qui facinus tamen non ante *capite* luit, quam si innocens reuera poenam mortis subiit; BRUNN. *ad l. 16. de testib. l. 1. §. 1. l. Corn. de sicar. art. LXVIII. C. C. C.*

§. CCCXXX.

Singularia, quæ sibi in hoc crimine finire interpretes, ex THEODOR. *crim. cit. l. aph. VII.* referre supersedeo: tum, quia veri ne quidem speciem habent, tum quia ex affe excussa sunt a celeberrimo KRESSIO *ad art. CXII. §. IX.*

Singularia huius criminis.

CAP. XXXII.

DE

FALSA MONETA.

§. CCCXXXI.

Peculiaris falsi species, suis propriis cancellis circumscripta, & sub certa poena prohibita, est FALSA MONETA. Crimen falsæ monetæ quid?

Id crimen nil aliud est, quam *dolosa monetæ falsificatio, in fraudem tertii suscepta.* Supponit ergo 1) *monetæ adulterationem*; 2) *dolum*, ac intentionem alios lædendi; & duplex crimen inuoluit, *falsum*, & crimen *læsæ maiestatis*; *l. 2. C. de fals. monet.*

§. CCCXXXII.

Supponit
adultera-
tionem
monetæ.

Quum ergo adulteratio *monetæ* hic desideretur; (§. CCCXXXI.) hæc vero tum circa *formam*, tum circa *materiam* fieri possit: consequens est, ut de hoc crimine accusari possint, 1) qui absque *superioris* concessione monetam, licet pondere, ac materia bonam, cudunt; *art. CXI. C. C. C. CLASEN. b. num. IV. THEODOR. cap. VIII. aph. II. num. XXVIII.* 2) qui alterius principis *characterem* temere imprimunt; *art. CXI. C. C. C.* 3) qui publicam monetam *grandiorem* reslant, & in fornacem coniectam resoluunt; *R. I. de anno MDLXXI. §. aber damit, & de anno MDLIX. §. wir ordnen, cit. art. CXI. BARTH. Hodog. Forens. p. 913.* 4) qui ex *reproba* materia, stanno, plumbo, ferro, nummos fabricant; 5) qui *legitimæ* bonitati fraudulenter quid *detrahunt*, & quidem vel ipsi cudentes, pede præscripto ab initio in *liga* non obseruato; *R. I. de anno MDLIX. LXXI. DAMHOVD. cap. LXVIII. num. IV. vel* 6) alii, moneta perfecta, per *detraktionem*, *rasuram*, *tonsuram*, *tincturam*, qui vocantur, *ringer*, *beschneider*, *saiger*, *schwecher*, *wescher*, *abgießer*; *R. I. de anno MDLI. §. dahin & de anno LIX. §. wir wollen.*

§. CCCXXXIII.

Dolum
ad deci-
piendos
alios di-
rectum.

Quumque porro *dolus*, cum intentione alios lædendi, coniunctus esse debeat: (§. CCCXXV. 2.) porro sequitur, 7) ut non ad *actuale* damnum respiciendum sit, sed sufficiat, quod alii lædi

lædi potuerint; consequenter 8) nec restitutio *damni læsis illati*, nec 9) *lucris a falsariis percepti*, ad excludendum reatum, ratio habeatur; FICHARD. T. III. *conf. LIII. num. XI. XXXIII.* perinde sit, utrum *maioris*, an *minoris* valoris, nummi aurei, vel argentei excusi sint; *edict. de anno MDLII. §. CLXIX.* STRYK. *de temeratoribus iuris monet. cap. III. §. VIII. II*) scienter *expendentes* quoque huc pertineant; *art. CXI.* Contra his admiscendi non sint, 12) qui *memoriæ causa* certas nummorum species cudunt, vel cudi faciunt; 13) qui iusto errore monetam falsam *bona fide*; THEODOR. *cap. VIII. aph. II. num. XXX.* vel 14) monetam *devaluatam* scienter expendunt; KRESS. *b. §. VI. in not. num. VI.* aut 15) nummos peregrinos *deteriores*, & reprobatos important, bonosque exportant, qui magis *usurariæ prauitatis rei* sunt; HARPRECHT. *resp. XIII. num. CCXI. MEV. P. III. dec. CCLXVII.* & vocantur: *die kipper und wipper, auswæger, umsetzer, aufwechsler*; vid. *Relation aus dem Parnasso von kippern und wippern.*

§. CCCXXXIV.

Iura ROMANA huiusmodi falsarios de- Pœna in-
tatione, vel condemnatione ad bestias, ser- ris Ro-
vos ultimo supplicio puniuerint ab initio; mani.
3. ff. *de fals.* postea pœnam, nonetam defraudantium, ad *viuicomburium* extenderunt, & *publicari* domum eius voluerint, quam dominus sciens concessit ad usum; *l. 1. 2. C. de fals.*

fals. mon. Quumque hic quoque crimen *lese maiestatis* lateat: (§. CCXXXI.) quid mirum? quod ii etiam teneri dicantur, qui cum prohibere tale quid potuissent, non prohibuerunt; *l. 9. §. 1. ff. b. l. quamvis ex lege Cornelia tantum deportatione puniti videantur*; MATTH. *de crim. lib. XLVIII. tit. VII. cap. V. num. II.*

§. CCCXXXV.

Germani- Quemadmodum Romanis, ita quoque
ci. GERMANICIS nationibus ius monetandi in
censu *regalium* fuit; *l. 3. C. de fals. mon. capitul. ad L. Salic.* apud LINDENBROG. p. 355. *L. Longob. tit. XXVIII. l. 1. 2. feud. 56. Aut. Bull. tit. X. §. f. Ius pr. Sueu. c. XII. HACHENB. Germ. med. diss. X. §. XXVII. DE BVNAV. de re monet. in f.* Nihilominus tamen in plerisque legibus tantum de *manu truncanda*, vel *publicatione* bonorum disponitur; vid. *L. Longob. lib. I. tit. XXVIII. Wisigoth. VII. tit. VI. l. 2. Capitul. 4. tit. 33. nisi quod in Conf. Sicul. lib. III. tit. XL. qui falsam monetam eudunt, vel scienter accipiunt, capitis supplicio, iuncta bonorum confiscatione, perire: radentes vero, vel quocunque modo monetam bonam minuentes, sola bonorum publicatione puniri iubeantur, Idem fere Ius prou. Saxon. lib. II. art. XVI. Ius Suevic. cap. CXCIX.*

§. CCCXXXVI.

Iure hodierno secundum verba CAROLINI Carolini, & hodierni.
 NAE constitutionis art. CXI. viuicomburio per-
 rimendi, qui falsam monetam cudunt, ra-
 tione materiæ, vel plus cupri, quam par erat,
 argento admiscunt, vel alterius principis in-
 signia, & effigiem monetæ imprimunt, vel
 ab aliis confectam scienter expendunt. Ob-
 tinuit tamen in PRAXI, vt atrocitas poenæ
 restringatur ad eum, I) qui suo iure simul fa-
 brefecit, & expendit; CLASEN. ad h. art.
 KRESS. eod. §. III. II) qui scienter expendit, &
 simul in societate criminis cum fabricatoribus
 est; STRYK. de saccular. cap. IV. num. XX.
 HARPRECHT. resp. LXXIII. num. CCCXXI.
 Vol. nou. Conf. C. num. XXXVIII. III) ad mone-
 tam imperii adulteratam, siue fuerit imperatoris,
 siue statuum imperii; *BEYER. pos. VIII. diff.
 BLVML. ad h. art. poena gladii vero dictetur
 ei, IV) qui solum cudit, non expendit; BEYER.
 pos. V. CARPZ. qu. XLII. num. XCI. FARIN.
 qu. CXV. num. XCIV. vel V) qui principis ex-
 tranei, inter ordines imperii non pertinentis,
 signum monetæ quoad materiam falsæ impo-
 nit, eamque expendit; CARPZ. quest. XLII.
 num. LXXI. diff. STRYK. de temerat. rei mone-
 tar. cap. III. §. IX.

* Neque obstant verba tit. art. nach satzung de-
 rer rechte ad l. 2. C. de fals. mon. respicien-
 tia, qua poena ignis non nisi monetam impe-
 ratoris adulteranti imponitur; quum hæc re-
 latio

latio non fiat, nisi quoad *genus* poenæ. Multo minus *cit. art. cum l. 2. C. ad monetæ aureas* restringi debet; vid. THÖNNIK. *advoc. prud. in for. crim. pag. 113.*

§. CCCXXXVII.

Aliquan-
do poena
mitiga-
tur.

Contra *fustigationi, relegationi, vel generatim arbitrariæ poenæ* insistent interpretes 1) *aduersus eum, qui propria autoritate monetam probam* cudit; STRYK. *V. M. b. §. IV. IDEM cit. diss. §. V. 2) qui cudere potest, sed monetam corrumpit, vel alterius principis, seu status imperii signum monetæ legitimæ* imponit; CLASEN. *b. num. VII. ** 3) *qui exiguam quantitatem* cudit, ac expendit; THEOD. *cap. VIII. aph. II. num. XXXIII. WERNH. P. IX. obs. CC. 4) qui extra actum* cudendi *auxilium* fert; LUDOVICI *ad h. art. 5) qui tondet, radit, tingit, auro obducit, grandio-* rem reflat, ac resoluit, excoquit, chrysulca multilat; ** *Ordin. monet. Ferdinandi de anno MDLIX. §. CLXI. R. I. anni MDLXX. §. CXLIII. STRYK. V. M. tit. de fals. §. VI. IDEM cit. diss. §. X. CARPZ. cit. l. num. XXXIII. THEOD. cap. VIII. aph. VI. num. XI.* nisi pecunia iustum, ac legitimum pondus excedat; CLASEN. *b. num. III. 6) qui solum scienter expendit, absque societate criminis contracta; THEOD. cap. VIII. aph. VI. num. V. quicquid dicat ZIEGL. de iur. maiest. lib. I. cap. XLIX. §. XLIII. imprimis 7) si expositio in ludo facta; BEYER. b. pos. VI. ****

* Frustra huc ignis poenam quidam trahunt, quum verbum *Const. Crim. Carol. art. Zeichen* ad eam speciem proxime praecedentem pertineat, quando quis ex *falsa* materia monetam fabricat; *CARPZ. cit. l. num. XXXVI. seq.*

** Nimis dura est poena *gladii*, quam rasori dictatam fuisse refert *COLER. CLXXIX. num. XIII. vel vii-comburium*, quod hisce defraudatoribus ex *Edict. monet. cit. §. CLXIX.* imminet. Haec durities enim merito 1) ad monetam *imperialem* veteris aevi, 2) ad illa tempora restringenda, quibus huiusmodi pecuniae insignis erat *penuria*; *GRANZ. P. II. pag. 30. seq.*

*** In imperio Germanico confiscationem quoque locum habere, docet *GOLD. von zauber. pag. 152. ob R. l. de A. MDLI. §. so haben*: sed aliud ex lege correctoria *Rec. imp. de A. MDLXXVIII. §. LXXV.* docet *celeb. KRESS, ad h. art. §. f.* & ita quaestio: vtrum bona ipso iure in commissum cadant, nec ne? hodie frustranea est apud *GRANZ. P. II. pag. 412.* iure *Austriaco* tamen *confiscatio* cum *capitali* poena coniungitur; *Ord. Crim. Austr. art. LXXXVII.*

§. CCCXXXVIII.

Tandem, qui *domum* ad fabricam scienter *Quomodo* commodant, illam amittunt: ordines vero, *do pu-* qui in corruptam pecuniae profectionem con- *niendi,* sentiunt, iure monetandi, quod ex *qui do-* *privile-* *gium* imperatorio *A. B. cit. l.* non ex *superiori-* *commo-* *tate territoriali* habent, excidunt; *art. CXI. dant?*

C. C.

C. C. C. quod tamen ad ius cudendi monetam *provincialem* non extendendum; BEYER. ad *b. art. pos. 14.*

CAP. XXXIII.

DE

TERMINO MOTO.

§. CCCXXXIX.

Crimen
termini
moti
quid?

TERMINI MOTI crimen incurrunt, qui *dolo malo terminos, finium caussa positos, aut fines auellunt, effodiunt, propellunt; deiiciunt, euertunt, exarant, & quomodocunque transponunt.* Qui ergo per *ignorantiam*, vel fortuitu peccant, excusandi, nec criminis rei sunt faciendi.

§. CCCXL.

Quomo-
do punia-
tur apud
Ebraeos,
& Roma-
nos?

Inter plerasque gentes fines, lapidesque finales *sacri* habebantur, grandeque nefas erat, illos conuellere. Vnde apud EBRAEOS maledictione solenni eos deo-uebant, qui fines depulissent, ac confudissent; *Deut. XXVII, 17.* Decemviri apud ROMANOS *EL. XII.* *Tabb. sacros diis esse* voluerunt, cum bobus, qui terminum exarauerant, quem locum docte illustrat LANDVS apud *celeber. OTTONEM Thesaur. iur. R. T. III. p. 1378.* NUMA enim iam Romanis persuaserat, terminum esse Deum, ipsam termi-

terminorum motionem sacrilegam; DYON. HALICARN. *Antiq. Rom. Lib. II. cap. LXXXVI.* Postea in hos, qui per vim terminos deiicerent, vel amouerent, *extra ordinem animaduersum esse*, refert PAUL. *lib. I. tit. XVI. §. I. cui conformem constitutionem edidit HADRIANVS, referente CALLISTRATO, l. 2. ff. de termin. mot.*

§. CCCXLI.

Inter GERMANOS, quibus facinus hoc non incognitum, illud vltra poenam pecuniariam non coercetur; vt patet ex LL. *Wisig. lib. X. tit. III. l. 2. Longob. tit. XXVI. l. 1.* Durior est dispositio *L. Burgundionum*, quæ liberis manus abscissionem, seruis capitæ amputationem minatur; *tit. LV. l. 3.* a qua parum abhorret *edictum Theodorici regis, cap. CIV.** Iure *Saxonico*, & *Suenico* poena 30. solidorum, aut corporis afflictiva alternatiue imposita legitur; *Spec. Saxon. lib. II. art. XXVIII. Suevic. cap. CCXVII.* Horrendum vero est supplicium, quo in Germania quondam aratro caput desulcabatur terminorum motoribus dolosis; de quo more testatur KNICHEN. *de subl. territ. iur. num. CCLXXXV.* SPEIDEL. voce: *markstein.*

* Id de iure Germanico moris erat, si de dolo constabat. Alias si super *quacunq*ue finium obscuratione lis ciuilitè mouebatur, res *duello* componi solebat; vid. LL. *Saxon. tit. XVI.* ibique GAERTNER. pag. 105.

§. CCCXLII.

§. CCCXLII.

Quomodo iure hodierno. CAROLINA constitutio crimen hoc poena criminali *extraordinaria*, pro ratione personarum, *damni* dati, ac *malitiae*: non tamen, ut peruerse REMVS coniecit, *capitali*, coercet. Vnde hodie vel fustigatio, vel relegatio, vel carceris poena locum habere potest; BERG. *El. crim. cap. II. §. XXV.* THEODOR. *P. CCCLXXVII. num. VI.* BEYER. *ff. h. t. COLER. dec. CXLV. num. IX.* Quodsi tamen termini territorii publici dolose moti, & turbæ publicæ inde securæ: in crimen *lesæ maiestatis* incidit, *capitali* supplicio dignum; vid. CL. LEYSER. *ad ff. Specim. CXIV. num. VI. & sp. DLVIII.*

CAP. XXXIV.

DE

PRAEVARICATIONE.

§. CCCXLIII.

Prauari-
catio
quid?

Alia criminis falsi species est PRAEVARICATIONE, in quam incidunt, qui reum prodita causa adiuuant, ut absolatur. Proprie crimen hoc committunt accusatores, in causa criminali publica; l. 1. §. 1. de praeuar. l. 1. §. 1. 6. ad Sct. Turpill. Improperie omnes, qui quomodocunque in gratiam aduersarii ab officio suo deflectunt, veluti *aduocati*, *procuratores*, *iudices*, etiam in causa ciuili l. 1. pr. b. l. 3. §. 2. eod.

eod. manifestanda tacendo, tacenda manifestando, exceptiones falsas admittendo, veras dissimulando, clientem suum ad improbam transactionem, siue per se, siue per alios, furtiue inducendo &c.

§. CCCXLIV.

Quum ergo *dolus, fraus, & collusio* hic omne Qui in hoc crimen incidant? punctum ferant: ratio reddi potest, cur in hoc crimen incidant 1) *iudices*, sententiam dolose ab actis remouentes; THOMAS. *de iud. sent. in caus. crim. ab act. remou.* §. XX. vel aliter cum reo, vt absoluaatur, colludentes; c. 4. X. *de collus. deteg. l. f. C. quand. prou. non est necesse*; 2) *procuratores*, nec non *aduocati* * cum aduersario, durante cum cliente suo *nexu*, colludentes, & merita causæ, in facto consistentia, reuelantes; art. CXV. C. C. C. 3) *delatores* publici, & alicubi *chirurgi*, vulnera dolo inflicta, magistratui indicare negligentes; 4) nulla differentia facienda sit, vtrum *mercedem* acceperint, nec ne? CARPZ. *dec. XCI. num. XXII.* Contra non committatur 5) ab aduocatis, qui in *alia* causa aduersario patrociniū præstant; MEV. *P. IX. dec. CLXXIII.* 6) qui patrociniū *renunciant*, & aduersarii partes tuentur; KRESS. *ad art. CXV. §. I. num. III.* 7) qui aduersario tantum manifestant *iuris* fundamenta, ab eius aduocato neglecta, quæ nihil *arcani* in se continent; CLASEN. *ad b. art. DN. PARENS. T. II. conf. MCV.*

* Equi-

* Equidem in *art. CXV.* tantum *procuratorum* fit mentio: verum hæc vox non captanda, & aduocatis via ad fraudes aperienda; vt contra STEPHANVM ad *h. art.* disputat SCHILT. *Ex. ad ff. X. th. XXXVII.* Neque interest, vtrum ipsi, an per alios huiusmodi fraudibus studeant, quorum illud genus hominum refero, de quo agunt CARPZ. *cit. l. num. II.* & PLACCIVS de *præuar. tit. VI.*

§. CCCXLV.

Pœna iuris Romani.

Iure ROMANO *accusator*, in *caussa publica* colludens, ob *nexum inscriptionis* in crimen, ea pœna afficiendus, quam subire reus debuisset; *l. 6. ff. de præuar. simulque infamia notatur; l. 4. eod. l. 4. §. pen. de his, qui not. inf.* In criminum *extraordinariorum* persecutione vero, vel aduocati in *quacunque* *caussa* pœna arbitraria, & *extraordinaria* afficiuntur; *l. 1. §. 1. l. 2. l. 3. h. t. MATTHÆI de crim. p. 217.*

§. CCCXLVI.

Hodierni.

Iure HO'DIERNO, quo processus *accusatorius* rarissimus, & *inscriptionis* in crimen *vinculum* cessat, soli fere iudices, *procuratores*, ac *aduocati*, nulla *causse* *differentia* facta, in hoc crimen incidunt, ob *art. CXV. C. C. C.* & *restitutione damni* dati, *expositione* ad *numellas*, & *fustigatione*, aut alia *quavis arbitraria* pœna coercentur; vid. CARPZ. *cit. l. §. L. III. resp. III. num. IV. IDEM præ crim. quæst. XCIII. num. XLVIII. THEODORICVS*

RICVS cap. III. aph. XIV. quamuis pœna corporis afflictiua rarior; ILL. LEYS. sp. DLIV. Ipsa sententia, ob præuaricationem lata, est ipso iure nulla, & sic caussa denuo tractanda; l. 1. C. de advoc. diu. iud. Iure Sueuico & Bohemico durum supplicium imminet. Ibi C. CXXXIII. apud SCHANNAT. dicitur, daß er dem richter seine zunge wette, oder mit 10. pfund löse. Hic vero cap. XVIII, 15. so sich einer einem procurator, oder sonst jemanden in der sache vertrauete, soll weder der procurator, noch kein anderer mensch dem gegentheil rathen noch helfen, bey verlust seines halves.

CAP. XXXV.

DE

CRIMINE REPETVNDARVM
SEV BARATTERIAE.

§. CCCXLVII.

FALSI speciebus non absimile est crimen Crimen REPETVNDARVM * seu BARATTERIAE, quod committunt repetundarum quid? ii, qui in munere publico constituti, ob iudicandum decernendumue, pecuniam accipiunt, quo magis, vel minus officio suo satisfaciant; l. 4. 5. ad l. Iul. repet. Immo non accipientes solum, verum dantes quoque eius criminis rei sunt; l. f. C. ad l. Iul. repetund.

* Ita dicitur a repetendis pecuniis, iniuste a magistratibus extortis; SIGON. *de iud. II. 17.* Interim præter hoc scelus lex recondendam de aliis capitibus egit, quæ recenset LAVT. *coll. præct. h. §. II.*

§. CCCXLVIII.

A quibus
commit-
tatur?

Quum ergo ratione officii aliquid dare, & accipere legibus interdictum sit: (§. CCCXLVII.) consequens est, 1) ut omnes *cognitores* ac *iudices* pedanei sordes accipientes, huc pertineant; *l. 3. C. ad l. Jul. repetund.* siue *ipsi* accipiant, siue *aliis* personis interpositis, veluti uxori ac liberis dare permittant; *l. f. C. h. Nou. 161. cap. I ZIEGL. dic. concl. XX. XXV.* 2) omnesque officiales, qui in republica siue ad officia conferenda, procuranda, vel ad alia ministeria constituti; *l. 2 C. Theod. h. CONS. HALLENS. T. I. conf. LXXXIX.* veluti centuriones ob legendum militem pecuniam accipientes; *l. 6. §. 2. b.* 3) nulla differentia facienda sit, utrum in statu *monarchico*, an alio commissum fuerit? ut contra MATTHÆVM *de crim. lib. XLVIII. tit. XI. cap. I.* docuit LYNK. *resp. XXIII. num. XXXV.*

§. CCCXLIX.

Quando? Quumque porro sordes adesse oporteat, quo magis, aut minus aliquid faciant iudices: (§. CCCXLVII.) sequitur, ut 1) perinde sit, siue *sordes* accipiant, siue *ipsis*
in

in euentum de munere spes facta; *auth. Nou. iur. C. de pœn. iud. qui male iudic.* 2) siue ipsi quid datum, siue ab aliis acceptum tulerint; *l. 2. §. de calumn.* 3) siue causa fuerit *iusta*, siue *iniusta*; *l. 4. b. t. ZIEGL. cit. l. §. XI.* siue 4) pro causa iusta *promouenda*, siue iam finita; *l. f. C. b. vt omnis suspicio remoueat*, nec fauor iudicis de futura lite quaeratur; *diff. THEODOR. C. IX. aph. I. num. XIV.* 5) lucrum in *peunia*, an alia re, licet vel minima, consistat; *l. f. C. b.* 6) *esculentâ & potulenta*, de quibus in *l. 6. §. 3. de offic. proconf.* agitur, huc non pertineant; FELTMAN, *ad l. 18. de offic. præjid.*

§. CCCL.

Quemadmodum DEVS omnem corruptionem reprobauit: *Exod. XXIII, 8. Deut. XVI, 19. XXVII, 27.* ita imprimis iure ROMANO variis legibus de hoc scelere actum, quas recenset *celeberr. HEINECCIUS antiq. R. tit. f. §. LXXII.* IULIUS CÆSAR æstimatione litis, & infamia id coercuit; *l. 6. §. 1. ff. eod. l. 2. C. b. l.* Successu temporis vero exilii pœna, confiscatis bonis, obtinere cœpit; *l. 20. ff. de accus. immo & capitis supplicium*, si pecunia ad hominem necandum accepta; *l. 7. §. f. b. l. Actores*, corrumpentes actionem, rei defensionem amittunt; *l. 1. §. 3. de calumn.* LAUT. *coll. pr. b. §. XIV.*

Pœna iuris ROMANI

§. CCCLI.

Germani- EX GERMANICARVM legum tenore ple-
ci & ho- rumque pecunia, remotione cum infamia in
dierni. iudices corruptos animaduertitur; vid. LL.
*Wifig. lib. VII. tit. IV. l. 5. Baiuar. tit. II. cap.
XVIII. Ripuar. tit. LXXXVIII. capite vero,
fi innocens ad mortem condemnatus; Const.
Sicul. tit. XLVI. Edict. Theod. R. c. 1. 2. Ius
CAROLINVM denique huius criminis men-
tionem non iniicit, neque huc dispositio art.
CCV. pertinet, vt CL. KRESS. ad cit. art.
docet. Interim praxin huius criminis agno-
scit CARPZOVIVS, *quest. XCIII. idque im-
primis remotione ab officio, iuncta relega-
tione, puniendum putat; num. LIII. vid.
LYNK. resp. XXIII. MENK. de crim. repe-
tundar.**

CAP. XXXVI.

DE RECEPTATORIBVS.

§. CCCLII.

Pœna re-
ceptato-
rum.

Pessimum genus est RECEPTATO-
RVM, qui facinorosis celandi caussa in
sua, vel aliena domo priuata, vel cau-
pona publica, dolo malo refugium præstant. Iu-
re Romano non eadem cum receptis pœna pu-
niuntur, vti perperam ex l. 1. ff. h. t. colli-
gunt, sed corporali supplicio, vel dispendio
facultatum; l. 1. C. de his, qui latron. CL. OT-

TO de tutel. viar. P. III. cap. IX. pag. 541.
 THEODOR. cap. III. aph. XV. num. XI. ex-
 cepto casu l. vn. C. de rapt. virgin. SCHILT. Ex.
 XLIX. th. XL. Idemque iuri Germanico con-
 uenit, vt patet ex capitul. de part. Saxon.
 cap. XXII. Nec hodie aliter, quam criminis
 societate, ante peractum facinus contracta,
 capitis supplicium obtinet. Ob defectum
 doli tamen mirius agendum 1) cum consanguini-
 neis, & affinibus; 2) cum iis, qui ex intem-
 pestiua misericordia; l. i. C. h. vel 3) iusta
 ignorantia; denique 4) metu maioris mali no-
 xios fugitiuos clam receptarunt; THEODOR.
 cit. l.

§. CCCLIII.

Licet vero receptatio cum occultatione Occultan-
 coniuncta sit, & crimen, poena tes an de- *extraordina-*
ria puniendum, constituat: non tamen linguant? *exi-*
stimandum est, omnem occultationem quo-
 que per se, & citra *receptionem* in reatum
 incidere. Hæc enim in non faciendo, h. e.
 non indicanda persona furis, vel re furtiua
 consistit, nec poenis humanis subiacet; l. 48.
 §. 1. de furt. quum nemo accusator, vel de-
 nuntians esse inuitus cogatur; l. vn. C. vt ne-
 mo inuit. ager. vel accus. Art. CCXIV. C. G. C.
 SCHILT. Ex. XLIX. §. XL.

CAP. XXXVII.

DE CRIMINE ANNONAE
ET DARDANARIATVS.

§. CCCLIV.

Crimen
annonæ,
& darda-
nariatus
quid?

ANnona iure Romano stricte est annuus prouentus fructuum, earumque imprimis rerum, quibus alimur; *l. 3. ad l. Iul. de annon.* SCHILT. *Ex. LXIX. tb. C. XLI.* Crimen FRAVDATAE ANNONAE vero contrahebant, qui quomodocunque dolo malo annonam & caritatem promovebant, eamque flagellabant. Latius patet DARDANARIATVS, * quem incurrunt omnes, qui dolo malo non solum annonæ, verum quarumcunque mercium caritatem contra publicam salutem inducunt, & ipsa commercia vexant; MATTH. *de crim. lib. XLVIII. tit. IX. num. II.* STRVV. *ad ff. tit. ad l. Iul. de annon.* Consequenter crimen annonæ sub dardanariatu simul comprehenditur; STRVV. *diff. de annonæ.*

* Ita dicuntur a *Dardano*, insigni mago, qui incantationibus frumentum aliorum in horrea sua auertere, & in metiendo mensuras imminere ferebatur; BEYER. *ad ff. tit. de extraord. crim. pos. XVII.*

§. CCCLV.

Ex his fluit, dardanarios esse, 1) qui coemtas merces *supprimunt* in rei publicæ detrimentum; 2) qui fructus suos *aquis* pretiis vendere nolunt, dum nimis vberes prouentus expectant; GRASS. *de propolio iuste prohibito*; 3) qui *pondera & mensuras* corrumpunt, seu menluris, staterisque falsis vtuntur; *l. annona §. 1 2. de extraordin. crim. l. 37. de pœn.* 4) qui ad caritatem mercium inducendam plus æquo, *collusione* interueniente, offerunt; STRYK. *de dardan. cap. II. num. XVIII.* 5) qui messes immaturas, aut fructus in *herbis* obmerum caritatis coemunt; STRVV. *Ex. XLVIII. tb. LXXX.* Contra ab his alienos esse, 6) qui merces coemunt, sed non *supprimunt*; STRYK. *cit. l. num. X.* MOLINA *de I. & I. Tr. II. disp. CCCXLV. num. VII.* 7) qui omnis generis merces afferunt, vbertatemque exterrarum rerum conciuibus subministrant, quales *pantapole* vocantur; STRYK. *cit. l. cap. IV. num. VI.* 8) quibus a *principe* potestas coemendi, afferuandique merces in tempus caritatis concessa; IDEM *cit. l. num. XI.*

Quinam
fin dar-
darii,
vel non?

§. CCCLVI.

Defraudatæ annonæ crimen iure ROMANO ex *lege Iulia* pœna 20. aureorum luebatur, do pu-
testante VLPIANO, *l. 2. ad l. Iul. de annon.* niantur
Dardanariis vero in genere negotiatio in- de iure
terdicebatur, interdum relegabantur, & hu- Romano?
miliores ad opus publicum damnabantur; *l.*

6. *de extraordin. crim.* In specie, qui mensuras adulterauerant, *dupli præstatione coercerantur*; *l. 32. ad l. Corn. de fals. fractis publice per ædiles mensuris*; *l. 13. §. 8. locati.*

§. CCCLVII.

Germanico
ho-
dierno.

Iure GERMANICO ius pretii constituendi, & arbitrandi pœnam in delinquentes huiusmodi, est penes ordinem ciuitatis; WEICHBILD. *art. XIX.* Pœna dardanariorum ex legibus Germanicis nouissimis est *confiscatio bonorum*, non tantum defraudatione corraforum, verum etiam aliunde acquisitorum, iuncta relegatione; *Reform. Pol. de anno MDXLVIII. tit. XVIII. §. II. V. & de anno MDLXXVII. tit. XVIII. §. I.* Lucrum bonorum cedit magistratui, cui merum imperium competit; *cit. reform. SIXTIN. de regal. cap. XII. num. IV.* Quale supplicium mensurarum defraudatoribus immineat, supra *tit. de falsis (§. CCCXXI.)* ostensum est.

CAP. XXXVIII.

DE EFFRACTO CARCERE.

§. CCCLVIII.

EFFRACTIO CARCERVM qua- Effractio
 le crimen sit, facile ex notione vocabu carcerum
 lorum colligi potest. Committi au- fit, vel
 tem dicitur triplici modo; 1) a *commentarien-*
sibus dolo malo conspirantibus: 2) ab *aliis*,
 qui reum liberare a vinculis intendunt; 3)
 ab ipso *in carcerato*.

§. CCCLIX.

*Illo casu, si vincula rupta, * ob dolum, a com-*
mentariensem similitudo supplicii tenet, menta-
 tum iure ROMANO l. 4. C. de cust. reor. l. 1. riensibus.
 C. de his, qui latron. tum iure GERMANICO
Spec. Suen. cap. CXX. tum CAROLINO, art.
*CLXXX. C. C. C. ** Contra ob culpam gra-*
uiorem, vel leuiorem, extraordinaria, mo-
do durior, modo mitior poena dictanda; l.
8. 12. de custod. reor. § cit. art. In foro
 vero 1) poena *talionis* exulat, vt testatur
 STRYK. V. M. tit. de effract. §. V. CARPZ.
 quest. CXI. num. CVII. diff. LEYS. sp. DLXIV.
 num. IV. neque 2) poena *capitis*, ne quidem
 ob dolum, sed solum *arbitraria* obtinet;
 STRYK. de carcer. ad cust. cap. V. num. XII.

excepto crimine læsæ maiestatis, vel alio atrociori. 3) In ipsa pœna irroganda videndum, vtrum crimen aufugientis probatum, an inquisitio tantum cœpta fuerit? KRESS. *ad cit. art.* In *Ord. Pol. Magd.* custodes ob dolum *fustigatione*, ob culpam *leuiori* pœna coercentur; *cap. LXXV. §. II.*

* Idem quoque dicendum, si reus sine vi aufugerit, dummodo *collusio* custodum euidens fuerit, vt docet *cit. art.* quem perperam de violenta commentariensium *effractione* præcise accipit BLVML. *ad cit. art.* cum CARPZOV. *quest. CXI. num. CI.* & huc verbum: *aushilft*, sine ratione torquet.

** Eadem supplicii similitudo Iudæos inter obtinuit, si recte capio 1. *Reg. XX, 39.*

§. CCCLX.

vel ab ex-
traneis.

Isto casu vnice, vtrum *effractio per seditionem*, vel vim *atrociores* facta, nec ne? examinandum. Ibi enim *effringens fractæ pacis publicæ*, pœnæque *capitalis* reus est: (§. *XCVII. 6.*) hic vero *arbitrarie* coercentur; CARPZOV. *quest. CXI. LXXXV.* vt tamen agnationis, aliusque causæ, dolum imminuentis, ad pœnam mitigandam ratio habeatur; MATTHÆI *de crim. lib. XLVII. tit. f. cap. IV. num. II.* Neque etiam pœna talionis *Spec. Saxon. lib. III. art. IX.* huc pertinet.

§. CCCLXI.

Hoc denique effractores capitis damna-
 bantur apud ROMANOS * *l. i. ff. de effract.* ipso in-
l. pen. de custod. reor. l. 28. §. pen. de pœn. quo, carcerato.
 vtrum ultimum supplicium, an deportatio
 subintelligatur, valde dubium, per ea, quæ
 tradunt MATTHÆI *cit. l. num. I. & VOET,*
ad ff. tit. de cust. reor. §. IX. SCHILT. Ex.
XLIX. th. XLIII. Saltem HODIE ignoscen-
 dum est effractoribus, qui sanguinem suum
 redimere, vel pœnam effugere voluerunt;
 VOET. *cit. l. adeo,* vt ne quidem pœna ex-
 traordinaria ideo ad capitis supplicium ex-
 tendi possit; quod contra STRYKIVM *V. M.*
de effract. §. II recte defendit KRESS, *cit.*
l. §. III. n. I. vid. LVDOVIC. ad art. CLXXX.
C. C. C. LEYS. cit. l. num. I. Multo magis
 verò ignoscendum est reis, qui conniuen-
 tia, vel negligentia custodum, absque singu-
 lari vi aufugiunt.

* Adeo, vt ne quidem innocentia ratio habeatur;
l. 13. ff. de custod. reor. SCHILT. Ex. XLIX.
th. XLIII.

* * * * *

CAP. XXXIX.

DE

VSVRARIA PRAVITATE.

§. CCCLXII.

Vfuraria
prauitas
quid?

EX legibus imperii nouissimis, criminibus accensenda VSVRARIA PRAVITAS, quam incurrunt, qui *subdole contra modum vsurarum legitimum, licet sub specie legitimi commercii, opes aliorum exhauriunt.* Quumque leges imperii ad effectum imprimis respiciant: per se fluit, *solum pactum vsurarium neminem huius criminis reum facere; MEV. P. VI. dec. CCCCII. P. VIII. dec. CLXXXV. BERGER. econ. iur. pag. 764. licet alias nihil interfit, vtrum debitor sit priuatus, an princeps? IDEM El. crim. P. XI. obs. XLVIII. CL. RIVINVS de priuat. in princip. vsurar. prau. reo.*

§. CCCLXIII.

Est crimen
seculare.

An itaque hoc crimen *seculare*, aut *mixtum* est? In foris *catholicorum* omnino *mixti fori* iudicatur, quum ius canonicum de eo quoque multa disponat; quorsum adhuc collineat *R. I. de anno MDXXX. tit. XXVI. §. VII.* Verum inter *Protestantes priuatiue* iudicis *secularis* cognitioni subest, vt quotidiana

na praxis docet; CARPZOV. *Iurisprud. eccl'es. lib. III. def. II. num. XVIII.* quum maior sit inter hos potestas principum in restringenda iurisdictione ecclesiastica, quam apud catholicos.

§. CCCLXIV.

Quemadmodum itaque hoc crimen latissimum ambitum habet, & licet quodcumque im- Qui eius rei sint?
 probum foenus comprehendit: ita eius rei sunt censendi; 1) qui ultra modum in prouincia lege expresse, vel tacite determinatum, vsuras accipiunt, etiamsi honorarii nomine id fiat; ILL. WERNH. P. VI. obs. CCCCLIX. 2) Kipperer, quos aruscatores vocant; de quibus supra (§. CCCXXXIII.) 3) qui ultra alterum tantum scienter vsuras exigunt; l. 10. C. de vsur. Nou. 121. C. I. TABOR. de altero tanto; 4) qui per pactum antichreticum ultra legitimum vsurarum modum fructus ex fundo oppignorato lucrantur; 5) qui vsuras vsurarum exigunt; 6) qui pactum commissorium oppignorationibus adiiciunt in sui fauorem, ac commodum; de quibus, ac similibus plene agunt CARPZ. *quest. XCII.* & BERGER, *El. crim. pag. 67.**

* Huc quoque refero creditores, qui interesse in casum morae antecedenter determinant, quo ipso non potest non debitor vehementer grauari. Vnde hoc pactum reprobatur GORDIANVS l. 15. C. de vsur. Licet enim interesse morae peti possit: id tamen demum fit, si, mo-

ra existente, illud postea rite probatum fuerit, quia tunc demum de illo constare potest; alioquin in fraudem vsurarum id pactum inuitum censetur.

§. CCCLXV.

Nauticum scœnus huc non pertinet.

Plane si *iusta causa* adest, nonnunquam maiores vsuras accipere licitum, sine metu criminis, aut pœnæ. Huc refero *scœnus nauticum*, cuius iustitia ob susceptionem *periculi* aperta est; *l. 5. ff. de naut. scœn.* Et quanquam in *c. f. X. h. t.* contrarium disponi videatur: tamen particulam *negatiuam* errore scribentium omissam esse oportet, vt ipsa ratio a Pontifice allegata docet. Neque distinguendum, vtrum vsuraria conuentio ante perfectum contractum, an postea accesserit, vti quidem censet LEOTARDVS *P. I de vsur. quest. XXIII. num. VII.* quum nulla solida inter vtrumque casum ratio diuersitatis dari possit. Idem dicendum de interesse *cambiali*; TABOR. *cit. l. P. IV. art. V. pag. 318.*

§. CCCLXVI.

Emtio sub pacto de retrovendendo.

Idem quoque iudicium esto de *venditione sub pacto de retrouendendo*. Sicuti enim hoc negotium *per se* improbari nequit: ita non apparet, quo ex fundamento pro *mutuo*, & *negotio vsurario* haberi semper debeat. Imprimis ad cautelas pertinet, ne creditor durum onus *rationum* de fructibus reddendarum

darum subire teneatur, quoties debitor prædium in antichresin offert. Nihilo secius tamen ex principiis iuris canonici, tanquam mutuum usurarium impugnatur, & nescio quid illiciti eidem inesse statuitur in *c. 5. X. de emt. vend. c. 4. X. de pignor.*

§. CCCLXVII.

Apud ROMANOS usurarii ex LL. XII. ^{Pœna.} Tabb. *quadruplo* puniebantur; quod ius renouarunt VALENTINIANVS, THEODOSIVS & ARCADIVS; *l. 2. C. Theod. de usur.* In specie *anatocismus* infamia notabatur; *l. 20. C. ex quibus caus. infam. irrog.* Iure CANONICO usurariæ prauitatis rei sunt *infames, in-testabiles*, honestaque *sepultura* priuantur; *c. 3. X. h. DN. PARENS. I. E. b. t. § XLVI.* Iure GERMANICO puniuntur *annullatione* contractus usurarii, consequenter usuræ illegitimæ iam solutæ condici possunt; *l. 26. § f. C. de usu. R. I. de a. MDLXXVII.* quæ sanctiones, quomodo accipiendæ, docet ILL. LEYS. *sp. CCXLVII. num. VII.* Quin immo amittunt *quartam* partem fortis, inter magistratum *debitoris & creditoris* diuidendam; *cit. R. I.* Tandem in foro nonnunquam *pœna carceris & relegationis* dictatur.

§. CCCLXVIII.

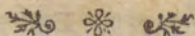
Reliquas criminum species explicare studio supersedeo. Enimvero crimen de RE-
 quis cri-
 SIDV. minibus
 remissive,

SIDVIS, PECVLATVS, ABIGEA-
 TVS, EXPILATIONIS, EXPILA-
 TAEQVE HEREDITATIS, SAC-
 CVLARIORVM, hodie ex natura *furti*
 æstimandum. CONCVSSIO suo modo
 ad *vim* publicam, vel diffidationem pertinet.
 VIOLATIO SEPVLCHRI, LVDVS-
 QUE VETITVS, qualia delicta consti-
 tuant, ex vocabulorum notione patet: vtrobi-
 que vero pro *arbitrio* iudicis plerumque coer-
 citio locum habet. Reliqua crimina, quæ
 ius Romanum exhibet, vel inter nos inco-
 gnita sunt, vel diligentiori disquisitione non
 indigent, sed per se facta plana sunt; quorsum
 refero crimen AMBITVS, DIRECTA-
 RIATVS, SCOPELISMI, PERRV-
 PTIONIS AGGERVM, CIRCVLA-
 TORVM, SOLLICITATIONIS
 ALIENARVM NVPTIARVM,
 VEL PVELLAE DE STVPRO,
 INQVINATIONIS FIMO COR-
 RVPTO FACTAE, LACVVM
 AQVARVMQVE COR-
 RVPTIONIS.

T A N T V M.

IN-

INDEX

RERVM PRAECIPVARVM, IN QVO NV-
 MERVS PRIOR SECTIONEM, POSTERIOR
 VERO EIVSDEM PARAGRA-
 PHVM DENOTAT.

- A** bigei, vt fures hodie pu-
 niendi. II. 177.
Abolitio, quid? I, 346.
 olim ab accusatore impe-
 trabatur, I, 347.
 hodie autem a reo. *ibid.*
 a quo concedatur? I, 349.
 in omnibus delictis locum
 habet. I, 350.
 pecuniam absolute non
 requirit. *ibid.*
 differt ab aggratiatione.
 I, 351.
 quem effectum habeat? *ib.*
 accusatori accusationis ne-
 cessitatem remittit. I, 352.
 reum ab inquisitione libe-
 rat. *ibid.*
 non infamat. *ibid.*
 operatur, vt nequidem ex
 nouis indiciis inquisitio
 inchoari possit. *ibid.*
 tertio non praëiudicat. I,
 353.
Abortus, procuratus est
 parricidium. II, 244.
 quomodo puniatur? II,
 250.
- Absentes*, perquirendi sunt.
 I, 151.
 in subsidium saluum con-
 ductum accipiunt. *ibid.*
 nec condemnandi, nec ab-
 soluendi. I, 322.
 nec in effigie suspendendi.
 I, 323.
 poena extraordinaria ali-
 quando afficiuntur. I, 324.
 ante omnia persequendi.
 I, 325.
 in subsidium edictaliter ci-
 tandi. *ibid.*
 eorum bona annotanda.
ibid.
 in casu contumaciæ cui
 cedant? I, 326.
Academici, ciuium delin-
 quentium forum. I, 74.
Acta, eorum transmissio
 cur fiat? I, 274.
 in quibus casibus sit ne-
 cessitatis? I, 275.
 ad quem transmittenda?
 I, 278.
 integra num transmitten-
 da? I, 279.

I N D E X

- cum litteris informatoriis. I, 280.
Accusatio, quid? I, 78.
 est vel necessaria, vel voluntaria. *ibid.*
 an differat ab actione civili? *ibid.*
 fit per libellum. I, 79.
 supponit facti narrationem. *ibid.*
 & indicia. *ibid.*
 fit articulatim. *ibid.*
 quinam sint habiles, vel non ad accusandum? I, 80.
 num per procuratorem fieri possit? *ibid.*
 non in leuioribus, sed grauioribus locum habet. I, 82.
 ad interesse priuatum non tendit. *ibid.*
 hodie rara. I, 84.
Accusator, satisfacere debet de expensis & reconuentione. I, 81.
 siue neget, siue confiteatur reus delictum *ibid.*
 non cauet, si indicia adduxit. *ibid.*
 cauet aliquando carcere. *ibid.*
 calumnia emergente ad expensas & satisfactionem tenetur. *ibid.*
 licet fuerit aduocatus fisci. *ibid.*
 de calumnia ciuilitate & criminaliter conueniri potest. *ibid.*
 non potest pœnam eligere. I, 82.
 libellum generaliter conficit. *ibid.*
 accusationem continuare debet. I, 83.
 in scriptis cum reo certat. *ibid.*
 tergiuersari nequit. *ibid.*
 cauet de lite prosequenda. *ibid.*
 transigit cum reo, sed sine effectu. *ibid.*
 ad accusandum non cogitur. I, 84.
 si cessat, iudex ex officio procedit. *ibid.*
Adulterium, ex officio puniendum. I, 90.
 quid? II, 270.
 quotuplex? II, 271.
 dolum supponit. II, 272.
 an ab ebrio committatur? *ibid.*
 an semper in nuptam, an a desponsatis? II, 273.
 an a separatis? *ibid.*
 an in meretricem. *ibid.*

RERVM PRAECIPVARVM.

- conubitu perficitur. II, 274.
 an feminis immissionem requirat? *ibid*
 punitum apud Iudæos. II, 275.
 apud Romanos. II, 276.
 quid de iure canonico? II, 277.
 Germanico. II 278.
 Carolino? II, 279
 Magdeburgico? *ibid.* *
 mitius punitur ob remissionem innocentis. II, 280
 vel alias causas II, 281.
 quinquennio præscribitur. II, 282.
 an vindictam priuatam hodie admittat? II, 283.
Aggratiatio, differt ab abolitione. I, 351.
Animus delinquendi est vel directus, vel indirectus. I, 43.
 indirectus tum vera, tum quasi delicta producit. *ibid.*
Annonae, crimen quid? II, 359.
 quot modis committatur? II, 360.
 quomodo coercitum iure Romano? II, 361.
 quomodo iure hodierno puniatur? II, 362.
 a dardanariatu hodie vix differt. II, 359.
Annotatio, bonorum absentis. I, 325.
Articuli, inquisitionales quomodo concipiendi? I, 186.
 ad socios dirigendi. *ibid.*
 defensionis momenta comprehendunt. *ibid. vid.*
 examen ad articulos.
 probatoriales ad danda interrogatoria reo communicanda. I, 204.
Assassinium, quid? II, 228.
 non fit gratis. II, 229.
 lucrum supponit quaecunque. *ibid.*
 non solum pecuniam. *ibid.*
 ab homicidio mandato differt. *ibid.*
 non sola locatione operarum perficitur. II, 230.
 nec ratihabitione. *ibid.*
 etiam a christianis committitur. *ibid.*
 quomodo olim punitum? II, 231.
 quomodo hodie? *ibid.*
Autochiria, *vid.* propriicidium.
Auxilium, an indicium criminis commissi? I, 128.
Baculus, eius fractio quomodo sipe fiat? I, 318.

I N D E X

- Bannus*, eius processus in quibus delictis locum habeat? I, 328.
 quomodo suscipiatur? I, 329.
 superioris effectus. I, 330.
Bannitus, non occidendus. I, 330.
 nec post captiuitatem statim morte multandus. *ib.*
Bigamia quid? II, 291.
 a coniugatis committitur. II, 243.
 non a persona soluta. *ibid.*
 cum soluta & coniugata committitur, *ibid.*
 an a desponsato? *ibid.*
 copulam sacerdotalem & carnalem supponit. II, 294.
 an cum impotente? *ibid.*
 non est crimen, si secundum matrimonium bona fide contractum. II, 295.
 quatenus apud Iudæos punita? II, 296.
 et Romanos? II, 297.
 Germanos? II, 298.
 hodie simpliciter capite punitur. II, 299.
 ex quibus causis lenius puniatur? II, 300.
 qua pœna inter Iudæos coerceatur? *ibid.*
 quinquennio præscribitur. II, 301.
- Blasphemia*, quid? II, 32.
 immediata. II, 33.
 quid mediata? II, 34.
 non quibusuis verbis profanis committitur. *ibid.*
 conuitiis conditionatis committitur. II, 35.
 non vero a Socinianis, vel Iudæis. *ibid.*
 quomodo apud Iudæos punita? II, 36.
 et Romanos? II, 37.
 Germanos? II, 37.
 ab iracundis, vel ebriis profecta mitius punitur. II, 38.
 quid, si in Mariam vel sanctos? *ibid.*
 an ob pœnitentiam? *ibid.*
 a quo iudice vindicetur? II, 39.
- Bruta*, an proprie delinquant? I, 2. *
- C***apitularia*, circa crimina versantur, I, 7.
 extincto stemmate Carolingico auctoritatem amiserunt, *ibid.*
- Carceres*, sumtibus magistratus, non subditorum extruendi. I, 152.
 in eos nemo sine iudiciis coniciendus. I, 143.
 ita extruendi, ne reus aufugiat. I, 145.

- in pœnam degenerare debent. *ibid.*
- a iudice visitandi. *ibid.*
- relaxandi, si reus morbo laborat. *ibid.*
- in grauioribus criminibus locum habent. I, 146.
- in leuioribus relaxandi. *ibid.*
- saluo conductu impetrato cessant. *ibid.*
- quœnam præcautiones in incarcerando? *ibid.*
- an, & quatenus omnes incarcerandi? I, 147.
- plures incarcerati separandi. I, 148.
- an cum incarceratis defensor colloquia miscere possit? *ibid.*
- aliquando pœnæ causa distantur. I, 149.
- horum effractio crimen. II, 363.
- quomodo effractiones puniantur ob dolum, vel negligentiam custodis? II, 364.
- quomodo si ab extraneis carceres effringuntur? II, 365.
- quomodo, si ab incarcerato? II, 366.
- Carolus magnus* criminalium legum curam habuit. I, 7.
- Clerici*, horum delinquentium forum. I, 74.
- Comites*, olim in Germania iudices, I, 47. 48.
- Comparatio*, litterarum indicium proximum. I, 123. 215.
- Compedes*, quando locum habeant? I, 145.
- Concilium*, olim iudex competens in criminalibus. I, 47. *
- Confesso*, extraiudicialis indicium ad torturam. I, 126.
- delicti, vtrum vera sit, inquirendum. I, 185. 237.
- quando condemnatoriam sententiam producat? I, 207.
- dubia non sufficit. *ibid.*
- nec tacita, aut ficta. *ibid.*
- an a surdis & mutis facta pœnam mereatur? *ibid.*
- supponit corpus delicti & indicia. I, 209.
- circumstantialis esse debet. *ibid.*
- & veritati conuenire. *ib.*
- quid, si spe mitigandæ pœnæ facta? *ibid.*
- post præscriptionem nil operatur. I, 210.
- iocosa & erronea non sufficit. I, 211.
- nec ab eo profecta, qui

I N D E X

- vsum rationis non habet. *ibid.*
 quatenus reiterata desideretur? I, 212.
 acceptationem non desiderat. *ibid.*
 iudicialis ad condemnationem requiritur. I, 213.
 coram incompetente, vel notario facta non sufficit. I, 214.
 sine iudiciis, licet sub tortura facta, nil operatur. I, 234.
 inter tormentorum dolores est nulla. I, 237.
 quatenus sistat actum torturæ? *ibid.*
Confiscatio, an consequens pœnæ capitalis? II, 5.
 quando in proprio loco habet? II, 257.
Confrontatio, quid & quotuplex? I, 221.
 non est sub nullitatis pœna necessaria. I, 222.
 quando cum correis locum habeat? I, 223.
 contra eam datur defensio pro auertenda. *ibid.*
 quando testium inter se fiat? I, 224.
 quando testium cum reo negante? I, 225.
 quid in actu confrontationis attendendum? I, 226.
 quinam testes confrontandi, vel non? I, 227.
Constitutio, criminalis an primum a Maximiliano confecta? I, 16.
 primus eius autor fuit episcopus Bambergensis. I, 18.
 quem secuti marchiones Brandenburgici. I, 19.
 eam Carolus V. promulgavit an. MDXXII. I, 20.
 qua intentione confecta? I, 21. 23.
 ordinationes in Germania particulares. I, 22.
 Carolina pluribus vitiis scætet. I, 24.
 est lex vniuersalis Germaniæ. I, 25.
 quid in ea notet vox: *Kaiserliche Rechte*? I, 27.
Contumacia, an auertat inquisitionem specialem? I, 173.
Corpus, delicti quid? I, 97.
 In delictis facti permanentis ex inspectione oculari cognoscitur. I, 98.
 in delictis transeuntibus ex coniecturis peritur. I, 99.
 ex testium depositione. I, 100.
fine

- sine eo inquisitio est nulla. I, 101.
- confessio rei sine eo non attenditur. *ibid.*
- Crimen*, vid. *delictum*.
- D**ardanariatus, quomodo puniatur vid. anno-
næ fraudatæ crimen.
- Defensio*, eius pro auertenda fundamentum. I, 145.
est fauorabilis. I, 166.
quinque modis perficitur. I, 167.
ante responsionem ad articulos concedenda. I, 168.
aliquando ex officio instruenda. I, 168.
ad fatalia non adstringitur. *ibid.*
ex probabili innocentiae causâ conceditur. I, 169.
difficilius iterata vice. *ibid.*
non vero, si grauissima indicia concurrunt. *ibid.*
contra examen summarium non datur. *ibid.**
requirit colloquium rei cum defensore. I, 170.
nec non communicationem indiciorum. *ibid.*
an refutationem admittat? I, 171.
an notas marginales iudicis? *ibid.*
datur quoque pro auertenda tortura. I, 172.
- principalis, cur vsurpetur? I, 260.
- in omnibus criminibus obtinet. I, 261.
- instruit eam reus eiusque consanguinei. I, 262.
aliquando iudex. *ibid.*
non obstante renunciatio-
ne. *ibid.**
quænam sint iudicis circa eam partes? I, 264.
defensoris officium. I, 265.
quomodo in ea innocentia probanda. I, 266.
etiam confesso, & condemnato prodest. I, 267.
licet in executione reuocauerit. *ibid.*
sæpius reiterari potest. *ib.*
rescripto principis tolli nequit. I, 268.
eius effectus. I, 269.
quænam fauore eius singularia obtineant? I, 270.
- Delicta*, æstimantur ex constitutione criminali. I, 25.
admittunt interpretationem ex æquitate. *ibid.*
aliquando pro norma habent ius Romanum, vel canonicum. I, 26.
nonnunquam vsualem interpretationem. I, 27.

- an differant a criminibus?
I, 29.
- quid per illa intelligatur?
ibid.
- funt vel vera, vel quasi. *ib.*
publica, vel priuata. I, 30.
- quænam hodie priuata?
*ibid.**
- quo sensu omnia hodie
publica? *ibid.***
- ordinaria, vel extraordi-
naria. I, 31.
- capitalia, vel non capita-
lia. I, 32.
- quo sensu quædam atro-
ciora dicantur? I, 33.
- quænam facti permanen-
tis, vel transeuntis? I, 34.
- quid, *handhaffte* & *un-
handhaffte thaten*? I, 35.
- hæc distinctio apud nos
non est in vsu *ibid.*
- cogitatione non perfici-
untur. I, 36.
- sed agendo, vel omitten-
do. *ibid.*
- solo conatu committun-
tur. *ibid.*
- etiã ii committunt, qui
ad flagitium alterius con-
currunt. *ibid.*
- collegiorum quid, *ibid.*
- funt personalissima. *ibid.*
- quot modis quis ad alte-
rius delictum concurrat?
I, 37.
- determinantur ex legibus
I, 38.
- variant secundum leges.
ibid.
- & quidem eius loci, vbi
quis deliquit. *ibid.*
- innominata quid? *ibid.*
- sola prohibitione legis
non formantur. I, 39.
- sed sanctionem pœnalem
supponunt. *ibid.*
- sponte committuntur. I,
40.
- dolo, vel culpa. *ibid.*
- non committunt furiosi,
dormientes. I, 41.
- an ebrii? *ibid.*
- an irati, infantes, surdi &
muti simul? *ibid.*
- an stupidi, ac prodigi? *ib.*
- in furiosos, ac infantes
committuntur. I, 42.
- an in volentes? *ibid.*
- animo directo, vel indire-
cto committuntur. I, 43.
- remedia ad satisfactionem
publicam & priuatam pro-
ducunt. I, 44.
- quomodo probentur? I,
188.
- Denuncians*, aliquando iu-
rat. I, 89.
- admicula ad probatio-
nem suggerere non debet.
ibid.
- esse

esse nequit parochus. I, 92.*
Deprehensio, alicuius in loco suspecto est indicium remotum. I, 118.

Diffidatio, quid? II, 110.
 eius fata. *ibid.*

E*ffractio*, carceris. vid. *carceres.*

Examen, ad articulos quo sine suscipiatur? I, 184.
 reus subit, licet summarie responderit. I, 185.

sine articulorum communicatione. *ibid.*

aut praeiuramento calumniae. *ibid.*

a praesente reo, non per procuratorem, fit. I, 185.
 sine concussionibus ac suggestionibus. *ibid.*

facilius cum dolo bono. *ibid.*

in eo ad statum animi delinquentis respiciendum. *ibid.*

de responsione rei ad illud. *ibid.*

ob noua indicia repeti potest. *ibid.*

ad hoc in casu contumaciae per torturam quis cogitur. *ibid.*

ad alia crimina, ob quae quis non grauatus est, haud dirigendum. I, 187.

pendente eo semper noua interrogatoria confici possunt. *ibid.*

Executio, sententiae fit ab eo, qui causam cognouit. I, 302.

a quo, & cuius sumtibus signa executionis erigenda? I, 303.

quibus solennitatibus? I, 304.

quo loco fiat? I, 305.

quo tempore, & die? I, 306

contra quem? I, 307.

a quo perficiatur? I, 308.

ex quibus causis differenda? I, 309.

quatenus ob morbum? *ib.*

an ob reuocationem? I, 309.

an ob emergentem grauiorem poenam? I, 310.

an ob reorum potentiam? *ibid.*

aliquando ob absentiam correi: partum in utero. *ibid.*

an in ea sententiae quid addi, aut detrahi possit? I, 311.

an interrumpatur rupto laqueo? *ibid.*

eam praecedit constitutio iudicii criminalis. I, 312.

Expense, criminales quid? I, 358.

I N D E X.

- eas calumniosi accusato-
 res solvunt. I, 360.
 vel delatores. *ibid.*
 a reo solvuntur siue sub iu-
 ramento, siue post tortu-
 ram absolutus sit. I, 361.
 eas non fert, qui definitiue
 absolutus. *ibid.*
 a reo condemnato solvunt-
 tur. I, 362.
 aliquando a iudice. I, 363.
 an ab heredibus rei? I, 364.
 seu accusatoris? I, 365.
 pro requisitione testium
 necessariæ a quo solvunt-
 tur? I, 366.
 ad executionem necessa-
 riæ a iudice. I, 367.
 a subditis male exigun-
 tur. I, 368.
Expositio, infantis est parri-
 cidium II, 244.
 quomodo puniatur? II,
 203.
F*alsum*, quid? II, 323.
 an a stellionatu diffe-
 rat? *ibid.*
 quot modis committatur?
 II, 324.
 dolum supponit. II, 325.
 & læsionem tertii. *ibid.*
 quasi *falsum* quid. *ibid.* *
 pœna iuris Mosaici, &
 Romani. II, 326.
 Germanici. II, 328.
 hodierni. II, 329.
 quando ad mortem ex-
 tendi possit? *ibid.*
 in hoc crimine an singula-
 ria obrineant? II, 330.
falsa moneta. *vid.* crimen
 monetæ falsæ.
Fama, quale indicium? I, 117
 sub quibus conditionibus
 sit remotum? *ibid.*
Fideiussores, occasione salui
 conductus dari quando te-
 neantur? I, 162.
 quamdiu hæc obligatio
 duret? *ibid.*
 ad pœnam non obligan-
 tur, *ibid.*
Fornicatio, quid? II, 286.
Forum, priuilegiatum in de-
 lictis. I, 74.
Fuga, indicium remotum,
 I, 120
 siue ante inquisitionem, si-
 ve post contigerit. *ibid.*
Furtum, coniugum deside-
 rat accusatorem. I, 90.
 furti indicia. I, 136.
 quid; II, 159.
 quotuplex? *ibid.*
 qualificati tres species. II,
 160.
 id vim seditiosam non re-
 quirat. *ibid.*
 effractione ædium, vel
 conditorii fit. II, 161.

RERVM PRAECIPVARVM.

pulvere nitrato. *ibid.*
 in ciuitate & villis. *ibid.*
 sine contrectatione esse
 nequit. *ibid.*

simplex quotuplex? II, 162
 quinam eius rei sint? II,
 163.

morali contrectatione per-
 ficitur. *ibid.*

net non ab iis, quorum fi-
 dei res data. II, 164.

in summa necessitate com-
 missum. II, 165.

piscium, & ferarum besti-
 arum. II. 166. 177.

hereditatis iacentis. *ibid.*
 inter coniuges commis-
 sum. *ibid.*

cum lucrificandi inten-
 tione est coniunctum. II,
 167.

inuito domino fit. II, 168.
 punitum apud Iudæos. II,
 169.

Romanos. II, 170.

Germanos. II, 171.

sententia iuris Carolini.
 II, 172.

quoties capite puniatur?
 II, 175.

qualificatum suspendio
 coercetur. II, 174.

aliquando extra ordinem.
ibid.

magnum suffocatione pu-

nitur. II, 175.

fundamenta huius suppli-
 cii. *ibid.*

quomodo æstimatio re-
 rum ablatarum eruatur?
 II, 176.

an interesse simul compu-
 tetur? *ibid.*

an lucrum furis? *ibid.*

lignorum quomodo puni-
 atur? II, 177.

ab abigatu hodie non
 differt. *ibid.*

a trituratoribus commis-
 sum qua pœna coërcea-
 tur? *ibid.*

extra ordinem punitur, si
 de damni resarcitione con-
 stat. II, 178.

non ob cessans lucrum. II,
 179.

a pluribus commissum
 quando capite puniatur?
ibid.

ob personæ conditionem
 lenius punitur. II, 180.

paruum cui pœnæ subia-
 ceat? II, 181.

tertia vice reiteratum an
 capitale? II, 182. 183.

quid sit furtum tertium
 reiteratum? *ibid.*

utrum in hac specie resti-
 tutionis habenda ratio? *ib.*

pœna

pœna publica priuatam tollit. II, 184.

non interesse priuatum. *ib.*

an furem priuatim occidere liceat? II, 185.

Germani, secundum mores de criminibus iudicantur I, 5.

Grauios, qui, & vnde dicitur? I, 48.

Heimburgi, I, 49. **
Homicidium, quid? II, 199.

quotuplex? II, 200.

simplex capite coërcetur,

sive animo directo, sive in-

directo commissum. II, 202.

non tamen ob iustum dolorem. II, 202

nec ob necessitatem. *ibid.*

nec ob furorem, melancholiam. *ibid.*

an in volentem? *ibid.*

culpofum quot modis committatur? II, 20.

casuale. II, 204.

necessarium. *vid.* moderamen inculpatæ tutelæ.

cæde monstri non committitur. II, 214.

bene tamen propriorum hominum. *ibid.*

etiam in mandante morte punitur. II, 215.

mortifera vulneratio sufficit. *ibid.*

conatus extra ordinem punitur. *ibid.*

in hoc de vulneris lethali- tate constare debet. II, 216.

an omiffa sectione capite puniatur? *ibid.*

quomodo punitum apud Iudæos? II, 217.

Romanos? II, 218.

secundum ius canonicum? II, 219.

& ius Germanicum? II, 220.

Carolinum? II, 222.

causæ pœnam mitigantes. *ibid.*

occulti indicia. I, 130.

inturba commissi, I, 131.

proditorium quid? II, 232.

tota punitur. II, 233.

Incendium, eius indicia. I, 137.

quid? II, 263.

quotuplex? II, 264.

pœna Germanorum II, 265

Romanorum. II, 266.

iuris Carolini. II, 267.

quid hodie? *ibid.*

an exasperatio accedere possit? *ibid.*

etiam ob damnum exiguum capitale. II, 268.

quando sit perfectum? *ib.*
resar-

RERVM PRAECIPVARVM.

- refarcitio damni reo non prodest. *ibid.*
 quoties extra ordinem puniatur? II, 269.
 an ob pœnitentiam? *ibid.*
Incestus, quid? II, 308.
 legitimo, vel illegitimo concubitu committitur. II, 309.
 non cognatione spiritali contrahitur. *ibid.*
 an cum nutrice? *ibid.*
 in solutam, & coniugatam. II, 310.
 dolum supponit. II, 311.
 ignorantia iuris hic non excusat. *ibid.*
 a demente non perpetratur. *ibid.*
 pœnaiuris Mosaici, II, 312. Romani. *ibid.*
 lege *Iulia* comprehendebatur. *ibid.*
 est vel iuris gentium, vel iuris ciuilis. *ibid.*
 pœna Germanorum. II, 313. Saxonum. II, 314. hodierna. *ibid.*
 mitigantia. II, 315.
Inculpatio, moribundi indicium remorum. I, 120.
Indicium, petendum ex coniecturis. I, 107.
 quid? I, 108.
 plerumque ex circumstantiis delictum antecedentibus & subsequenti- bus petitur. *ibid.*
 legitimum quid? I, 109.
 indicia reprobata. I, 110.
 remotum, vel proximum. I, 111. 112.
 commune, vel proprium. I, 113.
 sine hoc nec inquisitio, nec tortura, aut confessio quid operatur. I, 114.
 ab arbitrio iudicis pendet. *ibid.*
 plura dantur quam in Constit. Carolina expressa. *ibid.*
 quomodo ad effectum tortura probare debeat? *ib.* *
 ex indiciis nemo potest condemnari. *ibid.*
 collisio indiciorum. *ib.* **
 ex remotis plura ad torturam requiruntur. I, 115.
 proximum quid? I, 116.
 ex proximis vnum ad torturam sufficit. *ibid.*
 ad indicia remota quæ pertinet? I, 117. seq.
 quæ ad proxima. I, 122.
 quæ singulis delictis propria? I, 130.
 indicia ad defensionem pro auertenda reo communicanda sunt. I, 170.

I N D E X

- ex iis nemo condemnari potest. I, 216.
- ne quidem in grauioribus criminibus. I, 217.
- nisi de pœna extraordinaria quæstio sit. *ibid.*
- Infanticidium*, eius indicia. I, 132. *seq.*
- Inimicitie*, constituunt indicium remotum. I, 119.
- Iniuria*, quid, & quotuplex? II, 89.
- non committitur ab iis, qui se defendunt. II, 90.
- aut emendandi gratia quid faciunt. *ibid.*
- etiam animo indirecto committitur. *ibid.*
- conditionata quid? *ibid.*
- gestibus fieri potest. *ibid.*
- absentibus infertur. II, 91.
- an volentibus? *ibid.*
- punita apud Iudæos ac Germanos. II, 94.
- Romanos. II, 95.
- secundum ius canonicum. II, 96.
- pœna hodierna. II, 97.
- Inquisitio*, a solo iudice sine assessoribus suscepta quatenus nulla sit? I, 62.
- quid? I, 86.
- est vel summaria, vel ordinaria. *ibid.*
- iure Romano incognita. I, 87.
- iure canonico introducta. *ibid.*
- in ordaliis Germanorum non quærenda. *ibid.**
- a solo iudice ciuili fieri nequit. I, 88.
- bene tamen ab eo, cui omnimoda iurisdictio concessa. *ibid.*
- pro natura delictorum vel a superiori, vel inferiori iudice instituitur. *ibid.*
- nullam exigit cautionem a denunciante. I, 89.
- a solo iudice instruitur. *ib.*
- locum habet in actionibus sub pœna prohibitis. I, 91.
- non in damnis in contractibus datis. *ibid.*
- contra mortuos, & absentes instituitur. *ibid.*
- locum habet ob famam. I, 92.
- nec non denunciationem. *ibid.*
- vel nominationem socii. *ib.*
- delicti notorietatem. *ibid.*
- lactantiam delicti perpetrati. *ibid.*
- rerum furtiuarum inuentionem. *ibid.*
- inculpationem moribundi. *ibid.*
- ex

RERVM PRAECIPVARVM.

exceptionem criminis in
caussa ciuili oppositam. *ib.*
ad solam schedulam fieri
nequit. I, 93.

nec periculo petentis. *ib.*
aut ex curiositate. I, 93.

actione ciuili non impedi-
tur. I, 94.

transactione cum accusa-
tore non tollitur. *ibid.*

est vel generalis, vel spe-
cialis. I, 95.

prioris capita. I, 96.

generalis, versatur circa
quaestionem, an delictum
commissum. I, 96.

& deinceps circa perso-
nam delinquentem. I, 102.

quem in finem examine tes-
tium, qui probabilem no-
titiā habent, opus. *ibid.*

in ea testes de causis scien-
tiā examinandi. *ibid.*

suggestionem tamen non
admittit. I, 103.

circa circumstantias occu-
patur. I, 104.

non tantum testium, sed
ipsius rei summarium exa-
men ad hanc pertinet. *ib.*

ea opus est, licet reus in
flagranti crimine reper-
tus. I, 105.

vel crimen confessus est.
ibid.

specialis non orditur ab
examine rei summario. *ib.*
an auerti possit per contu-
maciam. I, 173.

an per oblationem ad pœ-
nam, vel iuramentum pur-
gatorium? I, 174. *seq.*

an per prouocationem ex
lege diffamari? I, 176.

an per responsionem ad
certa puncta? I, 177.

an per abolitionem. I, 178.

incipit a responsione ad
articulos. I, 179.

antea, & post eam, quomo-
do nominetur reus? I, 180.

excludit a collegiis opifi-
cum. *ibid.*

non facile contra hone-
stiores locum habet. I, 181.

nec in delictis leuioribus,
sed grauioribus. *ibid.*

supponit corpus delicti.
I, 182.

& indicia. *ibid.*

de quibus iudex ipse, vel
extraneus cognoscit. *ibid.*

quibus praesentibus fiat?
I, 183.

constat examine ad articu-
los. I, 184. *vid.* & examen.

Instrumenta, an in crimi-
nalibus probent; I, 214.

Interpretatio, vsualis in cri-
minalibus attenditur. I, 27.

Inuen-

I N D E X

- Inuentio*, rei ablatae in loco criminis indicium proximum. I, 122.
- Iudex*, criminalis olim sacerdos; concilium, comes. I, 47.
- sub Francis comes, & missus regius. I, 48.
- quot iudices criminales post Carolingicos? I, 54.
- talis olim fuit episcopus quoque. I, 55.
- an simul actuarius esse possit? I, 62.
- eius qualitates, I, 63.
- suspectus recusari potest. *ibid.*
- iuratus sit, necesse est. *ibid.*
- masculus, non femina. I, 64.
- non debet esse notarius. *ib.*
- olim nobilis. *ibid.* **
- persona sancta. I, 65.
- competens quis? I, 68.
- per compromissum constitui nequit, I, 69.
- iudicia criminalia olim in mallo habuit. I, 51.
- quot personae iudicium constituent? I, 62.
- in inquirendo negligens punitur. I, 89.
- quibus casibus ex officio procedere nequeat? I, 90.
- sine fundamento inquirens tenetur. I, 93.
- aufugientem an persequi liceat? I, 70.
- quatenus praeveneri possit? *ib. vid.* & praeventio.
- an in praedictum alterius citantis reumprehendere possit? *ibid.*
- Iudicia*, Westphalica Germanis ominosa. I, 9.
- vnde aliquando orta? I, 10.
- eorum leges scabinis tantum notae. I, 11.
- variae eorum denominationes. *ibid.*
- eorum processus occultus. I, 12.
- plures contra illa confederationes & exemptiones. *ibid.*
- maxima ibidem iniustitia *ibid.*
- iurisdictionem nimis extenderunt. I, 57.
- Fridericum III. citarunt. *ibid.*
- criminalia ubi olim habitata? I, 51.
- qua in re mutata post Carolum M. I, 52.
- quid per ea intelligatur? I, 61.
- Iurisdictionis*, criminalis in Germa-

RERVM PRAECIPVARVM.

Germania variauit. I, 46.
 a quo sub republica libera
 exercita? 47. *vid. iudex.*
 quændiu, & vbi nomine
 Cæsaris exercita? I, 53.
 quando patrimonialis fa-
 cta? I, 58.
 an occasione dominicæ
 potestatis? *ibid.*
 superior, vel inferior. I, 59.
 huius distinctionis natales.
 I, 60.
 quatenus mandari hodie
 possit? I, 65.
 exercetur in subditos, &
 extraneos. I, 69.
 nec non vagabundos. *ibid.*
 prorogari nequit. *ibid.*
 in quibus criminibus tan-
 tum principi propria? I, 73.
 constat cognitione, & exe-
 cutione. I, 75.
 aliquando est sine execu-
 tione. *ibid.*
Iuramentum, suppletorium
 an in criminalibus locum
 habeat? I, 190.
 purgatorium antiquissi-
 mum institutum. I, 251.
 quomodo, & a quo olim
 præstitum? I, 253.
 in praxi receptum. I, 254.
 quibus casibus locum ha-
 beat? I, 255.

cum territione plerumque
 pari passu ambulat. *ibid.**
 non præstatur per procu-
 ratorem. I, 256.
 quibus iniungatur, vel
 non? *ibid.*
 post defensionem locum
 habet. I, 257.
 sicut post responsionem ad
 articulos. *ibid.*
 rarius applicandum. *ibid.*
 eo præstito, reus definitiue
 absolendus. *ibid.**
Iurisprudentia, criminalis
 quid? I, 1.
 versatur circa actiones hu-
 manas. I, 2.
 principium eius quæren-
 dum in legibus criminali-
 bus & recta ratione. I, 3.
 valde corrupta per iudicia
 Westphalica. I, 9.
 immutata per ius Roma-
 num & canonicum. I, 14.
Ius, Romanum & canoni-
 cum multa in iurispruden-
 tia criminali innouauit. I,
 14.
 in subsidium normam in
 decidendo constituit. I, 26.
 quid præponderet? *ibid.*
Latrocinitium, quid? II, 224.
 quando, & a quo com-
 mittatur? II, 225.

I N D E X

- id non incurrit, qui intentionem occidendi non habuit. *ibid.*
- quomodo punitum apud Romanos? II, 226.
- & Germanos? *ibid.*
- hodie rotæ contusione punitur. II, 227.
- quid si nondum perfectum? *ibid.*
- Leges*, scriptæ seculo V. inualuerunt. I, 6.
- Germanicæ quare potissimum circa delicta occupentur? *ibid.*
- veteres in definiendis delictis admodum variant. I, 6.*
- ex seculo X. I, 8.
- & post Carolingos rariores. *ibid.*
- in Speculo Saxonico & Sueuico comprehenduntur plures leges criminales. I, 13.
- confusæ per ius Romanum & canonicum. I, 15.
- peregrinæ in Germania admodum odiosæ. *ibid.* *
- Lenocinium*, quid? II, 316.
- quotuplex? *ibid.*
- qualificatum a quibus committatur? II, 317.
- an a fratribus? *ibid.*
- & tutoribus? *ibid.*
- ob quæstum committi debet. II, 318.
- pacto expresso, vel dissimulatione constat. *ibid.*
- an transactione post concubitum inita? *ibid.*
- reiterationem non desiderat. II, 319.
- bene tamen actualem luxuriam. *ibid.*
- simplex quid? II, 320.
- quæ pœna Iudæorum? II, 321.
- Romanorum? *ibid.*
- Germanorum? II, 322.
- iuris Carolini? *ibid.*
- Libellus*, famosus. II, 92.
- quomodo differat ab iniuria scripta? II, 93.
- an auctoris subscriptionem desideret? *ibid.*
- pictura famosa committitur. *ibid.*
- quomodo puniatur de iure Romano? II, 95.
- de iure hodierno? II, 97.
- Lis*, de maxima parte bonorum indicium remotum. I, 121.
- M**agia, eius indicia. I, 139.
- quid de ea scripserint? II, 55.
- quid & quotuplex? II, 56.
- præternaturalis species. II, 57.
- an

RERVM PRÆCIPVARVM.

an detur? II, 58. *seq.*
punita apud Iudæos. II, 60.

& Romanos. II, 61.

dispositio iuris canonici.
II, 62.

rigor legum Germanica-
rum. II, 63.

interpretum sententiæ cir-
ca pœnam ignis. II, 65.

quoties pœna capitis, vel
extraordinaria locum ha-
beat? II, 66.

caussæ pœnam mitigandi.
II, 67.

qua pœna merito coërceri
deberet? II, 68.

qui processus hic obtineat?
II, 69.

Maiestas, quid? II, 71.
maiestatis læsæ crimen du-
plex. II, 72.

quot modis hoc commit-
tatur? II, 77.

quomodo apud Romanos
punitum? II, 81.

quomodo hodie? II, 88.

Mastrupatio, non est pro-
prie sodomia. II, 303.

quomodo puniatur? II, 305

Maximilianus, ordinatio-
nem criminalem non con-
fecit. I, 16.

Mendacium, a falso an
differat? 326.

Milites, delinquentes co-
ram quo conueniendi? I,
74.

Mine, indicium proximum
constituunt. I, 27.

Missi, regii olim iudices cri-
minales. I, 48.

Moderamen, inculpatæ tu-
telæ supponit aggressio-
nem. II, 206.

a prouocante allegari ne-
quit. *ibid.*

facilius ab eo, qui in re li-
cita versatur. *ibid.*

periculum præsens requi-
rit. II, 207.

& arma lethifera. *ibid.*

quatenus contra stuprato-
rem allegetur? *ibid.*

minæ verbales ad id non
sufficiunt. *ibid.*

contra furiosum allegari
poteft. *ibid.*

an excuset mortem furi
fugienti illatam? *ibid.**

quatenus sub honoris ob-
tentu allegari possit? II, 208

si alia se conseruandi me-
dia deficiunt, locum ha-
bet. II, 209.

quomodo probetur? II, 211.

si remotis arbitris facta,
iuramento, tortura corro-
borandum. II, 212.

excessus qualis adsit? II, 210.

INDEX

quomodo puniatur? II, 213

Moneta, eius falsificatio
quid? II, 331.

quot modis fiat? II, 332.

dolum malum supponit.
II, 333.

pœna Romanorum. II, 334.

Germanorum. II, 335.

iuris Carolini & hodierni.
II, 336.

causæ pœnam mitigantes.
II, 337.

Monstrum, hoc necans qua
pœna coerceatur? II, 214.

Monstrum, quid? II, 226.

Mors, inquisiti tollit pro-
cessum. I, 344.

exceptis quibusdam casu-
bus. I, 345.

Nominatio, socii quatenus
indiciū ad torturam
facit? 124. *seq.*

Notorietas, num sit species
crimen probandi? I, 218.

Obsessio, viarum quid? II,
115.

secessionem supponit. II,
116.

non præcise læsionem. *ib.*
insidias requirit. II, 117.

& intentionem lædendi.
II, 118.

pœna eius. II, 119.

Occultatio, delinquentium

quo modo coërceatur? II,
353

Onaniticum, crimen quo-
modo puniatur? II, 307.

Parricidium quid? II, 239

capite punitur in linea
recta. II, 241.

inter parentes & liberos
legitimos committitur. II,
242.

an inter adoptiuos? *ibid.*

cognatio spiritalis huc
non pertinet. *ibid.*

ob dolum est capitale. II,
243.

non culpam. *ibid.*

ob solum clandestinum
partum extra ordinem
coercetur. *ibid.*

nec status, nec honoris
conseruandi commentum
hic attenditur. *ibid.*

quot modis committatur?
II, 244.

vitalitatem partus suppo-
nit. II, 245.

quam si mater negat, tor-
quenda. *ibid.*

partu licet non extante,
morte punitur. *ibid.*

quomodo conscii coërce-
antur? *ibid.*

quando partus sit vitalis?
II, 246.

RERVM PRAECIPVARVM.

- an apud Romanos delictum? II, 247.
iure nouo culeo punitum. II, 248.
quomodo apud Germanos punitum? II, 249.
iure hodierno? II, 250.
aliquando tantum extra ordinem punitur. II, 251.
saepe gladio. II, 252.
- Pax publica* quomodo frangitur? II, 107.
frangitur non verbis, sed factis. II, 109.
coadunaris hominibus. *ib.*
diffidatione. II, 111.
a paribus. II, 112.
quis de hoc crimine cognoscat? *ibid.* *
dolum malum supponit. II, 113.
ab eo excusat defensionis fauor. *ibid.*
quomodo puniatur? II, 114.
- Perduellio*, quid? II, 72.
committitur contra imperatorem & electores II, 73.
an contra regem Romanorum? *ibid.*
an contra principes imperii? *ibid.*
an contra administratos? *ib.*
an in Augustam? *ibid.*
committitur a subditis. II, 74.
- non a vasallis. *ibid.*
quod modis perficiatur? II, 75.
solo conatu ac scientia perpetratur. II, 76.
varie inter gentes punita. II, 79.
quomodo apud Romanos? II, 80. *seq.*
de iure canonico? II, 82.
Germanico? II, 83. 84.
hodie diffinitione punitur. II, 85.
in liberis quoque punitur. *ibid.*
vsque ad quem gradum poena transeat? *ibid.* **
confiscationem iunctam habet. II, 86.
singularia in hoc crimine. II, 87.
- Periurium*, quid? II, 40.
dolum requirit. II, 42.
ab ethnicis committitur. *ibid.*
an a Memnonistis? *ibid.*
a quibus non? *ibid.*
non sola profanatione nominis diuini. II, 43.
nec falsa obtestatione *ibid.*
lucrum peierantis non requirit. *ibid.*
quot modis committatur? II, 44.
li 3 quo-

I N D E X

- quomodo apud Iudæos
 punitum? II, 45.
 item apud Romanos? II, 46.
 iure canonico multiplex
 pœna. II, 49.
 abscissione digitorum &
 infamia, si iudiciale. *ibid.*
 leuiori, si extraiudiciale.
 II, 50.
 vel damnum coniunctum
 leue. *ibid.*
 quomodo in testibus pu-
 niatur? II, 51.
 quomodo in fracta vrphe-
 da? II, 52. 53.
 quibus casibus ob vrphe-
 dam leuior pœna obtine-
 at? II, 54.
Plagium, quid? II, 193.
 committitur dolo. II, 194.
 quo fine? II, 195.
 pœna Iudæorum. II, 196.
 Germanorum. II, 197.
 hodierna. II, 198.
Pœna, ordinaria locum
 non habet, quamdiu ali-
 quod dubium adhuc su-
 perest. I, 190.
 a principe aliquando in
 crimine non plene proba-
 to dictari potest. I, 219.
 ante eius executionem re-
 us præparandus ad mor-
 tem. I, 299.
 nec non ad testamenti fa-
 ctionem admittendus. I,
 300.
 eius finis. II, 2.
 definitio. II, 3.
 quænam pœnæ capitales?
 II, 4.
 variis modis exasperatur.
ibid. ****
 quando coniunctam habe-
 at confiscationem? II, 5.
 non capitalis est multiplex.
 II, 6.
 criminalis quæ? *ibid.*
 corporis afflictiva quæ?
 II, 7.
 corporis non afflictiva?
 II, 8.
 arbitraria. II, 9.
 quibus actionibus appli-
 cetur? II, 11.
 est personalissima. II, 12.
 non transit in heredes. *ib.*
 mortuis non imponitur.
 II, 13.
 nec iis, qui iam puniti.
 II, 14.
 a principe determinatur.
 II, 15.
 confiscationis etiam con-
 tra Carolinam præfiniri
 potest. *ibid.* *
 nec a iudice remittitur,
 nec commutatur. II, 16.
 super ea non valet trans-
 actio. *ibid.*

secundum leges imponitur. II, 18.

arbitraria a iudice definitur. *ibid.*

si alternatiue imposita, cui competat? *ibid.*

quibus legibus conformis esse debeat? II, 19.

delicto proportionata. II, 20.

arbitraria ad mortem extendi potest. *ibid.*

quoties exasperanda? II, 21.

mitigatur ob defectum delicti. II, 22.

an ob culpam latam? *ibid.*

an in surdis & mutis simul? *ibid.*

extraordinaria quoties mitigetur? II, 23.

an ob corporis imbecillitatem? *ibid.*

quæ conatui immineat? II, 24.

aliquando ordinaria in crimine non perfecto locum habet. *ibid.*

quæ mandanti immineat? II, 26.

quæ consulenti? *ibid.*

quæ sociis criminis? *ibid.*

quæ ob alium quemcunque concursum? *ibid.*

spuria mitigantia. II, 27.

maior absorbet minorem II, 28. *seq.*

interesse priuatum non tollit. II, 30.

Penitentia, an penam mitiget in blasphemia? II, 38.

an in aliis delictis? II, 23.

an reo in incendio proficit? II, 269.

Prescriptio, criminis quale habeat fundamentum? I, 343. *seq.*

contra omnia crimina locum habet. I, 337.

etiam homicidium. *ibid.* *
rum accusationi, rum inquisitioni obstat. I, 338.

quando initium capiat? I, 339.

dies continuos supponit. *ibid.*

ultimo die completo perfecta fit. *ibid.*

quomodo interrumpatur? I, 340.

post vicennium finitur. I, 341.

post quinquennium in criminibus carnis. I, 342.

etiam in incestu. *ibid.* **

quid operetur? I, 343.

Prauaricatio, propria quid?
II, 343.

- - impropria? *ibid.*

quando a iudice committatur? II, 344.

an a procuratore, vel aduocatis? *ibid.*

an a delatoribus? *ibid.*

aliquando a chirurgis. *ibid.*
pœna Romanorum. II,
345.

hodierna, II, 346.

Prauentio, inducitur per citationem. I, 71.

non præcise per incarcerationem. *ibid.*

nec per generalem inquisitionem. *ibid.*

multo minus pignorationem rerum. *ibid.*

an inter iudices diuersi territorii locum habeat? *ib.* *

inter iudices de loco delicti commissi litigantes locum non habet. I, 72.

Princeps, tantum cognoscit de crimine perduellionis. I, 73.

nec non falsa monet. *ibid.*

& quocunque crimine in via publica commissio. *ibid.*

neque tamen iudicis inquisitionis eapropter vitio nullitatis laborat. *ibid.* *

Probatio, criminis semiple-

na indicium proximum. I,
123.

plene fit propter pœnam. I, 188.

fit luce meridiana clarior. I, 189.

ad regulas processus non adstricta. *ibid.*

non suppletur iuramento. I, 190.

non fit per indicia. *ibid.*

eo grauior esse debet, quo fortius est præiudicium imminens. *ibid.*

in criminalibus non est peremptoria. I, 191.

post rotuli publicationem admittitur. *ibid.*

de ea quis sollicitus esse debeat? I, 192.

media probandi, seu probationes vulgares olim adhibebantur, non hodie. I, 194.

fit per testes, & confessionem rei. I, 195.

alterutra species sufficit. *ibid.*

in delictis transeuntibus fit per confessionem. *ibid.* **

quomodo per testes fiat?

I, 196. *seq*

an fiat per instrumenta? I,
214.

an

an per indicia? I, 216.
 an per notorietatem? I, 218.
Processus, criminalis constat
 accusatione, & inquisitione. I, 77.
 an denunciatione? *ibid.*
 quando finiatur? I, 332.
Proditto, eius indicia. I, 138.
Propricidium, a quo committatur? II, 253.
 quomodo punitum a Iudæis? II, 254.
 apud Romanos erat licitum, & quatenus? II, 255.
 sententia iuris canonici de eo. II, 257.
 iure Carolino an qua tale puniatur? II, 257.
 quando confiscationem bonorum coniunctam habeat? *ibid.*
 quomodo hodie puniatur? II, 258.
 quid de conatu dicendum? *ibid.*
 mores quorundam locorum. II, 259.
R*apina*, eius indicia. I, 136.
 quid sit? II, 144.
 apud Germanos licita, *ibid.*
 ablatione rerum mobilium constat. II, 146.

vim ablativam, vel compulsivam requirit. II, 147.
 non minas de malo futuro. *ibid.*
 in terra, & mari committitur. *ibid.*
 ex pretio rei ablatæ non aestimatur. II, 148.
 nec restitutione damni tollitur. *ibid.*
 sine armis etiam committitur. *ibid.*
 & ædibus privatis. *ibid.*
 an in bannitos? II, 149.
 vel relegatos? *ibid.*
 an in templa Iudæorum? *ibid.* *
 vim personæ illatam supponit. II, 150.
 differt a furto qualificato. *ibid.*
 lucri intentionem supponit. II, 151.
 a latrocinio differt. *ibid.*
 violenta permutatione an committatur? II, 152.
 punita apud Iudæos. II, 153.
 & Germanos. II, 154.
 hodierna. II, 155.
 mitigantia. II, 156.
 interesse privatum non tollit. II, 157.
 bene tamen actionem pœnalem in quadruplum. *ib.*

- Raptus*, quid? II, 132.
 sola abductione perficitur. II, 133.
 a stupro violento differt. *ibid.*
 honestæ personæ infertur. II, 134.
 etiam in coniugatam committitur. *ibid.*
 non tantum vi, sed persuasionibus constat. II, 135.
 non in volentem committitur. II, 136.
 nisi parentes dissenserint. *ibid.*
 stupri, & matrimonii causa fit. II, 137.
 actualem coitum non requirit. *ibid.*
 a plagio differt. *ibid.*
 pœna Iudæorum & Romanorum. II, 138.
 iuris canonici. II, 139.
 Germanorum. II, 140.
 hodierna. II, 141.
 causæ pœnam mitigantes. II, 142.
 præscribitur vicennio. II, 143.
Rolandine, statuæ I, 51.
Receptatio, facinorosorum qua pœna olim punita? II, 352.
 quæ pœna iuris Germanici? *ibid.*
 causæ mitigantes. *ibid.*
Remissio delinquentis ad locum delicti commissi hodie non est necessitatis. I, 70.
 exceptiones. *ibid.*
 fit præiis reuersalibus. *ib.*
 inuitis obrudi nequit. *ib.* *
 remissionem cadaveris iudex inquirens vrgere nequit. I, 72. *
innocentis in adulterio quid operetur? II, 280.
 in adulterio duplicato locum habet. *ibid.*
 an sub conditione in domicilio permanendi fieri possit? *ibid.* *
 an in bigamia pœnam mitiget? II, 300.
Repetundarum, crimen quid? II, 347.
 a quibus committatur? II, 348.
 an etiam in causa iusta? II, 349.
 quocunque lucro committitur. *ibid.*
 pœna iuris Romani. II, 350.
 hodierni. II, 351.
Renocatio, confessionis impedit pœnæ executionem. I, 212.
Sacerdotes, olim in Germania iudices. I, 47.
Sacri-

RERVM PRAECIPVARVM.

Sacrilegium, quotuplex? II, 186.

ablatione rerum sacrarum constat. II, 187.

quomodo punitum apud Iudæos? II, 188.

Græcos, & Romanos? II, 189.

Germanos? II, 190.

de iure Carolino? II, 191.

plerumque exemplo furti coërcetur. *ibid.*

sola effractione non committitur. II, 192.

an ob restitutionem mitius puniatur? *ibid.*

Sagibarones, II, 49. **

Saluus conductus, absentibus conceditur. I, 151.

est vel generalis, vel specialis? I, 152.

quid specialis? I, 153.

a quo iudice concedatur? I, 154.

non præcise a principe petendus. *ibid.*

alicubi ad regalia pertinet. *ibid.*

in omnibus delictis conceditur. I, 155.

sine iusta causa non facile indulgendus. I, 156.

etiam condemnatis datur. *ibid.*

respuit fallaces locutiones. I, 157.

in fauorem rei interpretandus. *ibid.*

fides in eo promissa seruanda. *ibid.*

impedit, quo minus absens per subsidiales incarcerari possit. *ibid.*

iudici deprehensionis non obest. *ibid.*

expresse concedi debet. I, 158.

non pertinet ad delicta futura. I, 159.

decreta tortura expirat. *ibid.*

vt & pœna criminali. *ibid.*

operatur, vt reus se iudicio sistat. I, 160.

non enim sufficit scripta responsio. *ibid.*

requirit cautionem, I, 161.

quando finiatur? I, 163.

Scabini, Westphalici *wissende*. I, 11.

officium. I, 49.

vnde ita dicti? *ibid.*

Sculthais. I, 50.

primarius assessor iudicii criminalis. *ibid.*

Sectio, quomodo in casu homicidii suscipienda? I, 98.

olim non erat in vsu. *ibid.* *

Semen,

- Semen*, eius immissio an in adulterio desideretur? II, 274.
 an in sodomia? II, 304.
- Sententia*, criminalis quoruplex? I, 283.
 secundum acta concipienda. I, 285.
 non vero litteras informatorias. *ibid.*
 per eam defectus suppleri possunt. *ibid.*
 legibus conformis. I, 286.
 & certa esse debet. I, 287.
 alternatiua admittitur. *ib.*
 quomodo concipienda? I, 294.
 & publicanda? I, 295.
 absolutoria reum an plene liberet? I, 289.
 ab actis remoueri nequit. *ibid.*
 quando in rem iudicatam transeat? I, 290.
 sine mora publicanda. I, 296.
 an post eam vrpheda præstanda? *ibid.* *
 condemnatoriam pœna sequitur. I, 292.
 ea in rem iudicatam non transit. I, 293.
 quomodo, & per quos illa publicanda? I, 289.
 an intra triduum publicari debeat? I, 299.
 de eius executione. *vid.* executio.
- Societas*, cum maleuolis indicium est remotum. I, 119
- Sodomia*, quid? II, 302.
 varie committitur. II, 303.
 feminis immisionem non requirit. II, 304.
 pœna iuris diuini. II, 305.
 Romani. *ibid.*
 Germanici. II, 306.
 Carolini. II, 307.
 hodierni. *ibid.*
 causæ pœnam mitigantes. *ibid.*
- Speculum*, Saxonicum & Sueuicum circa crimina plura disposuit. I, 13.
 magnam in Germania habuerunt auctoritatem. *ibid.*
- Sterilitas*, procurata est crimen. II, 260.
 quomodo punita apud Romanos, & Germanos? II, 261.
 item iure Carolino? II, 262.
 hodie extra ordinem punitur. *ibid.*
- Stuprum*, violentum quid? II, 120.
 personæ honestæ infertur. II, 122.

R E R V M P R A E C I P V A R V M.

in masculum committitur.
ibid.
 etiam viduam, vel vxorem. *ibid.*
 a coniugato, & soluto. *ib.*
 vi externa. II, 123.
 minis praesentibus. *ibid.*
 in mente captam, & immaturam. *ibid.*
 non volentem. *ibid.*
 vim iustam supponit. II, 124.
 quomodo violentia probetur. II, 125.
 commixtionem carnalem requirit. II, 126.
 non feminis immissionem. *ibid.*
 intercessione innocentis non tollitur. *ibid.*
 vicennio praescribitur. *ibid.*
 quomodo punitum apud Iudaeos? II, 127.
 Germanos? II, 128.
 sententia iuris Carolini. II, 129.
 quoties mitius puniatur? II, 130.
 quomodo coerceatur, si in mente captam commissum? II, 131.
voluntarium quid? II, 284.
 in solutam committitur. II, 285.

an in concubinam? II, 285.
 differt a fornicatione. II, 286.
 quomodo puniatur iure diuino, & canonico? II, 287.
 Romano? II, 288.
 Germanico? II, 289.
 hodierno? II, 290.

T*erminus*, termini moti crimen. II, 339.
 quomodo punitum apud Iudaeos? II, 340.
 Romanos? *ibid.*
 Germanos? II, 341.
 ius hodiernum. II, 342.
Testes, quomodo pendente inquisitione generali examinandi? I, 102. *seq.*
 duo requiruntur ad probandum crimen. I, 196.
 omni exceptione maiores. *ibid.*
 iurare debent. *ibid.*
 de ipso actu delicti, & cum ratione scientiae deponere debent. *ibid.*
 an princeps plene probet? I, 197.
 an testes singulares? *ibid.*
 quinam sint inhabiles? I, 198. *seq.*
 ne quidem in exceptis crimini-

- minibus plene probant inhabiles. I, 200.
 nisi veritas aliter haberi non potest. *ibid.*
 iniurati non probant. I, 201.
 iuramentum iis remitti nequit. *ibid.*
 etiam post examen reoque absente iurant. *ibid.*
 de circumstantiis dependentes delictum non probant. I, 202.
 de veritate deponere debent. *ibid.*
 rationem scientiæ allegare tenentur. I, 203.
 quomodo ad articulos probatoriales examinandi? I, 204.
 a iudice citandi. I, 205.
 contumaces cogendi. *ibid.*
 aliquando tortura. *ibid.**
 singuli seorsim examinandi. *ibid.*
 eorum effata publicanda. *ibid.*
 examen eorum extraordinarium. I, 206.
 an post sustentam torturam produci possint? I, 235.
Tortura, a Græcis est inventa. I, 229.
 quando in Germania cognita esse cœperit? *ibid.**
 eius qualitates, ac definitio. I, 230.
 differt a territione. *ibid.*
 quot eius gradus. I, 230.
 supponit delictum atrox, non leue. I, 233.
 requirit processum criminalem. I, 234.
 & corpus delicti cum indicibus. *ibid.*
 inique applicata reum, & iudicem ad satisfactionem cogit. *ibid.*
 facta confessione, vel protestatione superflua est. I, 235.
 in subsidium applicatur. *ibid.*
 post eam testes produci nequeunt. I, 235.
 legitime publicanda. I, 236.
 ante eius executionem reus audiendus, & placide compellendus. *ibid.*
 gradus illius reo non manifestandus. I, 237.
 sine suggestionem reus torquendus. *ibid.*
 relaxatis tormentis reus interrogandus. *ibid.*
 ficitur, secuta confessione. *ibid.*

RERVM PRAECIPVARVM.

- operatur, vt, quod reus confessus, pro vero habeatur. *ibid.*
- an reus pendente ea interrogandus sit? *ibid.*
- etiam contra contumaces in non respondendo locum habet. I, 238.
- quis inter plures reos primum torquendus? I, 239.
- quoties repeti possit? I, 240.
- eius continuatio, & repetitio quomodo differant? *ibid.*
- an in delictis transeuntibus locum habeat? I, 241.
- pro grauitate indiciorum crescit, I, 242.
- inuitatis non constat instrumentis. *ibid.*
- quando summus gradus locum habeat? *ibid.*
- quatenus valetudinariis applicetur? *ibid.*
- non diuidenda. *ibid.*
- non vltra horæ spatium durat. *ibid.*
- qui eam sustinuit, definitiue absolendus, I, 243.
- aliquando condemnandus. I, 244.
- ab ea eximuntur quidam ob priuilegium. I, 246.
- alii ob defectum iudicii. I, 247.
- alii ob corporis imbecillitatem. I, 248.
- arbitrio iudicis subiacet. I, 249.
- ad eruendam vitalitatem in procurato abortu opus. II, 245.
- Transactio*, priuata non tollit inquisitionem. I, 94. 354
- an sit indicium ad torturam? I, 126.
- Transmissio*, actorum. *vid.* actorum transmissio. *Tungini*, I, 49.
- Veneficium**, eius indicia. I, 135.
- quid? II, 234.
- philtro committitur. II, 235.
- quando a medico? *ibid.*
- an poculo ad conceptionem? *ibid.*
- morre punitur, licet corpori tantum nocitum. II, 236.
- propinatum debet esse venenum *ibid.*
- inspectione cadaueris opus. *ibid.*
- etiam veneno minerali perficitur. *ibid.*
- si non nocuit, extra ordinem

INDEX RERVM PRAECIPVARVM.

- nem puniendum, *ibid.*
 quomodo apud Iudæos, & Romanos punitum? II, 237
 quomodo hodie? II, 238.
 an pœna aliquando exasperanda? *ibid.*
Vindicta, priuata quando permiffa? II, 17.
Vis publica, an arma requiratur? II, 98.
 species eius variæ, II, 99.
 a quibus non committatur? II, 100.
 quomodo punita apud Romanos? II, 102.
 Germanos? II, 103.
 quid hodie? II, 104.
priuata pœna. II, 105.
Vfuraria prauitas, quid? II, 367.
 solo pacto non committitur. *ibid.*
 est crimen feculare. II, 368.
 quor. modis committatur? II, 369.
 non committitur nautico fenore. II, 370.
 an sub emtione, & pacto de retrouendendo latitet? II, 371.
 quomodo punitum apud Romanos? II, 372.
 quæ pœna iuris Germanici? *ibid.*
Vrpheda, quid? II, 52.
 eam frangentes qua pœna affiendi? II, 53.
 aliquando lenius coërcendi. II, 54.
Vulnus, lethale quid? II, 216.
 est vel absolute, vel subiectiue. *ibid.*
Weibildum, Magdeburgicum. I, 13.*
Zetergeschrey, I, 316.

F I N I S.

